GENERALIS TOTIVS

SACRI ORDINIS

CLERICORVM CANONIC.RVM

HISTORIA TRIPARTITA

Cuius in prima Parte De Clericali Sanctissimi P. AVGVSTINI *Instituto, & Habitu; In Secunda De Origine, procursuq; totius Ordinis Canonicorum Regularium, In Tertia De Congr. Canonic. Saluatoris Lateraneñ locupletissimè disseritur.*

GABRIELE PENNOTTO

NOVARIENSE EX CONGREGATIONE LATERANEN. S. Iuliani apud Spoletum Abbate, ac Theologo Autore.

AD ILL.MVM AC REV.MVM D.

D. ALEXANDRVM VRSINVM

S. R. E. CARDINALEM

Canonicorum Regularium Lateraneñ Protectorem.

ROMAE Ex Typographia Cameræ Apostolicæ. M.D.CXXIIII.

CVM LICENTIA SVPERIORVM, ET PRIVILEGIIS.

Typographus Lectori Beneuolo.

QVoniam impressio praesentis Operis vltra tempus ab Autore constitutum ob nonnullas causas fuit retardata, quin & ipse Autor detentus alijs negotijs eidem adesse non potuit; dum postea nimio cursu tarditatem corrigere voluimus, errata quaedam obrepserunt, partim circa puncta, virgulas, & accentus non rectè, nec suis locis posita: partim circa verba vel omissa, vel superfluè addita, vel per inaduertentiam immutata. Prioris generis, vt quae leuiora sint, tuae prudentiae, iudicioq; corrigenda relinquimus. Posterioris cum aliquod offenderis, quod mentem in legendo remoretur, correctionem erratorum in fine voluminis notatam, quaeso te amabò, respicere, ne graueris. Nunc solùm aduertimus, pagina 209. columna prima, linea sexta post verba [*pleniùs est expressum.*] lacunam intercessisse, quae sic exaequabitur, [*sanè fratrum habitatio praedictorum constituatur in loco decenti iuxta Ecclesiam monasterij antedicti, prout superius est expressum, & ab eorundem Abbatis &c.*

Similiter pag. 159. col. 2. lin. 59. post verbum nuncupabantur, addendum: [*sed hoc non est, quod modò controuertitur*] sed &c.

ILL.MO ET REV.MO D.
D. ALEXANDRO VRSINO
S. R. E. CARDINALI
Canonicorum Regularium Lateranensium Protectori Clementissimo.

CVM paucis ab hinc annis, Ill.me Princeps, antiquas nostræ Lateranensis familiæ Constitutiones ad S. Concilij Tridentini, recentiumq; Sedis Apostolicæ Decretorum normam, iussu Generalis Capituli exploraturus, ad prima mei Ordinis incunabula, progressionesq; diligentiùs peruestiganda respexissem, animaduerti non sine ingenti admiratione, animiq; mei dolore non minimo, ex omnibus religionum cœtibus viros plurimos tum eloquentia, tum eruditione instructos suorum Ordinum Historias, & res præclarè gestas literis mandauisse diligentissimè, disertissimèq;: Verùm ex Ordine Canonicorum Regularium, qui aliorum se Protoparentem non falsò prædicat, nullum fuisse, qui illius Generalem Historiam scripserit, vel attigerit. Quam idcirco culpam, incuriamq; nostrorum pro tenuitate mearum virium delere mihi cum insedisset animo, cœpi statim Historicorum volumina, Latinorum, Græcorum, & aliorum hoc ipso de argumento differentium, quotquot ipse noueram, mihi sedulò comparare, ac impensè perlegere, codices præterea Sanctorum Patrum, Conciliorum, & Iuris Pontificij reuoluere, necnon vetusta Ordinis monimenta inter ruinas, & rudera latentia retegere, singularum Ecclesiarum, & Monasteriorum in Prouincijs quibusque, ac Regnis vel nunc, vel olim existentium principia peruestigare, viros illustres inde profectos quærere, illorum præclara facinora colligere: collecta verò suis quæque locis omnia disponere. sicq; tandem, Diuino numine sæpius implorato, præmissa necessaria disputatione de vero habitu, institutoq; Beatissimi Patris, & Patriarchæ nostri Augustini, Generalem, & vniuersalem Canonici Ordinis Historiam, à nascentis Ecclesiæ primordijs deductam hoc demum volumine complexus sum. In qua prouincia obeunda quid præstitum à me sit, acerrimi tui Iudicij, cum in omni disciplinarum genere, tum præcipuè in Historijs Ecclesiasticis, & voluminibus Sanctorum Patrum apprimè versati, cæterorumq; tui similium arbitrium esto. Porrò autem vt parentes puellarum, quas minus speciosas enixæ sunt, gemmarum, & monilium, ac aliorum id genus emblematum adminiculis, siue pulchritudinem reficere, seu veriùs deformitatem obtegere consueuerunt: ita vt hic meus qualiscunque fœtus, ex se quidem perobscurus, nunc in publica luce sistendus, externo splendore auctus, legentium sibi oculos, animosq; conciliaret, splendidissimo tui nominis emblemate illius frontem exornare, cura mihi in primis fuit. Tu enim velut

illustre sydus, & tanquam gemma carbunculi in supremo sacratissimi Purpuratorum Collegij firmamento constitutus, non solùm omnigenæ facultatis, quæ intellectionem exornat, Oratoriæ, Poëticæ, Mathematicæ, Legalisq́, & naturalis eruditione: sed etiam eorum præsidio bonorum, quæ hominem quàm simillimum Deo reddunt, vitæ, inquam, castissima, innocentissimaq́, Pietatis, Religionis, Clementiæ, ac cæterarum omnium Virtutum radijs ita præfulges, vt omnium nationum in te oculos, animosq́ conuertas, atque exemplo tuo ad amorem, complexumq́ virtutis, quam tu ista suauitate morum pulchriorem quodammodo reddis, quam dulcissimè pertrahas. Vt sileam in præsentia Augustissimæ stirpis Vrsinorum, maiorumq́ splendorem, & auitam illam gloriam, non solum quatuor Romanis Pontificibus Stephano II. Paulo I. Cœlestino III. & Nicolao III. Cardinalibus S. R. E. triginta tribus, Senatoribus Vrbis sexaginta, Præfectis duobus, Imperatoribus exercituum ad quadraginta, Prouinciarum Ducibus, Principibus, Regulis in Italia, Germania, Gallijs, Polonia penè innumeris: Verùm etiam pluribus viris sanctitate conspicuis, & in Diuorum Catalogum relatis, Vrsinum loquor Bituricensium, Volusianum Tolosatum præsules, Vrsinum alium apud Vmbros Presbyterum, Benedictum Monachorum Patriarcham, cum sorore Scholastica, teste Bonifacio Simoneta ex ipsius D. Benedicti instituto Abbate, præter iam memoratos Pontifices Stephanum Secundum, & Paulum Primum, mirificè locupletatam. Vt hæc, inquam, sileam, quòd nimirum parentum hæc gloria tibi cum alijs multis communis sit, nisi fortè hoc solo nomine peculiaris, quòd quæ virtutis ornamenta maioribus tuis sigillatim, atque per partes indita fuerunt, omnia simul in Amplitudine tua veluti compendio quodam virtutis absolutissimo Deus, & Natura collegerunt. Quanquam multis etiam nominibus Illustrissimo tuo nomini debebatur opus sub tuis fœlicissimis auspicijs absolutum, ab alumno sub tua clientela posito, peculiaribusq́ beneficijs aucto, & eo ex Ordine, cuius tu, Illustrissime Princeps, præcipuam familiam magno illius ornamento, ac emolumento clementissimè protegis, & prudentissimè moderaris. Cuius institutum in Lateranensi Basilica, tunc quidem Regulari, susceperunt ij, quos memoraui, Pontifices Stephanus Secundus, & Paulus Primus ex Clarissima tua familia profecti: quem Ordinem maiores tuos paternos, maternosq́ semper dilexisse, mirificè fouisse, magnificèq́ beneficijs ornauisse, non inaniter gloriari possumus. Non enim præterit nos, à Cœlestino Tertio vix ad Pontificatum euecto duos Lateranensis tunc nostri Monasterij Canonicos Lotharium de Comitibus Signiæ; Cenciumq́ de Sabellis in Sacrum Cardinalium Senatum cooptatos, quos in Pontificatu successores habuit, Innocentium Tertium, & Honorium Tertium nuncupatos. Recolimus Illustrissimi Cardinalis Joannis Baptistæ Vrsini summum erga nostros studium, atque clementiam, quos Sede Pontificali ante Sixtum Quartum proximè vacante, priuatorum quorundam violentia Laterano exactos, rebus cum Summo Pontifice, Conseruatoribus Vrbis, alijsq́ Clericis compositis, loco restituendos curauerat: cuius votum, operamq́ secutus proculdubio fuisset effectus, nisi malitia temporum negotium illi violenter è manibus deiecisset. Manet nostris mentibus altè consignata summa Leonis Decimi, matre Clarice Vrsina, patre Laurentio Mediceo tuis auis maternis geniti, in nos beneuolentia, quos tanto honore dignos esse voluit, vt ab Innocentio Octauo Cardinalis renunciatus, ex nostrorum, id est ex Ab-

batis tunc Fesulani manu sui Cardinalatus insignia accipere non fuerit dedignatus. neque tandem memoria excidit eiusdem Laurentij Medicei, necnon Magni Cosmi eiusdem Genitoris, & Petri fratris munificentia, tum in Abbatia Pisana S. Michaëlis, tum præsertim in Fesulana ab ipsis fundamentis restituenda, cum amplissima Bibliotheca, maximis impensis octoginta circiter millium aureorum. Quæ, aliaq; plurima tuis maioribus accepta scimus, referimus, prædicamus. nec prorsus ambigimus, parem beneuolentiam tanquam naturali quadam propagatione in te deriuatam, tibi animo pariter insedisse. Quapropter, vt obsequium, exiguum hoc quidem, sed ab ingenti propensione profectum, quod tanquam animi mei, totiusq; Lateranensis familiæ pignus offero, & Illustrissimo nomini tuo volens, ac libens dico, pro innata benignitate probes, supplex oro, quæsoq;. Id enim si affecutus fuero, tunc egisse me quid maximum arbitrabor: Deum Optimum precaturus, vt Amplitudinem tuam fœlicissimam ad nostræ familiæ regimen, & Vniuersalis Ecclesiæ decus, atque præsidium seruet: & rerum tuarum cursum fortunatissimum esse iubeat. Vale. Romæ ex Canonica S. Mariæ Pacis.

Ill.mæ & Reu.mæ D.nis tuæ

Seruus in Christo perpetuus & humillimus
Gabriel Pennottus C.R.L.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Magistro Sacri Palatij.
A. Episcopus Hieracen. Vicesg.

Imprimatur Fr. Nicolaus Rodulfius Ord. Prędic. Sac. Pal. Apost. Mag.

Facultas Abbatis Generalis.

D. Constantinus Laudensis Abbas Generalis Congregationis Canonicorum Regularium Saluatoris Lateranensis.

Tibi dilecto nobis in Christo Patri D. Gabrieli Nouariensi Canonico nostro professo, ac nostræ Congregationis Abbati, & Theologo. Vt opus à nobis diu enixè desideratum, & demandatum, & à te nuper diligentissimè compilatum: Generalis totius Sacri Ordinis Clericorum Canonicorum Historia Tripartita nuncupatum, iussu Reuerendiss. Patris Magistri Sacri Palatij Apostolici examinatum, & approbatum imprimi facere posiis, facultatem libentissimè impartimur. In quorum fidem præsentes fieri iussimus manu nostra firmatas, sigilloq; nostro munitas. Dat. Venetijs in Canonica nostra S. Marię Charitatis die 13. Ianuarij MDCXXIV.

D. Constantinus Laudeñ Abbas Generalis.

Locus ✠ sigilli

D. Octauius Alexandrinus Prior, & Secretarius.

LECTORI BENEVOLENTI AVTOR.

A MAGNA flumina, etsi purissima ex montium venis, ac terræ meatibus egrediantur, dum ab ipsis fontibus paulatim abeunt, seu pluuiarum alluuionibus, siue locorum, quæ pertranseunt, limositate, siue etiam hominum iniuria, tot fœcibus, ac sordibus turbata, & inquinata in mare tandē exonerātur: vt sibimetipsis dissimilima prorsus effecta, vix maximo cū labore ad pristinā sinceritatē valeāt à nobis repurgari. Haud secus, Lector beniuole, quamplures Antiquorum historiæ, quas illi ad communem humanæ Reipublicæ vtilitatem, ac eruditionem, vti flumina quædam, emiserunt ab omni figmentorum cœnositate purgatissima; quòd successiuis decursibus ad multorum manus peruenerint, vt varium, ac multiplex illorum erat ingenium, ad quorum manus deueniebant, tot figmentis, mendaciorum inquinatæ ad posteros transmissæ sunt, vt vix magno labore, ac solicitudine à viris doctissimis adhibitis, à fœcibus errorum, quibus vndique scatebant, potuerint aliquando repurgari. Huius generis historiarum deprauatarum possem tibi exempla innumera ob oculos hic ponere, quæ S. Hieronymus, Augustinus, Gelasius Primus ex antiquis scriptoribus: & inter recentiores Cardinales Bellarminus, & Baronius, Melchior Cano in locis Theologicis, & alij Doctores præclarissimi notauerunt. Verùm cæteris omnibus prætermissis, vnum referam antiquissimæ, & in Ecclesia Dei per annos octingentos receptissimæ historiæ de Clericali Beatissimi Patris nostri Augustini Episcopi Hipponensis, & Ecclesiæ Doctoris omnium Principis instituto, & habitu, necnon de Ordine Canonicorum Clericorum ab eodem Sanctissimo Præsule reparato, primùm à B. Possidio Calamensi Episcopo, verius ab ipsomet Diuo Augustino verbis claris, conceptis, distinctis, in suis Confessionibus exaratæ. D. enim Augustinus suarum Confessionum lib. 10. cap. 40. de seipso testimonium perhibens, ita scribit: *Conterritus peccatis meis, & mole peccatorum meorum, & miseria mea, agitaueram in corde, meditatusq; fueram fugam in solitudinem; sed prohibuisti me, & confortasti me, dicens: Ideo Christus pro omnibus mortuus est, vt qui viuunt, iam non sibi viuant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est.* De suo quoque instituto verba faciens in epistola 76. *Nimis*, inquit, *dolendum, si ad tam ruinosam superbiam Monachos erigamus, & tam graui contumelia Clericos dignos putemus, in quorum numero sumus, cum aliquando etiam bonus Monachus vix bonum Clericum faciat.* Demum de suo habitu loquens sermone secundo de Communi vita Clericorum: *Nemo*, inquit, *det birrum, vel lineam tunicam, seu aliquid, nisi in commune. De communi accipiam mihi ipsi: cum sciam commune me habere velle, quidquid habeo. Nolo talia offerat Sanctitas vestra, quibus quasi ego solus decentius vtar. Offeratur mihi verbi gratia birrum pretiosum: forte decet Episcopum, quamuis non deceat Augustinum, id est hominem pauperem, de pauperibus natum. Modò dicturi sunt homines: quia inueni pretiosas vestes, quas non potuissem habere vel in domo Patris mei, vel in illa seculari professione mea. non decet. talem debeo habere, qualem possum, si non habuerit, fratri meo dare, qualem potest habere Presbyter, qualem potest habere decenter Diaconus, & Subdiaconus. talem volo accipere: quia in commune accipio. Si quis meliorem dederit, vendo, quod & facere soleo, vt quando non potest vestis esse communis, pretium vestis sit commune.* Possidius quoque ipsius sanctissimi Patris discipulus quadragenarius, & familiaris, qui ea de magistro scripsisse fatetur, quæ vel in eodem Augustino vidit, vel ab eo didicit, & expertus est quampluribus annis eius inhærens charitati, in libro, quem de Vita & moribus eiusdem D. Augustini edidit, primùm fatetur B. Augustinum ante presbyteratum laicalem vitam inter laicos duxisse. Deinde factum presbyterum, & parochum Hipponensem, monasterium intra suam Ecclesiā mox instituisse, & cum Dei seruis, quos Ecclesia Romana clericos communiter viuentes in illius officio interpretatur, viuere cœpisse secundum modum, & regulam sub sanctis Apostolis constitutam: ac demum factum Episcopum in sua societate clericos communiter, & regulariter viuentes semper tenuisse. *Cum ipso*, inquit, *semper Clerici vna etiam domo, ac mensa, sumptibusq; communibus alebantur, & vestiebantur.* & supra. *Vestes eius, & calceamenta, & lectualia ex moderato, & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimum: quia in his plerunque vel iactare se homines solent, vel abijcere, non quæ Iesu Christi, sed quæ sua sunt, ijdem quærentes.*

B Ex istis testimonijs apertissimis, & omni exceptione longè maioribus totus eruditorum consensus ante annos circiter quadringentos has duas veritates certissimas deduxit, nimirum B. Augustinum professione clericum canonicum siue Regularem extitisse, clericorum canonicorum habitum gestauisse, cum clericis canonicis communem vitam duxisse. Et eisdem clericis canonicis Regulam ad exemplum vitæ Apostolicæ conquadratam scripsisse, ac tradidisse. Porrò istas veritates totus Doctorum consensus per annos octingentos, & amplius tam firmiter complexus est, tam liberè prædicauit, & constanter adeò asseruit, ac defendit: vt si veterum libros cunctos euoluas, Summorum Pontificum, Conciliorum, & Sacrorum Canonum decreta, historicorum monimenta, neminem prorsus inuenias, qui de illis vel in apice quidem hæsitauerit: quemadmodum in progressu libri, & cap. 27. vsque ad 37. & cap. 52. & 53. ostendere conabor, dum probabitur; om-

nes autores ante annos quadringentos in contrarium adducendos, apochryphos existere ad fucum faciendum meditatos. Hinc laudes illæ B. Augustino in illius officio in quibusdam antiquis Breuiarijs decantatæ. *Factus ergo presbyter monasterium Clericorum mox instituit, & cœpit viuere secundum Regulam sub Sanctis Apostolis constitutam*, & in Hymno, qui incipit: *Magne Pater Augustine*

Tu de vita Clericorum sanctam scribis Regulam,
Quam qui amant, & sequuntur, viam tenent Regiam:
Atque tuo sancto ductu redeunt ad Patriam.

Et in Sequentia, quæ dicebatur olim in Missa.

Regularis vitæ normam conquadrauit iuxta formam
Cœtus Apostolici
Sui quippe nil habebant tanquam suum; sed viuebant
In commune Clerici.

Hinc Augustini Regula à Summis Pontificibus, S. Concilijs, Patribus, & in Iure canonico Regula Canonica, & Speculum clericorum passim nuncupata. Hinc illius professoribus ad vitam monasticam profectio, & è contra omnino per S. Canones interdicta. Hinc demum Ordo canonicus Ordo D. Augustini ab omnibus, & vbique nuncupatus, & alia id genus sexcenta, quæ ex authenticis documentis accepta in progressu præsentis qualiscunque operis deducemus. Quæ cum ita se habeant, quis amabo credidisset, aut etiam suspicari potuisset, veritatem adeo constantem, perspicuam, peruiam, flumen adeo clarum, tot seculorum decursibus purum, & limpidum seruatum, fore vnquam vllo tempore turbandum? Et ecce illud quoque post longum decursum turbatum est, & veritas non solùm in dubium, sed in discrimen manifestum aliquando reuocata. Nam exorto post S. Lateranensis Concilij tempora per Innocentium Tertium huius nominis Pontificem ex ordine canonicorum regularium assumptum, absoluti, sacro Eremitarum ordine, antea Fratris Ioannis Boni, aut, vt alijs placet, Diui Gulielmi nuncupato, postea verò concessione Summorum Pontificum Beati Augustini Regula, & titulo donatu, paulatim oriri cœpit cum illo inter populares veritatis ignaros dubium, an ordo ille à D. Augustino verè esset institutus, vel an eiusmodi vitæ genus Augustinus aliquando tenuisset. quod dubium ipso Eremitarum Instituto per varias Prouincias, locorum, & personarum numero paulatim aucto, in opinionem coalescere, & successibus temporum ex opinione in assensum certum, & constans cœpit apud non paucos erumpere: nec leuis contentionis inter personas Ecclesiasticas fomitem ministrauit, ad quam tollendam Romanus Pontifex Sixtus Quartus Decretum, quod ab exemplo authentico Romæ in Canonicæ nostræ sanctæ Mariæ de Pace Cartophilacijs reposito fideliter exscriptum subijcitur, promulgauit.

Sixtus Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Qui Apostolis præcepit, vt se inuicem diligerent, profectò sine dilectione mutua bonum aliquod perfectum esse non posse demonstrauit. In illa enim consistit omnis benè viuendi ratio, & operatio, si odia transeant in dilectionem, si inimicitiæ conuertantur in pacem, si tranquillitas extinguat iram, si mansuetudo remittat vincendi cupiditatem. Sed hostis antiqui versutia vbi maioris charitatis feruorem esse conspicit, ibi sagaciùs vires suas intendit, vt fidelibus Christi famulis per diuerticula, & superfluas contentiones abstractis, de sua sagacitate lætetur, cuius conatibus obuiare, & mutuam charitatem, & pacis dulcedinem inter fideles quosque, & præsertim sub eadem vocatione, & suaui Religionis iugo Deo militantes enutrire, ac discordiarum fomenta, & inanes contentiones, quæ nihil ad rem pertinent, nec ædificant, sed destruunt, falce vigilantiæ pastoralis ad radicem posita succidere, & extirpare totis conatibus insudamus: ne debile simplicitatis initium per longam altercationem ad inextricabiles prorumpat errores, qui postmodum difficiliùs valeant emendari. Sanè, non sine mentis nostræ displicentia singulari, pluries iam dudum ad nostrum peruenit auditum, quod inter dilectos filios Canonicos Regulares Ordinis S. Augustini Congregationis Lateranensis, & fratres Ordinis Eremitarum eiusdem B. Augustini quædam minus necessaria, minusq; laudabilis controuersia pullulare cœpit de ipsius præclarissimi Ecclesiæ Doctoris Augustini habitu, ac de pictura, & ordinum huiusmodi institutione, parte qualibet diuersimodè sentiente, ac prædicante: nec veriti sunt libros super huiusmodi leuitatibus componere, eosq; legere, & alijs legendos tradere, non sine scandalo, & perturbatione mentium legentium, & aliorum Christi fidelium, & per ineptias huiusmodi, quos Deo lucri facere deberent, perdere festinant. Nos attendentes, quòd clarissimum Ecclesiæ lumen Augustinum præter Episcopalis dignitatis habitum alium gestasse, aut professioni alienæ se subiecisse, aut affirmare, aut negare ad rem non pertinet, nisi quantum contentio superuacanea aucupari nititur, ac tam enorme facinus, & periculosas contentiones de medio tollere, & penitus extirpare volentes. Motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra certa scientia, & mera voluntate tam Canonicis Regularibus dictæ Congregationis, quàm omnibus, & singulis fratribus Ordinis Eremitarum S. Augustini quibuscunque nominibus censeantur, & quacunque præfulgeant dignitate, in virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, quam in singulares tam fratrum Eremitarum, quàm Canonicorum prædictorum personas contra facientes ferimus in his scriptis, à qua absolui nequeant, & quilibet ipsorum nequeat, nisi à Nobis, vel successoribus nostris Roman. Pontific. canonicè intrantibus, seu in mortis articulo constituti, autoritate Apostolica tenore præsentium inhibemus, eisq; districtè præcipiendo mandamus, quatenus à contentionibus, ac de B. Augustino assertionibus huiusmodi, prædicationibus, disputationibus, & iurgijs, & controuersijs penitus abstineant: nec de eis mentionem de cætero faciant, & se mutua Charitate in

Christo

*Christo Iesu Domino nostro diligant, se etiam mutuo venerantes, & ea quæ decorem, & venustatem ambarum par-
tium concernunt, alternatim afferentes, & ea, quæ ædificant, & instruunt, & ad salutem animarum Christi fide-
lium prosunt, Populis prædicent, omissis, & penitus reiectis vanis assertionibus, & altercationibus: vt ordo à Beato
Augustino datus, qui idem est in omnibus, licet instituta particularia aliqualiter differant, non diuisus, non factio-
sus, non contaminatus, sed vnicus, pacificus, integer, & immaculatus, prout est, & esse debet, etiam ab omnibus
censeatur. Præterea vt censura Ecclesiastica ab omnibus formidetur, præter Canonicos Regulares, & fratres Ere-
mitarum huiusmodi, eos insuper, qui eisdem Canonicis, ac fratribus dederint in præmissis auxilium, consilium, &
fauorem publicè, vel occultè, directè, vel indirectè, quouis quæsito colore sententias, & censuras, & pœnas supra-
dictas incurrere volumus, eo ipso, nisi postquam de præsentibus notitiam habuerint, à præstatione auxilij, consilij,
& fauoris destiterint. Et nihilominus eorundem Canonicorum Regularium, & fratrum Eremitarum modernis,
& pro tempore existentibus Rectori, & Generali, & eorum Capitulo generali sub similibus pœnis iniungimus, vt
præsentes literas in eorum monasterijs, claustris, & Capitulis, dum maior Canonicorum, & fratrum Eremitarum
prædictorum multitudo conuenerit, semel, bis, ter, & pluries solemniter publicent, & interpretentur. Ita quòd
ab omnibus etiam Grammaticæ ignaris planè intelligi valeant, & harum literarum transumptum seu copiam ad
vnumquodque monasterium Canonicorum, & fratrum Eremitarum huiusmodi transmittāt. quod si secus egerint,
& mandatis Apostolicis non paruerint (quod absit) ex nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc excommu-
nicationis latæ sententiæ, anathematis, & maledictionis æternæ pœnas prædictas eos, & singulares personas ex eis
incurrisse, illisq; irretitos esse motu, autoritate, & scientia prædictis decernimus, & declaramus, & pro talibus ab
omnibus reputari volumus, & mandamus, donec, & quousque Sedes Apostolica super contentionibus huiusmodi
aliud duxerit determinandum. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon Priui-
legijs, Indultis, & literis Apostolicis tam Canonicis Regularibus, quàm fratribus Eremitarum S. Augustini in ge-
nere, vel in specie sub quibusuis formis, & verborum expressione concessis, etiam si in eis caueatur expressè, quod
Canonici, aut fratres prædicti, ac singulares personæ ex eis, aut eorum loca interdici, suspendi, vel excommunicari
non possint, nisi de eis, eorumq; totis tenoribus specialis, specifica, & expressa, non autem per clausulas generales
idem importantes mentio fiat, & aliàs per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad
verbum de priuilegijs, & indultis huiusmodi mentionem, quibus omnibus illorum tenores, ac si de verbo ad verbum
insererentur, præsentibus pro expressis, & specificatis habentes, quo ad hoc vt præsentes literæ sortiantur effectum,
illis tamen aliàs in suo robore permansuris motu, autoritate, & scientia prædictis specialiter, & expressè deroga-
mus, & pro nullis, & infectis quoad hoc tantum haberi volumus, necnon Ordinis, & institutorum prædictorum sta-
tutis, & consuetudinibus etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quacunque firmitate alia roboratis, cæte-
risq; contrarijs quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, voluntatis,
iniunctionis, constitutionis, declarationis, mandati, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire.
Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolo-
rum eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo qua-
dringentesimo octuagesimo quarto, quinto Idus May, Pontificatus nostri anno tertio decimo.*

Et quanquam non desint, qui contendant, hoc Decretum vel nunquam obseruatum, vel iam diu per con-
trariam consuetudinem reuocatum, neque de illius promulgatione, ac receptione satis adhuc constitisse, in-
ter quos sunt excellentissimi Doctores Salmanticenses in consilio ad fauorem causæ fratris Ioannis Marquez
nuper edito, & typis excuso, ac Romam transmisso, quod cum alijs nonnullorum Iurisprudentum responsis
Illustrissimis, ac Reuerendissimis DD. Cardinalibus S. Congregationis Indicis nuncupatæ, fuit oblatum per
Venerandos Eremitas Augustinenses in causa, siue controuersia inter illos ex vna, & Canonicos Regulares
Lateranenses ex altera, An liber editus idiomate Hispanico ab ipso fratre Ioanne Marquez, necnon in Ita-
licum traductus, & Dertonæ recens cusus, de Origine fratrum Eremitarum ante Concilium Lateranense, pu-
blicari deberet, & an dictus autor pœnas in Decreto contentas incurrisset: quorum sententiam ijdem Illu-
strissimi visi sunt approbare, dum librum publicari permiserunt, facta Canonicis Regularibus Lateranensibus
facultate pro ipsorum opinione scribendi, & ad ea, quæ dictus Autor in illorum præiudicium scriberet, re-
spondendi, ita tamen vt à contumelijs, & conuitijs abstinerent, sicut viros Christianos, & præsertim Reli-
giosos sacerdotes decet. Hoc tamen certum, & constans, quod ad Canonicos Lateranenses spectat, illos
post præfatum Decretum promulgatum ab hoc scribendi genere prorsus abstinuisse. puto autem ipsos quo-
que Venerandos Eremitas vsque ad annum circiter 1599. de eodem materia nihil edidisse. Circa quod
tempus Cæsar Baronius S. R. E. Presbyter Cardinalis quartum ac sextum volumen edidit suorum Annaliū
Ecclesiasticorum, quibus cum hanc litem denuo excitasset, affirmans, B. Augustinum Monasticæ vitæ genus
primitus coluisse, & Monachorum instituta in Africam vexisse, controuersia, quæ multis annis sepulta iacue-
rat, denuo vires sumpsit, caput extulit, & in campum apertum prosiliuit. Nam Venerandi Patres Eremitæ
tanto duce freti ex varijs prouincijs Italiæ, Galliarum, Hispaniarum, Germaniæ, Flandriæ, & alijs concur-
rentes, de ea non solum libros certatim edere, ac in vulgus effundere cœperunt, verùm, quod grauius est,
ipsius Beatissimi Patris Augustini libris recens editis in fronte affigere vnà cum illius vita per Possidium exa-
D ratæ. In quibus quidem libellis hasce assertiones in manifestum veritatis præiudicium, & Canonici Ordinis
derogationem multiplicem docere, & pro veritatibus certissimis adstruere, & legentium animis obtrudere
nituntur.

1. Quod D. Augustinus Clericus Canonicus, siue Regularis nunquam extiterit.

2. Quod Monasterium ab illo ordinato Presbytero institutum, Eremitarum fuerit, non Clericorum, quemadmodum Ecclesia, & vel ipsimet Eremitæ in diuinis officijs vsque in hanc diem præcinere consueuerunt.

3. Quod B. Augustini Regula Clericis Canonicis tradita non fuerit, sed ipsis Eremitis.

4. Quod quotiescunque Summi Pontifices, Sacra Concilia, & Canones, & Sancti Patres, de Ordine S. Augustini absolutè loquuntur, de Ordine Eremitarum, non autem Canonicorum intelligi volunt.

5. Quod B. Augustinus tunicam lineam, quæ Clericorum Canonicorum est proprius habitus, & cætera eorundem Clericorum vestimenta induerit nunquam.

6. Quod Ordo Clericorum Canonicorum, qui Regulares Canonici nunc vocantur, tempore B. Augustini vix in mundo agnoscebatur.

7. Quod Clerici Canonici occasionaliter, & quasi per accidens sint instituti, nimirum, vt vitæ & conuersationis Episcoporum ad populos testes essent.

8. Quod qui nunc sunt Clerici Canonici, non sint de illis à B. Augustino institutis, siue Reformatis, sed vel à B. Rufo, aut ab alijs viris pijs, & Religiosis post defectum Clericorum Canonicorum in Cathedralibus nuper instituti.

Et alia id genus plurima, quæ vt omittamus Paulum Bergomensem in sua Apologia, Ambrosium Coriolanum in Defensorio ad Sixtum Quartum, & ab eodem Sixto Quarto, ac illius successore Innocentio Octauo damnato, ex quorum turbidis, & coenosis fontibus hæc omnia recentiores hauserunt: videri possunt apud autorem Templi Eremitici, necnon Ludouicum de Angelis, & Cornelium Lancillottum, in eorum libris de Vita sancti Augustini nuper editis, ac nouissimè apud Ioannem Marquez in suo libro de Origine Fratrum Eremitarum ante Lateranensis Concilij tempora cap. 1. 4. & 5. per totum cap. 6. in principio, & §. 2. 3. 4. & sequentibus cap. 7. in principio, & §. 2. 3. & 10. vbi multa alia de suo penu addit, necnon cap. 8. vsque ad quintum decimum, & cap. 18. & 19. inclusiuè.

E Non negauerim Theologum præclarum, & paris eruditionis historicum, insigni beneuolentia canonicos regulares prosecutum, dum cap. sexto, §. 2. contra calumniatores illorum patrocinium vltroneus suscepit, illorum egit curam, & veram causam illorum institutionis reddidit, encomijs illos exornans, & cumulans pro naturali pietate, & humanitate, qua blandus defensor canonicorum ordini iniquè lacessito compassus est, nescio an colaphizando illum mulserit, & vngue, vt aiunt, aquilino delicatissimè palpauerit. Verùm præter quod patronus vltroneus in causis forensibus suspicioni est, iuxta Sapientis dictum. *Ad consilium ne accesseris, antequam voceris*. Illud displicet, quod pro tam leui patrocinio non solùm beati Augustini regulam, & institutionem, quæ illorum paterna est hæreditas, sed etiam viros sanctos, & præclaros non paucos, ac illorum monasteria ab illis auferre nixus est, ad proprium ordinem locupletandum, & exornandum, quemadmodũ in eodem lib. cap. 7. vsque ad quintum decimum, & cap. 19. intueri licebit. Nam etsi pupillis, ac viduis egentibus, & cæteris id genus miserabilibus iura tum diuina, tum etiam humana patronos exhibeãt: tamen eã lege, eos præbent, vt gratuitum patrocinium clientulis impendant: quod & Felinus in cap. ex literis. de Officio Iudicis notauit. Porro Canonici Regulares inter personas miserabiles non adeo censebantur, vt suarum causarum Patronos non paucos non haberent. Verùm etsi ad tantam inopiam deuenissent, vt legis beneficio vtendum esset, patrocinium gratuitum exhibendum fuerat; non adeo earum, vt pro illo bonis omnibus, ac ipsismet domibus priuari debuissent. Valeant enim aduocati si pro patrocinio tam leui clientes suis bonis priuant.

Præter quod non satis adhuc intelligo, quid causam ab hoc viro contra Venerabilem Patrem Antonium Dazam super origine, ac institutione fratrum Minorum, vel Eremitarum in eo libro institutam, origo Canonici Ordinis, vel causæ illius institutionis, vel etiam in specie adiuuent: vt cum in principio statim sui libri scripserit, illius institutum in eo libro solùm esse, suum Ordinem ab iniurijs eidem ab Antonio Daza illatis vindicare: nihilominus post aciem contra illum instructam data opera deflectens, totum pondus prælij in ordinem Canonicum conuerterit, ad illos solos in dimidia libri parte perstringendos, lacerandos, & quod in eius est viribus, omnino sub pedibus conculcandos, quemadmodum à cap. 5. vsque ad 15. per paginas ducentas videri potest, vbi statim in initio militem recensens, quem contra illos expeditum habebat, ante victoriam canens triumphum: *ne lector*, inquit, *putet congressum nos cum aduersario declinare, milites recensebimus, quos acie instructa paratos iam habemus, & velitatione aliqua congrediemur, certisque quod in primo statim congressu nostræ virtutis sint periculum facturi*. Quid enim obsecro, quæ de Canonicorum institutione, de Sanctis, & Monasterijs ex ordine Canonico ad Eremiticum translatis, & alia id genus plurima ibi loci scribit, ad prædictam causam vel in specie conferebant, nisi forsan quod aciem simulatione contra Patrem Antonium Dazam, re autem contra Canonicos Regulares instruere volebat.

Sanè, vt verum fatear, cum librum istius autoris quidam non multis ab hinc mensibus mihi obtulissent, monentes, rogantes, iubentes, vt ijs, quæ contra veritatem in Canonici Ordinis derogationem multiplicem tum ille, tum alij recentiores ediderunt, pro iustissima, & omni iure diuino, naturali, & humano probata ipsius Ordinis defensione, solido responso occurrerem: substiti plurimum, ac hæsitaui, tum iniunctam Prouinciam, licet iustissimam, & honestissimam, ac etiam iure naturalis obligationis filij erga matrem debitam C
obirem.

obirem. Non quòd in dictis libellis vel vnum apicem inuenerim, cuius *responsio* vel ingenium fatiget, vel studium postulet, vel animum remoretur, ac sistat: sed alijs de causis in specie saltem apparentibus, quarum prima erat animi mei naturalis auersio ab eo scribendi genere, in quo mihi calamo vtendū sit, non solum vt instrumento ad scribendum, sed vti hasta, vel gladio, aut etiam clypeo ad dimicandum. Altera quòd contentiones de Natalibus, Genealogijs, origine, nobilitate domorum, siue familiarum, illorum sint propriæ, quorum aut genus obscurum, aut nobilitas non naturalis est, sed vsurpata: *quod enim rapuit quis* (appositissimè ad rem nostram Chrysost. homil. 7. in epist. ad Philippenses) *& præter congruum accepit, deponere non audet veritus ne pereat, ne excidat, sed perpetuo ipsum detinet: Qui verò naturalem quandam dignitatem haber, non veretur descendere etiam ab illa, sciens, quod nihil tale passurus sit.* Nostri Ordinis antiquitas, nobilitas, origo, dignitas satis notæ sunt, nouis probationibus per Dei gratiam non egemus. Tertia quoque ad hoc ratio accedebat, quod vel cum viris doctis, & eruditis res agenda: vel cum vulgaribus, & imperitis. Si cum primis, illi de nostro iure antiquitatis certiores à nobis fieri non habent opus, neque an B. Augustinus inter Clericos, an cum Eremitis in solitudine vitam egerit: nulli enim sunt, vel certè paucissimi, qui istiusmodi inuentis vel duci, vel decipi se sinant. Sin autem cum secundis, illi ad omnem ventum facilè mouentur, & quem semel errorem biberint, firmiter retinent, nec facilè ratione aliqua ducuntur, vt illorum sententia temnenda magis videatur, quàm ratione conuincenda, iuxta Poëtæ Lyrici monumentum Satyra tertia scribentis: *Huic ego vulgum errori similem cunctum insanire docebo*. & Marci Tullij Ciceronis Tusculanarum quæstionum lib. 5. dicentis: *Vide, ne plus commendatio in vulgus, & hæc, quæ expetitur gloria, molestia habeat, quàm voluptatis.*

F Verùm enim verò diligentius re inspecta in contrariam sententiam multas ob causas, easq; honestissimas, & iustissimas, & mea quidem opinione vrgentissimas, & necessarias sum adductus, nimirum non esse istiusmodi falsitates silentio diutius tegendas, ac dissimulandas: sed potius malleo, & hasta solidissimæ responsionis, & rationis retundendas. Et primò quidem, quia cum anno proximè elapso in causa coram Illustrissimis, & Reuerendissimis S. R. E. Cardinalibus Congregationis Indicis nuncupatæ orta controuersia, An liber dicti Ioannis Marquez ex Hispano in Italicum versus, & Dertonæ recens editus, per Italiam publicari deberet, ijdem Illustrissimi publicandum censuerint, facta Canonicis Regularibus facultate de eodem argumento pro illorum opinione scribendi, & ad ea respondendi, quæ dictus Autor perperam contra Canonicorum Ordinem scripsisset. si nunc ad illa, quæ in derogationem Canonici Ordinis scribit, responsum opportunum negetur, iam nostrum silentium deteriorem in partem ab omnibus interpretandum iri animaduertimus, & non modestiæ religiosæ, verùm solidæ responsionis inopiæ meritò adscribendum esse. Videbimur etiam illius erroribus non solùm assentire, verùm etiam cum illo veritatem oppugnare, iuxta Sapientis dictum: *Veritas, quæ in discrimen adducta non defenditur, obruitur, & error, cui non resistitur, approbatur, nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare.* cap. Error. 83. d. & cap. Facientis. 86. d.

G Accedit secundo loco, quòd cum hic Autor multis titulis præclaris non solùm viri Ecclesiastici, & Religiosi, verùm etiam Sacræ Theologiæ Doctoris, & in Salmanticensi Academia Lectoris, & à Sacris Catholicæ Maiestatis Philippi III. Regis Hispaniarum concionibus exornatus prodierit, & quod magis rem vrget, cum innumeris penè Doctorum allegationibus suum librum refertum emiserit, quæ, quod ad nostram causam attinet, vel omnino falsæ sunt, vel ad sensus falsos distortæ, & ab Autoribus nunquam meditatos, non solùm vulgares, ac idiotæ, verùm etiam viri docti, vel ad credendum nimis faciles, vel labori, ac tædio ipsas sententias allegatas cum libris autorum conferendi parcere volentes, decipientur facilè: vel ob ipsam præsertim nouitatem nominis multorum Doctorum apud Italos ignoti pauescentes, non secus atque illi, qui referente Cardinali Baronio tomo 2. Annalium sub anno 120. num. 10. audito nomine Abrasax non parum expauescebant.

Quibus omnibus illud etiam accedit, quod causa, quam hic tractandam sumimus, non Canonicorum Regularium peculiaris est, sed totius Ecclesiæ Catholicæ communis. Cum enim in Ecclesia Catholica hi duo ordines, videlicet Clericalis siue Canonicus, & Monasticus tum habitu, tum etiam Regula, & professione prò distinctis semper vsque in hodiernum diem habiti fuerint adeo, vt ex vno ad alium Ordinem Sacra Concilia, & Summi Pontifices transitum non semel prohibuerint, in Concilio Cæsaraugustano cap. 6. In Aquisgran. cap. 125. & in cap. Mandamus. 19. q. 3. cum etiam Concilia, & Canones Diui Augustini Regulam semper Canonicam vocauerint, & Clericis Canonicis obseruandam tradiderint, vt infra cap. 18. & sequentibus ostendetur, atque ob id potissimum Clericos Canonicos ad curam animarum, & alia munera, quæ Monachis sunt interdicta, admiserint, quod nimirum vt in cap. quod Dei timorem. de Statu monachorum. exprimitur, ipsi Clerici Canonici Regulæ inseruiant laxiori. Si nunc admittamus, quod Marquez in toto suo libro contendit, beati Augustini Regulam non pro Clericis, sed pro Monachis, vel Eremitis editam, quid aliud agimus, nisi Regularium ordines confundere, quos hactenus Ecclesia Catholica pro distinctis habuit, & ansam Hæreticis præbere, nos, vt inconstantes subsannandi, ac ridendi, quòd de vera Ordinum Regularium distinctione apud nos nondum satis constiterit, quòd Clericos à Monachis perperam distinguamus, quòd animarum regimen, quod Clericis Canonicis permittimus, iniustè Monachis prohibeamus, quòd ab Ordine Monastico ad Canonicum vel contra iniustè profectionem interdicamus? Nam data veritate doctrinæ huius Autoris, æquè Monastica est Augustini Regula, & Monachali professioni conquadrata, sicut Diui

Basilij,

Basilij, ac etiam Diui Benedicti, & æquè sub Regula Monastica Clerici Canonici, sicut Monachi degunt.

H Has igitur ob causas, & alias honestissimas, ac in primis illorum autoritate ductus, qui meæ voluntatis habenas moderantur, cum confidentia Diuini luminis, ob sanctæ veritatis, & Canonici Ordinis, cuius indignissimus multis iam annis sum professor, iustissimam defensionem, prouinciam mihi ex Obedientia iniunctam, etsi meis viribus longè superiorem, assumere decreui, Respondendi videlicet ad ea, quæ tum prædictus Marquez, tum alij recētiores in non modicā eiusdem Canonici Ordinis detogationem, de Regulari Beatissimi Patris Augustini instituto, & habitu, de Regula Clericis tradita, necnon de ipso Ordine Canonico, viris Illustribus, & Collegijs ipsius Ordinis minùs vera scripserunt. Ostensurus in primis, Beatum Augustinum instituto, seu professione Clericum Canonicum extitisse, Clericorum habitum gestasse, cum Clericis, & inter Clericos communi mensa, victu, & habitu tum in Presbyteratu, tum etiam in Episcopatu vixisse, & Clericis Canonicis Regulam toti Orbi notissimam tradidisse: quod in prima parte istius qualiscunque operis præstabitur. Ac exinde Sacrum Ordinem Canonicum à Sanctissimis Apostolis institutum, ab ipso D. Augustino reformatum, temporibus B. Augustini, & ante illum, & post illum toti mundo notissimum fuisse, & qui nunc sunt Clerici Canonici, non nuper in mundo exortos; neque à B. Rufo primitùs institutos, sed de antiquis Clericis ab Apostolis institutis, & à B. Augustino reformatis verè censeri, ac existere, & eiusdem prorsus naturæ, ac instituti cum cæteris Clericis Canonicis in Metropolitanis, & Cathedralibus olim degentibus, quod in secunda parte præstandum erit, in qua de ipsius Ordinis propagatione per Africam, Italiam, Gallias, Hispanias, Angliam, Hyberniam, Germaniam, Palæstinam, & cæteras Mundi partes dicemus: necnon de Ecclesijs Metropolitanis, Cathedralibus, Collegijs, Monasterijs in singulis prouincijs olim, vel nunc etiam existentibus, & de viris vel sanctitate, vel doctrina, vel dignitate illustribus ex eodem Ordine profectis. Demum quia Venerandi Patres Eremitæ in suis Catalogis Ordinum, siue Religionum sub Diui Augustini Regula militantium, ac etiam in Pitacijs, quæ foribus domorum, & parietibus Ecclesiarum affigūt, Congregationem Lateranensem in nouissimo loco tanquam in Monasterio Frisonario nuper genitam constituunt, quibus alij nonnulli recentiores mirum in modum plaudentes, multa de ipsa Congregatione Lateranensi, & illius origine, & autoribus ineptè satis profundunt; postremo loco de ipsa Congregatione tractationem peculiarem instituemus.

I In quibus omnibus tractandis, explicandis, probandis, & confirmandis tria pro viribus præstare conabor. Primò vt nostra iura sine aliorum iniuria tueamur: cum propositum, & intentio mea nullatenus sit, aliorum Ordinum iura tangere, vel de illorum antiquitate, origine, dignitate, nisi parte aduersa cogente, in hoc opere disputare. Quam ob causam data opera cauebo ab introducendis quæstionibus, & ab insectandis opinionibus, quæ cum argumento, quod in præsentiarum tractandum sumimus, connexionem necessariam non habent. abstinebo etiam à lædorijs, & conuicijs in aduersarios congerendis, ac etiam regerendis: sola ratione periculum facturus, quæ parergis conuiciorum non solùm non roboratur, sed omnium rectè sentientium opinione vel maximè labefactatur: nisi forsan, quia veritatis sum amator, & liberrimus propugnator: aut quod hæresim, crimen falsi, mendacium, & similia non alijs epithetis, nisi hæresis, criminis falsi, vel mendacij nominibus exornare hactenus non didici. Secundò cauebo ab allegationibus Doctorū non solùm falsis, aut ad sensus non legitimos distortis: sed etiam ex libris apocryphis acceptis, addo etiam à veris superfluè coaceruandis: Abbatis Panormitani documentū secutus in suo Procemio ad librum Decretaliū, vbi dicit: *Bonam allegationē infici, & obnubilari per nimiam allegationem, & sinistram suspicionem oriri contra allegantem*. Multò minus Bullas Pontificum Apocryphas, vel historias, pro veris, & authenticis, vel somnia pro diuinis reuelationibus, & Chimæras pro visionibus S. Augustini, vel aliorum venditabo: solis diuinarum Scripturarum, Summorum Pontificum, Sacrorum Conciliorum, & Canonum, Sanctorum Patrum, & veterum historiarum autoritate vtar: vel certè illorum, quorū fides suspecta nullatenus esse possit. quam ob causam à nostris, licet omni fide dignissimis allegandis abstinebo: excepto si de facto probando agendum, quod per eos, qui facto præsentes fuerunt, necessariò probandum erit, quo casu non solùm testes omni exceptione maiores, sed alij etiam assumuntur, iuxta iuris tum ciuilis, tum etiam canonici vulgatissimam dispositionem. Demum non verborum lenocinio, sed stylo simplici, ac nuda oratione vtar, quippe qui solius veritatis causam tractandam suspicio, quæ seipsa amabilis est, & purpurisso non eget: Brachmanum illum imitatus, de se, ac suis in quadam epistola ad Alexandrum Magnum scribentem: *Artem bene dicendi non discimus, neque facundiæ Oratorum, Rethorumq; operam damus, cuius officium est falsitatis sermonibus figmentare mendacia, & innocentiæ fidem conferre criminibus*. Iam ad rem ipsam accedamus.

CAPITA
LIBRI PRIMI.

Quæ

Alia

DE CLERICALI SANCTISSIMI PATRIS AVGVSTINI INSTITVTO, ET HABITV

LIBER PRIMVS.

Caput primum.

Cuiusnam Instituti Regularis, vel habitus fuerit S. Doctor Augustinus. Dubium proponitur, & occasio dubitandi aperitur.

1. SAnctissimum Præsulem Sacri Ordinis Apostolici Clericorum Canonicorũ Patrem, & Patriarcham inclitũ, Ecclesiæ Catholicæ Doctorem Præclarissimum, Lumen Doctorũ, Firmamentum Ecclesiæ, Malleum Hæreticorum, & vitæ Canonicæ Reparatorẽ strenuum AVGVSTINVM Vitæ Regularis institutum coluisse, habitum gestauisse cum emissione, & obseruantia Votorum, quæ Vitæ Regularis perfectionem continent, res est apud Doctos, & Eruditos quosque tam certa, & constans, vt inter catholicos, qui eam negent, vel nulli sint, vel non eius autoritatis, vt nostra magnoperè intersit, illorum sententiam autoritate, aut ratione confutare. Verum cum temporibus ipsius Beatissimi Patris Augustini plures in Ecclesia Catholica Regularium Ordines extiterint, cuius Ordinis ille vel institutum tenuerit, vel habitum gestauerit, & si ante annum ducentesimum circiter supra millesimum hesitauerit nemo, controuersiam non leuem posteriori seculo recentiores quidam inter catholicos excitauerunt. Cuius excitandæ causas & si nolim curiosiùs hic perscrutari, tamen vt eius radicem ab imis refossam legentium ob oculos ponamus, illud ante omnia aduertimus, duos Regularium Ordines in Ecclesia Catholica, vel à primis illius incunabulis extitisse, alterum Clericorum, alterum verò Monachorum. Et quidẽ quòd ad Clericos spectat, vt illud omittamus, quod Ioan. Gerson Parisiensis Academiæ Cancellarius de Sanctis Apostolis scribit in serm. De Cœna Domini Alfabeto 42. circa illa verba, Tradidit Iesum. illos fuisse Canonicos Regulares sub Abbate Christo. hoc omnino certum, & constans esse debet, omnes Clericos primitiuæ Ecclesiæ, præsertim à Sanctis Apostolis institutos regulariter vixisse, & Vota Religionis emisisse. Immo verò ipsimet Sanctissimi Apostoli substantialia vitæ Regularis, si non explicitè, saltim implicitè vouerunt, secundum sententiam B. Augustini, & D. Thom. communiter receptã, de qua sequenti libro in principio data opera dicemus. Et sanè quid aliud nomen hoc Clericus sonat, nisi eum, qui omnibus bonis visibilibus à se abdicatis, solum Deum sortem suam eligit, & vicissim in sortem Domini est electus, vt B. Hieron. de Instit. Clericorum ad Nepotianũ scribit? Quod autem Ordo Monasticus ab initio nascentis Ecclesiæ pariter fuerit institutus, tradunt idem Hieron. de Viris Illustribus in Philone, Cassianus de Institutis renunciantium, Eusebius lib. 2. Historiæ cap. 16.

& Apostolorum discipulus Dionysius Areopagita de Ecclesiastica Hierarchia cap. 6. vbi non solum de perfectione vitæ monasticæ, verùm etiam de ritu Monachos initiandi plura scribit. Nam cum in primitiua Ecclesia fideles omnes communem vitam ducerent, prout in Actis Apostolorum cap. 4. legitur, quod omnes, qui possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ad pedes Apostolorũ, diuidebaturq; singulis, prout cuique opus erat: cumq; essent omnes Christiani in duas Classes diuisi, Clericorum vnam, Laicorum alteram, refrigescente paulatim inter fideles primæuo illo vitæ cõmunis proposito, ex quo veluti ex matrice quadam Regularium cuncti Ordines prodierunt, vt scitè in eum locum Lyranus notauit, qui ex clericis primũ illud vitæ communis institutum cum emissione votorum retinuerunt, quod Eusebio teste in libro proximè allegato vsque ad Magni Constantini tempora in omnibus Monasterijs, & Ecclesijs durauit, ij primum ordinem constituerunt Clericorum Canonicorum, quos nunc vsitato in Ecclesia vocabulo Canonicos Regulares vocamus, in quibus priscorũ Clericorum ab Apostolis institutorum habitus, & vitæ ratio, & norma hactenus seruatur. Pariter ex laicis, qui communem vitam cum renunciatione omnium diuisibiliũ, siue omnium bonorum temporalium retinuerunt, ij secundum ordinem constituerunt, quem Monasticum appellamus, in quo laicorũ nascentis Ecclesiæ viuendi norma similiter est seruata: qui licet ob illorum vitæ merita successu temporis ex Apostolica dispensatione ad Clericalis dignitatis gratiam fuerint euecti, tamen ab initio nõ fuit sic. Vnde & D. Dionysius loco citato Ordinẽ Monasticum inter Clericos, & deuotam Plebem medium constituit, & D. Hieron. relatus in cap. Duo. 12. q. 1. tum à Laicis, tùm etiam à Clericis illos distinguit: atque tandem D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 10. ad secundum communiter receptus docet, quod Clericatus non ex natura, sed ex accidenti ipsi Monachatui sit adiunctus.

II. Præter hos duos Regularium notissimos ordines, alios duos B. Augustinus addere videtur in lib. de Moribus Ecclesiæ, & contra Manichæos cap. 31. & 33. alterum Eremitarum, qui secretissimi ab omni hominum conspectu desertissimas terras incolebant, quale genus vitæ ducebant Paulus, Antonius, Hilarion, ac cæteri Eremitæ. Alterum aliorum, qui in Ciuitatibus, aut illarum Suburbijs degebant, a vulgarium vita remotissimi, plures simul in eodem diuersorio habitantes, quibus vnus præerat presbyter, vir optimus, & doctissimus. Horum hominum plura diuersoria tum Romæ, tum Mediolani vidisse fatetur ibidem Augustinus. Verum an istud duplex hominum institutum verè & propriè loquendo, Regularis ordo dici potuerit, res valdè dubia mihi est, nec satis explorata. Nam quod ad primum genus attinet, vt demus, Paulum, Antonium, Hilarionem, & alios etiam plures perfectissimam, & pene angelicam in terris vitam duxisse: tamẽ Eremitæ à Monachis distincti, de quibus modò loquimur, ante D. Augustinum, & pluribus etiã seculis post illius decessum, neque sub obedientia viuebant, nec certum habitum habebant, nec etiam vota Religiosorum emittebant. Hanc ob causam Sacri Canones illos locustis comparare, & acephalos appellare nonnunquã consueuerunt, cap. Nulla. 90. d. cap. Qui verè. 16. q. 1. quos etiam testamentum condere, & vxores ducere potuisse, idem antiqui Canones tradiderunt, d. cap. Qui verè, & cap. Perlatum, iunctis glossis 19. q. 3. cap. scripsit. 27. q. 2. & alijs in locis, quæ Roërius in suo tractatu Vitæ Eremiticæ notauit. Quibus tandem illud addendum, quod Ioannes Teutonicus autor glossæ libri Decretorum scribit in glossa cap. Qui verè. 16. q. 1. sibi vsque ad sua tempora fuisse adhuc incompertũ, quod nam vitæ genus esset illud Eremitarum.

Caput secundum.

De Regulari Sanctissimi Patris Augustini instituto, quorundam opiniones minus probabiles referuntur.

Secundum istud quadruplex regularis vitæ institutum, siuè verum, siuè nõ verum, scilicet Eremitarum, Monachorum, Clericorum, & aliorum, qui in Ciuitatibus simul degẽtes à vulgari conuersatione remotissimi, vota religionis fortassis nõn emittebant, quadruplex fuit opinio de Regulari Instituto Sanctissimi Patris Augustini. Prima nonnullorum, qui concesserunt, B. Augustinum saltem factum presbyterum, vel Episcopum in Monasterio cum aliquibus Religiosis viris religiosam, & communem vitam duxisse: non tamen se, aut suos aliquo solemni voto ad illud vitæ genus obstrinxisse. quæ sententia ex hoc capite suasibilis videtur, quòd B. Augustinus in Africa, præsertim factus presbyter illud vitæ communis institutum coluisse credendus est, quod in Italia tum Romæ, tum Mediolani sub B. Ambrosio viderat, ac didicerat, quodque miris encomijs laudat, ac extollit: at illud propriè, & rigorosè loquendo, genus vitæ regularis cum emissione votorum non erat, vt apparet ex ijs, quæ idem Augustinus lib. de moribus Ecclesiæ cap. 33. scribit. Hæc sententia plausibilis admodũ visa fuit Erasmo in Censura regulæ D. Augustini, vbi eidem fundamento nixus ita scribit. *In libris de moribus Ecclesiæ S. Augustinus præter Anachoretas, & Cœnobitas, tradidit genus tertium eorum, qui quoniam in Eremum secedere non erat cõmodum, vel ob parentes, vel ob liberos, vel alias causas, tamen vt quietius viuerent, complures in eisdem Aedibus morabantur, nullo imperio, sed libera charitate omnia moderante. Eos conuentus vocat diuersoria, quæ Romæ per multa viderit. Hoc exemplum videtur imitatus in Africa, sic vt nec* I.

cultu notabiles essent, sicut Monachi, & liceret ab eo conuictu discedere, si cui parum esset commodus: licet Possidius appellet ea Monasteria. Eandem sententiam ex catholicis docuit quidā Onuphrius Camaianus Sacræ Aulæ Consistorialis Aduocatus in quibusdam allegationibus pro RR. Monachis Cassinensibus in causa præcedentiæ inter illos, & Canonicos regulares Lateranēsi, Cremonæ editis anno 1567. pag. 134. & seq. vbi sub nu. 27. & seq. apertè asserit, Clericos à B. Augustino institutos proprium habere licitè potuisse. Et idem affirmat de Clericis primitiuæ Ecclesiæ, & allegat Boërium in tractatu de Statu vitæ Eremiticæ nu. 19. & Felinum cap. quod super ijs. de maiorit. & obed. & tandem nu. 31. concludit. *Et dato quod Canonici D. Augustini renunciarent proprijs, hoc erat ex constitutione Episcopi potius quam ex voto.* & multa alia ibi effundit.

II. Haec tamen sententia cuiuscunque sit autoris falsissima est, vt potè contra communissimum omnium Catholicorum consensum, ad vota Religiosorū labefactanda ab Erasmo, aut alio quopiam nouatore introducta, & contra verba apertissima ipsius B. Augustini in sermonibus de communi vita Clericorum, in quibus apertè dicit, suos clericos duo professos fuisse, clericatum, & sanctitatem, & vota emisisse, & votorum transgressores Deo mentitos, sibi ipsis damnationem acquisiuisse. Quam ob causam Ianuarium tanquam Deo mortuum deplorauit, quòd post votum emissum, testamentum condidisset, & cum proprio ex hac vita decessisset. Audiantur illius verba in serm. 1. de comm. vita clericorum scribentis. *Nulli liceat in societate nostra habere aliquid proprium: sed si fortè aliqui habent, nulli licet, & qui habuerint faciunt, quod non licet.* & paulo infra de Ianuario presbytero, quòd testamentum contra suam professionem condidisset: *testamentum fecit presbyter socius noster, nobiscum manens, de Ecclesia viuens, communem vitam profitens, testamentum fecit, heredes instituit. O dolor illius Societatis, O fructus de arbore, quam non plantauit Dominus.* Et infra. *Qui societatem communis vitæ iam susceptam, quæ laudatur in Actibus Apostolorum, deserit, a voto suo cadit, à professione sua cadit.* & paulo infra. *Ego scio quantum mali sit, profiteri Sanctum aliquid, nec implere. vouete, inquit, & reddite Domino Deo vestro, & melius est non vouere, quàm vouere, & non redddere.* Et infra. *Sic & Clericus duas res professus est, & Sanctitatem, & Clericatum, interim Sanctitatem: nam Clericatum propter populum suum Deus imposuit ceruicibus ipsius, cui magis onus est, quàm honor. Sed quis sapiens, & intelliget hæc? ergo professus est Sanctitatem, professus est communiter viuendi societatem, & professus est quam bonum, & quam iocundum habitare fratres in vnum. Si ab hoc proposito ceciderit, & extra manens Clericus fuerit, dimidius & ipse cecidit. quid ad me? non ipsum iudico. Si foras seruat sanctitatem, dimidius cecidit. Si vero intus habuerit simulationem, totus cecidit.* & ser. 2. in eodem propositō persistēs, & de suis Clericis loquens. *Dixeram enim, & scio, me dixisse, quòd si nollent suscipere mecum socialem vitam, non illis tollerem clericatum, sed seorsum manerent, & seorsum viuerent: quomodo nossent, Deo viuerent. & tamen ante oculos posui, quantum mali sit à proposito cadere: malui enim habere caecos, vel claudos, quàm plangere mortuos: qui enim hypocrita est, mortuus est.* Hæc Augustinus, ex quibus videas, clericos cum illo degentes vota emisisse, & professos fuisse vitam communem, & sanctitatem, & votorum transgressores hypocritas, & Deo mortuos fuisse. Suppono autem pro comperto, ad quod vitæ genus suos clericos voto obstringebat, illud in primis ipsum B. Augustinum coluisse, & professum fuisse. Sed qui plura desiderat, videat Riccardum Cenomanum Theologum Parisiensem in Antidoto ad censuram erasmicam parato, & Typis edito ad calcem primi Tomi operum B. Augustini sub anno salutis 1541.

Nec est alicuius momenti, aut firmitatis erasmicum illud fundamentum, quo ait, probabile sibi videri, quòd Augustinus presbyter, siue Episcopus illud vitæ genus in Africa coluerit, quod Romæ, aut Mediolani viderat, ac didicerat. Nam esto illi fideles, quos Romæ, vel Mediolani communem vitam in diuersorijs ducentes deprehendit, fortassis vota non emitterent, quid prohibet, illum suos clericos secum in monasterio viuentes ad meliorē frugem, & ad votorum emissionem adduxisse?

III. Hac igitur sententia reiecta, vt potè falsissima & contra testimonia apertissima eiusdem D. Augustini, fuit secunda opinio nonnullorum assententium, Beatum Augustinum fuisse Eremitam, quatenus institutum Eremiticum ab instituto Monastico est specie, vel genere distinctum.

Hanc sententiam tenuit sine dubio autor eius Epistolæ, quæ sub nomine Valerij ad Augustinum refertur, tum à Coriolano in suo defensorio pag. mihi 15. & cap. 3. tum etiam in Breuiario Typis edito Augustæ Taurinorum anno 1520. in officio S. Simpliciani iuxta ritum Fratrum Eremitarum, & 3. die infra oct. B. Augustini: nam in ea Epistola illius autor ita sub nomine B. Valerij ipsi Augustino scribit. *Et illum te continuo nigra tunica induisse, eaq; talari, mundano exutum habitu: Itaque te ab omnibus existimari monachum, nisi quòd cingulo pelliceo cingeris, quemadmodum ipse scribis, ad differentiam Monachorum.* quamuis Coriolanus hanc vltimam clausulam omittat. Eandem sententiam docuerunt autor sermonum sub nomine B. Augustini ad Eremitas, & B. Antoninus Florētinus in 3. p. historiali cap. vlt. siue autor illius cap. sub nomine D. Antonini S. 2. ibi enim scribit. *Notandum etiam, quod B. Augustinus habitu religioso in triplici sui statu indutus est: nam primo post conuersionem suam, & baptismum dicit Ambrosius in serm. de baptismo, & Augustini conuersione, hunc s. Augustinum in Christo genui, & postquam baptizaui eum, indui cucullam nigram, & ipse ad diffe-*

rentiam Monachorum se cinxit zona pellicea, pergens ad Simplicianum, qui bonus ei apparebat seruus Dei, & verè sic erat, vt scilicet de modo viuendi eum eo conferret. & ipse Augustinus in quodam sermone sic ait: Duodecim fuimus fratres, qui induimus cucullam nigram, calceamenta, & zonam nigram desuper cinctam ad differentiam Monachorum. & licet in sermonibus ad Eremitas hanc vltimam clausulam inuenire non potuerim, tamen allegatur hic sermo ex B. Augustino cum eadē clausula à Coriolano in defensorio cap. 2. S. decima autoritas pag. 9. vbi dicit, negari non posse, hunc sermonem esse D. Augustini. Eandem tenet expresse ipse Coriolanus pag. 4. dicens, B. Augustinum nō fuisse propriè Monachum: quia vt testatur B. Ambrosius in serm. de conuersione, & baptismo Augustini, ipse Augustinus cinxit se zona pellicea ad differentiam Monachorum: & Frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 14. pag. 32. innixus eidem autoritati. Eandem sententiam deberent admittere omnes venerandi Patres Eremitæ: Nam ipsi probant, quod B. Augustinus fuerit verè Eremita, quia fuit imitator vitæ Beatorum Pauli, Antonij, Hilarionis, & similium, vt etiam B. Ioannis Baptistæ, & Elyæ: & quia audita fama B. Antonij Aegyptij, conuersus est ad Deum, vt videri potest apud eorū Generalem Ambrosium Coriolanum in defensorio cap. 5. pag. 23. & in libello d. Officiorum Ordinis Eremitarum in primo Hymno, qui sic incipit. *Gratulentur Eremitæ vniti cœnobio, lætentur Anachoritæ cum Cleri collegio, Augustinus lumen vitæ cœpit ab Antonio.* Nam B. Antonius, Hilarion, Paulus, & alij similes accepto nomine Monachi, vt contradistincto à nomine Eremitæ .s. vt significat cœnobitam distinctum ab Anachorita, quo pacto accipit nomen Monachi Augustinus in lib. de morib. Ecclesiæ, cum distinguit Eremitas à Monachis, & quo pacto oportet, quòd accipiant nomen Monachi illi, qui dicunt B. Augustinum se præcinxisse zona pellicea ad differentiam Monachorum, non erant Monachi, sed Eremitæ, vt patet. licet alia ratione dicerentur Monachi, accepto nomine Monachi, vt est nomen genericum ad Cœnobitas, & Anachoritas; vt statim dicemus.

IV. TErtia sententia est aliorum, qui asserunt, B. Augustinum fuisse quidem professione, & habitu Eremitam, sed distinguunt duplex genus Eremitarum, quorum alij vocantur Anachoritæ solitariè in Eremis viuentes: alijs simul in cœnobijs degentes, cœnobitæ vocantur. igitur secundùm hanc sententiam B. Augustinus fuit Eremita, non quidem Anachorita, idest solitarius, sed cœnobita, & institutor cœnobitarum. Alij idem sub alijs verbis explicantes dicunt, quòd hoc nomen Monachus est nomen commune ad Monachos solitarios viuentes in Eremis, qui vocantur Anachoritæ, & ad Monachos viuentes simul in cœnobijs, qui vocantur cœnobitæ. B. Augustinus fuit Monachus, non solitarius, sed cœnobita, & autor vitæ Monastiçæ, non Anachoriticæ, sed cœnobiticæ. Quæ communis est sententia RR. Patrum Ordinis Eremitarum, vt videri potest apud Iordanum de Saxon. lib. 1. vitas Fratrū. cap. 7. & cap. 13. Paulum, & Philippum Bergom. Coriolanum, Ludouicum de Angelis, Cornelium Lancillottum, & nouissimè apud Ioannem Marquez in suo libro de Origine Fratrum Eremitarum, qui omnes constanter, & vnanimiter duo affirmant, primū, quod B. Augustinus fuerit verus Eremita, & fundator Ordinis Eremitarum, & verus frater dicti Ordinis, cinctus zona pellicea, & cuculla nigra indutus. secundum quod B. Augustinus nunquam fuit clericus Canonicus, nec habitum Canonicorum Regularium vnquam portauit. Circa quam sententiā hoc interim est aduertendum, hos autores, dum cōfundunt Eremitas cum Monachis, & docent, B. Augustinum fuisse simul Eremitam, & Monachum, perperam pro se allegare testimonia ex Epistola B. Valerij ad Augustinum, vel ex sermonibus ad Eremitas, vel ex D. Antonino in 3. par. tit. 24. cap. 14. cum hi autores expresse dicant, B. Augustinum voluisse super tunica nigra cingere zonam pelliceam, vt esset habitu distinctus à Monachis, siue, vt illorum verbis vtar, ad differentiam Monachorum: hoc enim aliud nihil est, nisi vt lepidè Marcus Antonius Zimara in quodam Theoremate de Petro Aponensi inquit, eos conciliare, & concordare, qui ex propria sententia volunt esse discordes.

NOn me latet huic obiectioni occurrere Coriolanum in eodem defensorio pag. 4. ita scribentem. *Sed aduertendum, quod tunc temporis erant cœnobitæ in duplici genere; quia quidam erāt Monachi, sicut fuit S. Hieronymus, & S. Basilius, & quidam erant Eremitæ, sicut fuerunt Paulini, & Simplicianistæ. Augustinus non fuit de numero cœnobitarum, qui erant Monachi, capiendo Monachos propriè, & strictè, tum quia non est verisimile, quòd tantus doctor tantæ sanctitatis, & scientiæ, & feruoris, reliquisset regulam strictissimam Monachorum, & transisset ad laxiorem; tum quia neque ab ipso, neque ab aliquo alio facta est de hoc mentio, scilicet quod fuerat Monachus, nisi vt infra videbimus in solutione argumentorum, capiendo Monachos large. Tum quia vt testatur S. Ambrosius in serm. de conuersione, & baptismo Augustini, ipse Augustinus cinxit se pellicea zona ad differentiam Monachorum. sequitur igitur de necessitate, quod fuerit Eremita cœnobita.* hæc ille. V.

Verùm hanc distinctionem tum D. Hieronymo, & Cassiano, tum etiam ipsis venerandis Patribus eremitis contrariā esse crediderim. nam in primis, quod ad Hieronymum attinet, ille in lib. de custodia virginitatis, siue in Epistola 22. ad Eustochium inter medium, & finem omnes Monachos in tria genera distinguit, primum cœnobitarum, secundum Anachoritarum, tertium Sarabaitarum, quod lingua Aegyptia Remoboth dicebatur. Rursus Epistola 4. ad Rusticum Monachum, in qua vitæ Monasticæ formam tradit, Monachos ab Vrbibus reuocat, ad Eremum inuitat, & cum Eremitis confundit. Similiter Cassianus, qui de Vita, & institutis

Mona-

Monachorum, siue Eremitarum locupletissimè scripsit, Hieronymi doctrinam secutus est in Collationibus Sanctorum Patrum: nam collat. 18. cap. 4. & seq. cum D. Hieron. tria Monachorum genera distinguit, Cœnobitarum, Anachoritarum, & Sarabaitarum. Collatione quoque 19. vocat Monachos tam professores vitæ Anachoriticæ, quã Cœnobiticæ. Demum ipse Cassianus, quem præter omnẽ dubitationem constat fuisse Monachum cœnobitã, vel in ipso libri titulo de Institutis renunciantium vocatur Ioannes Cassianus Eremita. Nescio igitur, vnde Coriolano in mentem venerit distinctio de duplici genere Cœnobitarum, Monachorum, & Eremitarum: cum potius è contrario tam Monachi, quàm Eremitæ distingui consueuerint in Cœnobitas, & Anachoritas. Esse verò hanc Coriolani distinctionem de duplici genere Cœnobitarum apertissimè contrariam ijs, quæ Venerandi Patres Eremitæ de ipso B. Augustino scribunt, probatione opus non habet. nam si B. Augustinus non fuit verè Monachus, sed Eremita, nec potuit dici Monachus accepto nomine Monachi propriè, ac strictè, sed solum largo modo, vt ille fatetur, cur obsecro de Augusti:i Monachatu tantopere strepunt? cur etiam Augustini regulam non clericalem, sed monasticam appellari volunt? cur verba illa in Hymno B. Augustino cantari solito. *Tu de vita Clericorum sanctã scribis regulam*. mutant, eorum vice reponentes. *Tu de vita Monachorum sanctam scribis regulã?* cur demum Augustini Monachatum eorum omnes libri resonant, si non propriè, & strictè, sed solum largè Monachus dici potest?

Caput tertium.

De Sanctissimi Patris Nostri Augustini Instituto vera sententia quibusdam propositionibus explicatur, & ad illam probandam nonnulla fundamenta constituuntur.

I. Quarta sententia, quam censeo verissimam, sequentibus propositionibus sic explicatur. Prima propositio. Beatus Augustinus toto vitæ suæ tempore, vsque ad presbyteratum fuit laicus, nec alicuius regularis ordinis institutum professus est, nec habitum gestauit. secunda Propositio. B. Augustinus factus presbyter, Monasterium Clericorum mox instituit, & cum Clericis Canonicis vsitato vocabulo nunc Canonicis regularibus vocatis vixit tum in presbyteratu, tum etiam in domo Episcopali. tertia Propositio. B. Augustinus verè fuit Clericus Canonicus, & vitam canonicam professus habitum Clericorum Canonicorum non solum presbyter, verùm etiã Episcopus gestauit. Vt istas assertiones verissimas esse ostendamus, Duo fundamenta etiam certissima nobis ante omnia cõstituenda sunt, quorum primum hoc est. Inter ceteras regulas ad veras historias à falsis secernendas à viris in arte peritissimis traditas, omnium rectè sentientium consensu, certissimam illam esse, quæ in ipsa temporum ratione, & supputatione fundatur: quam S. Ioannes Chrysostomus, cum se ad D. Pauli epistolas exponendas præpararet, adeo magnifecit, vt statim in principio operis scripserit. *Hunc laborem (scilicet temporum indagationem) nemo extra rem, neuè hanc indagationem supernacaneæ curiositatis esse putet. confert enim nobis non parum ad quæstiones explicandas ipsum Epistolarum tempus.* Quemadmodum ab opposito ob eiusdem temporũ supputationis neglectum multi multos, eosq; grauissimos errores sæpius incurrunt, vt doctè Cardinalis Baronius tomo 1. suorum Annal. sub anno 70. num. 3. sic adnotauit. *Videas, quod sæpe inculcauimus, quantum conferat exacta in rebus peruestigandis temporum ratio, siue qua interdum labi in portentosos errores necesse erit.* Hinc nos iuxtà præsentem regulam ad veritatem dictarum propositionum ex tenebris, quas nonnulli data opera illi obfundunt, in lucem eruendam, ipsa temporum ratione, & supputatione in primis vtemur.

Secundum fundamentum est. Omne tempus vitæ B. Augustini, post illius baptismum à Possidio Calamensi in libro de vita, & moribus Augustini in tres partes fuisse distinctum. Prima pars illud tempus amplectitur, quo Augustinus vixit immediatè post baptismum vsque ad presbyteratum exclusiuè. secunda illud, quo vixit, postquam factus fuit presbyter, vsque ad assumptionem ad Episcopatum, similiter exclusiue. tertia pars continet reliquum vitæ illius tempus ab assumptione ad Episcopatum vsque ad illius obitum fœlicissimum. II.

Quam vitæ Augustini diuisionem ex eodem Possidio cap. 28. sic accipe. *Ante proximum verò diem infirmitatis obitus sui à se dictatos, & editos recensuit libros, siue eos, quos primo tempore conuersionis suæ adhuc laicus, siue quos presbyter, siue quos Episcopus dictauerat. Et quæcunque in ijs recognouit, aliterquam se haberet Ecclesiastica regula, à se fuisse dictata, & scripta, cum adhuc Ecclesiasticũ vsum minus sciret, minusq; intelligeret, à semetipso reprehensa, & correcta sunt.* hæc Possidius, quæ tanquam regula dicendorum diligenter præ oculis teneri debent.

Caput quartum.

Pro eadem sententia firmanda tertium fundamentum ponitur, & tempus baptismi ipsius Beatissimi Patris indicatur.

Quoniam qui asserunt, B. Augustinum ante presbyteratum vel eremitã, vel monachũ fuisse, circa tẽpus baptismi ipsius beatiss. Patris, ac etiam circa tẽpus reditus illius I.

ex Italia in Africam, errore manifestissimo labuntur, dum putant, illum anno trigesimo ætatis suæ baptizatum, triennio post baptismum susceptum in Italia inter eremitas, siue monachos, aut Mediolani, aut in Tuscia in Monte Pisano, vel apud Centum cellas demoratũ, quæ apud Autorẽ sermonum ad Eremitas, Epistolæ Sigiberti nuncupatæ, vltimi capitis chronicæ B. Antonini, & apud Coriolanum, Paulum Bergomensem, ac etiã in libello diuin. Officiorum Ordinis Eremitarũ in principio legitur, & nouissime apud Ioannem Marquez in suo lib. de origine Fratrum eremitarũ c.4. in princ. & c.5. §.12. & cap.8. §.6. hoc excepto, quod non audet affirmare, B. Augustinum baptizatum fuisse anno 30. sed sub disiunctione, vel anno trigesimo, vel trigesimo tertio, quasi in re tanti momenti nihil referat spacium trium annorum addere, vel minuere; Antequam vlterius procedamus, maximi referre, quin etiam necessarium esse credimus, ad prædictas veritates elucidandas, & firmandas prius de vero, & certo tempore baptismi, ac etiam reditus B. Augustini in Africam disserere, & quidem de tempore baptismi in hoc capite: de reditu vero in Africam in sequenti verba faciemus.

Circa tempus baptismi ipsius B. Augustini duplex dubium in primis occurrit, alterum circa annum, alterum circa diem. Rursus circa annum duplex etiam quæstio oritur, altera circa annum à Christi natiuitate, altera circa annum ab eiusdem Augustini natiuitate computandum. Quare vt omnia, & singula distinctè perstringamus, & explicemus, de tẽpore baptismi B. Augustini tres quæstiones veniunt à nobis explicandæ, & resoluendæ. Prima erit, quonam anno à Christi Saluatoris nostri natiuitate numerando B. Augustinus sacro baptismate fuerit initiatus. 2. quo anno ętatis suæ baptismum susceperit. 3. quo die fuerint baptizatus. Et quidem circa primam quæstionem variæ feruntur opiniones scribentium, sicut etiam variè de obitu eiusdem B. Patris loquuntur. Nam alij eius obitum referunt in annum nostræ salutis 434. vt D. Prosper in Chronico, & Theodoricus, quem Ticinensis noster, & quidam alij sequuntur. Alij in annum 426. vt autor Chronicæ Martinianæ nuncupatæ. Alij in annum 429. vt Marcellinus. Alij in annum 415. vt D. Antoninus Florẽtinus in 2. p. historiali tit. 10. cap. 8. §. 3. Alij asserunt, quod obitus B. Augustini in annum 430. referendus sit, vt Baronius tomo 5. sub eodem anno num. 75. ex Prospero Augustini contemporaneo in suo Chronico notauit: quanquam D. Prosper obitum Augustini referat in annum Christi 434. Mea sententia est, B. Augustinum anno Christi 431. die 28. Augusti obijsse: quia anno Christi 388. erat Romæ illo anno baptizatus, quo anno incidit obitus Maximi Tyranni in mense Augusti, vt ille fatetur lib. 3. contra Epistolas Petiliani cap. 25. & baptizatus est in annis triginta tribus, & vixit annos 76. vnde oportet illius obitum in annum 435. non in 430. referre. Quo supposito si B. Augustinus anno Christi 431. die 28. Augusti obijt, necesse erit, illius diem natalem in annum 355. idibus Nouembris incidisse, qui B. Augustini natalitius dies extitit ex libro de Beata vita. Ex quo die si annos triginta tres vsque ad Sabbatum Sanctũ, siue vsque ad vigiliam Paschæ Resurrectionis Domini Nostri Iesu Christi numeres, quo nimirum die ille fuit baptizatus, necessarium erit, illius baptismum in annum Christi 388. incidisse. & ista est verior, & probabilior sententia, quæ de hac quæstione teneri possit, quanquam nec ipsa suo scrupulo careat tum propter testimonium D. Prosperi, qui Augustini tempore vixit, & illius obitum ponit sub anno 434. nõ 430. vt vult Baronius: tũ propter ea, quæ scribit idẽ Augustinus lib. 18. de Ciuitate Dei in fine, vbi ait à Christi resurrectione, & Missione Spiritus Sancti vsque ad tempus euersionis Idolorum Carthagine secutæ sub Honorio, annos 365. excurrisse. Exinde verò vsque ad tempus, quo B. Augustinus ea scribebat, alios annos triginta: quibus si alios annos 33. adieceris, à Natiuitate Christi vsque ad Resurrectionem, & Missionem Spiritus Sancti numerandos, anni quadringenti & viginti octo resultabunt. Porrò B. Augustinum post illum librum 18. de Ciuit. alios quatuor scripsisse, ac rursus alios quatuor, vel sex libros contra Iulianũ Pelagianum, libros etiam de Bono perseuerantiæ, de correptione, & Gratia, de Gratia, & libero arbitrio, & quod caput est, libros etiam omnes prius editos recensuisse, & duos libros Retractationum edidisse, res est notissima, nec probatione indiget. Vtrum autem tot libros scribere, recurrere, & corrigere intra spacium duorum annorum senio præsertim confectus, & ægra valetudine, & inter Vrbis obsidionem potuerit sine miraculo, prudentibus decernendum relinquo. Mihi nodum difficultatis attigisse sufficiat, propter quã Augustinus Ticinensis noster vir rerũ historicarũ peritissimus adactus fuit, vt tempus vitæ ipsius B. Augustini diutius prorogaret vsque ad annum 434. quod tamen difficultatem patitur: Quia Augustinus ante Celestinum Papam obijt ex Epistola eiusdem Celestini, quæ habetur ad finem operum B. Prosperi cap. 2. Celestinus verò ad annum 434. non peruenit.

Circa secundam quæstionem maior sese difficultas ingerit, nam ante annos circiter quadraginta ferè omnes de hac re scribentes in manifestũ errorem lapsi sunt dicentes, Beatum Augustinum anno ætatis suæ trigesimo salutare lauacrum suscepisse. ita Autor sermonum ad Eremitas, & autor Epistolæ sub nomine Sigiberti, quos sequuti sunt Vincentius Beluacensis lib. 57. speculi historialis cap. 51. Nauclerus vol. 5. generatione 54. Volaterran. lib. 21. Antropologiæ in Augustino, Coriolanus in defensorio, liber Officiorum Ordinis Eremitarum, Ioannes Marquez cap. 4. & quod magis miror, Cardinalis Baronius in Martyrologio à se primitus edito; quamuis à Reu. Georgio Vedano Vercellensi olim nostræ Congregationis Abbate Generali per literas de suo errore certior factus, illum

lum emendauerit tum in Martyrologio iterum edito, tum etiam in tomo 4. Annal. num. 71. ac demum in Breuiario nuper iussu Pauli Quinti reformato.

Hæc sententia cuiuscunque sit autoris, est manifestus error in historia, ad quem conuincendum non alio teste opus est, quam ipsomet Augustino. Ipse nanque, vt multa omittamus ex libris cōfessionum, præsertim lib. 6. cap. 11. & 15. in quibus apertè fatetur, se vltra annos triginta suæ ætatis in luto vitiorum hæsisse, quod etiam repetit in sermone de assumptione B. Mariæ, hæc scribens. *Triginta annis, & amplius cōputrui in stercoribus peccatorum meorum*, si tamen sermo ille Augustini est, in 3. contra Academicos cap. 20. ait. *Sed cum trigesimum & tertium ætatis meæ annum agam, non me arbitror desperare debere, eam me (s. notitiam) quandoq; adepturum:* & lib. 2. soliloquiorum cap. 10. *Nam cum triginta tres annos agam, quatuordecim ferè anni sunt, ex quo ista sapere desiti.* Porrò libros contra Academicos, & libros soliloquiorum B. Augustinum ante suum baptismum scripsisse, illemet fatetur lib. 1. Retractatio. cap. 1. 4. & 6. ad quæ loca remitto.

III. Secunda sententia fuit Cardinalis Baronij tomo 4. sub anno 388. n. 71. vbi primum errorē corrigens, in alterum lapsus est, vt diceret, B. Augustinū anno ætatis suæ non trigesimo, neque trigesimo tertio, sed trigesimo quarto baptizatū. Et quia videbat, sibi aduersari tex. B. Augustini lib. 9. confessionum cap. 2. vbi ait, quòd quando eius Mater Monica ex hac vita migrauit, ipse erat in annis triginta tribus, liberè falsus est, textum B. Augustini ibi loci deprauatum fuisse, & pro illis verbis. *Ergo die nono, ægritudinis suæ quinquagesimo, & sexto ætatis suæ anno, trigesimo & tertio ætatis meæ, anima illa religiosa, & pia corpore soluta est.* reponendum esse, trigesimo & quinto ætatis meæ, vt scilicet esset in annis triginta quinque, quādo eius mater ex hac vita migrauit. Mouetur verò ad hūc errorem asserendum ex quibusdam verbis Augustini malè intellectis, quia nimirum Augustinus fatetur in 3. libro contra Academicos cap. 20. se in annis triginta tribus scripsisse illos libros, & quod illos scripsit ante libros de vita beata, cum adhuc esset Cathecumenus, & quod libros de beata vita scripsit occasione natalis sui, qui incidit in diem 13. siue idibus Nouembris. Cum enim sequenti Paschate baptizatus fuerit, si libros de Academicis scripsit, dum esset annorum trigintatrium, & si illos scripsit ante librum de beata vita, qui scriptus est idibus Nouembris, cum adhuc esset cathecumenus, necesse erit dicere, B. Augustinum idibus Nouembris annum 34. incepisse: & cum sequenti tempore Paschali baptizatus fuerit: consequens erit, vt anno ætatis suæ trigesimo quarto baptizatus fuerit, non autem trigesimo tertio. Eandem sententiam secutus est Frater Cornelius Lancillottus lib. 2. de vita S. Augustini cap. 34. qui consequenter dicunt, ipsum Augustinum non anno Christi 387. sed 388. baptismum accepisse.

Sed salua in omnibus reuerentia, quæ tanto viro debetur maxima, quem libentissime in omnibus sequi vellem, si non amor veritatis obstaret, quod semel admonuisse sufficerit, hæc quoque sententia falsitatis conuincitur, primo ex textu D. Augustini loco allegato lib. 9. confess. cap. 11. vbi fatetur, se fuisse ætatis annorum triginta trium, quando anima pijssimæ suæ matris corpore soluta est: qui textus non fuit corruptus, neque corrumpendus est, neque libros nobis, sed nos libris Doctorum accomodare debemus. 2. falsitatis etiam conuincitur eadem sententia ex eodem fundamento, ex quo malè intellecto Baronius suum errorem hausit. Nam D. Augustinus non dicit, se libros contra Academicos scripsisse ante librum de beata vita, sed hunc inter illos, adeo quod libros de Academicis prius inchoauit, sed dum illos scriberet, contigit dies natalis illius, qui fuit idibus Nouembris, & tunc scripsit librum de beata vita, quem trium dierum spatio absoluit: scripsit etiam duos alios libros soliloquiorum, quos similiter cathecumenum, & cum esset annorum triginta trium, & post librum de Beata vita, & inter libros de Academicis se scripsisse, fatetur libro primo retracta. cap. 4. Deinde post absolutum librum de Beata vita, & libros soliloquiorum absoluit tandem ante baptismum ipsos libros de Academicis. Quare cum in fine tertij libri contra Academicos cap. 20. (id enim est postremum caput illorum librorum) scribat, se tunc temporis fuisse annorum triginta trium: Sequitur Augustinum, dum scriberet librum de Beata vita idibus Nouembris, annum ætatis suæ trigesimum tertiū incæpisse, & eo incæpto libros soliloquiorum scripsisse, & libros contra Academicos ptius inchoatos absoluisse, & eodem anno tempore Paschali sacro baptismate initiatū fuisse. neque opus est asserere textum lib. 9. confess. deprauatum fuisse, vt cap. sequenti fusius ostendemus. Hac igitur ratione fortassis adductus Ludouicus de Angelis lib. 3. de vita Augustini cap. 4. propriùs ad veritatem accedens, Augustini baptismum reiecit in annum Christi 387. sub die 24. Aprilis. Sed nec ipse veritatem est assecutus: quia si tunc Augustinus erat in annis triginta tribus ab idibus Nouembris, & infra, & natus est anno Christi 355. vt supra dictum fuit, sequitur quod eius baptismus in annum 388. non autem 387. inciderit, vt intelligenti patet. Quia anno 387. idibus Nouembris ille ingredicbatur annum 33.

Dicendum itaque resolutè, Beatum Augustinū anno Christi 388. ætatis verò suæ anno 33. non trigesimo quarto, tempore Pascbæ, s. in sabbato ante diem dominicam Resurrectionis baptismū accepisse. & ita etiam asserit Frater Iordanus de Saxonia lib. 1. in vitas fratrum, nuncupato cap. 7. per hæc formalia verba. *Fuit autem baptizatus anno ætatis suæ trigesimotertio tempore Paschali V. Idibus Aprilis s. tertia decima die Aprilis: & eodem anno, qui terminabatur idibus Nouembris, Mater sua defun-*

cta est, vt hoc alibi lucide declaraui. Omitto hic, contradictiones Coriolani in suo defensorio, tum quod eas sufficienter, & euidenter reiecit Augustinus Ticinensis in libello, cuius est titulus, Clipeus veritatis, quem quia breuis, & doctus est, nec multis cognitus, ad calcē huius libri forsan imprimendum curabo. tum quia velle hic omnia Coriolani dicta adhoc dubium spectantia examinare, nihil aliud esset, nisi bonas horas malè perdere, & in elucidanda renotissima laborare.

V. Circa tertiam, & vltimam quæstionem fuit etiā sententia Cardinalis Baronij in suo Martyrologio sub die quinta Maij, quod B. Augustinus illa die, videlicet quinta Maij fuerit baptizatus. Ait enim. *ibidem (.s. Mediolani) Conuersio S. Augustini Episcopi, & Ecclesiæ doctoris, quem B. Ambrosius Episcopus fidei catholicæ veritatem docuit, & hac die baptizauit*. Sed vt liberè dicam, ego in re tam manifesta, & conspicua tanti viri ingenium satis nunquam sum admiratus, non solum quod ille primus ex omnibus, quos vidi, baptismum B. Augustini sub hac die posuerit: sed quod tantus vir non solùm historiæ sacræ peritissimus, sed etiam in Theologicis non parùm versatus, in eam sententiam venerit, vt baptismum B. Augustini in quintā diem Maij reiecerit. Primo namq; certum, & constans est, temporibus B. Augustini baptismum solemni ritu, & extra casum necessitatis, non nisi temporibus Paschæ Dominicæ Resurrectionis, vel Pentecostes, scilicet in Vigilia Paschæ, vel Pentecostes apud catholicos conferri consueuisse. De qua re videri potest Cardinalis Bellarm. de Sacram. Baptismi cap. 26. vbi ita scribit. *Quinta (.s. ceremonia) est tempus Paschale, & Pentecostes. Et si enim quouis tempore possit dari baptismus, si necessitas vrgeat: tamen Veteres diligentissimè seruabant hanc ceremoniam, vt solum in Sabbatis Paschæ, & Pentecostes ordinariè baptizarent; extant de hac re Epistola decretales Siricij I. cap. 2. & Leonis I. epist. 4. & epist. 80. & Gelasii epist. 1. cap. 12. vbi seuerissimè reprehendunt Episcopos quosdam, qui audebant extra casum necessitatis baptismum conferre in Epiphania, aut festis diebus Martyrum: & iubent, vt seruetur antiqua consuetudo, vt solum in Paschate, & Pentecoste detur baptismus*. Esse item hanc antiquam, & vniuersalem consuetudinem, patet ex Cathechesibus Cirilli, quæ ideo in Quadragesima habitæ sunt &c. Constat etiam B. Augustinū solemni ritu, & in Quadragesima, & tempore Paschali nomen dedisse, & cathechizatum, & tandem baptizatum, quod euidenter apparet tum ex libris confess. lib. 9. cap. 6. & seqq. tum ex Possidio in vita Augustini cap. 1. in fine, quod nec ipse Baronius negat, sed vltro fatetur tomo 4. sub anno 388. nu. 71. eundem Possidonium secutus. Hæc cum ita se habeāt, optarem quam maximè, si hoc fieri posset, ab hoc Illustrissimo viro doceri, vnde habuerit, diem Paschæ, vel Pentecostes, eo anno, quo ille baptismum Augustini ponit, aut alio quouis anno, in diem sextam Maij incidisse, vel incidere vnquam potuisse, vt in eius vigilia .s. die quinta Maij ipse B. Augustinus solemni ritu in forma Ecclesiæ Catholicæ cōsueta baptizatus fuerit, vel baptizari potuerit? ego certè hoc non inueni, neque verò iuxta regulas ab Ecclesia Catholica hactenus traditas, & seruatas credo, quod possit inueniri.

Dicetur, quòd ex omnium Catholicorū consensu Cōuersio B. Augustini ponitur sub die quinta Maij, & hæc antiquissima totius Ecclesiæ Catholicæ est traditio. Sed quid tum? an Ideo, quia illius conuersio illo die accidit, necesse erit dicere, illo etiam die fuisse baptizatum? minimè profectò. Constat namq; illum ante ferias vindemiales perfectè ad Deum conuersum scholis renunciasse, in rus secessisse, & sacrorum librorum meditationi, & lectioni incubuisse, quo se ad baptismi gratiam percipiendam disponeret. Inde vbi tempus aduenit, quo illum inter competentes nomen suum dare oportebat, quod nimirum ante mediam Quadragesimam fiebat, relicto rure Mediolanum rediisse, ibiq; adueniente tempore Paschali solemniter baptizatum à B. Ambrosio. Et hæc omnia clarissima sunt ex lib. 9. confessionum, vt mirum sit, quomodo viri doctissimi in luce meridiana labi potuerint. Baroniū secutus est frater Cornelius Lancillottus.

Propiùs ad veritatem accessisse visus est Ludouicus de Angelis lib. 3. de vita Augustini cap. 4. ita scribens. *Mensis erat Aprilis, & dies vigesima quarta, in quam illo anno Domini 387. Sabbatum Paschale incidit, vt patet ex Cyclo Dionysii cognomento parui: illo autem sabbato baptisma dispensari solitum erat, non autem per totam hebdomadā sequentem, sicut scribit Pierius Valerianus. Hora nona, qua Cornelius admonitus fuit ab Angelo de Baptismo, dari illud institutum, ait Amalarius, & in ipsa credibile est, datum Augustino*. & sanè si Augustinus anno 387. baptizatus fuisset, ita necesse esset affirmare, quòd scilicet 24. Aprilis baptizatus fuisset. Verùm ballucinatus est hic autor, quia si obitus B. Augustini incidit in annum 431. sub die 28. Augusti, & erat tunc Augustinus in annis 76. vt Possidius scribit, & in anno ætatis suæ 33. fuit baptizatus, vt ex eodem Augustino habemus; illius baptismus non anno 387. sed 388. contigit, vt superius deductum fuit. Ideo alij, inter quos Frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 7. ipsum baptismum B. Augustini ponunt sub die 13. Aprilis. verum hi voluntariè loquuntur, quia certum annū, in quo ille baptizatus fuerit, non sibi constituunt: eo vero ignorato non potest etiam certus dies, nisi diuinando constitui. VI.

Dicendum igitur, quòd B. Augustinus eo die mensis, & anni fuit baptizatus, quo die illo anno incidit vigilia Dominicæ Resurrectionis. Porrò dictum est, secundum veriorem sententiam B. Augustinum baptismo initiatum anno Christi 388. ergo eo die fuit baptizatus, quo die illo anno incidit vigilia Dominicæ Resurrectionis: at vigilia Dominicæ Resurrectionis ex Cyclo venerabilis Bedæ illo anno incidit quarto idus Aprilis .i. die octauo. Igitur eo die

die dicendum est B. Augustinum fuisse baptizatũ. Quæ sententia confirmari etiam potest ex ijs, quæ cap. statim sequente dicemus? De reditu eiusdem Augustini in Africam; quia B. Augustinus statim baptizatus ad Ostia tiberina contendit cum matre, & socijs, vt in Africam traijceret, & reperit se in Ostijs tiberinis die saltem tertio decimo antequam illius mater ex præsenti vita migraret, cum Beata Monica intra quinque dies post aduentum suum ad Ostia tiberina febribus decubuerit,& nono ægritudinis suæ die in anno ætatis B. Augustini trigesimotertio ex hac vita migrauerit. ex lib. 9. confessionum cap. 11. Necesse igitur est, eo anno vigiliam Paschæ vel in fine Martij, vel circa initium Aprilis incidisse. Alioquin quomodo potuisset Augustinus cum matre, & socijs Mediolano vsque ad Ostia tiberina in tam breui temporis interuallo proficisci? nam obitum beatæ Monicæ omnes in quartam diem mensis Maij reijciunt, ex quibus si dies tredecim detrahas, quibus illa ante obitum suum ad Ostia tiberina venit, oportebit illam saltem die vigesima Aprilis in Ostijs tiberinis constitisse. Verũ hæc ratio sequenti capite longiùs repetenda erit.

Caput quintum.

Quartum fundamentum ponitur, & probatur, B. Augustinum post susceptum baptismum cum Matre, & socijs ad Ostia tiberina statim contendisse.

I. QVi contendunt, Beatum Augustinum post baptismum eremiticã, siue monasticam vitam, & habitum sumpsisse, tria constantissimè docent. Primum, quod B. Augustinus statim baptizatus, ab Ambrosio, siue à Simpliciano veste nigra indutus fuerit, & zona pellicea præcinctus, & in monasterio à Simpliciano instituto Mediolani per annum ferè cum dimidio steterit. Secundum, quod Mediolano discedens, vt in Africam rediret, per Hetruriam iter faciens, eremitas in monte Pisano, & in Centum cellis degentes visitauerit, ac cum illis altero anno circiter cum dimidio moratus, sanctissimis regulis illos informauerit. Tertium, quod post baptismum, antequam in Africam traijceret, triennio saltem in Italia commoratus fuerit. Quæ omnia apud præfatos autores Sigibertum, Coriolanũ, Paulum Bergomensem, & alios videri possunt. Et quod magis refert, saltẽ ex aliqua parte apud Cardinalem Baron. loco citato ex tomo 4. Annal. sub anno 388. num. 71. vbi dicit, corrigendum esse locum Augustini in 9. Confessionum cap. 11. dum ait, se fuisse ætatis annorum trigintatrium, quando anima illa pia matris suæ Monicæ corpore soluta fuit, & pro annis trigintatribus ponendum. *ætatis verò meæ annorum trigintaquinque*. cuius fundamentum est, quia putat B. Augustinum baptizatũ fuisse post completum annum trigesimum tertium, & inchoatum annum trigesimum quartum, ex quibusdam verbis in tertio contra Academicos c. 20. malè intellectis; & obitum Beatæ Monicæ contigisse anno sequenti etiam explero, postquam B. Augustinus fuerat baptizatus. Ex quibus consequens fit, vt secundum illius computum B. Augustinus esset ætatis annorum non triginta trium, sed triginta quinque, quando anima illa pia, & religiosa corpore soluta est. Consequitur etiam, vt ex sententia Baronij Augustinus supra integrum annum post susceptum baptismum in Italia moratus fuerit, & anno ætatis suæ vel trigesimo quinto, vel sequenti, in Africam traiecerit. Hæc autem omnia cum eo fine fuerint excogitata, vt aliquod temporis spaciũ ad vitam eremiticã tum Mediolani, tum in Hetruria ducendam Beato Augustino daretur, si ex opposito monstratum fuerit, B. Augustinum sacro lauacro initiatum statim in Africam rediisse, nec Mediolani, nec in Hetruria cum Monachis, siue cum Eremitis vllo pacto morari potuisse, vnico ictu ruẽt, concident, & in nihilum soluentur omnia, quæ scribuntur de monachatu illius in monasterio Mediolanensi sub Simpliciano, vel de vita eremitica in monte Pisano, & in Centum cellis, & quæ de Regulis Eremiticis ab Augustino ibi loci scriptis tanto labore fuerunt excogitata. Ego verò pro veritate, & pro fundamentis dicendorum, sequentes propositiones ex ipsomet Augustino, & ex Possidio illius discipulo acceptas, tanquam certissimas probabo.

PRima propositio. Beatus Augustinus eo anno, ac etiam mense, quo fuit baptismo initiatus, fuit apud Ostia tiberina cum matre, & socijs, vt in Africam rediret. II.

Secunda propositio. Beatus Augustinus intra anni circulum à die baptismi illius inchoandum ex Italia in Africam traiecit.

Istæ assertiones probantur euidentissimè ex verbis superius allegatis Beati Augustini lib. 9. confess. cap. 11. in quibus ait, se fuisse ætatis annorum triginta trium, quando anima illa pia, & religiosa B. Monicæ apud Ostia tiberina corpore soluta fuit. ex istis verbis sic argumentor. Si B. Augustinus tunc erat ætatis annorum triginta trium. ergo currebat tunc annus, in quo fuerat baptizatus: quia ex locis euidentissimis eiusdem Augustini ostẽsum fuit cap. præcedenti, Beatum Augustinum baptizatum, cum esset in annis trigintatribus, die 13. Nouembris inchoatis. Rursus sequitur, quod eodem mense Aprilis, in quo fuit baptizatus, fuit etiam apud Ostia tiberina in Africam rediturus: quia Beata Monica obijt die quarta Maij, sed illa fuit in Ostijs tiberinis saltem diebus tredecim, priusquam ex hac vita migraret. ergo circa diem vigesimam primam Aprilis eiusdẽ scilicet mensis, in quo Beatus Augustinus fuerat baptizatus, in Ostijs tiberinis constiterunt. Quod autem B. Monica saltem diebus tredecim fuerit in Ostijs tiberinis, antequã

ex

ex hac vita migraret, habetur ex capite 11. supradicti libri 9. confess. in princ. & fine.

III. Haec ratio tantas habet vires, vt Frater Iordanus de Saxonia Generalis Prior Ordinis Eremitarum ab ea conuictus, ingenuè fassus fuerit eodem anno, quo Augustinus baptizatus fuit Idibus Aprilis, etiam illius Matrem ex hac vita decessisse, & haec sunt illius verba lib. 1. Vitas fratrum nuncupato cap. 7. circa medium. *Nec enim reperimus aliquod tempus, quo potuerit vitam anachoriticam duxisse, cum singula vitæ suæ tempora sint descripta; nisi forte aliqui velint dicere, sicut sunt, qui dicunt, quod inter tempus baptismi sui, & matris, solitariè vixerit per triennium, vel saltem per biennium, quod dictum salua veritate nullatenus stare potest, cum inter baptismum suum, & mortem Matris, non fluxerit vnus annus complete, imò vix octo menses, computando à Pascha, vsque ad idus Nouembris. Fuit autem baptizatus anno ætatis suæ trigesimo tertio tempore Paschali s. Idibus Aprilis, videlicet tertiadecima die Aprilis, & eodem anno, qui terminabatur idibus Nouembris, mater sua defuncta est, vt hoc alibi lucidè declaraui.* Hæc ille, quem cum Ioan. Marquez det nobis pro teste omni exceptione maiorem, cui nephas sit non credere, nescio qua ratione ab illius testimonio possit resilire, vel asserere, quæ asserit de mansione B. Augustini post susceptum baptismum Mediolani cū Simpliciano, & in monte Pisano, & in centum Cellis cap. 8. §. 8. & alibi. Si enim B. Augustinus baptizatus fuit tempore Paschali, & mense Aprili, & ætatis suæ annorum triginta trium, & eodem anno, qui terminabatur idibus Nouembris, mater sua defuncta est, vt Frater Iordanus fatetur, cum constet Beatam Monicam defunctam esse die 4. Maij, certè nullum temporis spacium habuit vel Mediolani, vel in Hetruria cum Eremitis commorandi, antequam ad Ostia tiberina deueniret.

IV. Eiusdem argumenti vim sentiens Card. Baronius, & illius pondere oppressus, non alia ratione, aut via sese ab illo expedire posse arbitratus est, nisi textum Augustini in 9. confess. cap. 11. pro deprauato reijciendo, & pro annis ætatis Augustini triginta tribus annos triginta quinque reponendo. Verùm prætēr quod si omnes, quotquot inueniri possint, Augustini codices vetustissimos legamus, & conferamus, nulla quoad hoc vel minima deprauatio reperietur, vt vel ex ipsa castigatione eorundem Augustini librorum nuper facta à Louaniensibus constare potest, probamus euidenter ex alijs locis D. Augustini, locum illum ex nono confessionum non fuisse deprauatum, ponendo annos ætatis Augustini triginta tres, & antiquam lectionem tenendo: sed immo manifestè deprauari, si reiecta communi, & vereri lectione, nouam illam à Baronio excogitatam teneamus, & pro annis triginta tribus, annos triginta quinque ætatis Augustini reponamus: quod ne multis agamus, sic breuiter demonstro. Tota periodus vitæ ipsius Augustini annum ætatis suæ septuagesimum sextum nō excessit, ex Possidio, cui fides adhibenda, nec Baronius negat, in vita Augustini cap. 31. Ex quibus vixit annis circiter quadraginta, in Clericatu, & Episcopatu ex eodem Possidio ibidem. Rursus tribus annis ante Clericatum vixit laicus apud agros ptoprios ex eodem Possidio cap. 3. Rursus B. Augustinus baptizatus fuit anno ætatis suæ trigesimo tertio, immo secundum Baronium trigesimo quarto inchoato, quos annos simul iungentes iam integram periodum totius vitæ B. Augustini videlicet annorum sex, & septuaginta tenemus. Ergo duo illi anni, quos Baronius fingit inter baptismū Augustini, & obitum Matris, nimirum ab anno 33. vsque ad trigesimum quintum, redundant. ergo vel tenenda antiqua lectio lib. 9. confess. cap. 11. quæ habet, B. Augustinum tempore obitus matris suæ fuisse ætatis annorum triginta trium: vel corrigendus Possidius, qui dixit, B. Augustinum vixisse annis septuaginta sex, & ponendum, illum vixisse annis septuaginta octo, videlicet annis triginta tribus, antequam baptismo initiaretur, & annis tribus baptizatum in Africa apud agros proprios in vita laicali, & annis quadraginta in clericatu, & in Episcopatu, & tandem annis duobus in Italia intermedijs inter illius baptismum, & mortem matris, quos Baronius ponit: quod si Baronius animaduertisset, fortassis etiam asseruisset, vt consequenter loqui videretur. At Possidius corrigendus non est, neque hactenus aliquis illum in hoc corrigere ausus fuit. ergo illius pace reijcienda est correctio Baronij, & tenenda prisca lectio, & dicendum, B. Augustinum fuisse ætatis annorum trigintatrium, non trigintaquinque, quando pia, & religiosa anima suæ matris ex corpore soluta fuit.

Secundo fatetur Augustinus eodem lib. 9. confess. cap. 6. secum baptizatum eius filium nomine Adeodatum, cum esset in annis quindecim: ac exinde subiungit, illum interlocutorem fuisse in eo libro, quem de Magistro scripserat, cum esset in annis sexdecim.: & postea ex hac vita sublatum: at librum de Magistro fatetur Augustinus, se in Africa, non in Italia scripsisse lib. 1. Retract. cap. 11. ergo anno statim sequenti post susceptum baptismum B. Augustinus in Africam transfretauit. ergo falsum commentum Baronij, quod anno sequenti post susceptum baptismum eius mater Monica vita functa fuerit, vel quod ipse esset annorum triginta quinque, quando illa mortua fuit, vel quod integrum annum & amplius post susceptum baptismū profectionem suam in Africam distulerit. & hæc omnia sunt clara ex ipsomet Augustino, neque possunt, nisi textus Augustini vel negando, vel corrumpendo inficiari. V.

Tertio, ponderanda sunt verba eiusdem Augustini lib. 9. confess. cap. 10. vbi de obitu matris suæ verba facturus ita exorditur. *Imminente autē die, quo ex hac vita erat exitura, quem diem tu noueras ignorantibus nobis, proueneràt, vt credo, procurante te occultis tuis modis, vt ego & ipsa soli staremus incumbentes ad quandam fenestram, vnde hortus*

intra

intra domum, qua nos habebat, prospectabatur, illic apud Ostia tiberina, vbi remoti a turbis post longi itineris laborem instaurabamus, nos nauigationi. hic lector te sisto. Fatetur Augustinus, quo tempore Beata Monica febribus decumbere cœpit, ex longo, & laborioso itinere in Ostijs tiberinis substi tisse, vt sese nauigationi instauraret. Quæro ego, illud tam laboriosum, tam longum iter, quod instauratione opus habebat, & ob cuius laborem fortasse illa beata fœmina febribus decubuit, & randem ad alteram vitam fœliciorem migrauit, ex quo nam loco cœperat, ex Vrbe Romana? at illud iter, nec longum, nec laboriosum est, sed breuissimum, & facillimum, quod trium horarum spacio per currentem Tibridem conficitur. An ex Cętum cellis, vbi tandem post discessum e Mediolano fingitur commoratus cum Erēmitis, ibiq; libros de Trinitate incepisse? at istud etiam breuissimum, & facillimum est, quod cum lintre intra sex horas circiter conficitur. Sanè non video, quod aliud iter tā longum, & laboriosum fingi possit, ob quod instauratione opus habuerint, nisi dicendo, quemadmodum sine dubio dicendum est, illos tunc Mediolano discessisse, & absque temporis interuallo, vel mora ad Ostia tiberina contendisse. Sic enim dicendo rectè verba ipsius Augustini interpretamur, & omnia benè concordant, quæ per alios modos dicendi à nōnullis pro commodo excogitatos, nullatenus concordari possunt.

VI. Consentit etiam hæc assertio cum ijs, quæ Possidius de reditu Augustini in Africā cap. 3. scribit. *Ac placuit (inquit) ei percepta baptismi gratia cum alijs Ciuibus, & amicis suis, ad Africā, & propriam domum, agrosq; remeare. Ad quos veniens, & in quibus triennio fermè constitutus &c.* Quæ verba iuxta intellectum verum, planum, & peruium hunc sensum referunt, B. Augustinum baptizatum non triennio in Italia vitam Eremiticam, vel Monasticam cum Eremitis duxisse, sed in Africam ad propriam domum, & ad agros proprios continuò remeasse. Alioquin cum spacium trium annorum sit valde notabile, cum etiam professio vitæ Monasticæ res grauis sit, nec ab eo, qui vitam, & mores Augustini scribendos sumpserat, prorsus omittenda, quis credat, Possidium hæc omissurum, si B. Augustinus post baptismum triennio in Italia inter Monachos, & Eremitas vitam monasticam duxisset, aut Regulas Eremitis, vel Monachis tradidisset? præsertim cum in eodem verborum contextu videamus, ab eo habitam rationem temporis, quo post reditum in Africam demoratus est apud agros proprios ante clericatum, & Episcopatum: nam si triennio vixit in Italia post baptismum ante reditum in Africam, & triennio altero in Africa ante presbyteratum, cur quæso nulla facta mentione primi triennij, solum secundum notauit, dicens illum percepta baptismi gratia cum Ciuibus, & alijs amicis suis ad Africam, & propriam domum, & agros remeasse: ibiq; constitutum fermè triennio cū amicis suis vixisse, antequā presbyter initiaretur?

Demum illud certum, & si post perceptum baptismum per aliquod temporis interuallum in Italia commoratus fuerit, non Mediolani, aut in monte Pisano, aut in Centum cellis, quæ duo postrema loca fortasse nunquam vidit, sed in Vrbe Romā constitisse. Nam post mortem matris reuersus est Romam, vbi dum tempus nauigationi oportunum præstolaretur, scripsisse eum libros duos de moribus Ecclesiæ Catholicæ, & Manicheorum, item librum de Quantitate animæ, & incepisse libros de libero arbitrio, constat ex primo libro Retract. cap. 7.8.9. His fundamentis iactis, quæ non possunt negari, facilis nobis via aperitur ad hanc veritatem solis luce clarius monstrandam, quòd B. Augustinus antē presbyterarum fuit merus, & purus laicus, nec alicuius regularis ordinis, seu instituti professor, nec habitum Monasticum, aut Eremiticum indutus.

Caput sextum.

Prima propositio probatur. Quod Beatus Augustinus ante presbyteratum fuerit purus laicus, nec alicuius regularis instituti, vel Ordinis professor.

Cum Possidius quadragenarius B. Augustini discipulus totam periodum vitæ ipsius Augustini post illius baptismum in tria tempora diuiserit, & singulas res gestas per singula tempora recensuerit, apertissimè testatus fuit, illum à tempore suscepti baptismi, vsque ad presbyteratū laicum, & inter laicos vixisse. id habes apertè non solum ex cap. 28. in verbis supra recitatis, cum ait, illum sub finem vitæ suæ omnes libros à se editos recensere voluisse, siue quos primo tempore conuersionis suæ adhuc laicus, siue quos presbyter, siue quos Episcopus dictauerat, sed ex cap. 4. eiusdem historiæ, in quo factum illud memorandum narrans, quando à Populo Hipponensi apprehensus, & S. Valerio Episcopo præsentatus, licèt inuitus, presbyter fuit ordinatus, dum ipse securus, & quid futurum esset, ignarus in populo staret, subiungit Possidius. *Solebat autem laicus, vt nobis dicebat, ab eis tantum Ecclesijs, quæ non haberent Episcopos suam abstinere præsentiā; eum ergo tenuerunt, & vt in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum obtulerunt.* Ipse quin etiam Augustinus in lib. de Bono perseu. fatetur, se libros de libero arbitrio, cum adhuc esset laicus scripsisse. Porro si vsque ad presbyteratum laicus vixit, quod nullus nisi negando apertissima testimonia Possidij, & ipsius Augustini negare potest, quanam specie veritatis affirmari poterit, illum vel Monachum, vel Eremitam alicuius certi ordinis, vel instituti regularis professorem ante presbyteratum extitisse? I.

Vim

II. Vim huius argumenti nititur Marquez suum Coriolanum secutus eludere in dicto lib. cap. 6. §. 2. dicens, B. Augustinum ante presbyteratũ appellatum laicum, non quod non esset verè Monachus: sed quia sub nomine laicorum tunc temporis comprehendebantur Eremitæ, ac Monachi. quia nondum vsus in Ecclesia obtinuerat, vt Monachi ad Sacros ordines promouerentur, & ideo non numerabantur inter clericos, sed inter laicos: sicut modo Conuersi Religiosorum, quia non recipiuntur in Religionibus, vt promoueantur ad Clericatum, vocantur laici, cum tamen sint veri Religiosi, seù Regulares. quam responsionem confirmat dupl ci autoritate ipsius B. Augustini, prima est in lib. 1. Retracta. cap. 21. vbi ait, causam, propter quam motus fuit ad scribendum librum de opere Monachorum, hanc extitisse. *Quia (inquit) inter laicos inferioris propositi existere ceperant tumultuosa certamina*. glossat ille, inter laicos inferioris propositi .i. inter Monachos, qui erant laici apud Carthaginem. Altera est in lib. 2. Retracta. cap. 30. vbi in principio ita scribit. *Interea missa sunt mihi à quibusdam fratribus, laicis quidem, sed diuinorum eloquiorum studiosis scripta nonnulla &c.* contendit ille, nomine istorum laicorum intelligendos esse Momachos, siue Eremitas, quia Augustinus vocat illos fratres.

Sed hęc interpretatio videtur apertissimè contra ipsummet Augustinum, & contra autoritatem omnium Sanctorum Patrum, & totius Ecclesiæ à temporibus Apostolorum vsque ad hanc diem. Nam vt de ..us, conuersos Religiosorum, quia ad S. Ordines non promouentur, con.ueuisse nonnunquam ob defectum vocabulorum impropria quadam, & abusiua nuncupatione laicorum nomine appellari, cum de vera interpretatione, & intelligentia verborum, vel nominum, quibus Sancti Patres in suis scriptis vtuntur, quæstio agitur, illa non ex vsu loquendi plebis ignaræ, & vulgarium petenda est, sed vel ex etymologijs & proprio modo significandi ipsorum verborum, aut nominum, aut certè ex communi vsu totius Ecclesiæ, & ipsorum Patrum, secundum quem talibus verbis, vel nominibus ipsi vti consueuerunt: at siue etymologiam huius nominis laicus attendas, siue communem vsum, quo non solum D. Augustinus, sed tota Eclesia Dei à temporibus Apostolorum vsque in præsens hoc eodem nomine vti consuenit, inuenies nunquam, sub nomine laicorum siue monachos, siue alios regularium ordinum comprehensos professos fuisse; immo inuenies semper, & plusquam semper Monachos à laicis, & laicos à Monachis tum professione, & habitu, tum etiam nomine è regione distinctos. Et quidem si etymologiam huius nominis laicus attendamus, quis nesciat, sub hoc nomine laicus non solum non comprehendi Monachos, sed à significato illus penitus excludi? Nam laicus teste D. Hieron. in cap. Duo. 12. q. 1. vbi ex instituto hanc litem dirimit, & laicos à Monachis distinguit, dicitur à verbo greco laos, quod significat idem, quod Populus, quasi popularis, & vulgaris, siue de populo, & de communi plebe. E contrario verò Monachus, si vocis etymon attendamus, idem significat, quod segregatus, vel singularis, qui vitam à popularibus segregatam, & singularem ducit ex D. Dionys. cap. 6. de Ecclesiastica Hierarchia, ex Conc. Niceno, cuius verba referuntur in cap. Placuit il 1. 16. q. 1. & ex decreto Eugenij secundi relato ibid. cap. Placuit il 2. ex D. Hieronymo in Epistola 13. ad Paulinum, cuius etiam verba referuntur ibid. in cap. si cupis, vbi ait. *si cupis esse, quod diceris, Monachus .i. solus, quid facis in Vrbibus?* quare ex hoc capite non solum non potest accipi hæc interpretatio, quam hic Theologus verbis Possidij, ac etiam B. Augustini pro suo commodo tribuit; sed vti penitus contraria etymologiæ huius nominis laicus explodenda est, & prorsus reijcienda.

Ostendendum nunc est, Sanctos Patres nunquam Monachos, siue regulariter professos, cuiuscunque illi essent ordinis, sub nomine laicorũ comprehendisse, aut comprehendere voluisse: sed immo ipsos laicos à Monachis, & Monachos, siue quosque alios regulares à laicis semper distinxisse, & distinctus nominibus illos comprehendere, & notare voluisse, præsertim Augustinum, & alios circa tempora ipsius Augustini scribentes: vt mirum sit, quod audeant dicere, temporibus B. Augustini monachos sub nomine laicorum comprehendi consueuisse. Primum igitur testimonium profero ex Dionysio cap. 6. Ecclesiast. Hierar. ibi enim tres ordines fidelium in Ecclesia militanti constituit, Supremum, qui est Sacerdotum, & infimum, qui est deuotæ plebis, seu laicorum, & medium, qui est Monachorũ: Quos Monachos, vt à laicis distinctos esse, & pro talibus in Ecclesia habendos esse ostenderet, in 3. par. eiusdẽ capitis ita scribit. *In fine vero omnium sacerdos ad diuinam ita instructum communionem vocat, apertè satis insinuans eum, qui sic consumatus est, si ad Monachicum, & singulare institutum veraciter venit, non modò contemplatorem fore sacrarum secundum se ipsum rerum, siue medij ordinis in morem, ad communionem sanctissimorum signorum accessurum, verùm eorum, quæ percepit, Sacramentorum augustiore scientia fretum, alio quam Sanctus populus modo ad cõmunionis diuinæ participationem admittendũ.* Hæc ille. ex quibus vides, quemadmodum populus fidelis medius est inter Sacerdotes, & alios purgantes, & purgandos, qui sunt vel cathecumeni, vel apostatæ, vel similes: ita monachos esse medios inter deuotum, & fidelem populum, & ipsos Sacerdotes purgantes. Vide totũ illud caput, in quo prolixius de hoc agit. III.

Secundum, & tertium testimonium sunt Anacleti, & Eusebij Pontificum, & referuntur in cap. laicos, & cap. laici 2. q. 7. vbi prohibentur laici testimonium ferre contra Clericos: quia non sunt eiusdem conuersationis, & nolunt castitatem illorum imitari. vbi sub nomine laicorum apparet, non posse comprehendi monachos, nam illi conuersationem,

nem,& castitatem clericorum non solum imitabantur, sed etiam solemni voto profitebantur.

Quartum testimonium est S. Concilij Niceni primi Canone 76. vbi dicit. *Vt Religiosi tum Monachi, tum Moniales habeant alia indumenta, & alios mores, quam habent laici, & tondeant caput in modum coronæ, & cingant se.* ecce tibi,qui cincti incedebant, se à laicis distinctos ostendebant,ex dispositione huius S. Concilij alium similem canonem eiusdem Concilij refert Gratianus in cap. Placuit il primo 16. q. 1.

Quintum testimoniũ est Chrysostomi lib. 3. contra impugnatores vitæ Monasticæ per totum, vbi ex instituto Monachos à laicis distinguit, & habetur in tomo 5. & homil. 40. imperfecti in Matth. vbi exponens illa verba cap. 21. *Quis ex duobus fecit voluntatem patris, ait, & melior est laicus, qui in prima facie secularem vitam profitetur, re vera autem complectitur spiritualem, quam Sacerdos, qui in prima quidem facie profitetur vitam spiritualem, &c.* vbi vides, apud Chrysostomum nomine laicorum illos accipi: qui secularem vitam profitentur: quæ constans est acceptio illius nominis apud Chrysostomum, vt videre est homil. 43. eiusdem libri in princ. & homil. 44. paulò ante medium, & alibi.

IV. SExtum est B. Hieronymi, & refertur in cap. Duo. 12. q. 1. qui canon quoniam sufficit ad nostrum intentum planè conuincendum, cum sit tanti autoris, & contemporanei ipsius B. Augustini, illiq; saltem per literas notissimi, illum hic ex integro inserendum esse iudicaui. *Duo, inquit, sunt genera Christianorũ. Est autem vnum genus, quod mancipatum est diuino officio, & deditum contemplationi, & orationi, ab omni strepitu temporalium cessare conuenit, vt sunt Clerici & Deo deuoti, videlicet conuersi:* cliros. enim græce, latinè sors. *inde huiusmodi homines vocantur Clerici, idest sorte electi, omnes enim Deus in suos elegit: hi nanque sunt Reges, idest se, & alios in virtutibus regentes, & ita in Deo regnum habent; & hoc designat corona in capite. Hanc coronam habent ab institutione Romana Ecclesiæ in signum regni, quod in Christo expectatur. Rasio vero Capitis est temporalium omnium depositio. Illi enim victu, & vestitu contenti, nullam inter se proprietatem habentes, debent habere omnia communia. Aliud vero genus est Christianorum, vt sunt laici: laos enim græce est populus latinè. His licet temporalia possidere, sed non nisi ad vsum, nihil enim miserius est, quàm propter nummum Deum contemnere. His concessum est vxorem ducere, terram colere, inter virum, & virum iudicare, causas agere, oblationes super altari ponere, decimas reddere: & ita saluari poterunt, si vitia tamen benefaciendo euitauerint.* hæc D. Hieronymus,ex quibus habes,temporibus illius non solum nomine laicorum non cõsueuisse accipi monachos: sed ab illius significatione penitus atque penitus exclusos, sicut vnum oppositorum excluditur à significatione nominis alterius oppositi,vt v.g. à qua excluditur à significatione nominis ignis, vel è contra. Et quanquam glossa ibid. per Deo. deuotos, seù conuersos non intelligat Monachos,sed conuersos, qui modò sunt in Religionibus, quiquè ad Clericatum non admittuntur, quos dicit, posse habere proprium, & vxores ducere, in qua re multipliciter errat, primò quia si per Deo deuotos nõ intelliguntur Monachi, illi temporibus B. Hieronymi non erant in cœtu fidelium, quia neque in primo, neque in secundo ordine, qui totum genus Christianorum diuidebant. secundò quia cõuersi verè profitentur, nec possunt habere proprium,nec vxores ducere. Tamen hoc non infirmat, sed potius confirmat id, quod dicimus, quod temporibus B. Hieronymi nomen laicorum non extendebatur ad Monachos, nec illi sub eo nomine veniebant: quia si sub nomine laicorum non veniebant Deo deuoti, & conuersi, qui non profitebantur, & proprium habere poterant, quantominus Monachi, qui castitatem profitebantur, & alia vota, & omnibus bonis renunciabant, & sine proprio viuebant, sicut Clerici? & si nomine laicorum D. Hieronymus dicit, illos tunc accipi consueuisse, qui temporalia bona possidebant, causas inter virum, & virum audiebant, vxores ducebant, quomodo poterant Monachi sub nomine laicorum comprehendi, quibus illa omnia repugnabant?

V. SEptimum testimonium est eiusdem Augustini, ex quo veram interpretationem suarum sententiarum petere debemus, in loco ab ipso Io. Marquez allegato ex lib. 2. Retract. cap. 21. vbi causam reddens,quæ illum mouerat ad scribendum librum de opere Monachorum inquit. *Vt de opere Monachorum librum conscriberem, illa me necessitas compulit, quod cum apud Carthaginem monasteria esse cœpissent, alij se suis manibus transigebant, obtemperantes Apostolo: alij vero ita ex oblationibus religiosorum viuere volebant, vt nihil operantes, vnde necessaria, vel haberent, vel supplerent, sed potius implere præceptum Euangelium existimarẽt, atque iactarent, vbi Dominus ait, respicite volatilia cæli, & lilia agri. Vnde etiam inter aliquot inferioris propositi laicos, sed tamen studio feruentes existere cœperant tumultuosa certamina, quibus Ecclesia turbaretur, alijs hoc, alijs aliud defendentibus.* Quem locum licet Marquez cap. 5. S. 11. contendat esse intelligendum de Monachis Carthaginẽsibus, qui ideo ab Augustino vocati sunt laici, quoniam non dum cœperant ad ordines Ecclesiasticos promoueri: tamen supra in eod. cap. & S. 5. pag. 51. col. 2. vel sui oblitus, vel ab ipsa veritate conuictus, ingenuè fatetur, intelligendum esse de laicis, siue Ciuibus Carthaginensibus, quorum alij vni parti Monachorum, alij alteri adhærebãt. Et quod illa verba Augustini non de Monachis, sed de Ciuibus secularibus Carthaginẽsibus sint intelligenda, ostendunt particulæ illæ inferioris propositi, & illæ, alijs hoc, alijs illud defendentibus, quæ ostendunt, certamina illa facta,& orta inter eos, qui erãt inferiores ipsis Monachis, & quorum alij vni, alij

alteri parti Monachorum, pro suis quique studijs adhærebant. Et vt omnis de hac re dubitatio tollatur, legantur verba, quæ habet in dicto libro de opere Monachorum cap. 30. vbi præmissa Monachorum reprehensione, subiungit etiam admonitionem ad laicos, illorum fautores dicens. *Sciant ergo etiam cæteri fratres, & filij nostri, qui fauere talibus, & huiusmodi præsumptionem per ignorantiam defendere consueuerunt, se potissimum corrigendos; vt illi corrigi possint, non vt infirmentur benefacere: sanè in eo, quod seruis Dei promptè, atque alacriter necessaria subministrant, non solum non reprehendimus, sed etiam suauissimè accipimus &c.* vbi vides, sine dubio illum de secularibus loqui, non de Monachis.

VI. OCtauum est eiusdē Augustini lib. 2. de Anima, & eius origine, vbi de Vincentio Victore loquens ait, *Vt caput iuuenis illius senex, & laici presbyter osculatus &c.* Nonum eiusdem in serm. 49. de verbis Domini, vbi omnes Ecclesiasticos contra distinguit à laicis. *Quid igitur putatis, inquit, istos dicere, de quibus dicitur, quæ dicunt facite: quia re vera à sanis laicis dicitur. Laicus enim qui vult beneuiuere, cum attenderit clericum malū, quid sibi dicit? Dominus dicit, quæ dicunt facite &c.* Decimum in sermone secundo de communi vita Clericorum, quem habuit ad populum, vt illius murmurationes aduersus suos religiosos clericos compesceret. vbi inter alia de quodam prædio victorianensi verba faciens, quem Hipponenses laici causabantur, Barnabam Clericum regularem contra suum institutum possedisse: *Paratus, inquit, est Presbyter, vt alium constituā, qui de fructibus fratribus reddat. ex numero vestro sit aliquis, cui hæc committam, ex numero ipsorum, qui ad nos talia pertulerunt &c.* & infra: *de fundo Victorianensi ego rogo, ego hortor, ego peto, vt si quis religiosus est fide agat, & exhibeat Ecclesiæ istam operam, vt cito debitum reddam. Quod si nemo de laicis fuerit inuentus, ego propono alium, iste illuc non accedet.* ecce tibi, quos intelligat Augustinus nomine laicorum etiam religiosorum, non Monachos, non Clericos, sed populares, & seculares: vt stultum, ne dicam superfluum, sit, velle in hac re declaranda diutius immorari.

Vndecimum testimoniū est Siricij Papæ in Epistola prima ad Imertium cap. 10. & 13. nam in dictis locis agens de admittendis ad Clericatum, distinctè agit primo de ijs, qui ex laicis clerici fieri volunt, & hoc in cap. 10. deinde de ijs, qui ex Monachis assumendi sunt ad Clericatum, & hoc in cap. 13. & singulorum conditiones distinctè, & in distinctis locis præscribit. quod solum testimonium sufficere posset ad ostendendum, quòd etiā eo tempore, quo nondum Monachi ad ordines admittebantur, distincti tum re, tum nomine ab ipsis laicis erant, & pro talibus habebantur, nec sub nomine laicorum comprehendebantur: nam Siricius primus fuit, qui dispensauit cum Monachis, vt ad ordines promouerentur.

Duodecimum est Concil. Chalcedon. quod celebratum fuit viginti annis post obitum B. Augustini, cuius verba referuntur in cap. Quidam Monachorum 18. q. 2. vbi similiter distinguuntur Clerici laici, & Monachi, in illis verbis: *Siquidem fuerint clerici, pro personarum ordinatione subiaceant condemnationibus Canonum: si vero laici vel Monachi fuerint, communione priuentur.*

DEcimumtertium est Leonis Primi, sub quo celebratum fuit dictum Concilium, & refertur in cap. adijcimus 16. q. 1. vbi sic habet. *Adijcimus illud etiam, quod nobis propter improbitatem quorundam Monachorum religionis vestræ verbo mandastis per Vicarios nostros: & hoc specialiter statuentes, vt præter Domini Sacerdotes nullus audeat prædicare, siue Monachus, siue laicus ille sit, qui cuiuslibet scientiæ nomine glorietur.* ex hoc textu habetur, quòd vsque ad tempora Leonis Primi Monachi non erant Clerici, quamuis Siricius dispensasset cum illis, vt pro necessitate Ecclesiarum aliqui illorum assumerentur ad clericatum: vnde subijciuntur excommunicationi sicut laici, & tamen distinguuntur à laicis. VII.

Decimumquartum est Stephani Papæ Primi epistola 2. cap. 9. cuius verba referuntur etiam in cap. laicis 16. q. 7. licèt ex Eulalio Syracusano, vbi dicitur: *Laicis quoque quantumuis religiosis nulla de Ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur vnquam attributa facultas. Scimus dilectissimi, quia semper carnales spirituales solent persequi &c.* vbi vides, per laicos quantumuis religiosos non intelligi Monachos, tum quia laici vocantur homines carnales: tum quia Monachis data est facultas disponendi de bonis suorum Monasteriorum, quæ computantur inter bona Ecclesiastica, sicut etiā ipsi Monachi computantur inter personas Ecclesiasticas, & ab initio semper gauisi sunt priuilegijs personarum Ecclesiasticarum.

Decimumquintum est Concilij Hispalensis, cui interfuit S. Isidorus, & refertur cap. in nona. 16. q. 7. vbi renouatur decretum Concil. Chalcedon. quod laici non possint constitui Vicarij, siue œconomi Episcoporum. & sunt hæc illius verba. *Indecorum est enim laicum Vicarium esse Episcopi, & seculares in Ecclesia iudicare.* hinc habes, temporibus Cōciliorum Hispalēs. & Chalcedonēsis nomine laicorū seculares personas intelligi consueuisse.

ALia innumera testimonia ad idem afferri possent recentiorum Pontificum, & Conciliorū VIII. nimirum 16. ex D. Gregorio Primo, quod refertur in c. indicatum 89. d. vbi laicos vocat personas seculares. 17. Calisti Papæ in cap. si quis principum, vel laicorum. 16. q. 7. vbi similiter laicos confundit cum secularibus. 18. Gregorij Septimi in cap. Si quis deinceps, cum sequenti. eadem causa & quæstione, vbi prohibentur personæ Ecclesiasticæ accipere suas Ecclesias, vel dignitates de manu laicorum, per laicos vero exponit personas seculares. Concordat autor sermonum ad Eremitas serm. 37. dicens. *Non intrat per ostium ad Ecclesiam,*

ſiam, qui per laicalem poteſtatem intrat. & quod per laicos intelligat perſonas ſeculares, antecedentia verba indicant. *Qui ſacramentum emerit, vel ſeculari potentia pro ſe procurauerit &c.* quod teſtimonium apud Marquez autoritatem irrefragabilem habere debet. 19. Alexandri Papæ Secundi in cap. per laicos ead. cauſa, & quæſtione vbi prohibet, ne quis accipiat per laicos Eccleſiam, vel etiam habitum Monachi.

Vigeſimũ Paſchalis Secundi in cap. ſi quis Clericus ibid. vbi dicitur. *Si quis Clericus, Abbas, vel Monachus per laicos Eccleſias obtinuerit, ſecundum Canones Apoſtolorum, & Antiocheni Concilij capitulum excommunicationi ſubiaceat.* vbi vides, etiã temporibus Apoſtolorum, & Concilij Antiocheni, Monachos æque diſtinctos fuiſſe à laicis, ſicut à Clericis. 21. Leonis Papæ Quarti in cap. contra Sanctorum. ibidem. vbi laicos cum ſecularibus confundit. 22. Vrbani Secundi in cap. Decimas ibid. vbi dicitur. *Decimas, & Eccleſias à laicis Monachi non ſuſcipiant, abſque voluntate Epiſcoporum.* 23. in cap. Eccleſia S. Mariæ. de Conſtitutionibus, vbi dicitur. *Laicis quantumuis religioſis ſuper rebus Eccleſiaſticis nulla eſt attributa facultas.* quod de Monachis non poſſet verificari. 24. in cap. ſecundum inſtituta. Ne Clerici, vel Monachi, vbi dicitur. *Secundum inſtituta prædeceſſorum noſtrorum ſubintermminatione anathematis prohibemus, ne Monachi à Clericis, vel laicis ſuo nomine firmas habeant, neque laici Eccleſias ad firmam teneant.*

Vigeſimumquintum eſt Siricij Papæ in Epiſtola ad vniuerſos Orthodoxos cap. 2. & 3. vbi diſtinguit Monachos à laicis, & prohibet primò, ne Monachi ante annum 30. poſsint ordinari clerici: deinde ne ordinentur Sacerdotes, niſi maturæ ætatis. poſtea verò cap. 3. prohibet, ne laici immediate ordinentur Sacerdotes, quod teſtimonium ſub falſo nomine Ciriaci allegauit pro ſe, veriùs contra ſe Ludouicus de Angelis lib. 4. de vita Auguſtini c. 8. ad probandum, quod Auguſtinus ante presbyteratum non erat laicus. vide infra cap. 36.

Ex ſupradictis auctoritatibus, conſtat, quod nomine laicorum Sancti Patres, & Concilia non conſueuerunt comprehendere Monachos, immo ſemper Monachos à laicis diſtinguere ſoliti ſunt, & nomine laicorum in more habuerunt intelligere perſonas ſeculares contra diſtinctas ab Eccleſiaſticis, ſiue Clericis, ſiue Monachis, aut Deo deuotis, aut conuerſis, aut Cœnobitis, aut Eremitis, quocunque illi nomine nuncupentur, dummodo ſint perſonæ verè Eccleſiaſticæ, vel Clerici, vel regulares.

IX. Quocirca cum dicat Poſsidius, quinimmo ipſe Auguſtinus, ipſum Auguſtinum toto tempore vitæ ſuæ ante presbyteratum fuiſſe laicum, vanum, & falſum, ne plus dicam, videtur dicere, illum fuiſſe Monachum, vel Eremitam, accepto nomine Eremitæ pro perſona verè regulari. Alioquin ſi fuit verè regularis, proferant mihi aduerſarij teſtimonia fide digna, vel ex B. Auguſtino, vel ex alijs probatis autoribus, præſertim illorum, vel ſuperiorum temporum, quibus probent, quod aliquando vel Auguſtinus, vel alij Patres, & Concilia illorum temporum ſub nomine laicorum intellexerint Monachos, ſiue Eremitas, qui tamen regulares eſſent (nam de Eremitis incerti habitus, & ſedis, quales nunc etiam multi vagantur, non loquimur.) Sane nos vigintiquinque adduximus, quibus non poterunt reſpondere, nec contradicere omnes aduerſarij noſtri. Proferant illi duo, aut tria, vt in ore duorum, aut trium teſtium ſtet omne verbum. Sed per Dei gratiam ſpero, quòd nunquam proferent, ſicut nec protulerunt: Nam duo illa, quæ protulerunt ex libris Retractationum, frigida nimis ſunt.

Siquidem ad primum ſumptum ex 2. Retractat. cap. 21. dico per laicos inferioris propoſiti non debere, nec poſſe intelligi Monachos, ſed ſeculares ciues Chartaginẽſes, qui pro ſuis ſtudijs diuiſi in duas partes, ſicut diuiſi erant ipſi Monachi, quidam vni parti, quidã alij adhærebant. & verba textus adeo plana ſunt, vt vel ipſe Marquez à veritate coactus id libentiſsimè conceſſerit cap. 5. §. 5. vt videas, illum non bona fide egiſſe, cum infra cap. eod. §. 11. ad contradicendum Canonicis regularibus, & veritati, illa eadem verba Monachis applicauit.

Ad aliud etiam ſumptum ex eod. lib. cap. 30. vellem ſcire ab hoc autore, vnde acceperit, laicos illos, de quibus ibi Auguſtinus loquitur, Eremitas fuiſſe, vel Monachos. Quia, inquit, Auguſtinus vocat illos fratres. at quoties Auguſtinus, & alij fratres cõpellant, quos laicos, & ſeculares fuiſſe conſtantiſſimum eſt, & filios, & vxores habuiſſe? Sed de hac re inferius plura dicenda ſunt. nunc ſufficit nobis oſtendiſſe, B. Auguſtinum toto tempore vſque ad presbyteratum laicum, vel ſecularem inter laicos vixiſſe, & quòd nomine laicorum temporibus præſertim B. Auguſtini ipſi Monachi, vel Eremitæ minimè comprehendebantur.

Caput ſeptimum.

Quòd B. Auguſtinus vitam Monaſticam, aut Eremiticam non aſſumpſerit, priuſquam ex Italia in Africam rediret.

Oſtendimus vniuerſali ratione, Beatum Auguſtinum ante ſuum preſbyteratum laicalem vitam, non autem regularem, cum laicis, & inter laicos duxiſſe. Nunc operæ precium erit, eandem veritatem per deſcenſum ad particularia confirmare. Nam ſi ante presbyteratum aſſumpſit habitum, & inſtitutum Monaſticum, ſiue Eremiticum, vt non nulli affirmant, vel aſſumpſit illud in Italia, priuſquam I.

rediret in Africam, vel post reditum suum in Africam ad propriam domum, & agros. Ego verò ostendam, neque in Italia, neque in Africa illum ante presbyteratum saltem, huiusmodi habitum, vel institutum sumpsisse. primum in hoc capite, secundum in sequenti probabo. Et vt à primo incipiam. Si Beatus Augustinus in Italia huiusmodi habitum, & institutum assumpsit, monstrandum est, vbi illud sumpsit, & quando, & à quibus. Respondetur à defensoribus contrariæ sententiæ per sequentes assertiones.

Prima assertio, B. Augustin. statim post baptismū indutus fuit cucullà nigra, & præcinctus zona pellicea ad differentiam Monachorum.

Secūda, Beatus Augustinus indutus illo habitu Monastico, perrexit ad Sanctum Simplicianum, & vixit cum illo in Monasterio, in quo erant fratres iuxta institutum Pauli primi Eremitæ viuentes, integro anno ferè cum dimidio.

Tertia, cū illi fratres ferè in libertate viuerent, B. Augustinus ex præcepto Simpliciani primò inter illos instituit, vt vitam Apostolicam pariter tenerent, & nihil inter eos diceretur proprium.

Quarta, Beatus Augustinus Mediolano discedēs & per Hetruriā transiens, visitauit Eremitas in Monte Pisano degentes, cū illis vixit, & duas priores regulas eis tradidit.

Quinta, B. August. inde profectus iuit ad Centum cellas, ibiq; monasterium Eremitarum fundauit sub inuocatione Sanctissimæ Trinitatis, & Eremitis ibidem congregatis regulam tradidit: ibi etiam libros de Trinitate inchoauit.

Sexta, post mortem Matris B. Augustin. reuersus est ex Ostijs tiberinis ad Centum cellas, ibiq; per annum commoratus est, antequam in Africam rediret.

II. Istæ omnes assertiones videri possunt apud Coriolanum in defensorio, tum in prima parte, tum etiam in secunda in chronica sui Ordinis, in qua summatim illas perstringit, cui cæteri omnes sui instituti professores sine contradictione subscribunt; & eliciuntur expressè ex Epistola Valerij Hipponensis, ex sermone B. Ambrosij, Epistola Sigiberti, sermonibus ad eremitas, & D. Antonino in vltimo cap. suæ Chronicæ §. 2. Quas assertiones si ostenderimus, falsas esse, non ex veris historijs, sed turbidis fontibus haustas, consequenter probatum erit, quòd B. Augustinus ante suum reditum in Africam nunquam fuerit Monachus, siue Eremita, nec cuculla nigra indutus, nec zona pellicea præcinctus, vt à quibusdam asseritur, & prædicatur. id verò probabitur primò rationibus communibus, deinde particularibus. Primo nanque cum professio vitæ Monasticæ res grauis sit, & ordinum regularium institutio inter præcipua Sanctorum opera numeretur, si B. Augustinus in Italia Monasticen coluisset, aut etiam ordinem monasticum, siue vt volunt, eremiticum fundasset, vix ac nè vix quidē credibile foret, quòd B. Possidius, qui tanti Patris vitam, mores, & res præclarè gestas notauit, tanti operis oblitus fuisset, & illud silentio texisset: adeo vix credibile foret, quin ipse Augustinus, vel in libris confessionum, vel alibi in suis scriptis illius aliquo pacto non meminisset, cum aliorum multorum minoris momenti meminerit: at neque Augustinus, neque Possidius eiusmodi fundationis, aut etiam monasticæ professionis vllibi meminerunt, neque qui contra asserunt, locum vsque ad hanc diem indicare potuerunt, in quo vel etiam in specie talis vitæ ab eo in Italia actæ meminerint. Addo etiam ex Volaterrano, cum Coriolanus, & alij tantopere in autoribus adhoc probandum conquirendis laborauerint, omnes quotquot protulerunt, pro apochryfis iudicati sunt, vt infra cap. 28. & seqq. videri potest, & nullus autor idoneus. Euidens igitur coniectura hinc sumitur, B. Augustinum ante reditum suum in Africam, Monachum, vel Eremitam minimè fuisse. nec videtur satis esse ad vim istius rationis declinandam, illud respondere, quod Coriolanus multa confidentia scribit, Argumentū ex negatiuis desumptum non probare: Hoc enim minimè verum est, cum de historia res agitur: alioquin liceret nobis pro nostra libidine quiduis confingere, & somniare, dummodo antiquis historicis, aut illorum temporum, quorum gesta recenserentur, minimè contradiceremus: vt exempli gràtia, quòd Troiano Bello Reges Hispaniarum, vel Gallorum præsentes fuerint: quòd Reges Assiriorum multo plures fuerint, quam qui communiter ab historicis numerantur. Et certè si argumentum ex negatiuis, cum de historia agitur, non concludit, cùr vnum Mundum à Deo creatum credimus, non plures Mundos? cur dicimus, vnum tantum Diluuium vniuersale totam terram obruisse, non plura diluuia? cur septem tantum credimus esse Sacramenta à Christo instituta, non decem, aut viginti? nā neque diuina Scriptura negat, plures mundos à Deo creatos, neque multiplex diluuium extitisse, neque dicit, septem tantum Sacramenta à Christo fuisse instituta. Porrò si Catholici ex negatiuis concludunt, vnicum mundum à Deo creatum, & vnicum diluuium vniuersale, & septem tantum Sacramenta à Christo instituta, quia Scriptura non dicit, plures mundos creatos, aut plura diluuia extitisse, aut plura Sacramenta, quàm septem à Christo instituta, cur etiam non licebit arguere, B. Augustinum non fuisse Monachum, vel Eremitam? quia neque ipse Augustinus, nec Possidius, qui illius vitam scripsit, neque aliquis autor illorū temporum idoneus de hoc aliquid scripsit: sed omnes, quotquot de hac re scripserunt, neoterici sunt incertæ autoritatis, & qui manifestæ falsitatis conuincuntur, vt in sequentibus patebit.

Deinde qui asserunt, B. Augustinum Mediolani, vel in Hetruria vitam Eremiticam duxisse, huic fundamento potissimùm nituntur, quod B. Augustinus baptizatus fuerit, non quidem anno ætatis suæ trigesimo tertio, vti res se habet, sed anno ætatis suæ trigesimo, in quo fundamento necesse est illos omnes conuenire, quippe quo negato, to- III.

tum ædificium vitæ eremiticæ Augustini, & institutionis eremitarum per Italiam ruit, & in nihilum suum redit. Nam cum teneamus, totam periodum vitæ illius annum 76. non excessisse, eum etiã constet, illum in Africa post suum reditum ex Italia quadraginta, & tribus annis vixisse, nimirum tribus annis apud agros proprios, & quadraginta in Clericatu, & in Episcopatu, si affirment anno trigesimo tertio baptismum suscepisse, vnum è duobus necessario fateri compelluntur, aut falsa esse omnia, quæ illi fingũt de mansione August. post baptismũ in monasterio Mediolanensi sub Sancto Simpliciano, & in monte Pisano, & Centum cellis cum eremitis in eis locis degentibus; aut certè illum monasticam vitam duxisse, & eum Eremitis vixisse, illisq; regulas vitæ regularis tradidisse, eum nondum Christianus esset, & in luto vitiorum hæreret; quæ an vera esse possint, ipsis decernendum relinquimus. cæterùm B. Augustinum non anno ætatis trigesimo, sed trigesimo tertio baptizatum fuisse, ostensum est superius cap. 4. ad quem locum remittimus. Hoc igitur fundamento sublato apertissimè ruunt, & in nihilum soluuntur supradictæ omnes assertiones.

Tertio B. Augustinus, quo mense baptizatus fuit Mediolani, reperit se cum matre, & socijs apud Ostia tiberina, vt in Africam rediret: Et licèt non statim post mortem matris in Africam traiecerit, tamen non alibi, quàm Romæ commoratus est: at demum ante elapsum annum ad patriam domum, & ad agros proprios remeauit, vt superius cap. 5. ex ipsomet Augustino ostensum fuit. quomodo ergo potuit Mediolani apud Simplicianum per annum cum dimidio, & in monte Pisano, & in Centum cellis altero anno cum dimidio vitam eremiticam duxisse, & eremitis regulas tradidisse, quas fingunt Paulus Bergomensis, & Ambrosius Coriolanus?

IV. Dicetur esto ita sit, quod B. Augustinus, non triginta, sed triginta trium annorum baptizatus fuerit, & statim post baptismum Mediolano abscedens ad Ostia tiberina contenderit, quid prohibet, illum antequam Mediolano discederet, habitum monasticum, & cucullam eremiticam induisse, & per Hetruriã iter facientem eremitas in ea prouincia degentes visitasse, & illos sanctis institutionibus, & regulis informauisse?

Respondeo, multa esse, quæ prohibeant. Primo quia cum assertores vitæ eremiticæ B. Augustini ad eam astruendam pro fundamento sibi assumant, quòd ille anno trigesimo baptizatus fuerit, & quod triennio in Italia commoratus sit, cum illud fundamentum apertæ falsitatis conuincatur, omnia ruere necesse est, quæ eidem fundamento hærent, iuxta regulam vulgatam ipsius Augustini, qua probat in epist. 8. ad Hieronymum, & alibi, Scripturam sacram etiam in rebus minimis non mentiri: *Quia, inquit, admisso semel in tantum autoritatis fastigium officioso aliquo mendacio, nulla illorum librorum particula remanebit, quæ non vt cuique videbitur, vel ad mores difficilis, vel ad fidem incredibilis eadem perniciosissima regula ad mentientis autoris consilium, officiumq; referatur.* Secundo prohibet antiquissima omnium Patrum, & Monachorum consuetudo, quæ nunquam vel neophitos statim baptizatos ad habitum religionis admisit, aut certè admissos sine aliquo magistro, sub cuius disciplina in regularibus institutis instruerentur, & firmarentur, dimittere consueuit. Tertio quod dicant Possidius, & ipse Augustinus, non Monachũ, aut Eremitam, sed laicum ex Italia discessisse. Ac tandem, quia si cum habitu, & instituto monastico ex Italia discessit, à quo nam huiusmodi habitum, & institutum accepit? an à se ipso, an ab alio? dicunt à B. Ambrosio, vel à Simpliciano. ergo Augustinus non fuit autor sui instituti, sed instituti alieni professor, maximè si verum est, quod Coriolanus ait, illum accepisse habitum Pauli primi Eremitæ, & illius institutum tenuisse in monasterio Mediolanensi sub Sancto Simpliciano. Si enim hoc verum est, cur quæso Venerandi Patres Eremitæ B. Augustinum sui Ordinis fundatorem facere volunt? cur suum Ordinem vocant Eremitarũ S. Augustini? vocent Ordinem Eremitarum Pauli primi Eremitæ, aut B. Ambrosij, aut Simpliciani. certè Ordinis S. Augustini vocari iure non possunt, nec illum sui Ordinis fundatorem facere, cum potius ille alterius Ordinis professor fuerit, & alieni habitus gestator.

V. Istis rationibus communibus præmissis, ostendam nunc singillatim omnes, & singulas supradictas assertiones falsas esse. Et primo ostendo, falsam esse primam assertionem, in qua asseritur, quod B. Augustinus statim baptizatus indutus fuit a B. Ambrosio cuculla nigra, & zona pellicea præcinctus. Hæc enim assertio est manifestè contraria ipsi Ambrosio, cuius verba referuntur in cap. accepisti il secondo de consecr. d. 4. & Rabbano relato ibidem in cap. post baptismum, & S. Augustino in serm. 157. de tempore, & D. Dionys. de Ecclesiastica Hierarchia cap. de baptismo, & antiquissimæ traditioni, & consuetudini totius Ecclesiæ hactenus seruatæ, quam probat Card. Bellarm. in lib. de Baptismo cap. 27. secundum quam consuetudinem, & traditionem temporibus B. Ambrosij, & ante, & post, baptizati non cuculla nigra, sed albis stolis induebantur: quam ob causam hebdomada post Pascha vocatur hebdomada in Albis.

Scio, respondent, qui contra sentiunt, B. Augustinum indutum veste nigra non statim post baptismum, sed paulo post, nimirũ vel in octaua Paschæ, vel postea. Sed cum autoritas tantorum Patrum, & vsus Ecclesiæ ostendat, nuper baptizatos con'ueuisse deferre vestimenta candida, hæc autoritas, & consuetudo saltim transfert in contrarium asserentes onus probandi, quod asserunt, quod illi nullo modo probant, nisi ex autoribus apocryphis, & dubiæ autoritatis, qui contra illos expressè dicunt. Quæro enim, an sermo ille, qui B. Ambrosio tribuitur, & epistola illa sub nomine Valerij, & alia sub

nomine Sigiberti, & testimonium D. Antonini in illo vltimo cap. suæ Chronicæ certam fidem in hoc facere debeant, an non? si certam fidem non faciũt, mendacij conuincuntur, qui dicunt, B. Augustinũ post baptismum ab Ambrosio cuculla nigra indutum: nam eiusmodi assertio istis autoritatibus solum nititur, nec aliunde probari, quod hactenus viderim, consueuit. sin autem illorum autoritas certa est, illi dicunt, quod non post octo dies, sed statim post baptismum nigra cuculla fuit indutus. Profero illorum verba, ne quis me illis imponere arbitretur. D. Ambrosius in serm. illo de baptismo Augustini ita scribit. *Triumphare tamen visus est Augustinus illa præsertim hora, in qua nouum hominem sacro baptismate induimus, & post pauca; Nouum Christianum, nouis vestimentis cuculla nigra induimus cingulo ex corio nos ipsi præcinximus, quod Simplicianus noster ingenti lætitia donauit.* & quod iste sit sensus verborum D. Ambrosij, audi Antoninum in loco citato §. 2. in princ. *Notandum etiam, quòd B. Augustinus habitu religioso in triplici sui statu indutus est: nam primo post conuersionẽ suam, & baptismum dicit Ambrosius in serm. de baptismo, & Augustini conuersione, hunc S. Augustinum in Christo genui, & postquam baptizaui eum, indui cucullam nigram: & ipse ad differentiam Monachorum se cinxit zona, pergens ad Simplicianũ.* & Sigibertus in epistola ad Macedonium. *Qui baptizatus Augustinus mox ad virum Simplicianum perrexit.* Supponitur autem ab omnibus, quod iuerit ad Simplicianum cum habitu monastico, quia dicunt, quod iuit ad illum, vt secum maneret in monasterio: & vt omnis tergiuersandi occasio tollatur, ecce tibi testimonium epistolæ Valerij Hipponensis dicentis. *Qui mox celebratis sacrosanctis mysterijs se exutum habitu seculari, sacro baptismatis lauacro perfudit, & te Deum laudamus, non sine lacrymis te respondente, te Dominum confitemur, præ gaudio cecinit. statimq; talarem nigram tunicam te induit, ita vt omnes te monachum existimarent, nisi zona pellicea præcinctus fuisses, ob tunicæ longitudinem, vt scribis, ad differentiam Monachorum.* Consentit frater Iordanus de Saxonia lib. 1. in vitas fratrum cap. 15. dicens, B. Augustinum fuisse indutum tali habitu immediatè post baptismum. verba illius sunt. *Quòd autem B. Augustinus habitu nigro cum zona pellicea nigra vestitus fuerit, quodq; ipse immediatè post baptismum talem habitum, autorizante B. Ambrosio assumpserit, & quòd eodem habitu fratres sui vsi fuerint, apparet expressè ex sermone suo de filio prodigo, & in sermone de cœna Domini, & in sermone ad presbyteros Hipponenses.* Et sanè autor sermonum ad Eremitas hoc expressè etiam dicit in serm. de filio prodigo ad finem, vt videri potest, præsertim in illis verbis. *Sic enim mihi S. Pater Ambrosius, quando me regenerauit in Christo anno ætatis meæ trigesimo, mihi petenti respondit.* Quare vt semel resolutè dicamus, aut dicendum, B. Augustinum mox baptizatum cuculla nigra indutum fuisse, quod sine manifesto præiudicio veritatis, & traditionis antiquissimæ totius Ecclesiæ Catholicæ, & autoritatis ipsorum Ambrosij, & Augustini dici non potest: aut absolutè respuendam nigram cucullam, & zonam pelliceam ab Augustino per manus B. Ambrosij sumptam; vt merito reijci debet, ne ipsos Augustinum, & Ambrosium, & traditionem Ecclesiæ abijciamus.

Secundo ostendo, falsum esse, quod secundo loco dicunt, B. Augustinum post baptismum illo habitu indutum in monasterio B. Simpliciani cum fratribus secundum institutum B. Pauli primi Eremitæ per annum cum dimidio vixisse. Primo, quia falsum, & prorsus fabulosum est, B. Simplicianum fuisse Monachum, vel Eremitam: fuit enim Sacerdos Romanus, & Archidiaconus, ac deinde Episcopus Ecclesiæ Mediolanensis, quem Damasus Pontifex B. Ambrosio nuper ex laico ad Episcopatum assumpto ex Vrbe Roma veluti coadiutorẽ, immo & Magistrum dedit, quemq; vt Magistrum ipse Ambrosius, & vt Patrem semper veneratus est, vt testatur Baron. tomo 4. sub anno 375. nu. 20. & seqq. & sub anno 385. nu. 9. & tabulæ antiquissimæ ipsius Ecclesiæ Mediolanen. nec non S. Carolus eiusdẽ Ecclesiæ Archiepiscopus in actis eiusdem Ecclesiæ par. 7. epist. de translatione S. Simpliciani, & ostendunt etiam antiquissimæ imagines eiusdem Sancti, quæ passim habentur, & seruantur Mediolani in varijs locis Ecclesiarum, & Monasteriorũ, præsertim in præclarissimo Cœnobio Sancti Simpliciani Ordinis D. Benedicti, quibus omnibus magis credendum est, quàm Coriolano, & similibus. Secundo quia plusquam falsum est, B. Augustinum per annum cum dimidio, addo etiam per mensem, post baptismum Mediolani commoratum fuisse, vt satis constare potest ex dictis supra cap. 4. & 5. Tertio quia Paulus primus Eremita non fuit autor alicuius instituti Eremitici, vel Monastici, nec gestauit habitum monasticum, præsertim cucullam nigram, & cingulum coriaceum. Fuit enim Anachorita, & toto vitæ suæ tempore post annũ quintum decimum solitarius vixit, & illius indumentũ fuit tunica ex folijs palmarum in modum sportæ confecta. Extat illius vita à B. Hieronymo scripta, quæ habetur in tomo 1. post epist. 169. extant illius acta in Breuiario Romano registrata, vt mirum valde sit, non solum ausos nonnullos scribere, aut in monasterio Mediolanensi sub nutritore Ambrosio illos Monachos, seu Fratres institutum, vel habitũ Pauli primi Eremitæ habuisse: aut habitum, quem ferunt Ambrosium Augustino dedisse, habitũ Pauli primi Eremitæ fuisse, quemadmodum Coriolanus scribit: & multò magis mirum, reperiri homines cordatos, qui eiusmodi assertis fidem adhibere velint.

Tertio ostendo falsum esse, quod dicunt tertio loco, quòd cum illi fratres quasi in libertate viuerent, Beatus Augustinus ex præcepto Simpliciani primo inter illos instituit, vt vitam Apostolicam tenerent. Et quam quæso vitam,

tam, si non Apostolicam, tenebant illi boni fratres? Tales enim vocat B. Augustinus eos, qui Mediolani in monasterio sub Ambrosio nutritore degebant, lib. 8. confess. cap. 6. & si fratres illi secundum institutum Pauli primi Eremitæ viuebant, quod nam erat genus vitæ Pauli primi Eremitæ, & aliorum Eremitarum, & Monachorum, nisi institutum vitæ Apostolicæ, quod in obseruatione non solum præceptorum, sed etiam consiliorum positum erat, nimirū in abnegatione sui ipsius propter Christum cū abdicatione omnis proprietatis temporalium bonorum, & custodia castitatis? Deinde quis tam grauem iniuriam non solum bonis illis fratribus, sed ipsis Sanctis Viris Simpliciano, & Ambrosio manifestè irrogatam sine stomaco ferat, vt dicatur, Monasterium illud tantopere à B. Augustino commendatum, sub regimine tantorum virorum, quales Ambrosius, & Simplicianus erant, vsque in illam diem sine certis legibus vixisse, & opus habuisse à Neophito, vix baptizato ad normam vitæ Apostolicæ perduci? Et vnde obsecro didicit ipse Augustinus eam normam vitæ Apostolicæ, quam secum ex Italia in Africam perduxit, nisi in Ecclesia Mediolanensi, & ab Ambrosianis Clericis, vt S. Carolus Epistola citata scribit? Et qua probabilitate suadet Coriolanus, illos fratres ab Augustino adhuc Neophito vitæ normam didicisse, cum ille sui immemor in Chronica de eodem Augustino scribat. *Dicimus, quod quicquid mali egerit, quoniam sui iuris non erat, non sibi, sed Simpliciano, sub cuius viuebat custodia, tribuit.* Nam si mali aliquid agebat, adhuc imperfectus erat, & egebat ipse ad certam viuendi normam ab alijs dirigi, quod in omnibus religionibus benè institutis seruatur, vt iuuenes à senioribus dirigantur, non vt ipsi seniores doceant, & in via virtutis dirigant.

VIII. QVarto ostendo, falsum esse, quod quarto loco, ac etiam quinto, & sexto dicitur, B. Augustinum Mediolano abscedentem, altero anno cum dimidio cū Eremitis in Monte Pisano, & in Centum cellis degentibus vixisse, illisq; duas regulas tradidisse, tum per ea, quæ dicta sunt supra c. 4. & 5. tum etiam quia illæ duæ regulæ, quas Coriolanus, & quidam alij dicunt, fuisse ab Augustino traditas Eremitis, siue in Italia, siue etiam in Africa existentibus, quæ habentur in primo tomo operum D. Augustini ante tertiam Regulam, quæ vocatur Speculum Clericorum, vel sermo de communi vita Clericorum, illæ, inquam, ab omnibus doctis, & eruditis pro spurijs, & suppostititijs, non pro veris Augustini fœtibus, respuuntur, circa quas, vt erasmicam censuram omittamus, videri possunt doctores Louanienses, & Cardinalis Bellarm. de scriptoribus Ecclesiasticis in Augustino. Per hæc puto omnibus posse constare, quod B. Augustinus non fuerit Monachus, aut Eremita priusquā ex Italia in Africam rediret.

Caput octauum.

Beatum Augustinum in Africa non fuisse Monachum, aut Eremitam ante presbyteratum.

QVi contendunt, B. Augustinum in Italia cucullam Monasticam, seu Eremiticam sumpsisse, & instituta Monachorum in Africam inuexisse, multo magis contendunt, illum ad propriam domum, & agros reuersum vitam Monasticam duxisse. I.
Imo vero affirmant, priusquam à B. Valerio sacris ordinibus esset initiatus, monasterio in quodam nemore exstructo Eremitas ex varijs locis collegisse, & cum illis triennio vitam Eremiticam duxisse: & vt breuibus rem perstringamus, tria Monasteria à B. Augustino fuisse extructa, primū in nemore, siue in solitudine, priusquā factus esset presbyter. Secundum in horto sibi donato à Valerio, cum presbyter est ordinatus. Tertium in domo Episcopali, cum esset assumptus ad Episcopatum. Et si verò ista sententia confutatione non egeat, vtpotè ex falso principio deducta, nimirum quòd B. Augustinus Mediolani cucullam Eremiticam a D. Ambrosio indutus fuerit, & ex fictis narrationibus sermonum ad Eremitas, & Epistolæ Sigiberti bausta, quæ falsa esse, & apocrypha suis locis euidenter conuincemus: nihilominus, vt ex hoc etiam capite omnis dubitandi occasio tollatur, Ostendam nunc, B. Augustinum, antequā à B. Valerio sacris ordinibus esset initiatus, neque aliquod Monasterium instituisse, neque vitam monasticam, siue eremiticam duxisse, neque habitum Eremiticum detulisse. Id vero præter rationem illam generalem superius cap. 6. adductam, duplici via demonstratur. Et primò quidem si B. Augustinus ante presbyteratum monasterium extruxit, ac in eo Eremitas collegit, & cum illis vixit, vbi nam fuit monasterium illud institutum? Respondet Autor illius Epistolæ sub nomine Sigiberti, quòd B. Valerius ipsum Augustinū accersiri fecit, & hortum secretum, & à Ciuitate remotum illi dedit, in quo horto Beatus Augustinus eum cæteris amicis suis in despecto habitu in magna humilitate annis tribus vixit. Deinde cum multitudinem ad se venientium ferre non posset, duobus ferè miliaribus à prædicto loco secessit, & ad montem quendam altissimum abijt, vbi eunctis habitationes ex lapidibus construi fecit: ac demum aduenientibus festis Pentecostes, B. Valerium ad illum misisse, & presbyterum licet inuitum eum ordinasse. verùm isthæc verbis non solum Possidij, sed etiam B. Augustini manifestissimè contraria quis ferat? cum ipse Augustinus fateatur, non nisi factum presbyterum se à Valerio accepisse hortum illum, in quo Monasterium constituit, & non Valerium ad illum misisse, vt eum ordinaret, sed à populo nil tale cogitantem apprehen-

 sum,

sum, & Episcopo præsentatum inuitum ordinatum fuisse. Modestius loquitur autor sermonum ad Eremitas scribens ser. 5. Beatum Augustinum primum monasterium extruxisse quidem ope, & adiutorio Beati Valerij, non tamen in horto, sed in nemore, siue in eremo à gentibus segregata: postea vero B. Valerium dedisse sibi hortum, in quo ædificauit secundum monasterium, quo ædificato presbyter licet inuitus ab eodem Valerio fuit ordinatus; cui sententiæ cōsentiunt D. Antoninus loco citato §. 2. siue frater Iordanus lib. 1. cap. 7. & 13. & Volaterran. loco etiam citato. Sed nec ista sententia admittenda est, cum aduersus illam habeamus apertissima testimonia Possidij, & ipsiusmet Augustini vt statim dicemus. Ideo alij dixerunt, primum illud Monasterium ab Augustino extructum fuisse non apud Ciuitatem Hipponensem, sed in agro Tagastensi. aiunt enim, B. Augustinū, mox vt in patriam redijt, quod ex facultatibus parentum supererat vendidisse, & ex eo partem Christi pauperibus dedisse: ex parte verò altera sibi, & socijs tugurium in eremo cōstruxisse, & in eo cum centum ferè religiosis fratribus vitam Monachi traduxisse. ita Cornelius Lancillottus lib. 2. cap. 12. in principio.

II. Verum hæc omnia falsa esse, præter quod ostēdit tam aperta sententiarum varietas, & inconstantia, quæ indicat, hos Autores non ex certa scientia, sed diuinando, loqui: Sicut enim verum vero semper constat, ita mendacium nec veritati, nec sibimetipsi constare vnquam potest: Præter hæc, inquam, ostendo apertissimis testimonijs, quibus non poterunt vllo modo legitimè contradicere. Primum testimonium est Possidij, qui omnium, aut saltem multorum gestorum Augustini etiam ante presbyteratum non solum auritus, sed etiam oculatus testis fuit certissimus, & veracissimus. Cū enim per annos quadraginta eidem Beatissimo Patri inhæserit, vt illemet fatetur in fine sui libri, & cum eo dulciter, & familiariter vixerit, & Augustinus ipse non nisi quadraginta annis vixerit in Episcopatu, & Clericatu, necesse erit, Possidiū vel ante illius presbyteratum, vel statim quando factus fuit presbyter, ipsi B. Augustino adhęsisse. iam tanti viri testimonium proferamus de rebus ab Augustino gestis post reditum suum in Africam, & ante presbyteratum. *Ac placuit, inquit, ei percepta baptismi gratia, cum alijs ciuibus, & amicis suis Deo pariter seruientibus ad Africam, & ad propriam domum, agrosq; remeare: ad quos veniens, & in quibus constitutus fermè triennio, & à se iam alienatis curis secularibus, cum ijs, qui eidem adhærebant, Deo viuebat ieiunijs, orationibus, bonisq; operibus, in lege Domini meditans die, ac nocte, & de ijs, quæ sibi Deus cogitanti, atque oranti intellecta reuelabat, & præsentes, & absentes sermonibus, ac libris docebat. Contigit fortè eodem tempore, vt quidam ex ijs, quos dicunt agentes in rebus, apud Hipponem regiū constitutus, benè Christianus, Deumq; timens, comperta eius bona fama, atque doctrina desideraret, atque optaret eum videre, promittens, se posse huius mundi omnes contemnere cupiditates, atque illecebras, si aliquando ex eius ore Dei verbum audire meruisset. Quod cum ad se fideli fuisset relatione delatum, liberare animā cupiens ab huius vitæ periculis, morteq; æterna, ad memoratam vltro, atque confestim venit Ciuitatem, & hominem visum allocutus frequentius, atque exhortatus est, quantum Deus donabat, vt quod vouerat, redderet. Hæc se ille facturum de die in diem pollicebatur, nec tamen in eius tunc hoc impleuit præsentia, sed vacare vtique, & inane esse non potuit, quod per tale vas mundum in honore, vtile domino, ad omne opus bonum paratum in omni loco diuina gerebat prouidentia. Eodem itaque tempore in Ecclesia Hipponensi catholica Valerius Sanctus Episcopatum gerebat, qui cum flagitante Ecclesiastica necessitate de prouidendo, & ordinando presbytero Ciuitatis plebem Dei alloqueretur, & exhortaretur, iam scientes Catholici S. Augustini propositum, & doctrinam, manu iniecta, quoniam & idem in populo securus, & ignarus, quid futurum esset, astabat. Solebat autem laicus, vt nobis dicebat ab eis tantum Ecclesiis, quæ non haberent Episcopos, suam abstinere præsentiam. Eum ergo tenuerunt, & vt in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum intulerunt &c.* Hæc Possidius cap. 3. & 4. in quibus summatim omnes res gestas eiusdem Augustini perstringens à suo reditu in Africam, vsque ad assumptionem ad presbyteratū inclusiuè sex dicit, quibus si fides adhibenda est, manifestæ falsitatis reuincuntur, quæ supradicti autores quicunque illi sint, tradunt de monasterio, & cohabitatione Augustini, vel in nemore, vel in solitudine Ciuitatis Hipponensis, vel in eremo agri Tagastensis cū Eremitis. primum est, Beatum Augustinum ex Italia redeuntem ad propriam domū, & agros iuisse. secundū eundē August. in agris proprijs fermè triennio constitutum cum socijs, & amicis vixisse. tertium quod quo tempore viuebat cum socijs, & amicis in agris proprijs, venit ad Ciuitatem Hipponensem propter lucrandū Ciuem illum Hipponensem, qui erat agens in rebus. quartum, quod dum Hippone Regio illam ob causam moraretur, & quadam die B. Valerio Episcopo de presbytero Ciuitatis ordinando plebem Dei alloquenti, præsens in populo adstaret, repente, & inopinato apprehensus fuit à populo, & præsentatus Episcopo, ab illo quanquam inuitus, & reluctans presbyter est ordinatus. quintum, quòd illo tempore B. Augustinus erat adhuc laicus. sextum, quod adhuc tenebat agros proprios, ait enim textus, ad propriam domum, & agros proprios remeauit, ad quos veniens, & in quibus triennio fermè constitutus.

III. Ex his cōuincitur primo, falsum esse, quod aiunt Sigibertus, autor sermonum ad Eremitas, D. Antoninus, siue frater Iordanus de Saxonia, Volaterranus, & alij, B. Augustinum ante presbyteratum extruxisse Monasteriū in solitudine, siue in eremo, siue in nemore Comitatus Hipponensis, illic Eremitas cōgregasse, & cū illis triennio vixisse, & multo

multo magis falsum esse, quod de alio monasterio in cauernis petrarum à B. Augustino ædificato fingit Sigibertus. Quomodo enim hæc vera esse possunt, si verum est, quod Possidius ait, illum toto triennio vsque ad tempus sui presbyteratus in agris proprijs cum suis amicis, & socijs vixisse? profectò cum inter hæc duo non possit dari medium, aut negandus est Possidius, qui rerum à se narratarum testis auritus, & oculatus extitit: aut negandi Sigibertus, & qui illum in hoc sequuntur: at testimoniũ Possidij à nullo sapiente reijci potest. ergo reijcienda omnia, quæ de Monasterio ab Augustino in Eremo extructo, & de Eremitis ibidem congregatis ab istis autoribus gratis, & sine causa finguntur.

IV. SEcundo conuincitur, etiam falsum esse, quod Cornelius Lancillottus, & quidam alij scribunt, B. Augustinum statim, vt ad propriam domum redijt, quod reliquum erat sui patrimonij, vendidisse, & partem pauperibus distribuisse, & ex parte alia tugurium sibi, & suis Eremitis in eremo extruxisse: nam Possidius aliter dicit, scilicet illum ad agros proprios redijsse, & in illis constitutum triennio vixisse. si vixit in agris proprijs vsque ad presbyteratum: ergo non illos statim vendidit, non in tugurio in Eremo extructo moratus est toto illo triennio.

Tertio conuincitur, B. Augustinum vsque ad suum presbyteratum, licet vitam religiosam in votis habuisset, & omnes mundi curas a se ipso iam abdicasset, non tamen verè regularem alicuius ordinis fuisse: sed laicum, & cum laicis vixisse, & propriam domum, & proprios agros vsque in illã diem tenuisse. Quare quod de se ipso fatetur idem Augustinus in serm. 1. de communi vita clericorum. *Vt quomodo ego tenuem paupertatem meam vendidi, & pauperibus erogaui, sic facerent & illi, qui mecum esse voluissent, vt de communi viueremus.* non antea accidit, quam B. Pater ad presbyteratum euectus, monasterium in horto Valerij ad hoc sibi donato instituere cœpisset. & hæc omnia patent ex verbis Possidij. Nunc aliud testimonium ad eandem veritatem comprobandam, ex ipsomet Augustino proferamus.

Caput nonum.

Assertio Capitis præcedentis testimonio B. Augustini confirmatur.

I. NOn minori euidentia, & certitudine confirmari potest eadem veritas testimonio ipsius Sanctissimi Patris, qui de se ipso verba faciens in primo sermone de communi vita Clericorum, ita scribit. *Ego, quem Deo propitio videtis Episcopum vestrum, iuuenis veni ad istam Ciuitatẽ, vt multi vestrum nouerunt, & quærebam, vbi construerem Monasterium, & viuerem cum fratribus meis. Spem quippe omnem seculi reliqueram, & quod esse potui, esse nolui: nec tamen quæsiui esse, quod sum. Elegi in domo Dei mei abiectus esse, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Ab eis, qui diligunt seculum, segregaui me: sed eis qui præsunt populis, non me coæquaui: nec in conuiuio Domini mei superiorem locum elegi, sed inferiorem, & abiectum; & placuit illi dicere mihi, ascende sursum. vsque adeo autem timebam Episcopatum, vt quoniam cœperat esse alicuius iam momenti inter Dei seruos fama mea, in quo loco sciebam esse Episcopum, non illò accederem. Cauebam hoc, & agebam, quantum poteram, vt in loco humili saluarer, non in alto periclitarer: sed vt dixi, Domino seruus contradicere non debet. Veni ad istam Ciuitatem propter videndum amicum, quem putabam me lucrari posse Deo, vt nobiscum esset in monasterio. Quasi securus perueni, quia locus habebat Episcopum. Apprehensus presbyter factus sum, & per hunc gradum ad Episcopatum perueni. Non attuli aliquid, non veni ad hanc Ecclesiam, nisi cum ijs indumentis, quibus illo tempore vestiebar. Et quia hoc disponebam, esse in Monasterio cum fratribus, cognito instituto, & voluntate mea beatæ memoriæ senex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nunc est monasterium. Cœpi boni propositi fratres colligere, compares meos, nihil habentes, sicut nihil habebam, & imitantes me, vt quomodo ego tenuem paupertatem meam vẽdidi, & pauperibus erogaui, sic facerent & illi, qui mecum esse voluissent, vt de communi viueremus.* Hæc Augustinus. circa quæ notanda prius, & corrigenda varietas lectionum, quæ ex quorundam licentia irrepsit in hoc textu, quæ triplex est, prima circa illa verba, *vt nobiscum esset in monasterio.* Nam aduersarij contendentes, hunc sermonem à B. Augustino habitum ad suos Eremitas, quam etiam ob causam inter sermones ad Eremitas illum numerant, loco istius particulæ nobiscum, ponunt, vobiscum, & legunt, *vt vobiscum esset in monasterio.* verùm si sermo ille ad Eremitas in monasterio degentes habitus fuit, vt legendum sit, vobiscum esset in monasterio, non autem, nobiscum. quid sibi volunt verba illa sequentia inferius in eodem sermone. *Videbo quid sit iure, sicut Deus voluerit, cum paucis fratribus fidelibus honoratis Deo propitio de numero vestro, idest de plebe vestra.* non ergo ille sermo habitus est in monasterio, neque ad Eremitas, sed in Ecclesia, & ad plebem, vnde non potest rectè legi, vt esset vobiscũ in monasterio cum fratribus, sed legendum, vt esset nobiscum. Secunda varietas est circa illa verba. *Et quia hoc disponebam, esse in monasterio cum fratribus.* Quæ lectio est antiquissima, & retenta in Concilio Aquisgrani: & nihilominus à recentioribus mutata est, & positum, quia hic disponebam esse in monasterio cum fratribus, & positum aduerbium loci pro pronomine demõstratiuo. Tertia circa illa verba, *nec veni ad hanc Ecclesiam, nisi cum ijs indumentis, quibus illo tempore vestiebar:* nam loco harum dictionum *ijs indumentis* à nonnullis positæ sunt illæ, his indumentis, ad suadendum,

dum, quòd B. Augustinus in Episcopatu teneret illamet indumenta, quæ secum tulerat, quando à populo apprehensus, presbyter est ordinatus. quasi eadem essent indumenta hominis adhuc laici, & Episcopi in Ecclesia conciones ad populos habentis: vel quasi illa vestimenta, quæ Augustinus laicus ante presbyteratum ferebat, nec dum veterauissent, & illi adhuc vsui fuissent, quando iàm senex illum sermonem ad plebem Hipponensem habebat: illum enim tunc temporis senem extitisse, habes euidenter ex alio sermone qui incipit. Charitati vestræ. ab eodem Augustino eadem de causa, ad eandem plebem Hipponensem post paucos dies habito, in quo senem se, & canitie perfusum testatur dicens. *Fateor enim vobis, de preciosa veste erubesco. quia non decet hanc professionem, hanc admonitionem, hæc membra, hos canos.*

Hæc autem Augustini verba ostendunt, illum ante presbyteratum, & si animo statuisset vitam regularem in monasterio cum fratribus ducere, quod non negamus, nec ab aliquo negari potest, nihilominus rem tantam non nisi post presbyteratum opere perfecisse. quod triplici ratione sic probatur. Primò ex illis verbis: *Et quia hoc disponebam, esse in monasterio.* qui enim aliquid facere disponit, nódum illud opere compleuit, & qui opus absoluit, de illo faciendo non amplius cogitat: habitibus enim præsentibus cessat omnis motus, & transmutatio, vt in 1. de Generatione tex. 55. Aristoteles docet: & qui intelligit, quid sit dispositio, vel disponere aliquid facere, simul intelligit, quod nondum id fecit. Si ergo Augustinus antepresbyteratum disponebat hoc, quod est esse in monasterio cum fratribus, nondum cum illis fuerat in monasterio. & licet alij aliter istum textum legant, scilicet: *Et quia hic disponebam esse in monasterio cum fratribus.* tamen nihil refert, & idem omnino sensus resultat, & eadem vis rationis, quòd qui disponit aliquid facere, illud nondum fecit: nisi quod prima lectio vim huius rationis magis efficaciter exprimere videtur.

Secundo Idem probatur ex alijs verbis, quæ immediatè subiungit. *Cognito instituto, & voluntate mea, B. memoriæ senex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nunc est monasterium.* hæc verba indicant, B. Valerium, quando B. Augustinum presbyterum ordinauit, aliquid nuper cognouisse, quod antea non nouerat, scilicet propositum, & voluntatem Augustini fuisse, viuere cum fratribus in monasterio. Hinc deducitur, B. Augustinum ante presbyteratum nondum cum fratribus in monasterio vixisse, neque cum cuculla, vel habitu monastico ad ciuitatem Hipponensem accessisse, neque cum tali habitu à populo appræhensum, & B. Valerio oblatum, vt quidam sine fundamento, & probabilitate affirmant. nam si id antea egisset, vel cum habitu monastico, vel regulari ad Ciuitatem accessisset, & B. Valerio oblatus fuisset, satis ex illo cognouisset B. Valerius, illius institutum, & voluntatem fuisse, viuere in monasterio cum fratribus, nisi cœcus esset, vel illum apostatam futurum credidisset.

Tertio. Idem probatur ex verbis sequentibus. *Cœpi boni propositi fratres colligere, compares meos, nihil habentes, sicut ego nihil habebam, & imitantes me.* Si tunc cœpit Augustinus fratres colligere, qui secum viuerent in monasterio, nihil habentes, & illum imitantes: non ergo ante illud tempus fuerat in monasterio cum fratribus, nec illos in monasterio collegerat: nam qui aliquod opus nunc incipit, antea illud opus nondum egerat, nec incœperat. Alioquin mentitus est Augustinus dicens. *cœpi boni propositi fratres colligere &c.* si ante illud tempus fratres in monasterio collegerat, vel in monasterio cum illis vixerat, vt præfati Autores dixerunt.

Vim huius argumenti confirmant, quæ Possidius cap. 5. scribit: *Factus ergo presbyter, monasterium intra Ecclesiam mox instituit, & cum Dei seruis viuere cœpit, secundum modum, & regulam sub Sanctis Apostolis constitutam.* Si enim antea in monasterio vixerat, sub qua obsecro regula? vixisse nanque illum in monasterio sub nulla regula, assertio est, quæ fidem Sapientum minimè sibi conciliare possit: cum Monachum non faciat habitus, neque monasterium, sed regularis professio, vt est in prouerbio, & colligitur ex cap. Porrectum extra de Regularibus: Regularis autem professio idem est, atque professio regulæ, vt D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9. interpretatur. Dicent, sub regula ab ipsomet condita. Sed præterquam quod ab omnibus communiter asseritur, B. Augustinum vnicam tantum regulam scripsisse, quam D. Thomas ad normam regulæ Apostolicæ conquadratam scribit, omnes Regulæ ab Ecclesia Catholica probatæ, à quibuscunque conditæ fuerint, eatenus pro veris probatis, & legitimis sunt habitæ, quatenus deductæ sunt ex ipsamet regula Apostolica, & in illa vel formaliter, vel saltem virtualiter contentæ. Sicut enim omnes ordines regularium ex primæuo illo instituto vitæ communis Christianorum, qui fuerunt in Ecclesia temporibus Apostolorum, veluti ex matrice natæ sunt, quemadmodum Lyranus in Actis Apostolorum cap. 4. notault: ita omnes regulæ monasteriorum, ex regula illa Apostolica in eisdem Actis exarata ortum habuerunt, & ad illius archetypum exemplatæ. Quod non solum de regulis Clericorum, verum etiam Monachorum verissimum esse, verba illa Sanctissimi Pontificis Gregorij huius nominis Primi ostendunt, à Gratiano in cap. ex autoritate 16. q. 1. relati. *Sacerdotibus Monachis Apostolorum figuram tenentibus liceat prædicare &c.* hinc si B. Augustinus ante presbyteratum in monasterio vitam monasticam, aut eremiticam duxisset, secundum regulam Apostolicam, & sub regula Apostolica ante illud tempus proculdubio vixisset. Mentitus igitur fuisset Possidius scribens, illum factum presbyterum mox secundum modum, & Regulam sub Sanctis Apostolis institutã viuere cœpisse: at non mentitus Possidius. ergo falsum

falsum est, illum ante presbyteratum monasticam vitam in monasterio duxisse.

III. NOn me latent, quæ Coriolanus in 1. p. defensorij cap. 5. ad sextum argumentum ad vim huius rationis,& totius discursus præsentis capitis eneruandam multis conuitiorũ parergis exornata multipliciter effundit, dicens, constare ex ijsdemmet locis B. Augustini, & Possidij, ipsum Augustinum monasterium habuisse, & cum fratribus suis in monasterio secundum regulam Apostolicã vixisse, priusquam presbyter fieret: Sed Fridionarios ad hanc veritatem tegendam ipsorum Doctorum verba ad illorum sensum detruncata protulisse, præsertim textum illum Possidij cap. 5. Integer enim textus illius capitis ita se habet. *Factus ergo presbyter monasterium intra Ecclesiam mox instituit, & cum Dei seruis viuere cæpit secundum modum, & regulam sub Sanctis Apostolis constitutam, maximè vt nemo quidquam proprium in illa societate haberet, sed eis essent omnia communia, & distribueretur vnicuique prout cuique opus erat, quod iam ipse prior fecerat, dum de transmarinis ad sua remeasset.* Ecce ex his vltimis Possidij verbis Augustinus illam vitam, quam cœpit in monasterio factus presbyter, ante presbyteratum tenuerat, dũ de transmarinis ad propria remeasset. Hoc testimonium Ioan. Marquez cap. 8. §. 6. adeo exaggerat, & magni facit, vt dicat, extra omnem dubitationem positum esse, quod B. Augustinus antequã in Africam remearet, vitam religiosam duxerit in communitate formata.

Verùm vt interim indulgeam homini irato conuitia, quæ in Canonicos Lateranẽs fundit, ac etiã Ioanni Marquez nimiam facilitatem in credendo, quæ optabat, hæc verba non eas habent vires, ob quas constanter adeo asserendum sit, extra omnem dubitationẽ positum esse, quod B. Aug. priusquam ex Italia ad Africã remeasset, vitam regularem duxerit in communitate formata. primò quia ex istis verbis: *Quod iam ipse prior fecerat, dum de transmarinis ad sua remeasset.* nisi meus Priscianus me fallit, non colligitur, illũ communem vitam cum socijs duxisse, antequam ex Italia in Africã remearet, sed solũ postquã ad Africã peruenit. Secundo quia hoc pronomen relatiuũ *Quod ipse prior fecerat.* nõ refert omnia verba præcedentia, nec iungendum est cum illis verbis. *Monasterium intra Ecclesiam mox instituit, & cœpit viuere secundum regulam sub Sanctis Apostolis constitutam.* sed cum clausula sequenti. *Maximè vt nemo quidquam proprium in illa societate haberet: sed essent illis omnia communia, & distribueretur vnicuique, prout cuique opus erat.* Sequitur enim statim. *Quod iam ipse prior fecerat &c.* & hunc esse verum, & germanum sensum istorum verborum, præter quod verba ipsa præseferunt; Ostendo ex Cardinali Bellarm. de Scriptoribus Ecclesiasticis in Augustino in censura sermonum ad Eremitas ita scribente. *Sermones ad fratres in Eremo videntur magna ex parte conficti. Dicit enim autor illorum sermonum, Augustinum degisse in solitudine cum Monachis, ibiq; ad eos sermones istos habuisse: At constat ex Possidio in vita S. Augustini, Augustinum post baptismum Mediolani susceptum redijsse in Patriam ad propriam domum, & agros, ibiq; tres annos cum paucis amicis suis in commune vixisse: deinde factum presbyterum Hipponensem, monasterium habuisse intra ipsam Ecclesiam, ibiq; cum nonnullis vitam Apostolicam duxisse.* Hæc tantus vir, quem non est dubium, aut partiũ studio addictum talia scripsisse, aut Possidij verba minimè intellexisse.

SEcundo dico, ex postremis illis verbis, *quod iã ipse prior fecerat, cum de transmarinis ad propria remeasset.* non solum Augustini Monachismum, sed ne Christianismum quidem nobis sufficienter constare, nisi aliunde ille probaretur. nam ex eiusmodi verbis nil amplius nobis constat, quam quod post reditum ad Patriam, communem vitam duxerit cum socijs & amicis: at dico, & iterum repeto, ex vita communi ipsius Augustini baptismum non sufficienter probari, nisi ex alio capite illum probare possemus. Quod vt certo certius probemus, & errorum nebulas, quæ nonnullorum oculos obfundunt, de medio tollamus, vnum maximi ponderis notandum est, quod colligitur ex eodem Augustino lib. 6. Confess. cap. 14. videlicet Sanctissimum illum virum communem, & socialem vitam multorum amicorum, quibus essent omnia communia, semper adeo dilexisse, ac in votis habuisse, vt non solum postquam factus est presbyter, sed etiam ante baptismum, & cum libidinis, & peccati seruus nihil de baptismo cogitaret, eiusmodi vitæ genus cũ multis amicis suis numero fermè duodecim Mediolani degentibus condixisset: illudq; opere perfecissent, nisi mulierculæ, quas eorum nonnulli habebãt cum animi ingenti mœrore illos à proposito disturbauissent. Quæ omnia ab ipsomet loco præcitato scripta sic accipe. *Multi amici agitaueramus animo & colloquentes, & detestantes turbulentas humanæ vitæ molestias, penè iam firmaueramus, remoti à turbis otiosè viuere, id otium sic moliti, vt si quid habere possemus, conferremus in medium, vnamq; rem familiarem cõflaremus ex omnibus, & per amicitia sinceritatem non esset aliud huius, aliud illius, sed quod ex cũctis fieret vnũ, & vniuersum singulorũ esset, & omnia omniũ.* & paulo inferius de Romaniano sibi amicissimo verba faciẽs, qui eidẽ vitæ sociali maximè instabat. *Sed (inquit) postea quam cœpit cogitare, vtrum hoc mulierculæ sinerent, quas & alij nostrorum iam habebant, & nos habere volebamus, totum illud placitum, quod bene firmaueramus, dissiluit in manibus, atque confractũ est. inde ad suspiria, & gemitus conuertebamur.* vides hinc, quam frigidum, & leue argumentum ex vita communi ab Augustino ante presbyteratum acta ad vitam Eremiticam, & cucullam monasticam probandam afferatur, quod ne dum ad illius Christianismũ demõstrandum sufficeret, nisi aliunde illum probaremus. Non detrecto itaque, B. Augustinum ante presbyteratum cũ socijs, & amicis communem vitam apud IV.

agros

agros prios, immò verò ante suum reditum in Africa egisse, id namq; præter verba Possidij superius posita, indicat ipse Augustinus nono Confess. cap. 8. sic dicens. *Simul eramus, simul habitabamus Placito Sancto, quærebamus quisnam locus nos vtilius haberet seruientes tibi, pariter remeabamus ad Africam.* Non etiam negauerim, illum post susceptum baptismum altiori consilio, & sancti Spiritus impulsu ad illam communem vitam summopere in Actis Apostolicis commendatam, & ad cōtemptum bonorum temporalium excitatum: sed hoc solum contendo, ex illa communi vita, quam apud agros proprios cum amicis ante presbyteratum duxerat, ostendi sufficienter non posse, illum per id temporis monasterium aliquod instituisse, vel in Monasterio vitam regularem in communione formata duxisse. Nam præter communem vitam, quæ, vt dixi, etiam in non baptizatis esse poterat, alia multa ad Ordinem regularem instituendum, & ad Monasterium fundandum, & ad vitam regularem formandam requiruntur, nimirum certus habitus, & regulæ professio cum votorum emissione, de quibus habes apud Dionysium cap. 6. Ecclesiasticæ Hierarchiæ, quæ omnia communi illi vitæ ab Augustino ante presbyteratum institutæ deerant. Et præter illa deerat etiam autoritas fundandi Monasterium, quę penes Episcopos, aut saltem Sacerdotes, & Parochos, non autem penes laicos manebat, ex Concilio quarto Carthaginensi tempore ipsius Augustini celebrato, ex Chalcedonensi, & alijs relatis in cap. quidam Monachorum 18. q. 2. ex quibus habes, circa tempora Augustini consuetudinem generalem totius Ecclesię fuisse, vt Monachi sine conscientia suorum Episcoporum Monasteria, vel cellas extruere non possent.

Denique si Beatus Augustinus statim reuersus in Africam Monasterium fundauit, & Ordinem instituit, & illum professus fuit, quæro de illo ordine, an fuerit ordo antiquus ab alio institutus, vel ab ipsomet Augustino excogitatus. Quod fuerit ordo ab alijs prius institutus nullus affirmat; quod vero fuerit ordo primitus ab ipso excogitatus, omni specie probabilitatis carebit, si Basilium, Pacomiū, Benedictum, Norbertum, Dominicum, & vtrumq; Franciscum, & alios intueamur, quotquot Regularium Ordinum Fundatores fuerunt, cum neminem viderimus, nisi post exploratam per multos annos regularem disciplinam, quam cæteris imponere volebant, religiosos congregare, & illis viuendi regulas tradere voluisse. Sed reliquum est, iam vt contrariæ assertionis fundamenta perpendamus.

Caput decimum.

Argumenta, quibus nonnulli probant B. Augustinum ante presbyteratum Eremitam, aut Monachum fuisse, perpenduntur, & soluuntur.

Qvia teste Philosopho in primo libro de Anima, rectum sui, & obliqui Iudex est, vt rectè nos in præcedentibus locutos ostendamus, cum diximus, S. Patrem Augustinum ante presbyteratum non monachum, sed laicum inter laicos vixisse, ponderabimus nunc aduersariorum rationes, quibus nostræ assertioni, seù potius veritati nebulas obfundere pro viribus nituntur. Primum illorum argumentum colligitur ex testimonio B. Ambrosij, in sermone de Augustini conuersione, & baptismo iunctis epistolis Beati Valerij Hipponensis ad Augustinum, & Sigiberti ad Macedonium, nec non etiam sermonibus ipsius Augustini ad Eremitas, ex quibus omnibus patenter habemus, B. Augustinum statim baptizatum, ab Ambrosio, vel Simpliciano veste nigra indutum, & zona pellicea præcinctum monasticam vitam suscepisse. ita recentiores, pleriq; omnes deducunt, præsertim Frater Iordanus de Saxonia, Bartholomeus Vrbinas, Petrus de Natalibus, Franciscus Petrarca, Truxillo, Volaterranus, & alij innumeri. Sed maximè D. Antoninus in vlt. cap. 3. part. Summæ historialis. I.

Huic argumento, vt plenè satisfaciam, illud in primis dicendum mihi occurrit, si hæc sententia de Augustini cuculla, & vita eremitica ex alio capite probabilis aliquo modo videri posset, ex hoc vel maximè suspectam reddi, quod ad illam suadendam necesse fuerit mendacia tam manifesta, & portentosa figmentare, vt Baronij verbis infra allegandis vtar, qualia sunt figmenta sermonum sub nomine Ambrosij de Augustini conuersione, & baptismo, & B. Augustini ad Eremitas, & epistolarum sub nomine Valerij Hipponensis, & Sigiberti, & alia, de quibus inferius distinctè agendum erit, vbi ostendemus, illa non esse ab Autoribus edita, quorum nomina præseferunt, sed ab aliquibus impostoribus pro illorum commodo conficta, & sub mentito nomine Ambrosij, Augustini, aut aliorum in plebibus peruulgata. Quorum si autoritate fulti recentiores, non separantes preciosum à vili, & amarum pro dulci degustantes, dixerunt, B. Augustinum cucullatum, vel Eremitam fuisse, illorum autoritas magnifieri non debet, maximè qui partes formales in eadem causa se ipsos præstiterunt, quales fuerunt Frater Iordanus de Saxonia, & Bartholomeus Vrbinas, Coriolanus, & alij eiusdem instituti. Testimonium verò D. Antonini, in quo magnum præsidium recentiores nonnulli sibi

ipsis constituunt, præsertim Ioannes Marquez qui per singulas ferè paginas illud exaggerat, & commendat, tam imbecillum est, vt vix responsum mereatur, non quod B. Antonini auctoritas magna non sit, sed quia in eo capitulo si D. Antonini est, de qua re dubito, non ex propria sententia, sed ex sola relatione cuiusdam religiosi Ordinis Eremitarum loquitur, cui relationi, vtpotè falsæ, ille in multis contradicit, vt ex principio illius capitis apparet, quod sic incipit: *De Sacro Ordine Eremitarum S. Augustini, qui in priuilegijs inter mendicantes computantur, quæ inueni hic refero. Quidam religiosus dicti Ordinis sic scribit. Reuelatum fuit Prophetico spiritu Abbati Ioachimo, &c.* Ecce tibi cuius ponderis sit testimonium B. Antonini in illo cap. ad cucullam eremiticam B. Augustini confirmandam. Contraria omnia penè scribit de B. Augustino ipse Antoninus ex propria sententia loquens supra tit. 10. cap. 8. per multos paragrafos, in quibus Augustini res gestas ad longum describit. Quis vero fuerit religiosus Ordinis Eremitarum, ex quo illud postremum capitulum tertiæ partis accepit, consulas Fratrem Iordanum de Saxonia in suis libris in vitas Fratrum nuncupatis, vbi contenta in dicto capite omnia reperies.

II. Secundum Argumentum, quod magnificat Ioannes Marquez cap. 8. §. 5. B. Augustinus post baptismum aliquandiu fuit cum S. Simpliciano, qui fuit Eremita, & etiam in Monte Pisano, & in centum Cellis cum Eremitis moratus est. Fatetur ipse Augustinus lib. 9. Confessionum cap. 12. ad funus pijssimæ suæ Matris multos fratres, & personas religiosas accurrisse. quæ res præter testimonium ipsius Augustini multipliciter probatur, & primo ex Breuiario Ecclesiæ Bracharensis lect. 5. & 6. in officio S. Augustini. Secundo ex Licentio Augustini comite in eodem itinere Italico, cuius verba referuntur à B. Augustino in Epistola 39. tertio ex Martino Papa V. in sermone de translatione Beatæ Monicæ, vt omittamus Franciscum Petrarcam, Ioannem Baptistam Mantuanum, Bartholomæum Vrbinatem, Iacobum Philippum Bergomensem, & alios recentiores.

Huic argumento, priusquam respondeam, dato, & non concesso, quod Simplicianus fuisset Eremita, vel Monachus, & quod B. Augustinus fuisset cum Simpliciano, vel cum alijs Eremitis in Monte Pisano, & in centum cellis, & alibi, quid inde? num ex hoc conuinceremus, illum Monachum, vel Eremitam extitisse? minimè profectò. Quot enim fuerunt, & nunc sunt laici religiosi Dei cultores, qui cũ Monachis, & alijs regularibus etiam intra claustra diuturnam necessitudinem, & familiaritatem habent, & cum illis in Monasterijs longo tempore viuunt, nec tamen sunt Monachi, nec alicuius regularis instituti professores? Sed vt argumento per partes singulas occurramus, primùm nego, B. Simplicianum fuisse vnquam Monachum, vel Eremitã. Videantur, quæ de illo scribit Card. Baron. tom. 4. sub anno 375. nu. 22. & seq. & sub anno 385. nu. 9. & tom. 5. sub anno 397. nu. 51. quibus Acta Ecclesiæ Mediolanensis adstipulatur, & Sanctus Carolus eiusdẽ Ecclesiæ Archiepiscopus in actis ipsius Ecclesiæ par. 7. in Epist. 5. de translatione S. Simpliciani, ex quibus habes, illum non Monachum, vel Eremitam fuisse, sed presbyterum Romanum, vitæ sanctitate, & doctrinæ eruditione celeberrimum, quibus Victorinum Rethorem illius temporis præstantissimum ex cultu simulacrorum ad Christi fidem cum totius Vrbis admiratione conuerterat: quem Damasus B. Ambrosio ex laico ad Episcopalis dignitatis gratiam euecto, & in rebus Ecclesiasticis minus versato Archidiaconum, & adiutorem dedit. Illum enim Ecclesiæ Mediolanensis Archidiaconum fuisse, illius Ecclesiæ tabulæ, & picturæ vetustissimæ ostendunt. Quibus omnibus, vt appareat, quantum Augustini cum Simpliciano familiaritas ad cucullam eremiticam suadendam præstet, subiungam hic verba S. Caroli Archiepiscopi ex præcitata Epist. 5. de Translatione S. Simpliciani: *Institutionem* (inquit) *vitæ communis Hipponensium Clericorum à Simpliciano presbytero profectã, ab eoq; Augustinum apprimè edoctum, ad quem & libros de Trinitate postmodum Augustinus scripsit, veluti aurũ probans ex affrictu, &c.* Didicit igitur Augustinus à B. Simpliciano institutionem vitæ communis, quam suos Clericos Hipponenses docuit, non quam eremitæ in solitudine ducebant.

Sed vt omisso Simpliciano ad Augustinum veniamus, Vbi quæso docet Augustinus vel in libris confessionum, vel alibi, se in Monte Pisano, vel in Centum cellis cum eremitis substitisse, vel eremitas allocutum, vel illos saltem in transitu vidisse? nam ego quantacunq; attentione illos libros, & alios plures legerim, hoc inuenire nunquam potui, nec Marquez locum notauit. illud etiam doceri vellẽ, ex quo Augustini loco habeatur, ad funus pijssimæ illius Matris multos fratres eremitas occurrisse? dicet ex verbis illis, quæ lib. 9. confession. cap. 12. leguntur: *Audito autem, quid ageretur, conuenerunt multi fratres, ac religiosæ fœminæ, & de more illis, quorum officium erat, funus curantibus, ego in parte, vbi decenter poteram, cum eis, qui me non deserendum esse censebant, quod erat tempori congruum, disputabam.* Sed Marquez semper in eadem Salebra hæret, vt quoties nomen fratris, vel fratrum apud Augustinum, vel alios Patres auditum fuerit, de suis Eremitis intelligi necesse sit, quod illius pace magis negligendum est, quam vt sit aliqua ratione confutandum. Sensus illorum verborum est, ad exequias Beatæ illius fœminæ celebrandas multos Christianos pios, multas fœminas religiosas de more occurrisse, & illius funeri associando, & corpori tumulando piam operam dedisse: non quod fratres Eremitæ, qui tunc temporis nusquam, & nihil erant, vel ex Monte Pisano, vel ex centum cellis acciti illuc volauerint.

Ad testimonium Licentij, fateor illum B. Augustini discipulum, & comitem itineris, præsertim Italici fuisse. Sed quod ille dixerit, B. Augusti- III.

num, siue in Italia, siue in Africa eremitam fuisse, aut cum eremitis vnquam vixisse, hoc falsum esse contendo. Verba Licentij ab eodem Augustino in dicta Epistola 39. recitata inter alia hæc sunt.

O mihi transactos reuocet si pristina soles
Lætificis Aurora rotis, quos libera tecum
Ocia tentantes, & candida iura bonorum,
Duximus Italiæ medio, montesq; per altos.

Fatetur Licentius his verbis, se cum Augustino per altos Italiæ montes ocia libera tentando, & candida iura bonorum sectando, lætos dies plurimos duxisse. Sed hoc ne est, Licentium cum Augustino in Monte Pisano, vel in centum cellis vitam eremiticam duxisse? an nullus cum Augustino lætos dies, & libera ocia, idest Philosophiæ studia, sic ab illo appellata præsertim lib. 6. Confess. cap. 14. & lib. 9. cap. 3. 4. & 8. in medio Italiæ, vel in eius montibus ducere potuit, nisi cum eremitis in Monte Pisano, vel apud centum cellas vixisset?

Sed ait Marquez pag. 120. satis apertè Licentium indicasse, de eremitis se locutum fuisse, dum ait:

Ocia tentantes, & candida iura bonorum.

Nam illorum verborum sensus legitimus hic est, S. Augustinum in illis montibus personis religiosis simplicissimis, & à populorum strepitu remotissimis leges tradidisse; quod idem Augustinus indicauit lib. 9. Confess. cap. 8. cum ait, Euodium, qui prius fuerat miles, & ante Augustinum baptizatus fuerat, cum vidisset, ipsum Augustinum cum Adeodato, & Alipio non solum baptizatum, sed etiam Monachum, relicta militia seculari, socium se illis adiunxisse. *Qui habitare (inquit) facis vnanimes in domo, consociasti nobis & Euodium iuuenem ex nostro municipio: Qui cum agens in rebus militaret, prior nobis ad te conuersus est, & baptizatus, & relicta militia seculari accinctus est in tua.* Commentatur Marquez hæc verba in hunc modum, quod illorum sẽsus sit, Euodium relicta militia seculari accinctum fuisse in militia Christi per ingressum religionis, & assumptionem cucullæ eremiticæ, & relicto cingulo ensis, quod erat signum militiæ secularis, assumpsisse zonam pelliceam eremiticam. Quod commentum non ille prior cogitauit, sed à Coriolano cap. 1. & alibi acceptum retulisse debuerat. Verùm hæc oĩa (quod illius pace dixerim) falsa sunt, non ex Augustino, aut ex Licentio accepta, sed de proprio hausta, maximè quod ait, Euodium adhesisse Augustino, quod illum viderit monachum, aut cucullam nigra indutum. Vbi enim Augustinus hoc dixit? Vbi etiam, quod Euodium reliquisse militiam seculi, & accinctum fuisse in militia Christi, idem sit, quod Euodium factum esse Eremitam Augustinianũ, assumpta cuculla nigra præcincta cum zona pellicea? Augustinus de baptismo Euodij, & illius conuersione in illis verbis loquitur, per quam ille abrenuncians militiæ Satanæ, & huius mundi factus est miles Christi: at hoc ne est monachum fieri, vel eremitam? num soli Eremitæ Augustiniani, & qui balteum coriaceum cingunt, milites Christi vocantur? an non omnes Christiani milites Christi ab Apostolo dicuntur 1. ad Corinth. 9. & 14. & 2. ad Corinth. 10. & 1. ad Timoth. 1. & 2. cap. 2. vt Sanctorum Patruum agmina omittam? an denique vita fidelium Dei militia non est super terram?

AD testimonium Breuiarij Ecclesiæ Bracharẽsis respondeo, tenendam esse traditionem Ecclesiæ Romanæ, quæ est Catholica, & Apostolica, & illius breuiarijs fidem adhibendam: non autem necessarium esse, fidem adhibere traditionibus, aut breuiarijs huius, aut illius Ecclesiæ particularis, præsertim in ijs, in quibus Ecclesiæ Romanæ, vel explicitè, vel implicitè contradicunt. talis est traditio illa Ecclesiæ Bracharẽsis: Nam cum Ecclesia Romana in Breuiario nuper reformato tradat, B. Augustinum anno ætatis suæ 33. sacro baptismate initiatum, corruunt statim omnia, quæ de mansione B. Augustini cum Eremitis, siue Mediolani, siuè in Monte Pisano, siuè in centum Cellis traduntur, siuè ab Ecclesia Bracharensi, siuè ab alijs quibusuis particularibus Ecclesijs. Præter quod temerarium non puto, neque prorsus à veritate alienum suspicari, illam traditionem astu alicuius partium studiosi in Ecclesiam Bracharensem, & illius Breuiarium irrepsisse, per quam viam alios plures errores in antiquum Breuiarium Romanum obrepsisse, fidem facit antiquum Breuiarium. Augustæ Taurinorum editum anno 1520. quod Romæ in Monasterio Sanctæ Mariæ Pacis nostri Ordinis seruatur. IV.

Ad aliud testimonium desumptum ex sermone Martini Papæ V. respondeo, primum, non constare, an ille sit sermo istius Pontificis, aut potius Maphæi Vegij, aut alterius sub nomine Romani Pontificis, ad fidem sibi conciliandam inuulgati. neque hoc est viris imponere, cum constet de alijs pluribus sermonibus, & epistolis in gratiam huius opinionis ab incertis Autoribus confictis, & sub nomine Sanctorum Ambrosij, Augustini, Valerij, & aliorum inuulgatis, de quibus suo loco dicemus. Secundò esto ille sit sermo habitus ab illo Pontifice, respondetur, Sanctos Patres in sermonibus popularibus, ad populos erudiendos, siuè ad pietatem hortandos, opinionibus non solùm veris, sed etiam quæ pro veris à popularibus habebantur, vsos esse, quando ad populos excitandos ad pietatem iuuabant. Talis erat fortasse temporibus illius Pontificis opinio illa in vulgus sparsa, quod B. Augustinus Mediolano in Africam reuertens, eremitas in Monte Pisano, & in centum Cellis degentes visitauerit. Et tandem, vt demus, Summum Pontificem ex propria sententia locutum, & opinionem Vulgarium secutum, quid inde? S. Pontifex hoc solum ait, quod B. Augustinus per Tusciam proficiscens eremitarum loca ibidem existentia visitauit: Sed hoc non est, Pontificem Augustinum verum Eremitam veste nigra, & cuculla nigra indutum dixisse. & dato quod hoc etiam dixisset, tanquam priuatus Doctor, non tanquam Summus Pontifex, & Caput Ecclesiæ Catholicę locutus est: & ideò illius testimonium non maioris auctoritatis æstimandum est quam alia testimonia particularium Doctorum.

Ter-

V. Tertium Argumentum. B. Augustinus fatetur, quando baptizatus cum socijs in Africam redibat, se fratres sui Ordinis socios habuisse, & cum Fratribus in Africa vixisse, prius quam presbyter ordinaretur. Loca Augustini sunt innumera, primum in 9. Confess. cap. 12. *Audito autem quid ageretur, conuenerunt multi fratres, & religiosæ feminæ, & de more illis, quorum officium erat, funus curantibus.* secundum in libro 1. Retractationū c. 26. *Quoniam ab ipso tempore iuuentutis meæ interrogabar à Fratribus, postquam in Africam venimus, quando me vacantem videbant.* tertium in epistola 148. vbi ait, quando à Valerio factus est presbyter, multos ex Fratribus sui Monasterij præsentes fuisse illius ordinationi, qui eum flentem cum viderent, solari nitebantur. *Et hinc erant* (inquit) *lacrymæ illæ, quas me fundere in ciuitate ordinationis meæ tempore non nulli Fratres aduerterunt: & nescientes causas doloris mei, quibus potuerunt sermonibus, qui omnino ad vulnus meum non pertinerent, tamen bono animo consolati sunt.* Monet autem Ioan. Marquez cap. 5. §. 5. vbi hoc argumentum adducit, notandam esse dictionem, Fratres, vel à Fratribus, hæc enim dictio indicat, illos, de quibus loquitur, religiosos siue regulares, non simplices laicos fuisse.

Hoc argumentum inferius repetendum est. Nunc quod ad rem attinet, dico, nomen fratris, aut fratrum nō esse aliqua lege obnoxium, ad semper portandum significatum Fratrum Eremitarum, etiam si literis maiusculis scribatur. Obseruandum enim enim est, sex modis posse aliquos appellari fratres, primo quia descendunt ab vno principio naturali, siue immediatè, siue etiam mediatè: & hoc pacto dicti sunt fratres Cain, & Abel, Genesis cap. 4. Esau & Iacob. Gen. 25. Abraham, & Loth. Genes. 13. & omnes Iudæi dicti sunt fratres 2. Machabæorum cap. 1. Secundò quia descendunt ab vno, & eodem patre secundum generationem spiritualem: sic omnes Christiani dicuntur fratres, quia omnes vnum patrem agnoscunt, & protestantur in Cælis, Matthæi cap. 6. hoc pacto Summi Pontifices, & Sancti Patres omnes Christianos, in suis sermonibus ad populos, nomine fratrum appellare consueuerunt. Eleganter de more Chrysostomus homil. 25. in epistolam ad Hebræos: *Si enim quis frater* (inquit) *nominatur in vobis; fratrem in hoc loco omnem fidelem simpliciter intellige, non monachum tantum. Quid autem est, quod facit fraternitatem, nisi lauacrum regenerationis, quod facit posse vocari Deū Patrem?* Vide reliqua, quæ etiam referuntur in c. ad mensam 12. quæst. 3. Tertiò quia conueniunt in eodem ordine. hoc pacto Episcopi ad inuicem vocantur fratres: immo etiam dicuntur fratres Domini Papę c. fratrē. 86. d. c. quia fratres. 7. q. 1. c. frater. 16. q. 1. & stilus Cancellariæ Apostolicæ est, vt in literis Pontificijs, quæ Episcopis diriguntur, Episcopi vocentur fratres. Quarto, quia participant in eodem officio. Sic Pontifex Romanus, quando loquitur de toto Collegio Cardinalium, vocat illos fratres cap. fundamenta. de elect. in 6. & notat glos. ibidem in verbo fratres, & cap. 1. de officio legati in 6. quia Collegium Cardinalium participat cum Summo Pontifice in eodem officio regēdi Ecclesiam. Quinto ex quadā humilitate, & charitate: sic Saluator noster vocauit Lazarum fratrem Ioa. cap. 11. sic Clemens Papa vocauit clericos Ierosolimis cum Iacobo degentes, suos fratres. cap. dilectissimis. 12. quæst. 1. eodem modo loquendi vtitur Octaua synodus, cuius verba referuntur in cap. si quis frater 11. quæst. 3. si tamen est canon illius synodi. Sexto ex institutione, & quia conueniunt in habitatione, & in modo viuendi. sic ab initio nascentis Ecclesiæ consuetudo obtinuit nominandi fratres eos omnes, qui in eodem loco habitarent, quibus esset cor vnum, & anima vna in Deo, vna substantia, & vnus mos tendendi in Deum, siue illi clerici essent, siue monachi, siue etiam laici: de qua re elegantissimè, & doctissimè Augustinus in Psal. 132. circa illa verba: *Ecce quā bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum.* cuius aurea verba essent hinc trascribenda, maximè propter eos, quibus nomen Fratrum etiam inter religiosos grauiter olet, nisi quod in aliorum libris transcribendis, vt nostros oneremus, longiores esse non possumus. in hoc sensu etiam laici viuentes in eodem Collegio, vel quomodolibet in vno Collegio vniti dicuntur fratres, & multo magis monachi, imò etiam clerici hac ratione dicuntur fratres, & sunt textus expressi non solum B. Augustini in serm. 1. & 2. de Communi vita cler. sed etiam in Decreto c. accusatores, & cap. Clericus il 3. 46. d. & cap. terrulas. 12. q. 2. & cap. quæsitum. 13. quæst. 3. & in cap. relatum. de præbend.

Omnibus supradictis modis vsus est. B. Augustinus hoc nomine fratrum in suis libris. & primo quidem modo vsus est in lib. de Beata vita statim post proœmium, cum ait. *Erant autem in primis nostra mater, cuius meriti credo esse omne, quod viuo, Nauigius frater meus, Trigetius, & Licentius ciues, & discipuli mei.* & lib. 9. confessionum cap. 11. cum inquit: *ego filebam, & fletum frenabam. Frater autem meus quiddam locutus est, quo eam non peregre, sed in patria defungi tanquam fæliciùs optaret.* secundo modo vsus est nomine fratrum lib. 9. cōfess. cap. 12. in fine cum ait: *pro peccatis meis fleat ipse ad te Patrem omnium fratrum Christi tui*, & cap. 13. in fin. in illis verbis: *meminerint cum affectu pio parentum meorum in hac luce transitoria, & fratrum meorum sub te patre in matre catholica, & ciuium meorum in æterna Ierusalem.* & supra cap. 7. in princip. *non longè cœperat Mediolanensis Ecclesia genus hoc consolationis, & exhortationis celebrare magno studio fratrum continnentium vocibus, & cordibus.* estque modus vsitatissimus, & frequentissimus apud Augustinum, quoscunque baptizatos appellare nomine fratrum, addo etiam Cathecumenos, nam in eodem lib. cap. 4. vocat Alipium fratrem suum, quem tamen subiungit, fuisse tunc cathecumenum, cum ipso Augustino cathecu-

meno in Villa Caſiciaco nuncupata. Iuxta tertium, & quartum modum vſus eſt hoc nomine, tum in 9. Confeſſ.cap.13.vbi vocat omnes ſacerdotes fratres ſuos dicens; *& inſpira Domine* Deus *meus, inſpira ſeruis tuis fratribus meis, filijs tuis dominis meis, quibus & voce, & corde, & literis ſeruio, vt quotquot hæc legerint, meminerint ad altare tuum Monica famulæ tuæ cum Patricio condam eius coniuge, &c.* & in epiſtolis paſſim, vbi dum ad Epiſcopos ſcribit, eos ſemper titulo & nomine fratrum ſalutare conſueuit. Quinto etiam modo ex humilitate, & charitate conſueuit omnes fideles ſubditos, ſiue clericos, ſiue laicos hoc nomine amoris, & charitatis pleno vocare; ita paſſim in ſermonibus ad populum, vt in homil. 9. ex lib. quinquaginta homiliarum in principio, cum inquit: *fratres interrogemus conſcientias noſtras.* & in ſerm. 1. de communi vita cleric. cum inquit, *videbo: quid ſit iure, ſicut Deus voluerit cum paucis fratribus fidelibus honoratis, Deo propitio, de numero veſtro, id eſt de plebe veſtra.* vt alia eiuſmodi ſexcenta exempla omittamus. Iuxta ſextum modum vſus eſt etiam hoc nomine pluribus in locis, vt in eodem ſerm. 1. de communi vita cleric. cum ait: *& quærebam, vbi conſtruerem monaſterium, & viuerem cum fratribus meis.* non quod tunc haberet monaſterium, & fratres in ordine regulari viuentes, ſed quia illos habere optabat, ſicut optabat habere monaſterium. & infra. *Cœpi boni propoſiti fratres colligere cõpares meos, &c.* & in ſerm. 2. cum ait, *Nuncio ergo vobis, vnde gaudeatis, quia omnes fratres, & clericos meos, qui mecum habitant, presbyteros, diaconos, & ſubdiaconos, & Patritiũ nepotem meum, tales inueni quales deſideraui.* & lib. 8. Confeſſ. cap. 6. cum ait: *Et erat Monaſterium Mediolani plenum bonis fratribus extra Vrbis mœnia.* & in expoſitione Pſal. 132. cum ait: *Iſta enim verba Pſalterij, iſte dulcis ſonus, iſta ſuauis melodia tam in cãtico, quàm in intellectu etiam monaſteria peperit. Ad hunc ſonum excitati ſunt fratres, qui habitare in vnum concupierunt.* iuxta hanc acceptionem Auguſtinus etiam antequam monaſteria fundaſſet, aut regulare inſtitutum profiteretur, vocabat omnes ſuos ſocios, & amicos fratres, præſertim illos, qui ſecũ ſocialem vitam in cõmunione ducebant, ſicut patet ex 9. Cõfeſſ. cap. 4. vbi vocat Alipiũ fratrem cordis ſui: & ex lib. 1. Retract. cap. 26. cum ait: *Quoniam ab ipſo primo tempore conuerſionis noſtræ, cum in Africam venimus, ſicut interrogabar à fratribus, quando me vacare videbant.* & in eodem ſenſu fortaſſis eſt locutus in d. ſerm. 1. de communi vita clericorum, cum dixit, quòd quærebat locum, vbi conſtrueret monaſterium, & viueret cum fratribus: fortaſſis enim loquebatur non ſolùm de fratribus, quos poſtea in monaſterio collegit, ſed de amicis qui ſocialem vitam, & communem cum illo in agris proprijs ducebant, qui ſecum in monaſterio eſſe volebant. Neque ex hoc poteſt inferri, quòd illi tunc eſſent monachi, vel eremitæ cucullati: ſed ſolum quod ſimul viuebant, habentes cor vnum, & animam vnam, & ſubſtantiam communem, & vnũ modum tendendi in Deum: ſicut illi vocati ſunt fratres, qui numero centum viginti ſimul vniti poſt Chriſti reſurrectionem, Spiritum ſanctum in linguis igneis acceperunt, & illi quingenti, qui etiam ſimul vniti Dominum reſuſcitatum viderunt, & illi, qui omnia vendentes, & pretia ad pedes Apoſtolorum ponentes, ſimul viuebant, licèt eſſent laici, de quibus omnibus videas Auguſtinũ in enarratione eiuſdem Pſal. 132. & vt videas, illos, etſi vocati fuerint fratres, non tamen fuiſſe monachos, vide epiſtolam Auguſtini. 64. ad Aurelium Chartaginenſem, vbi commendatur, & laudatur Alipius, quod poſtea quam Auguſtinus factus presbyter monaſterium inſtituit, & in eo viuere cœpit ſecundum modum, & regulam apoſtolicam, ipſe quoque Alipius in eorum ſocietate manere, & illum modum vitæ amplecti voluerit. Quod apertè indicat, Alipium, qui vnus erat ex Auguſtini ſocijs, ita cum illo vixiſſe, vt tamen ante extructum illud monaſterium, liberum illi eſſet, ſi voluiſſet, ab illa ſocietate recedere. Aliàs enim vanè laudaretur monachus profeſſus, quod nollet recedere à ſocietate ſui Abbatis, & Monachorum.

HAec omnia longius fortaſſe, quam par eſſet, VI.
proſecutus ſum, vt appareret, quam frigidũ, & leue ſit fundamentum, quod quidam conſtituũt in hoc nomine, ſiue prænomine Fratrum, ad probandum, quod Auguſtinus habuerit monaſterium, & monachos ante presbyteratum, per quæ patet etiam reſponſio ad autoritates ex eodem Auguſtino pro illorum ſentẽtia allegatas. Nam ad primam dico, quod nomen fratrum ibi accipitur ſecundo modo. & ſimiliter dico ad ſecundam: & dato quod accipiatur ſexto modo, & inde ſequatur, quod Beatus Auguſtinus in Africa habuerit fratres ſecum viuentes in communi, quod minimè detrecto, non ſequitur, illos fuiſſe verè monachos, vel eremitas alicuius certi ordinis regularis profeſſores; ſicut ex hoc, quod v. g. in Collegio ſocietatis Oratorij, vel Appollinaris, & alijs Romæ exiſtentibus, communis, & ſocialis vita ducitur, non poteſt inferri, quod illi ſint verè regulares, qui talem vitam in eiſdem collegijs ducunt: ſicut etiam non infertur, quod qui ſunt de Societate ſanctiſſimi Roſarij, vel Stigmatum, vel Corrigiæ, ſint verè Monachi, vel Eremitæ regulares, quia nomine fratrum, vel ſororum ſeſe inuicem compellare conſueuerunt. Ad tertiã verò autoritatem ſumptam ex epiſt. Auguſtini 148. dico, ſalua reuerentia, falſum eſſe illum ſenſum, quem Marquez tribuit verbis D. Auguſtini, quod videlicet fratres illi, qui ordinationi Auguſtini interfuerunt, & illum, quibus poterant, verbis conſolari ſtuduerunt, eſſent fratres de monaſterio ipſius B. Auguſtini; quod probo euidenter ex Poſſidio, qui cap. 4. idem factum recenſens ita ſcribit: *Eum ergo tenuerunt, & vt in talibus conſuetum eſt, Epiſcopo ordinãdum intulerunt, omnibus id vno conſenſu, & deſiderio fieri, perficiq; petentibus, magnoque clamore, & ſtudio flagitantibus. Vbertim eo flente*

non

non nullis quidem lachrymas eius, vt nobis ipse retulit, tunc superbè interpretantibus, & tanquam eum consolantibus, ac dicentibus, quia locus presbytery, licèt ipse maiore dignus esset, appropinquaret tamen Episcopatui. Cum ille homo Dei, vt nobis retulit, maiori consideratione intelligeret, ac gemeret, quam multa, & quàm magna suæ vitæ pericula de regimine, & gubernatione Ecclesiæ inpendere, & prouenire spectaret, atque ideo fleret. Hi ergo fratres illi erãt, qui eum flere videntes, consolati sunt, illi inquam, qui eum apprehensum Episcopo ordinandum intulerunt, non eremitæ ex monasterio adducti, quod Augustinus nullum tunc temporis habebat: quorum nõnulli eius lachrymas deteriorem in partem accipienres, per simulationem, & sub specie consolationis illum subsannabant. quamquam non videã, quommodo sine manifesta iniuria sui Ordinis, & sanctissimi Patris dici possit, illum in suo Monasterio, ac præsertim in illius primordijs, tales alumnos temerarios, simulatores, & tanti Parentis irrisores habuisse, & si Sanctissimus Pater in dicta epist. 148. pro summa, quæ illius erat religio, & modestia, illorum temeritatem dissimulare, ac etiam piè interpretari voluerit, cum dixit: *Nescientes causas doloris mei, quibus potuerunt sermonibus, qui omnino ad vulnus meum non pertinerent, tamen bono animo consolati sunt.*

Caput Vndecimum.

Alia argumenta contra eandem veritatem excogitata referuntur, & soluuntur.

I. QVartum argumentum, quo nonnulli recentiores, & præsertim Ioan. Marquez cap. 5. §. 10. & 11. vtuntur, sumitur ex verbis Possidij cap. 2. ita scribentis: *Moxquè ex intimis cordis medullis ad Deum cõuersus spem omnem, quam habebat in seculo dereliquit, iam non vxorem, non filios carnis, non diuitias, non honores seculi quærens, sed soli Deo seruire statuit, in illo, & ex illo pusillo grege esse studens, quem dominus alloquitur dicens: Nolite timere pusillus grex, quoniam complacuit Patri vestro dare vobis regnum. Vendite, quæ possidetis, & date eleemosynam, &c. & illud, quod iterum dixit Dominus, idem vir sanctus facere cupiens, si vis esse perfectus, vende omnia, quæ habes, &c. & erat tunc annis maior triginta, sola superstite Matre nomine Monica, sibi adherente, & de suscepto eius proposito seruiendi Deo amplius, quàm de carnis nepotibus exultante.* Similia ferè verba habet idẽmet Augustinus lib. 9. Cõfess. c. 8. & sequẽtibus. Ex istis verbis rectè ponderatis multæ rationes deducuntur ad suadẽdum, quod B. Augustinus simul cum baptismo vitam monasticam assumere statuerit. Prima sumitur ex perfectissima renunciatione omnium bonorum temporalium, & proposito seruiendi Deo in numero illorum, de quibus scriptũ est, nolite timere pusillus grex, &c. hoc enim nil aliud est, nisi propositum seruiendi in monasterio, & inter monachos, qui tria consilia profitentur, in quibus summa perfectionis Euangelicæ consistit.

Secunda sumitur ex illis verbis: *Et de suscepto eius proposito seruiendi Deo amplius, quàm de carnis nepotibus exultante.* Nam propositum apud graues autores, præsertim antiquos, significat professionem monasticam, vt videri potest apud D. Augustinum lib. 2. Retractationum cap. 21. & apud Possidium in Prologo, cum ait: *Memor propositi mei.* Idest, vt glossat Marquez, monachatus mei. & apud Hieronymum in Epistola ad Nepotianum.

Tertia deducitur ex eo, quod ait Possidius, illum vt Deo liberius posset inseruire, Scholasticis renunciasse, quos Rhetoricen docebat, quod indicat, illum simul cum baptismo vitam monasticam animo concepisse: nam aliàs ob solam Christianam professionem necesse uon fuerat Scholasticis renunciare.

Quarta deducitur ex proposito seruiendi Deo, & ex hoc Epiteto, serui, aut seruorum Dei, quod Epiteton a sanctis Patribus consueuit tribui personis regularibus, quales sunt monachi, vt probat Marquez dicto cap. 5. §. 10. ex Dionysio, Possidio, Saluiano Massiliensi, Gregorio Romano, & multis alijs.

ET hæc omnia confirmanrur ab illo §. 11. per autoritatem D. Thomæ in 2. 2. quæst. 189. art. 10. vbi proposita quæstione, an liceat religionem ingredi absque multorum consilio, & matura deliberatione, Respondet affirmatiuè, quia non opus habemus consilio ad deliberandum, an ingressus religionis sit melius bonum: sed solum potest cadere sub consilio, an quis sit aptus religioni, vel an melius sit ingredi hanc religionem, quam illam. & ad tertium ait, quod sub deliberatione cadere non potest, vtrum aliquis debeat renunciare omnibus, quæ possidet, vel si hæc faciendo, ad perfectionem peruenire possit: sed hoc cadit sub deliberatione, vtrum hoc, quod facit, sit abrenunciare omnibus, quæ possidet; quia nisi abrenunciauerit, non potest Christi esse discipulus. & subiungit, quod timor eorum, qui trepidant, an per religionis ingressum possint ad perfectionem peruenire, esse irrationabilis ex multorum exemplo conuincitur: vnde Augustinus dicit in 8. Confess. c. 11. *Aperiebatur ab ea parte, qua intenderem faciem, & quo transire cogitabam, casta dignitas continentiæ, honestè blandiens, vt venirem, neque dubitarem, & extendens ad me suscipiendum, & amplectendum pias manus, pijs gregibus bonorum exemplorum. ibi tot pueri, & puellæ, ibi inuentus multa, & omnis ætas, & graues viduæ, & virgines anus, & in omnibus ipsa continentia nequaquam sterilis, sed fœcunda mater gaudiorum de marito te domine: & irridebat me irrisione exhortatoria quasi diceret, tu* II.

non poteris, quod isti & istæ? An vero isti, & istæ in semetipsis possunt, & non in Domino Deo suo? Dominus Deus eorum me dedit eis, &c. Hoc Augustini exemplum ex sententia D. Thomæ indicat, illum simul cum baptismo vitam Eremiticam proposuisse, inquit Marquez, alioquin D. Thomas extra rem illud adduxisset, ad eos redarguendos, qui ad religionis ingressum pauerent. Hunc istius viri discursum ita summatim perstringere volui, ne si præterijssem, præcipuum illius opinionis argumentum data opera à me dissimulatum inclamaret.

III. AD totum istū discursum posset vnica responsione satisfieri, si diceremus, ex eo solum concludi, quod B. Augustinus cum baptismo simul proposuerit diuino seruitio deinceps totus incumbere, & omnibus mundi curis, carnis illecebris, diuitiarum cupiditatibus, & alijs diaboli laqueis vale dicere, & ex animo firmiter renunciare, quæ à diuino seruitio illum auertere aliquo modo possent, non tamen quod per hoc vitam Monasticam, vel Eremiticam profiteri voluerit. Quoti enim fuerunt, & nunc sunt, qui corpore in seculo degentes, & laici cum laicis viuentes, vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur, & in carne ambulantes non secundum carnem viuunt, vt Apostolus ait? Quoti etiam Clerici omnibus mundi cupiditatibus depositis in seculo viuentes, ad summam christianæ perfectionis perueniunt absque eo, quod vitam monasticam, vel eremiticam assumant? Eequis, obsecro, summam totius perfectionis Euangelicæ Augustinianis Eremitis solis credidit, vt nullus perfectè mundo renunciare, aut Deo seruire potuerit, nisi inter Augustinianos Monachos, aut Eremitas? An non perfectus Abraham, cui dictum, ambula coram me, & esto perfectus? An non perfecti Apostoli? An non perfectus Paulus, qui dixit, volo autem omnes homines esse sicut meipsum? An non perfecti Paulus, & Hilarion, qui licèt Eremitæ, non tamen Cænobitæ, sed Anochoritæ fuerunt? An non perfecta Maria Egyptiaca, Alexius Romanus, & alij innumeri, quorum animæ gaudent in Cælis, & nomina, ac reliquiæ venerantur in Ecclesia, quorum tamen nullus fuit Eremita, vel Monachus Ordinis D. Augustini?

IV. NEque verò pōderationes Marquez tanti ponderis sunt, vt magnoperè elaborandum sit pro illarum dissolutione. nam ad illud, quod primo loco obijcitur, propositum seruiendi Deo cum abdicatione omnium bonorum temporaliū esse propositum vitæ monasticæ, uel eremiticæ, & si vt in pluribus, non tamen est vniuersaliter, & absolutè verum: infiniti enim sunt, qui omnia propter Deum pauperibus distribuunt, & nudum Christum nudi sequuntur, & tamen non sunt Monachi, neque Eremitæ.

Ad secundum respondeo, propositum seruiendi Deo per quandam excellentiam, & anthonomasiam à Patribus vsurpatum pro statu Religionis, non tamen in eo sensu, quod nullus extra Religionem verum propositum Deo seruiendi habere, & in eodem proposito esse, & verè manere possit. hoc enim dicere non solum falsum puto, sed etiam erroneum, cum multi in seculo sint in vero proposito seruiendi Deo, & verè seruientes sine professione Religionis. Quare voluntaria omnino est illa glossa Ioan. Marquez, quæ verba Possidonij in proœmio libri de vita Augustini *memor propositi mei* de monachatu sic interpretatur, memor propositi mei, idest monachatus mei.

Ad Tertium dico, multas fuisse causas, propter quas B. Augustinus ante baptismum Scholasticis suis renunciare voluit, quæ ex eodem accipiuntur. Prima, quod exercitium illud videretur sibi nundinatio verborum, & mendaciorum, ad pecunias, & inanem gloriam acquirendas, & ad bella forensia excitanda, quæ tuta conscientia, & sine peccato vix fieri posset. hanc rationem assignat illemet lib. 9. Confess. cap. 1. & 2. vocans cathedram illam cathedram mendacij. *Peccasse me, inquit, in hoc quisquam seruorum suorum fratrum meorum dixerit, quod iam pleno corde militia tua passus me fuerim, vel vna hora sedere in cathedra mendacij.* Secunda fuit dolor pectoris, ob quem, vt ibidem cap. 2. ait, cogebatur magisterij illius sarcinam aut omnino deponere, aut sicurari, & conualescere potuisset, saltem intermittere. Tertia quia totus diuino seruitio, & meditationi diuinarum scripturarum vacare decreuerat, à qua summopere exercitium illud auertebat: quæ ratio passim habetur ex toto lib. 4. demum quia post baptismum ad Patrios lares redire iam decreuerat. Sed Ioan. Marquez ex industria istas rationes dissimulauit, vt vel non veram, vel non adæquatam rationem introduceret.

Ad Quartum admitto, epiteton seruorum Dei personis regularibus tribui consueuisse, itaut non adeo illorum proprium censeatur, quod nullus verus Dei seruus censendus sit præter Augustinianos Monachos, vel Eremitas, vel quod statim, atque aliquem hoc titulo decoratum legimus, inter Monachos, vel Eremitas referre necessariò debeamus. Nam & Paulus seruum Dei se nominat, & Romanus Pontifex seruum seruorum Dei se profitetur in frontibus suarum epistolarum, & tamen nec Paulus Augustinianus Eremita fuit, nec Romani Pontifices Eremitarum mancipia se facere volunt. Et Augustinus vocat Simplicianum seruum Dei lib. 8. Cōfess. c. 1. qui nō monachus, sed clericus fuit, quicquid Eremitæ rememurent. & lib. 9. cap. 7. vocat Ambrosium seruum Dei, & omnes Sacerdotes, & ministros altaris lib. 9. cap. 13. in fine, & omnes de statu peccati ad pœnitentiam conuersos eod. lib. 9. c. 2. ac demum seipsum nondum baptizzatum, sed tamen catechumenum eod. lib. 9. cap. 4. in princ. vt planè videas, quid virium habere possit istud epiteton seruorum Dei, ad Augustini, vel suorum Eremiticen probandam.

Ad postremam confirmationem ex D. Thoma petitam respondetur, mentem D. Thomæ esse ibi loci ostendere, quod non debet aliquis propter impedimenta, quibus Diabolus, Mundus, & Caro

nos

nos ab ingressu Religionis auertere nituntur, ab illius ingressu retardari; quia & si non possimus illa propria virtute vincere, possumus tamen cum diuino auxilio, quod Deus paratum nobis offert. quod confirmat testimonio, & exemplo D. Augustini, cui de abrenunciando Satanæ, & de baptismo suscipiendo apud se tecogitanti, cum Diabolus impedimenta prauæ consuetudinis cum fœmina prius habitæ, & alia multa obijceret, Spiritus sanctus ex aduerso innumera non solùm virorum fortium, sed puerorum, & puellarum, & omnis ætatis, & sexus virorum, & mulierum exempla apponebat, qui carnis illecebras repugnantes vicerunt, & virginalem continentiam vsque ad senectam, & senium seruantes, cum diuino auxilio gloriosissimos triumphos de hostibus retulerunt. & hæc est summa verborum Augustini, & D. Thomæ, ex quibus non colligitur, quod B. Augustinus tempore baptismi sui monasticam vitam animo conceperit, sed solum perfectam renunciationem mundi, & Diaboli, & illecebrarum carnis, & occasionem labendi rursus in peccata, quod vt quis ad baptismum benè dispositus accedat, firmiter statuere debet. Nec propter hoc, quod cum voto baptismi simul votum vitæ monasticæ non habuit, sequitur, illius testimonium, vel exemplum malè fuisse à D. Thoma allegatum; sufficit enim quod hoc testimonio, vel exemplo probetur, nullum propter metum impedimentorum, quæ nobis obijciuntur ab hostibus, debere ab ingressu Religionis retardari: quia etsi non possimus illa propria virtute vincere, possumus tamen cum auxilio diuino superare.

V. ET hæc, quæ hactenus diximus, sufficiunt, ni fallimur, ad totius discursus vim eneruandam. sed nihilominus secundo loco respondetur, ex hoc discursu satis probabilicer elici, B. Augustinum vnà cum baptismo ipsam vitam regularem in votis habuisse, non tamen post baptismum immediatè, vel etiam ante presbyteratum habitum, vel institutum religionis assumpsisse. Quoti enim sunt, qui religionem ingredi firmiter statuerunt, & vouerunt, nec tamen ipsum votum opere secuto statim impleuerunt? & sanè propositum seruiendi Deo, si verborum vim, & efficaciam attendamus, non semper, neque frequenter significat statum religionis, sed desiderium ipsum religionem ingrediendi, vt satis patet. & re vera iste videtur esse planus, & germanus sensus illorum verborum Posidij: *Et de suscepto eius proposito seruiendi Deo amplius quam de carnis nepotibus exultante*. Quæ verba eundem sensum redolent, quem alia eiusdem Augustini ser. 1. de com. vita Clericorum, cum ait: *Cognito instituto, & voluntate mea beatæ memoriæ senex Valerius dedit mihi hortum illum, &c.* Quæ verba nō significant statum vitæ regularis iam in choatū, & formatum, sed propositum desiderio, & voluntate conceptum. Addo etiam, hoc nomen propositum, apud Augustinum significare votum continentiæ perpetuæ, cum abdicatione rerum temporalium, abstrahendo tamen ab ingressu religionis: & in hoc sensu dixit Augustinus scribens Bonifacio Comiti in epist. 70. *Cum ergo te esse in hoc proposito gauderemus, nauigasti, vxoremquè duxisti.* Et hoc fuisse propositum Augustini ante presbyteratum, indicant verba Posidij cap. 2. & 4. & ad omnem dubitationem tollendam addetex. in cap. si quis virorum 30. d. vbi declaratur, nomine propositi, intelligi votum continentiæ.

Dices, saltem ex hoc sequitur, quod si statim post baptismum non fuit Monachus, tamen cum baptismo ipsam vitam monasticam, vel eremiticam in votis habuit. quā.n. aliam vitam religiosam in animo habere poterat, cum ipse non optaret fieri clericus, sed multo magis clericatui reluctaretur? Respondeo, mihi certissimum videri, illud vitæ genus eum in animo habuisse, quod se Romæ, ac Mediolani vidisse fatetur, quodquè summopere laudauit in 1. lib. de Moribus Ecclesiæ cap. 33. illud verò non erat genus monachorum, vel eremitarum, sed genus quoddam religiosorum, qui in Ciuitatibus à conuersatione hominum remotissimi in vna domo plures simul viuentes communem vitam simul ducebant, quibus præclarissimum elogium ibi cecinit: ex quo etiam loco habemus verum intellectum eorum, quæ de monasterio Mediolanensi pleno bonis fratribus sub Ambrosio Nutritore scribit libro 8. Confess. cap. 6. vel si concedamus, B. Augustinum ab initio suæ conuersionis vitam eremiticam animo concepisse, illud pro comperto tenendum est, eam non fuisse vitam eremiticam cænobiticam, siue monasticam, sed solitariam, siue anachoriticam. ita enim de se ipso fatetur ipsemet lib. 10. Confess. cap. 43. *Conteritus peccatis meis, & mole peccatorum, & miseriæ mea cogitaueram in corde, meditatusq; fueram fugam in solitudinem. sed prohibuisti me, & confirmasti me, dicens, ideo pro omnibus Christus mortuus est, vt qui viuunt, iam non sibi viuant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est.* Quod tamen desiderium opere non compleuit, vt ex eisdem verbis appareret.

NOn me fugiunt alia dicta huius auctoris innumera, quibus suam opinionem suadere nititur. sed triplici de causa illa omitto, primo ne præceptum Aristotelicum transgrediar, quo monemur, non esse disputandum contra quamlibet opinionem sermonis gratia dictam, nec oportere laborare ad soluendam quamlibet litigiosam rationem. Secundo, quod illa ex testibus d. Augustini, vel aliorum Doctorum falsò, vel perperam allegatis magna ex parte desūpta fuerint, de quibus inferius peculiaris tractatio nobis habēda erit. Tertiò, nè iuxta regulam traditam à D. Augustino lib. de Bono perseuerantiæ cap. 10. eiusmodi rationes alicuius momenti æstimare videremur, quas maluerim disputatione cohibere, quam silentio præterire. Præsertim qnod ex dictis satis patet, B. Augustinum ante presbyteratum, vel monachum, vel eremitam nunquam fuisse: sed inter laicos vitam laicalem, licèt communem cum socijs, & amicis apud agros proprios in Tagastensi comitatu vixisse. VI.

Caput duodecimum.

Priumm monasterium in horto Valerij à B. Augustino presbytero institutum; non Monachorum, aut Eremitarum, sed Clericorum extitisse.

I. COGITAVERAT ergo sanctissimus Pater ab initio conuersionis suæ ad Deum, firmiterq; apud se statuerat ad apicem Euangelieæ perfectionis per omnimodam rerum sæcularium renunciationē, & consiliorum obseruantiam contendere, cum trium votorum professione. Verùm rem ipsam ante præsbyteratum opere nullatenus compleuerat: sed factus Presbyter monasterium intra Ecclesiam, (inquit Possidius) mox instituit: & cum Dei seruis viuere cæpit secundum modum, & regulam sub sanctis Apostolis constitutam. De hoc nulli dubitant id omnes pro comperto habent. Cæterùm cuiusnam instituti illi essent, quos in eo monasterio instituit, & cum quibus vixit secundum modum, & regulam Apostolicam, an monastici, vel eremitici, an verò Clericalis, non est vna omnium sententia, nec desunt, qui pro viribus contendant, illos Dei seruos, cum quibus Augustinus factus Presbyter in eo monasterio vixit, non clericos, sed eremitas, vel monachos fuisse: quamquam qui hoc affirmant, adeò inter se discordes sint, vt non solùm de numero monasteriorum à B. Augustino extructorum, sed etiam de loco, vbi illud monasterium extructū fuerat, apud illos nec dum satis constet. Nam Autor sermonum ad eremitas sermon. 5. & 14. tria monasteria à B. Augustino constructa asserit, primum in nemore à Ciuitate remotissimo pro eremiris. Secundum in hortu Valerij ab ipsa Ciuitate aliquantum remoto pro ipsis etiam eremitis. Tertium, quod fundauit factus Presbyter in Ciuitate pro Clericis. Sigibertus verò in Epistola ad Macedonium è contrario vult, primum monasterium edificatum fuisse in horto Valerij pro eremitis in loco secreto, & remoto à ciuitate. Secundum adhuc magis distans à ciuitate inter rupes, & saxa item pro eremitis. Tertium verò in ciuitate, postquam factus est Presbyter pro Clericis. S. Antoninus, siue Frater Iordanus de Saxonia ait, primum monasterium edificatum fuisse in Nemore pro eremitis, antequam esset presbyter. Secundum in horto Valerij in Ciuitate, postquam factus est presbyter, in quo positi sunt viri religiosi, & docti, cum quibus habitauit, & quibus regulam scripsit. Tertium verò in domo Episcopi, postquam ordinatus est Episcopus pro Clericis, cum quibus in Episcopatu vixit. Consentit Frater Iordan. de Saxonia lib. 1. in Vitas fratrum cap. 7. & 13. quamquam dicat, hortum illum fuisse positum extra Ciuitatem, sed in loco vicino, ex quo satis commodum illi erat, curam animarum exercere. Azorius tom. 1. institutionum moralium lib. 12. cap. 23. dicit, Primum Monasterium edificatum fuisse in Nemore pro Eremitis. Secundum in Ciuitate, & horto Valerij, item pro Eremitis, Tertium in domo Episcopi pro Clericis, quamquam fateatur, se potius ex relatione ipsorum Eremitarum, quam ex propria sententia scripsisse, nec dicat, an Monasterium in horto Valerij fuerit extructum ante Augustini Presbyteratum, an post. Volaterranus duo tantum Monasteria ab Augustino extructa affirmat, alterū in Nemore, in quo dicit, Augustinum ante Presbyteratum triennio cum Eremitis vixisse: alterum in ciuitate, postquam factus est Presbyter, in quo Canonicos Clericos posuit, quibus in presbyteratu, & Episcopatu conuixit. Nouissimè Ioan. Marquez cap. 5. §. 5. & cap. 6. in princ. & cap. 7. in princ. & §. 1. & cap. 8. in principio, & alibi totis viribus desudat, vt probet, Monasterium, quod Augustinus factus Presbyter in horto Valerij instituit, Eremitarum fuisse, non autem Clericorum. Quæ opinionum inconstantia, & si sola sufficere possit ad illarum falsitatem ostendendam, & conuincendū, quod non scribunt ex certa notitia eorum, de quibus tractant, nihilominus vt veritas certis rationibus munita, & firmata apud omnes constet sequentibus assertionibus declaratur.

PRima assertio. B. Augustinus ante presbyteratum nullum Monasterium fundauit. hæc assertio probata, & firmata relinquitur ex dictis in præcedentibus cap. 9. 10. & 11. II.

Secunda. Primum Monasterium à B. Augustino extructum in horto à B. Valerio donato fuit institutū, postquam illum presbyterum ordinauit. hæc assertio euidenter deducitur ex Possidio cap. 5. vbi ait: *Factus ergo Presbyter Monasterium intra Ecclesiam mox instituit, & cum Dei seruis viuere cæpit secundum modum, & regulam sub sanctis Apostolis constitutam.* Quod autem Augustinum instituisse Monasterium intra Ecclesiam, idem fuerit, atque illud instituisse in horto B. Valerij, declarat ipse Augustinus in serm. 1. de communi vita Cleric. dicens: *Cognito instituto, & voluntate mea bon. mem. Senex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nunc est monasterium. cæpi boni propositi fratres colligere compares meos, &c.* Neque lapsus est memoria Possidius, ponens secundum Monasterium in domo Episcopali extructum loco primi, vt putauit Card. Baronius: sed dixit, illud primum monasterium extructum intra Ecclesiam, quia extructum fuit in horto Ecclesiæ vicino, aut etiam Ecclesiæ cōriguo, vt statim dicemus. neque ante illud B. Aug. aliud monasterium ædificauit: quia si illud instituisset, cum fundatio monasteriorum sit res grauis, & notabilis, non illam Possidius omisisset, cum aliorum monasteriorum meminerit, & aliarum rerum, quæ minoris ponderis videbantur, nec etiam illud prætermisisset ipse Augustinus, sicut non prætermisit duo monasteria fundata in horto Valerij, & in domo Episcopali.

Tertia

III. Tertia assertio. Monasterium in horto Valerij institutum, non fuit fundatum in solitudine, aut in loco ab ipsa ciuitate longinquo, sed vel in ipsa Ciuitate Hipponensi, aut certè in suburbio eidem ciuitati propinquo adeò, vt ex eo faci is esset accessus ad curam animarum exercendam in ciuitate. quæ assertio probatur testimonio euidentissimo Possidij cap. 4. scribentis, quod cum B. Valerius Episcopus flagitante Ecclesiastica necessitate de prouidendo, & ordinando Presbytero ciuitatis, plebem Dei alloqueretur, & exhortaretur, iam scientes catholici S. Augustini propositum, & doctrinam, manu iniecta eum tenuerunt, & Episcopo ordinandũ obtulerunt. quæ verba indicant, B. Augustinum non qualitercunque fuisse ordinatum presbyterum, sed eo fine, vt ciuitatis plebem regeret, & curam gereret animarum ipsius Ciuitatis. Porro si eidem facto presbytero B. Valerius statim dedit hortum, ad construendum ibidem monasterium, & ille ibi loci monasterium mox instituit, ibiq; cum Dei seruis habitauit, ac vixit, nullus nisi in hoc stupidus, vel obstinatus, affirmabit, illum hortum non adeo propinquum Ciuitati, & parochiali Ecclesiæ fuisse, quin ex illo ad cura n animarum in Ciuitate exercendam accessus commodus haberi potuisset. Quod tali ratione sic declaratur. si B. Augustinus ante presbyteratum inter Eremitas in nemore, vel in solitudine degisset, postquam presbyter, & Parochus Ciuitatis est ordinatus, Eremitis valè facere, & ad parochiam accedere, ibiq; suam diuturnam habitationem sibi cõstituere debuisset. quanto minus credendum est, quòd postquam fuit ordinatus presbyter, & constitutus Parochus ad regendam plebem Ciuitatis, relicta statim Ecclesia, & parochia, ad eremum conuolare, ibiq; monasterium extruere, & suam diuturnam habitationem constituere voluerit? Hanc rationem confirmo euidenti autoritate eiusdem Possidij infra cap. 7. cum prius dixisset, B. Valerium dedisse ipsi Augustino potestatem in Ecclesia prædicandi Euangelium, ac frequentissimè tractandi, & quod lucerna accēsa, & ardens, eleuata super candelabrum, omnibus, qui in domo erant, lucebat, & quod omnes Christiani, tam Catholici, quàm Donatistæ, qui erant in ciuitate, Augustinum adirant, rogantes, vt Fortunatum Manichæorũ presbyterum, qui plurimos in illa ciuitate seducebat, suis disputationibus cōpesceret, & alia multa, concludit tandem his verbis. *Et docebat ille, ac prædicabat priuatim, & publicè in domo, & in Ecclesia salutis verbum, cum omni fiducia aduersus Aphricanas hæreses, maximeq; contra Donatistas, & Manichæos, & Pelagianos &c.* Quæ verba cum scribat de Augustino presbytero, & nondum Episcopo, indicio sunt, quod tunc temporis non in eremo, non in solitudine, non in loco a Ciuitate remoto manebat, sed in ipsa ciuitate, vel in loco adeo propinquo, vt facillimus esset illi accessus ad suam Ecclesiam, & ad totam ciuitatē, & è contrario omnibus ciuibus ad illius domum, in qua docebat. Et confirmatur secundo eadem ratio apertissimo testimonio, & subscriptione etiā aduersariorum, duobus, vel tribus exceptis. Omnes enim ab hac ratione conuicti, concedunt, monasterium a B. Augustino extructum, postquam factus fuit presbyter, vel in ciuitate institutum, vel in loco ciuitati propinquo, & ad munera parochialia obeunda idoneo. ita enim affirmant Vincentius Beluacensis lib. 17. cap. 51. & ex illo D. Antoninus in 2. p. tit. 10. cap. 8. §. 2. & 3. p. tit. 24. cap. 14. §. 2. Frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 7. & 13. Volaterran. lib. 21. & Azorius to. 1. lib. 12. cap. 22. quæst. 1.

Quarta assertio. Primum monasteriũ à B. Augustino in horto Valerij fundatum, non fuit monachorum, aut eremitarum, sed Clericorum, qui vel actu, vel saltem aptitudine proxima tales erant. Hæc assertio prius explicanda est, & deinde probanda. Dixi enim notanter, religiosos illos viros in primo Augustini monasterio constitutos, & institutos, aut actu, aut saltem aptitudine clericos fuisse: quia non crediderim, eos, qui monasterium illud ingrediebantur, in ipso statim ingressu omnes clericos fuisse, vel vt tales essent, aliqua certa lege ab Augustino constitutum: sed quod illud monasterium collegium esset religiosorum virorum, ex quo iuxta varias ecclesiarum indigentias ipsi clerici sumerentur, sicut modò sumuntur ex seminarijs, & collegijs in omnibus ferè ciuitatibus ad hunc eundem finem institutis, qualia præserti n Romæ plura videmus, vt Seminarium Romanum, Collegium Germanicum, Græcorum, Anglorum, & alia. Et hinc obiter habes, vnde colligas differentiam, qua vsus est Augustinus in dicto serm. 1. de com. vita clericorum, cum de primo monasterio verba faciens, vocat illud simpliciter monasterium: de secundo verò loquens, appellat illud non simpliciter monasterium, sed monasterium Clericorũ. Ratio enim differentiæ non est, quòd primum monasterium esset domus eremitarum, aut monachorum, vt aliquis fortasse meditabitur, vel quod non esset Collegium, & Seminarium clericorum, hanc enim imaginationem falsam esse, conuincunt illa verba Possidij cap. 11. *Ex monasterio, quod per illum venerabilem virum & esse, & crescere caperat magno desiderio poscere, atque accipere Episcopos, & clericos pax Ecclesiæ, atque vnitas & capit primo, & postea consecuta est.* Sed ratio differentiæ extitit, quod in 2. monasterio degentes Ecclesię Cathedralis Canonici eum essent, non nisi clerici esse poterant, in sacris vt plurimum constituti, nimirum presbyteri, diaconi, & subdiaconi: nam in 2. sermone de communi vita clericorum B. Augustinus omnium illorum nomina referens, omnes vno excepto Patricio, qui illius nepos erat, in sacris constitutos fuisse monstrauit. Verum qui in primo monasterio manebant, & si ex illius monasterij instituto clerici esse possent, & ad clericatum assumi consueuissent, non tamen erāt actu clerici in sacris constituti, sed ad summum in minoribus, excepto Præposito, vel presbytero: nam per illa tempora ad sacros IV.

cros ordines nonnisi pro Ecclesiarum indigentijs admitti consueuerunt.

Hac præmissa declaratione probatur assertio, primùm autoritate Ecclesiæ, quæ in officio D. Augustini in tertia Antiphona in laudibus canit: *Factus ergo Presbyter, monasterium Clericorum mox instituit, & cæpit viuere secundum regulam sub sanctis Apostolis constitutam.* Quod officium licèt non sit in vsu per omnes Ecclesias, est tamen probatum ab Ecclesia Romana per bullam Pij V. editam anno Domini 1570. quæ incipit: *Licet Ecclesia Dei.* Et illius vsus est antiquissimus in multis Cathedralibus, tum in Italia, vt in Ecclesia Perusina, & Eugubina, & extra Italiam in Ecclesia Cæsaraugustana, & Valentiana referente Trulio lib. 1. de Canonicis cap. 3. & non solum inter Canonicos Regulares, sed etiam apud venerandos Eremitas Augustinianos: nam dicta Antiphona reperitur in illorum Breuiarijs editis Venetijs anno 1587. & in Breuiario edito Augustæ Taurinorum anno 1520. Et dicebatur ab illis in diuino officio ante annos 300. Nam frater Iordanus de Saxonia, qui fuit circa annum 1320. Fatetur lib. 2. in vitas fratrum cap. 14. illam suo tempore recitari solitam, ita scribens: *Licet enim etiam prius vixerit secundum modum Apostolicum, non tamen secundum regulam: quia nondum erat facta, quod etiam ibidem dixit Possidius, & cantatur in Antiphona, quod factus Presbyter monasterium Clericorum mox instituit, non dicit Monachorum, sed Clericorum: hoc etiam referri debet ad secundum Monasterium suum, quod fecit in horto, in quo, vt plurimum, locauit Fratres Clericos. In primo autem Monasterio, quod erat in Eremo, multi potuerunt esse Laici.* Hæc Frater Iordan. quem Ioan. Marquez non solum pro Beato nobis tribuit, sed pro teste omni exceptione maiore, qui, vt vides, Monasterium in horto Valerij ab Augustino facto presbytero extructum clericis Canonicis libentissimè concedit, quos ab Eremitis, & Monachis apertissimè distinguit.

V. ET licet hoc testimonium Ecclesiæ satis, superq; ad hanc veritatem probandam sufficere deberet, confirmatur nihilominus secundo loco hæc nostra assertio autoritate Doctorum, ex quibus, vt Canonicos Regulares omittam, primo loco adduco Vincentium Beluacensem lib. 17. Speculi Historialis cap. 51. hæc ad verbum scribentem: *Factus presbyter statim Monasterium Clericorum instituit; & cæpit viuere secundum regulam sub Sanctis Apostolis constitutam.* Hic Autor floruit ante Diuum Thomam Aquinatem circa annum Domini 1250. quem tantæ eruditionis fuisse constat, vt nonnullis in mentem venerit, ipsum D. Thomam ex illo multa accepisse ex ijs, quæ in 1. 2. & 2. 2. scribit: de quibus videatur Cardinalis Bellarmi. de Scriptoribus Ecclesiasticis in D. Thom. obseruat. 3. Secundo adduco ipsum D. Thom. quem Pius V. in Bulla præcitata dicit, ordinasse ipsum Officium B. Patris Augustini, in quo hæc Antiphona reperitur: Factus ergo Presbyter, &c. Tertio adduco D. Antoninum in 2. par. Historial. tit. 10. cap. 8. §. 2. vbi verba Beluacensis trascribens ait: *Comperta autem eius fama B. Valerius Hipponensis Episcopus eum ad se accersiri fecit, & licèt inuitum, Presbyterum ordinauit. & paucis interiectis. Factus ergo Presbyter Monasterium Clericorum mox instituit, &c.* Nec dissimilia scribit in 3. par. tit. 24. cap. 14. §. 2. quaqnuam non ex propria sententia loquatur, sed solum referendo verba Fratris Iordani de Saxonia.

Et pro multis alijs vnum tandem adduco Cardinalem Bellarminum in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis in Augustino, in censura sermonum sub nomine B. Augustini ad Eremitas, ita scribentem. *Sermones ad fratres in Eremo videntur magna ex parte conficti: dicit enim autor illorum sermonum, Augustinum degisse in solitudine cum monachis, ibiq; ad eos sermones istos habuisse. At constat ex Possidio in vita S. Augustini, Augustinum post baptismum Mediolani susceptum rediisse in Patriam, ad propriam domum & agros, ibiq; tres annos cum paucis amicis suis in commune vixisse. Deinde factum presbyterum Hipponensem, monasterium habuisse intra ipsam Ecclesiam, ibiq; cum nonnullis vitam Apostolicam duxisse, non vtique in Eremo, sed intra Vrbem. Denique factum Episcopum cum clericis suis in domo Episcopali vitam communē egisse. De qua re extant duo sermones eius de communi vita Clericorum, qui sunt inter sermones ad fratres in Eremo quinquagesimus secundus, & quinquagesimus tertius, qui duo sermones sine iudicio collocati inter sermones ad fratres in Eremo, arguunt alios fictitios esse: inde enim intelligi potest, S. Augustinum monachum quidem fuisse, sed non in solitudine cum Eremitis, sed in ciuitate & Episcopali domo cum Clericis suis monasticam vitam duxisse.* Hæc Bellarminus, ex cuius sententia primò habes, B. Augustinum eremitam, aut monachum nunquam fuisse, accepto nomine monachi, vt contra distincto à clerico Canonico. secundò quod monasterium à B. Augustino facto presbytero ædificatum in Ciuitate, non fuit monachorum, vel eremitarum, sed collegium virorum religiosorum, qui ab Eremitis, & Monachis distincti erant. tertiò manifestas esse imposturas illorum, qui autoritate Cardinalis Bellarmini probare contendunt, B. Augustinum vel eremitam, vel monachum fuisse, cum ille expresè neget, alia ratione fuisse monachum, nisi quia in ciuitate, & in Episcopali domo cum clericis monasticam vitam duxit.

Caput

Caput decimumtertium.

Eadem assertio autoritate Posidij confirmatur.

I. Confirmatur eadē assertio testimonio apertissimo superius allegato ex Possidio in vita Augustini cap. 4. & 5. cuius verba & si superius recitatā non piget iterum ad pleniorem notitiam veritatis replicare: *Eodem, inquit, tempore in Ecclesia Catholica Valerius Sanctus Episcopatum gerebat, qui cum flagitante Ecclesiastica necessitate de prouidendo, & ordinando Presbyterò Ciuitatis plebem Dei alloqueretur, & exhortaretur, iam scientes catholici Sancti Augustini propositum, & doctrinam, manu iniecta, quoniam, & idem in populo securus, & ignarus, quid futurum esset, astabat, tenuerunt, & vt in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum intulerunt. & infra, factus ergo Presbyter monasterium intra Ecclesiam mox instituit, & cū Dei seruis viuere cæpit secundum modum, & regulam sub sanctis Apostolis constitutam, &c.* Ex quibus verbis quoniam deprompta est antiphona illa, qua Ecclesia in officio B. Augustini vtitur, factus ergo Presbyter monasterium Clericorum mox instituit, & Coriolanus in suo defensorio cap. 2. in 2. parte pag. 10. dicit, quod qui composuit illam antiphonam, errauit aut per malitiam, aut per inaduertentiam, vt appateat non errasse, qui illam antiphonam composuit, sed verum sensum verborum Possidij assecutum, tria circa supradicta verba diligenter ponderanda sunt. Primum est, Augustinum non qualemcumque, non simplicem presbyterum postulatum fuisse, vel ordinatum, sed presbyterum Plebanum, qui plebem regeret, & curam animarum Ciuitatis exerceret. Hoc patet per prima illa verba: *Qui cum de prouidendo, & ordinando presbytero ciuitatis plebem Dei alloqueretur, & exhortaretur.* Secundum est, quod subiungit Possidius: *Iam scientes Catholici sancti Augustini propositum, & doctrinam manu iniecta, &c.* Quæ verba indicant, Augustinum tunc neque monachū, neque eremitam fuisse, neque illius propositum fuisse ad eremum proficisci, & cum eremitis viuere, sed illius propositum fuisse, continentiam, & vitam celibem seruare, quod propositum omnibus Occidentalis saltem Ecclesiæ sacerdotibus necessarium erat. Alioquin si cognouissent, illum fuisse monachum, vel illius propositum fuisse vitam eremiticam ducere in solitudine, quorsum dixisset, quod quia sciebant illius propositum, ideo apprehenderunt eum, & Episcopo ordinandum intulerunt? Videretur enim Possidius omnino præter rationem, & repugnantia locutus, tanquam si dixisset, quod quia cognoscebant, eum velle viuere in solitudine, obtulerunt ordinandum presbyterum, vt viueret in medio Ciuitatis. deinde si cognouissent, illum fuisse tunc professum vitam monasticam, non illum apprehendissent, neque B. Valerio ordinandum obtulissent, eo præsertim tempore, quo monachi non nisi ex maxima Ecclesiæ necessitate, & dispensatione Pontificia ad Sacros Ordines promoueri soliti erant. Tertiò notandum, quod subiungit cap. 5. in principio: *Factus ergo Presbyter monasterium intra Ecclesiam mox instituit.* Intellige propè, vel iuxta Ecclesiam, non intra parietes Ecclesiæ, vel in horto Valerij, vt Augustinus ipse exponit, qui erat vicinus Ecclesiæ. At cui nam Ecclesiæ, intra quam Ecclesiam? certè non intra aliam Ecclesiam, quàm Parochialem, propè quam residere necesse erat eum, qui Parochus fuerat ordinatus. Porrò si in Ecclesia parochiali, vel propè illam monasterium instituit, certè non in Eremo, vel in nemore, vel in solitudine, non monachorum, non eremitarum. Quid enim monachis, & eremitis cum ciuitatibus, quid cum Ecclesijs parochialibus? Ergo Clericorum. Ergo verum dixit, qui illam antiphonam composuit: *Factus ergo Presbyter monasterium Clericorum mox instituit, &c.*

Huius argumenti vis, quam aliquis fortasse contemnet, quia non intelliget, tanta semper extitit, vt nonnulli etiam ex ijs, qui eremitarum Augustini cucullam prædicant, à veritate choacti ingenuè fassi fuerint, monasterium, quod S. Pater factus Presbyter instituit, non monachorum, II.
sed clericorum extitisse, vt sanctus Antoninus, siuè frater Iordanus de Saxonia, Volaterranus, & Autor sermonum ad eremitas ser. 5. & 14. & autor epistolæ sub nomine Sigiberti. Alij verò id concedere nolentes, dixerunt, Possidium, cum hæc verba scriberet, memoria lapsum, primi monasterij in horto Valerij instituti oblitum, pro illo secundum in domo Episcopali fundatū posuisse: quia, inquiunt, verba illa intra Ecclesiam, non qualemcumque Ecclesiam, sed Cathedralem, quæ per antonomasiam Ecclesia, absolutè dicta est, designant. At monasterium intra Ecclesiam Cathedralē institutum, non fuit illud, quod mox factus presbyter instituit, sed quod post promotionem ad dignitatem Episcopalē edificauit. Ita Card. Baronius vir alioquin admirandæ eruditionis tomo 4. sub anno 391. num. 25.

Verùm quis B. Augustini vitam, & resgestas accuratiùs, fidelius, & copiosius scripserit, Possidius, qui Augustini discipulus quadragenarius fuit, & Augustiniani instituti professor, & omnium Augustini gestorum testis oculatus, an Baronius, qui annis mille, ac ducentis post Augustinum exortus fuit, nec plura de illius vita, & moribus scire potuit, quam quæ à Possidio, vel ab ipso Augustino accepit, sub prudentum virorum censura relinquitur; quemadmodū etiā, an Possidius in B. Augustini vita scribenda circa rem tanti ponderis, quanta est monasteriorum fundatio, vel Ordinum institutio dormitauerit, & primi monasterij oblitus, pro primo secundum posuerit.

Dices. Augustinus duo monasteria fundauit, alterum in horto Valerij, alterum in domo Episcopi: at Posidius vnius tantum meminit. ergo al-

terius

terius oblitus. Respondeo, illum vtriusque meminisse, primi quidem d. cap. 5. alterius vero cap. 19. sub specifico nomine monasterij, & cap. 25. cum inquit. *Cum ipso semper Clerici, vna etiam domo ac mensa, sumptibusq; communibus alebantur, & vestiebantur*. Replicabis, At Posidius dicit, illud monasterium institutum fuisse intra Ecclesiam, B. verò Augustinus dicit, primum monasterium fundatum non intra Ecclesiam, sed in horto à Valerio sibi donato. Respondeo, si verborum rigorē attendamus, nec primum, nec secundum intra Ecclesiam fuit institutum: quia sicut primum fuit institutum in horto Valerij, ita secundum in domo Episcopi, non autem in Ecclesia. Et mirum est, Baronium tam leui fundamento nixum, tam nouum commentum, & contra communem sententiam omnium Doctorum adstruere voluisse. Si autem sensum attendamus, vtrunque potuit dici institutū intra Ecclesiam: quia vtrunque prope ipsam Ecclesiam, & intra illius septa fuerat fundatum, alterum quidem iuxta Ecclesiam parochialem, alterum propè ecclesiam Cathedralem.

Caput decimumquartum.

Quorundam euasio, & verborum Posidij minus legitima interpretatio reijcitur.

I. IOan. Marquez cap. 7. §. 1. videns refugium à Baronio excogitatum ad verborum Posidij vim effringēdam, & fugiendam satis tutum non esse, suum Coriolanum ex parte secutus in 1. par. defensorij cap. 2. duplicem aliam interpretationem eorundem verborum excogitauit. Prima est, B. Augustinum instituisse illud monasterium intra Ecclesiam, quia instituit illud in fundo, qui spectabat ad Ecclesiam, & inter illius bona censebatur, videlicet in horto à B. Valerio sibi ad eum finem donato, licèt ille hortus in loco à Ciuitate valde remoto, & solitario existeret. sed hæc responsio non est in se vera, neque nodum difficultatis soluit, nec etiam attingit. Quod non sit vera, patet, quia si propterea diceretur illud monasterium institutum intra Ecclesiam, quod esset institutum in fundo Ecclesiæ, licet valdè remoto ab Ecclesia, à pari cum Magnus Constantinus & alij, Imperatores, & Principes multa prædia non solùm in Italia, sed in Africa, & Asia sacrosanctæ Basilicæ Lateranen. concesserint, sequeretur, quod monasteria in illis prædijs extructa, etiam si fuissent extra Italiam, & in Africa, dicerentur instituta intra Ecclesiam Lateranensem: quod siquis diceret, potius ridendus esset, quàm redarguendus. Quod autem nodum difficultatis non soluat, neque attingat, ostendo, quia nodus difficultatis, & vis argumenti in hoc consistit, quod cum B. Augustinus instituerit illud monasterium, postea quam factus fuit parochus Ciuitatis Hipponensis, ad curam animarum gerendā, & in eodem monasterio vixerit, non potuit illud monasterium in loco solitario, & à Ciuitate longè remoto extitisse: quem nodum hæc responsio non soluit, sed fortiùs stringit.

ALtera illius responsio est, verba illa intra Ecclesiam, idem prorsus significare, quòd intra disciplinam Ecclesiasticam, vel sub disciplina Ecclesiastica, vel in statu clericali, quia inquit, Monachi, & Eremitæ ante illud tempus non ordinabantur clerici, & ideo dicebantur extra disciplinam Ecclesiasticam, & illorum monasteria extra Ecclesiam fundata. tunc vero cæperunt primitus ad Ecclesiam, & ad regimen Ecclesiarum, & ad prædicandum Dei verbum admitti, & semel B. Augustinum intra Ecclesiam monasterium instituisse, idem est, atque instituta vitæ monasticæ cum institutis vitæ clericalis tunc primum coniunxisse. II.

Hæc responsio duplicem sensum habere potest, primus, quod B. Augustinus primus fuerit, qui Hippone Clericos ad instituta vitæ regularis adduxit, & cum institutis Clericalibus adiunxit instituta monachorum, sicut de Beato Eusebio Vercellensi Episcopo scribit Ambrosius epistola 82. & serm. 59. de obitu ipsius Beati Eusebij, & sicut fecerunt idem Ambrosius, Hilarius, Martinus Turonensis in suis Ecclesijs, & alij: Et hic sensus verissimus est, quem solum in hoc discursu intendimus, sed neque ab Autore verbis expressus, nec etiam intentus. Secundus sensus, quod Beatus Augustinus dicatur instituisse illud monasterium intra Ecclesiam, quia tunc primum Monachi, & Eremitæ ad sacros ordines, & ad regimina Ecclesiarum, & prædicationem diuini verbi ex dispensatione cæperunt admitti, cum antea laici essent, & ab ordinibus Clericalibus arcerentur, quem sensum autor intendit. sed quam falsa sit responsio, & glossa huius Viri in hoc sensu intellecta, non erit difficile monstrare. Primo nanq; si ob hoc dicitur Augustinus primùm instituisse monasterium intra Ecclesiam, aut si tunc Monachi, vel Eremitæ dicuntur instituti intra Ecclesiam, quia ex dispensatione sacris ordinibus initiari, & in Clericali, & Ecclesiastica disciplina institui cæperunt. Ergo ante illud tempus, & quando Monachi ad munera Clericalia non dum assumi consueuerunt, extra Ecclesiam erant instituti, quod puto nemo catholicorum ritè affirmabit: nam Ecclesia duobus modis accipitur, vel pro lapidum structura, vel pro fidelium Congregatione, & hoc secundo modo nullus dicitur esse extra Ecclesiam, saltem Catholicam, nisi vel Hæreticus, vel Infidelis, & omnes Catholici, siue Clerici, siue Monachi, siue laici dicuntur instituti, & constituti intra Ecclesiam. Nec possumus vere dicere, quod aliquod Collegium de nouo incipiat institui intra Ecclesiam, nisi quia illud antea nihil erat, vel erat Collegium Infidelium, vel hæreticorum.

Quare

Quare si tunc primum monasteria monachorum, vel eremitarũ cœperunt institui intra Ecclesiã, sequitur, quòd antea monachi, & eremitæ esset extra Ecclesiam Catholicã, quod confutatione non eget.

III. SEcundo reijcitur hæc responsio ex communi consensu, & interpretatione Ecclesiæ, & Doctorum. Nam Ecclesia, & Doctores ita interpretantur hæc verba Possidij, vt idem sit, D. Augustinum monasterium intra Ecclesiam mox instituisse, & monasterium clericorum fundasse, vt patet ex antiphona in officio B. Augustini recitata: sed illi per clericos non intelligunt monachos, aut Eremitas ex dispensatione ordinatos clericos, sed clericos canonicos, siue canonicos communiter viuentes, qui nunc vocantur regulares, vt videri potest apud Autorem serm. ad eremitas, Sigibertum, Volaterranum, & Iordanum de Saxonia lib. 2. cap. 14. qui expressè notat, nomen clericorum contra distinguere à monachis, qui Autor contra Marquez vnus pro omnibus sufficere nobis debet.

Tertio reijcitur responsio, quia falsum est, quòd tempore B. Augustini cœperint monachi ex dispensatione admitti ad ordines sacros, & ad dispensandum Dei verbum in Ecclesia, quia hæc dispensatio generaliter facta non est nisi à Gelasio primo in cap. Priscis 55. d. immo post Gelasium multo tempore etiam manserunt sine sacris ordinibus, vt apparet ex cap. generaliter. 16. quæst. 1. qui est textus Iustiniani Imperatoris. Et D. Benedictus nihil egit in sua Regula de clericis ex ordine monastico assumptis, neq; de eorũ officijs, quia vsque ad illa tẽpora nec dum vsus obtinuerat, vt ad ordines, nisi ex maxima necessitate, & paucissimi promouerẽtur. Et quod caput est, talis dispẽsatio ad Augustinum non pertinebat, sed ad Romanum Pontificẽ.

Quartò, licèt successu temporum postea dispensatum fuerit, vt pro necessitate suarum Ecclesiarũ ordinarentur clerici, nunquam tamen legitur dispensatum cum illis vsque in hanc diem, vt in clericos siue canonicos Cathedralium passim assumerentur, neque ad prædicandum Dei verbum, neque ad Parochias regendas, & curam animarum exercendam, quod plus clarum est, quam vt probatione indigeat, cum potius infiniti sint canones antiqui, & noui, qui hæc munera ipsis monachis expressè interdicunt. At ex monasterio illo Augustini canonici Cathedralium, & Rectores aliarum Ecclesiarum, & etiam Episcopi sumebantur pro Ecclesiarum indigentijs, absque aliqua dispensatione, quin immo vt Possidius c. 11. ait. *Ex monasterio, quod per illum venerabilem virum, & esse, & crescere cœperat, magno desiderio poscere, & accipere Episcopos, & clericos pax Ecclesiæ, atque vnitas & cœpit primo, & postea consecuta est. Nam fermè decem, quos ipse noui, sanctos, & venerabiles viros, continentes, & doctissimos B. Augustinus diuersis Ecclesijs, nonnullisq; eminentioribus rogatus dedit: similiterq; & ipsi ex illorum Sanctorum proposito venientes, Domini Ecclesijs propagatis, & monasteria instituerunt, & studio crescente ædificationis verbi Dei cæteris Ecclesijs promotos fratres ad suscipiendũ sacerdotiũ præstiterunt.* Hæc ille, vt videas, an illi monachi, an clerici fuerint, qui ad sacerdotia, & ad regẽdas ecclesias certatim petebantur.

IV. QVintò, Esto aliqui monachi ex dispensatione ad sacerdotium, & ad regimen animarum fuerint assumpti: id tamen nunquam factũ est, nisi ob grauissimam necessitatem, & ob defectum, & penuriam clericorum, ob quam solam talis dispensatio concessa intelligebatur, vt habes ex epistola Innocentij I. qui B. Augustini contemporaneus extitit, in c. de monach. 16. quæst. 1. & ex Gelasio Augustini discipulo. d. cap. Priscis. 55. d. at in Ecclesia Hipponensi nulla talis erat necessitas, clericorũ, vel defectus, vel inopia, immo plures ibi erãt clerici, quanquã laxioris vitæ, vt habes ex ser. 2. Augustini de Cõi vit. cleric. Vanũ igitur, & sine probabili fundamẽto esse videtur figmentum istud de eremitis ad clericatum ex dispensatione promotis, & de alijs clericis locutus est Possidius, cum ait, Augustinum factum presbyterũ monasterium clericorum mox instituisse quàm de clericoeremitis.

Sextò, qui ex monachorũ ad ordines clericales, & ad episcopatum admittuntur, habitum monasticum non deserunt, nec habitum clericalem assumunt, quod etiam temporibus Augustini indispensabiliter seruatum fuisse, contendit Marquez c. 7. §. 6. 7. 8. dicens, B. Augustinum in Episcopatu cucullam eremiticam, & habitum à clericali distinctum necessitatiõ induisse. Verùm clerici Ecclesiæ Hipponensis ex illo Augustini monasterio assumebantur ex Possidio c. 11. in princip. & illi omnes habitum clericalem induebant ipsi Augustino, & omnibus clericis Hipponensis Ecclesiæ communem, ex eod. Augustin. serm. 2. de commun. vit. cleric. quod inferius ex instituto etiam ostendemus. Ergo religiosi illius monasterij in horto Valerij fundati non erãt eremitæ, nõ monachi, sed clerici eiusdẽ naturæ cum cathedralibus, aut tales, qui sine dispensatione tanquã ex Seminario, in clericos assumi possent. V.

Septimo, cum tot sint anni, ex quibus cũ monachis, & eremitis dispensatũ est, vt illi ad sacros ordines assumerentur, nunquã tñ vsus adhuc in Ecclesia obtinuit, vt monachi in clericos ordinati passim, & absolute vocentur clerici, aut illorũ monasteria vocentur monasteria clericorũ. Certè D. Hieronymus quanquã esset sacerdos, sese monachũ, non clericũ vocabat, immo à clericis distinguebat, vt habes in epist. 1. ad Heliodorum, & refertur in c. alia 16. q. 1. Petrus et Damiani cũ esset non solũ sacerdos, sed etiã Episcopus, & S. R. E. Cardinalis, nunquam se clericũ, sed semper monachũ vocauit, nullũq; vsque in hanc diẽ exẽplum authẽticũ afferri poterit, vnde cõster, monasteria monachorũ, vel domus eremitarũ absolutè, & simpliciter monasteria clericorũ appellata. Cum ergo dicatur in officio B. Augustini ab Ecclesia probato, quod factus presbyter monasterium clericorum mox instituit, non de monasterio monachorũ, aut eremitarum, sed clericorum canonicorum exponendum erit.

D Octa-

V. Octauo potest hæc veritas argumento ad hominem validissimo confirmari. fatetur enim Marquez c. 6. §. 2. & alibi sæpius, eremitas ab Augustino in horto Valerij locatos, in paupertate adeo profunda vixisse, vt nihil bonorum temporalium possiderent etiam in communi, præsertim stabilium: at religiosi in illo monasterio degentes, etsi nihil tanquam proprium, & peculiare haberent, multa tamen bona etiam stabilia in communi habebant. Quod non solum colligitur ex Regula, cũ loquitur de illis, qui cum in seculo diuites essent, monasterium ingressi, sua bona eidem contulerant, & suas diuitias in monasterio partiebantur, sed conuincitur manifestè, ex eodem Augustino in epistola 64. quã adhuc presbyter Aurelio Carthaginensi Episcopo scribit. In ea siquidem epistola inter alia pro agro fratribus collata illorum nomine gratias agit, cuius verba præstabit fideliter in hoc loco recensere. *Omnis* (inquit) *fratrum cætus, qui apud nos cæpit coalescere, tanta tibi prerogatiua obstrictus est, vt locis terrarum tam longe disiunctis ita nobis consulueris, tanquam præsentissimus spiritu*: & in fine epistolæ. *Agrum fratribus datum prouisione, & liberalitate tua didicimus ante epistolam tuam per sanctum fratrem, & conseruum nostrum Partenum.* Viderit ergo Marquez, qui inter alia signa distinctiua inter clericos, & eremitas hoc præcipuum ponit, quod eremitæ nihil bonorũ, siue in particulari, siue etiam in communi possiderent, qua ratione illud monasterium, quod agros habebat, inter domos eremitarum iure valeat numerare.

VI. Tandem vt rem exemplo ab eodem Augustino desumpto cõcludamus, illud certissimum est, monachos, qui olim ad ordines ex dispensatione promouebantur, non nisi prouectæ ætatis ad illos consueuisse promoueri. Id nanque apostolico decreto signanter cauebatur, vt patet ex epistola Siricij Papæ I. cap. 13. qui primus cum aliquibus monachis ob maximam penuriam clericorum dispensauit, vt possent in defectum clericorum promoueri, cuiusq; decretum refertur in cap. Monachos. 16. quæst. 1. & confirmatum fuit per Gelasium I. in cap. Priscis. 55. d. Verum in monasterio per B. Augustinum cõstituto etiam iuuenes ad ordines saltem minores promouebantur, quod euidenter colligitur ex epistola illius 261. vbi historiam narrat cuiusdam iuuenis nomine Antonij, qui à paruula ætate in eodem monasterio fuerat nutritus, & in ordine Lectoratus constitutus, & verba illius sunt: *Obtuli quendam adolescentem Antonium, qui mecum erat, in monasterio quidem à nobis à paruula ætate nutritum, sed præter Lectoris officium, nullis clericatus gradibus, & laboribus notum*: illud autem monasterium, in quo idem adolescens à paruula ætate fuerat nutritus, non fuisse monasterium episcopale, sed in horto constitutum, fatetur ipse Marquez cap. 5. §. 7. & deducitur ex facto: nam in domo episcopali non nutriebantur paruuli, nutriebantur autẽ in primo monasterio, vbi etiam nutritus fuerat Ianuarij Presbyteri filius, vt habes ex 1. serm. de cõi vita clericorum.

Ex quibus omnibus certissimè constare arbitror monasterium illud à Beato Augustino facto presbytero in horto Valerij institutum, non monachorum, non eremitarum, sed religiosorum virorum extitisse, in quo illi iuxta vitam apostolicam in communi viuerent, ac veluti in Seminario quodam tales instituerentur, qui ad clericarum, & ad Ecclesias regendas, verbum Dei Populis prædicandum, & curam animarum exercendam ritè assumi possent. Quod magis perspicuum erit ex solutione argumentorum, quæ contra hanc veritatem à nonnullis afferuntur, vt in sequenti capite patebit.

Caput decimumquintum.

Quorundam obiectiones contra assertionem capitibus præcedentibus firmatam expenduntur, & tolluntur.

Hanc veritatem tot fundamentis solidissimis firmatam nituntur quidam nonnullis rationibus oppugnare, quas ex eodem Ioanne Marquez, qui eas in vnum collegit cap. 6. §. 2. & cap. 7. in principio, hic breuiter adducemus, & soluemus. I.

Primum huius autoris argumentum. Possidius cap. 11. tanquam rem nouam, & ante illud tempus inuisam refert, quod religiosi illius monasterij ab Augustino in horto Valerij instituti ex priuilegio, & dispensatione cæperint in clericos Ecclesiæ Hipponensis ordinari. sic enim ait: *Proficiente verò doctrina diuina sub Sancto, & cum S. Augustino, in monasterio Deo seruientes Ecclesiæ Hipponensi clerici ordinari cæperunt.* Ergo illi religiosi non erant clerici canonici, siquidẽ illi non ex priuilegio, vel ex dispensatione ad ordines clericales assumendi erant, sed ex propria illorũ natura.

Respondeo. quod illi religiosi in monasterio B. Augustini degentes, Ecclesiæ Hipponẽsi clerici cæperint ordinari, verissimũ est: at quod cæperint ordinari clerici ex priuilegio, & dispensatione, falsissimum, & inter ea multa numerãdum, quæ hic Autor doctoribus imponit, de quibus inferius suo loco dicemus. Nã quod clerici alicuius Ecclesiæ incipiant assumi de aliquo Collegio, vel Seminario, non satis est ad probandum, quod personæ de illo Collegio, vel Seminario non nisi ex priuilegio, & dispensatione valeant ad clericatum promoueri. Exempli gratia, decreuit Concilium Tridentinum, vt in singulis Ciuitatibus instituerentur Collegia adolescentum, quæ modò seminaria clericorum vocamus, in quibus promouendi ad sacros ordines, in disciplina ecclesiastica optimè instituerentur: & præcepit, quod exinde promouendi ad sacros ordines, & præficiendi præsertim Ecclesijs parochialibus, & ex huiusmodi collegijs potissimum

tissimum

tissimum assumi deberent. Pariter Gregorius XIII. Romæ multa collegia instituit Germanorum, Anglorum, Græcorum, &c. ad iuuenes in Fide Catholica in sacris literis, & ecclesiastica disciplina instituendos, qui postea ad partes Germanorum Anglorum, & Græcorum mitti consueuerunt, & Ecclesijs præfici, quæ in illis regionibus existunt. post eiusmodi Seminaria, & Collegia instituta, verissimum est dicere, quod ex illis clerici Ecclesijs Parochialibus, ac etiam Cathedralibus quamplures ordinari cœperunt: nec tamen dicimus, illos ex priuilegio, vel ex dispensatione clericos ordinari. ita de Religiosis in monasterio B. Augustini degentibus dixit Possidius, quod ex illo monasterio clerici Ecclesiæ Hipponensi ordinari cœperunt, tanquam ex Collegio quodam, & Seminario Clericorum. Et hoc est, quod tanquam rem nouam, & in illis regionibus inuisam recenset, quod cum antea clerici ex laicis, siue ex populo passim, & sine delectu assumerentur, instituto per B. Augustinum illo Collegio, paulatim dimissis sæcularibus cœperunt ordinari ipsi Ecclesiæ Hipponensi clerici regulariter viuentes: & sic paulatim illa Ecclesia ex seculari regularis est effecta: & ad illius imitationem aliæ certatim suos Episcopos, & clericos ex illo Seminario Augustiniano assumentes, successiuè ex secularibus factæ sunt regulares, ita demum, vt ad exemplum Ecclesiæ Hipponensis omnes ferè Ecclesiæ nō solum per Africam, sed per Italiam, Hispaniam, Galliam, & per totum orbem cum incomparabili diuini cultus, & animarum profectu fuerint reformatæ. Et hoc vnum est ex maximis beneficijs, quæ per illum sanctissimum virum Ecclesia Catholica à Deo est consecuta. Vel vt breuius dicā, sensus verborum Possidij est, quod post extructum ab Augustino illud monasterium, ex illo Hipponensi Ecclesiæ clerici ordinari cœperunt, idest instituta regularia monasteriorum in Ecclesiam, & inter clericos Hipponenses inuehi, & cum institutis clericalibus iungi cœperunt, sicut de clericis Vercellēsibus sub B. Eusebio S. Ambrosius scribit.

II. Secundum Argumentum. Idem Possidius in eodem loco dicit, quod Religiosi in illo monasterio degentes in paupertate profundissima viuebāt. Quod de clericis canonicis dici nō poterat, qui bona Ecclesiæ etiā stabilia saltim in cōi possidebant.

Respōdeo. Paupertatē profundam, de qua Possidius loquitur, eam esse, quæ in abdicatione rerum temporalium non solum quoad effectum, sed multo magis quoad affectum consistit, quæ in dies magis ac magis crescit, quemadmodum affectus rerū temporalium in dies magis decrescit: cum qua paupertate profunda, & profundissima stat possessio bonorum temporalium saltem nomine monasteriorū, & in cōmuni, qualis erat paupertas profundissima illorum religiosorum, qui tamen bona etiā stabilia in cōmuni habebāt, vt ex epistola Augustini 64. ostēsum fuit. paupertas verò secundum effectum ex se non est perfecta, neque meritoria; & propterea cum Abraham exiisset de terra sua, & omnia, quæ in patria habebat, reliquisset, nihilominus iterum dictū est illi à Deo, vt exiret de terra sua, & de cognatione sua, Genesis 12. quia etsi reliquisset Patriā quoad effectum, nondum tamen illam reliquerat quoad affectum, vt B. Augustinus lib. 16. de Ciu. c. 15. notauit: & monachi olim habebant bona in cōmuni, & tamen viuebant in paupertate profundissima.

Tertia Obiectio. Si Possidius sciuisset, illud primum monasterium clericorum fuisse, non infra c. 25. tanquam rem nouā, & insolitam narasset. quod cum illo semper clerici communi etiam domo, & mensa alerentur, & vestirentur. III.

Respondeo, falsum omnino esse, quod Possidius tāquam rem nouam, & insolitam referat, quod Augustinus factus Episcopus communem vitam cum clericis agere cæpisset, nisi omnes libri, quos vidi, mēdosi sint, & corrupti. Refert sanè Possidius inter alias eximias huius viri laudes hanc præcipuam, quod euectus ad fastigium episcopalis dignitatis, regularia sui monasterij instituta deserere non voluit, tū quod in ea Ecclesia nouum id esset, tū quod non omnes Episcopi ex monasterio assūpti illius instituta in episcopali dignitate seruēt. At hoc nō est, Augustinum cum clericis cōmunem vitam primum ducere cæpisse, vt cuiusuis intelligenti satis patet.

Quarta Obiectio: Monasterium, quod erat in domo Episcopi Possidius nunquam nomine monasterij vocauit, sed solum monasterium, quod erat in horto Valerij monasterium simpliciter, & absolutè nuncupatum fuit; quæ res indicio est, quod religiosi in illo monasterio degentes asperiorem vitam ducerent, quam clerici regulares.

Respondeo Et hoc falsum esse, quod non meminerit Possidius monasterij existentis in domo episcopali, vel quod illud non vocauerit monasterium: quia monasterium vocauit c. 15. per hæc formalia verba: *& intra monasterium sedente Augustino Sancto coram nobis*. Et esto Possidius domum clericorū monasterium non vocasset, nihil referret, satis enim esset, quod rem teneremus: etsi non vocasset Possidius, vocauerat ipse Augustinus dicens in serm. 1. de com. vit. cleric. *Volui habere mecū in domo episcopi monasterium clericorum*. Non negauerim, primum monasterium aliquāto strictioris, & rigidioris obseruantiæ fuisse, quam secūdum, id enim satis constat ex eodem sermone: non quod primum esset monasterium eremitarum, secundum verò clericorum, sed quia primum erat veluti Seminariū, & domus quædam nouitiorum; secundum verò sacerdotum, diaconorum, & subdiaconorum prouectioris ætatis; nullus enim in regulari disciplina vel minimum instructus nescit, apud omnes religiosorū cœtus benè institutos domus nouitiorum sub strictiori disciplina custodiri.

Quinta Obiectio. Possidius c. 15. refert de quodā mercatore prius Manichæo, sed ad prædicationem B. Augustini ex manichæismo ad fidem Catholicā conuerso, quod ille homo proposito seruorum Dei adhærēs negotiatoris dimisit actionem, & proficiēs in Ecclesiæ mēbris, in alia religione ad presbyterij

quoque Dei voluntate petitus, & coactus officium accessit. si in alia religione, certè non in alia, quam eremitarum, inquit Marquez, quæ tunc in partibus Africæ celebris erat, ac notissima.

Respondeo. textus non dicit, in alia religione, sed in alia regione, quod etiam innuunt verba sequentia: *Et fortè adhuc vsque nunc viuit trans mare constitutus.* Neque temporibus Augustini in vsu erat hoc nomen Religionis acceptum pro ordine regulari, sicut nunc dicimus, Religio S. Augustini, Benedicti, Francisci, Dominici: & dato quod textus diceret in alia religione, ex qua nam Logica deduceret Marquez, quod ille homo fuisset de Ordine eremitarum, quia ingressus esset aliam religionem diuersam à religione clericorum regularium? An non erant tunc temporis monachi in partibus præsertim Vltramarinis in Gallijs, Hispanijs, Aegypto, Palestina, & in toto Orbe Christiano qui non erant Eremitæ Augustiniani, qui forsan illo tempore nusquam, vel nihil erant.

IIII. Sexta obiectio. Primum illud monasterium extra Ciuitatem, & in horto institutum fuit, & non ex accidenti, sed quia sic illius instituti ratio postulabat. non ergo fuit monasterium clericorum, quod extra ciuitatem extruere opus non erat, imo intra ciuitatem erat necessario construendum.

Respondeo. neque monasterium illud extra ciuitatem erat, neque illius instituti ratio ita requirebat, neque Autor id probat, & sufficit, quod in ciuitate Hipponensi propè parochialem esset hortus capax vnius monasterij, quales innumeri in multis ciuitatibus cernuntur. neque verba illa: *Cognito instituto, & voluntate mea beat. mem. Senex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nunc est monasterium,* habent hunc sensum, quod B. Valerius cognouerit, illum fuisse instituti eremitici, hæc enim omnia gratis hic Autor affirmat: sed sensus est, quòd B. Valerius cognita mente Augustini de monasterio ædificando dedit ei ad illum finem hortum Ecclesiæ contiguum. & miror valde huius viri inconstantiam, cum ille met dicat cap. 7. in princip. pag. mihi 81. col. 1. in fin. illud fuisse primum monasterium ab Augustino in Ciuitate Hipponensi ædificatum.

Septima obiectio. Vero simile omnino est, B. Augustinum in illo primo monasterio tale institutum plantasse, quale mente gerebat, quando ad Ciuitatem Hipponensem venit, propter lucrandum illum amicum, vt secum esset in monasterio: At tunc ille non solum de clericatu nihil cogitabat, sed potius à populo apprehensus, vt clericus fieret, pro viribus reluctatus fuit, quia laicus manere disposuerat. non ergo vero simile fuerit, illum factum presbyterum monasterium clericorum instituere voluisse, sed laicorum, quales tunc temporis erant monachi, vel eremitæ.

Respondeo. Cum ex consensu vtriusque partis iam constet, quod qui in illo monasterio degebant, clerici erant, & in hoc solum sit dissensio, quod nos dicimus, illos ex natura clericos fuisse, alij verò ex dispensatione, ista obiectio, in qua arguens omnium virium suarum neruum ponit, æquè illum præmit, sicut aduersarium. sed hic Autor in argumento petit principium, & pro fundamento supponit, quod illi probandum erat, nempe B. Augustinum ante presbyteratum certi alicuius instituti regularis professorem extitisse, quod falsum prorsus esse superius monstratum fuit. Dicendum itaque, B. Augustinum, quando à Populo fuit apprehensus, & presbyter ordinatus, alicuius regularis instituti professorem nondum fuisse, sed tamen monasterij ædificandi, ac in eo viuendi propositum habuisse, & illius propositum Hipponensi Populo benè notum, & perspectum fuisse. Dices, & quale nam institutum mente gerebat, si clericus fieri nolebat? Respondeo, illum tale institutum dilexisse, quale Mediolani, ac Romæ viderat, ac didicerat, & de quo ipsemet lib. de mon. Eccles. c. 33. scribit, cum ait: *Nec ideo tamen laudabile Christianorum genus contempserim, eorum scilicet, qui in ciuitatibus degunt à vulgari vita remotissimi. vidi ego diuersoriã Sanctorum Mediolani non paucorum hominum, quibus vnus presbyter præerat, vir optimus, & doctissimus. Romæ etiam plura cognoui, in quibus singuli grauitate atque prudentia, & diuina scientia præpollentes cæteris secum habitantibus præsunt, christiana charitate, sanctitate, & libertate viuentibus. Ne ipsi quidam cuiquã onerosi sunt, sed orientis more, & Pauli Apostoli autoritate manibus suis se transigunt, ieiunia etiam prorsus incredibilia mul tos exercere didici &c.* Quod non erat institutum monachorum, aut eremitarum, quibus & ciuitatibus tunc temporis nihil commune, aut commercij erat, vt Hieronymus ad Rusticum, & ad Paulinum scribit, cum B. Augustinus illud data opera ab institutis monachorum, & eremitarum distinguat ibidem cap. 31. & 32. sed erat genus religiosorum in medijs etiam ciuitatibus degentium, quibus clericatus, nec necessario competebat, nec etiam repugnabat, sicut repugnabat monachis, & erat illorũ status ad vtrumque indifferens. Et quod tale genus vitæ B. Augustinus, quibusdam tamen causa melioris frugis super additis, in illo primo monasterio instituerit, plerique ante nos docuerunt, dicentes B. Augustinum illud vitæ regularis institutum in Africam inuexisse, quod in Italia, præsertim Romæ, & Mediolani didicerat, inter quos non est omittẽdus Cardinalis Baronius tom. 4. sub anno 391. nu. 23. Et satis apertè colligitur ex Regula, in qua fit mentio vnius presbyteri, qui omnium illorum curã gerebat, & exercitij, ac laboris manuũ, quo illi operabatur omnia in cõmuni, maiori studio, & frequẽtiori alacritate, quã si sibi singuli propria fecissent.

Dicẽs. Si B. Augustinus tale institutũ mente habuisset, cui clericatus minimè repugnaret, cur ipse suo clericatui tãtopere repugnauit. respõdeo, ex ima cordis illius humilitate, qua se tanto munere indignũ reputabat. secũdo ex grauissimis periculis, quæ subeunt, qui curæ animarũ gerẽdæ onus assumunt. Primam causam assignat ipse in sermo. 1. V.

de

de communi vita Clericorum, in illis verbis. *Nec in conuiuio Domini mei superiorem locum elegi, sed inferiorem & abiectum &c.* secundam in epist. 148 ad Valerium dicens, eam fuisse causam lachrymarum, quas tempore ordinationis suæ fuderat. Addo etiam, quicquid B. Augustinus ante presbyteratum in animo habuisset, tamen vt vidit, se a Populo apprehensum, & presbyterum ordinatum, & ad plebem regendam deputatum, intellexisse, vocationem suam non fuisse ad vitam monasticam, aut eremiticam, qua homo quantumcunque perfectus, sibi soli consulit: sed ad vitam clericalem, qua non sibi soli viueret, sed docendo, scribendo, disputando, & alia Clericorum munera exercendo, aliorum salutem procuraret: Id enim apertè habes ex illomet in 10. Confess. cap. 43. in verbis supra citatis. *Conteritus peccatis meis &c.* Et ob eam causam, cũ factus presbyter de monasterio instituendo deliberaret, institutum illud sibi, & suis amplectendum proposuisse, per quod vtilitati totius Ecclesiæ Catholicæ plurimum consuleretur, quale fuit institutum illud, in quo regulas monasteriorum institutis clericalibus adiunxit, vt rei euentus demonstrauit.

Dices tandem, institutum illud, cuius meminit D. Augustinus in lib. de mor. Ecclesiæ cap. 33. non erat Clericorum, immo à clericali distinctum, sicut patet ex antecedentibus: nam ibi distinguuntur quatuor genera religiosorum. Primum Eremitarũ. secundum Monachorum. tertium Clericorũ. quartum Eorum, qui in Ciuitatibus remotissimi ab hominum conuersatione viuebant. quare sicut hoc quartum genus distinguebatur ab Eremitis, & Monachis, ita & à Clericis.

Respondeo. Nihil obstare, quo minus B. Augustinus in suo monasterio fundando illum modũ viuendi ibi cõstitueret, & noua instituta super adderet, & Clericatum illi adiungeret, vel saltem tales in eo monasterio poneret, qui ad clericatum pro locorum, & temporũ indigentijs eligibiles essent, sicut etiam fortassis votorum professionem, & obseruantiam adiunxit, de qua dubium est, an religiosi illi in diuersorijs Mediolani, ac Romæ degentes vota emitterent, cum ex verbis Augustini contrarium potius colligi videatur, quod videlicet in libertate sine votorum emissione communem vitam ducerent.

V.I. Octaua obiectio sumitur ex verbis D. Augusti. in Psal. 99. vbi de monasterio in horto ædificato scribit. *Sic & in illa vita communi fratrum, quæ est in monasterio, magni viri sancti quotidie in hymnis, & orationibus, in laudibus Dei inde viuũt, cum lectione illis res est, laborant manibus suis, inde se transigunt, non auarè aliquid petunt, quicquid eis infertur à pijs fratribus, cum sufficientia, & cum Charitate vtuntur, nemo sibi vsurpat aliquid, quod alter non habeat: omnes se diligunt, omnes inuicem se sustinent &c.* Cum dicat in illa vita, & non in ista, in illo monasterio, & non in isto, planè indicat, illud monasterium longè à Ciuitate remotum fuisse, & consequenter non Clericorum, sed Eremitarum.

Respondeo. Augustinus dixit, in illa vita, quæ est in monasterio, non quod monasteriũ longe abesset à Ciuitate, sed quia seculares in Ecclesia alloquebatur, quorum vita, quam cum vita religiosorũ comparabat, ab illa vita communi fratrum, quæ erat in monasterio plurimum distabat. & dato quod etiam illud monasterium à Ciuitate plurimum distitisset, non ex hoc inferri posset, quod esset Eremitarum, innumera enim ipsi clerici Canonici olim habuerunt, & etiam nunc habent monasteria à Ciuitatibus remotissima, & in solitudinibus posita, vt in secundo, & tertio libro dicemus.

Nona obiectio sumitur ex eisdem verbis Augustini in eodem loco dicentis. *Cum lectione illis res est, laborant manibus suis, inde se transigunt.* Nam si illi religiosi ex labore manuum viuebant, non erant clerici, quos Ecclesiarum redditus alebant.

Resp. Si Autor librum Actuum Apostolorũ, aut B. Pauli Epistolas, aut saltem Augustini librum de opere monachorum attente legisset, vidisset vtique, B. Petrum, & Paulum, & cæteros Apostolos, qui vitæ necessaria à populis petere, & accipere poterant, maluisse nihilominus labore manuum sibi victum comparare, ne alios grauarent. At omissis Epistolis Pauli, & Actis Apostolorum, saltem legere debuerat canones Concilij 4. Chartaginensis, cui Beatus Augustinus subscripsit, clericorum Ecclesiæ Africanæ vitæ normam describentis, in quibus canone 51. si ita cauetur. *Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus, honesto artificio victum quærat. & can. 52. Clericus victum, & vestitum sibi artificiolo, vel agricoltura absque officij sui detrimento paret. & can. 53. omnes Clerici, qui ad operandum validiores sunt, & artificiola, & literas discant.* Vides ex his, quibus modis tempore B. Augustini Clerici Hipponenses, & totius metropolis Chartaginensis labore manuum sibi ipsis victum compararent. consimiles canones multos congerit in suo Decreto Gratianus dist. 91. & in cap. cauendum 10. q. 3. & cap. 1. 21. q. 1. & licèt B. Augustinus dicat, religiosos illius monasterij manibus suis se transegisse, non negat tamen, illos bona stabilia in communi possedisse, immo hoc expresse docet in Epistola 64. superius allegata.

Vltima obiectio sumitur ex verbis Augustini in eodem loco, vbi dicit, illos religiosos elegisse vitam quietam, remotos à strepitu popularium, & à turbis inquietis, & à magis fluentibus seculi. Quæ omnia indicia sunt vitæ Eremiticæ. Addit Marquez, D. Augustinum ibi loci tria hominum genera distinguere, Primum Secularium. secundum Clericorum. tertium illorum in monasterio B. Augustini degentium, & multa alia inculcat, quæ ad rem non faciunt, & nihil concludunt.

Respondeo, B. Augustinum ex mea sententia in toto illo Commentario nõ loqui specialiter de suo

monasterio, sed in vniuersum de statu vitæ regularis degentium in monasterijs, & de illius quiete, ac tranquillitate. Sed vt demus, illum etiam in particulari de suo monasterio verba facere, nego ista indicia esse vitæ Eremiticæ, potius quam vitæ Clericalis: Nam per hoc, quod quis in monasterio tranquillam vitam ducit à strepitu popularium, & à magnis fluentibus seculi remotam, non infertur, illum Eremitici ordinis, potius quam Clericalis esse professorem. & Augustinus similia prorsus scribit de religiosis illis, qui Mediolani, & Romæ plures simul viuebant in diuersorijs ab omni seculariũ conuersatione remotissimi, quos constat Eremitas minimè fuisse. falsum est etiam, quod hic autor fingit ex sententiâ D. Augustini de triplici illo statu laicorum, Clericorum, & religiosorum, qui in illo monasterio degebant. Non enim hoc dicit Augustinus, sed in vniuersum omnes fideles in tres ordines distinguit. primum piorum secularium laicorum. 2. secularium Clericorum. 3. Regulariũ, sub quo comprehendit omnes siue Clericos, siue Monachos, & etiam conuersos: Monachi.n. tempore Augustini Clerici non erant, nec tamen inter laicos comprehendebantur, sed potius cum Clericis connumerabantur, vt habes ex D. Hieronymo in c. duo. 12. q. 1. Vnde per vitam illam, quæ erat in monasterio, non accepit vitam, quam ducebant religiosi in suo monasterio, sed in vniuersum omnium regularium in monasterijs degentium, vt dictum fuit, posito singulari pro plurali.

Caput decimumsextum.

Beatum Augustinum fuisse verum Clericum Canonicum, & instituti Canonici professorem etiam in Episcopali domo extitisse.

I. CVm boni Pastoris indicium euidẽs sit, proprij gregis ducem non solũ verbo, sed exemplo seipsum exhibere, inter alios pastores, quos Saluator noster IESVS CHRISTVS in Ecclesia constituit ad pascendum gregem, quem acquisiuit sanguine suo, illud veri Pastoris indicium euidentissimè omnibus monstrauit B. Augustinus eo potissimum tempore, quo à B. Valerio Episcopo pl bis Hipponensis sacerdos, & parochus fuit ordinatus. instituto namq; statim monasterio, quod breui tempore Seminarium Clericorum, Sacerdotum, & Episcoporum feracissimũ euasit, non satis se fecisse existimauit, si regularis obseruantiæ iugum super collũ discipulorum imposuisset, quod plerique faciunt, nisi eiusdem regularis disciplinæ onus primus ipse suis humeris portaret. Non est instituti nostri in hoc loco aduersus Erasmum, & alios nouatores probare, B. Augustinum, & Clericos Canonicos ab illo institutos tria vota Castitatis, Obedientiæ, & communis vitæ solemniter professos fuisse, de qua re præter ipsum Augustinum serm. 1. & 2. de Communi vita Clericorum, locupletissimè, ac solidissimè scripsit egregius Theologus facultatis Parisiensis Riccardus Cenomanus in proprio libro de hac re edito, cuius est titulus, Antidotus contra Erasmi Censuram in regulam B. Augustini, qui ad calcem primi tomi D. Augustini cum ipsa B. Augustini regula reperitur. Verum quod docere, & probare hoc loco intendimus, id est, B. Augustinum factum presbyterum Clericorũ Canonicorum siue Regulariũ, quos in suo monasterio instituit, vitæ modum, & normã renuisse etiam cum votorum emissione, & idem vitæ genus in Episcopali domo cum Clericis secum communiter viuentibus retinuisse. Et quanquam supposito semel, primum illud monasterium à D. Patre in horto Valerij institutum, non Monachorũ, aut Eremitarum, sed Clericorum extitisse, per necessariam consequentiam inferatur, illum instituto & professione Clericum, non Monachum fuisse, cũ certum sit, illum secundum eas regulas in monasterio, & etiam in domo Episcopali vixisse, quas cæteris in eodem monasterio degentibus obseruandas tradiderat. Nihilominus abundantioris doctrinæ gratia ea repetendo, quæ superius diximus, Probatur primo hæc veritas testimonio D. Augustini dicentis. *Cognito instituto, & voluntate mea bo. memoriæ senex Valerius dedit mihi hortum, in quo nunc est monasterium. Cæpi boni propositi fratres colligere, compares meos, & imitantes me.* Hæc verba indicant, B. Augustinum eandem vitam cum cæteris in suo monasterio degentibus renuisse. Quod adhuc magis exprimit Possidius, dum inquit: *Et cum Dei seruis viuere cæpit secundum modum, & regulam sub sanctis Apostolis constitutam.* At superius ostensum est, illos fuisse Clericos communiter viuentes ad normam regulæ Apostolicæ. Ergo B. Augustinus verè fuit professor instituti Clericorum Apostolicorum, qui Clerici Canonici nunc dicuntur.

Et confirmatur secundo loco eadem veritas autoritate Ecclesiæ in officio D. Augustini, & Doctorum dicentium, quod B. Augustinus factus presbyter monasterium Clericorum mox instituit, & cæpit viuere secundam regulam sub Sanctis Apostolis constitutam.

TErtio addere possumus alios Doctores, qui expresse fatentur, B. Augustinum Clericum fuisse, non Eremitam, non Monachum. Primus est Paschalis Papa huius nominis Secundi in literis Priori Sancti Frigdiani directis, in quibus de B. Augustino ita scribit. *Vitæ regularis propositum in primitiua Ecclesia cognoscitur ab Apostolis institutum, quam B. Augustinus tam constanter amplexus est, vt eam suis regulis informaret.* Secundus Robertus Holcot in librum Sapientiæ cap. 7. lect. 95. vbi hæc ait. *Omnes isti tam verbo, quam scripto docuerunt, quod etiam religiosi fuerunt, Hieronymus monachus, Augustinus Canonicus. Canonici* II.

vero

vero in canone vocantur Clerici ab Auguſtino 12. q. 1. cap. nolo vt aliquis. Vnde regula de communi vita Clericorum, quæ vocatur Regula B. Auguſtini, quam multi alij religioſi ſumpſerunt poſtea, inter quos ſunt Prædicatores, Carmelitæ, & longe poſtea Eremitæ Sancti Gulielmi, & Sancti Auguſtini, & multi alij conuenientes in vnum collegium facti ſunt ex Eremitis Vrbanitæ, & aſſumpſerunt S. Auguſtini regulam, quæ Eremiticæ vitæ omnino repugnat, & vocatur modò ordo ille Ordo Eremitarum S. Auguſtini, de quorum numero nunquam fuit Auguſtinus, quia nunquam fuit Eremita, ſicut patet per verba eius decimo Confeſſ. in fine, vbi loquens ad Deum, ſic dicit, Conterritus peccatis meis, & mole peccatorum, & miſeria mea &c. Hæc ille, propter quæ non me latet, nonnullos illi diras præcatos. Sed Autor non ſuſpectus, quod talia ſcripſerit, vt ſibi Clericos Canonicos gratificaret. tertius eſt Cardinalis Bellarminus de ſcriptoribus Eccleſiaſticis in Auguſtino, cuius verba ſuperius recitata omittimus, ne ſuperflua repetitione legentibus faſtidio ſimus.

III. Quarto confirmatur eadem veritas euidenti ratione. quia credendum eſt, Beatum Auguſtinum illorum inſtitutum tenuiſſe, & profeſſum fuiſſe, quibus ipſe primo regulam ſcripſit, & tradidit, cum Poſſidius, & Eccleſia in officio B. Auguſtini hæc virtualiter ſaltem iunge re videantur, nimirum inſtitutionem monaſterij, & traditionem regulæ Apoſtolicæ: verum Regulam à B. Auguſtino non Eremitis, ſed Clericis traditam, etiam totius Eccleſiæ conſenſione infra cap. 18. oſtendemus.

Quinto, Beatus Auguſtinus in Epiſcopatu habitum Clericorum Canonicorum, ac omnibus Clericis Canonicis communem ſemper geſtauit. non ergo ante Epiſcopatum fuerat Monachus, ſed Clericus. ſequela ad hominem neceſſaria eſt, ac ineuitabilis, cum ſcribat Ioannes Marquez cap. 7. §. 7. & ſequentibus, Auguſtinum non potuiſſe in Epiſcopatu clericalem habitum deferre: quia ante Epiſcopatum fuerat Monachus, nec poterat proprium habitum dimittere, etiam in Epiſcopali dignitate conſtitutus. Ergo ſi ab oppoſito oſtenſum fuerit, illum in Epiſcopatu non monaſticum, ſed Clericalem habitum communem cæteris Clericis ſecum viuentibus induiſſe, conſequens erit, illum ante Epiſcopatum Clericum Canonicum, & non Monachum, vel Eremitam extitiſſe. Induiſſe verò B. Auguſtinum in domo Epiſcopali habitum Clericalem cæteris omnibus Clericis communem, probandum erit inferius cap. 24. ne quæſtiones præueniendo materias ad inuicem confundamus.

Sexto, Hæc duo vnum & idem ſunt, Clericus regularis, & Canonicus regularis, ex eodem Marquez. cap. 6. §. 1. pag. 71. col. 1. hæc vero ad inuicem pugnant, & mutuo ſe excludunt, Canonicus regularis, & Monachus ex eodem Autore cap. 5. §. 3. At Beatus Auguſtinus epiſtola 76. ad Aurelium Carthaginenſem aperte fatetur, ſe eſſe in numero Clericorum, & ſe à Monachis diſtinguit, cuius hæc inter alia ſunt verba relata in capit. legi Epiſtolam 16. q. 1. *Nimis dolendum, ſi ad tam ruinoſam ſuperbiam monachos ſurrigamus, & tam graui contumelia Clericos dignos putemus, in quorum numero ſumus: cum aliquando etiam bonus Monachus vix bonum Clericum faciat, ſi adſit ei ſufficiens continentia, & tamen deſit inſtructio neceſſaria, aut perſona regularis integritas.*

Non me latet, Coriolanum in defenſorio cap. 5. in fine multum laborare, & multa dicere ad huius rationis vim eneruandam contra Canonicos Friſonarios. Primo quod B. Auguſtinus fuit fundator plurium monaſteriorum Monachorum, & Eremitarum, quod dictum non probat. ſecundo quod Monachi illi, de quibus in ea epiſtola agitur, erant de illis inſtitutis à D. Auguſtino, quod ſimiliter non probat, neque deducitur ex illa epiſtola. tertio quod omnes Monachi primitiuæ Eccleſiæ propriè ſumpti erant laici, quod falſum eſſe, ſuperius demonſtrauimus. quarto, quod Clericus propriè ſumptus debet eſſe in ſacris ordinibus conſtitutus, & habere curam animarum, cuiuſmodi ſunt Epiſcopi, & presbyteri, quod eſt abſolutè falſum, & contra ſacros Canones, nam Clericus eſt ille, qui in ſortem Domini vocatus eſt, & renunciatis omnibus viſibilibus ſolum Deum ſortem ſuam elegit, & eſt ordinibus Eccleſiaſticis initiatus. cap. Clericus 12. q. 1. & hoc ſiue habeat, ſiue non habeat curam animarum. quod ſi mens iſtius viri ſit, velle dicere, Epiſcopos & presbyteros curam animarum habentes, dicendos eſſe Clericos propriè; id eſt magis principaliter, fortaſſe indulgendum eſt, ſed tamen modus loquendi proprius non eſt, nec admittendus, vt dicamus ſolos Epiſcopos, & Sacerdotes animarum curam habentes eſſe propriè Clericos. quinto inquit, quod Clericus communiter dicitur ille omnis, qui eſt conſtitutus in ordine ſacro, ſiue habeat, ſiue non habeat curam animarum: quod etiam impropriè dicit, nam quid eſt, dici Clericum communiter? ipſe enim vtitur termino communiter, vt opponitur huic termino propriè, & ſic eſſe Clericum communiter, idem erit, quod eſſe Clericum impropriè. vtrum autem in ſacris ordinibus conſtituti ſint Clerici impropriè, ſi curam animarum non habeant, Peritis in Theologicis relinquitur decernendum. ſexto dicit, quod Monachus propriè dicitur ille, qui profeſſus eſt aliquam regulam monachalem ab Eccleſia approbatam. Communiter autem dicitur Monachus quilibet religioſus cuiuſcunque ordinis Regularis, & ſic appellatione Monachi veniunt etiam Eremitæ. quod dictum præter quod eſt contra illum, nam eo admiſſo, corruunt omnia, quæ dicit de monachatu D. Auguſtini, poteſt enim dici, quod fuit Clericus Regularis, ſed quandoque appellatus eſt monachus communi- IV.

ter, est etiam absolutè falsum; Nam Eremitæ Cœnobitæ antiquitus erant monachi verè, & propriè, vt patet ex Cassiano, Hieronymo, & alijs sexcentis. septimo dicit, quod accepto nomine Clerici propriè nullus Clericus est Monachus, sed nec vllus Monachus est verè Clericus, adeo quod quando monachus fit sacerdos, vel Episcopus, & accipit curam animarum, perdit nomen monachi, & retinet nomen Clerici; itaut non dicatur amplius frater talis, & monachus talis, sed talis Episcopus, vel Archiepiscopus. Quod dictum est similiter falsum, & absurdum, & contra consuetudinem Ecclesiæ, nam assumpti ad Episcopatum, & etiam Cardinalatum retinent nomen, & habitum suæ religionis, & se in Epistolis subscribunt, frater talis, vel talis monachus. Videantur epistolæ, & tractatus Humberti de Silua Candida, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, & Episcopi, & Nicetæ Pectorati in 10. & 11. tom. Annal. Baronij. Videantur Epistolæ B. Petri Damiani, qui cum esset Episcopus, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, nunquam se Clericum, & semper monachum vocauit. Sed quid opus est abundare probationibus in re notissima. octauo dicit, Beatum Augustinum in illa Epistola vocare se Clericum, quia erat Episcopus, cum quo stat, quod antea esset Eremita, vel Monachus. & in summa responsio illius est, B. Augustinum se denominasse Clericum, quamquam prius fuisset Eremita, & etiam teneret habitum Eremiticum, quia habebat curam animarum, & quia voluit denominari à nobiliori, quia non erat de numero monachorum propriè sumptorum, qui ab initio erant laici. Quam responsionem sub alijs verbis probat Marquez dicendo, nomen Clerici ab Augustino ibi loci accipi, non quatenus est nomen regularis Ordinis, sed quatenus est nomen officij Ecclesiastici, quo pacto etiam monachi, quando ad sacros ordines promouentur, dicuntur Clerici.

V. Verùm vt ostendamus, neutram responsionem difficultatem minuere, nec rationem soluere. Primo aduerto, hanc epistolam Augustini in eodem sensu, in quo à Canonicis Frigdionarijs (vt Coriolani vocabulo vtar) adducta fuit, ante annos quingentos & quinquaginta, allegatam fuisse ab Eruditissimo viro, & omnium Doctorum sui temporis facilè Principe Iuone Carnotensi Episcopo in quadam sua Epistola, quam scripsit Petro Pictauiensi Episcopo in causa cuiusdam Clerici Canonici cum Abbate Sancti Cypriani, cuius verba operæ precium duxi hic transcribenda, vt de vera intelligentia verborum B. Augustini in illa Epistola ex testimonio huius Autoris apud omnes facile constare possit. *Si fraternitatem, inquit, vestram in ius vocare possemus, quantum saluo charitatis vinculo, posset fieri, iure à vobis multas expostularemus iniurias, partim communes, partim proprias; quia Clericum in diœcesi nostra Deo militantem, & pro pulchritudine, & dulcedine vitæ contemplatiuæ fonti totis desiderijs hiantem, ad publicum redire, quietem suam interrumpere, vestra admonitione, vestra autoritate compulistis, quem cum vobis ad regimen cuiusdam Regularis Ecclesiæ diœcesis vestræ vestris Epistolis crebro compulsi concessimus, & canonicè electum ab ipsa Ecclesia transmisimus, non satis aptam à vobis passus est repulsam, qui præpostero ordine disceptare cœpistis, quando iam facta à fratribus, & collaudata à vobis eius electione in Prioratus sui sede eum sublimare noluistis, in quo & illi fratri non modicam intulistis verecundiam, & amico vestro non minimam fecistis iniuriam: non enim erat tanta precum instantia ab amico postulandus, qui ad iniuriam doni, & donantis tam facile mutata sententia fuerat refutandus. Nec satis tuentur fraternitatem vestram literæ Domini Papæ, quibus dictandis altari interfuimus, quæ confirmant Abbati Sancti Cypriani ius illud prædictæ Ecclesiæ, quod se habere dicebat ex legitima concessione quorundam monachorum, quæ vt audiuimus quietam possessionem Clericorum approbant, monachorum verò S. Cypriani intrusionem prorsus improbant. Ad hoc prædictus Abbas modis omnibus nitebatur, vt prædicta Ecclesia Prioratus ei à Domino Papa concederetur, quod Dominus Papa nobis reclamantibus, & libertatem Clericorum pro posse nostro defendentibus, facere noluit præcauens, vt ipse dicebat, ne per hanc occasionem prædictus Abbas Clericos moliretur excludere. Clericorum verò Ordini publicam infertis iniuriam, qui, monachorum ordinem ad tam ruinosam superbiam erigitis, vt Clericos eis subiugare studeatis; quorum tanta debet esse excellentia, vt secundum B. Augustinum vix etiam bonus monachus bonum Clericum faciat.* hæc ille, in quibus vides, verba Augustini ab Iuone mutuata, & in eo sensu allegata, vt non opponantur officia Monachorum officijs Clericorum, sed ordo Monasticus ordini Clericali, & clariùs Monachus Clerico, & Canonico Regulari, & vt nomen Clerici accipiatur, non vt significat personam in officio Ecclesiastico positam, sed certi Regularis Ordinis à monastico distincti.

Et quod ista sit germana, & legitima verborum D. Augustini interpretatio, & intelligentia, probatur, quia licet Monachi olim ex dispensatione, & ob penuriam Clericorum, admitterentur ad Clericatum, & nunc passim absque necessitate admittantur, non tamen propter hoc, quod efficiuntur Clerici, amittunt nomen monachi, neque se à monachis contra distinguunt, vt putent se in ordine superiori constitutos, sed passim monachi, & de ordine Monachorum tum à se ipsis, tum ab alijs vocantur: quia Clericatus inest illis quasi ex accidenti, & vnusquisque non secundum illa, quæ ex accidenti, sed quæ substantialiter illi insunt, denominari solet. Et è contrario quando Clericus transit ad monasticam, non amplius vocari solet Clericus, sed monachus. Cum ergo VI.

Beatus

Beatus Auguſtinus ſe abſolutè vocet Clericum, & reponat in numero clericorum, & contradiſtinguat à monachis, inditium manifeſtum eſt ſe nomen clerici non, vt eſt nomen officij Eccleſiaſtici, ſed vt eſt nomen Ordinis à monaſtico diſtincti accepiſſe; aliàs ſi priùs fuiſſet Monachus, etiam ad Presbyteratum,& Epiſcopatum aſſumptus, monachum ſe faſſus fuiſſet, neque vnquam à monachis diſtinxiſſet, ſicut nec etiam nunc, qui ad Epiſcopatum, & Cardinalatum ex monachis aſſumũtur, ſe monachos, & de Ordine monachorum eſſe negant, vel de Ordine clericorum videri volunt. Et tandem eſto per hanc rationem, & ex hoc loco præcisè ſumpto non conuinceremus, hanc eſſe legitimam, & neceſſariam intelligentiam illorum verborum Auguſtini, conuincitur tamen ex alijs adiunctis, quæ ſuperiùs adduximus: quia communis eſt ſententia Doctorum, immo & ab Eccleſia probata, quod factus Presbyter monaſterium clericorum inſtituerit, quod cum clericis tùm in presbyteratu, tùm in Epiſcopatu communem vitam duxerit, quod clericalem habitum etiam Epiſcopus geſtauerit, quod Regulam clericis tradiderit, quibus omnibus ſi hoc etiam addideris, quod ſe clericum nominare, & in numero clericorũ reponere, & à monachis diſtinguere voluit, quod ex dicta epiſtola habes, neceſſariò dicendum videtur, illum profeſſione clericum Canonicum, & non Monacum extitiſſe.

Caput decimumſeptimum.

Quænam cauſæ Clericorum Canonicorum, ſiuè regulariter, & communiter viuentium in Eccleſia Hipponenſi inſtituendorum potiſsimę fuerunt, declaratur, & cauſæ non veræ exploduntur, quas Marquez excogitauit.

I. INter alia argumenta clericatus B. Patris Auguſtini, hoc efficaciſſimum videtur, quod non ſolùm in presbyteratu cum clericis communem vitam egerit, ſed quod in Epiſcopatu monaſterium clericorum ſtatim inſtituerit, & quod vſque in extremum diem cum clericis communem vitam ducere voluerit. Sic enim ipſe de ſeipſo ait in ſerm. 1. de com. vita. Cleric. *Perueni ad Epiſcopatum, vidi neceſſe habere Epiſcopum, exhibere humanitatem aſſiduam quibuſcunque venientibus; ſiuè tranſeuntibus, quod ſi non feciſſem, Epiſcopus inhumanus diceretur; ſi autem conſuetudo iſta in monaſterio permiſſa eſſet, indecens eſſet. & ideò volui habere mecum in domo Epiſcopi monaſterium clericorum. Ecce quomodo hic viuimus, nulli liceat in ſocietate noſtra habere aliquid proprium, ſed ſi fortè aliqui habent, faciunt, quod non licet.* Hoc teſtimonium B. Auguſtini tam apertum nonnullos malè torquet, ita vt in omne latus ſe vertant, ſi quo modo hac ratione poſtpoſita, quæ ſola clericorum Canonicorũ in domo Epiſcopali inſtituendorum vera cauſa extitit, aliàs non veras adinuenire poſſint. inter quos iure meritò numerandus eſt Ioan. Marquez. cap. 6. §. 1. in fine,& §. 2. & ſequent. vbi de ſuo duo producit. Primum eſt, germanam, & veram cauſam inſtitutionis clericorum Canonicorũ in domo Epiſcopi per B. Auguſtinum factæ, eam extitiſſe, vt teſtes propriæ conuerſationis, & vitæ apud omnem populum haberet: ne quis putaret illum Epiſcopalis honoris ſedem per ambitum quæſiuiſſe, ad monaſticæ diſciplinæ iugum excutiendum, cui ex ſua profeſſione obſtrictus manebat. Quam ob cauſam cum non poſſet diutius in primo monaſterio commorari, ad Ciuitatem tranſijt, & in domo Epiſcopi monaſteriũ clericorum ædificauit. Porrò hanc huius inſtitutionis veram cauſam extitiſſe, pro comperto, inquit, habebunt, qui B. Auguſtini verba proximè citata, cum verbis Concilij Toletani ſecundi cap. 1. & Concili Toletani quarti cap. 22. conferre voluerint.

Alterum eſt, quod §. 4. ſubiungit, & longo ſatis diſcurſu proſequitur etiam in §. ſequenti, B. Auguſtinum poſt aſſumptionem ad dignitatem Epiſcopalem abſolutum fuiſſe à legibus ſuæ religionis: quia in monacho extinguitur per aſſumptionem ad Epiſcopatum obligatio votorum, & poteſt teſtari, & eſt dominus ſuorum bonorum, & manet ſolutus ab obedientia.

QVæ doctrina quo ad vtrumque dictum ſalua reuerentia falſa eſt, ne plus aliquid dicam. II. nam vt ordine præpoſtero à ſecũdo dicto incipiam, quod in monacho per aſſumptionem ad Epiſcopatum extinguatur obligatio votorum, tum ad hominem, tum ſecundum rei veritatem falſum eſſe oſtendo. Primo ad hominem, fatetur idem Autor, B. Auguſtinum in Epiſcopatu obnoxium fuiſſe ad geſtandum habitum ſuæ religionis, ob quam cauſam, quia putat illum ante Epiſcopatum monachũ fuiſſe, & habitum monaſticum induiſſe, contendit, illũ in Epiſcopatu habitu Clericorum vti minimè potuiſſe, ſed eumdem habitum monaſticum etiam in Epiſcopatu retinuiſſe cap. 7. §. 7. 8.& 9. Cæterum monachum magis teneri ad obſeruantiam regulæ & votorum, quam ad delationem habitus, nullus niſi in hac parte ignarus, negare poteſt, cum regulæ,& votorum obſeruatio profeſſioni monaſticæ intrinſeca, & eſſentialis ſit, delatio verò habitus extrinſeca, & accidentalis, & apud omnes pro trito vetuſtate prouerbium, quod monachum non facit habitus, ſed regularis obſeruantia,& profeſſio, quod etiam refertur in cap. Porrectum de Regul. Videtur ergo, an conſequenter loquatur, cum dicit, B. Auguſtinum poſt aſſumptionem ad Epiſcopatum obnoxium fuiſſe ad ferendum habitum monaſticum, & tamen abſolutum manſiſſe ab obligatione regulæ, & votorum. Deinde ſecundum rei veritatem hanc doctrinam falſam eſſe, conuincunt, quæ de

hac

hac re ſcribunt Innocentius primus B. Auguſtini contemporaneus, in cap. de Monachis 16. q. 1. & D. Thomas cùm tota Theologorum Schola in 2. 2. quæſt. 185. art. 8. nimirum, quæ monaſtica inſtitutio complectitur, in duplici eſſe differentia, alia quæ ordinis Epiſcopalis exercitio repugnant, & illud impediunt, qualia ſunt clauſuræ, & ſilentij cuſtodia, & ab ijs per aſſumptionem ad dignitatē Epiſcopatus monachū abſolui, iuxta textū in c. ſtatutū 18. q. 1. Alia verò quæ exercitium Ordinis Epiſcopalis non ſolum non impediunt, ſed potius valdè iuuant, & conferunt ad perfectionem ipſius ſtatus Epiſcopalis, vt delatio proprij habitus, & trium votorum cuſtodia, & ab huiuſmodi per promotionē ad dignitatem Epiſcopalem monachum nullatenus diſpenſari. De qua re præter deciſionem Papalem in dicto cap. de monachis, videndus omnino D. Thom. loco proximè allegato, vbi etiam rationes, quas Marquez contra communem ſententiam Doctorum producit, examinat, & diſſoluit. Neque verum eſt, quod hic Autor gratis affirmat, Summum Pontificem, quando aliquem Regularem Epiſcopum creat, facultatem illi tribuere, vt bona temporalia vti propria poſſideat, vel proprietarium illum facere: ſolùm enim adminiſtratorem, & non dominum eorundem bonorum illum inſtituit. Et ſi Azorius, aut alius ex allegatis ab hoc Autore aliter ſentit; non benè ſentit. & præter decretum Innocentij allegatum, contra hunc Autorem facit expreſſa definitio Alexandri Tertij in cap. cum ad monaſterium. de ſtatu monachorum, decernentis, cuſtodiam caſtitatis, & abdicationem proprietatis regulæ monaſticæ ita coniunctam eſſe, vt nec etiam Summus Pontifex ſuper his valeat aliquid indulgere. Vide gloſſam ibidem, & iura per illam allegata. Neque D. Thom. cum inquit: *Si tamen ex conceſſione Papæ teſtamentum faciat, non intelligitur ex proprio facere teſtamentum, ſed intelligitur Apoſtolica autoritate eſſe ampliata poteſtas ſuæ diſpenſationis, vt eius diſpenſatio poſſit valere poſt mortem.* adeo rudis, & ignarus fuit, vt crediderit, monachum factum Epiſcopum ex diſpenſatione Pontificia poſſe bona ſuæ Eccleſiæ adminiſtrare etiam poſt mortem, quemadmodum idem Autor D. Thom. imponit: ſed ſolùm innuit, quòd diſpoſitio ſeu teſtamentum factum à monacho Epiſcopo ex conceſſione Pontificia robur, & vim habet etiam poſt mortem ipſius teſtatoris.

Dices, in monacho per ordinationem Epiſcopalem extinguitur obligatio ad obediendum ſuis ſuperioribus, ſiue extinguitur votum obedientiæ. ergo idem dicendum de alijs votis. Nego, quod per aſſumptionem ad Epiſcopatum extinguatur in illo obligatio, ſeu votum obedientiæ: nam eadem ratione extingueretur votum caſtitatis. Nam quæ maior eſt ratio de vno quàm de altero? Dico igitur, in monacho facto Epiſcopo non extingui votū obedientiæ, ſed ſolū illud nō poni in exercitio propter defectum præcipientium, quod longè diuerſum eſt. Nam quando quis efficitur Generalis ſui Ordinis, & in ea dignitate moritur, non exercet votum obedientiæ ex defectu præcipientis, & tamen per aſſumptionem ad Generalatum ipſum votum obedientiæ in illo non extinguitur. Quæ res pluribus exemplis poſſet illuſtrari, nam per hoc, quod rhabarbarum propinatur ſtomaco ab humore collerico purgato, non amittit vim purgandi humorem collericum, & per hoc, quod aqua linum candidum à ſordibus purgare non poteſt, non extinguitur in aqua vis naturalis abluendi ſordes, quia hæc omnia eueniunt ex defectu obiecti, non autem ex defectu virtutis agentis.

VErùm hæc obiter dixerim. Multo autem magis falſum eſt, quod primo loco aſſerit, veram cauſam inſtitutionis Clericorum Canonicorum in domo Epiſcopi fuiſſe vt illi teſtes eſſent ad populos vitæ, & conuerſationis ipſius D. Auguſtini, & aliorum Epiſcoporum. Cauſa verò præcipua, & potiſſima talis inſtitutionis duplex extitit. Altera particularis, quæ ipſius beatiſſimi Patris ſpiritualem profectum reſpiciebat, quam ille dicto ſerm. 1. de comm. vita Cler. conceptis verbis explicauit, nimirum vt non ſolùm in presbyteratu, ſed etiam in Epiſcopatu Apoſtolicæ vitæ formam, & regulam teneret. Hic enim germanus, & legitimus eſt ſenſus illorum verborum: *Et quia hoc diſponebam, eſſe in monaſterio, cognito inſtituto, & voluntate mea beatæ memoriæ ſenex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nunc eſt monaſterium, cæpi boni propoſiti fratres colligere &c. & infra: Perueni ad Epiſcopatū, vidi neceſſe habere Epiſcopum exhibere humanitatē aſſiduam quibuſq; venientibus, ſiue tranſeuntibus, quod ſi non feciſſe, Epiſcopus inhumanus diceret. Si autē conſuetudo iſta in monaſterio permiſſa eſſet, indecens eſſet. & ideo volui habere in iſta domo Epiſcopi mecū monaſteriū clericorū, ecce quomodo viuimus &c.* Altera verò communis, quæ totius Eccleſiæ Catholicæ profectum, & commodum reſpiciebat, videlicet communis & regularis vitæ priſcorum clericorum à ſanctiſſimis Apoſtolis inſtitutorum nimia vetuſtate labentis, & cadentis inſtauratio, quam etiam expreſſit eod. ſerm. 2. cuius verba ſic referuntur cap. certè. 12. q. 1. *Certe ego ſum, qui ſtatueram, ſicut noſtis, nullum ordinare clericum, niſi qui mecum vellet manere, aut ſi vellet diſcedere à propoſito, rectè illi tollerem clericatum, quia deſereret ſanctæ ſocietatis promiſſum, captumq; conſortium. Ecce in conſpectu Dei, & veſtro muto conſilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non ſufficit Deus, & Eccleſia ſua, maneant vbi volunt, & vbi poſſunt, non eis aufero clericatum. Nolo habere hypocritas; malum enim eſſe quis neſciat? Malum eſt cadere à propoſito, ſed peiùs ſimulare propoſitum. Ecce dico, audite, qui ſocietatem communis vitæ iam ſuſceptam, quæ laudatur in Actibus Apoſtolorum deſerit, à voto ſuo cadit, &c.* Et totus ſermo ille cum ſequenti in eodem argumento verſatur. Et hæc potiſſima cauſa extitit, quæ Auguſtinum ad Clericos communiter viuentes inſtituendos mouit, vt Summi Pontifices, Concilia,

Canones, & omnes Catholici passim affirmant, dum ipsum Augustinum Apostolici Ordinis Clericorum Canonicorum Reparatorem prædicant, & miris encomijs extollunt. Et quanquam in ser. 2. de communi vita Clericorum in Episcopo non solùm bonam conscientiam propter semetipsum, sed etiam bonam famam apud Populum necessariam esse affirmet, non tamen deduci hinc potest ex sententia Beati Augustini primam, & præcipuam causam institutionis Clericorum Canonicorum fuisse, vt illi testes essent vitæ, & conuersationis ipsius Beati Augustini ad Populum Hipponensem. & vt demus, non nullos Episcopos ob hanc etiam causam Clericos Canonicos in suis Ecclesijs instituisse, non tamen concedo, eiusmodi causam adæquatam fuisse, sed nec etiam præcipuam: nec textus ex Concilijs Toletanis secundo, & quarto allegati, vel vnum iota habent, quod huic sententiæ vel in specie quidem fauere possit. Quod quia Marquez contendit, vt quafide Autores referat, faciliùs constare possit, vtrunque capitulum hic fideliter exscribam. Concilium secundum Toletanum capite primo allegato sic habet: *De his, quos voluntas parentum à primis infantiæ annis in Clericatus officio, vel monachali posuit, pariter statuimus obseruandum, mox cum detenti, vel ministerio electorum contraditi fuerint, in domo Ecclesiæ sub Episcopoli præsentia à Præposito sibi debeant erudiri. At vbi octauum decimum ætatis suæ compleuerint annum, coram totius Cleri, plebisq; conspectu voluntas eorum de expetẽdo coniugio ab Episcopo perscrutetur: quibus si gratia castitatis, Deo inspirante, placuerit & promissionem castimoniæ suæ absque coniugali necessitate responderint seruaturos, hi tauquam appetitores arctissimæ vitæ lenissimo Domini iugo subdantur, ac primo subdiaconatus ministerium probatione habita professionis suæ à vigesimo anno suscipiant: quod si inculpabiliter, ac inoffensè vigesimum, & quintum annum ætatis peregerint, ad Diaconatus officium, si scientes implere posse, ab Episcopo comprehentur, promoueri debent. cauendum tamen est his, ne quando suæ sponsionis immemores ad terrenas nuptias, aut abortiuos concubitus vltra recurrant. Quod si fortè fecerint, vt sacrilegij rei, ab Ecclesia habeantur extranei. His autem, quibus voluntas propria interrogationis tempore desiderium nubẽdi permanserit, concessam: ab Apostolo sententiam auferre non possumus, itaut cum prouectæ ætatis in coniu-*
II *gio positi renũciaturos se pari consensu operibus carnis spopenderint, ad Sacros Ordines aspirent:* Similiter verba Concilij Quarti Toletani in c. 22. allegato hæc sunt: *Similiter placuit, vt quemadmodum Antistites, ita Presbyteri, atque Leuitæ, quos fortè infirmitas, aut ætatis grauitas in Conclaui suo. (alia litera, Episcopi) manere non sinit, vt & ydem in cellulis suis testes vitæ habeant, vitamq; suam sicut & nomine, ita & meritis teneant, &c.* Vtrum verò, ex prædictis capitibus habeatur, veram & potissimam causam institutionis clericorum canonicorum in Ecclesijs, seu domibus Episcopalibus fuisse, vt Episcopi suæ ipsorum vitæ, ac conuersationis testes ad populos habere possent, alij iudicent, cum primum caput nihil omnino ad rem, secundum verò id solùm præcipiat, quod canonici, siuè illi Sacerdotes, siuè Leuitæ fuerint, siuè in conclaui degentes, siuè alibi, testes suæ conuersationis, & custodes habeant, quod & D. Augustinus in Regula, & omnia Regularium Ordinum instituta virorum, & mulierum expresse iubent, & in cunctis religiosorum familijs benè institutis inuiolabiliter seruatur.

Caput decimumoctauum.

Beatum Augustinum suam regulam Clericis Canonicis, nõ Monachis, vel Eremitis scripsisse, ac tradidisse.

Qvod superiùs clericale Beatissimi Patris nostri Augustini institutum ex I. duplici capite, nimirum ex regula ipsius clericis, non autem Eremitis, vel monachis tradita, & ex illius habitu clericali, non autem monastico probãdum spopondimus, nunc breuiter quantum amplitudo materiæ concesserit, præstandum erit. Et primo de regula, consequenter de habitu dicemus. Circa regulam tria dubia occurrunt. Primum, an Beatus Augustinus plures Regulas scripserit, an vnam tantum, & quænam illa sit. Secundum, an viris illam, an fœminis tradiderit. Tertium, An illam tradiderit clericis, an Eremitis, vel monachis. Quod ad primum attinet, Paulus Bergomensis in Apologia, & Coriolanus in defensorio cap. 2. in secunda parte capitis pagina vndecima, docent, non vnam, sed tres regulas scripsisse. Verba Coriolani sunt. *Secundo nota, quia Augustinus tres regulas composuit. Prima fuit ista, quam composuit in monte Pisano anno ætatis suæ 31. sub anno Domini 408. secunda fuit illa, quæ incipit. Antè omnia fratres charissimi diligatur Deus, deindè proximus. vbi autem istam composuerit, certum hucusque non habeo. Nam aliqui volunt, quod composuerit eam in centum Cellis in Conuentu Sanctissimæ Trinitatis, qui adhuc extat, & à nostris habitatur fratribus, & sic inueni in Libraria Cremonensi in volumine quodam vetustissimo sub illo titulo, S. Regula Beati Augustini, quam fecit fratribus eremitis in loco centum Cellis anno ætatis suæ trigesimo secundo sub anno Domini 410. aliqui verò dicunt, quod composuit eam in Africa, siuè in primo monasterio, quod ex suo patrimonio fecerat, siuè in certo monte altissimo per duo milliaria ab illo loco distante. &c. aliqui volunt, quod fecerit eam etiam in Monte Pisano, & hoc insinuare* viden-

videntur verba præfati sermonis. *Tertia regula fuit illa, quam composuit factus Episcopus, quam voluit esse communem, & fratribus, & canonicis, & eam speculum appellauit.* Habes istas regulas inter opera Diui Augustini ad finem tomi primi. Verùm quæ præter tertiam, ab omnibus viris doctis, & prudentibus pro confictis, & fabulosis, & à stilo, & doctrina Diui Augustini alienis, prorsus reijciantur, & non solùm ab Erasmo verùm etiam à Catholicis, vt videre est apud Censores Louanienses, & apud Cardinalem Bellarminum in censura primi voluminis operum Diui Augustini. præter quod si regulæ illæ ab Augustino editæ fuerunt anno ætatis suæ 31. & 32. vt Coriolanus fingit, cum tunc temporis Augustinus adhuc, vel Cathecumenus esset, vel etiam in luto vitioru hæreret, vt supra cap. 4. probatum fuit, illæ regulæ non hominis Christiani, & monasticis institutis addicti, sed concubinarij, & infidelis, aut saltem cathecumeni fuerunt. Omitto quæ Coriolanus dicit de mansione Augustini in monte Pisano, & centum Cellis, de quibus superius dictum fuit, vbi ostensum, Beatum Augustinum anno ætatis suæ 33. baptizatum, Mediolano statim profectum, ad Ostia Tiberina contendisse, & ibi ante vigesimum primum Aprilis eiusdem anni, & mensis constitisse. Omitto etiam absurditates, & errores eiusdem Corriolani in tatione temporum habenda, cum ait, Beatum Augustinum anno Domini 408. fuisse ætatis suæ annorum 3 r. & anno Domini 410. fuisse ætatis annorum 32. cum superiùs ostensum fuerit, illum anno Domini 388. 6. Idus Aprilis baptizatum fuisse, cum esset ætatis suæ annorum triginta trium, & alia multa prætermitto, quæ in eodem libro castigatione opus habent, in quo vix nullum verbum sinè offensione scribit. Concludendum igitur, ex dictis regulis solam tertiam, quæ Speculum Clericorum, vel Sermo de communi vita clericorum nuncupatur, quæ incipit: *Hæc sunt, quæ vt obseruetis præcipimus in monasterio constituti*. Veram germanam, & legitimam Beati Patris Augustini sobolem esse, & pro tali ab omnibus Catholicis pijs, & Doctis agnosci, ac teneri. De cuius regulæ dignitate, vtilitate, & præstantia superfluum est nunc plura comminisci, cum ea solis luce clarior sit, & vinum per se vendibile suspensa edera opus non habeat. Hæc regula illa est toti mundo notissima, sub qua tot præclarissimi Religiosorum cætus altissimo famulantur non solum ex clericis canonicis, verùm etiam aliorum Ordinum, vt sunt Ordines Prædicatorum, Cruciferorum, Scholarium Sanctissimæ Trinitatis, seù Redemptionis captiuorum, Gulielmitarum, Iambonitarum, Eremitarum Sancti Augustini nuncupatorum, Seruorum Beatæ Mariæ, De Mercede, Equitum etiam Rhodiorum, Sancti Iacobi de Spata, & aliorum, de quibus inferiùs sermo erit. Hæc regula illa est, quam tot illustres viri suis commentarijs efferunt, Hugo de Sancto Victore, Augustinus Ticinensis, Ioannes Trullo Aragonensis Regulares Canonici, B. Humbertus Ordinis Prædicatorum Generalis Magister, Robertus Ricciardinus, siue ricciardinus, & alij plures.

De hac ipsa Regula, vt ad secundum dubium veniamus, Erasmus, damnatæ memoriæ hæreticus, in propria censura sic ait: *Hæc regula, & sententijs, & dictionis figura refert Augustinum. Quia, & pia vtilitate, humanitateq; præfert autorem suum. quanquam probabile est, eam non clericis, sed fæminis esse scriptam, quæ in vnum collectæ sub moderatione sororis Augustini viuebant. eam præpositam vocat, sed omnium summa potestas erat penes Presbyterum. Non nullis autem immutatis accommodarunt eam viris.* Verùm illud Erasmi commentum non tanti erat ponderis, vt non posset silentio à nobis præteriri: illud magis admiratione dignum, quod inter Catholicos nonnulli alioqui cum primis pij, & docti ob Erasmi ratiunculas in eius sententiam fuerint se adduci. & propter quas obsecro tationes? Quia eadem regula paucis mutatis reperitur fæminis tradita, quæ in monasterio sub sororis eiusdem B. Augustini cura, & regimine degebant, vt in Epistola eiusdem Augustini 109. videre licet. Sed esto illis fæminis tradita fuerit, quid obstat, etiam clericis in monasterio cum eodem Augustino, & sub illius cura degentibus prius traditā fuisse? Certè ipse Augustinus fatetur, se ijsdem clericis secum viuentibus leges non nullas præscripsisse. Hoc enim verba eius redolent in 1. ser. de com. vita cler. exarata. *Nonrum .n. & noui omnes, qui mecum viuerent, nosse propositum nostrum, nosse legem vitæ nostræ.* Et Possidius c. 25. cum ait, quòd in disciplinationes suorum, & transgressiones à regula arguebat, & tollerabat, quantum decebat, & oportebat. & supra c. 5. cum ait, quod cum seruis Dei cæpit viuere in monasterio secundum regulam sub sanctis Apostolis constitutam. Quid .n. est aliud ipsa B. Augustini regula, nisi eadem regula Apostolica, quæ ante finem scriptura seruabatur, in scriptis redacta? Et sanè quis credat, B. Augustinum, qui paucis fæminis in monasterio degentibus regulā scribere voluit, suos clericos, cum quibus 40. circiter annis in communi vixit, quorum instituendorum, siue potiùs ad exemplar vitæ Apostolicæ, reformandorum curam præcipuam mente gerebat, quorum plures adhuc viuens Ecclesijs regendis, & monasterijs instituendis in diuersis locis presbyteros, & Episcopos dedit, sinè regula scripta relinquere voluisse? II.

Verum obijcit Erasmus, quòd aspectus fæminarum in regula canonicorum prohibeatur. Secundò, quod bini & bini per Ciuitatem incedere iubeantur. Tertiò propria vestimenta lauare. Quartò, quod in communi operari præcipiantur, & non nulla, quæ in clericos illorum temporum parū quadrabant, quorū maior tunc erat autoritas, & libertas. Quinto, quia in calce eiusdem regulæ Augustinus meminit speculi, & odorum, quæ fæminarum potius quam virorū sunt oblectamenta. Sexto, quod III.

in

in ipsa regula officia presbyterorum, Diaconorum, & Hippodiaconorum minimè describantur, quæ sanè describenda erant, si dictam regulam clericis scripsisset.

Sed hæc leuissima sunt, quia quod ad primam obiectionem attinet, propter maiorem libertatẽ, & autoritatem clericorũ illius temporis, nõ debebat immoderatus fœminarum aspectus non prohiberi, quem diuinæ scripturæ tot grauissimis exaggerationibus interdicunt, ob grauissima damna, quæ illum sequuntur, & à quibus clericorum licentia, vel autoritas illos minimè tutos, & immunes reddit. Nec diuinæ scripturę clericos excipiunt ob illorum licentiam, & autoritatem, cùm iubent, viros auertere oculos à muliere cõpta, & non conspicere speciẽ alienæ mulieris. Eccl.c.9.& 25. nec cõcupiscentia carnis, & oculorum, quam damnat Io. Apost. in sua Epist. Canonica, in antiquis clericis minus dãnabilis erat, quã in alijs ob illorum licẽtiam, & libertatẽ. Nequeverò libertati antiquorum clericorum repugnabat, binos vel ternos, per vrbes, & alia loca incedere. Alioquin Saluator noster discipulos suos, quorum vitam clerici imitantur, binos, & binos nõ misisset, nec etiam docuisset sapiens, melius esse duos simul, quam vnum, propter emolumentum societatis. multò minùs repugnabat licentiæ vel libertati, vel etiam autoritati, ac dignitati priscorũ clericorũ, propria vestimenta lauare, & proprijs manibus in cõmuni operari, quos sacri canones, præsertim Concilij 4. Carthaginensis, tempore ipsius B. Augustini celebrati, iubebant, ad exemplum Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & aliorum aliquo artificio & labore manuum sibi ipsis victum comparare. Neque verò speculum, & odores, de quibus B. Augusti nus in fine regulæ scribit, solius fœminei sexus oblectamenta dici debent, cum non de solis fœminis, sed multò magis de viris, & præsertim de clericis dicat Apostolus: *Christi bonus odor sumus*. Et B. ipse Augustinus speculũ aliud ex varijs diuinæ scripturæ sentẽtijs conflatum æquè pro viris, sicut etiã pro fœminis scripserit, vt etiam regula clericis tradita illorum speculum iure merito dici potuerit. Ac demũ quòd in eadẽ regula clericis tradita singulorum Ordinum officia distincta Presbyterorum, Diaconorum, & Subdiaconorum non descripserit, illud in causa fuit, quod nõ Ecclesiæ regimen, siuè gubernatio, sed communis, & regularis vitæ ratio in illa tradebatur.

IV. HAc igitur sententia tanquam falsa, & non solùm contra rationem, sed contra communem omnium Catholicorum consensum reiecta, solùm tertium dubium discutiendum nobis remanet. An supposito, quòd B. August. nõ solis fœminis, sed etiã viris ipsam regulam scripserit, & tradiderit, illa clericis canonicis tradita fuerit, an monachis, vel eremitis. Nam Coriolanus, Paulus Bergomen. & quidã alij, quos nouissimè secutus est Marquez c. 7. & S. 13. nullum non mouent lapidem, vt illam eremitis traditam, & pro illis scriptam probent, & suadeant: etsi posteà ad clericos, canonicos extensam fuisse nõ negent. E contrariò canonici Regulares illã suis clericis canonicis traditam contendunt, & speculũ clericorum exindè appellatam. Cuius sententiæ veritas & si per necessariam, & ineuitabilẽ sequelam ex hactenus dictis resultare videatur, neque qui contra sentiunt, alia ratione ducantur, nisi quod putent B. Augustinum ante presbyteratum verum monachum, & regulariter professum extitisse; vt nihilominus illius veritas etiam lippis, & cæcutientibus euidẽs, ac palpabilis fiat, octo prædicamẽtis, siuè generibus argumentorum illam euidentissimè demonstro. Primo ex tempore, quo B. Augustinus illam scripsit. Secundò, ex traditione Ecclesiæ Romanæ Catholicæ & Apostolicæ. Tertiò, ex Bullis Romanorum Pontificum. Quartò, ex sacris Concilijs. Quintò, ex libris iuris Canonici per censores Gregorianos correctis. Sextò, ex Historicis. Septimò, ex autoritate Doctorum. Octauo, ex repugnantia, quã cũ vita eremitica habet ipsa regula August.

Ex primò capite sic argumentor. Regula B. Augustini non fuit scripta, nisi post institutionem clericorum canonicorum. Ergò nõ pro eremitis, vel monachis, sed pro clericis fuit scripta. sequela huius rationis euidens est, quia si pro eremitis illam scripsisset, non opus habuisset ad illam scribendam institutionem canonicorum expectare, immo rario & rei natura postulabat, vt eremitis statim institutis (ad hominem loquor) illorum viuendi normã certa regula designaret: at verò ipsam regulam non nisi post institutionem canonicorum scriptam fuisse, probatur, tùm ad hominem, tùm etiam secundũ rei veritatem. Ad hominem quidem, quia id apertè fatetur Coriolanus in defensorio c.5.pag.11.& testis quem Marquez omni exceptione maiorem producit, frater Iordanus de Saxonia lib. 2. in vitas fratrũ c.14. secũdum aũt rei veritatem, quia regula B. Augustini vocatur 3. sermo de cõi. vit. cler. ita .n. citatur in iure, vt statim apparebit: quare necesse est, illũ post primũ, & secundũ sermonẽ scriptã fuisse, tertiũ .n. primo, & secundo posteriùs ẽst. Sed secundus sermo de cõi vit. cleric. ab August. iam sene, & canitie perfuso est habitus, vt illa eiusdem sermonis verba indicant: *Nõ decet hanc professionem, hæc mẽbra hos canos.* Igitur regula, quæ tertius sermo de cõi vita cleric. vocatur, non solùm post canonicos tùm in primo, tũ in secundo monasterio institutos, sed etiã ab ipso Augustino senio iam confecto scripta fuit.

Secundò probatur eadem veritas ex traditione Ecclesiæ, quæ in officio B. August. ab eadẽ Ecclesia probato, & non solùm inter Canonicos Regulares, sed etiã inter eremitas ante annos circiter 400. vsitato in hymno ad vesperas de B. Augustino canit.

Tu de vita Clericorum sanctam scribis regulam
Quam qui amant, & sequuntur, viã tenent regiã
Atque tuo sancto dictu redeunt ad patriam.

Quod officiũ Pius V. in bulla edita anno 1570. per quam officia Congregationis Lateranen. probauit à D. Thoma Aquinate ordinatum affirmat, & ante annos 300. illius vsum in Ecclesia receptum fatetur Fr. Iordanus de Saxonia lib. 2. in vitas fratrũ c.14

E Ne-

Neque satisfacit, quod ait Io. Marquez c. 7. §. vltimo post suum Coriolanum, regulam B. Augustini vocari Regulam clericorum, quòd eremitis ex dispensatione ad clericatum assumptis tradita fuerit. Quia nunc monachi, ex dispensatione Apostolica, omnes sunt clerici, nec tamen illorum regula dicitur regula clericorum, sed monachorum: quia nomen clericorum absolutè prolatum intelligitur de clericis, qui sunt tales propria natura, non autem de monachis factis clericis ex dispensatione; aliàs D. Benedictus diceretur modò scripsisse regulam de vita clericorum, quia monachi D. Benedicti modò sunt clerici, quod nullus vir cordatus dicit. & sicut monachus factus clericus nō amittit naturam, & habitum monachi, ita etiam non amittit nomen. Quare si regula B. Augustini pro monachis ex dispensatione factis clericis scripta fuisset, neque D. Thomas, neque aliquis eruditus, & doctus dixisset absolutè, B. Augustinum scripsisse regulam de vita clericorum, sed dixisset monachorum. Adde, quod sacri canones, etiam post quam monachi ex dispensatione facti sunt clerici, distinguunt Ordinem clericorum ab Ordine monastico, & nomine clericorum absolutè prolato non veniunt in iure canonico ipsi monachi. Quare cum locutiones Ecclesiæ sint interpretandæ iuxta ea, quæ in iure canonico habemus, nusquam legitime dici poterit, Ecclesiam nomine clericorum absolutè prolato intellexisse, vel monachos, vel eremitas factos clericos ex dispensatione.

V. Tertiò pobatur eadem veritas testimonijs triū Summorum Pontificū, quorū duo priores sūt antiqui ante quingentos circiter annos. Primus est Paschalis secundus in quodam priuilegio septimo concesso Priori & canonicis sancti Fridiani Ciuitatis Lucensis, cuius authenticum in Archiuio illius Ecclesiæ adseruatur; in quo Canonicam institutionem commendans, ita scribit: *Vita regularis propositum in primitiua Ecclesia cognoscitur ab Apostolis institutum, quam B. Augustinus tam grataner amplexus est, vt eam suis regulis informaret.* Secundus est Innocentius huius nominis secundus, qui in Concilio Romano cap. 9. ita decernit: *Praua autem consuetudo (prout accepimus) & detestabilis inoleuit, quòd & monachi, & regulares canonici post susceptum habitum, & professionem factam, spreta beatorum Magistrorum Benedicti, & Augustini regula, leges temporales, & medicinam gratia lucri temporalis addiscunt. & infra. Vt ergo Ordo Monasticus, & Canonicus Deo placens in sancto proposito inuiolabiliter conseruetur, nec hoc vlterius præsumatur, autoritate Apostolica interdicimus.* Ex hoc aureo decreto duo habes. Primò Beatum Augustinum fuisse Magistrum, & Legislatorem Canonicorum, sicut B. Benedictus fuit Magister, & legislator monachorū. Secundum, iuxta sanctos Patres, & antiqua Concilia regulam D. Augustini esse regulam canonicam, contradistinctam à monastica, sicut ipse Ordo Canonicus à monastico semper fuit distinctus. Ex quibus sequitur tertium, videlicet falsam esse in iure canonico doctrinam Coriolani asserentis, Innocentium secundum in cap. perniciosam 18. quæst. 2. appellare Regulam Augustini Regulam monasticam, cum in dicto cap. quod acceptum est ex eodem Concilio Romano, & est in ordine vigesimum sextum, expresse numeret tres regulas, Benedicti, Basilij, & Augustini, & illarum professo res dicat esse monachos, & canonicos, neque vllibi vocet regulam B. Augustini regulam monasticam, & supra dicto cap. 9. expresse declarauerit, illam esse regulam canonicorum, non monachorum: cùmq; Ordo monasticus ab Ordine canonico sit distinctus, & consequenter hi Ordines debeant habere regulas distinctas, quæ nam erit regula, secundum quam iuxta dictum Concilium viuere debeant ipsi canonici? Nam Concilium tres tantùm numerauit, primam Diui Basilij, secundam Diui Benedicti, tertiam Diui Augustini. Si enim canonici sub aliqua ex istis tribus regulis viuere debebant, & regula Augustini erat regula monastica. ergo regula canonica erat regula Diui Basilij, vel diui Benedicti, quod an sit verum, tu cogita. & hinc habes vndè leuitatem illorum redarguas, qui vt Augustini cucullā pupularibus suadeant, vetustum officium Beati Augustini deprauantes, loco huius versiculi: *Tu de vita clericorum sanctam scribis regulam.* eo sublato istum reponere voluerunt. *Tu de vita monachorum sanctam scribis regulam.* Quod an bona fide actum sit, mei non interest iudicare. Tertius est Eugenius Quartus in Bulla, per quam Canonicos Regulares Congregationis de Frisonaria nuncupatæ Sacrosanctæ Basilicæ Lateranensi, vti veros clericos originarios illius Ecclesiæ restituit, in qua ita ait: *Huius professo Sancti Ordinis, & sacri propositi post sanctos Apostolos primùm in Alexandrina Ecclesia Marcus Petri discipulus fuit institutor, & conditor, ac gloriosus Augustinus Episcopus diuinis regulis, & doctrina decorauit.* Dices, supradictis autoritatibus probari, quòd Beatus Augustinus suis Clericis aliquam regulam tradiderit, non tamen probari, hanc regulam præ manibus habitam, illam esse, quam Augustinus ipsis clericis descripsit: Respondeo. si hæc illa non est, ostendatur alia, & illam à Beato Augustino clericis traditam probetur.

Caput

Caput decimumnonum.

Doctrina capitis præcedentis autoritate Conciliorum, & S. Canonum comprobatur.

I. Confirmatur quarto loco eadem veritas autoritate Sacrorum Conciliorũ, quorum primum est Concilium Romanum sub Eugenio II. celebratum, in quo totius Ordinis Canonici generalis reformatio est attentata, & pro eadem reformatione libellus editus quinque capitulorũ, sine liber Canonicus nuncupatus. Ex quo libello deprompius est textus capituli. in omnibus. de conseruatio. d. 5. In eo siquidem libello sunt tres sermones B. Augustini de comm. vita Cleric. Primus incipit: Propter quod volui. Secundus: Charitati vestræ. Tertius: Hæc sunt, quæ vt obseruetis, præcipimus, in monasterio constituti, & est ipsamet Regula Augustini, quæ vocatur Speculum Clericorum. Secundum est Cõcilium Rhemense sub eodem Eugenio II. celebratũ cap. 3. vbi sic habet. *Statuimus, vt sanctimoniales, & mulieres, quæ Canonicæ nominantur, & irregulariter viuunt, iuxta Beatorum Benedicti, & Augustini Regulam vitã in melius corrigant, & emendent*. Et licèt Concilium non loquatur de Canonicis viris, sed de Canonissis, sufficit tamen, quòd vsque ad illa tempora Regula B. Augustini censebatur Regula Canonica, non autem Regula Monastica. Non me latet dubium esse, an istud Concilium sub Eugenio II. celebratum fuerit, an sub Eugenio III: & non deesse, qui sub tertio censeant. Verùm in tertio volumine Concilium ponitur celebratum sub Eugenio II. tertium est Concilium Ticinense celebratum anno Domini 855. quod iubet omnes Regulares viuere, vel secundum Regulam B. Benedicti, vel secundum Regulam Canonicam, & licèt non meminerit Regulæ B. Augustini, tamen nomine Regulæ Canonicæ intelligendã esse Regulam B. Augustini, quæ per antonomasiam Canonica dici consueuit, tum ex hactenus dictis, tum ex dicendis apertissimè constabit. quartũ est Concilium Romanum sub Innocentio II. celebratum, quod explicitè vocat Regulam Canonicam Regulã B. Augustini, cuius decreta referuntur à Cardin. Baronio tomo 12. sub anno 1139.

II. Quinto loco probatur eadem veritas ex iure Canonico, circa quod vnum supponendum prius est, nempe Summum Pontificẽ Gregorium XIII. accitis vndique viris doctissimis, & in arte peritissimis, conquisitis etiam vetustissimis exemplaribus integris, & incorruptis, Gratiani decretum tam quo ad textus, illos cum legitimis, & veris autoribus cõferendo, & ab illegitimis, & spurijs vindicando, & legitimis reddendo, quàm quoad glossas, & notas marginales, illas ab erroribus, quibus passim aspersæ fuerant, repurgando, suæ puritati & integritati restituendum, & corrigendum curauisse. Absoluta vero ipsa correctione, ad quorundam nimiam licentiam in libris pro illorũ commodo alterandis coercendam, sequens decretum cõdidisse, quod statim in fronte ipsius Decreti imprimendum mandauit. *Emendationem decretorum locorumq; à Gratiano collectorum (erat enim is liber mendacijs, & testimoniorum deprauationibus plenissimus) à nonnullis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris optimo consilio susceptam, selectisq; ad id negotium S. R. E. Cardinalibus, & alijs eruditissimis viris adhibitis commissam, multis autem varijsq; impedimentis hactenus retardatam; nunc tandem vetustissimis Codicibus vndique conquisitis, autoribusq; ipsis, quorum testimonijs vsus erat Gratianus, perlectis, quæquè perperam posita erant, suis locis restitutis, magna cum diligentia absolutam, atque perfectam edi mandauimus. In qua magna ratio habita est operis huius dignitatis, & publicæ eorum præsertim, qui in hoc studio versantur, vtilitatis. Iubemus igitur, vt quæ emendata, & reposita sunt, omnia quàm diligentissimè retineantur, ita vt nihil addatur, mutetur, aut immineatur*. Hoc supposito, probatur euidenter, Regulam B. Augustini clericis Canonicis traditam esse, non Eremitis, vel Monachis. Nam in Decreto allegantur quatuor textus ex Regula B. Augustini, vel ex serm. 3. de comm. vita clericorum, qui cum astu alicuius partium studiosi loco moti essent, & sub titulo sermonũ ad Eremitas inuulgati, per Correctores Gregorianos deletis titulis sermonum ad Eremitas, suis locis, & suis veris titulis restituti fuerunt. Primus textus est cap. quando necessitas. disciplinæ 86. d. qui textus allegatur sub hoc titulo: *Vnde Augustinus de vita clericorum*. Secundus est cap. Non vos iudicetis 5. q. 5. qui textus sic allegatur: *De hoc scribit B. Augustinus serm. 3. de comm. vita Clericorum, seu Regula tertia sic dicens &c.* Et aduerte quod Correctores Gregoriani vocant hanc Regulam Augustini tertiam regulã, non quòd probent primam, & secundã superius refutatas, sed per comparationẽ ad primum, & secundũ sermonẽ de cõmuni vita clericorũ, qui in Concilio Romano sub Eugenio Secundo, & in Concilio Aquisgran. celebrato referuntur inter Regulas clericorum Canonicorum. Tertius textus est cap. non dicatis 12. q. 1. qui similiter allegatur sub titulo, ex serm. 3. de communi vita clericorum. Quartus textus est. c. nec solo. 32. q. 5. qui pariter sic allegatur: *Ita Augustinus ser. 3. de communi vita clericorum, & in epist. 109. ad Monachas*. Vbi vides, distinctum esse hunc sermonem, qui est Regula clericorum ab epistola, quæ est Regula ad Monachas.

Non me latet, Io. Marquez c. 7. §. fin. & c. 8. §. III.
quinto respõdere, nullũ ex prędictis textibus sumptũ esse ex Regula Augustini, sed acceptũ fuisse ex quodam sermone, qui inter opera B. August. vagabatur sub tit. de communi vita cleric. tertius in ordine. quod dupliciter suadere nititur. Primo ex cap. non dicatis 12. q. 1. qui allegatur ex serm. 3.

de communi vita clericorum: nam in illo textu sunt multa, quæ non reperiuntur in Regula B. Augustini. Secundo ex Augustino Zarrabita in additionibus ad cap. quando necessitas 86. dist. vbi notat, nullum ex fragmentis Regulæ, quæ Gratianus allegauit, acceptum fuisse ex ipsa Regula, sed ex epistola 109. vel ex sermonibus de communi vita clericorum. Verùm vt bona venia tanti viri dixerim, sic respondens, planè indicat, quæ ex Doctoribus refert, in fontibus non vidisse, aut si vidit, non aduertisse, aut quod suspicari nolim, minus fideliter exscripsisse. Nam in Codice per Censores Gregorianos repurgato, ac restituto (siue inter illos fuerit Augustinus Zarrabita, siue non, nihil ad rem attinet.) Primus ille textus cap. quando necessitas. sic formaliter, & verbaliter (nescio alijs verbis melius hoc exprimere) allegatur: *Vnde Augustinus de vita clericorum*. In additionibus vero sic legimus. *Inter opuscula B. Augustini anno Domini 1481. Parmæ impressa, sunt tres sermones de communi vita clericorum, ex quibus in vulgatis tomis operum D. Augustini tomo decimo restantur duo sermones quinquagesimus secundus, & quinquagesimus tertius ad fratres in Eremo. Tertius autem cum epistola 109. omnino conuenit, sed quæ in epistola diriguntur ad Monachas, in sermone diriguntur ad viros. ex istis tribus sermonibus de communi vita clericorum multa accepit Gratianus, vt suis locis notabitur, & hoc quidem ex tertio*. Et similiter secundus canon allegatur ex sermone tertio de communi vita clericorum, siue ex Regula tertia Augustini. pariter in additionibus ad cap. non dicatis 12. q. 1. ita habes: *Hoc caput sumptum est ex sermone 3. de communi vita clericorum, in quo Regula B. Augustini continetur, ac reperitur in epistola 109. sed in ea ad Monachas oratio conuertitur.*

Ex his quatuor maximi momenti habemus. Primum est, pro vno eodemq; tum à Gratiano, tum à Censoribus Gregorianis haberi tertium sermonem B. Augustini de communi vita clericorum, & tertiam Regulam eiusdem Augustini, quæ regula illa est, de qua nunc agitur: & per hoc præcluditur effugium à Marquez excogitatum, cum ait, dictos canones ex Regula B. Augustini minimè sumptos fuisse; sed ex tertio sermone de communi vita clericorum. Secundum est, B. Augustini Regulam primo viris traditam, exinde monialibus postea adaptatam. Tertium, Regulam B. Augustini pro clericis Canonicis prius fuisse scriptam, licèt alij Religiosorum cœtus illam postea imitandam, & seruandam susceperint. Quartum, falsum omnino esse, nullum ex fragmentis à Gratiano allegatis acceptum ex ipsa Regula, sed vel ex epist. 109. vel ex tertio sermone de communi vita clericorum illos omnes depromptos fuisse. Nam Censores Gregoriani, quorum censuram Summus Pontifex probauit, pro eodem acceperunt tertium sermonem de communi vita clericorum, & tertiam Regulam B. Augustini: & si tertius ille sermo a Regula diuersus est, eius erit illum nobis inter opera B. Augustini monstrare. Nam nos ex Decreto Gratiani habemus, beatum Augustinum tres sermones de communi vita clericorum scripsisse, & pro tertio nihil præter Regulam habemus. Addo etiam, illi textus extra omnem controuersiam reperiuntur in Regula B. Augustini. Vnde ergo negatur, nullum illorum ex ipsa Regula acceptum fuisse, verùm omnes depromptos ex alio sermone de communi vita clericorum, qui præter ipsam regulam nusquam reperitur?

Dicet, tex. ille cap. non dicatis 12. q. 1. depromptus non est ex Regula Augustini, quia multa habet, quæ in Regula B. Augustini minimè reperiri possunt. Sed facilis est responsio. Textus ille non ex vno tantum Augustini loco est acceptus, sed ex varijs locis collectus, & consarcinatus quod frequens est in eodem autore. vide textum in cap. Clericus 91. d. quod nec ipsos Correctores Gregorianos latuit, vt ex additionibus satis patet, licèt ijdem correctores illos varios textus loco mouere noluerint, ne cogerentur glossas vel loco mouere, vel delere, quod alibi non semel fecerunt. immo notauerunt ijdem correctores, quædam esse in eodem capite, quæ apud D. Augustinum nullibi reperiri possunt: quædam etiam ex prima regula inter regulas B. Augustino attributas, quam vt dictum est supra, omnes tanquam spuriam ab illo reijciunt.

Sexto loco probatur eadem veritas testimonio Historicorum, ex quibus, vt recentiores omittamus, primus sit B. Antoninus Florentinus in 2. p. summæ Historialis tit. 10. cap. 8. §. 3. vbi de Sancto Augustino scribit. *Et ab eo dicitur Ordo Canonicorum Regularium habuisse initium, quibus & Regulam scripsit, quam hodie plurimi religiosi profitentur, vt Prædicatores, Eremitæ, Seruitæ, Canonici Regulares omnes, licet diuersarum religionum, & alij*. Hoc Beati Antonini testimonium non potest Marquez reijcere, qui ad secundum verbum eiusdem Antonini testimonio abutitur contra Canonicos Regulares, quod & Ludouicus de Angelis, & frater Fulgentius Laucillottus, & alij eiusdem instituti ante illum fecerant. Neque D. Antoninus propter hoc in pœnam contradictionis incidit propter illa, quæ in 3. parte tit. 24. cap. 14. de Ordine Eremitarum scribit, vt idem Marquez cap. 7. §. 15. contendit. Primò, quia, quæ scribit in secunda parte, ex propria sententia scribit, ac etiam in proprio loco tractandi de vita, & rebus gestis Beati Augustini. Cæterùm quæ in tertia parte tit. 24. cap. 14. habet, non ex propria sententia se scribere fatetur, sed ex sola relatione fratris cuiusdam Ordinis Eremitarum, quod statim in initio eiusdem capitis admonuit dicens. *De sacro Ordine Eremitarum Sancti Augustini, qui in priuilegijs inter Mendicantes computantur, quæ inueni hic refero. Quidam Religiosus dicti Ordinis sic scribit. Reuelatum fuit prophetico spiritu Abbati Ioachimo &c.* IV.

Ecce

Ecce vides, quantæ autoritatis esse debeat testimonium D. Antonini ex eo loco sumptum, ad Beati Augustini cucullam eremiticam probandam, quod nihilominus prædicti autores per omnes paginas tam frequenter inculcant. Secundo quia in eod. tit. 24. cap. 14. idem Antoninus statim in principio postquam Eremitarum sententiam retulit, qui Ordinem Eremiticum non solùm à B. Augustino institutum, sed etiam omnibus alijs Ordinibus mendicantium, & Monachorum, & Canonicorum antiquiorem esse contendebant, illam sententiam tanquam falsam istis formalibus verbis sic reijcit: *Sed declaratio ista non sufficienter probat propositum, nam si Ordo Eremitarum, & in Eremo viuentium cœpit à Paulo Eremita, nō sequitur, quòd talis modus viuendi esset Ordo B. Augustini, vel quòd viuerent secundum regulam B. Augustini, qui adhuc non erat in mundo, sed postea plusquam per centum annos. Nec legitur alicubi, quod aliquam communem Regulam illi Eremita haberent, nec tunc aliquis ordo vel religio erat ab Ecclesia approbata, vt postea fuit. Quod B. Benedictus, & eius religio secundum Regulam eius fuerit post Augustinum, certum est; vnde & Canonici Regulares, qui profitentur Regulam Augustini, vtique fuerunt ante Monachos Benedictinos. & etiam aliqui Eremita viuentes religiosè in locis solitarijs potuerunt esse, qui viuerent secundum Regulam Augustini, & forte illi, ad quos sermones editi dicuntur ad Eremitas. Sed non erant illi propriè loquendo illius Ordinis, & modi vita, cuius nunc sunt, qui dicuntur Eremitani, & habitant in Ciuitatibus, Villis, & Castris. Similiter & si fuerunt aliqui ante ordines Mendicantiū, qui viuerent in Eremis secundum Regulam Augustini, non tamen erant talis Ordinis, nec habebant vnum caput, nec illas ordinationes, quas habent Eremitani nunc. Vnde potest dici, quòd, qui dicuntur Eremitani, non fuerint ante Mendicantes, sed postea, vt patebit infra.* Hæc ille, quæ si Venerandi Patres Eremitæ perpenderent, cessarent tot concertationes fundatæ in hoc testimonio, quod nihil eis prodest, plurimum autem obest, vtpote per quod ea omnia, quæ illi de institutione, habitu, Regula ab Augustino accept is tradunt, funditus euertuntur, & tolluntur. quæ necessario animaduertenda esse duxi propter alia multa, quæ inferius repetere necessarium erit. Ex quibus etiam D. Antonini verbis quatuor corollaria magni ponderis inferuntur. Primum, quòd tempore Augustini Eremitæ nullam certam Regulam habebat, nec erat aliquis certus Ordo Eremitarum ab Ecclesia approbatus. Secundum, quòd licet post Augustinum potuerint esse aliqui Eremitæ in solitudinibus degentes sub Regula B. Augustini, illi non erant eius Ordinis, cuius nunc sunt, qui vocantur Eremitani Ordinis Sancti Augustini, & è conuerso ordo Eremitarum D. Augustini, qui nunc est, nihil commune habet cum antiquis Eremitis. Tertium, quod illi antiqui Eremitæ in solitudinibus degebant, non in Ciuitatibus, Villis, & Castris. Vnde Religiosi illi in horto Valerij à B. Augustini constituti prope Ecclesiam parochialem ciuitatis Hipponensis, Eremitæ nullo modo esse potuerunt. Quartum, quòd Ordo Eremitarum, qui nunc est, post Ordines Mendicantes D. Dominici, & D. Francisci fuit institutus, vel saltem approbatus, de qua re inferius dicemus.

Secundus igitur testis sit Lucidus Historicus lib. 10. de Rebus gestis post Christi aduentum cap. 17. vbi ait. *Rubrica de ordine religiosorum testatur communem Clericorum Ordinem à B. Petro, & alijs Apostolis fuisse institutum, qui deinde à B. Augustino insignem, & singularem Regulam accepit.* Tertius est autor Fasciculi temporum fol. 54. vbi ait. *Ordo Canonicus cœpit florere in Beluacensi Ecclesia, qui primò ab Apostolis, postea à B. Augustino regulariter institutus fuit.* Idem autem sunt regulariter institui, & regulam accipere. Quartus Vincentius Beluacensis lib. 18. cap. 54. vbi catalogum librorum D. Augustini recensens, numerat Regulam de institutione Clericorum librum vnū. Quinus Autor, qui vitam S. Norberti Ordinis Præmonstratensis fundatoris descripsit, & illius discipulus fuit, Hugo appellatus, in vita eiusdem Sancti Norberti: quæ legi potest apud Surium tomo 3. sub die 6. Maij. scribit enim hic autor, cum B. Norbertus de ordine fundando apud se recogitaret, apparuisse sibi B. Augustinum, & ostendisse regulam, ac dixisse. *Augustinus ego sum Hipponensis Episcopus. ecce habes regulam, quam ego scripsi, sub qua si bene militauerint confratres tui filij mei, adstabunt securi in extremi iudicij terrore.* Aduertendum est autem, B. Norbertum tunc de instituendo Ordine Canonicorum, non Eremitarum cogitasse, quem de facto talem postea instituit. Sextus est Aimonius Historicus Francorum antiquus ante annos septingentos, nam vixit anno Domini 840. hic Autor duobus in locis meminit Regulæ B. Augustini lib. 5. historiæ de rebus gestis Francorum cap. 10. & 17. & reddit causam, ob quā in Concilio Aquisgrani sub Ludouico Pio congregato non fit mentio de Regula B. Augustini, cum agitur de reformatione Canonici Ordinis, quia, inquit, Concilium illam supponebat tanquam notissimam, sub qua omnes Canonici tunc viuerent, sed quasdā institutiones super addere volebat, quæ totius vitæ Canonicæ perfectionem comprehenderent, quæ non ita distinctè in ipsa regula designabantur, sicut designantur, quæ spectant ad Monachos in regula B. Benedicti. Septimus est Venerabilis Beda lib. 4. historiæ Gentis Anglorum cap. 4. vbi meminit monasterij in Iugeto nuncupati sub regula, & Abbate Canonico degentis. eius verba sunt. *Ipsum namque est, quod nunc grande de modico effectum in Iugeto vocatur, & conuersis iamdudum ad meliora sustituta omnibus, egregium examen continet monachorum, qui de prouincia Anglorum ibidem collecti, ad exemplum Venerabilium fratrum sub Regula & Abbate Canonico, in magna continentia, & sinceritate proprio labore manuum viuunt.* Siue autem illi Religiosi in Iugeto consti-

tuti essent verè Canonici, degentes sub regula, & Abbate Canonico, siue illi essent Monachi reformati ad exemplum Canonicorum degentium sub regula, & Abbate Canonico, vtrunque enim sensum hæc verba referunt, nihil interest. Satis est, ex hoc loco haberi, apud Bedam mentionem fieri tum Regulæ, tum Abbatis Canonici: Regula autẽ Canonica est Regula Augustini, neque enim alia Regula Canonica monstrari potest. Et quod de Regula B. Augustini autor intelligere velit, illa eius verba satis aperte indicant: *sub Regula, & Abbate Canonico in magna continentia & sinceritate proprio labore manuum viuunt.* Nam in Regula B. Augustini specialiter cauetur, vt clerici horis constitutis aliquid in commune operentur, maiori studio, & frequentiori alacritate, quàm si sibi quisque propria faceret. Et videtur Augustinus in ipsa Regula consuetudinem, & statuta Ecclesiæ Africanæ inserere voluisse, quæ iubebant, vt clerici quantumcunque docti aliquo honesto artificio victum sibi ipsis compararent, vt patet ex Concil. 4. Carthagin. cap. 51. & duobus seqq. de quibus supra dictum fuit.

VI. Septimo probatur eadem veritas testimonijs Doctorum. & sanè pro omnibus Doctoribus sufficere posset ipse Augustinus, inter cuius opera reperitur ipsa regula, & etiam sermo tertius de cõmuni vita clericorum, qui cum regula coincidit: quæ regula cũ tot seculis ab Ecclesia sub titulo Speculi clericorum, vel de communi vita clericorum, vel regulæ Canonicorum fuerit recepta, & per antonomasiam regula Canonica passim in Concilijs nuncupata, nescio quam ob causam, & qua licentia nunc sint, qui negare audeant, illam clericis Canonicis traditam fuisse. Nam si ista licentia admittatur, pari modo licebit alia multa huius Sanctissimi Patris scripta in dubium reuocare, aut etiam aperte negare. Addo secundo loco D. Bernardum in lib. de præcepto, & dispensatione cap. 3. & 7. vbi meminit Regulæ D. Augustini, & Ordinis illius, & in epist. 2. & 3. vbi per Ordinem D. Augustini intelligit Ordinem Canonicorum. Tertius est B. Vmbertus S. Ordinis Prædicatorum Generalis magister in commento eiusdem Regulæ. Ille enim Augustini Regulam tanquam Canonicis traditam, & à Canonicis acceptam refert. Et sanè totus Ordo Prædicatorum Regulam B. Augustini non Eremitis, sed clericis Canonicis traditam agnoscit. Quartus est Robertus Holcot in c. 7. lib. Sapientiæ lect. 95. cuius verba superius sunt recitata. Quintus Robertus Arboricensis lib. 2. de Cœlibatu, vbi ait, Ordinem canonicum Augustinianum ab Ipso sancto Præsule Regula, & Legibus descriptum. Habetur liber in tomo 2. operum eiusdem Autoris. Sextus Robertus Riccardinus in commentario ad Regulam D. Augustini. Septimus Riccardus Cenomanus in Antidoto ad censuram Erasmi per facultatem Parisiensem probata anno Domini 1539. vbi ad calcem libelli hæc habet. *Denique cum tot retro seculis tam multi Doctores, & Præclari viri hanc crediderint Regulam Augustini traditam viris, quin & Cõmentarijs illustrauerint simul, & Sedes Apostolica approbauerit. Nescio si tot Ecclesiæ proceribus neglectis quispiam inueniatur vsque adeo insani cordis, vt vni Erasmo monachorum nomen tam grauiter infestanti adhæreat.* Quæ responsio & approbatio præcedente matura deliberatione facta fuit à Facultate Parisiensi instantibus Canonicis regularibus S. Victoris, non autem fratribus eremitis, vt etiã ex hoc capite videas, illos Facultatem Parisiensem minimè ausos interpellare, vt decerneret an regula B. Augustini ipsis Eremitis fuerit scripta. Nec te moueat, quòd Riccardus Cenomanus in progressu ipsius libelli Monachorum nomine vtatur, itaut videatur sentire, ipsam regulam ab Augustino monachis traditam fuisse, quia ex contextu habes, illum nomine monachorum clericos Canonicos intelligere, nec vis facienda est in nomine, cum de re nobis cõstat. Alios plures Doctos & probati nominis autores omitto, Hugonem de Sancto Victore, Ioannem Mauburnum Belgam, Martinum Azpilquetam Nauarrũ, Augustinũ Nouellum Ticennensem, Viros toti Orbi cognitos, ne nostrorum testimonio in causa notissima indigere videamur. Hoc solum pro colophone præsentis capitis annectã, licèt dubitatum sit à plerisque, an B. Augustinus autor fuerit Ordinis Eremitarum, nunquam tamen dubitatum in Ecclesia Dei, an idem Augustinus Canonici Ordinis vel Autor fuerit, vel saltem reparator, ac insignis reformator. Vnde consequenter loquentes dicere oportet, non posse in dubium reuocari, an B. Augustinus Clericis Canonicis regulam tradiderit, esto de eremitis in dubium id reuocetur: à quo argumento cõuictus Coriolanus in suo defensorio pag. mihi 2. ausus non fuit negare, Hanc tertiam Regulam, de qua solum hic loquimur, & quam ab Augustino Episcopo scriptam verissimè fatetur, Canonicis traditam, sed solùm contendit, illam Canonicis & Eremitis communem fuisse, quod etiam dixerat frater Iordanus de Saxonia loco sæpe citato ex lib. 2. in Vitas fratrum cap. 14. hoc solo ab illo discrepans, quòd Coriolanus ipsam Regulam nonnisi ab Augustino Episcopo scriptam asserit, & verum dicit, frater Iordanus ab eodem presbytero post fundatum monasterium in horto Valerij editã affirmat.

Caput vigesimum.

Probatur eadem veritas ex repugnantia, quam cum vita Eremitica habet ipsa Regula B. Patris Augustini.

Postremum argumentum ad eandẽ veritatem cõfirmandam sumi potest ex repugnantia, quam habet cum vita eremitica ipsa Regula B. Augustini. quæ repugnãtia duobus vijs ostẽdi potest, nempe ratione quadã vniuersali, & cõparatione inter ipsam Regulam Augustinianã, & vitam Eremitarum I.

tarum per singula capita facta in particulari. Ratio vniuersalis est, quia quemadmodum Ordo Clericalis ab initio nascentis Ecclesiæ vsque in præsens semper à monastico, & multo magis ab eremitico, si Ordo Eremiticus à monastico secernatur, distinctus fuit, & pro distincto est habitus, itaut ex vno ad alium ordinem transitus fuerit non semel interdictus, vt superius dictum fuit; ita etiam regula monastica, vel eremitica, & regula canonica pro distinctis sunt habitæ, quod etiam ex varijs testimonijs summorum Pontificum, & conciliorum superius deductum est. Cum itaque ex omnium sententia nomine regulæ canonicæ semper venerit regula B. Augustini, omni probabilitate carent, qui illam eremitis, & monachis, & non clericis traditam affirmant. Alioqui si Regula B. Augustini pro eremitis, siue pro monachis ab initio condita fuisset, & regula verè monastica ex ipsa institutione esset, cur potius illam, quam Regulam B. Benedicti, vel Basilij canonicam dixissent? Cur canonicis sub regula Augustini degentibus ad ordinem D. Benedicti transitum prohibuissent? Quod tamen prohibuerunt cap. mandamus cum seq. 19. q. 3. Cur demum ipsis monachis sub regula D. Benedicti degentibus curam animarum personarum sæcularium interdixissent, clericis verò canonicis concessissent, eò quod regulæ laxiori inseruiant? vt dicitur in c. quod Dei timorem. de Statu monach. si æquè esset regula monastica, immo etiam eremitica regula B. Augustini, sicut regula D. Benedicti?

II. Verùm hac ratione omissa, quæ sanè introspecta virium plena est, & magni ponderis apud omnes esse debet, operæpretium erit, vt propius ad rem accedentes, ipsam regulam cum institutis vitæ eremiticæ per singula capita pedetentim conferre incipiamus: ita enim fiet, vt nullis dubium relinquatur, omnia ferè in eadem regula contenta cum vita eremitica è diametro pugnare, & è contrario in clericos canonicos optimè quadrare, & illis conuenire. Prima igitur repugnantia notatur in illis verbis eiusdem regulæ cap. 1. *Qui aliquid habebant in seculo, quando ingressi sunt monasteriũ, libenter velit illud esse commune. & infra, nec extollantur si communi vitæ aliquid de suis facultatibus contulerunt, nec de suis diuitijs magis superbiãt, quia eas in monasterio partiuntur, quàm si eis in seculo fruerentur.* Hæc verba indicant, religiosos, quibus Augustinus Regulam tradidit, bona etiam stabilia, & diuitias in communi habere potuisse, & habuisse, quæ eremitis in tugurijs, & in solitudinibus degentibus omnino conuenire non possunt, immo nec etiam in ciuitatibus habitantibus, si tales erant, quales illos fuisse contendit Marquez in cap. 6. §. 2. & alibi, adeò scilicet pauperes, & in paupertate adeo profunda viuentes, vt nihil omnino temporalium bonorum, præsertim stabilium possiderent, etiam nomine totius monasterij, & in communi. Quadrant verò in clericos canonicos, qui bona etiam immobilia in communi habebant, vt patet legenti primum, & secundum sermonem de communi vita clericorum, ex quibus habes eos, qui monasterium clericorum ingrediebantur, diuitias in seculo habentes, partem pauperibus erogare, partem parentibus relinquere, partem verò in cõmuni conferre solitos fuisse.

Secunda repugnantia notatur in illis verbis: *Nõ sit notabilis habitus vester, nec affectetis vestibus placere, sed moribus.* Hæc nescio quid commune habeant cum cuculla nigra eremitica, vnica zona succincta, quam teste Marquez ipsi eremitæ, nec etiam dormituri soluebant. Vtrum autem quadrent in habitum canonicum, non est præsentis loci prolixius probare, vel explicare. III.

Tertia repugnantia notatur in illis verbis: *Oculi vestri etsi iaciantur in aliquam feminarum, in nullam figantur: neque enim quando proceditis, feminas videre prohibemini, sed appetere, vel ab ipsis appeti velle, criminosum est.* Quæ verba superfluè ad eremitas dirigi videntur, qui in solitudinibus ab humana conuersatione remotissimi viuebant, secundum Marquez cap. 8. in princ. magnoperè verò ad clericos spectabant, quos necesse erat ob curam animarum, & alia clericorum munera obeunda, frequenter in populis, & in locis, vbi erant feminæ, conuersari, quorum virtus, vt idemmet Augustinus lib. de moribus Ecclesiæ cap. 32. scribit, tanto mirabilior, maiori prædicatione dignior videtur, quod difficilius est, eam in multiplici hominum genere, & in ista vita turbulentiore seruare.

Quarta repugnantia notatur in illis verbis: *Quãdo ergo simul estis in Ecclesia, & vbicunque feminæ sunt, inuicem vestram pudicitiam custodite.* Nam ista verba de Ecclesijs eremitarum illorum temporum omnino intelligi non possunt, cum illæ essent in solitudine, & in locis ab omnium conuersatione remotis, quod etiam fatetur Marquez de monasterio à B. Augustino in horto Valerij ædificato, quod in loco à Ciuitate longè distanti extructum fuisse cõtendit; vt supra visum fuit. Conueniunt autem Ecclesijs clericorum, & præsertim in Parochialibus, vel etiam Episcopalibus existentium, quales erant clerici ab Augustino tum in primo, tum in secundo monasterio instituti.

Quinta repugnantia notatur in illis verbis: *Vestes vestras in vnum habeatis sub vno custode, vel duobus, vel quot sufficere possint ad eas excutiendas, ne à tinea lædantur. etsi fieri potest, ad vos non pertineat, quod vobis indumentum pro temporum congruentia proferatur, vtrum hoc recipiat vnusquisque, quod deposuerat, an aliud, quod alter habuerat, dum tamen vnicuique, prout cuique opus est, non negetur.* Quæ verba in eremitas illorum temporum, tales præsertim, quales monachi secundum Baronium, & Marquez ab Augustino in Africa fuerant instituti, omnino quadrare non possunt, qualis exempli gratia fuit D. Fulgentius, quem isti Autores pro discipulo D. Augustini nobis obijciunt: illi enim mutatorias vestes non habebant, quas deponerent, vt loco illarum alias acciperent, vtque propterea inter eos contentio- IV.

nes, & murmura orreatur, quod non acciperet quisque, quod deposuerat. Nam vnica tunica contenti erant, quam semel indutam siue per æstatem, siue per hyemem, non amplius exuebant, quã zona pellicea præcinctam,nec etiam dormituri soluebant. Ita enim expressè fatetur Marquez de habitu priscorum eremitarum ab Augustino institutorum cap. 8. §. 4. & alibi non semel, & ante illum Cardinalis Baronius to. 6. Annalium sub ann. 504. num. 34. Quadrant autem optimè in clericos canonicos, sicut patet ex ijs, quæ de illorum communi vestiario scribit ipse D. Augustinus serm. 2. de communi vita clericorum.

V. Sexta repugnantia notatur in illis verbis: *Indumenta vestra secundum arbitrium Præpositi lauentur, siue a vobis, siue a fullonibus; ne interiores animę sordes contrahat mundæ vestis nimium appetitus*. Quæ verba cum habitu eremitico, tali præsertim, qualem habitum illorum eremitarum Augustinianorũ fuisse fatentur idem Autores, nihil commune habere possunt: ille enim erat vnica tunica nigra zona pellicea succincta, quam nunquam soluebant,nec lauabant. Dicetur, quòd lauabant alia indumenta interna. Respondeo primò. D. Augustinum loqui de habitu superiori,qui omnibus conspicuus est, de quo etiam supra dixerat: *Non sit notabilis habitus vester, nec affectetis vestibus placere,sed moribus*, Non de habitu interiori, quem nemo videt,cuius munditiei nimius appetitus interiores animæ sordes contrahere non solet; nimiũ enim studium mundæ vestis non ponitur circa habitum internum, qui non videtur ab alijs, & multi sunt interius nimium sordidi, qui tamen exterius nitidi videri volunt. Deinde si illi eremitæ vestes internas habebant, quas vel ipsi, vel fullones lauarent, illorum habitus non erat talis,qualis erat habitus Pauli Primi Eremitæ, Hilarionis, Antonij, Fulgentij,ac demum talis,qualem Marquez, & illius similes contendunt, vnica videlicet tunica quam nunquam deponerent siue per hyemem,siue per æstatem.

Dicet, quod illorũ habitus erat, vel nigellus, vel lactineus nõ artificialis, sed naturalis,& talis,qualẽ natura præbebat,qualem legimus tulisse Beatum Fulgentium, de quo ait, qui eius vitam scripsit: *Sublus casulam nigello, vel lactineo pallio circumdatus incessit*. Verum hæc euasio difficultatem non tollit, nam neque D. Fulgentius, nec aliquis Sanctorum Monachorum,vel Eremitarum vestem, quam semel induit, vnquam lauisse repertus est: immo de Sancto Hilarione insigni eremitarum parente legitur, lauisse saccũ, quo semel indutus fuit, nunquam aut mutasse, aut lauisse, cum superuacaneum esse diceret, munditias in cilicio quærere. Deinde si habitus illorum eremitarum non erat tunica nigra,sed vel nigra, vel alba, prout vellerum natura concedebat. Non ergo habitus eremitarum, quos ab Augustino institutos fatemur, erat tunica, siue cuculla nigra zona pellicea præcincta, sed tunica, vel nigra, vel alba, quam naturalis velleris color tribuebat. Vt quid ergo pro cuculla nigra tantoperè decertant? Certè si hæc responsio admittatur, falsitatis apertissimæ conuincuntur, quæ de ipsa cuculla nigra scribuntur in sermone D. Ambrosij, in Epistolis Valerij, & Sigiberti, & in sermonibus ad Eremitas.

Septima repugnantia notatur illis verbis: *Lauacrum etiam corporis, cum infirmitatis necessitas cogit, minimè denegetur, sed fiat sine murmure de concilio medicinæ. & infra. neque erant ad balnea, siue quocumque necesse fuerit, minus quàm duo, vel tres*. Hæc etiam verba crediderim antiquis eremitis in solitudinibus degentibus vnica tunica fine per æstatẽ, siue per hyemem indutis,parum affabre conuenire. sanè da B. Fulgentio, quem vitæ eremiticæ à B. Augustino institutæ verũ exemplar producunt, scribit Autor illius vitæ anonimus, qui illius discipulus extitit c. 30. quòd persuadentibus medicis, vt lauacris balnearibus vteretur. *Non quid balnea, respondit, facere poterunt, ne homo mortalis explete vita sua tempore moriatur, si verò proximam mortem nec aquarum calidarum possunt fomenta repellere, cur mihi obsecro persuadetis, vt rigorem diu seruatæ professionis in fine dissoluam?* Hæc sanctus ille Episcopus, qui cùm morti esset vicinus, ne rigorem suæ professionis dissolueret, aquis balnearibus vti noluit.

Nec sufficere videtur ad has difficultates euitandas, quod inquit Marquez, Eremitas à B. Augustino institutos Cænobitas fuisse, non Anachoritas: siue enim Anachoritæ, siue Cænobitæ fuerint, si tales erant, quales illos fuisse, tum ipse cap. 8. §. 4. tum alij passim affirmant, præcipuè Autor ille sermonum ad eremitas serm. 5. 14. 27. & 28. Frater Iordanus lib. 1. cap. 15. Paulus Bergonensis, Coriolanus, & alij, nempe in solitudinibus viuentes, cuculla nigra, eaq; zona pellicea nunquã soluenda induti, eædem prorsus difficultates manent, & non tolluntur repugnantiæ, si dicatur, illos fuisse Cænobitas, & non Anachoritas, vt conferenti patebit.

Caput vigesimumprimum.

Contrariæ sententiæ rationes afferuntur, & soluuntur.

I. Contra sententiam tribus capitibus proxime antecedentibus firmatam producit Ioan. Marquez. cap. 7. §. 13. leuissimas nonnullas coniecturas, ad suadendum, B. Augustinum suam Regulam non clericis canonicis, sed suis eremitis primitus scripsisse. Prima coniectura est. In Editione Plantiniana operum D. Augustini edita est ipsa regula sub hoc titulo: *Regula B. Augustini ad seruos Dei*. Certum verò est, illum fuisse titulum fratrum illorum temporum, quod mille testimonij posset probari.

Respon

Respondeo. quid si pro vna Plātiniana editione sexcentas alias proferamus, quibus eadem regula edita fuit sub titulo vel speculi clericorum, vel regulæ de communi vita clericorum, vel sermonis de communi vita clericorum? Præterea vnde constat fratres illorum temporum omnes fuisse eremitas Augustinianos? Vel vnde constat eremitas, qui nunc sunt, fuisse temporibus diui Augustini? Vnde etiam habent eremitæ, vel diuino, vel humano iure, vel Christi, vel Papæ, vel Imperatoris, vel alterius Principis priuilegio, quòd ipsi soli nomine seruorum Dei nuncuparentur, vt cum audis seruū Dei, statim eremitam augustinianum necesse sit intelligere? Ego enim fateor meam ignorantiam, istius modi priuilegia nunquam vidi.

II. SEcunda coniectura. licet clerici canonici etiam ipsi inter seruos Dei computari possent, tamen verus, & proprius illorum titulus erat, quo illos compellauit Valentinus Abbas in epist. 256. Dominos suos clericos illos vocans.

Respondetur. clerici D. Augustini iure merito vocari poterant Domini, & nihilominus à consortio seruorum Dei non excludebantur, nec consequenter à nomine. Nam & Augustinus vice versa vocat ipsum Valentinum dominum, & tamen à consortio, & nomine seruorum Dei non excludit. videatur epist. 46. & 47.

Tertia Coniectura. B. Augustinus fundauit suā Regulam in Actis Apostolorum, præsertim in 4. c. vbi de communi vita Christianorum primitiuæ Ecclesiæ sermo habetur, quam vitam agebat Augustinus, prius quàm clericos institueret.

Respondeo, in primitiua Ecclesia omnes fideles communem vitam ducebant tam clerici, quam laici, & multò magis clerici, inter quos tale institutum per aliquot secula durauit: & re vera tale institutum præsefert ipsum nomen clerici, vt habes ex cap. duo 12. quæst. 1. Cæterùm vt hæc ratio saperet, multo sale opus esset. Nam esto B. Augustinus suam regulam in actis Apostolorum fundauerit: Esto etiam antequam esset clericus, vel clericos institueret, communem vitam cum socijs & amicis apud agros proprios duxerit, quid inde? Num ex hoc sequitur, quòd vel fuerit eremita, vel quòd eremitas instituerit, vel quòd hanc regulam illis tradiderit, quæ toto Cælo ab illorum instituto distat, vel quod eam non dederit clericis? minimè gentium. neque vllus licèt acutissimus Logicus istiusmodi sequelas per veram artem sillogisticam deducet.

III. QVarta coniectura. Iubet Augustinus fratres suis manibus laborare, & lucrum in commune conferre, & de eo viuere. Hoc in eremitas optimè quadrat, non in clericos, qui de redditibus Ecclesiarum alebantur.

Respondeo. B. Augustinus in regula iubet, vt nullus sibi aliquid operetur, sed vt omnia opera nostra in communi fiant, maiori studio, & frequentiori alacritate, quam si nobis singuli propria faceremus. Quòd vero operemur manibus ita, vt aliquid lucremur, & lucrum in cōmune conferamus, vt inde sumptus pro victu, & vestitu necessarios nobis faciamus, in regula nostra, non legitur: sed etsi legeretur, quàm optimè in clericos illorum temporum quadraret, colligitur ex Actis Apostolorum, & ex epistolis Pauli, in quibus Petrus, & Paulus, qui erant Apostoli, nihilominus leguntur proprio labore manuum sibi ipsis victūm comparare voluisse, vt B. Augustinus notauit in lib. de Opere monachorum. Colligitur etiam ex Decretis Concilij IV. Carthaginensis cap. 51. & duobus sequentibus, cui B. Augustinus interfuit, antequam regulam scriberet, & ex alijs, quæ videri possunt apud Gratianum in suo Decreto. 91. d. Esto etiam clerici Hipponenses ex redditibus Ecclesiæ alerentur, vtile tamen erat, illos ad ocium fugiendum, & bonam valetudinem seruandam, aliquid manibus suis operari.

Postrema coniectura deducitur ex diuersis modis, quibus B. Augustinus vtrunque Ordinem instituit, eremitarum, & clericorum, quæ coniectura quoniam nullo solido fundamento subnixa est, silentio prætermittitur, ne tempus conteramus. Hoc vnum aduertentes, falsum omnino, & contra omnem veritatem esse, quod idē Autor pag. 103. & 104. scribit, in reformatione Ordinis Canonici per Concilium Aquisgrani habitum facta, non fieri mentionem Regulæ B. Augustini, quia Ordo Canonicus, de quo in eodem Concilio agebatur, supponebatur à Concilio diuersus ab Ordine per D. Augustinum instituto, quando Regulam scripsit. Hoc inquam falsissimum est, nam si illi diuersi erāt à canonicis per D. Augustinum institutis, cur pro illorum reformatione recitati sunt à Concilio sermones ipsius B. Augustini de communi vita clericorum, & in libello pro eadem reformatione ædito registrati, nimirum cap. 112. & 113. Dices, at licèt ibi registrati fuerint duo sermones priores, non tamen registrata fuit Regula. Respondeo, Regula non fuit registrata, quia supponebatur tanquam notissima, secundum quam omnes canonici passim consueuerant profiteri, quam ob causam vocabatur per anthonomasiam regula canonica: sed nihilominus cum fuerit scripta post primum, & secundū sermonem, & dicatur sermo tertius in ordine de communi vita clericorum, sufficit ad conuincendū, quòd Ordo ab Augustino institutus, siue rectius restitutus, non fuit diuersus ab Ordine canonicorum, de quibus in Concilio Aquisgrani habito mentio habetur. Porro in hoc verum dicit, cùm ait, causam, ob quam Concilium dictę regulæ non meminit, fuisse, quia mens concilij erat, exactam quandam viuendi normam ex dictis Sanctorum Patrum, & sacris canonibus collectam, ipsis canonicis præbere, quæ non ita exactè in ipsa Regula B. Augustini habetur, sicut habetur in Regula B. Benedicti: & ideò supposita ipsa Regula tanquam notissima Concilium in colligendis Canonibus, & dictis Sanctorum Patrum laborauit. Quod præterquam ab Aymonio Historico illorum temporum lib. 5.

lib. 5. de rebus gestis francorum cap. 10. & 17. notatum fuit, colligitur satis euidenter ex altero Concilio Aquisgrani habito cap. 15.

Caput vigesimumsecundum.

Quis nam fuerit Clericorum Canonicorum à D. Augustino institutorum verus habitus, & quale indumenti genus esset, quod Birrum vocabant, explicatur.

I. PRæter ea, quæ pro clericali Sanctissimi Patris instituto probando hactenus deduximus, potest eadem veritas alia ratione à posteriori, & à signo sumpta ex ipsa delatione clericalis habitus euidentissimè cōfirmari. Nam etsi iuxta vulgatum, & protritum, vestate prouerbium, habitus non faciat monachū; sed professio regularis cap. porrectum. de Regularibus. Nihilominus ab externa delatione habitus regularis ad internam regularis instituti professionem legitimè inferri posse, nullus sciens, & prudens negabit. Verùm prinsqnam probemus, B. Augustinum etiam in sede Episcopali positum communem habitum cæterorum clericorum cum ipso viuentium detulisse operæpretium erit, quis nam fuerit eorundem clericorum proprius, & verus habitus, prius explicare. Quem B. Augustinus serm. 2. de communi vita clericorum satis sufficienter his verbis explicare visus fuit, cum ait: *Nemo det Birrum, vel lineam tunicam, vel aliquid aliud, nisi in commune.* Ex istis enim verbis colligimus, duo vestimentorum genera esternum habitum clericorum canonicorum B. Augustino conuiuentium cōstituisse (de interno enim nunc non quærimus) Quorum alterum erat Birrus, alterum tunica linea; quibus nihilominus tertium genus mea opinione addendum, videlicet talaris tunica. Nam illos sub tunica linea genus aliquod indumenti oblungi & talaris non induisse, rationi, & veritati consentaneum non est. sed quale indumentum esset Birrus, qualis etiam esset tunica linea, cuiusuè formæ, aut materiæ, coloris, quis illorum vsus, explicare, hoc opus, hic labor. Dicemus 1. de Birris in hoc capite, ac subinde de tunicis lineis & alijs indumentis in sequentibus verba faciemus.

II. CIrca Birros sex inquiremus. Primò, quod nā genus vestis illud esset, quod olim Birrus dicebatur. Secundò, quæ illius esset forma. Tertiò, ex qua materia confici consueuisset. Quartò, cuius esset coloris. Quintò, quæ personis Birris vterentur. Sextò, quo tempore, & quibus in locis birros portarent. Circa primum quæsitum Erasmus in censura ad Regulam B. Augustini censuit, Augustinianum Birrum idem fuisse, quod pileum rubrum, quod crederet nomen Birrus, vel Birreum à nomine græco pirron deductum, quasi flammeum, vel igneum, siue quod idem est, coloris rubri, vel ignei, in qua sententia fuerunt etiam non nulli catholici. Coriolanus referente, Marquez cap. 7. §. 6. in initio dixit, Birrum Augustinianum fuisse Birretum clericale, quo etiam Episcopi non solum ex clericis; verùm etiam ex Monachis assumpti vtuntur, & citat in eandem sententiam Ludouicum de Angelis lib. quarto, de Vita Diui Augustini cap. decimoquinto. & sanè ipse Ludouicus de Angelis duplicem Bitrum distinguit, alterum amicularem: alterum quod est capitis tegumentum. & infra dicit, quod Fratres Eremitani Parisijs birretum gestare consueuerunt. Verùm hi omnes à veritate longè aberrant: etsi enim non negem ab hac voce birrus, vel birrum deriuare birretum, quod paruum est capitis opérimentum, postea quàm antiquorum Birrorum vsus sublatus fuit, tamen vox ista birrus apud veteres nec pileum, nec quod nunc vocamus birretum, siue rubeum, siue nigrum, siue alterius coloris, vllo modo designabat, nam vsus birreti, ac etiam pilei ex Pollidoro Virgilio lib. 4. cap. 18. de Rerum inuentoribus, recens admodum est, veteres enim omnino caput non velabant, vt ille ait, idquè præsertim de rubro pileo, siue birreto prorsus affirmari oportet, quæ neque apud Episcopos, neque etiam S. R. E. Cardinales, sed apud solos Romanos Pontifices olim in vsu erant, sicut ex lib. 1. cæremoniarum cap. 6. habes, & Innocentius huius nominis IV. Romanus Pontifex primus fuit, qui, Platina referente, ipsos S. R. E. Cardinales rubro pileo ad dignitatem Cardinalitiam decorandam donauit.

CArdinalis Baronius tom. 2. Annal. sub anno 261. num. 90. & seqq. suspicatur, Birrum Augustinianum idem fuisse cum amictu illo, quo nunc etiam Episcopi, & clerici canonici multis in locis vtuntur, quod almutiam, siue mozzettam nuncupamus. Hunc enim amictum in vsu apud regulares canonicos fuisse non solùm constitutiones pro generali totius Canonici Ordinis reformatione à Benedicto XII. editæ in cap. de forma & honestate habitus, & vestimentorum, sed multorum etiam collegiorum vsus antiquissimus in Hispanijs, Gallijs, Italia, & alijs in locis ostendit, & canonici Congregationis nostræ Lateranensis ante annos circiter 25. almutijs in Ecclesijs cum diuinis intererant, semper vti consueuerant, & ego tunc temporis, cum nec dum sacerdos existerem, tali habitu in choro vtebar; Nec satis adhuc exploratam habere potui causam legitimam, ob quam illarum vsus ad solos Prælatos ex omnibus canonicis nunc restringatur. Ab hac sententia non multum distare videtur Coriolanus in defensorio cap. 5. ad tertium argumentum, cum ait, Birrum secundum famosiores Vocabulistas, & Decretistas esse caputeum illud intus foderatum (verbis illius vtor) pendens à collo per humeros ad brachia, quasi per cubitum, quo adhuc in Ecclesijs Cathedralibus canonici seculares vtuntur. etsi non satis explicet, III.

Baro-

an illud caputeum sit almutia, an cappa, an cappuccium de pellibus, quas forcaturas vocant. Hæc Baronij sententia non nullis satis plausibilis videtur. Sed esto sub nomine Birrorum etiam ipsæ almutiæ quadantenus comprehendantur, non est tamen hoc istius nominis proprium, & solum, & adæquatum significatum.

IV. Quo circa resolutè dicendum est, birros olim maximè circa tempora B. Augustini non fuisse birreta, nec rubra capitis tegumenta, nec solas almutias nomine birrorum comprehensas, sed vestes amplas & longas fuisse, quæ totum corpus ita contegerent, vt etiam caput possent operire, quæquè pileorum nostrorum, & capparum officio tunc temporis fungerentur. & non solùm apud Episcopos, & clericos, verùm etiam apud monachos, immo & laicos, siue nobiles, siue ignobiles, siue Christianos, siue etiam Paganos in vsu essent. Hanc verò ipsissimam fuisse huius nominis acceptionem, & significationem pluribus antiquorum, & quoad hoc probatæ satis fidei Autorũ testimonijs statim adducendis constabit. Horum primus est Ioannes Cassianus lib. 1. de Institutis renunciãtium c. 7. Vbi de habitu religiosorum primitiuæ Ecclesiæ in Egypto degentium verba faciens inquit: *Post hæc angusto pallio, tam amictus humilitatem, quam vilitatem pretij, compendiumq; sectantes, colla pariter, atque humeros tegunt, quod mafortes tã nostro, quam ipsorum nuncupatur eloquio, & ita planeticarum atque birrorum pretia simul ambitioneq; declinant.* Hinc habemus primò, apud veteres eundem fuisse vsum birrorum, & planeticarum, planetica verò cappam longam significat, & amplam, 2. habes, birros antiquorum vestes non solũ vulgares, sed etiam preciosas extitisse. 2. est Clemens Alexãdrinus lib. 2. Pedagogiæ c. 4. vbi inquit: *Clamys, quæ dicitur ephestis, aut birrus, quia corpus complectitur.* 3. est Pôtius Diaconus, qui vitam B. Cypriani scribens ait: *In agrum Sexti perductus est, & ibi se laterno byrro expoliauit, & genua in terram flexit.* Porro lacernum, siue lacernam non breuem amictũ esse, qualis est, quem almutiã vocamus, sed longam vestem amplam, & fluentem, habes ex Cicerone in secunda Philippica, Isidoro lib. 19. c. 24. Suetonio in Claudio c. 6. & in Augusto c. 40. Plin. lib. 18. c. 25. Aulo Gellio lib. 13. c. 20. & ex Iuuenali Satyra 9. vbi notat, lacernam vestem fuisse, quæ togæ super addebatur ad aeris iniuriam repellẽdam. Quartus est canon. 12. Concilij Gãgrẽsis relatus in c. si quis virorum 30. d. in quo dãnantur hæretici Eustathiani, & illorum Sectarij, qui putabant propositũ, idest sanctæ continentiæ conuenire, vt pallio vterentur, tanquam ex eo iustiam habituri, & reprehendebãt, vel iudicabant eos, qui cum reuerentia birris vtebantur, & alia veste cõi, quæ in vsu erat. Ex quo canone pariter habes, birrum tẽpore illius Cõcilij vestẽ cõem fuisse, quæ passim in vsu erat, sicut palliũ. Quintus est Celius Rodiginus, qui lib. 16. antiquarũ lectionum ita scribit: *Birrum fuisse romanã vestem Græci scribunt, & comprobat lib. 4. Martianus. birrus inquit, & tunica nomen vestis habent. Meminit eiusdẽ vocis Seruius Gramaticus in decimo Aeneidam, sed non explicat eam.* Hinc etiã habes, nomen birri ex Latinis ad Græcos profectum, nõ ex Græcis ad Latinos deriuatũ. Habes etiã birrum vestem fuisse tũ Paganis, tũ Christianis cõem. Sextus est Flauius Vopiscus in Carino, ad librum Suetonij additus, qui Gallorum Attrebatensium prodigalitatem, & luxum exaggerans, quòd birros pretiolos comicis, & scenicis donarent: *Donati sunt*, inquit, *ab Attrebatẽsibus birri pretiosi, birri canusini.* *Septimus Gregorius Turonensis lib. 2. Historiæ Francorũ c. 1. vbi de S. Brixio, siue Britio inquit, quod prunas ardentes in suo birro portauit per ciuitatem ad suã innocentiam demonstrandã.* Octauus est Codex Theodosianus lib. 14. l. 2. sub tit. de Vestibus oloueris, siue olosericis, vbi ait: *Seruos sanè omnium (quorum tamen Dominos solicitudine constat militiæ non teneri) aut birris vti permittimus, aut cucullis.* Vbi vides, eundem ferè apud veteres etiam Paganos birrorum, & cucullarum vsum extitisse. Non ob hoc tñ Theodosium paganum fuisse affirmauerim. Nonus est Vincentius Beluacẽsis, qui in speculo Historiali lib. 23. c. 4. de S. Deicola scribit: *Birrum suum, quẽ Græci amphibalum vocant, deponere voluit, refrigerandi gratia.* Porrò nulli dubium est, indumentum quod Græci amphibalum vocant, idem esse cũ eo, quod nos pallium, siue cappam nuncupamus. Decimus est Ioannes Diaconus, qui lib. 4. historiæ Longobardorum, c. 6. de Longobardis ita scribit: *Longobardi super equos equitantes tributos birros mittebant, sed de Romanorũ consuetudine traxerãt.* Ex quibus omnibus apparet, birrum apud veteres non fuisse pileũ, aut aliud capitis tegumentũ, quod birretum vocamus, sed genus vestis externæ amplæ, & longæ, ac fluentis, qua non soli Episcopi, vel clerici, sed monachi, laici, nobiles, vulgares, liberi, ac serui, christiani, & pagani promiscuè vtebantur.

Cuius verò formæ istud indumentũ esset, nõ est facilè iudicare: nam vel de omnibus birris generaliter, & vniuersaliter sermo est: vel solũ de birris ecclesiasticorũ, quales clericorũ canonicorũ augustinianorũ erant. Et sanè si de omnibus generaliter sit sermo, fateor me certã, ac determinatã formã antiquorum birrorum apud nullũ probatũ Autorem hactenus deprehendisse. hoc tamẽ certum, & constans, illos talis formæ extitisse, quæ non solum ad humeros, & totum corpus, verùm etiã ad caput tegendum, si opus foret, & ad iniurias aeris arcendas apta esset. Vnde mihi probabile, ac certum est, antiquos birros vel cucullatos fuisse, vel caputiatos. Id. n. deducitur primò ex ipso nomine birri, a quo nulli dubium, nomẽ birreti deductum, quo homines capita contegunt. Secundò quia ex Codice Theodosiano habemus, vsum birrorum, & cucullarum eundem ferè extitisse; cucullæ verò capiti tegendo inseruiebant: atque ita necessariò etiã dicese debent, qui pro eodẽ accipiunt birrum, & almutiam. Nam almutiam, siue almutium olim in vsu ad caput tegẽdum fuisse, probat Molanus lib. 3. de canoni- V.

nonicis c.5. Sin autem de birris clericorum, & Epiſcoporum in ſpecie loquamur, diſtinctione vtẽdum cenſeo: Nam vel loquimur de birris, quos illi ferebant ſuper veſtibus lineis in Eccleſijs cum diuinis officijs celebrandis aderant, vel de birris, quos extra clauſtra incedentes per ciuitates, & loca publica geſtabant: neque enim credendum eſt, illos cum ſola tunica linea, ſine aliqua ſuperiori veſte longa, & talari per ciuitates inceſſiſſe, id.n. illorum dignitatem, & grauitatẽ minimè decuiſſet, quod, & ſexta ſynodus c.27. & Zacch. Papa in ſynodo Romana, & Leo IV. & alij relati à Gratiano. 21. q.4. expreſsè omnibus clericis, præſertim verò Epiſcopis, & ſacerdotibus, interdixerunt. Quorum canones licèt ipſo Auguſtino poſteriores ſint, oſtendunt tamẽ, in Eccleſia Dei ſemper cuſtoditum, vt Epiſcopi, & ſacerdotes ſine decenti habitu, & ſuperiori veſte lõga, & talari, quam ſtolam, ſiue cappam gloſ. in d. loco vocat, in publicum non prodirent. Et quidẽ ſi de birris Eccleſiaſticis, ſiue quorum in ſolis Eccleſijs vſus erat, loquamur, probabile crediderim, eos illius formæ, plus minus extitiſſe, cuius nunc ſunt, vel quales olim erant cappæ, quas clerici tum regulares, tum ſeculares in Eccleſijs geſtabant, ac nunc etiam gerũt, vel clauſæ, vel apertæ anteriori apertæ. Mos enim erat olim in Eccleſia, vt clerici etiam ſeculares cappas à parte anteriori apertas, & nigras deferrent à feſto omnium Sanctorum vſque ad feſtũ Paſchæ Reſurrectionis excluſiuè, quod præſertim Romæ ſeruabatur in Eccleſia Lateranenſi, & D. Petri, & S. Crucis in Ieruſalẽ, & ab omnibus Clericis cameralibus, & Prælatis Curiæ Romanæ: quam ob cauſam feſtum omnium Sanctorum vocabatur feſtum capparum, vt tradit Auguſtinus noſter Ticinenſis in Dilucidacio p. 1. præfat. 29. aut fortaſſe cõcedi poſſet Baronio, illos talis formæ extitiſſe, qualem nunc habent almutiæ, quas Epiſcopi, & etiam non nulli Canonici, tum ſeculares, tum regulares in Choro deferunt: licèt probabilius ſit, almutias loco illius habitus, quem olim maſortem vocabant, ſeu breue palliolum ſucceſſiſſe, quod multipliciter ſuaderi videtur. Primò ex forma illius habitus à Caſſiano deſcripta lib. 1. de inſtitutis renunciantium c.7. quæ omnino eadem cum forma almutiæ fuiſſe videtur: ait.n. maſortẽ fuiſſe breue, & anguſtum palliolum, quo ſolum collum, & humeros tegebant. & Seruius in 1. Aeneidum dicit, illum recinum à Latinis vocatum, quia ſub gula à parte anteriori ligabatur, & poſt tergum reijciebatur, quod in almutium optimè quadrare nullus non videt. Secundò, quòd videamus, in more poſitum fuiſſe apud veteres; vt eiuſmodi palliolo tum monachi, tum clerici, tum & Epiſcopi vterentur. Quam ob cauſam de S. Germano Pariſienſi Epiſcopo ſcribit Venantius Fortunatus, quòd Clodouæus Rex Francorum cum ad illũ viſendũ acceſſiſſet, viri ſancti palliolum allãbit. etſi diuinare liceat, hic fortaſſis acceptũ, vt licèt nõ omnes Epiſcopi ex regularibus aſſumpti tunica linea vtantur, omnes tñ almutia vti conſueuerint, quòd almutia nõ ſit peculiaris habitus clericorũ, ſed cõis tum clericorum, tũ monachorum: ſicut è contrario vſus birrorum monachis quandoq; fuit interdictus vt colligitur nõ ſolũ ex Caſſiano loco citato, ſed ex Iſidoro in ſua Regula monaſtica.

VI. DEmũ ſi quæratur forma birrorũ, quos antiqui clerici auguſtiniani extra clauſtra deferebãt, Auguſtinus Ticenenſis nõ vulgaris eruditionis autor loco proximè citato cõtendit, eãdem formã illos habuiſſe, quã nunc habent cappæ, quibus nõ nulli canonici regulares, ac inter eos lateranenſes vtuntur, quã opinionẽ ſicut pro certa non vẽdito, ita nec detrecto. Hoc mihi certiſſimum vſum capparum iuxta formã, qua nunc Lateranẽſes vtuntur, antiquiſſimũ eſſe, nec Canonicos Lateranenſes eiuſmodi formã à Chartuſianis, vel à Fratribus Ordinis S. Dominici mutuaſſe. Quin potius fratres S. Dominici, & Chartuſianos à Canonicis regularibus deſumpſiſſe. Et ꝗ illarum vſus vetuſtiſſimus ſit, colligitur ex Io. And. in Clem. 1. in verb. habitus de electione, & ex picturis vetuſtiſſimis antiquorũ canonicorum, quas idẽ Ticenenſis fatetur, ſe vidiſſe Papiæ in tẽplo D. Petri in Cælo aureo, & Lucæ in Eccleſia S. Fridiani, antequã illi canonici reformationem frigdionariã ſuſcipientes, noſtræ Cõgregationi eſſent vniti. Quod ẽt fratres Ordinis D. Dominici à canonicis regularibus eiuſmodi habitum acceperint, facilè ſuadetur, quia illi ex canonicis regularibus, non ab illis canonici regulares ortum habuerunt. Ac tandẽ, quòd Chartuſiani eiuſmodi formã habitus à Canonicis regularibus, potius quã canonici regulares ab illis acceperint, præter rõnem proximè dictã, nimirum quia illi ẽt ex canonicis regularibus ortum habuerunt, colligitur ex eodem Io. And. in c. innotuit de elect. vbi expreſsè dicit, Canonicos regulares ſimiles fuiſſe chartuſienſibus, quo ad formã cappæ, ſub qua tunicã lineam deferebant. loquebatur autem Io. And. non de canonicis in monaſterio Frigdionario reformatis, quippe qui reformationẽ illã multis annis anteceſſit, ſed de antiquis illis canonicis regularibus, qui paſſim in Gallijs, Italia, & in Anglia degebant. nam & textus illius c. innotuit, de canonicis Anglianis loquitur, qui cum chartuſianis antiquiores eſſent, nõ potuerũt formã habitus ab illis accepiſſe. Iſtorum omnium birrorum, & illorum formæ ſub nomine almutiorum, vel capparum meminit Benedictus XII. in reformatione generali canonici Ordinis c. de forma, & honeſtate habitus, & veſtimentorum.

VII. QVòd attinet ad materiam birrorum, videntur veteres ſenſiſſe, birrorum materiam lineam, ſed vilem, & aſperam fuiſſe. & ſanè Birrus apud Seuerum Sulpitium Dialogo 1. pro Endromide hirta, & villoſa accipitur, qua viles homines vtebantur, & Auſonius Drepanio ſcribens ait.

Nobilis horribili iungatur purpura burra.

Papias quoque birrum amphibalum villoſum eſſe dixit, & cum eſſet habitus quo ſerui, & viles perſonæ vtebantur, conſequens eſt, vt ex vili materia conſtaret, idq; præſertim, ſi idem erat birrus, & lacerna: Etenim lacernam ex craſſa, & vili materia

con-

confectam, illi versus Iuuenalis satyra nona indicant.

Pingues aliquando lacernas.
Munimenta togæ, duri; crassiq; caloris.
Et malè percussas textoris pectine Galli.

Verùm quemadmodum non eadem erat omnium illorum conditio, qui birris vtebantur,& erãt alij nobiles, ac diuites, alij plebei, & pauperes: ita non eadem omnium birrorum erat materia,sed erant alij lanei viles, & asperi, alij verò setici, nobiles,& nitidi, alij etiam mediocris pretij.Constat id præsertim ex verbis Flauij Vopisci supra allegatis, in quibus birrorum Attrebatensium meminit, quos preciosos Comicis donauerant. Et testimonio Cassiani allegato scribentis, antiquos monachos mafortibus vsos, ad birrorum pretia simul, & ambitionem declinandam: sed maximè omnium constat ex D. P. Augustino serm. 2. de Communi vita clericorum, vbi inter vestes pretiosas numerat birrum: *Nolo* (inquit) *talia offerat sanctitas vestra, quibus quasi ego solùs decētius vtar. offeratur mihi v. g. birrum pretiosum, fortè decet Episcopum, quamuis non deceat Augustinum, idest hominem pauperem, de pauperibus natum. & infra. talem debeo habere vestem, qualem possum, si non habuerit, fratri meo dare.* Sentit ergo Augustinus, suo tempore fuisse in vsu birros preciosos,& birros mediocris valoris, quemadmodum erãt etiam infimi.

VIII. De birrorum colore Festus scribit: *Burum dicebant antiqui, quod nunc dicimus rufum.* Quæ sententia placuit Erasmo, qui putauit,birrum dici à voce græca pyrron, quasi igneum, vel flammeum. Consenserunt nonnulli ex Catholicis,inter quos Eusebius Corradus noster. Sed decipiuntur, quia birrus, siue birrum nomen græcum non est, neque ex græco deductum, vt Suidas, & Cælius Rodiginus supra notatus animaduerterunt: immo potius ex Latinis ad Græcos profectum. Vnde non debet scribi cum y. sed cum i. & licèt apud antiquos fortasse magis essent in vsu birri flammei, vel rubri coloris, præsertim apud Gallos, vel Germanos, qui etiam nunc frequentius eodem colore in suis vestimentis vti consueuerunt: erant tamen alterius etiam coloris, & D. Gregorius in Registro lib. 7. epist. 5. meminit cuiusdam Christiani, qui de sacro fonte susceptus, birro albo indutus fuit. Et quicquid esset de birris laicorum,tamen birri clericorum, maximè Augustinianorum, mea opinione, rubri nō erant,quia si tunc rubeas vestes detulisset, nunc etiam deferrent, sicut deferunt tunicam lineam,neque fuisset illis color rebus in vestibus interdictus, quem tamen ferè solum, alijs omnibus concessis, Benedictus XII. interdixit: exceptis tamen illis, qui S. Theologiam, vel ius Canonicum in studio Pariensi publice profiterentur.

IX. Quod spectat ad personas, quæ birris vtebantur, quanquam illorum vsus iam apud multos aboleuerit, & a solis Episcopis, & clericis retentus fuisse videatur, tamen certum est, apud antiquos, non solùm Episcopos, & clericos, sed fortasse etiam monachos, & laicos, siue nobiles, siue ignobiles, siue Christianos, siue etiam Paganos,vsum birrorum habuisse.Et quidem antiquos Episcopos birris vsos, constat non solùm ex dicto serm. 2. Augustini de communi vita clericorum, sed etiam ex martyrio D. Cypriani,ac etiam ex vitis Sanctorum Athanasij Alexandrini per Palladiū in Lausiaca cap. 51. & Britij, siue Brixij Turonensis per Gregorium Turonen. lib. 2. Historiæ Francorum cap. 1. descriptis.

Demum circa tempus vtendi eisdem birris hoc solùm dicendum videtur, laicos pro libito in omni loco, & quouis tempore birris vti consueuisse:sicut & modò pallijs, vel cappis vtuntur: Clericos verò birris Ecclesiasticis solùm in Ecclesijs, & inter diuina celebranda vsos: alijs verò in foro, & alijs locis vsos,cum claustra exire oportuisset, quemadmodum & nunc faciunt.

Caput vigesimumtertium.

De tunica linea Clericorum Canonicorum cum D. Augustino in Monasterio degentium.

Alterum vestimenti genus clericorum canonicorum,cum Augustino in monasterijs commorantium, erat tunica linea, de qua breuiter videndum, quodnam vestimenti genus illa esset, I.
quæ illius forma, quæ personæ,quo tempore & loco lineis tunicis vterentur. Quod nam indumenti genus esset tunica linea, cuius B. Augustinus meminit cum ait: *Nemo det birrum, vel lineam tunicam, nisi in commune.* Coriolanus cap. 5. ad 3. in omne latus, se vertit,vt suadeat, non fuisse vestem lineam, quam nunc canonici regulares Lateranēses gestant,rocchettum nuncupatam,sed illam,quã sacerdotes, vel alij clerici in sacris peragendis deferunt,quæ cotta, siue superpelliceum dicitur. Verùm tunica linea, cuius ibi D.Augustinus meminit non erat vestis sacra ex sacrestia accepta, vel in sacristia seruari solita, sicut cottæ & superpellicia, accipiuntur,ac seruantur, sed vestis cōmunis vsualis, quæ ex communi vestiario omnibus dabatur, & omni tempore ferebatur, quod negare nihil aliud est, nisi negare principia,& veritatem textus D. Augustini, quæ supponenda est, non in discrimen reuocanda: neque recentiores hoc negare audent, præsertim Marquez cap. 7. §. 6. in principio. Pro istius itaque primi dubij resolutione duo resolutæ dicenda sunt. primò tunicam vsualem,& communem clericorum Augustinianorum, quoad substantiam, eandem fuisse, cum illa, quam nunc etiam clerici canonici multarum Congregationum ac in primis Lateranenses deferunt, quæ camisia romana, siue rocchettum vulgo nuncupatur, & hanc vestem eandem essentialiter esse cum illa priscorum canonicorum,ab Augustino instauratorum.

Quæ assertio post longam concertationem inter canonicos Lateranenses, & monachos Cassinenses decreto inappellabili Summi Pontificis Pij IV. fuit probata, quod habetur constit. 95. inter bullas eiusdem Pontificis, per quam constitutionem, & sententiam definitiuam iudicialiter decisum extitit, canonicos regulares Congregationis Lateranensis esse de illis veris antiquis clericis, à B. Augustino, seu veriùs à sanctissimis Apostolis institutis: & illorum identitas cum dictis antiquis clericis ex identitate habitus fuit deducta, qui habitus est tunica linea, quam sub cappa deferunt, vt notat glos. in Clem. 1. de electione in verbo habitus. seriem totius causæ cum allegationibus hinc inde productis, & relationibus trium Illustrissimorum S. R. E. Cardinalium, & sententia definitiua habes in Bullario Canonicorum regularium Lateranensium pag. 509. vsque ad 553. & in libro Allegationum in eadem causa edito Cremonæ, apud Vincentium Comitem anno Domini 1567. Edidit quoque de habitu canonicorum regularium librū eruditissimum Zaccarias Ferrerius Sacræ Theologiæ Doctor, & Iurisconsultus suo tempore clarissimus, quem habes cum prædicto Bullario pag. 436. & seqq.

II. Secundò dicendum videtur, etsi canonici regulares Lateranenses in publicis processionibus, & in sacris peragendis tunicæ lineæ, & vsuali superpelliceum, siue cottam super induant, ob maiorem erga diuina reuerentiam, nihilominus tunicam lineam vsualem rocchetrum nuncupatam, esse verum, & proprium habitum clericalem, vnius & eiusdem naturæ cum superpelliceo, & ei in omnibus æquiualentem, ita vt tā cum sola tunica linea, quam cum superpelliceo addito dicantur esse verè, & propriè in habitu clericali. Hanc verò assertionem definiuerunt pariter Romani Pontifices Benedictus XII. in dicta Bulla Reformationis Generalis canonicorum regularium in cap. de forma, & honestate habitus, vbi pro tunica linea, quam vocat assentialem, & proprium habitum canonicorum, confusè, & indistinctè accipit superpelliceum, cottam, rocchettum, seu camisiam romanam, vt videri potest, & Pius IV. in eadem sententia diffinitiua in causa præcedentiæ inter canonicos Lateranenses, & monachos Cassinenses, in illis verbis *In veste linea, clericaliq; habitu incedentes*. Quorum verborum sensus verus, & legitimus est, canonicos Lateranenses remanentes in veste linea, quæ dicitur rocchettum, sine superpelliceo addito, esse verè in habitu clericali, & sic incedentes, vel stantes præcedere posse, & debere ipsos monachos in quibuscunque actibus publicis, & priuatis. Et ita occasione cuiusdam controuersiæ in Congregatione Patauina sapientiæ nuncupata exortæ, cui ego interceram, me instante, ac procurante. S. Congregatio Illustrissimorum Cardinalium super negotijs Regularium declarauit, & pronunciauit per suum Decretū promulgatum anno Domini 1603. die 1. Septembris, cuius tenor ex Authentico exscriptus hic tibi subijcitur.

Decretum Sanctissimæ Congregationis Illustrissimorum DD. Cardinalium super negotijs Episcoporum, & Regularium. *Cum superioribus diebus die videlicet 4. Augusti præsentis an. 1603. S. D. N. Clemens Papa Octauus in Congregatione Illustrissimorum DD. Cardinalium super negotijs Episcoporum, & regularium, & ex voto eiusdem Congregationis super controuersia inter canonicos regulares Lateranenses, & monachos Sancti Benedicti congregationis Cassinensis orta, occasione precedentia in congregatione nuncupata Sapientiæ, quæ in ciuitate Patauij celebratur coram Episcopo, interuenientibus in ea vno ex canonicis, & vno ex monachis prædictis, mandauerit obseruari sententiam alias inter eosdem canonicos, & monachos latam à fal. rec. Pio Papa IV. prout iacet. cumq; deinde alia differentia in eadem congregatione Patauina inter eosdem orta sit, prætendente monachus cassinensis, vt non solum canonicus regularis lateranensis ad hoc, vt iuxta dictam sententiam sit præferendus, & anteponendus in digniori loco, teneatur dimittere superiorem vestem pallium, seu cappam nigram, sed etiam indutus super linea veste, quam rocchettum vocant, aliud superpelliceum lineum, vulgo cottam nuncupatum, quemadmodum fides fieri ab ipsis canonicis Regularibus in publicis processionibus, eadem Sacra congregatio negotio maturè discusso declarauit, sufficere, vt ipsi canonici regulares Lateranenses in omnibus actibus publicis, & priuatis, & sic etiam in eadem Congregatione Patauina remaneant dimissa tantummodò superiori veste nigra, in linea veste, videlicet in rocchetto, absque alio superpelliceo, & tunc intelligantur esse in habitu clericali iuxta eandem sententiam Pij IV. & ita obseruari mandauit. Roma die 1. Septembris 1603.*

Alexander Cardinalis Florentinus. loco sigilli. ✠

Hieronymus Agucchius Secretarius.

Et per hanc declarationem cessant omnia quæ Coriolanus cap. 5. ad tertium argumentum more suo effundit de tunica linea, quam Augustinus portabat in Ecclesijs, cum diuinis faciēdis interesset, quæ non erat rocchettum, sed cotta, & de Episcopis, Patriarchis, & canonicis secularibus, & alijs etiam Religiosis Ordinum Mendicantium, qui in Ecclesijs, & in processionibus portant cottam, immo etiam quidam illorum portant rocchettum, & tamen non sunt canonici regulares. Hæc enim omnia non tollunt, quin habitus clericorum à Diuo Augustino institutorum, & cum quibus Augustinus viuebat, non esset tunica linea, siue illa eadem esset cum cotta, siue non, & quòd per hoc, quòd illam portabant in Ecclesia, non esset illorum habitus quotidianus. Neque etiam tollitur, quòd nunc non sit verus habitus clericorum canonicorum, & quòd clerici conuenientes in hoc habitu cum antiquis clericis Augustinianis, non conueniant etiam in essentia, nisi aliud indumentum super additum obstet, quod vel canonici

nonici seculares, vel monachi, vel alij vtantur cotta, vel etiam rocchetto. Nam isti omnes eatenus vtuntur veste linea, quatenus aliquo modo conueniunt cum antiquis clericis, plus, minus, quorum institutum propriè, & principaliter seruatur in Ordine Canonicorum Regularium, tanquam in primo analogato, ac deinde in alijs clericis secularibus, qui propiùs ad primum analogatum accedunt, & demum in monachis, qui naturam clericatus per accidens adiunctam habent: vnde fit vt habitus clericalis, qui est tunica linea, in canonico regulari fit quotidianus, & vsualis, in alijs non item.

III. Vtrum verò tunica linea, qua clerici canonici ab Augustino restituti vtebantur, idem vestis genus esset cum eo, quod colobium vocabatur, non facilè asseruerim, primò quia etsi me non lateat, priscos ante D. Augustinum colobijs lineis vsos fuisse, de quibus statim dicemus, tamen neque omnia colobia, neque fortassis maior illorum pars, linea erant, sed lanea, vel serica: eratq; habitus, quo Senatores Romani intra Vrbis Mœnia vtebantur, vt notat Codex Theodosianus in titulo de habitu, quo intra l. 1. dicens: *Senator intra mœnia Clamydis terrore deposito, quieta colobiorum, ac penularum induat vestimenta*, & Seruius lib. 9. Aeneidum. Secundò quia colobium genus vestis omninò sine manicis erat ex Seruio ibidem, Ammiano lib. 14. & Liber, qui dicitur Gemma Animæ, cap. 211. ait: *Colobium erat cucullata vestis, sine manicis.* Quod si verum est, non video, quomodo colobium idem esse posset cum tunicis lineis clericorum Canonicorum. Tertiò quia etiam colobia candida plagulis purpureis notabantur, vt Dorotheus Græcus à Iulio Cæsare Bulengero lib. 1. de vestibus sacris cap. vigesimosecundo relatus, & Photius ibidem citatus testantur: & de Sancto Dionysio Areopagita scribit Stephanus Papa huius nominis Tertius, cuius epistolam refert Baronius tomo nono, sub anno 754. num. quarto, quòd cum oraret in æde Sancti Dionysij apud Parisium, apparuit eidem Sanctus colobio candidissimo indutus, purpura clauato, quanquam notæ illæ purpureæ martyrium forsan denotabant. Quartò demùm, quia in vita Sancti Syluestri Papæ legitur, quòd ille primus fuit, qui colobium in dalmaticam mutauit, porrò tunica linea clericorum canonicorum nunquam legitur in dalmaticam mutata. Hæc autem obiter notare volui propter non nullos, qui cum legunt, vel D. Iacobum, vel alios Sanctos Patres, vel Apostolos colobijs vsos, de tunicis lineis clericalibus necessariò intelligi volunt, quod minimè necessarium esse reor, propter supradicta; etsi fortasse apud non nullos reperiri possit colobium pro tunica linea, quæ clericorum proprius habitus est, aliquando vsurpatum.

IV. Per hæc facile respondetur ad secundum quæsitum, quod circa formam tunicarum linearum veterum illorum Augustini clericorum vestatur. Quam formam eandem cum forma superpelliceorum, seu cottarum, aut camisiæ romanæ, quam rocchettum vocamus, fuisse crediderim. Quare quemadmodum superpelliceorum non vna est forma, alia enim cum manicis fiunt, alia sine manicis: ita vt antiquis clericis in habitu conformemur, sufficit altero istorum modorum conformari, quod etiam ex Bulla Benedicti XII. superius citata non obscurè elici potest. Paulinus tamen in epistola septima ad Seuerum innuere videtur, tunicam lineam priscorum clericorum ad instar clamydis curtæ formatam, cum ait: *Monachos non clamyde curta lini, sed sagulis palliatis incessisse.*

V. De personis verò, quæ vestibus lineis olim vtebantur Gratianus d. 21. in princip. Gulielmus Durandus in Rationali diuinorum officiorum lib. 2. cap. de Sacerdotibus, & Albertus Trottus in lib. de perfecto clerico cap. 16. & 17. affirmant, vsum tunicæ lineæ fuisse antiquissimum apud Sacerdotes & Leuitas antiquæ legis Mosayçæ, in quibus sacerdotes, & leuitæ Legis Euangelicæ præfigurabantur: nam legimus in lib. Exodi cap. 28. & 39. & alibi sæpius, illos ex præscripto Legis ad sacra perficienda lineis vestibus indutos. Verùm an illæ eiusdem essent formæ cum superpelliceis, siue Roechettis nostrorum clericorum, nihil certi apud autores probatos reperi; vnde nec detrecto, nec affirmo. Quidquid sit de Mosaycis sacerdotibus, siue leuitis, hoc certum, & constans, vsum tunicæ lineæ, qui nunc in Ecclesia custoditur, antiquissimum etiam inter ipsos sanctissimos Apostolos, & clericos ab illis institutos fuisse, quod sufficientissimè indicat habitus Domini nostri Apostolici, in quo quemadmodum recta fides, & successio dignitatis Apostolicæ, sic etiam verus habitus Apostolicus seruatur. Præter ea, quæ in confirmationem huiuscè veritatis ex probatis, & vetustissimis Autoribus adduci possunt, vtpotè ex Lyrano in sexto capitulo Apocalipsis circa illa verba. *Et ecce equus albus*, vbi ait. *Videntur alij melius dicere, quod per equum album intelligitur eatus Apostolorum dealbatus sanctitate vitæ, & quia Beatus Iacobus Ierosolimitanæ Ecclesiæ Episcopus, vt dicit Hieronymus in lib. Illustrium virorum, dicitur vsus fuisse tunc non vestibus laneis, sed lineis, & per consequens albis. Et idem æstimari potest probabiliter de omnibus alijs Apostolis. Vnde & Mahumetus vocat eos viros dealbatos.* Item ex Chrysostomo, qui homilia octuagesimatertia in Matthæum, Clericos alloquens, inquit: *Hæc est dignitas vestra, hæc stabilitas, hæc corona, non quia tunicam induti candidissimam, per Ecclesiam ambulatis.* Item ex Hieronymo libro primo contra Pelagianos post medium, vbi ait: *Quæ sunt, rogo, inimicitiæ contra Deum, si tunicam habuero mundiorem, si Episcopus, presbyter, & Diaconus, & reliquus Ordo Ecclesiasticus in administratione Sacrificiorum cum*

candida veste processerint. Et clarius in Epistola ad Nepotianum de institutione clerici, vbi de commuuni habitu clericorum illius temporis verba faciens inter alia hæc habet. *Non absque amictu lineo incedere, sed pretium vestium linearum non habere laudabile est*. Per quæ verba intelligis, tempore B. Hieronymi vestem lineam fuisse communem, & vsualé omnium clericorū, nō solùm in Ecclesijs, & ad diuina peragenda, sed etiam in alijs locis, cum dicat Hieronymus, laudabile esse, clericos non absque veste linea incedere. Ex quibus omnibus deducitur, cum vsus lineæ vestis sit communis, & antiquissimus apud clericos in Ecclesia Catholica, nec primus illius autor monstrari possit, illum non nisi de traditione apostolica venisse, iuxta Regulam Beati Patris Augustini lib. 3. de Baptismo contra Donatistas cap. 24. scribentis: *Quod vniuersa tenet Ecclesia, nec Concilijs institutum, sed semper retentum est, non nisi autoritate apostolica traditum rectissimè creditur*. Non me latent etiam, quæ de lineis Colobijs monachorum scribit Cassianus lib. 1. de institutis renunciantium cap. 5. ac etiam lib. 4. c. 10. de quibusdam monachis lineis tantum vestibus vtentibus, & quæ de Colobio Episcopali scribit Pius Papa in epistola ad Iustum Viennensem Archiepiscopum, & alia id genus plura. Verùm vt dixi, an colobium idem genus vestis esset eum eo, de quo nunc agimus, mihi valde dubium est, propter superius dicta, & alia quæ ex Sozomeno, Anselmo, & Isidoro notantur in additionibus ad libros Cassiani Romæ editis anno 1588. in verbo colobium, quæ ibi videri possunt.

VI. VTrum autem præter Episcopos, & clericos apud alios vestes lineæ in vsu essent, Polidorus Virgilius lib. 4. de Rerum inuentoribus cap. 7. ex Herodoto, & Philostrato ait, Aegyptios in sacris faciendis eiusmodi etiam vestibus vsos esse, & alibi hoc genus vestis numerat inter habitus Senatorū, & Philosophorum. Et sanè Romanos Senatores colobijs vsos ostendit Codex Theodosianus in allegata l. 1. tit. de habitu quo intra. Romanos etiam lineis vsos tradit Seruius lib. 9. Aeneidum. Paulinus quoque epist. 7. ad Seuerum inter vestes præclaras videtur recensere clamydem curtam lineam cum ait: *Nos adeant, & reuisant conserui, & compallidi nostri, non vestibus pictis superbi, sed horrentibus cilicijs humiles, nec clamyde curta lini, sed sagulis palliati*. B. etiam Ambrosius in sermone de inuentione Sanctorum Geruasij, & Protasij narrat, illos sibi apparuisse vestibus lineis candidissimis indutos. in antiquissima quoque pictura immaginum D. Gregorij Papæ, & Beatorum Gordiani, & Syluiæ illius Parētum, quæ Romæ in sacello Sancti Andreæ apud D. Gregorium conspicitur, cuius etiam meminit Ioannes Diaconus in vita B. Gregorij lib. 4. cap. 89. & ex illo Baronius tom. 8. sub ann. 604. num. 30. tam Gordianus, quam illius mater veste linea subter planetieis induti apparent.

VII. EX quibus etiam facilè fuerit respondere ad vltimum quæsitum, quod spectat ad tempus & locum, in quibus veteres lineis vtebantur. Nam si de clericis sit sermo, regulares omnes clerici, ac etiam Episcopi, cum in publicum prodibant, nunquam sine tunica linea incedebant, ijs dumtaxat Episcopis exceptis, qui ex monachatu assumpti fuissent. Quam ob causam de D. Cypriano legitur, illum in sua confessione birro, & dalmatica exutum, & in veste linea manentem, speculatoris ictum excepisse. Clerici verò seculares in solis Ecclesijs, dum sacra fierent, lineis vestibus vtebantur, quemadmodum & monachi, quibus extra ecclesiastica officia linearum tunicarum vsus fuit interdictus quod etiam colligitur ex præcitata epistola septima Paulini ad Seuerum. De laicis verò quonam tempore, quibus in locis lineis vestibus vterentur, diuinare non possum, nec mea interest scire. Sufficitq; vidisse, quod nam indumenti genus esset, & cuius formæ, quod Augustinus suorum clericorum habitum describens, lineam tunicam nuncupauit, & ostendisse, vsualem habitum illorum clericorum fuisse, quo non solùm in Ecclesijs, sed in Claustro, & extra illud vtebantur.

PRæter birrum, & lineam tunicam, non dubium, quin aliam tunicam talarem longam sub tunica linea ijdem Augustiniani clerici deferrent, & si illius B. Augustinus non meminerit, cum eiusmodi vestis omnibus clericis semper in vsu extiterit, & per sacros canones illis præscripta in cap. licèt. 23. d. qui est canon antiquissimus Martini Papæ I. & alijs allegatis 21. quæst. 4. Hanc vestem laneam, & albi coloris fuisse existimo propter ea, quæ in Regula de vestibus excutiendis, ne à tinea lædantur, & lauandis ad arbitrium Præpositi, B. Augustinus scribit. Vtcunque res fuerit, parum retulerit, quippe quòd neque quo ad materiam, neque etiam quoad colorem spectet ad substantiam habitus clericorum canonicorum, & in diuersis regionibus diuersus sit illius color. Nam in Italia omnes Canonici Regulares laneis supparis albis vtuntur. In Belgio Canonici S. Auberti Cameracensis violaceo vtuntur, & eodem colore vtebantur omnes Canonici Regulares Ecclesiæ Anglicanæ, ex Zaccaria Ferrerio in lib. de habitu canonicorum Regularium S. constituto itaque vestie. idem in Anglia. in Gallijs, Hispanijs, & Germania, quidam albis, quidam nigris, & quidam griseis supparis vtuntur, de quibus omnibus Benedictus XII. in Bulla generalis reformationis cap. de forma habitus, &c. ita disponit: *Statuimus insuper, quod Canonici dictæ Religionis cappis, & vestibus albi, blaui, nigri, vel quasi nigri coloris duntaxat vtantur*. VIII.

Caput

Caput vigesimumquartum.

B. Augustinum tàm in secundo, quàm in primo monasterio clericalem habitum cæterorum Clericorum Canonicorum secum degentium induisse.

I. Constito ex superiùs dictis de vero, & proprio habitu clericorum canonicorum, qui cum Augustino in monasterio Episcopali communem vitam ducebāt, difficile non erit ostendere, B. Augustinum etiam in Episcopali dignitate constitutum, communi habitu ipsorum clericorum vsum fuisse, sicut communi mensa, cibo, ac potu cum illis vtebatur. Nam ipsemet Augustinus de suo & suorum clericorum habitu disserens, ita ad verbum scribit in serm. 2. de comm. vit. cleric. *Nemo det birrum, vel lineam tunicam, seu aliquid, nisi in commune. de communi accipiam mihi ipsi, cùm sciam, commune me habere velle, quidquid habeo. Nolo talia offerat sanctitas vestra, quibus quasi ego solus decentius vtar. Offeratur mihi v. g. birrum pretiosum, fortè decet Episcopum, quamuis non deceat Augustinum, idest, hominem pauperem, & de pauperibus natum. Modò dicturi sunt homines, quia inueni pretiosas vestes, quas non poteram habere, vel in domo patris mei, vel in illa seculari professione mea. Non decet. talem debeo habere, qualem possum, si non habuerit, fratri meo dare, qualem potest habere presbyter, qualem potest habere decenter Diaconus, & Subdiaconus, talem volo habere, quia in commune accipio. si quis meliorem dederit, vendo, quod & facere soleo, vt quando vestis non potest esse communis, pretium sit commune.* Hæc Augustinus, quæ qui legit, & non intelligit, illum in Episcopatu nullam propriam vestem habuisse, quæ non esset communis omnibus Clericis, Presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis, textum Augustini percipere non videtur. Et nihilominus non desunt, qui in omne latus se vertant, si quomodo valeant à germano, & legitimo sensu in contrarium, & à veritate prorsus alienum eadem verba detorquere, inter quos iure meritò numerari potest Ioan. Marquez cap. 7. §. 9. vbi suum Coriolanum secutus, duo dixit: Primum est, B. Augustinum birro peculiari, & sibi proprio, non autem birro communi clericorum, in Episcopatu vsum fuisse, quod sine vlla probatione, sermonis gratia scribit. Secundum est, Beatum Augustinum in Episcopatu, & si vsus fuerit birro, non tamen vsum fuisse veste linea, neque vestes suas cum clericis communes habuisse, neque de communi accepisse. cui si obijciantur statim verba ipsius Augustini dicentis: *Nemo det birrum, vel lineam tunicam, nisi in commune.* Respondet, Beatum Augustinum in illa communione non se ipsum, sed solos clericos concludere voluisse. nam laicos alloquebatur, ac monebat, ne clericis aliquid in particulari tribuerent, sed omnia in commune conferrent, non quidem in commune sibi, sed solùm suis clericis.

Hæc responsio, vt liberè dicā, absurda est. Primò namq; si B. August. quādo seculares monuit, ne aliquid suis clericis, nisi in commune conferrent, ab illa communitate seipsum discreuit, quæ obsecro erat communis vita, quam in Episcopatu cum ipsis clericis ducebat? & quam ob causam factus Episcopus voluit habere secum in domo Episcopi monasterium clericorum, vt communem vitam Apostolicam etiam in Episcopatu teneret? & quid plus habuisset in Episcopatu cum illo monasterio clericorum, tanto labore, & studio erecto, tanta diligentia custodito, vt non solùm clericos ad communem vitam cogeret, sed etiā laicos, ne aliquid nisi in cōi offerrent, publicè in Ecclesia obtestaretur, quam sine huiusmodi monasterio, si communi vita alijs commendata, seipsum ab illa secerneret, & nihil cū illis commune habere voluisset? bellum sanè figmētum, sanctissimo illo Episcopo dignum, in quem illud Euāgelicum quadrasset: *Alligant onera grauia, & importabilia, & imponunt ea in humeros filiorum: ipsi autem digito suo nolunt ea mouere.*

Secundò, B. Augustinus dicit: *Talem volo habere vestem, quia in commune accipio.* Ergo falsum est, quòd soli clerici in cōmuni acciperent vestes, non autem ipse Augustinus. nam ista duo sunt contradictoria in commune accipere vestes, & in commune non accipere, & inter ista non datur medium. S. Augustinus dicit, quia in commune accipio. Marquez dicit: Augustinus vestem in commune non accipiebat. Credamus igitur Augustino. II.

Tertiò, accipere dicitur relatiuè ad dare, B. Augustinus inquit: talem volo habere vestem, quia in commune accipio. Ergo quando dixit: *Nemo det birrum, vel lineam tunicam, vel aliquid, nisi in commune.* Ab illa communitate non excludebat se ipsum, vt hic autor de suo fingit. Aliàs quid, vel à quo accipiebat in commune, si nemo illi dabat in commune, sed solis clericis in cōmune dabatur, ipsi autem dabatur in particulari?

Quartò, si vestes non erant communes cum vestibus suorum clericorum, cur exhortans laicos, ad conferendum in commune, quidquid conferebant, exemplificauit de suis vestibus, cum subiunxit, de communi accipiam mihi ipsi: & iterùm, quia in commune accipio? Respondeat Coriolanus, aut respondeant pro eo Coriolanum defendentes, qui aiunt: canonicos regulares obcæcatos in suo sensu, & ignaros dictorum non solùm Aristotelis, sed etiā Augustini, & omnium Philosophorum dicentium, exempla enim ponimus, non vt ita sint, sed vt sentiant addiscentes, falsò interpretantur, quod ibi B. Augustinus voluerit aliquid de suo habitu determinare. Nam præter quod illa verba Augustini non sunt exemplificatiua, sed specificatiua, vt pa-

ret, quòd Coriolanus, ignorare se finxit, esto exemplificandi gratia dixisset: *v.g. offeratur mihi pretiosum birrum, &c.* Vndè accepit Coriolanus ex Aristotile, vel alio quouis Philosopho, quod licitum sit exemplificare in vno contrario ad alterius contrarij naturam explicandam, vt v.g. exemplificare in igne ad declarandam naturam aquæ? sanè si Augustinus vestes communes non habebat, neque in commune, neque de communi accipiebat, quomodo de proprijs vestibus exemplificauit, ad suadendum, quòd non deberent dare vestes in particulari, sed solùm in communi? nam statim potuissent fratres illi respondere, secundùm illud Euangelicum, satis esse discipulis, si sint sicut magister?

III. QVintò, si vestes Augustini non erant communes, sed illius tantùm peculiares, cur quæsò dixit: *Nolo, talia mihi offerat sanctitas vestra, quibus quasi ego solus decentiùs vtar?* Nam data veritate contrariæ opinionis, contrarium & absolutè, & simpliciter debebat dicere, nimirùm volo talia mihi offerat sanctitas vestra, quibus ego solus vtar. Si quidem secundùm illam opinionem, quam Marquez defendere nititur, omnes vestes Augustini tales erant, vt illis ipse solus siuè decentiùs, siuè decenter, siuè per impossibile indecenter vti posset: cùm nihil commune haberent cum vestibus clericorum.

Sextò, si vestes Augustini non erant communes cum vestibus cæterorũ clericorum, cur dixit: *Talem vestem volo habere, qualem possum, si non habuerit, fratri meo dare, qualem potest habere presbyter, qualem potest decenter habere Diaconus; & Subdiaconus; talem volo habere, quia in commune accipio?* Quomodo possunt hæc conciliari, vestes Augustini tales fuisse, quales decenter ferre potuissent sui Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, quia in commune accipiebantur, & vestes Augustini ita fuisse illius proprias, vt nihil commune cum habitu suorum clericorum haberent, neque decentes ab illis ferri potuissent?

Septimò, si birrum Augustini ita erat illius proprium, vt nihil commune haberet, cum birris aliorum Canonicorum, cur dixit, se nolle, vt talem birrum illi offerrent, quo ipse solus decentiùs vti posset, quia & si forsan decuisset Episcopum, non tamen decebat Augustinum? Per quam obsecro dialecticam deducit Marquez, birrum Augustini ita illius proprium fuisse, vt cum birris aliorum clericorum nihil commune haberet?

Octauò, B. Augustinus dicit: *Si quis meliorem vestem (qua scilicet ego solus vtar) dederit, vendo, quod & facere soleo, vt quando vestis non potest esse cõis, precium sit commune.* Qua igitur conscientia, qua fronte negari potest, illius vestes fuisse cum vestibus cæterorum clericorum communes?

Nono, Frater Iordanus de Saxonia, quem Ioannes Marquez pro teste irrefragabili, & omni exceptione maiore nobis opponit, libro quarto, cap. decimoquarto de communitate vestium inter alia hæc scribit: *Ex quibus expressè appa*-*ret, quòd de intentione praeceptoris nostri est, quòd in vestitu prouideri debet fratribus de communi, sic enim & idem in seipso seruauit, sicut ipse in serm. de communi vita clericorum, qui incipit, Charitati vestræ dicit. Nemo, inquiens, det birrum, vel lineã vestem, vel tunicam, nisi in commune. De communi accipiam & mihi, cum sciam, me commune habere velle, quidquid habeo. Nolo talia offerat sanctitas vestras, quibus quasi ego solus decentius vtar.* Hæc ille.

Demum si Augustinus in Sede Episcopali cuculla nigra zona pellicea præcincta vtebatur, quid cõe habebat in domo Episcopi cum suis Clericis?

VErùm præter hanc primam rationem ex supradicto textu Augustini deductam, quæ demonstratiua est, & insolubilis, potest alia ratione ex alijs Augustini verbis deprompta eadem veritas confirmari. Nam B. Augustinus fatetur, se factum Episcopum, cum non potuisset in primo monasterio consuetudinem vitæ communis retinere, ob frequentiam secularium, qui ad illum accedebant, voluisse habere in domo Episcopi monasterium, vt cum clericis vitam communem retineret. Possidius quoque scribit cap. 25. *Cum ipso semper clerici vna etiam domo, ac mensa, sumptibusq; communibus alebantur.* Hinc verò argumentum efficax deducitur, ad probandum, quòd vel habitus Augustini in Episcopatu esset idem cum habitu eorundẽ clericorum illi conuiuentium, vel quòd habitus clericorum idem esset cum habitu Augustini, quod in idem omnino recidit. Et sequela deducitur ex generali, & vetustissima quadam regula Sacrorum Canonum, quæ iubet eos, qui Episcopis in suis domibus Episcopalibus sociantur, eiusdem professionis, & habitus cum eisdem Episcopis esse oportere, quæ regula generalis est, vt dixi, & vetustissima in Concilio Chalcedonensi actione 9. promulgata, & refertur à Gratiano cap. in nona 16.q.7. & licèt Conciliũ Chalcedonense pauloantè mortem B. Augustini fuerit celebratum, tamen cum fuerit œcumenicum, indicat, fuisse morem vetustissimum totius Ecclesiæ Catholicæ, vt qui cum Episcopis morabantur, eiusdem habitus, & professionis cum illis essent. Omitto Innocentium III. in cap. Deus qui. de communi vita clericorum, vbi hanc regulam etiam ad monachos cum Episcopis morantes extendit, quos vult saltem in habitu exteriori cum illis conformari, quoniam dici posset, hunc canonem multis seculis post ipsum Augustinum conditum fuisse. Quapropter cum ex allegato serm. 2. de cõmuni vita clericorum apertissimè constet, habitum vsualem clericorum cum Augustino in Episcopali domo commorantium fuisse birrum, & lineam tunicam, consequens est, vt dicamus, eundem fuisse habitum illorum clericorum, & ipsius D. Augustini. Quæ ratio potest ab opposito magis declarari, & roborari. Si enim B. Augustinus professione, & habitu fuisset monachus, vel eremita, & in domo Episcopi cucullam nigram zona pellicea præcinctam induisset, fundaturus in domo IV.

Epi-

Epiſcopali monaſterium Religioſorum ſecum viuentium, vt prioris vitæ inſtitutum etiam factus Epiſcopus teneret, non monaſterinm clericorum, ſed monachorum, vel eremitarum inſtituendum curauiſſet. Verùm Auguſtinus factus Epiſcopus monaſterium clericorum, non munachorum, vel eremitarum inſtituit, vt illemet in ſerm. 1. & 2. de communi vita clericorum fatetur. Ergo Auguſtini habitus non monaſticus, non eremiticus fuit, ſed clericalis.

V. SCio, reſpondere Ioannem Marquez, & alios nonnullos, clericos illos cum B. Auguſtino in domo Epiſcopali viuentes magna ex parte fuiſſe Eremitas, quos B. Auguſtinus ex diſpenſatione ad clericatum promouit, & cum alijs clericis in domo Epiſcopali locauit, quemadmodum & D. Fulgentius in Sardinia monachos ſimul cum clericis iunxit. Sed hæc voluntariè dicuntur, & contra rationem, & textum B. Auguſtini, & contra vſum Eccleſiæ. Primò, quia à ſeculo non eſt auditum, quòd monachi, vel eremitæ, etiam poſtquam ex generali diſpenſatione omnes facti ſunt clerici, conſueuerint aſſumi in Canonicos cathedralium clericorum ſiue regularium, ſiue ſecularium, nec contrarium dicentes aliquod exemplum pro illorum ſententia protulerunt, nec proferre poſſunt. Dixi autem notanter non conſueuiſſe monachos, multò minus eremitas aſſumi in Canonicos cathedralium clericorum regularium, vel ſecularium, propter duo. Primò, quia licèt in quibuſdam Eccleſijs cathedralibus olim legamus adiunctos monachos Canonicis, vt in Lateranenſi, & in Ticinenſi D. Petri in cœlo aureo, & in Mediolanenſi D. Ambroſij, & Cantuarienſi S. Saluatoris, tamen illi monachi non aſſumebantur in Canonicos. Secundò hoc dixi propter quædam monaſteria monachorum, quæ autoritate Pontificia erecta fuerunt in Cathedrales, vt Conuentrenſe in Anglia, in ijs enim perſeuerarunt Monachi loco Canonicorum. Cæterùm in cathedralibus clericorum, qualis erat Eccleſia Hipponenſis, non legitur vnquam conſueuiſſe monachos, vel eremitas aſſumi in Canonicos dictarum eccleſiarum cum clericis ſiue regularibus, ſiue ſecularibus, ita vt facerent vnum collegium cum illis. Secundo principaliter, quia ſiue in illo collegio Auguſtiniano eſſent clerici ex eremitis aſſumpti, ſiue non eſſent, B. Auguſtinus illorum habitus non meminit, ſed ſolius birri, & tunicæ lineæ, qui erat habitus clericorum Canonicorum. Quare aut in illo collegio nulli clerici eremitæ erant, vel deferebant communem habitum aliorum clericorum. Quod etiam afferunt de D. Fulgentio, ad rem non facit: quia aliud eſt Epiſcopum exilio damnatum clericos, & monachos profugos, & exules in vna & eadem domo colligere, aliud eſt Epiſcopum in ſua Ciuitate monachos, & clericos diuerſorum inſtitutorum in eodem monaſterio, ac etiam collegio ſuæ cathedralis ſimul iungere: quod, vt dixi, à ſeculo nunquam fuit auditum.

TErtio principaliter confirmatur eadem veritas alio teſtimonio eiuſdem D. Auguſtini in epiſt. 248. ad Sapidam virginem ſanctimonialem, in qua fatetur Auguſtinus, ſe tunicam ab illa dono tranſmiſſam accepiſſe, & induiſſe, quam cum ipſa Germano ſuo Diacono eccleſiæ Carthaginenſis feciſſet, & ille morte præuentus eam accipere non potuiſſet, B. Auguſtino tranſmiſit, rogans, vt loco fratris defuncti eam indueret. Libet illius epiſtolæ primordia hic exſcribere, quòd ad hanc veritatem illuſtrandam mirificè iuuent. Exemplum epiſtolæ eſt. *Domina religioſiſſima, & Sancta filia Sapida Auguſtinus in Domino ſalutem. Accepi, quod de iuſtis, & pijs laboribus manuum tuarum me accepiſſe voluiſti, ne te grauius contriſtarem, quam potius conſolandam viderem: præſertim quia hoc tuum non paruum deputaſti eſſe ſolatium, ſi eam, quam Germano tuo ſancto Dei miniſtro feceras tunicam, ego induerer, cum iam à terra morientium recedens, nullis rebus corruptibilibus indigeret. Feci ergo quod deſideraſti, & qualecunque hoc exiſtimaueris, vel quantumcunque ſolatium, tuo ergà fratrem pectori non negaui. Miſſam abs te tunicam accepi, & quando hæc ad te ſcripſi, eam me veſtire iam cœperam. Bono animo eſto, ſed multo melioribus, multoq; maioribus conſolationibus vtere, vt nubilum tui cordis humana infirmitate contractum ſerenetur autoritate diuina, & perſeueranter ita viue, vt cum fratre viuas: quoniam ſic mortuus eſt tuus frater, vt viuat. Eſt quidem materia lachrymarum, quòd Germanum dilectorem tuum, teq; plurimum pro tua vita, & ſacra virginitatis profeſſione reuerentem Diaconum Carthaginenſis Eccleſiæ non vides, ſicut ſolebas, intrantem, exeuntem, & in ſui Eccleſiaſtici officij ſtrenuitate verſantem &c.* Hæc Auguſtinus, quæ noſtram aſſertionem de clericali habitu illius, & cum habitu cæterorum clericorum communi extra omnem dubitationem ponunt. Siquidem conſtat, quæcũque fuerit, illam tunicam pro clerico, & diacono Eccleſiæ Carthaginenſis factam, & nihilominus B. Auguſtinum illam accepiſſe, & induiſſe ſine ſcrupulo, vel hæſitatione. Vnde neceſſe eſt dicere, B. Auguſtinum non cucullis monaſticis vſum, ſed tunicis, & veſtibus communibus, quibus cæteri clerici non ſolùm Hipponenſis, verùm etiam Carthaginenſis Eccleſiæ vti conſueuerant. VI.

POſtremò loco confirmari poteſt eadem veritas ex Decreto fel. record. Sixti IV. in præfatione relato, in quo prohibet diſputare, an præter habitum dignitatis Epiſcopalis B. Auguſtinus alienum habitum geſtauerit, vel alienæ profeſſioni ſe ſubiecerit: habet enim hæc verba maximi ponderis in cauſa, quam agimus. *Nos attendentes, quòd clariſſimum Eccleſiæ lumen Auguſtinum præter Epiſcopalis dignitatis habitum, alium geſtaſſe, aut alienæ profeſſioni ſe ſubieciſſe, aut affirmare, aut negare ad rem non pertinet, niſi quantum &c.* In his verbis Pontifex duo pro certis, & veris ſupponit, & vnum prohibet. Primum, quòd ſupponit, eſt, eſſe in Eccleſia Catholica certum habitum ordinarium di- VII.

gnitatis Episcopalis, & certam professionem ordinariam dignitatis Episcopalis. Secundum est, B. Augustinum, se subiecisse professioni ordinariæ dignitatis Episcopalis, & gestasse habitum ordinariũ dignitatis Episcopalis. Quod autem prohibet in disputationem reuocare, est, an B. Augustinus alienum habitum gestauerit, vel alienæ professioni se subiecerit. Ex duobus verò, quæ Pontifex pro veris supponit, sequitur tertium, quòd habitum clericorum Canonicorum ordinarium gestauerit, & professione clericus Canonicus fuerit. Nam ordinarius habitus dignitatis Episcopalis est habitus lineus, seu Rochettum: vnde Episcopi cum de dignitate Episcopali inuestiuntur, Rochettũ induunt: professio etiã ordinaria dignitatis Episcopalis præsertim in primitiua Ecclesia, & temporibus B. Augustini erat professio clericorum Canonicorum, quia omnes Episcopi olim erant Clerici Regulares cap. scimus, cap. dilectissimis, & tota causa 12. q. 1. professio verò eremitica, & monastica aliena est à professione Episcopali, ex sua institutione, & consequenter habitus monasticus extraneus est ab habitu Episcopali: quòd si aliqui Episcopi monasticum habitum induunt, hoc est ex dispensatione, & ex accidenti, sicut ex accidenti, & ex dispensatione est, vt monachi assumantur in clericos, & Episcopos, & ex ijs, quæ conueniunt Episcopali dignitati solùm per accidens, & ex dispensatione, nõ potest inferri, quòd professio dignitatis Episcopalis, & habitus, qui tali dignitati propriè, & per se conuenit, sit professio monastica, vel habitus monasticus. Et quod hæc fuerit mens Pontificis, colligi potest ex eo, quia ex vna parte interdixit omnibus Eremitis Ordinis D. Augustini in generali, & vniuersali, contendere, an B. Augustinus monasticæ professioni se subiecerit, vel habitum monasticum induerit. Verùm ex parte Canonicorum Regularium non omnibus Canonicis Regularibus prohibuit disputare, an B. Augustinus professor Ordinis clericalis extiterit, vel an habitum clericorum Canonicorum portauerit, hoc enim implicitè pro certo supponebat, sed solum Canonicis Lateranensibus hoc interdixit, ad occasiones iurgiorũ inter personas ecclesiasticas, & regulares amputãdas.

Caput vigesimumquintum.

Ostenditur, B. Augustinum nunquam Eremitam fuisse, nec habitum Eremitarum induisse: & primus autor habitus Ordinis Eremitarũ indicatur.

I. Quod in hoc capite asserimus, & probare intendimus, non est, B. Augustinum Ordinis Eremitici autorem, vel fundatorem non fuisse, nã de hoc nihil nunc asserimus, vel negamus: sed hoc solùm intendimus, B. Augustinum professioni Eremiticæ, aut alij cuiuis, præter clericalem, se minimè subiecisse, & consequenter nullum habitum regularis Ordinis præter habitum clericalem vllo vnquam tempore induisse. Non enim hæc duo sese inuicem necessariò consequuntur, fundare aliquod monasterium, vel Ordinem instituere, & illius institutum profiteri: & potuit B. Augustinus, aut quiuis alius illorũ temporum Episcopus monasteria fundare, & Ordines monasticos instituere, & leges illis præscribere, nec tamen necesse erat eiusmodi institutum illos profiteri. In nostra verò assertione probanda supposita veritate eorum, quæ hactenus dicta sunt, multo labore opus non erit. Nam si fuit eremita, vel monachus, vel talis fuit ante presbyteratum, & hoc dici non potest, quia ostensum est, B. Augustinum vsque ad presbyteratum laicalem vitam inter laicos duxisse: vel in presbyteratu, & hoc etiam fingi non potest, quia factus presbyter Seminariũ clericorum instituit, & non in Eremo, sed intra Ecclesiam parochialem, siue in horto illi contiguo cũ Dei seruis vixit secundum modum & regulam sub Sanctis Apostolis constitutam, vt Possidius cap. 5. scribit. Neque tandem in Episcopatu, quia factus Episcopus, statim voluit habere in domo Episcopi monasterium clericorum, cum quibus communem vitam duxit, ex serm. 1. de communi vita clericorum, neque vllus est, qui affirmet, B. Augustinum, post quàm factus fuit Episcopus, alienæ professioni se ipsum subiecisse.

ET ad hominem potest ratio confirmari ex Io- II.
anne Marquez cap. 7. §. 4. vbi ait, nullum Episcopum posse alicuius regularis ordinis institutum assumere, vel profiteri, quod quamquam non sit vniuersaliter verum, & contrarium suadeant exempla S. Thomæ Cantuariensis, & S. Hugonis Episcopi Gratianopolitani, quæ referunt Eduardus in vita eiusdem S. Thomæ apud Surium sub die 26. Decembris, & Baronium tomo 12. sub anno 1162. & 1164. & D. Antoninus 3. par. Historiali tit. 18. in principio: tamen sufficit ad firmandam hanc veritatem, quòd B. Augustinus eremiticen profiteri non potuit post suam assumptionem ad Episcopatũ.

De habitu vero eadem ratio militat, quia si habitum eremiticum induit, vel ante presbyteratum, vel in presbyteratu, vel in Episcopatu: & non potest dici primum, quia ante presbyteratum cum esset laicus, nullum regularem habitum induit: neque secundum, quia factus clericus, & presbyter induit habitum clericorum, non monachorum, vel eremitarum: multò minus potest dici tertium, vt patet. Sed ne videamur gratis, & sine euidenti ratione hoc affirmare, formemus argumentum in hunc modum. Si B. Augustinus alienum habitum præter habitum clericalis Ordinis, & professionis gestauit, vel talis habitus fuit vagus, incertus, & indeterminatus, vel fuit habitus certus, & determinatus. Primum dici nequit, nec ab vllo viro cordato asseritur. Si dicatur secundum, ostendendum est, quisnam, & qualis eiusmodi habitus extiterit. Dicent,

prout

prout de facto asserunt, Augustini habitum fuisse cucullam nigram zona coriacea præcinctam, qualē nunc Venerandi Eremitæ Ordinis D. Augustini nuncupati deferunt. Nullus enim est, quòd videre hactenus potuerim, qui præter habitum clericalem, alium habitum religiosum, seu regularem illi tribuerit. Quapropter si ostendero, B. Augustinū eiusmodi habitum non solùm non tulisse, sed ne per somnium quidem vnquam vidisse, firma, & constans manebit hæc veritas, quòd B. Augustinus præter clericalem, alieni instituti habitum non gestauerit. Id verò facillimum erit probare. Nam quē nunc Venerandi Patres Eremitæ habitum gerunt, nempe cuculla nigra zona coriacea succincta, recens est, nec ante annos circiter quadringentos in Orbe visus, & partim ab ipsis Eremitis electus, partim à Romanis Pontificibus Gregorio Nono, & Alexandro Quarto illis præscriptus. Ergo nō fuit habitus ab Augustino institutus, & multò minus ab Augustino presbytero, vel Episcopo delatus. Quòd verò hic habitus, quem nunc Venerandi Eremitæ portant, sit nouus, & partim ab ipsis Eremitis sponte electus, partim verò per Sedem Apostolicam illis determinatus, & præscriptus, ostendo ex bullis eorundem Summorum Pontificum, quibus Eremitas prius incerti habitus, nominis, & professionis (quod etiam in progressu monstrabimus) in vnum certum Ordinem regularem, sub certa regula, & habitu, & titulo Eremitarum Ordinis S. Augustini reduxerunt. quas bullas, quia ad hanc veritatem, & alias multas materias, quas nunc tractandas suscepimus, illustrandas, maximè conferunt, & vt aiunt, digito rem ipsam demonstrant, operæpretiū duxi ex libro Ioannis Marquez, & alijs locis fideliter acceptas, hic rescribere.

Exemplum bullæ Gregorij IX. sumptū ex lib. Io. Marquez de origine fratrū Eremitarū pag. 13. col. 2.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabilibus fratribus Episcopis per Anconitanam Marchiam constitutis. Dudum apparuit in partibus Lombardiæ Religio, cuius professores vocati Eremitæ fratris Ioannis Boni Ordinis S. Augustini, nunc succincti tunicas cum corrigijs, baculos gestantes in manibus, nunc verò dimissis baculis incedebant, pecuniam pro eleemosynis, alijsq; subsidijs deposcentes, & adeo variantes Ordinis sui substantiā, vt dilectis filijs fratribus Minoribus, vniformes in derogationem multiplicem ipsorum Ordinis crederentur, eisdem propter hoc minuerent apud fideles sentientibus in suis opportunitatibus charitatem. Sanè cum per Venerabilem fratrem nostrum Hostiensem Episcopū, & bonæ memoriæ N. tituli S. *Sabinæ presbyterum Cardinalem, tunc in partibus illis legatione fungentes, huiusmodi præsumptio ad nostram audientiam peruenisset, Nos ne identitas vestium in Ordinibus ipsis confusionem pareret, & inde scandala grauiora consurgerent, ad vtrorunque quietem prouidimus, statuendum, vt Prior, & vniuersi, ac singuli fratres prædicti Ordinis S. Augustini in exterioribus vestimentis, quæ nigri, vel albi debebant esse coloris, quorum altero videlicet nigro iam electo ab eis, ipsos volumus manere contentos, largas, & protensas manicas, quasi ad instar cucullarum, & desuper ipsa deferant peramplas corrigias, & patenter omnibus apparentes, ita quod omnes cincti de foris eas vestibus nequaquam contegant, & portantes in manibus baculos quinque palmorum grandium, ac expressè in eleemosynarū petitione, cuius sint Ordinis, declarantes, adeo suarum vestium longitudinem temperent, quòd à quibusq; ipsorum calceamenta liberè videantur: vt sic habitus confusione semota, & sublata materia scandali, à prædictorum Ordinum fratribus possit virtutum Domino liberiùs, & gratiùs deseruiri. Verùm cum quidam Eremitæ præfati Ordinis S. Augustini, ac alij Religiosi supradictis Eremitis conformes habitu, in eadem Marchia cōstituti, formam prædictæ identitatis prohibitam gestare dicantur, in eorundem fratrum Minorum infamiam, & scandalum plurimorum, fraternitatibus vestris mandamus, vt vniuersis, & singulis Eremitarum, ac Religiosorum prædictorum districtius iniungatis, vt circa præmissa memoratæ prouisionis statutum inuiolabiliter obseruantes, enim, qui mouitus non resipuerit, donec redeat ad mandatum, à suo consortio excludere non postponatis. Cæterùm, quia pietas persuadet, vt ipsi ex obedientia studio pretium honoris, & gratia consequantur, eos prædictam prouisionem laudabiliter obseruare studentes, curetis benigno fauore prosequi, & tanquam Catholicæ Ecclesiæ filios faciatis ab alijs confoueri. Si verò sua voluntatis arbitrium præferendo iudicio vestro cōtrauenire præsumpserint, in eos excommunicationis sententiam promulgetis, quam per vestras Ciuitates, & Diæceses publicari solemniter, & eosdem tanquā excommunicatos vsque ad satisfactionem condignā appellatione remota arctius euitari ab omnibus faciatis. Dat. Lateran. ix. Cal. Aprilis Pontificatus nostri anno decimoquarto.*

EX hac bulla habes primo, illos Eremitas, qui in progressu vocātur absolutè Ordinis S. Augustini, in principio vocari Eremitas fratris Ioannis Boni, quod memoriæ tenendum, propter multa inferius dicenda de origine Eremitarum Ordinis S. Augustini nuncupatorum. nunc indicasse sufficiat, eandem fuisse Congregationem, quandoque Eremitarum Ordinis S. Augustini, quandoque verò fratris Ioannis Boni nuncupatam. Quomodo verò Eremitæ fratris Ioannis Boni, qui sine certo titulo, & habitu, & Regula primùm fuerant instituti, postea ex concessione, & largitate Apostolica donati fuerint Regula B. Augustini, ac deinde titulo Eremitarum D. Augustini, ac demum habitu, quem nunc etiam gerunt, ne quæstiones importunè præueniamus, & materias confundamus, inferius dicendum erit. secundo habes ex hac bulla, quòd cum isti Eremitæ fratris Ioannis Boni, qui tamen primi saltem post Gulielmitas fuerunt, qui Eremitæ Ordinis D. Augustini vocari ceperint, vt infra III.

fra ostendemus, cum habitu incerto per Marchiam Anconitanam, & Lombardiam vagarentur, in multiplex detrimentum Seraphici Ordinis B. Francisci Assisij, Summus Pontifex, vt omni confusione remota, in habitu cuiusque Ordinis distinctio appareret, præcepit, vt ipsi Eremitæ infra certum tempus nigrum, vel album colorem in proprio habitu portandum sibi deligerent. Qui cum nigrum elegissent, idem Pontifex formam ipsius habitus determinauit, præcipiens, vt cucullas nigras, & amplas deferrent cum manicis largis, & protensis, & desuper cucullas, amplas corrigias portarent, patenter omnibus apparentes, ita quòd cincti foris, nequaquam vestibus eas contegerent: necnon etiam portarent in manibus baculum quinque palmorum grandium, vt sic expressè in eleemosynarum petitione, cuius esset habitus, declararent. Et quòd adeo suorum vestimentorum longitudinem temperarent, vt illorum calceamenta ab omnibus liberè videri possent. Quæ omnia habentur formaliter in bulla. Et hæc fuerunt cucullæ eremiticæ, & zonæ coriaceæ prima incunabula, ante quæ nullum probatum autorem proferent; qui huius habitus meminerit, vt infra probabitur: licèt post dictam bullam promulgatam, quæ anno Domini 1241. manauit, prodierint statim epistolæ, & sermones de cuculla nigra, & zona pellicea, & baculis eremiticis multa continentes, nec veriti fuerint aliqui magni inter Eremitas nominis, & autoritatis, quæ hic Gregorius Nonus de baculo in manibus gestando præcipit, D. Gregorio adscribere, ad fidem conciliandam, vt videre potes apud fratrem Iordanum de Saxonia lib. 1. in vitas fratrum cap. 15. in fine, ita scribentem: *Vnde etiam olim per B. Gregorium Papam statutum fuerat, quòd fratres baculos quinque palmorum in manibus portare deberent. Sed hoc postmodum per Alexandrum Papam IV. tanquam abusiuum præsenti tempore extitit reuocatum.* Sicut & alij quidam ad Eremitici Ordinis antiquitatem insinuandam, concessiones ab Innocentio Quarto nonnullis Eremitis factas, Innocentio Tertio, ac etiam Primo tribuere non timent.

IV. EXemplum Bullæ Alexandri IV. sumptum ex Archiuio Monasterij Bononiensis Fratrum Minorũ fol. 13. quod etiam refert Marquez pag. 41.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei: Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis per Lombardiam, Tusciam, & Romandiolam, ac Taruisanam, & Anconitanam Marchias, Ducatum Spoletanum, Patrimonium Beati Petri in Tuscia, Campaniam & Maritimam, ac Regnum Siciliæ constitutis, salutem, & Apostolicam benedictionem. Recordamur liquido, & memoriter retinemus, quòd dudum apparuit Religio in partibus Lombardiæ, cuius professores vocati Eremitæ Ordinis S. Augustini, nunc succincti tunicas cum corrigijs, baculos gestantes in manibus, nunc verò dimissis baculis incedebant, pecuniam pro eleemosynis, alijsq; subsidijs deposcentes, & adeò variantes habitus sui formam, vt dilectis filijs Fratribus Minoribus vniformes, in derogationem multiplicem ipsorum Ordinis crederentur, eiusdem propter hoc minorem apud fideles sentientibus in suis opportunitatibus charitatem. Sanè cùm per nos tunc in minori officio constitutos, & bo. mem. N. Tituli S. Sabinæ Presbyterum Cardinalem, tunc in partibus illis legatione fungentes, huiusmodi variationis præsumptio ad fel. recor. Gregorij Papæ prædecessoris nostri audientiam peruenisset, ipse ne identitas vestium in Ordinibus ipsis confusionem pareret, ac indè scandala grauiora consurgerent, ad vtrorunque quietem statuendum prouidit, vt Priores, & vniuersi, ac singuli Fratres prædicti Ordinis S. Augustini in exterioribus vestimẽtis, quæ nigri vel albi debebant esse coloris, quorum altero, videlicet nigro, iam electo ab eis, ipsos idem prædecessor voluit manere contentos, largas, & protensas manicas ad instar cucullarum, & desuper ipsas deferrent per amplas corrigias, & patenter omnibus apparentes, ita quòd omnes cincti de foris eas vestibus nequaquam contegerent, & portantes in manibus baculos quinque palmorum grandium, ac expressè in eleemosynarum petitione, cuius sint Ordinis declarantes, adeò suarum vestium longitudinem temperarent, quòd à quibuscunque ipsorum calceamenta liberè viderentur, vt sic habitus confusione semota, & sublata materia scandali, à prædictorum Ordinum Fratribus possit virtutum Domino liberius, & gratius deseruiri. Cum autem dilectus Frater noster Riccardus S. Angeli Diaconus Cardinalis vniuersas Domos, & Congregationes Eremitarum prædictorum, quarum quædam S. Augustini, quædam S. Gulielmi, non nullæ autem Fratris Ioannis Boni, aliquæ de Fabali, aliquæ verò de Brictinis censebantur, in vnam Ordinis Eremitarum S. Augustini professionem, & regularem obseruantiam perpetuò de mandato nostro duxerit vniendas, & Nos dicti Cardinalis processum conuenientem cum voluntatis nostræ proposito approbantes præmissa omnia duxerimus confirmanda, statuentes, vt vniuersi Priores, & Fratres in professione prædicti Ordinis Eremitarum S. Augustini taliter conuniti nigris duntaxat, & nullis alijs coloris alterius cucullis aliquatenus vterentur. Nos volentes præmissa, quæ de vestimentis exterioribus à sæpedicto prædecessore nostro circa præfatos Eremitas statuta fuerunt, salubriter, & ab ipsis, vt recolimus, acceptata vbique, & ab omnibus Eremitis vnitis taliter, & alijs vniuersis inuiolabiliter obseruari, fraternitati vestræ per Apostolica scripta in virtute obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, quatenus prædictos Priores, & Eremitas, ac alios, qui nigras penitus, seu albas cucullas non portant, quòd vsque ad festum omnium SS. proximè venturum nigri prorsus coloris cucullas assumant, abiectis alijs deferendas, & firmiter prædictum statutum de cætero studeant obseruare, singuli vestrum per suas Ciuitates, & Diœceses sublato cuiuslibet appellationis, & contradictionis obstaculo, & literis Apostolicis impetratis, vel etiam impetrandis per eos nequa-

quam

quam obstantibus monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam districtiùs compellatis, & in eos qui contra fecerint, excommunicationis sententiã promulgetis, quam per vestras Ciuitates, & Diœceses singulis diebus Dominicis, & festiuis publicari solemniter, & eos tanquam excommunicatos vsque ad satisfactionem condignam, appellatione remota, euitari arctius ab omnibus faciatis. Dat. Anagniæ viij. Calend. Iulij Pontificatus nostri anno secundo.

Ex bulla ista habes primo, eosdem fuisse Eremitas, quos Alexander IV. vocauit absolutè Eremitas Ordinis S. Augustini, cum illis, quos Gregorius IX. vocauit Eremitas fratris Ioannis Boni: quia vterque Pontifex idem factum narrat, & de eisdem loquitur. Nam tempore Gregorij IX. idem Alexan-
IV der IV. in minoribus constitutus, in partibus Lombardiæ nomine Pontificis legatione fungebatur, & ille ex primis fuit, qui Romanum Pontificem de huiusmodi Ordine eremitarũ in partibus Lombardiæ primitus viso certiorem fecerunt, vt patet conferẽti vtranque bullam simul. 2. habes, hunc Ordinem Eremitarum S. Augustini nuncupatorum circa tempora Gregorij IX. & Alexandri IV. primitus videri cœpisse. Nam Alexander IV. fatetur, se liquidò recordari, & memoriter tenere, quando talis Ordo in partibus Lombardiæ primitus apparuit, & ante Gregorium IX. nullus autor idoneus reperitur, qui se huiusmodi eremitas vidisse fateatur. 3. notandum, quòd per hanc bullam non fuit facta vnio Ordinis Eremitarum sub vno capite, & vno titulo, & habitu, sed illam supponit absolutam per aliam bullam eiusdem Pontificis, cuius meminit Marquez cap. 4. §. 1. de qua inferius dicemus. 4. notandum, licèt Pontifex multas eremitarum Congregationes recensere videatur, dum ait, quasdam S. Augustini, alias de Fabali, alias de Brittinis, alias fratris Ioannis Boni, & alias D. Gulielmi nuncupari consueuisse: non tamen dixisse Pontificẽ, quòd omnes dictæ Congregationes re ipsa essent distinctæ ab inuicẽ; sed solùm, quòd Congreg. eremitarum prædictæ quædam S. Augustini, quædã S. Gulielmi, nonnullæ autem fratris Ioannis Boni, aliquæ de Fabali, aliæ quæ de Brittinis censebantur: hæc enim sunt formalia illius verba. Et in quadam alia bulla Riccardo S. Angeli Diacono Cardinali, & Ordinis Eremitarum primo Protectori directa, idem Pontifex eadem verba repetens, subiungit, quod dictæ Eremitarum Congregationes apud homines ambiguis interdum nuncupationibus vacillabant: vt videas, hæc non tam variarum Congregationum nomina fuisse, quàm diuersarum domorum eiusdem Congregationis. Nam secundum rei veritatem aliquæ istarum Congregationum in idem conueniebant: Etenim Congregatio D. Augustini nuncupata, & Congregatio fratris Ioannis Boni vna & eadẽ erat, quæ prius fratris Ioannis Boni dicebatur, postea à Gregorio Nono titulo D. Augustini donata, cæpit Congregatio D. Augustini nuncupari, vt ex dictis bullis Gregorij Noni, & Alexandri Quarti colligitur, & ex alijs infra dicendis. Quod etiam Congregatio de Brittinis nuncupata, & Congregatio fratris Ioannis Boni eadem esset, & solis nominibus distinguerentur, multò certius est, nec Venerandi Eremitæ negare possunt, præsertim Marquez, qui cap. 21. §. 5. Fratrem Iordanum, & Iacobum Philippum Bergomensem, & alios nonnullos secutus, assertionẽ defendere nititur, scilicet Beatum Franciscum Assisium, priusquam sui instituti Seraphici autor esset, eremitici Ordinis D. Augustini institutum professum fuisse in manibus fratris Ioannis Boni, in monasterio Brittinẽsi, prope Pensaurum, & ab illo habitum Eremiticum sumpsisse, cuius color adhuc in habitu fratrum minorum per D. Franciscum institutorum retinetur, quem idcirco Beretinum vocamus, à loco de Brittinis, vbi Beatus Franciscus habitum cum illo colore accepit. Quod ne me gratis illis imponere, quis putet, profero testimonium Cardinalis Aegidij de Viterbo Ordinis Eremitarum, ab eodem Marquez acceptum loco proximè citato. *Hoc tempore (inquit Aegidius Cardinalis) Ioannes Bonus, Mantuanus, qui in Flaminia Cesenna Deo ita se vixit, vt sui seculi gloria diceretur, ascitus Diui Augustini Eremitis: vt enim olim Gulielmus in Gallia, ita ipse Ordinem numero Fratrum, & monasteriorum adauxit in Italia, & ad humanarum rerum contemptum, & diuinarum amorem mirum in modum inflammauit, vt veluti à Gulielmo Gulielmita, ita à Ioanne Bono Iambonita, & à loco, quem incolebant Brittinenses nominati sint. Habeo autores, qui scribant, huius viri sanctitate, & fama illectum Franciscum Assisium Magni Ordinis Minorum autorem, habitum induisse, baculum gestasse, Eremitam egisse, ligneis calceis vsum esse; quam rem nec Vincentius quidem scriptor historiarum accuratissimus infitiatur. Argumento sunt, quòd Mantuæ Chirographum quandoque lectum aiunt, quod in Ioannis Boni manu professus Ordinem sit. Namque is color, quo posteri eius vsi sunt, adhuc hodie Berettinum vocatur, à Brittinis loco non procul à Pensauro, quem Ioannes Bonus incoluerat.* Hæc ille, ex quibus vides, eandem fuisse Congregationem Ioannis Boni, & de Brittinis nuncupatam, & distinctionem solùm fuisse in nomine, non in re ipsa: dicebatur enim Congregatio Ioannis Boni ab Autore, & de Brittinis à loco incolatus.

Idem dicendum videtur de alia Congregatione de Fabali nuncupata, quæ eadem fuisse videtur cum Congregatione Ioannis Boni, & de Brittinis, nam locus de Fabali iuxta Pisaurum est, vbi etiam locus de Brittinis, vt ex libro taxarum Apostolicarum habes, in verbo Pensaurieñ. Ecclesia. vbi notatur monasterium Sanctæ Mariæ aliàs Sanctæ Crucis de Fabali, quamuis ponatur monasterium Ordinis S. Benedicti: neque alium locum sub hoc nomine reperire potui, nec ipsi Venerandi Patres Eremitæ alium indicant.

EX quibus tandem omnibus infertur primo, V.
prædictas omnes Congregationes Eremitarum,

rum, ex quibus Ordo Eremitarum est conflatus secundum rem ipsam ad duas, vel tres solas deduci, nempe ad Congregationem Gulielmitarum, & Congregationem fratris Ioannis Boni, nam cum hac secunda coincidebant Congregationes Sancti Augustini, & de Brittinis, & de Fabali nuncupatæ. Dixi autem notanter ad duas, vel tres propter aliam Congregationem Eremitarum Tusciæ, quam Innocentius Quartus ex varijs Eremitis incerti habitus, & Regulæ per Tusciam sine capite vagantibus, in vnam Congregationem sub vno capite, Regula, & titulo Beati Augustini donatam redegit, de qua inferiùs dicetur. Secundo infertur, quod cum Gulielmitæ hunc habitum, quem modò Venerandi Patres Eremitæ gerunt, ante vnionem non haberent: nam illi colorem album in vestibus ferebant: vnde & mantelli albi vulgo nuncupabantur, ex Renato Choppino in suo Monastico lib. 1. Et Iambonitæ, ac alij partim ex propria electione, partim ex præscripto Sedis Apostolicæ nuper assumpserint, nec talis habitus ante Gregorium Nonum in Orbe visus fuerit, multò minus potuit esse habitus Regularis Diui Patris Augustini, qui nec per somnium quidem talem habitum vnquam vidit, vt hic ostenditur. Nec obstant, quæ Marquez comminiscitur, ad probandum, quòd ante vnionem Congregatio fratris Ioannis Boni, & Congregatio Eremitarum Sancti Augustini essent Congregationes tum nomine, tum re ipsa ab inuicem distinctæ: quia inquit, habebât distinctos Protectores. Nam Protector Congregationis S. Ioannis Boni vocabatur Gulielmus Cardinalis Diaconus tituli Sancti Eustachij: Protector verò Congregationis, & Ordinis Eremitarum erat Riccardus Cardinalis Diaconus tituli Sancti Angeli, quod Marquez affirmat cap. 13. §. 18. in fine. Nam ista imaginatio non solum difficultatem non euertit; sed maximè nostram sententiam confirmat, quòd nulla fuerit Congregatio Sancti Augustini nuncupata, quæ Gregorij Noni tempora præcesserit. Quod ex concessis euidentissimè probo: quia si illa erat vera Congregatio Eremitarum Sancti Augustini, cui cæteræ Congregationes sunt vnitæ, cuius Protector erat Riccardus Diaconus Cardinalis tituli Sancti Angeli, si monstratum fuerit, hanc Congregationem Gregorij Noni tempora non præcessisse, in confessis erit apud Aduersarium, Ordinem Eremitarum S. Augustini Gregorij Noni tempora minimè præcessisse, cum in hoc conueniat cum Marquez Frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 16. in principio, vbi dicit, quòd Cardinalis Riccardus confirmatus fuit post vnionem Generalem in Protectorem Ordinis S. Augustini, quem antea Innocentius Quartus eidem Ordini Protectorem dederat. Verùm Congregationem Sancti Augustini nuncupatam, cui Innocentius IV. Riccardum Cardinalem Protectorem dederat, non antiquam, sed nouissimam fuisse, & post Gregorium Nonum institutam, constat euidenter ex bulla Innocentij Quarti data 17. Ianuarij anni 1244. Ex qua habemus, tempore istius Pontificis extitisse in Tuscia multos Eremitas incerti habitus, & Sedium, sine Regula, titulo, & habitu. Et Innocentium Quartum opera, & prudentia dicti Cardinalis Riccardi Diaconi S. Angeli illos in vnum corpus Congregationis vniuisse sub vno capite, & illos Regula, ac etiam titulo Eremitarum S. Augustini donauisse: nec non ipsum Riccardum Cardinalem Diaconum tituli S. Angeli Correctorem, & Protectorem illis præfecisse. Quod ne quis me de meo cerebro confingere arbitretur, subiungo hic exemplum bullæ ipsius Innocentij ab eodem Marquez acceptum cap. 3. §. 3. pag. 20.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs vniuersis Eremitis, exceptis fratri- VI.
bus S. Gulielmi, per Tusciam constitutis salutem & Apostolicam benedictionem. Incumbit nobis ex officio debiti Pastoralis, & plantare sacram Religionē, & fouere plantatam, & quantum in nobis est, vniuersos, & singulos in proposito confirmare, ne si fauore fuerint Apostolico destituti, non proficiant in incepto, sed deficiant potius, vel tepescant. cum .n. per dilectos filios fratres Stephanum, & Vgonem Eremitas propositum vestrum fuerit nobis expositum diligenter, Nos volentes, vos sine pastore sicut oues errantes post gregum vestigia vagari, vniuersitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus in vnum vos Regulare propositū conformantes, Regulam B. Augustini, & Ordinem assumatis, ac secundum eum profiteamini, de cætero vos victuros, saluis obseruantijs, seu constitutionibus faciendis à vobis, dummodo eiusdem Ordinis non obuient institutis. Prouisuri vobis nihilominus de Priore idoneo per electionem Canonicam, cui præstetis obedientiā, ac reuerentiam debitam impendatis. Si verò super præmissis aliquid difficultatis emerserit, ad Dilectū filium nostrum Riccardum Diaconum Cardinalem S. Angeli, quem vobis Correctorem, & Prouisorem deputamus, recurratis. Dat. Laterani xvij. Ianuarij Pontificatus nostri anno primo.

Ex hac bulla habes primo, quæ fuerit Congregatio eremitarum S. Augustini nuncupata, cui ante vnionem generalem Innocentius IV. Riccardum Diaconum Cardinalem S. Angeli protectorem dederat, an à D. Augustino propagata, an ab Innocentio IV. instituta post Gregorium IX. Neque enim legitur dictus Riccardus alterius Congregationis ante generalem vnionem Protector extitisse, neque Marquez, neque alij aliam monstrant. 2. habes, nullos Eremitas vsque ad tempora Innocentij IV. in Tuscia fuisse, qui sub Regula B. Augustini viuerēt, & Eremitæ S. Augustini vocarentur, exceptis forsan eremitis S. Gulielmi. 3. istos eremitas S. Augustini dictos, non tales nuncupatos fuisse, quod à B. Augustino fuissent instituti: sed quia ex concessione Pontificia tales dici obtinuerant: & nihilominus illos absolutè Eremitas Ordinis S. Augustini nuncupatos. 4. istos eremitas S. Augustini illos

fuisse,

fuisse, qui ante vnionem generalem Riccardū Diaconum Cardinalem Protectorem habebant, & ad illos referenda esse verba alterius bullæ Alexandri Quarti, per quam ipsum Riccardum Cardinalem toti Ordini post generalem vnionem in Protectorē præfecit, cum ait. *Nos itaque considerantes, quòd ipsi fratres ab olim te in Patrem beneuolum habuerunt, tuq; ipsos amplexatus fuisti sincera in Domino charitate, quodquè Fratres, & Ordo prædicti sub tua protectione poterunt Deo propitio salutaria suscipere incrementa &c.* Quam bullam refert Marquez cap.3.S.3. Quintò infertur, Cardinalem Gulielmū, qui ante vnionem generalem erat Protector Congregationis Eremitarum fratris Ioannis Boni, tempore vnionis, & post illam, vel vita functum fuisse, vel Protectioni cessisse. Demum quod ad rem attinet, sequitur, siue Congregatio ante vnionem S. Augustini nuncupata, cuius erat Protector Cardinalis Riccardus, eadem esset cum illa Ioannis Boni, siue non, nō habuisse certum, & determinatum habitū, quem nunc Eremitæ portant; imò nec titulum, & regulam D. Augustini, nisi post Gregorium Nonum, quod solùm in hoc capite contendebamus.

Caput vigesimumsextum.

Refugium Ioannis Marquez, & aliorum nonnullorum præcluditur.

I. Vim rationis superiori capite explicatæ senserunt Azorius, & Io. Marquez cap.4.S.5. vbi ad illam infringendam multa dicit. Et primo ait, electionem nigri habitus non sub Alexandro IV. sed sub Gregorio IX. ab Eremitis Augustinianis factam: sed quia hoc illius causam non iuuabat, secundo loco addit, Patres Eremitas colorem illum habitus nigrum elegisse, quia B. Augustinus in ipsa fundatione Ordinis Eremitici colorem habitus minimè determinauerat, sed in eorum optione illius determinationem reliquerat: hoc vnum cauens, vt præter naturalem velleris colorem, nullum alium arte superinducerent? Quod confirmare nititur primo autoritate D. Antonini 3. par. tit.24. cap.14.S.5. secundo exemplo B. Fulgentij quem citra omnem difficultatem Eremitam Augustinianum fuisse constat ex Baronio tom.6. annal. sub 504. & Ioanne Molano, qui, vt in eius vita à quodam illius discipulo scripta legitur; *Casulam preciosam vel superbi coloris, nec ipse habuit, nec suos monachos habere permisit: subter casulam nigello, vel lactineo pallio circundatus incessit.* Ex quibus verbis Cardinalis Baronius deducit; apud Eremitas Augustinianos nullam fuisse discriminationem colorum, num albo, vel nigro pallio vterentur: dummodo, quem exhiberet in velleribus natura colorem, eum absque delectu in vestibus retinerent.

Verùm hæc responsio non solùm rationem superiori capite allatam non euertit, sed omnia, quæ de cuculla Augustini eremitica ab autoribus sermonū ad eremitas, & de baptismo Augustini, necnon Epistolarum, sub nomine Valerij, & Sigiberti, & à fratre Iordano, D. Antonino, & Coriolano & alijs traduntur, in discrimen apertum deducit, neque cum D. Antonino, neque cum prædictis autoribus, sed nec cum Baronio, multò minus cum veritate consentit. Primo namq; sic respondentem D. Antonino, cuius autoritati nititur, manifestè contradicere, apparet ex verbis eiusdem D. Antonini in princ. illius cap. quibus docet, & dicit, quòd licèt potuerint olim fuisse aliqui Eremitæ sub Regula Augustini in solitudinibus degentes, tamen illi eius Ordinis non erant, cuius nunc sunt, qui vocantur Eremitæ Ordinis S. Augustini, quos dicit post fratres Mendicantes institutos: & verba illius sunt posita superius cap.19. ad quem locum remitto. Confirmatur etiā ex alijs eiusdem Antonini verbis positis infra S. 5. vbi de habitus Eremitici determinatione per Gregorium IX. & Alexandrum IV. facta sic subiungit. *Et quoniam inter illos simplices fratres dubitabatur, quis esset verus habitus eorum, hinc est, quòd Sedes Apostolica aspiciens ad primariam Ordinis originem habitum superiorem eis determinauit, immò verius per S. Augustinum determinatum eis declarauit, statuendo videlicet, quòd eorundem Fratrum Ordinis Eremitarum S. Augustini habitus exterior esset cuculla nigri, & nullius alterius coloris, cū longis, & protensis manicis, desuper corrigia ampla cincta.* Quæ verba & si re ipsa fidem non faciunt, quia B. Antoninus in principio protestatur, se non ex propria sententia illa scribere, sed referendo ea, quæ religiosus quidam dicti Ordinis scribit, sufficiunt tamen ad ipsius Marquez inconstantiam in autoribus referendis monstrandam, qui dicit, ex sententia B. Antonini Augustinum colorem habitus suis Eremitis non determinauisse, cum è contrario B. Antoninus scribat, nigrum colorem ira ab Augustino determinatum, vt nullius alterius coloris esse posset.

Secundò, data veritate istius responsionis, corruunt, & falsitatis conuincuntur omnia, quæ de II.
nigra Augustini, & suorum Fratrum cuculla, & zona coriacea traduntur ab Autore sermonis B. Ambrosio adscripti, & sermonum ad Eremitas, præsertim serm. 5.27. & 28. item Epistolæ sub nomine Valerij, & alterius Epistolæ sub nomine Sigiberti, & à D. Antonino ex relatione ipsorum Eremitarum d. cap.14.S.2. & ab alijs, qui eiusmodi cucullis, & zonis libros complent. Nam si B. Augustinus colorem nigrum cucullæ Eremiticæ minimè determinauit, sed in eorum electione, vel album, vel nigrū reliquit, cur illum cuculla, & zona nigra indutum & cinctū pingunt? Dicent, prout de facto dicit Marquez loco citato, B. Augustinum habitum quidem induisse nigrum, sed eiusmodi colorē suis Eremitis minimè præscripsisse. Verùm hoc est contra prædictos Autores, qui vnanimi consensu fatentur, non

G solum

solùm B. Augustinum, sed omnes illius discipulos Eremitas nigras cucullas induisse. Legatur serm. 27. ad Eremitas, quem ad præsens institutum notauit, & allegauit frater Iordanus lib. 1. c. 15. legatur etiam B. Antoninus d. cap. 14. §. 2. sic scribens, ex persona eiusdẽ Augustini in quodã sermone ad Eremitas; *Duodecim. fuimus fratres, qui induimus cucullã nigram, calceamenta, & zonam nigram ad differentiã Monachorũ.* Quæ omnia etsi figmẽta esse non negẽ, sufficiunt tamen ad ostendendum, assertores Augustinianæ cucullæ nullo fundamento probabili subnixos modò asserere, modò negare, & non minus cũ seipsis, quàm cum alijs, cum argumentorum mole premuntur, digladiari. Præterea si Augustinus statim baptizatus cucullam nigram zona coriacea desuper cinctam, siue a B. Ambrosio, siue à Simpliciano, veluti religiosum, & regularem habitum accepit, illumq; per totam vitam suam etiam in Episcopali Sede portauit, nec ab illo portando per assumptionem ad ordinem Episcopalem dispensatus fuit, sed nec dispensari potuit, vt idem Autor cap. 7. §. 7. & seqq. contendit, vnde probabitur, illum suos Eremitas ad eũdem habitum portandum non adstrinxisse? aut in illorum optione electionem nigri, vel albi coloris reliquisse? Sanè commenta hæc sunt, ad vim argumentorum fugiendam gratis meditata, nec vllus autor & fundator Ordinis hactenus inuentus est, qui colorem habitus essentialis eiusdẽ Ordinis in electione suorum discipulorum reliquerit, vt vel nigro, vel albo pro eorum libito vterentur.

III. TErtiò, contra eandem responsionẽ facit, quod B. Antoninus, seu verius frater Iordanus ait, tempore vnionis Generalis, & determinationis habitus Eremitici per Gregor. IX. & Alexandrũ IV. factæ dubitatum, quisnam esset verus habitus Eremitarum; & ideo fuisse einsmodi habitum per Sedẽ Apostolicam determinatum; nam vel Ordo Eremiticus, cui Summi Pontifices habitum nigrum cucullatum cum zona pellicea decreuerunt, erat Ordo nouus, vel Ordo antiquus à D. Augustino institutus, & in aliquibus saltem continuatus, ac seruatus. Si est Ordo nouus: ergo habitus nouus, neque ex illo sciri potest, quòd talis habitus fuerit D. Augustini, vel suorum Eremitarum. Si Ordo antiquus, & à B. Augustino continuatus; quæro, vel fuit continuatus cum diuersitate habitus, & hoc dici non potest, quia ex diuersitate habitus à posteriori infertur diuersitas Ordinis, iuxta doctrinam D. Tho. 2. 2. q. 185. art. 8. vel fuit continuatus cum identitate habitus, & hoc etiam dici non potest, quomodo .n. dubitatum fuisset, quisnam esset verus habitus Eremitarum, si illi cum eodem habitu à B. Augustino instituto, vsque ad tempora Gregorij IX. Alex. IV. fuissent continuati? Neque obstant, quæ subiungit idem Antoninus, siue frater Iordanus, quòd Sedes Apostolica aspiciens ad primam originem Ordinis, habitum superiorem eis determinauit, immo veriùs per S. Augustinum determinatum declarauit. Primò namq; vnde habet hic autor, quòd Summi Põtifices talem habitum ita Eremitis determinatũ declarauerint, aspicientes ad primam originem d. Ordinis, aut quòd per S. Augustinum ipsis determinatum declarauerint? cum in dictis bullis de hac re ne verbum quidem habeatur. Ad hæc, vnde scire potuerunt Summi Pontifices, talem determinationem à B. Augustino factam, cum in omnibus libris authẽticis Augustini, vel Possidij, vel in probatis Autoribus antiquis, ne verbum quidem de isto habitu reperiatur? Rursus si Summi Pontifices talem habitum per B. Augustinum determinatum declarauerunt, cur illum in optione Fratrum Eremitarum reliquerunt, vt ipsæ Pontificum bullæ aiunt? cur dicit Marquez, B. Augustinum illius colorem minimè decreuisse, sed in illorum arbitrio reliquisse? Videas quæso, in quantas angustias sese conijciũt, qui non veras causas tueri volunt.

QVartò, contra eandem responsionem maximè urget exemplũ ex D. Fulgentio allatũ, in quo Fr. Io. Marquez firmissimũ præsidium sibi ponit. IV. Dato .n. sed non concesso, quòd B. Fulgentius Augustini discipulus, & Augustiniani instituti professor, & æmulator fuerit, quod Baronius gratis, & sine fundamento asserit, de qua re inferius, consequens erit, talem fuisse habitũ monachorum siue Eremitarum Augustinensiũ, qualis eiusdem B. Fulgentij fuit. Verùm B. Fulgentij habitus siue quod ad formam, siue quod ad colorẽ attinet, cũ habitu ipsis Eremitis per Sũmos Pont. determinato nihil prorsus, atq; prorsus cõe habet: nã quod ad colorẽ spectat, ille D. Fulgentij naturalis erat, quẽ velleribus natura præbuisset, nigellus, siue lactineus: iste verò per artẽ superadditus, & à naturali vellere multũ distans, vt patet. Deinde quoad formã, habitus Eremitarũ, quẽ Gregor. IX. & Alex. IV. decreuerunt, est cuculla nigra cũ amplis manicis, zona pellicea ampla, & omnibus patente desuper cincta, suam longitudinem temperans, adeo vt calceamẽta ab omnibus videri possint, quam cucullam B. Fulgentiũ nunquam induisse legimus. Legimus verò illius habitũ fuisse casulã, sub qua pallio nigello, vel lactineo circundatus incessit, & vt integrũ illius habitum, pro quo nonnulli tantopere, & tam perperã strepunt, tibi ob oculos ponam, accipe illum ex eius discipulo Anonimo in ipsius vita cap. 18. ita depictum: *nunquã,* inquit, *pretiosa vestimẽta quæsiuit, aut quotidiana ieiunia prætermisit, aut conditos suauiter cibos, vel inter hospites manducauit, aut discumbendo saltem requiescere, & resoluere rigidũ propositum voluit; sed vna tantũ vilissima tunica, siue per æstatem, siue per hyemẽ patienter indutus, orario quidem, sicut omnes Episcopi, nunquã vtebatur, cingulo pelliceo, tãquã monachus, cingebatur. Sic studio humilitatis ambitionẽ vestiũ fugiebat, vt nec ipsa calceamenta susciperet clericorũ, aut vltimis caligis in tẽpore hyemis, aut caligulis in tẽpore æstatis vteretur. Intra monasteriũ sanè interdũ soleas accipiebat, freqũter nudis pedibus ambulabat. Casulã pretiosã, vel superbi coloris, nec ipse habuit, nec monachos suos habere permisit. Subtus casulã nigello, vel lactineo pallio circũdatus incessit. Quãdo tẽperies aëris inuitabat, solo pallio intra monasteriũ est coopertus.*

tus. Scapulis verò nudis nunquam à nobis visus est, nec deposito saltem cingulo somnum petiuit, sua autem conscientia, Deo teste, fiduciam gerens, in qua tunica dormiebat, in ipsa sacrificabat, & tempore sacrificij mutanda esse corda potius, quàm vestimenta dicebat. Hæc ille, ex quibus habes totam rem vestiariam B. Fulgentij in tribus constitisse; nimirum in tunica vilissima, cingulo pelliceo cincta, in pallio nigello, vel lactineo, & in casula, quam super pallio ferebat. Conferamus modò hæc eadem vestimenta cum habitu D. Augustini, & videbimus hæc ab illo toto cœlo distitisse, vt mirum sit valdè, viros ingenio præclaros repertos, qui affirmare non dubitauerint, B. Augustinum talem habitum gessisse, qualis fuit, quem B. Fulgentius gerebat; Beatus enim Augustinus fatetur se birrum; & tunicam lineam, & alia clericorum indumenta communia, & ex communi vestiario accipere voluisse. At de Beato Fulgentio dicitur, quod ne calceamenta quidem clericorum, aut illorum caligas in hyeme, aut caligulas per æstatem accipere volebat. De B. Augustino ait Possidius cap. 22. *Vestes eius, & calceamenta, & lectualia ex moderato, & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimum, quia his plerumque vel iactare se insolenter homines solent, vel abijcere, ex vtroque non quæ Iesu Christi, sed quæ sua sunt, ijdem quærentes.* De Fulgentio vero illius item discipulus. *Sed vnica tantum vilissima tunica, siue per æstatem, siue per hyemem &c.* De Augustino Possidius. *Mensa vsus est frugali, & parca; quæ quidem inter olera, & legumina, etiam carnes aliquando propter hospites, & propter infirmos continebat semper autem vinum habebat &c.* & infra: *coclearibus tantum argenteis vtens, cætera vasa, quibus mensæ inferebantur cibi, vel testea, vel lignea, vel marmorea erant.* De Fulgentio idem illius discipulus. *Nunquam denique pretiosa vestimenta quæsiuit, aut quotidiana ieiunia prætermisit, aut conditos suauiter cibos, vel inter hospites manducauit, aut discumbendo saltem requiescere, & resoluere rigidum propositum voluit.* Conferatur modò idem habitus cum habitu; Eremitis per Gregorium Nonum, & Alexandrum Quartum præscripto. Primus habitus D. Fulgentij erat tunica vilissima cingulo pelliceo succincta. hæc verò, quæ sola cum habitu Eremitarum aliquid commune habere videtur, nihil tamen commune cum illo habet. Primò, quia tunica Eremitarum est habitus exterior, & superior omnibus alijs indumentis, qui omnia tegit, & à nullo tegitur; at tunica D. Fulgentij erat habitus interior, & inferior, qui pallio, & casula tegebatur. Secundò, quia tunica Eremitarum est cuculla ampla, & amplas habens manicas. Tunica verò D. Fulgentij talis non erat, nec esse poterat, cum esset vestis inferior, quam pallium, & casula tegebant. Tertiò, tunica Eremitarũ necessariò debet esse nigri coloris; at tunica D. Fulgentij talis coloris non erat, aut saltem in eius vita hoc non legitur, & contrarium potius suadetur, cum de pallio dicatur, illum vel nigellum, vel lactineum fuisse, quod valdè probabiliter etiam de interiori tunica dici potest, & debet. Secundus habitus D. Fulgentij erat pallium nigellum, vel lactineum. Et Baronius hinc deducit, quòd non solùm ipse, sed etiam illius Monachi eiusmodi habitũ vtebantur. At Eremitæ ex præscripto Summorum Pontificum pallium siue nigellum, siue lactineum non deferũt, sed nec deferre possunt: quia vestis illorum superior debet esse cuculla desuper cincta corrigia ampla, & patente, quæ ab omnibus videri possit, nec vllo modo tegatur. Nec dici potest, pallium, & cucullam idem esse, quia patet esse habitus distinctos, & vt distinctos illos etiam numerat B. Hieronymus in vita Hilarionis dum ait: *Omnes diuitias suas ei relinquens, Euangelium scilicet, & tunicam laneam, cucullam, & palliolum.* Adde quod cuculla est habitus Monachorum proprius cap. mandamus 19. q. 3. & Concilium Aquisgrani cap. 125. Pallium verò est commune, tàm Clericis, quàm Monachis, vt notat glos. in cap. Episcopi, in verbo operimento 21. q. 4. Tertius habitus D. Fulgentij, & suorum Monachorum, erat casula, hanc etiam à cuculla distinctam ostendit Baronius tomo 1. annal. sub anno 58. nu. 69. vbi, autoritate Hierothei Episcopi Constantinopolitani, probat casulam fuisse habitum sacerdotalem. Quare vt rem concludamus, si B. Fulgentij habitus, cum habitu Eremitis per Gregorium Nonum, & Alexandrum Quartũ determinato, conferamus, immo etiam cum habitu D. Augustini, videbimus, hunc cum illis nihil prorsus commune habuisse, vt vanissima sint nugamenta, velle ex illo affirmare, quòd Summi Pontifices eiusmodi habitũ Eremitis decreuerint, quia talis fuerit habitus D. Fulgentij, vel D. Patris Augustini, vel habitum D. Fulgentij fuisse habitum eiusdem D. Augustini.

QVinto, determinatio habitus monastici non V.
solùm quoad colorem, verùm etiã, quoad materiam, & formam attendi debet, alias ipsi Eremitæ, qui conueniũt cum Seruitis, & alijs in colore, & materia habitus, conuenirent etiam in eodẽ Ordine, quod falsum est. At habitus per Greg. IX. & Alexandrũ IV. Eremitis determinatus, neque in colore, neque in forma, cum habitu D. Fulgentij, & suorum Monachorum conuenit, nam quoad colorẽ, ille naturalis erat, iste verò per artẽ inductus, quoad formam neque Fulgentius, neque sui Monachi à Baronio descripti, cucullam leguntur induisse: hic verò est cuculla amplas habens manicas, zona ampla, & patente desuper cincta. Ergo hic Eremitarũ habitus ab illo est omninò distinctus, & diuersus.

Vlterius. Si Eremitæ, quibus Gregorius IX. & Alexander IV. habitum huiusmodi decreuerunt, crediderunt Summos Pontifices in eo determinando ad primæuam Ordinis institutionem aspexisse, & declarasse, istum fuisse habitum à B. Augustino institutum, cur opus fuit ad dictum habitum ferendũ, pœnis, & censuris Ecclesiasticis illos cõpellere, vbi præsertim cum religiosis, quos Marquez simplicissimos fatetur, agebatur? Oportuisse verò censuris,

& pœnis illos ad talem habitum ferendum compellere, ipsa verba bullarum Pontificiarum indicant, præsertim Alexandri Quarti dum ait: *Fraternitati Vestræ per Apostolica scripta, in virtute obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, quatenus prædictos Priores, & Eremitas, ac alios, qui nigras penitus, seu albas, cucullas non portant, quòd vsque ad festum omnium Sanctorum proximè venturum, nigri prorsus coloris cucullas assumant, abiectis alijs deferendas, & firmiter prædictum statutum de cætero studeant obseruare; singuli Vestrum per suas Ciuitates, & Diœceses, sublato cuiuslibet appellationis, & contradictionis obstaculo, & literis Apostolicis impetratis, vel etiam impetrandis per eos nequaquam obstantibus, monitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam districtiùs compellatis, & in eos, qui contrà fecerint, excommunicationis sententiam promulgetis &c.*

VI. ADdo. Si Venerabiles Eremitæ credidissent, cucullam nigram zona coriacea desuper cinctam fuisse habitum à Beato Augustino institutum, & se esse de numero Eremitarum à Beato Augustino institutorum: cur post Decretum Gregorianum de cucullis nigris cum zona pellicea ferendis promulgatum, tot precibus se à corrigia super cuculla nigra ferenda per Sedem Apostolicam dispensari postulauerunt, & obtinuerunt, quanquam talis dispensatio postea fuerit illis reuocata? Profectò quis credat, illos à ferenda corrigia dispensari voluisse, si S. Augustinum ipsam corrigiam tulisse, & instituisse credidissent? Postulasse verò ipsos Eremitas, & obtinuisse dispensationem à ferendis corrigijs, ostendit bulla Alexandri Quarti data Laterani octauo Calendas Martij, Pontificatus sui anno secundo, cuius exemplum ex Archiuio Fratrum Minorum Bononiæ degentium, & ex libro Priuilegiorum fol. 12. extractum hic etiam subijcio. exemplum est.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabilibus Fratribus Episcopis, & Archiepiscopis per Lombardiam &c. Sequuntur omnia sicut in alia bulla superius cap. præcedenti recitata, vsque ad illa verba, liberiùs, & gratiùs deseruiri. postea subiungit: *Intelligentes verò frater Andreas tunc Generalis Prior de Brittinis Ordinis supraſcripti, & alij Fratres sui, quòd ad prædicta seruanda, sicut & cæteri, cogerentur, ad eiusdem prædecessoris præsentiam accesserunt, pro se, & Eremitis præfatis humiliter supplicantes, vt eis cucullas portare discinctas, quod sibi faciliùs existimabant, concedere dignaretur, mandato de cucullis nigris ferendis circa eos misericorditer relaxato, eo quòd talis vsus cucullarum, ad distinctionem prædictorum habituum satis sufficere videbatur. Quorum supplicationibus idem prædecessor in hac parte duxit liberaliter annuendum. Verùm cum sicut accepimus, ipsi Eremitæ de Brittinis, obtentu quarundam literarum super hoc à Sede Apostolica obtentarum, ac etiam alij Eremitæ iam dicti, contra statutum iam dictum, & prouisionem ad communem pacem prouidè factam, & in eorundem Fratrum Minorum infamiam, & scandalum plurimorum, iam in pluribus venire præsumpserunt; & nos prorsus velimus prædicta, quæ salubriter statuta fuerunt, à supradicto prædecessore nostro, vbique, & ab omnibus Eremitis, siue Religiosis, cuiuscunque sint Ordinis, in exteriori habitu Fratribus Minoribus antedictis conformibus, inuiolabiliter obseruari, Fraternitati Vestræ per Apostolica scripta firmiter præcipiendo mandamus, quatenus prædictos Eremitas de cætero statutum prædictum firmiter obseruare, ac illos de Brittinis, cucullas, prout ipsi, vt supra dictum est, tunc acceptarunt, gestare discinctas, ac alios omnes, qui nigras non portant, seu albas singulè vestrum per suas Ciuitates, & Diœceses, sublato cuiuslibet appellationis, & contradictionis obstaculo, & literis Apostolicis, de corrigijs cinctis super cucullas non portandis, per eos impetratis, nequaquam obstantibus, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam districtiùs compellentes, & in eos, qui contrauenerint, sententiam excommunicationis promulgetis, quam per vestras Ciuitates, & Diœceses publicari solemniter, & eosdem, tanquam excommunicatos, vsque ad satisfactionem condignam, appellatione remota, euitari ab omnibus arctiùs faciatis. Dat. Laterani octauo Calendas Martij, Pontificatus nostri anno secundo.*

DIcent, Summos Pontifices vsos non fuisse censuris, ad cogendos Eremitas veri Ordinis Diui Augustini ad ferendas cucullas nigras zona pellicea desuper cinctas, sed ad cogendos alios, qui cum aliorum essent ordinum, & diuersi habitus, & instituti, ægrè ferebant, proprium habitum relinquere, & alienum assumere. Verùm hæc responsio nihil eos iuuat: nam Ordo Eremitarum, qui nunc est, ex quinque solis Congregationibus, siue re, siue solo nomine distinctis conflatus fuit; quarum vna S. Augustini vocabatur, alia de Brittinis, alia S. Gulielmi, alia Fratris Ioannis Boni, alia de Fabali, si præter prædictas erant aliæ Congregationes, præter quod nullus dicit, quæ essent? vel vbi essent illæ neque ipsi Ordini Eremitarum fuerũt vnitæ, nec aliquid cum illo commune habent, nec dictus Ordo cum illis. Cæterùm ex supradictis quinque Congregationibus nulla fuit, cuius vel institutio, vel habitus in B. Augustinum veluti autorem reduceretur. Et quidem de Cõgregatione Gulielmitarum hoc patet, & etiã ipsi Patres Eremitæ hoc concedunt, & de Congreg. fratris Ioannis Boni, & de Brittinis, & de Fabali, idem prorsus dicendum est, & inferius monstrabimus, illorum primæuam institutionem, sine certo habitu, sine regula, & sine titulo. Congregatio verò, quæ absolutè D. Augustini nuncupabatur, vel erat eadem cum Congregatione fratris Ioannis Boni, vt satis euidenter colligitur ex bullis Greg. IX. & Alexãdri IV. ad inuicẽ collatis: vel si erat distincta, dicendum est, illam fuisse Congregationem Eremitarum Tusciæ, quam Innocen- VII.

tius Quartus opera Riccardi S. R. Eccleſiæ Cardinalis ex Eremitis incerti habitus, inuicem ſub vno capite vnitis conflauit, cui Regulam, & titulum Eremitarum S. Auguſtini donauit, & dictum Cardinalem Riccardum Protectorem dedit, & hanc fuiſſe Congregationem Eremitarum S. Auguſtini abſolutè nuncupatorum, ſentit Frater Iordanus libro. 1. cap. 16. & ex illo, D. Antoninus dicto cap. 14. §. 6. dum ait, quòd Alexander Quartus facta generali vnione Eremitarum confirmauit illis in Protectorem Riccardum Cardinalem S. Angeli, per prædeceſſorem ſuum Innocentiũ primitùs conſtitutum: Innocentius enim non dederat Riccardum Cardinalem Protectorem Ordini S. Auguſtini, niſi quia dederat illum dictæ Congregationi Eremitarum Tuſciæ, quos Eremitas S. Auguſtini appellari mandauit. Quare omnibus ponderatis apparet, non poſſe aliquo documento authentico probari, hunc habitum nigrum, & cucullatum zona pellicea deſuper cinctum, quem Venerab. Patres Eremitæ ferunt, Gregorij Noni tempora præceſſiſſe, multò minus monſtrabitur, B. Auguſtinum, aut illum tuliſſe, aut alijs ferendum dediſſe, & præſcripſiſſe.

Caput vigeſimumſeptimum.

Confirmatur eadem veritas ex fundamentorum contrariæ aſſertionis euerſione, & ſermo de Auguſtini baptiſmo, & conuerſione, B. Ambroſio falsò adſcriptus reprobatur.

I. POſtremum, illudq; non leue argumentum, ad ſupradictam veritatem monſtrandam, ſumi poteſt ex infirmitate fundamentorum contrariæ ſententiæ illorum, qui contendunt, B. Auguſtinum Monaſticæ, vel Eremiticæ profeſſioni addictum, habitum monaſticum, & cucullam eremiticam zona præcinctam induiſſe, & alijs portandam tradidiſſe: quorum ſanè opinio ſi vera eſſet, non opus fuiſſet tot commenta meditari, quot ad eandem ſententiam firmandam, & ſuadendam nonnulli finxerunt: Veritas enim, quæ pulcherrima eſt Dei filia, nec fuco, nec purpuriſſo indiget, nec mendacijs fulciri appetit, ſed nec patitur, ſicut nec Deus ipſe indiget noſtro mendacio, vt pro illo dolos loquamur. Verùm, quod pace contrarium ſentientium dixerim, ſi omnia fundamenta, quibus Auguſtinianæ cucullæ aſſertores nituntur, ad veritatis radios ſuſpenſa diligenter expendamus, & teſtes vetuſtos ante annos quadringentos, quos ad hanc ſententiam probandam proferunt, ad tribunal ipſius veritatis in iudicium vocemus, omnes ſuſpectos apertiſſimè conuincemus, quod ne per calumniam, & gratis affirmare videar, proferantur nunc, & examinentur teſtes, ſuper quorum dictis aſſertio Auguſtinianæ cucullæ Eremiticæ potiſſimùm fundatur. Hi ſunt, primus, ſermo ſub nomine B. Ambroſij de Auguſtini baptiſmo, & conuerſione. Secundus, Epiſtola ſub nomine Valerij Hipponenſis ad Auguſtinum. Tertius, Epiſtola ſub nomine Innocentij Primi ad Valerium Epiſcopum Hipponenſem. Quartus, Epiſtola ſub nomine Sigiberti ad Macedonium. Quintus, liber ſermonum ſub nomine B. Auguſtini ad Eremitas. Sextus, liber ſub nomine eiuſdem Auguſtini de vita Eremitica ad ſororem. Septimus, Epiſtola ſub nomine eiuſdem Auguſtini ad Presbyteros, Clerum, & Populum Hipponenſem, quæ incipit: *Quoniam propter ſcelera &c.* Octauus, Epiſtola ſub nomine Petri Damiani ad Clericos, & Canonicos. iam ſingulos aduocemus, examinemus, & videamus, an veridici, an falſi ſint, & autoribus, quorum nomina præ ſe ferunt, per impoſturam attributi.

PRimus itaque teſtis cucullæ Eremiticæ profertur ſermò ſub nomine Beati Ambroſij de Auguſtini baptiſmo, & conuerſione. Hic ſermo, habetur inter ſermones Beati Ambroſij ordine nonageſimus ſecundus, & vltimus. in hoc ſermone pro Auguſtini cuculla, & Monachatu ita legimus. *Nouum Chriſtianum, nouis veſtimentis cuculla nigra induimus, cingulo ex corio noſipſi præcinximus, quod Simplicianus noſter ingenti lætitia donauit.* De hoc ſermone proferam, quæ duo Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales Baronius, & Bellarminus ſcripſerunt, ne de meo ſupercilio cenſere videar. Baronius tomo 4. ſub anno 388. num. 77. ita ſcribit. *Fertur Ambroſij nomine ſermo de baptiſmo S. Auguſtini, ſed qui ne apicem quidem habeat Ambroſij. Multa ſanè admiſcuit imperitus fictor, nam vt de diſſimilitudine ſtili dicere prætermittamus, quiſquis ille fuerit, impoſtura perfacilè arguitur, cum ait, Auguſtinum Carthaginenſem fuiſſe, atque ex gentilium cultu factũ Chriſtianum. Ipſum namque patria Tagaſtenſem fuiſſe, nec coluiſſe aliquando idola, licèt ſectator fuerit Manichæorum, tum ipſius teſtificatione, tum Poſſidij, luce clarius ſæpe demonſtratur. Impoſtura quoque ea ex parte autor arguitur, dum habet, ipſum Auguſtinum cum Ambroſio de pluribus quæſtionibus prolixè ſæpe diſſeruiſſe: cum tamen ipſe Auguſtinus de ſe teſtetur, nunquam toto illo tempore, quo fuit Mediolani, inueniſſe Ambroſium negotijs vacuum, & frequentia accedentium ſolitarium, quo cum de animi ſui languoribus potuiſſet miſcere ſermonem: adeo vt non dicam diſputandi, ſed nec, vt ait, daretur copia ſciſcitandi. Sunt omninò hæc Auguſtini verba. Certè mihi nulla dabatur copia ſciſcitandi de tam Sancto Oraculo ſuo, pectore illius, niſi cum aliquid breuiter eſſet audiendum. Aeſtus autem illi mei otioſum eum valdè, cui refunderentur, requirebant, nec vnquam inueniebant. &c. & inferius. Sed vbi quæreretur, quando quæreretur? Non vacat Ambroſio. Et vndè illud* II.

figmentorũ concinnatori, cùm agit de eius baptismo. Nouum Christianum nouis vestimẽtis cuculla nigra induimus, cum moris esset inuiolabilis baptizatum quemlibet albis induere vestimentis. Bellarminus quoque in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis in Ambrosio hæc ait: *Sermo quoque nonagesimus secundus, de baptismo scilicet Augustini longissimè distat à stilo, & grauitate Ambrosij: neque vllo modo credibile est, quòd in eo sermone dicitur, Ambrosium sæpè Deum orasse, vt eum à captionibus Augustini liberaret: Augustinus autem non disputando cum Ambrosio, sed eum concionantem audiendo, ad fidem Catholicam conuersus est, vt ipse idem testatur lib. 5. Conf. c. 13. & lib. 6. c. 1.* Omitto alios autores grauies innumeros, idem censentes, ne sim prolixus, nam in ore duorum, vel trium testiũ stat omne verbum.

III. RAtiones præcipuæ, quæ illum adulterum, & D. Ambrosio suppositum esse conuincũt, sunt prima, quæ sumitur à diuersitate stili huius sermonis, & aliorũm sermonum, & operum ipsius D. Ambrosij. Est enim stilus adeò luculentus & demissus, vt ne vnum quidem iota ipsius stili sermonum D. Ambrosij redoleat. Nec sufficit respondere, B. Ambrosium alio dicendi genere vsum fuisse in sermonibus popularibus, alio in alijs negotijs tractandis. Nam omnes alij sermones populares sunt, & ad populos habiti, & tamen nullus alius hunc stilum redolet, immo omnes quam maximè ab hoc vno distant, vt vel ex hoc solo capite illius falsitas conuinci possit.

Secunda ratio. Autor huius sermonis vocat Augustinum Carthaginensem, cùm tamen constet illum patria Tagestensem fuisse, quod non est verisimile, B. Ambrosium ignorasse, qui illum optimè nouerat, & illius matrem, parentes, & amicos, qui secum Mediolani degebant, & cum Augustino baptizati fuerunt: neque enim probabile est patriam tanti viri, & publici tùm Mediolani, tùm Romæ Scholastici ignotam fuisse: aut si alijs ignota fuisset, non certè illam ignorasset Ambrosius, qui illum sacro fonte baptismaris abluere debebat. Fuisse verò Tagastam à Carthagine lõgis terrarum spacijs, & Regnis etiam dissitam, constat non solum ex vniuersali cosmographia, sed etiam ex epistola Augustini 76. ad Aurelium ferè in principio, supposito quòd Tagasta Hipponensi Ciuitati propinqua esset. Per quæ cessat responsio nonnullorum dicentium, Ambrosium vocasse Augustinum Carthaginensem, sicut exteri vocant omnes Italos Romanos. Esto enim ita vocassent plebei, & idiotæ, alias Africæ Vrbes, & regiones ignorantes, non ita illum vocasset Ambrosius, qui non erat patriæ illius adeò ignarus.

Tertia ratio. Autor huius sermonis dicit, Augustinum contempto Gẽtilium cultu ad veram Christianam religionem diuino tandem nutu peruenisse. Et infra, dimidium fermè vitæ inter Gentilium mores, & vanas disciplinas, mundanosq; errores consumpsisse. At B. Augustinus, esto aliquando fuerit à Manichæis seductus, nunquam tamen in errore Paganorum, siuè Gentilium versatus fuit, nec idola vnquam coluit.

QVarta ratio. Autor ex nomine, & persona Diui Ambrosij Augustini ingenium, & acumen in disputando extollens, inquit: *Quo Aristotelica institutio, in disputando simulationes, difficultates tendebant, versutiæ, contentiones, & astutiæ, quibus maximè erat instructus, argumentaq; contra sacrarum litterarum scripturas, cum vna essemus, in quibus diuinum quandoque implorabamus auxilium? Quotanta in dicendo hominis gratia, tanta in dicendo copia, atque facundia, ut non temerè eius dicta dissolui potuissent? Ad hoc ut fides Christi stabiliretur, sæpius me eam tentasse intelligitis, quo inter dissensiones nostras utrius diuina operaretur.* Verum hæc omnia falsò dicta esse ostendunt verba ipsius Augustini à Baronio allegata ex libro 5. Confess. cap. 13. & lib. 6. cap. 1. sed clarissimè cap. 3. vbi fatetur, sæpiùs se ad B. Ambrosium accessisse animo sciscitandi ex illo solutionem quæstionum, quæ illius animum angebant, & nunquam illum ociosum inuenisse, & tacitum in silentio discessisse, & nullam illi datam copiam sciscitandi, quæ cupiebat, de illo sancto Oraculo, nisi cum aliquid breuiter esset audiendum, neque vnquam illum ociosum inuenisse, cui æstus mentis eius refunderentur. Confer textum textui, & videbis, quæ de Augustino autor huius sermonis affirmat, illum de se ipso loquentem negare, & B. Augustinum cum Ambrosio nunquam disputationes habuisse, sed nec alios sermones, nisi quàm breuissimos, & illius publicis in Ecclesia concionibus, non priuatis collocutionibus ad fidem Catholicam perductum fuisse. IV.

Quintò. ait Autor, nouum in Christi fide militem habemus, accerrimum contra Gentiles hostem, contra hæreticos inuictissimum Imperatorem. At Augustinus contra Gentiles, & contra Hereticos, nec calamum, nec linguam tunc temporis mouerat. Sed Autor prophetam agens nomine D. Ambrosij Virgiliano more Augustini contra Paganos, & hæreticos victorias, & triumphos octingentis annis post factum diuinauit, quemadmodum & Virgilius aduentum Teucrorum in Italiam, & victorias contra Turnum trecentis annis post eiusmodi aduentum Anchisis genitoris nomine prophetauit.

SExtò. ait Autor: *Nouum Christianum nouis vestimentis cuculla nigra induimus.* cum ex antiquissima Ecclesiæ Catholicæ traditione, autoritate ipsiusmet Ambrosij confirmata in cap. accepisti. de Consecrat. dist. 4. & Augustini sermone 157. de tẽpore, fideles de fonte nuper suscepti nõ nigris, sed albis induãtur. Nec sufficit, quod ait Marquez cap. 5. §. 2. Augustinum non statim post baptismum, sed post Octauas Paschæ nigra veste à Beato Ambrosio indutum: quia Autor non dicit, indutum cuculla nigra post octauas Paschæ, sed in ipsa hora, in qua de sacro fonte leuatus est, vt supra monstrauimus: vbi etiam osten- V.

ostendimus, Augustinum statim baptizatum Mediolano discessisse, vt in Africam remearet.

Septimò. monet hic Autor, agendas esse gratias Deo, qui Religioni Christianæ talem, ac tantum Principem instituit. At quo tempore B. Ambrosius Augustinum baptizauit, ille vix Christi miles esse cœperat, ne dum, vt Princeps Christianæ religionis (quod Epiteton solis Apostolis ab Ecclesia conceditur) meritò posset vocari.

Octauò. Inquit, Deum ad conferendum hominibus subsidium creasse, & illuminasse Augustinum, à quo tanquam Religionis exordio Christiani auxilium caperent, & suffragium. quæ verba necessariò explicatione opus habent: nam vel nomine Religionis intelligit Religionem Christianam, & sic autor impietatis conuincitur, tribuens Augustino exordium Religionis Christianæ, quod nec Apostolis tribuitur, nec tribui potest. Vel nomine religionis intelligit instituta regularia in vniuersum, & sic mendax: quia Augustinus non fuit primus, à quo Regulares Ordines exordium acceperint, licèt hoc illi Donatistæ, quasi per calumniam, imponerent: vel tandem nomine Religionis intelligit peculiarem Religionem, siue Ordinem, vel Eremitarum, vel Clericorum Canonicorum, & sic nihilominus falsitatis, & mendacij reuincitur: quia siuè Augustinus fuerit, siuè non fuerit Autor Or-
III dinis Eremitarum, pro quo suadendo autor hunc sermonem sub nomine Ambrosij excogitauit, certum est, nondum fuisse institutum, quo tempore fingitur B. Ambrosius hunc sermonem ad populum Mediolanensem habuisse, videlicet ipsa die, qua Augustinum baptizauit, aut demus etiam in Octaua Paschæ.

Demùm hic Autor spiritu suo prophetico Augustinum non solùm Religionis fundamentum, sed etiam Religiosorum legislatorem prædicit: *A quo denique Religionis constitutiones oriri poterunt.* Quæ verba satis, superq; sufficiunt, ad indicandum, quis huius sermonis autor fuerit, & quo fine illum sub nomine B. Ambrosij diuulgauerit.

Caput vigesimumoctauum.

Examinantur, & falsitatis conuincuntur Epistolæ sub nomine Valerij Episcopi Hipponensis ad Augustinum, & Innocentij Papæ ad eundem Valerium.

I. SEcundus testis productus est epistola quædam sub nomine Valerij Episcopi Hipponensis, quæ fingitur Augustino Neophito Mediolani degenti, ex Africa missa. Primus huius epistolæ Inuentor asseritur fuisse quidam Gabriel Sfortia Archiepisc. Mediolanẽ. Frater Ducis Francisci Sfortiæ, Eremita Ordinis S. Augustini, quem Fr. Cornelius Lancellottus lib. 2. de Vita Augustini, cap. 1. dicit illam in bibliotheca Ducum Mediolani reperisse, & latinitate donatam (fertur enim græco idiomate priùs scripta) ex tenebris eruisse. Hanc epistolam Coriolanus cap. 2. §. tertiodecimo. Patet per epistolam B. Valerij. pag. mihi 15. Fatetur, primùm ex græco in latinum traductam, per quendam Julianum Pomerium Toletanæ Sedis Episcopum, deindè per Franciscum Philelphum, cuius Francisci traductionẽ, vti clariorem, & elegantiorem ille ibidem sequitur, vbi exemplum ipsius epistolæ refert. Habebatur olim eadem Epistola, veluti quædam lectio sacra, in Breuiarijs Ordinis Eremitarum, legebaturq; in officio D. Augustini tertia die infra illius octauam pro tribus lectionibus primi II
nocturni, necnon in festo Sancti Simpliciani pro tertia lectione. Habeo ego Breuiarium cum eiusmodi lectionibus, typis editum Augustæ Taurinorum anno 1520. Verum re meliùs considerata, Religiosissimi Patres Eremitæ illam prudentissimè ex suis Breuiarijs abstulerunt: nimis quippè indecens erat, Beatum Augustinum, & Sanctos mendacijs tam luculentis honorare. Exemplum epistolæ est. A tergo, siuè in principio epistolæ: *Valerius Hipponensis Episcopus seruo Dei Neophito Augustino compatriota suo.* Quanquam Coriolanus translatioem Philelphi, vt fatetur, secutus, ita hunc titulum ponat: *Valerius Hipponensis Episcopus Aurelio Augustino in Domino salutem.* Sed prior titulus circumferebatur tempore Augustini Ticinẽsis, cuius exemplum concordat etiam cum lectionibus dicti Breuiarij, à quibus epistola, quam refert Coriolanus, in aliquibus discrepat. Intus verò sic habet ex Breuiario: *Literis tuis, & Andromacho Cirini Filio, & Mediolanense ciue referente, conuersationem tuam opera Ambrosij eiusdẽ Vrbis Archiepiscopi, & pientissimi Simpliciani, qui te prædicationibus, disputationibus, & exemplis à Manichæorum errore conuerterunt, factam didicimus. Cùmq; te Cathecumenum audisset Simplicianus, mox ex monasterij pecunijs empto panno tunicas, vnam pro filio Deodato, vnam pro te, vnam pro Eneco, vel Alipio Hipponensi matri tuæ Monicæ transmisit suendas, super quibus plus lachrymarum præ gaudio fudit, quàm puncta consuerit. Et ad Deodatum inquiens Deus misericors te cum patre tuo Augustino seruos suos efficiat. Tu acceptis à Simpliciano tunicis à matre transmissis in sui monasterij templo affirmasti, nisi Paschatis die baptisma velle suscipere. Et triduo panem, & aquam tantùm degustans, aduentantis Paschatis die antelucanus surrexisti, his verbis Deodatũ alloquens, aderit ne vnquã ille dies? At tu fili voca tyrones tuos, vt Antistitem Ambrosium adeamus. Deindè profectus ad Fanum, aduersus nonnullos Manichæorum Ambrosium disputantem inuenisti, qui mox celebratis sacrosan. mysterijs, te exutum habitu seculari sacro baptismatis lauacro perfudit, & Te Deum laudamus, non sine lachrymis te respõdente, Te Dominũ confitemur, præ gaudio cecinit:*

Statimq; talarem nigram tunicam te induit, vt itaut omnes te monachum existimarent, nisi zona pellicea præcinctus fuisses ob tunica longitudinem, vt scribis, ad differentiam Monachorum. Præsul cum populo, Cleroq;, & Matre tua Monica profusissimis exultaant gaudijs, flentes, pariterq; exultantes. Hæc, & multa insuper, & alia retulerunt Andromachus, & Enecus græcè, vel Euodius latinè, qui ibidem interfuerant. Ex quibus peractis, accepta benedictione, apud Ambrosiam Antistitem conuiuio acceptus es iocundissimè. Et ante literas tuas multi istiac profecti, de rebus à te gestis literas ostenderant, & de gratia tibi cælitùs collata, quam Deus confirmet: vale, & pro me ora.

II. IN hac epistola plura sunt mendacia apertissima. Primùm est in titulo, dum scribit Augustino Neophito; neophiti .n. dicuntur nuper baptizati. At quomodo potuit Valerius in Aftica existens, tam breui temporis interuallo ex Mediolano habere nuncium, qui Augustini baptismum referret, & eidem adhuc Neophito Mediolanum rescribere? Sed hoc mittamus. Secundum est in eodem titulo, cum vocat Augustinum suum compatriotam. Nam Augustinus fuit Africanus, & Tagastensis, Valerius autem erat Græcus, & Latini sermonis penitus ignarus ex Possidio cap. 5. quam etiam ob causam fingitur hæc epistola non latino, sed græco idiomate ab ipso Valerio scripta; vt impostor stolidus magis suam fraudem detegeret. Tertium in illis verbis: *Ta acceptis à Simpliciano tunicis à matre transmissis, in sui monasterij templo affirmasti.* Quia Simplicianus, quantumcunque Eremitæ refragentur, nunquam fuit Eremita, nec Monachus, nec pater Monachorum, nec monasterium habuit, sed fuit Clericus, & Presbyter, & Archidiaconus, deindè Episcopus Mediolanensis, vt ex antiquissimis tabulis illius Ecclesiæ habemus. Quartum in verbis immediatè sequentibus: *Affirmasti, nisi Paschatis die baptismum velle suscipere.* Hoc est enim errorem Beato Augustino imponere, cum sciret optimè baptismum solemnem non in die Paschatis secundum morem Ecclesiæ Catholicæ, sed in die immediatè præcedenti solitum ministrari. Quintùm in illis verbis: *Opera Ambrosij eiusdem Vrbis Archiepiscopi*. Nullibi enim legitur per illa tempora Episcopos Mediolanenses vocatos fuisse Archiepiscopos, nam simpliciter Episcopi vocabantur. Sextùm, cùm ait Beatum Augustinum in die Paschæ baptizatum, hoc enim luculentum esse mendacium, nullus nescit: nunquam enim per illa tempora, baptismus solemnis in die Paschæ dari consueuit. Septimùm cum ait: *Statimq; talarem nigram tunicam te induit.* Quod similiter esse contra vsum Ecclesiæ, quæ nuper baptizatos albis, non nigris induit ex ipsismet Augustino, & Ambrosio supra monstratum fuit, & ipsius Ecclesiæ vsus nunc etiam seruatus indicat. Octauùm cum ait, Augustinum se cingulo pelliceo cingere voluisse, ad differentiam monachorum, cum potiùs cingulum pelliceum monachatus signum esset, vt habes in vita sancti Fulgentij cap. 18. in illis verbis: *Pelliceo cingulo tanquam Monachus vtebatur.* Et ex Cassiano lib. 1. de Institutis renunciantium cap. 1. Baronio tomo 6. sub anno 504. num. 34. & alijs. Nonum, cum ait: *Hæc, & alia multa retulerunt Andromachus, & Enecus, siue Euodius.* Cum Euodius ex latere Augustini nunquam discesserit, & cum illo simul in Africam redierit, ex lib. 9. Confess. cap. 8. præter quod, quem in fine vocat Euodium, scribens: *Hæc, & multa alia retulerunt Andromachus, & Enecus græcè, latinè Euodius.* Supra vocat Alipium, scribens: *Vnam s. tunicam pro Eneco siue Alipio Hipponensi.* Vt videas imperitiam, & inconstantiam intollerabilem hominis; modò Enecum pro Alipio, modo pro Euodio vertentis: quia reuera nec Euodium, nec Alipium sonat, nec apud Græcos fortasse est hoc nomen Enecus, auditum. Decimum est Coriolani fingentis, hanc epistolam per Franciscum Philelphum Rethorem sui temporis clarissimum, ex græco in latinum traductam, cui referente Augustino Ticinensi, qui tunc, cum primùm illa Epistola fuit inuulgata, in viuis agebat, cum nostri illam obtulissent, vt suam operam agnosceret, miratus est, & ingenuè fassus, se illam nec traduxisse, sed nunquam aliàs vidisse.

TErtius, qui pro Augustini monachatu producitur, est epistola quædam sub nomine Innocentij I. Valerio Hipponensi Episcopo transmissa, in qua illius autor fingit, Innocentium Papam ad preces Beati Valerij Ordinem Eremitarum ab Augustino institutum, autoritate Apostolica probasse, & confirmasse. Huius epistolæ exemplum reperire non potui; neque venerandi Patres Eremitæ illud in suis libris ponunt, & prudentissimè, nimis enim graue esset si falsitatis conuinceretur. Meminerunt tamen eiusdem Epistolæ in summario facultatum, gratiarum, & indulgentiarum typis edito, ad finem libelli diuinorum officiorum Ordinis Eremitarum, edito inquam Venetijs, anno Domini 1587. apud Ioannem Variscum, in quo hæc habentur: *Beatus Innocentius huius nominis Primus anno Domini 406. audita summa doctrina, ac sanctitate Beati P. Augustini, cum de Albano iuxta Romam esset oriundus, plenus etiam odore optima famæ, quam S. Augustinus primò in Italia, scilicet Mediolani, Romæ, Centum Cellis, & agris Tusciæ, vbi Ordinem Fratrum Eremitarum instituerat, reliquerat, postea in Africa vbi nonnulla Fratrum Eremitarum monasteria construxerat, atque cum eis viuere cæperat secundum regulam Apostolicam, sicut priùs in Italia cum fratribus suis Eremitis fecerat, ad preces B. Valerij Hipponensis Episcopi, præfatus sanctus Pontifex non solùm regulam, atque Ordinem à B. Augustino institutam approbauit, ac autoritate Apostolica confirmauit, verùm etiã omnibus fratribus existentibus, tã in Italia, quàm in Africa dictam Regulam B. Augustini obseruantibus, infrascripta concessit,* III.

sit, videlicet licentiam ædificandi sacella, oratoria, & domicilia, in nemoribus, & syluis, & alijs locis conuenientibus illis: similiter concessit eis licentiam in commune retinendi hortos, agros, vineas, prata, nemora, pascua, viuagia, & quæcunque eis vbilibet iuridicè donata. & rursus eorum Ecclesiis, & oratorijs, captis, & capiendis, in omnibus festiuitatibus titulorum Ecclesiarum, & Oratoriorũ, vnius anni, & quadraginta dierum, omnibus verè pœnitentibus, & confessis, & manus suas porrigentibus adiutrices, indulgentiam largitus est. Similiter & Zosimus Græcus, qui fuit immediatè post Innocentium supradictum anno 426. &c. Quæ verba ex Chronica Ambrosij Coriolani in fine sui defensorij addita, fuerunt eſcripta. vbi multa alia priuilegia eidem Ordini Eremitico concessa per Romanos Põtifices eiusdem Innocentij I. Successores, videlicet Zosimum, Bonifacium I. Sixtum III. Leonem I. Cælestinum I. Gelasium I. Simacum, Gregorium III. Benedictum III. & alios refert.

IV. DE hac epistola nihil in particulari affirmari, vel negari potest, quia illius exemplum non habetur. eam verò fuisse ab aliquo impostore confictam, multa ostendunt. primò narratiua illa, & causæ in ipsa explicatæ, ob quas idem Pontifex dicitur motus fuisse ad Ordinem Eremiticum probandum, & tot priuilegijs, & gratijs decorandum, quæ sine dubio falsissima est, præsertim quoad ea, quæ de Eremitarum institutione tum in Italia, in Tuscia, & in Centum cellis, tum in Africa per B. Augustinum facta narrantur; vnde suspicio euidens oritur, ipsam etiam epistolam, & concessiones in illa factas, fictas, & falsas fuisse, & esse. Secundò, quia neque in Pontificali Romano, neque in voluminibus Conciliorum, neque in Actis Conciliorum Carthaginēsis, & Mileuitani, neq; inter epistolas Augustini, quibus in locis epistolæ, & acta eiusdem Pontificis habentur, vlla prorsus fit mentio huius epistolæ, vel confirmationis Ordinis Eremitici. Tertiò, quia neque Baronius, neque aliquis alius antiquus Autor meminit eiusmodi approbationis, vel confirmationis, vel concessionis, siue per Innocentium, siue per alios Pontifices illius Successores factæ. Quæ si vera fuisset, probabile non est illos eam silentio texisse, tum propter rei magitudinem, tum etiam propter rei ipsius nouitatem: nam illa fuisset prima confirmatio Ordinum Regularium per Pontificem Romanum facta. Quartò, quia ante Concilium Lateranense, non fuit mos in Ecclesia, vt Ordinum, seu monasteriorum Fundatores à Sede Apostolica confirmationem peterent, neque D. Benedictus, neque alij ante annum circiter millesimum centesimum leguntur confirmationes suorum Ordinum à Summis Pontificibus accepisse: nam Regulæ Ordinum tacitè approbari ex sola permissione olim censebantur, vt notat glos. in cap. patrimoniam, & ibi Geminianus, Turrecremata, & Præpositus 41. d. & alia glos. in c. si quis clericum 11. quæst. 1. & text. in l. 1. §. sed religiosis, & ibi Bartholus de Collegijs. & certè si tot confirmationes, & concessiones Pontificias tam antiquas habent, cur illas non proferunt? cum sæpius cum alijs mendicantibus de antiquitate contenderint. Quintò, quia quæ ex eadem epistola narrantur, non concordant cum ijs, quæ Marquez de profundissima paupertate suorum Eremitarum cum Augustino degentium scribit, qui non solùm in particulari, sed nec etiam in communi bona præsertim stabilia habere poterant. Sextò, non concordant etiam cum ijs, quæ Frater Iordanus lib. 1. cap. 14. & ex illo D. Antoninus d. cap. 14. §. 3. scribit, se in aliquo scripto authentico non inuenisse, quid egerint sui Fratres à tempore dispersionis ex Africa vsque ad Innocentium III. & ideò de hoc nihil scribere voluisse. Nec sufficit dicere, quòd Innocentius I. præcessit dispersionem illam ex Africa, quia in eadem chronica, & serie verborum non solùm narratur confirmatio facta per Innocentium I. sed multæ aliæ factæ post dispersionem ex Africa, nimirum per Innocentium I. Gelasium I. Gregorium III. Benedictum III. Gregorium V. Ioannem XIII. quas si falsas, & confictas esse constiterit, vt de facto constat, ex testimonio eiusdem Fratris Iordani, etiam confirmatio per Innocentium I. facta figmentum esse conuincitur. Quæ enim maior ratio de hac, quam de illis? cum præsertim iuxta Regulam B. Augustini superius relatam, semel mendacij conuictus, omnem fidem sibi abroget, vt tunc maximè suspicemur, illum mentiri, cum se vera dicere affirmauerit.

SVspicor tamen, quæ Innocentius IV. nonnullis Eremitis legitur concessisse, Coriolanum ad sui Ordinis dignitatem extollendam, & antiquitatem commendandam in Innocentium I. refudisse. Nam de Innocentio IV. scribit Frater Iordanus loco proximè citato. *Postmodum Innocentius Papa IV. vir vtique magnæ scientiæ, & industriæ, qui sedit anno Domini 1240. considerans ordines Prædicatorum, & Minorum notabiliter crescere, & fructus salubres in Ecclesia Dei proferre, Fratres verò Eremitarum Sancti Augustini sibi solis per bonam vitam prodesse, cœpit velle agere, vt ipsi sicut Prædicatores, & Minores, finem salubrem, & fructum in Ecclesia Dei producere possent. Erant autem tunc temporis in diuersis mundi regionibus, & præcipuè in partibus Tusciæ diuersi alij eremitæ sub diuersis titulis diuersimodè viuentes, quos omnes idem Innocentius Eremitis Sancti Augustini coniunxit, reducens eos ad vnum ouile, sub vno pastore, scilicet Priore Generali, mandans, vt omnes sub vna Regula, scilicet* S. *Augustini, vno modo profitendi, vno habitu, vno titulo, vno officio, & eisdem cõstitutionibus vti deberent, muniensq; eos pluribus priuilegijs, & gratijs. Quorum ego exemplaria, & nonnulla originalia sub Bulla vidi.* Hæc ille ibi, quæ ad verbum transcripta leguntur apud D. Antoninum 3. par. tit. 24. cap. 14. §. 3. Aliud simile exemplum habemus apud eundem Fratrem Iordanum cap. immediatè sequenti in fine, nam cum V.

Gre-

Gregorius IX. præcepisset, Ipsos Fratres Eremitas, eleemosynas quærentes, baculos quinque palmorum grandium longitudinis in manibus portare, ille ad sui Ordinis antiquitatem commendandam, illud decretum in B. Gregorium refundit, qui ante Gregorium IX. annis sexcentis, & amplius excessit, nam B. Gregorius fuit circa annum 600.

Caput vigesimumnonum.

Epistola sub nomine Sigiberti ad Macedonium expenditur, & mendax esse comprobatur.

I. QVartus testis productus est Epistola, sub nomine Sigiberti ad Macedoniũ. refertur hæc Epistola à Coriolano in Defensorio pag. mihi 85. eaq; sæpissimè in eodem libro allegatur, quin immo, vt sacra quædam lectio, posita fuerat in Breuiarijs Ordinis Eremitarum, die 4. infra octauam D. Augustini pro tribus lectionibus primi nocturni, vt videri potest in Breuiario Augustæ Taurinorum edito anno 1520. eandem Patres Eremitæ imprimendam curauerunt tom. 10. operum D. Augustini post sermones ad Eremitas, cum quibusdam alijs narrationibus eiusdem prorsus odoris, & saporis, vt videri potest in eodem volumine decimo operum D. Augustini, Parisijs edito anno Domini 1541. Allegatur passim testimonium eiusdem epistolæ, non solùm à Coriolano, & Paulo Bergomensi, verùm etiam à recentioribus Cornelio Lancillotto lib. 2. de vita Augustini cap. 13. & Ludouico de Angelis lib. 4. de vita Augustini cap. 13. vbi propter illam, non solùm suo Autori præclarum elogium canit, verum etiam citat alios quosdam, qui eiusdem epistolæ testimonio vsi fuerunt, & fatetur Sigibertum Augustino notissimum fuisse, & nouissimè Ioanne Marquez cap. 6. §. 1. & cap. 8. §. 7. quibus in locis vocat Sigibertum Historicum, & antiquum. Præstat verò exemplum eiusdem epistolæ hic recensere, tum quòd modò eadem epistola ex libris B. Augustini, cum alijs eius generis falsis narrationibus, fuerit abrasa, tum quòd vel sola eius lectio sufficere possit ad planè monstrandam illius falsitatem. Exemplum est.

Tẽpore Theodosij senioris Aug. vir acutissimus, nobilibus Carthaginensibus ortus natalibus, venit Romam, ibique scholas liberalium artium annis ferè sex gloriosè rexit. Denique Mediolanum venit, & dum esset annorum triginta, filiusq; eius annorũ octo, aduenientibus diebus Paschalibus, meritis matris, & prædicatione Ambrosij, mater eius regenerauit Augustinum, cum filio Deodato, & multis alijs ferè XLII. qui baptizatus Augustinus mox, ad virum Simplicianum perrexit, cuius nomen celeberrimum apud Fideles erat, qui etiam habebat mansiolum semotum, & à gentibus separatum, cum quo Augustinum ferè per annum cum dimidio permansisse vidi, & oculata fide probaui. Et quoniam erant in libertate quasi viuentes, licèt probatissimi viri essent, atq; perfecti, tandẽ ex præcepto tanti Patris Simpliciani, Augustinus post inter eos instituit, vt vitam Apostolicam omnes pariter tenerent, & nihil inter eos proprium diceretur. Completo verò anno, Matre Augustini instigante, ad propria reuertitur, & moritur Mater Augustini apud ostia Tyberiana, Filius autem apud Carthaginem anno ætatis suæ XIX. Cum autem esset Augustinus cum amicis in Africa, meditabatur in Lege Domini die, ac nocte, scribens libros, & docebat indoctos. Hoc autem Valerius Hipponensis audiens præ gaudio lacrymabatur, & statim eum ad se accersiri fecit, & hortum secretum, & remotum à Ciuitate Augustino donauit, ibiq; pius pater Augustinus cum cæteris amicis, & fratribus in despecto habitu, & cum incredibili humilitate annis tribus mansit: Deinde cum inquietudinem venientium ferre non posset, duobus ferè milliaribus à prædicto loco secessit, & ad VI *montem quendam altissimum abijt, ad quem per viam valde aridam, & pœnosam adiri potest, ibiq; Augustinus habitationem ex lapidibus cunctis construi fecit, & sic homines fugiens habitabat. Ibiq; composuit libros de Medicina animæ, & de Vita monastica, de innocentia Ioannis Baptistæ, & Heliæ. Multi quidem ex Fratribus infra saxa, vel fissuras montium, receptacula sibi fecerant, & ibi propè Patrem Augustinum per iactum balistæ in omni sanctitate habitabant. Erant autem ferè CXXII. qui sub obedientia Augustiani concorditer viuebant, omnia reputantes esse communia. Vinum nemo nouerat, nisi quando infirmitas cogeret, aut Valerius Episcopus Sanctus ad eos visitandos venisset. Cum autem appropinquaret festum Pentecostes, Sanctus Episcopus Valerius misit pro Augustino, & inuitum presbyterum ordinauit. Factus presbyter monasterium clericorum instituit in domo Episcopi, & infra annum ibidem viuere cœpit, secundum regulam Apostolicam, vt hactenus fecerat. Hoc autem Valerius Episcopus fecit, quia ipse Græcus erat, & indoctus, maximè in respondendo hæreticis in eorum erroribus: ideò Augustino Episcopo potestatem plenam dedit prædicandi quotiens necessarium fuisset. Nam multi tam hæretici surrexerant, contra quos dominus Augustinum instituit, & ordinauit.* Pondera obsecro te, Lector singulas huius epistolę clausulas, & mirar, si tantã impostoris licentiam in mentiendo patienter feras.

Primò videndum, quis nam fuerit Sigibertus, quem huius epistolæ autorem aiunt, Coriolanus, Marquez, Lancillottus, & quotquot illius epistolæ meminerunt, Sigibertum Historicum fuisse tradũt, & de illo vti autore notissimo loquuntur. At quænam leuitas est, fingere Sigibertum B. Augustino notissimum, & Augustini gestorum testem oculatum, qualem illum Ludouicus de Angelis, & Coriolanus, immo vero ipsiusmet epistolæ autor se fingit, cum ait, se oculata fide probasse, B. Augu-

stinum

stinum cum Simpliciano ferè per annum cum dimidio mansisse? Nam Sigibertus Historicus suam historiam vsque ad annum 1111. perduxit, & eodem anno ex hac vita migrauit: Augustinus verò circa annum 431. de corpore mortis huius solutus in æternam requiem concessit, ante Sigibertũ an. 700.

II. SEcundò, ait hic Autor, Augustinum ex nobilibus Carthaginensibus ortum. At quomodo hoc dicere potuit homo Augustino tam benè notus, cum Tagastæ natus fuerit, homo pauper de pauperibus natus, vt ipsemet fatetur de se ipso serm. 1. de communi vita clericorum. Tertiò, fatetur hic Autor, Augustinum sex annis scholas liberalium artium Romæ rexisse. lege eundem Augustinum lib. 5. contra Faustum Manichæum cap. 5. & inuenies, illum annum ætatis vndetrigesimum agentem Carthagine fuisse. lege deinde librum sextum confessionum cap. 6. & vndecimo, & librum tertium contra literas Petiliani cap. 25. & illum ætatis anno trigesimo in Ciuitate Mediolani Rethoricam profitentem inuenies, vbi vsque ad reditum in Africam mansisse, nullus dubitat. Quartò, ait autor, Augustinum anno ætatis suæ 30. baptizatum. At Augustinus lib. 3. contra Academicos cap. 20. & lib. 2. soliloquiorum cap. 10. ætatis suæ 33. illos libros scripsisse fatetur, quos ante susceptum baptismum scriptos lib. 1. Retractat. cap. 2. 4. 6. scribit. Quintò fatetur hic Autor, cum Augustino baptizatum fuisse Adeodatum eius filium, cum esset annorum octo. Verùm Augustinus dicit libro nono Confessionum, capite sexto, illum fuisse tunc ætatis annorum circiter quindecim. Sextò, ait Autor B. Monicam non solùm ipsum Augustinum, & eius filium Deodatum ad Fidem perduxisse, sed alios plures circiter quadraginta duos. Verùm B. Augustinus in eodem libro illius vitam describens, tanti operis non meminit, quod si verum esset, nullatenus omisisset. Septimò, ait hic Autor illos omnes aduenientibus festis Paschalibus simul cum Augustino baptismum suscepisse. Verùm Augustinus eodem lib. 4. cap. 6. solum Alipium, & Deodatum filium in ipso baptismo socios habuisse fatetur, nec alios siluisset, si cum illo baptizati fuissent. Octauò, ait Augustinum baptizatum Mediolani apud Simplicianum ab hominibus sequestratum per annum ferè cum dimidio mansisse, idquè se oculata fide probauisse. Verùm ad hanc impudentiam reuincendam, sufficit testimonium ipsius Augustini scribentis lib. 9. Confessionum eodem cap. 6. Adeodatum, qui secum baptizatus fuerat, cùm esset in annis circiter quindecim, in Africa mortuum fuisse, cùm esset in annis sexdecim: & cap. 11. ad finem, vbi ait, se fuisse in Ostijs Tiberinis, cum esset ætatis suæ annorum triginta trium; quem constat eodem anno baptismum suscepisse. Nonò, ait Augustinum post annum in Africam cum Adeodato, & socijs reuersum, ibiq; apud Carthaginem Adeodatum obijsse, cum esset ætatis annorum decem, & nouem. At Augustinus loco proximè citato dicit, illum mortuum fuisse, cum esset in annis sexdecim. Decimò, ait, Adeodatum mortuum Carthagine. Verùm non ibi, sed Tagastæ mortuum videbis, si conferas, quæ Augustinus de illo scribit lib. 9. Confess. cap. 6. vbi ait, illum fuisse interlocutorem libri de Magistro, cum ijs, quæ scribit lib. 1. Retractationũ cap. 12. ex quo loco habes, illum librum non Carthagine, sed apud agros proprios Augustinum scripsisse. Vndecimò ait Autor, cum Augustinus apud agros proprios cum amicis degeret, Valerius Episcopus eum accersiri fecit, & dedit ei hortum ad monasterium ædificãdum. Verùm aliter rem se habuisse, tum Possidius cap. 4. & 5. tum ipse Augustinus serm. 1. de Communi vita Clericorum factum recensens narrat: neque enim Augustinus accersitus, sed alios ipse accersens, Hipponem accesserat, & præter omnem opinionem illi accidit, vt à populo apprehensus, & Valerio oblatus presbyter ordinaretur, & tunc Valerius comperta illius voluntate, dedit ei hortum ad construendum monasterium. Duodecimò ait, id euenisse triennio antequam presbyter ordinaretur. At Augustinum non nisi presbyterum factum, monasterium in horto sibi à Valerio concesso exstruisse fatetur ipsemet cum Possidio locis proximè citatis. Tertiodecimò ait Autor, Augustinum edificasse illud monasterium in loco valde remoto ab humana conuersatione. Verùm Possidius factum referens ait, intra Ecclesiam Parochialem, idest propè illam, fuisse institutum. Quartodecimò ait, illum elapso triennio, cum multitudinem, & frequentiam aduẽtantium ferre non posset, aliud monasterium in loco per duo milliaria remoto inter rupes, & saxa, de lapidibus exstruxisse, ibiq; cum socijs ferè ducentis vigintiduobus in scissuris petrarũ degẽtibus vixisse. At Augustinum triennio post exstructum primum monasterium in horto Valerij, ab ipso Valerio episcopalis dignitatis, & muneris coadiutorem factũ, & Prosper in Chronico, & Baronius sub anno 391. nu. 25. fatentur; & ex supputatione temporis totius vitæ B. Augustini à Possidio cap. 31. facta euidenter colligitur. Quintodecimò ait, Augustinum in illa rupe morantem libros de Medicina animæ, de Vita monastica, & de Innocentia Ioannis Baptistæ, & Eliæ scripsisse. Verùm istorum librorum neque Augustinus in libris Retractationũ alios libros ante Episcopatum editos retractans, neque Possidius in Indiculo, neque Beda, neque Cardinalis Bellarminus, neque alij probati Autores in libris B. Augustini recensendis, meminerunt. Sextodecimò ait, B. Valerium circa festum Pentecostes pro Augustino misisse, & illum presbyterum ordinasse, quod falsum esse constat ex allegato sermone primo de Cõmuni vita Clericorum, & Possidio cap. 4. Decimoseptimò ait Autor, illum consentientem, & volentem presbyterum ordinatum fuisse. Verùm illum reluctantem, & lachrymas fundentem ordinatum testantur, tum Possidius d. cap. 4. tum ipse Augustinus epistol. 148. ad Valerium Episcopum. Decimo octauo ait, illum factum presbyterum monasterium in domo Episcopi instituisse, quod fal-

sum

sum esse, monstrant verba eiusdem Augustini sermone 1. de Comm. vita Clericorum dicentis, se monasterium in domo Episcopi non nisi factum Episcopum erexisse. Hic ille est Autor probatus, & antiquus, quem Coriolanus, & alij pro teste veracissimo, vtpote oculato, & Augustino familiarissimo ad ipsius Augustini Eremiticen probandam exhibent. Quis sapiens, & intelligens hæc? vt ab vno omnes facilè discamus.

Caput trigesimum.

Sermones ad Eremitas expenduntur, & à legitima D. P. Augustini sobole reijciuntur.

I. VEnio nunc ad quintum testimonium ex autoritate sermonum sub nomine D. Augustini ad Eremitas petitum. Circa quos sermones, vt Erasmi censurā omittam, hoc solo nomine reijciendam, quòd ab Autore damnatæ apud Catholicos memoriæ prodierit, ac etiam censuram Theologorum Louaniensium, & ipsis sermonibus in recentioribus editionibus, & præsertim nouissimæ ex officina Antonij Hierat Agrippinensis Bibliopolæ præfixam, quòd Ioannes Marquez cap. 8. §. 2. & 3. illam vtpote à peruersis Censoribus, scilicèt Canonicis Regularibus Martinensibus factam calumniatur. *Quæ peruersi, inquit, quidam censores illi supposita esse calumniantur.* Quasi censura Martini Lipsij, & Ioannis Mauburni Regularium Canonicorum à tota facultate Louaniensi diligenter examinata non fuerit, & communi calculo probata.

Profero Indices nō suspectos, & cēsores æquiores, simulq; doctiores, & mea opinione seueriores, Illustrissimos videlicèt Cardinales Baronium, & Bellarminum, quos cum ipse Marquez testes omni exceptione maiores ad Augustini monachatum probandum contra nos proferat, vti peruersos, & calumniatores contra se repellere non debet. Cardinalis Baronius tom. 4. sub anno 382. num. 26. hæc habet. *Sed contra ipsam eiusdem Hieronymi assertionem autor illorum sermonum, quos Augustino supposuit, & ad fratres in Eremo scripsit, quisquis ille fuerit, certè in hac parte non nisi impostor dicendus, cum multorum mendaciorum sanctissimum, & doctissimum virum constituerit assertorem, vt in notis ad Romanum Martyrologium demonstrauimus, hic inquam, aduersus Hieronymi assertionem hæc habet. Legimus enim fratres charissimi Sanctum patrem Hieronymum Cardinalem fuisse in Ecclesia S. Laurentij Martyris, &c. At quam perspicuè se detegit recentiorem autorem, cum ait legimus?* Et sub anno 385. num. 12. *Cæterum quis æquo animo ferat impostorum absurda mendacia, quibus tradiderunt Hieronymum muliebri indutum veste ab vrbe expulsum? sub Augustini falsa nomine frigidus ille fictor ista commentus est, qui cum in alijs sermonibus multa deliria, vana, & fabulosa sub S. Patris nomine imprudenter effutiat, in eo ipso vbi ista somniat, qualia, quamue portentosa mendacia blateret, superius dictum est.* In notis quoque ad Romanum Martyrologium sub die quinta Ianuarij sub initium ita scribit. *Ex his omnibus luce clarius cognosces, cuius fidei sit sermo ille, qui nomine Augustini ad fratres de Eremo circumfertur, quem cum alijs schola Louaniensis in hac recentiori editione resecit in angulum.* Hæc Baronius.

II. CArdinalis verò Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiasticis in Augustino in censura decimi tomi: *Sermones*, inquit, *ad fratres in Eremo videntur magna ex parte conficti: dicit enim autor illorum sermonum, Augustinum degisse in solitudine cum monachis, ibique ad eos sermones istos habuisse. At constat ex Possidio in vita Sancti Augustini, Augustinum post baptismum Mediolani susceptum rediisse in patriam ad propriam domum, & agros, ibique tres annos cum paucis amicis suis in commune vixisse; deinde factum presbyterum Hipponensem, monasterium habuisse intra ipsam Ecclesiam, ibiq; cum nonnullis vitam apostolicam duxisse, non vtique in Eremo, sed intra Vrbem: denique factum Episcopum, cum clericis suis in domo Episcopali vitam communem egisse: de qua re extant duo sermones eius de communi vita clericorum, qui sunt inter sermones ad fratres in Eremo 52. & 53. qui duo sermones sine iudicio collocati inter sermones ad fratres in Eremo, arguunt, alios fictitios esse: inde enim intelligi potest, Sanctum Augustinum monachum quidem fuisse, sed non in solitudine cum Eremitis, sed in Ciuitate, & Episcopali domo cum clericis suis monasticam vitam duxisse. Addo, quòd inter sermones ad Fratres in Eremo multi sunt leues, & fabulosi, vt est sermo vigesimus quartus, in quo narratur Sanctum Hieronymum Cardinalem fuisse in Ecclesia Sancti Laurentij, & veste muliebri indutum irrisum à Romanis, quæ sunt omnia falsa, & conficta. Addo etiam, quod phrasis horum sermonum exceptis duobus de communi vita clericorum, qui verè sunt Augustini, est inepta, impropria, lutulenta, vt mirum sit potuisse eiusmodi sermones Sancto Augustino ab aliquo viro prudente tribui.* Hæc Bellarminus. Exeat nunc quis Madurus, vel Eremita, & dicat, hos duos Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales peruersos censores, & calumniatores, quòd sermones ad Eremitas veros Augustini fœtus esse, negent. Et ne existimentur hi præclarissimi viri sine cogente ratione in hunc modum de prædictis sermonibus censuisse, addam hic eorum rationes summatim perstrictas, quæ illorum animos ad eiusmodi fœtus adulterinos, à legitimis Augustini partibus excludendos adduxerunt.

Pri-

III. PRima ratio sumpta est ex diuersitate phrasis, ac stili horum, & aliorum sermonum, & tractatuum, qui pro legitimis Augustini fœtibus ab omnibus agnoscuntur. Quam regulam ad veros cuiusq; autoris fœtus ab adulterinis secernendos tradidit idem Augustinus lib. trigesimotertio contra Faustum Manichæum cap. sexto de quibusdam libris Hippocrati Medicorum principi falsò attributis loquens. Nam si phrasis istorum sermonum cum aliorum sermonum, tractatuum, librorum, & operum eiusdem Augustini conferatur, toto cœlo istos ab illis distare videbis, adeò abiecta, lutulenta, & fœtulenta est, & barbarismis, ac solœcismis vbique locorum scatens. Accipe hic exempla paucissima de multis, vt intelligas, autorem istorum sermonum, nedum virum doctum fuisse, qualem Augustinum scimus, sed ne quidem in grãmaticis mediocriter, rectiùs sufficiẽter versatũ, & in regulis grãmaticalib. turpiter peccantẽ. ser. 3. auaritiã Monachorum exaggerans, inquit: *Nam mercantiam in Monacho vsuram occultam existimamus.* Serm. 4. *Non credebam episcopari.* & infra, *fauoratus non modicùm à prædicto Episcopo sene Valerio.* Ser. 15. *Quæstiones in diuinis, vos qui grossi estis multiplicare non debetis*: Serm. 21. *Licet fauoratus, à sancto Episcopo Valerio.* Serm. 36. *Studeo asserere me in nullo mutatum fuisse, omnia contemnens, cuncta, quæ promiserant spernens, diuitias abhorrens &c.* Serm. 39. *Segregaui vos à seculo isto maligno, & eduxi vos per singula Eremi loca, per speluncas, & cellas, vt veluti Apostoli ipsi modico contenti pabulo demoretis.* Nota dictiones, mercantiam, fauoratus, episcopari, grossi estis, demoretis, & alias similes, quibus ij sermones vndique scatent, intelliges enim hunc autorem, aut Longobardum, aut Gallum semilatinum extra omnem dubitationem extitisse.

IV. NOn me latet Ioannem Marquez dupliciter huic rationi occurrere. Primò objiciendo nobis personarum, quibuscum Augustinus loquebatur, simplicitatem, & ruditatem, quorum non pauci literas, & præsertim linguam latinam prorsus ignorabant, quam ob causam ipsum Augustinum, vt illorum se captui aptaret, proprium stilum demittere cogebant. Verùm euasio est nullius momenti: nam aliud est phrasi demissa, simplici, & nuda vti, aliud est sermone barbaro, solœcismis, & erroribus scatente vti quare etsi Augustinus ob illorum simplicitatem, quos alloquebatur, stilo demisso, & simplici vti debuisset, non tamen barbarismis: nam hoc nullus, nisi ignarus, quantumcunque demissa oratione vtens effecit. Deindè centenos, & millenos sermones ad populum Hipponensem habuit, in quo plebei, rudes, ignari, lanifices, lanij, portitores, & fœminæ numerabantur innumeri, nunquam tamen vt sese suorum auditorum captui accommodaret, eiusmodi barbarismis, & solœcismis vti consueuit, queadmodum ex lectione tomi 8. 9. & 10. apparet. Non igitur ob audientium, sed propriam imperitiam hic autor sermone adeo barbaro vsus fuit. Præter quod esto nonnunquam Augustinus, vt se audientium captui accommodaret, orationis stilum demittere consueuerit, illius tamen demissio non in barbarismis adeò grossis, vt huius autoris vocabulo vtar, sita erat, sed in nouis quibusdam vocabulis fingendis, quæ à rudioribus faciliùs intelligi possent, cuiusce rei exemplum ipse ponit in expositione Psalmi 136. circa illa verba: *Non est occultatum os meum à te, quod fecisti in occulto. Quod,* inquit, *vulgò dicitur ossum latinè os dicitur, nam possemus hic putare os esse ab eo, quod sunt ora, non os corruptè ab eo, quod sunt ossa. Non est ergò absconditum*, inquit, *os meum à te, quod fecisti in abscondito. habeo in abscondito quoddam ossum, sic enim potiùs loquamur. Melius est vt reprehendant nos Grammatici, quàm vt non intelligant populi.* Hunc stilum obseruauit Augustinus in eo præsertim libello de Agone Christiano, quem quia nonnullis idiotis, & in lingua latina minùs versatis scripsit, stilo plano, & peruio vsus fuit, vt ipsemet lib. 2. Retractationum cap. 3. notauit, non tamen in toto illo libro, vel vnus barbarismus reperitur, vt hoc solo exemplo ab Augustino digito monstrato refugium Ioannis Marquez præcludi possit. Demùm cum ad stilũ demittendum nouis nominibus, aut verbis vti oportet, ea vocabula fingenda sunt, vel assumenda, quorum sit vsus familiaris apud populos, ad quos concionem habere volumus: aliàs quid proderit me in Italia Italos alloquentem nominibus Gallicis, Punicis, vel Teutonicis vti, vt me faciliùs populi intelligant? Ita si Augustinus ob audientium ruditatem stilum demittere, & vocabulis barbaris vti cogebatur, certè illis vocabulis vti debebat, quæ ipsi audientes familiaria habebant, non Longobardicis, aut Semigallicis, cuiusmodi sunt vocabula ista, mercantia, fauorarari, episcopari, demorare, grossus, & similia, quæ nec punica sunt, nec latina.

V. SEcundò, respondet. Augustinum nonnunquam coactum stilum demittere, ob temporis penuriam, & angustias, quòd sæpe sæpiùs contingeret illum primo mane concionari incipientem, in ipsa concione ab hora prandij deprehensum, vt ille ait sermo. 43. de Verb. Apostoli. Sed præter quod falsò imponit Augustino, illum dixisse in loco allegato, se primo mane concionari incipientem vsque ad horam prandij sermonem perduxisse, cùm illius verba sint: *Suscepi hæc verba Apostoli adiuuante Domino exponere vestra charitati. Vacat nobis, matutina cœpimus, hora prandij non vrget.* Quæ verba contrarium potiùs indicant. Hæc responsio difficultatem non tollit, nam esto in Ciuitate ad populum conciones habendo sermonem aliquando vsque ad horam prandij protraxisset, tamen hi sermones, qui in Eremo habiti finguntur, non adeò prolixi sunt, vt horæ vnius, aut etiam dimidiæ interuallo quilibet ipsorum commodè expleri non potuisset. Deindè quid prolixitate cum tot barbarismis, & ineptijs? Ege-

bat oe Augustinus sermonem præmeditari, vt latinè loqui disceret, vt ab erroribus caueret? certè parum dignè de tanto viro sentiunt, qui talia sentiunt. sed missis nugis ad alia properemus.

VI. SEcūda ratio, quę istos sermones suspectos reddit, est, quia in illorū nonnullis integrę sentētiæ ex lib. D. Gregorij Papæ, Isidori, & aliorum etiam Augustino posteriorum insertæ reperiuntur. Exempli gratia, sermone quinto integrum ferè capitulum ex lib. 13. Moralium D. Gregorij cap. 35. exscribit, quod cum apud Gratianum reperiretur sub nomine Augustini ad fratres in Eremo allegatū cap. sciendum 8. q. 1. Correctores Gregoriani deleto nomine Augustini D. Gregorio restituerunt. sermone item vndecimo aliam quandam sententiam inserit ex D. Gregorio homilia 4. in Euangelia acceptam, & aliam ex Isidoro lib. 2. de Summo bono cap. 36. quas Correctores Gregoriani cap. 1. & cap. Pœnitentiam, & cap. Irrisor de Pœnit. dist. 3. deleto nomine Augustini suis veris autoribus reddiderunt. serm. item 24. loquit; *Legimus enim Fratres charissimi Sanctum Hieronymum, &c.* Quod etsi non dicat, ex quo libro legerit, sufficit tamen ad ostendendum ipsum autorem, tum Hieronymo, tum Augustino posteriorem esse. serm. item vigesimoseptimo, meminit præcepti portandi baculos in manibus, quod præceptum à Gregorio IX. emanauit, quamuis Fr. Iordanus dicat à B. Gregorio huius nominis primo emanatum, quod sententiam nostram non infirmat, sed confirmat. Et profectò cum ipsi Eremitæ ab eiusmodi baculo gestando se humiliter dispensari impetrauerint, indicio est, neque Augustinum, neque Ambrosium de baculis gestandis aliquid statuisse.

VII. ACcedit, quòd pleræque dictorum sermonum communes sunt declamationes contra vitia alicuius declamatoris in arte concionandi scipsum exercentis, quæ ad Eremitas nihil spectant; cuius sunt exempli gratia sermo quintus, qui aliud est nihil, nisi inuectiua in Clericos Canonicos, maledictis, & probris vndique scatens. Sermon. item 35. 36. 37. & 38. 42. 43. 46. 47. 49. 50. 51. 52. & 53. quorum duo posteriores sunt sermones de communi vita Clericorum ad populum Hipponensem habiti, nec cum Eremitis commune aliquid habent plus, quàm habeant cum cornicibus olores, & tamen ineptè, & sine iudicio inter sermones ad Eremitas locati, omnes alios meritò suspectos reddunt, vt rectissimè Cardinalis Bellarminus aduertit: vt planè videas non pro vno sermone perperam D. Augustino adscripto alios veros reijci, quemadmodum insulsè Io. Marquez loco citato queritur; sed pro multis, quos neque cum Augustino, neque cum Eremitis commune aliquid habere conuincimus, etiam vt eos, si fortè inter eos aliqui essent, meritò suspectos haberi.

Caput trigesimumprimum.

Iidem sermones examinantur sigillatim, & multiplicis erroris conuincuntur.

SVmma rationum, quibus dictorum sermonum falsitas probatur, hæc est, quia illorum plerique erroribus grauissimis, vel contra historiam, vel contra naturalem philosophiam, vel etiam contra rectam fidem scatent. Quod vt planum fiat, operæpretium erit, singulos, aut saltem præcipuos illorum sigillatim expendere, & errores in eis contentos in particulari demonstrare. sermone primo fingit illius autor, Augustinum vitam Eremiticam in nemore cum Eremitis ducentem, & Regulam Clericis scriptam illis adaptantem, contra veritatem historiæ à Possidio exaratæ dicentis, Augustinum post baptismum in Africam ad patriam, domum, & agros reuersum, ibi ferè triennio cum amicis in commune vixisse. Deindè factum Presbyterum, mox Episcopum in Ciuitate mansisse, nec vnquam in nemore vitam cum Eremitis duxisse. I.

Serm. quarto. ait, serpentes ad bibendum properantes, venenum ponere, ne aquam inficiant. Quod fabulosum, falsum, & ridiculum est, quasi timeant serpentes suo veneno necari, vel quasi possint venenum ponere, & non sit illis naturaliter indirum iuxta Poëticam sententiam Virgilij scribentis.

Ille malum virus serpentibus addidit atris,
Prædarique lupos iussit, pontumq; moueri.

SErmone quintò ait, Beatum Augustinum post suum ad Ciuitatem Hipponensem accessum, tria monasteria exstruxisse, primum in Eremo, secundum in horto Valerij, tertium in domo Episcopi, contra expressum testimonium Possidij cap. quarto, & ipsius Augustini sermone primo, de Communi vita Clericorum, scribētium, primum Monasterium in horto Valerij extructum. In eodem sermone referens factum Ianuarij proprietarij, inquit, inuentos post eius mortem centum vndecim cyclos, ab illo in pariete cellæ defossos, quos Augustinus cum illo sepeliri mandauit. Nihil tale dixit Augustinus in sermonibus de Cōmuni vita Clericorum ea de causa editis, sed ex alio capite illum proprietarium mortuum deplorat: *Quia, inquit, testamentum fecit Presbyter socius noster, nobiscum manens, de Ecclesia viuens, communem vitam profitens, testamentum fecit, heredes instituit. O dolor illius Societatis!* Meminit etiā pecuniæ apud illum inuentæ. *Remansit, inquit, illi quædam pars pecunia, idest, argentum, quod diceret esse filia sua. filia ipsius Deo proposito in monasterio fœminarum est,* & infra, *& quia* II.

infra annos erat, & de sua pecunia nihil facere poterat, quamuis ei sideremus fulgorem professionis, tamen lubricum timebamus ætatis. Ecce quid factum sit de pecunijs apud Ianuarium inuentis, non in pariete defossis, sed palam seruatis, non cum illo sepultis, sed filiæ custoditis. Præterea nomen cycli neque punicum, neque latinum, neque græcum est, sed hebraicum. Nec vnquam tale nomen ad pecunias numerandas in vsu fuit, & multò minùs esse poterat apud simplices, & rudes Eremitas, quos Marquez etiam latinæ, nedum hebraicæ linguæ ignaros facit. *Stater, inquit, Budæus lib. 4. de Asse, & partibus eius pondus est drachmarum quatuor, quod Hebræi cyclum dicebant.* Demùm totus ille sermo aliud nihil est, nisi satyra quædam in Canonicos Clericos tot conuitijs, & probris onusta, & ornata, vt facilè suum autorem prodat, in ea præsertim elegantissima antithesi Canonicorum, & Eremitarum ab ipso autore his verbis facta. *Egredimini foras (scilicet vos Canonici) pergite ad fratres meos, discite ab eis quia mites sunt, & humiles corde, pauperes spiritu, & filij obedientiæ. Egredimini foras, & quid estis, & quid ipsi sint, considerare vos volo. nunquid & vos estis, quales & ipsi sunt. Vos enim voratores estis, & ipsi summæ sobrietatis. Vos discursores Ciuitatis, & ipsi visus hominum fugiunt. Vos impudici, & ipsi casti. Vos derisores, & ipsi feruentissimi oratores. Vos pellibus cuniculorum, vel variorum ornati inceditis, & ipsi duino colore nigerrimo asperrimo induti sunt, præter ea quæ intrinsecùs latent. Vos delicatè pasci summè curatis, carnes varias affectantes, & ipsi postquam eremum intrauerunt, nunquam carnes sumpserunt. Vos vina electa, & inebriantia quæritis, & ipsi pauxillum aquæ recipiunt. Vos baltheis militum mundo apparere desideratis, & ipsi zonis camelorum renibus succincti more Eliæ, & Ioannis sunt decorati.* Hi honoris sunt tituli, quibus si diuis placet, Sanctus Augustinus suos Clericos, quibus cum viuebat, & vsque ad finem huius vitæ mansit, multipliciter exornauit. Voratores illos, vagos, impudicos, derisores, vanos, epulones, vini potatores, ebriosos, & gloriosos vocans, quæ quantùm conueniant cum ijs, quæ tum Clericis, tum Monachis in vniuersùm comparatis. tum in specie de suis Clericis secum in monasterio degentibus scribit in epistola septuagesima sexta ad Aurelium Cathaginensem, & in sæpè citatis sermonibus de communi vita Clericorum, vbi illos apud populum Hipponensem miris encomijs extollit, legentes facilè iudicabunt. Omitto, quæ de pellibus cuniculorum, & variorum nebulo impudens fingit, à quo doceri vellem, an tempore Beati Augustini apud Clericos Hipponenses essent in vsu cappæ Canonicales cum pellibus variorum, siue cuniculorum, & vndè hoc habuerit?

Illud etiam non prætereundum, quod circa finem sermonis de Simpliciano verba faciens, ligurem illum vocat, scilicet homo rudis, & ignarus nesciebat Simplicianum Presbyterum Romanum fuisse, Romæ educatum, & Ambrosio Mediolanensi nuper ex laico ad Episcopatum assumpto veluti coadiutorem à Damaso Papa transmissum. illud tandem non ferendum, quo veluti portento ipso autore digno sermonem concludit. fingit impostor Augustinum Episcopum suis Clericis offensum tempore Paschæ cum Ecclesia, & populo deseruisse, & ad eremum contendisse, ibiq; cum Eremitis non solùm festa Paschalia, verùm etiam alios multos dies transegisse, eo nimirùm tempore, quo probi quique Episcopi Deum timentes, & salutis animarum zelum habentes ad suas Ecclesias ex remotissimis etiam regionibus contendunt: negligentes verò edictis etiam Pontificijs accedere compelluntur.

Sermo vigesimus primus, qui est de triplici genere Monachorum, multa falsa continet. III.
Primò ait autor, se literas à Beato Hieronymo accepisse, in quibus de triplici genere Monachorum Aegypti certiorem illum reddit: at ista epistola inter Epistolas Diui Augustini à Beato Hieronymo scriptas nullatenus habetur: reperitur verò hæc narratio de triplici genere Monachorum Aegypti in Epistola ad Eustochium, vndè illam autor sine dubio accepit. Secundò ait, Simplicianum Augustino in Africam redeunti duodecim socios Eremitas ex suo monasterio dedisse, quos singulos ex nomine vocat. Verùm in tabulis Ecclesiæ Mediolanensis Simplicianus nunquam inter Eremitas numeratur, neque à Baronio, neque ab alio quouis probato autore. Neque Augustinus, qui in suis Cõfessionibus tum Simpliciani meminit, tum sociorum in Africam remeantium, istorum meminit, vt videas, hoc figmentum esse, sicut cætera omnia, quæ dicit de vita Eremitica Mediolani sub Simpliciano ducta. Tertiò inter illos duodecim socios recenset Proschorum illum pauperem, qui sacculo pecuniarum inuento Mediolani, pitacium publicè exposuit, vt qui pecuniam perdidisset, ad talem locum pergeret, ipsas recepturus, quem Vitalem nominat. Contrarium habes ex eodem Augustino serm. 21. de verbis Apostoli, & homil. 9. ex lib. quinquaginta homiliarum, vbi eandem rem narrans, hominis illius meminit, vti non solùm facie, sed etiam nomine apud Afros penitùs ignoti. *Dicam, inquit, quid fecerit homo quidam pauperimus eo tempore, quo Sanctus Ambrosius Mediolani erat Episcopus &c.* Certè non dixisset, quid fecerit homo quidam, si illius nomen sciuisset, vel si ille inter suos Eremitas secum in illis partibus morantes extitisset neque.n. iustum videbatur, vt autor operis tam preclari ex proprio etiam nomine notus non esset. Verùm iste homo quidam qui sermonem sub mentito nomine Augustini finxit, vt falsæ narrationi fidem conciliaret, nomine à se confisto, Vitalem illum appellauit. Quartò idem autor D. Augustino iactationem intollerabilem imponit, cum illum in hunc

modum suos Eremitas alloquentem inducit: *Sic enim videtis, quia ante me multi fuerunt Patres, quos sequi & imitari debemus, non tamen sicut ego, secundum Apostolicam vitâ alios viuere docuerunt. Caput ergò, & principium omniū vestrum secundum Apostolicam vitam meipsum dicere non erubesco.* Quis audiuit talia horribilia? & quid docuerunt Marcus in Ciuitate Alexandriæ, Antonius in Thebaida, Paulus, Hilarion, Pachomius, Magnus Basilius, Ambrosius Mediolanensis, Eusebius Vercellensis, Martinus Turonensis, & alij, ex quibus ipse Augustinus Apostolicæ vitæ normam didicit, si alios secundum vitam Apostolicam viuere non docuerunt? Quintò ait, quòd cùm non sufficerent Augustino facultates propriæ ad monasterium construendum, Beatus Valerius ex redditibus Ecclesiæ illum ad tā pium opus perficiendum iuuit. At non legerat impostor Augustinum sermone primo de Communi vita Clericorum dicentem, quando ad Ciuitatem Hipponensem accessit, vbi etiam à populo apprehensus Presbyter est ordinatus, & monasterium ædificare cœpit, se iam omnia bona sua vendidisse, & pauperibus erogasse: *Cœpi, inquit, boni propositi fratres colligere, compares meos nihil habentes, sicut nihil habebam, imitantes me, vt quemadmodum ego tenuem paupertatem meam vendidi, & pauperibus erogaui &c.*

IV. SErmone 24. inquit. *Legimus Sanctum Patrem Hieronymum Cardinalem fuisse in Ecclesia Sancti Laurentij martyris.* Verùm quisnam autor ante Augustinum hoc scripsit, vndè Augustinus hanc fabellam legere potuerit? Certè Diuus Hieronymus à Paulino Patriarcha Antiocheno Presbyter ordinatus fuit ætatis annorum triginta, post quam ordinationem venit Romam, & Damasum Papam in scribendis Epistolis trieñio adiuuit. Deindè in Palæstinam reuersus, ibi vsque ad senium, & obitum vixit; sed nec ante aduentum suum Romam, nec post recessum, alicui titulo vnquam obligari se passus fuit, vt idem met in Epistola sexagesima prima ad Ioannem Ierosolymitanum scribit, & ex illo Baronius tomo quarto, sub anno 378. num. 66. & 67. & sub anno 382. num. 26. notauit, quod solum sufficit ad ea omnia falsitatis conuincenda, quæ de Cardinalatu Diui Hieronymi, tum hic autor, tum alij nonnulli, incerti tamen nominis scripserunt. Quanquam illi non Diui Laurentij, sed sanctæ Anastasiæ Cardinalem fuisse affirment, vt etiam ex hoc capite illorum falsitatem deprehendas. Præter quod si Diuus Hieronymus titulo Sancti Laurentij, vel Sanctæ Anastasiæ semel addictus fuit, quis eum ab illo titulo liberauit? semel nanque S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalem constitutum proprium titulum relinquere, vt se in monasterium detrudat, & perpetuò ibi viuat, vsus Ecclesiæ Romanæ non permittit. Secundò ait autor, Beatum Hieronymum, cùm Romanos de auaritia, & fœtida luxuria grauiùs obiurgasset, ab eis veste muliebri indutum illusum fuisse. Hoc etiam ex quibus scripturis accepit? cùm notissima sint gesta ipsius D. Hieronymi præsertim in vrbe Romana. Tertio inquit, Hieronymum Roma egressum cum Paula, & Eufrochio, quas in fide Christi nutrierat, rogante illarum patre, sicut ipse Hieronymus Augustino per epistolam scripsit. Verùm ista epistola vbi inuenitur, cùm tamen inueniantur aliæ à Hieronymo Beato Augustino scriptæ? sed quomodo potuit Hieronymus Augustino scripsisse cum Paula, & Eustochio illarum patre rogante se Roma discessisse, cum eodem Hieronymo Eustochium Sanctæ Paulæ filia fuerit, & non soror? Lege epistolam Hieronymi 27. ad Eustochium, in qua illam super morte ipsius Sanctæ Paulæ matris consolatur.

SErmo 25. grauissimos errores continet. Primus, Sanctum Cyprianum suum compatriotā vocat. Secundus, ait de eodem Cypriano: *Cui in omnibus compellor credere, quia per Spiritum sanctum optimè locutus est.* An verò B. Augustinus Cypriano per omnia credere compulsus fuerit, & an D. Cyprianus omnia instinctu Spiritus sancti dixerit, vide illius errores ab Augustino notatos, licèt cum excusatione, & summa, quæ illius propria fuit modestia, in epistola 28. ad Hieronymum sub finem. & Epistola 48. ad finem, & lib. 1. contra Cresconium Grammaticum cap. 32. & lib. 2. cap. 32. & lib. 1. contra Donatistas cap. 18. & lib. 2. cap. 7. & lib. 3. cap. 4. & lib. 3. de Peccatorum meritis, & remissione cap. 5. & cui nota non est Cypriani sententia de rebaptizandis ijs, qui ab hæreticis essent baptizati? quos tamen errores dubiū non est, B. Cyprianum martyrio, & igne charitatis purgasse. Tertius error in eo, quod ait: *Sed scitote fratres mei, quod antiquitùs fratres nostri fideles ieiunare consueuerunt in vigilijs magnarum solemnitatum vsque ad noctem, quod laudandū erat, & non bonum.* Vbi non reperit, quod non esset bonum ieiunare vsque ad noctem, cum olim ieiunium quadragesimale vsque ad vesperas duraret, vndè & in Ecclesia vsus obtinuit, vt in quadragesima prius dicantur vesperæ, quàm prandeatur, cap. solent de Consecrat. dist. 1.? Quartus error. ait hic autor, B. Ambrosium Mediolani infrigante illius matre Monica nocturnas vigilias, quæ in Ecclesia à fidelibus agebantur, cassauisse ad tollendos ludos, & saltationes, quæ in Ecclesia fiebāt, & quòd solùm ieiunium mentis, & corporis cum eleemosyna Mediolanensis Ecclesia fidelibus reliquit. Lege Augustinum lib. 9. Confess. cap. 7. de vigilijs Ecclesiæ Mediolanensis, & videbis, illius matrem in eiusmodi vigilijs celebrandis potiores partes habuisse. *Excubabat, inquit, pia plebs in Ecclesia mori parata cum Episcopo suo seruo suo. Vbi mater mea ancilla tua solicitudinis, & vigiliarum primas partes tenens, orationibus viuebat.* Sed quod caput est, & nebulonis impudentis imposturam retegit, vt videas non Ambrosium Monica instigante vigilias abstulisse, ad saltationes, & commensationes ab Ecclesia tollendas, sed potiùs Monicam Ambrosio corrigente abusum, V.

quem

quem ex Africa Mediolanum illa aduexerat, emendaſſe, vide eundem Auguſtinum lib. 6. Confeſſ. c. 2. hæc de illa, & de vigilijs in Eccleſia Mediolanenſi fieri conſuetis ſcribentem: *Itaq; cum ad memorias Sanctorum ſicut in Africa ſolebat, pultes, & panem, & merum attuliſſet, & ab oſtiario prohiberetur, vbi hoc Epiſcopum vetuiſſe cognouit, tam piè, & obedienter amplexa eſt, vt ipſe mirarer, quòd tam facilè accuſatrix conſuetudinis ſuæ, quàm diſceptatrix illius prohibitionis effecta ſit.* Lege alia loca ex D. Ambroſio, & Auguſtino adnotata à Baronio in notis ad Martyrologium Romanum ſub die 5. Ian. & videbis, temporibus beatorum Ambroſij, & Auguſtini, in Eccleſia Mediolanenſi, & Africana non ſolùm non fuiſſe ſublatas ſacras vigilias nocturnas, propter choreas, vel alios abuſus, vt potius contrarium prorſus acciderit, nimirum ſublatis choreis, & abuſibus, qui irrepſerant, ipſas vigilias per ea tempora ſanctiùs, religioſiùs, & frequentiùs celebrari cœpiſſe.

VI. IN ſermone 27. dicit Autor ex nomine Auguſtini, Sanctum Ambroſium quando illum in Chriſto regenerauit declaraſſe ſibi interrogāti myſteriū veſtis nigræ, & zonæ pelliceæ & raſuræ capillorum capitis, innuens implicitè, ſe fuiſſe à B. Ambroſio veſte nigra indutum, & zona pellicea deſuper cinctum, & in modum Clericorū in vertice capitis attonſum. contrarium oſtendimus ſupra in cenſura ſermonis ſub nomine Ambroſij de baptiſmo Auguſtini, ex ipſo Auguſtino, Ambroſio, & ex vſu Eccleſiæ. Ibidem ait ex perſona Auguſtini: *Quando me regenerauit in Chriſto anno ætatis meæ 30.* Contrarium iam oſtēſum eſt pluries, & ex ipſomet Auguſtino, illum anno ætatis 33. adhuc Cathecumenum extitiſſe: vt nulli dubium eſſe poſſit, hunc non eſſe ſermonem Auguſtini.

In ſerm. 28. prçter ſolitos barbariſmos, cuiuſmodi eſt ille: *Videbatur denique quibuſdam, ſicut fuit martyr ille ſanctiſſimus, & Doctor Cyprianus, ante Petrum Iudam lauaſſe, volens Dominus prædictū diſcipulum reuocare.* Inferiùs circa medium præcipit ſuis Eremitis ſenibus & debilibus, vt ſaltem diebus dominicis, & ſolennibus vinum, vel ceruiſiā bibant. At Regio Africana vſum ceruiſiæ non habet, cum maximè abundet vino, & egeat frumento. Videtur Autor Germano, vel Anglico, vel Belgico latinus, in quibus Regionibus frequens eſt vſus iſtius potationis.

VII. SErmone 37. Autor fingit, Auguſtinū in Aethyopiam ad prædicandum Euangelium profectum ibiq; monſtra hominum varij generis vidiſſe aliorum vnum tantum oculum in fronte habentium, aliorum ſine capite oculos in pectore geſtantium. lege ipſum Auguſtinum lib. 16. de Ciuitate Dei, cap. 8. de iſtis monſtris differentem, an ſint re vera in rerum natura, & an fuerint ex ſtirpe Adæ propagata: & tandem propoſitam quæſtionem in hunc modum ſoluentem. *Quæritur etiam, vtrum ex filijs Noë vel potius ex illo vno homine vnde etiam ipſi extiterunt, propagata eſſe credendum ſit quædā monſtroſa hominum genera, quæ gentium narrat hiſtoria: ſicut perhibentur, quidam vnum habere oculum in fronte media, quibuſdam plantas eſſe verſas poſt crura, quibuſdam vtriuſq; ſexus eſſe naturam, & dextram mammam virilem, ſiniſtram muliebrem, vicibusq; alternis coëundo gignere, & parere, alijs ora non eſſe, eosq; per nares tantummodo ſuſcepto, & emiſſo halitu viuere, alios ſtatura eſſe cubitales, quos pigmæos à cubito Græci vocant, alibi quinquennes concipere fœminas, & octauum annum non excedere. Item ferunt, eſſe gentem, vbi ſingula crura in pedibus habent, nec poplitem flectunt, & ſunt mirabilis celeritatis, quos ſciopodas vocāt, quòd per æſtum in terra iacentes reſupini, vmbra ſe pedū protegant, quoſdam ſine ceruice oculos habere in humeris, & cætera hominum, vel quaſi hominum genera, quæ in maritima platea Carthaginis muſiuo picta ſunt, ex libris deprompta velut curioſioris hiſtoriæ. Quid dicam de cinocephalis, quorum canina capita, atque ipſe latratus magis beſtias, quam homines confitetur. Sed omnia genera hominum, quæ dicuntur eſſe, credere non eſt neceſſe, verùm quiſquis vſpiam naſcitur homo.* Hæc Auguſtinus ex quibus habes, vbi nam ille hæc monſtra viderit, an in Aethyopia, an in libris hiſtoricorum, & in platea maritima Carthaginis. Quæ gentium, inquit, narrat hiſtoria, ſicut perhibentur quidam, &c. Item ferunt eſſe gentem, &c. & in maritima platea Carthaginis depicta, & ex libris deprompta velut curioſioris hiſtoriæ, & genera hominum, quæ dicuntur eſſe. Quorum nullum ſe vidiſſe Auguſtinus fatetur, nec omiſiſſet dicere, ſi vidiſſet in re, ſicut non omiſit dicere, quæ vidit in imagine, & in libris hiſtoricorum: & tamen quando libros illos ſcribebat ſeptuageſimum ætatis ſuæ annum iam exceſſerat, vt ex lib. 18. cap. fin. habes, vt dici non poſſit, Auguſtinum ſuā profectionem in Aethiopiā poſt ſcriptos libros de Ciuitate diſtuliſſe. Præter quòd quis credat, Auguſtinum in tantis Africanæ Eccleſiæ neceſſitatibus, periculis, vexationibus, & perſecutionibus hæreticorum ſuam Eccleſiam deſerere voluiſſe, aut ſi profectus fuiſſet, Poſſidium, & alios eiuſdem profectionis non meminiſſe?

In eodem ſermone ſæpiùs repetit, & inculcat nomen præbendæ ad ſecularium auaritiam exaggerandam, qui opulētas præbendas Eccleſiaſticas ſuis procurant, vt ipſi cum vxore, & familia de bonis Eccleſiaſticis gaudere valeant. Verū vbi erant præbendæ in Eccleſia Hipponenſi, cuius Clerici Canonici in communi cum Epiſcopo viuebant, vt opus fuerit præcipere laicis, ne bona Hipponenſis Eccleſiæ tangerent, addo vbi etiam, & apud quē probatum autorem reperit impoſtor ineruditus, nomē præbendæ temporibus B. Auguſtini, & ducentis annis poſt Auguſtinū in vſu apud Catholicos fuiſſe? de præbendis eccleſiaſticis loquor non enim me latet nomen præbendæ antiquitus fuiſſe: at non erant tunc præbēdæ eccleſiaſticæ, quia Clerici Canonici viuebant in communi, vel ſaltem bona Eccleſiarum per Epiſcopos diſpenſabantur, præbendæ

verò non nisi postquam Canonici ex regularibus seculares facti sunt, in Ecclesijs institui coeperunt, vt Abbas, & Autor Rationalis diuinorum officiorum, & alij passim animaduertunt. In eodem sermone inquit; non licere sacerdotibus manibus operari, ligonizare, ferrum fabricare, & similia. Contrariũ statuit Concilium IV. Carthaginense, cui Augustinus subscripsit. c. 51. 52. & 53. praecipiens omnibus clericis, vt quamuis docti aliquo artificio sibi victum pararent; videatur idem Augustinus in lib. de Opere Monachorum. Sed Autor satis se recentem indicat: Canones enim, qui sacerdotibus exercitia quaedam viliora prohibent, recentes sunt, vt colligi potest ex Gratiano 91. d.

VIII. SErmone 48. inter alia portentosa inquit, de suo reditu in Africam loquens: *Iterum reuersi sumus Romam ad intuendum diligentius magnifica aedificia, & opera paganorum, & ductus sum cum caeteris ad videndum cadauer Caesaris in sepulchro, & vidi, quod omninò esset liuido colore ornatum, putredine circundatum, ventrem eius disruptum, & vermium per illum cateruas transeuntes prospexi, buoq; famelici in foueis oculorum pascebantur, crines eius non adhaerebant capiti, dentes eius apparebant labijs consumptis, & reuelatum erat narium fundamentum. & intuens matrem christianissimam dixi, vbinam est Caesaris corpus praeclarum? &c.* Haec disertissimus, & facundissimus Orator in quibus sanè praeclarissimum suum ingenium apertè monstrat. Quod attinet ad Caesaris cadauer, puto etiam pueros, & vetulas non ignorare, illud igni combustum, cineresq; in vrna repositos, vt tunc temporis moris erat; sed etsi daretur cadauer Caesaris in sepulcro conditum fuisse, adeò ne stolidus fuit, vt suadere posse putaret, cadauer illud annis quadringentis, & amplius adhuc vermibus pascendis aptum, aut bufonibus nutriendis, & adhuc liuorem in cute retinuisse? inquit praeterea idem fictor. *Cum essemus apud ostia Tiberina matre charitatis sociati, expectantes temporis tranquillitatem causa remeandi in Africam &c. compulsi à Pontiano Praefecto viro clarissimo, qui de Roma aduns ad ad videndum venerat, cum eodem iterum reuersi sumus Romam.* Et subiungit, secum Matre Monica Romã ex Ostijs Tiberinis redijsse. Vtrum verò Beata Monica ex Ostijs Tiberinis Romam redierit, lege ipsum Augustinum lib. 9. Confess. cap. 8. de suo reditu in Africam haec scribentem: *Quaerebamus, quisnam locus nos vtilius haberet, seruientes tibi, pariter remeabamus in Africam, & cum apud Ostia Tiberina essemus, Mater defuncta est.* Et cap. 10. *Imminente autem die, quo ex hac vita erat exitura, &c. illic apud Ostia Tiberina, vbi remoti à turbis post longi itineris laborem instaurabamus nos nauigationi.* Ecce ille fuerat primus Augustini aduentus ad Ostia Tiberina post longum, & laboriosum iter: subdit inferiùs cap. 11. *Ad haec quid responderim non satis recolo. Tum interea vix intra quinque dies, & non multo ampliùs decubuit febribus.* Et tandem in fine capitis: *Ergo die nono aegritudinis suae, quinquagesimo & sexto anno aetatis suae, trigesimo & tertio aetatis meae, anima illa religiosa, & pia corpore soluta est.* Ex ijs conijce, an illa ex Ostijs Tiberinis cum Filio Romam redierit.

SErmone 57. docet, sacerdotes proprium haben- IX.
tes, potestatem absoluendi à peccatis non habere. *Dicit iterum,* inquit, *Saluator noster inter caetera. Qui non renunciauerit omnibus, quae possidet, non potest meus esse discipulus. Qui dicit omnibus, nihil proprium à suis discipulis possideri voluit. Qui quidquam possidet in terra, remotus est à disciplina Christi; qui autem non est discipulus Christi, quomodo praesumit sibi potestatem ligandi, & soluendi?* Haec doctrina an sit tuta in fide, peritis in arte decernendum relinquitur. Haec verò, & alia innumera, quibus hi sermones sunt exornati, satis ostendunt, quam graue praeiudicium Sanctissimo Doctori, & Patri nostro inferamus, si partus hosce nimis certè impuros, & spurios, & tanto homine indignos, à legitima eius sobole proscindamus. Et vtrum Theologi Louanienses Censores peruersi extiterint, qui illos à veris Augustini foetibus discretos in angulum reiecerunt.

Caput trigesimumsecundum.

Rationes non nullorum pro dictis sermonibus allatae soluuntur.

VT nullus sit dubitandi locus, prae- I
fatos sermones ad Eremitas B. Augustino falsò, & per impostorum adscriptos, proferam nunc rationes, quibus illos Augustini esse legitimos foetus, aliqui defendere nituntur. Prima ratio est, quia pro talibus agniti sunt à viris omni fide dignis, quorum primus fuit D. Prosper Augustini coetaneus, ac etiam aliquo modo discipulus. Nam ille in libro Sententiarum ex Augustini libris exceptarum aliquas sententias ponit, quae non nisi in sermonibus ad Eremitas inueniri possunt. Eiusmodi sunt septuagesima prima, quae accepta fuit ex sermonibus 30. & 70. tercentesima octuagesima octaua ex serm. 48. excepta. Secundus fuit Autor Commentarij in lib. Prouerbiorum Salomonis,
qui nomine D. Hieronymi circumfertur, & com- II
muniter creditur fuisse Venerabilis Beda circa illa verba: *Haec quoque sapientibus.* Qui Autor refert disticon Augustini vulgatum.

Quisquis amat dictis absentum carpere vitã,
Hanc mensam indignam nouerit esse sibi.

Qui versus non nisi inter sermones ad Eremitas, apud Augustinum reperiri possunt, & ex quibus necesse est Bedam illos accepisse, vt in annotationibus ad octauum tomum D. Hieronymi in principio Marianus Victorius Reatinus notauit. Tertius fuit Iuo Carnotensis in 3. p. Decreti cap. 177. vbi citat

Augustini textum de Communi vita Clericorũ, sub titulo sermonis ad Eremitas. Quartus fuit B. Antonius de Padua in 2. quadragesimali fer. 6. in capite ieiunij, qui citat sententiam ex sermone 10. Quintus fuit D. Bonauentura in Meditat. de vita Christi, vbi citat sententiam ex serm. 48. His addere possumus alios recentiores innumeros, fratrẽ Iordanum de Saxonia, Landulfum de Vita Christi, Bartholomæum Vrbinatem, Ferdinandum Episcopum Tarraconensem, Franciscum Petrarcham, Thomam Vualdensem, Dionysium Carthusianum, fratrem Hieronymum Romanum, Martinum Nauarrum, & alios infinitos ex recentioribus. Pro quibus omnibus sufficere potest vnus Ioannes Mauburnus Canonicus Regularis, & Abbas monasterij Liuriacensis in lib. cui titulus, Venatorium Canonici Ordinis lib. 1. cap. 22. qui fatetur hos sermones repertos fuisse in libro cuiusdam Ioannis Capellani Sanctorum Geruasij & Prothasij, qui illos scripsit circa tempora Caroli Magni Regis Francorum.

Respondeo, nullum antiquorũ ante annos quadringentos istorum sermonum meminisse, ne dum pro veris Augustini sermonibus illos non agnouisse. Ad primum testimonium D. Prosperi, fateor ipsum D. Prosperum Augustini coætaneum, amicum, & illius doctrinæ de gratuita Dei Prædestinatione contra Pelagianos, & Semipelagianos acerrimum defensorem extitisse, necnon etiam Regularis vitæ Clericorum communiter viuentium ab Augustino reformatorum æmulatorem strenuum fuisse, quemadmodum ex illius epistolis ad Augustinum datis, & receptis, & ex libris de Vita contemplatiua, & ex epist. 1. Cælestini ad Episcopos Galliarum habes. Addo, illum ex operibus Augustini librum sententiarum excerpsisse, licèt hoc ex libri titulo non satis constet, quoniam dici potest, titulum non ab Autore, sed ab alijs præfixum: nam idem liber inter opera Augustini tomo 3. absque nomine autoris reperitur, vbi etiam notatur, ipsum librum nõ ex solis sententijs Augustini, sed aliorum etiam Doctorum collectum. Verum vt concedamus, illum ex libris Augustini exceptum, illud notandum, quod etiam in notis marginalibus eiusdem libri nuper impressi habetur, D. Prosperum non semper Augustini verba in suis sententijs posuisse, sed aliquando ipsa verba accepisse, aliquando verò sensum, non autem ipsa verba. Vnde ad eiusmodi sententias in Augustino inueniendas, necesse non est recurrere ad sermones ad Eremitas, quas si Marquez alibi reperire nesciuit, nihil ad nos attinet.

II. AD secundum sumptum ex Cõmentario libri Prouerbiorum, quidquid sit de autore illius Cõmentarij, nego illud disticon alibi non reperiri, nisi in sermonibus ad Eremitas, & miror valde Ioannem Marquez illud in vita B. Augustini à Possidio descripta non legisse. Sed hoc illis accidit, qui abijciunt aquas Siloẽ, quæ vadunt cum silentio, vt eant in viam Aegypti ad bibendum aquas turbidas: miror etiam illum ausum fuisse imponere Martiano Victorio, quòd dixerit, Bedam disticon ex serm. 26. ad Eremitas necessariò accepisse: nam solùm dicit, quòd reperitur in illo sermone, quod non detrecto, sed aliud hoc est.

Ad tertium testimonium sumptum ex Iuone Carnotensi, nego in antiquis Codicibus Iuonis haberi illum textum exceptum ex sermonibus ad Eremitas, cum textus ex quo ille est acceptus, sit sermo secundus de Cõmuni vita Clericorum, qui neque de Eremitis agit, neque ad Eremitas est habitus, sed ad populum Hipponensem; sed qui sermonem illum cum antecedenti inter sermones ad Eremitas collocauit, quique Gratiani decretum titulis, & notis sermonum ad Eremitas falsò respersit, librum etiam Iuonis illa nota marginali serm. 52. ad Eremitas inficere non timuit.

Ad alios omnes autores citatos, quia longa nimis esset cantilena, velle sigillatim respondere, vnica responsione dico, illos quadringentis circiter annis quo primùm tempore hi sermones paulatim prodire in publicum cum ipsis Eremitis cœperunt, antiquiores non esse. Neque curasse de vero, vel falso titulo, quem ijdem sermones præ se ferebant, sed sententias suo instituto accommodatas quemlibet excerpsisse ex dictis sermonibus sub eo titulo, quem præ manibus habebat, quod non sufficit ad probandum, illos verè ab Augustino editos. Addo etiam nonnullas sententias, quæ citantur ex sermonibus ad Eremitas, in veris Augustini libris reperiri, qualis est sententia illa à D. Antonio de Padua allegata. Quod auro ignis, quod lima ferro, hoc facit tribulatio homini iusto, quæ sententia sub istis verbis non habetur in dicto serm. 10. ad fratres in Eremo; in sensu verò habetur non solùm ibi, sed alibi sæpius apud Augustinum, & alios; est enim metaphora vulgaris adeo, vt nullus de fructu tribulationum disserens, illa non vtatur. Illud non omittendum, falsò affirmari, hos sermones Bartholomæum Vrbinatem pro veris Augustini fœtibus agnoscere; nam vnum ex motiuis, propter quæ Censores Louanienses illos reijciunt, est, quod Bartholomæus Vrbinas vir alioqui doctus, & ex familia Eremitarum illos non agnoscit.

VNum restat Ioannes Mauburnus, cuius tamen III. testimonium ad eorundem sermonum antiquitatem monstrandam parum iuuat, si verba illius ponderemus, quę sunt ista. *Passim in fronte libri sermonũ istorũ inuenimus, quod isti sermones in Abbatia S. Dionysii fuerunt cõperti in quodã libro, à quodã presbytero Ioanne Capellano Ecclesiæ Sanctorũ Geruasii & Prothasii tempore Regis Pipini conscripto.* Cæterùm non dicit Mauburnus, verùm esse, quod passim in fronte dictorum sermonum inuenitur, cũ referentibus Censoribus Louaniensibus, idẽ Mauburnus contra hos sermones ad Eremitas sub nomine D. Augustini confictos, & à Conseruatore Apostolico anno 1414. damnatos & reprobatos doctè, ac prolixè scripserit in eodem libro, cui titulum fecit Venatorium Canonicorum Regularium. & vt probè rem assequaris, aduertere debes, aliud esse;

Mauburnum dicere, passim inueniri in fronte istorum sermonum, quòd isti sermones in Abbatia S. Dionysij fuerunt inuenti scripti à quodam Capellano tempore Regis Pipini: aliud esse, Mauburnum dicere, verum esse hoc, quod in fronte istorum sermonum passim inuenitur. Mauburnus primum asserit, secundum negat: nam quòd in fronte eorundem sermonum scriptum fuerit, illos in Abbatia S. Dionysij inuentos scriptos tempore Pipini Regis, non conuincit, illos tunc temporis verè scriptos fuisse: aliàs conuinceremus, illos fuisse veros sermones D. Augustini, quia passim reperiebantur in Decreto allegati, sub nomine sermonum Augustini ad Eremitas, sermones illi Augustini de Communi vita Clericorum, quibus tamen non obstãtibus Censores Gregoriani, expuncto titulo sermonum ad Eremitas, suis illos titulis legitimis reddiderunt. Et vt veritatem exemplo illustremus, en tibi exemplũ libri de imitatione Christi à Venerabili Thoma Chempensi Regulari Canonico editi, quem Constantinus Caietanus, vt suo cuidam confecto Abbati Ioanni Gersen, siue Gessen, siue de Gessate adscriberet, nondum enim de verò autoris cognomine apud illũ constitit, exẽplum produxit ex vetusta monachorum D. Benedicti Bibliotheca olim in monasterio S. Gratiani apud Castrum Aronæ ditionis Illustrissimæ familiæ Botromæorum postea verò domo probationis Societatis Iesu acceptum, cum nomine dicti Ioannis Gessen passim in fronte non solùm primi libri, sed etiam secundi, tertij, & quarti prænotatum: & tamen ex confessione illius, qui librum illuc tulerat, quique in humanis adbuc agebat, deprehensum est, librũ non ex antiqua Monachorum bibliotheca asseruatum, sed ex paterna domo, quando ad sumendum probationis habitum illuc accesserat, secum delatũ: de qua re videre potes libellum eruditissimi Doctoris Heriberti Rosuueidi ex Societate Iesu titulo Vindiciarum Chempensium prænotatum.

IV. Secunda ratio pro eisdem sermonibus D. Augustino adscribendis, sumitur à Marquez ex textu Gratiani in cap. si quid 14. q. 5. vbi Gratianus serm. 26. ad fratres in Eremo pro verò sermone Augustini recognouit: monet tamen idem Marquez, illum canonem non esse acceptum ex d. serm. 26. ad Eremitas, sed ex serm. 19. de verbis Apostoli, quo in loco meminit Augustinus illius pauperculi, qui Mediolani, cum sacculum pecunijs plenum reperisset, nec sciret, cui reddere deberet, pitacium publicè exposuit, vt qui sacculum perdidisset, ad talem locum iret, suam pecuniam signis datis accepturus: nam in dicto serm. 26. ad Fratres in Eremo, alterum casum similem, non tamen eundem, narrat cuiusdam nomine Vitalis, qui similiter inuenta pecunia, & pari diligentia illius domino quæsito, & reperto, strenam ab illo per importunitatem acceptam in pauperes statim erogauit, licèt Paganus adhuc existeret, quo tempore tam pium, & laudabile opus patrauit. Huic rationi vt satisfaciam, si tamen ratio dici meretur, ingenuè fateor, quid ex ea concludere velit, me satis nondum intellexisse: nam si Gratianus illum canonem ex sermone ad Eremitas non accepit, quomodo illum sermonem pro vero Augustini fœtu recognouit? maximè cum dicat Marquez, alium casum in serm. 26. ad Eremitas, alium verò in serm. 19. de verbis Apostoli narratum, & à diuersis illatio legitimè fieri non possit. Nihilominus, quia in hoc suo qualicunque ratiocinio quædam falsa, nec ferenda pro veris venditat, primùm animaduerto, canonem illum neque ex serm. 26. ad Eremitas, neque ex serm. 19. de verbis Apostoli acceptum, sed ex serm. 21. de verbis Apostoli, & ex homilia nona in lib. 50. homiliarum. Secundò dico falsum esse, diuersos esse casus, qui narrantur in d. serm. 26. & alijs locis proximè citatis. Nec iuuat nomina confingere, & imponere ad vnum ab altero distinguendũ: nam quod ait Marquez, illum Vitalem Mediolani existentem sacculum pecuniæ inuenisse, & pauperculum fuisse, & hippodidasculum, & pitacium publicè exposuisse, & reddita pecunia strenam per importunitatem acceptam in pauperes statim erogasse, idem totidem verbis excepto nomine Vitalis, narrat Augustinus d. serm. 21. de verbis Apostoli, & homilia nona ex varijs. Et vt ex ipsomet autore sermonum ad Eremitas eundem esse, cuius Augustinus tacito nomine mentionem facit, & quem dictus Autor serm. ad Eremitas Vitalem vocat, apertè conuincamus, ecce tibi aliud testimonium ex serm. 21. ad Eremitas, vbi autor de eodem Vitali verba faciens inquit. *Et assumptis mecum Anastasio, Fabiano, Seuero, &c. & Vitali pauperculo, qui pecunia sacculum apud Mediolanum inuenit, & non rapuit, de quo iam sermonem fecimus.* Nam si iste ille non est, cuius Augustinus in illis locis meminit, ostendant alium locum in libris Augustini, in quo de illo sermonem habuerit: nam serm. 26. ad fratres in Eremo posterior est: alibi verò de illo sermonem habuisse non inuenitur. Hinc habes, vnde mendaclum aliud huius viri in pauperculum illum refutare possis, quo ait, illum quando tam pium opus fecit, non Christianum, sed paganum, Christiani tamen Grammatici hippodidascalum fuisse; & opus adeò præclarum non Christianæ religiositatis, sed Gentilitiæ, siue Paganicæ cuiusdã ciuilitatis, & generositatis effectum extitisse: cum contra dicat Augustinus, illum fuisse Christianum Pagani hominis proscholum, & memorem diuinæ legis, pitacium proposuisse, pecuniam reddidisse, & strenam per importunitatem acceptam pauperibus statim dedisse. *Dicam*, inquit Augustinus, *quid fecerit pauperrimus homo, nobis apud Mediolanum constitutis, tam pauper vt proscholus esset Grammatici, sed planè Christianus, quamuis ille esset Paganus Grammaticus, melior ad velum, quàm ad Cathedram. Inuenit sacculum, nisi fortè me numerus fallit, cum solidis fermè ducentis, memor legis proposuit pitacium publicè, reddendum sciebat, sed cui redderet ignorabat. Qui solidos perdidit, veniat ad locũ illum, & quærat hominẽ illum*

Sed

Sed replicat Marquez. ſi Auguſtinus illius ſermonis autor non fuit, quis autori poſt mille annos illius nomen reuelauit? id enim neque per diuinam reuelationem, neque ex traditione Africanæ Eccleſiæ ſcire potuit, quia caſus Mediolani contigerat, & non in Africa. Reſpondeo, ſuppono Autor pro verò id, de quo dubitatur, & abſolutè tanquam falſum negatur, illos ſermones in Africa habitos, & pauperculum illum proſcholum in Africa fuiſſe, & Vitalis nomen habuiſſe, quod nos negauimus. Quare ad diuinam reuelationem, vel Eccleſiæ traditionem recurrere opus non habemus, quæ veritatem, non figmenta docet. Quis ergo, inquit, hoc nomen autori reuelauit? Reſpondeo illemet, qui reuelauit Valerium Hipponenſem, & Ambroſium Mediolanenſem, Innocentium Papam, & Sigibertum Hiſtoricum, epiſtolas & ſermonem illum ſcripſiſſe, de quibus in cap. proximè antecedentibus dictum fuit: ille inquam, qui reuelauit, ſermones de communi vita Clericorum cum ſermonibus ad Eremitas ad fucum faciendum ponere, textus Gratiani deprauare, Auguſtinum anno ætatis ſuæ trigeſimo baptizatum, poſt baptiſmum vno anno cum dimidio Mediolani cum Simpliciano Eremitam egiſſe, hic inquam ille fuit, qui hæc & alia id genus plurima reuelauit. At, inquit, hoc non permittebat ſumma hominum illius temporis ſimplicitas, & ſinceritas Eremitarum, qui ad Vrbes nondum acceſſerant, præſertim temporibus Pipini Regis Francorum, quibus hos libros inuentos conſtat, illis enim temporibus, neque de antiquitate Ordinis Eremitici, neque de Auguſtini monachatu ab vllo erudito, & fundato dubitabatur, vt eiuſmodi fictionibus opus nullo modo eſſet: nam contentiones, quæ nunc ſunt, heri natæ fuerunt, & ante annos ducentos priuſquàm excitarentur, ſermones ad Eremitas inter opera D. Auguſtini vagabantur.

Reſpondeo, quòd ad ſimplicitatem priorum illorum temporum illud dicendum occurrit, quod Sapiens in lib. Eccleſiaſtes cap. 7. admonet dicens. *Ne dicas, quid putas cauſæ eſt, quòd priora tempora meliora fuere, quàm nunc ſunt? ſtulta enim eſt huiuſcemodi interrogatio.* Quod ad vitæ ſinceritatem, & ſimplicitatem Eremitarum illorum temporum, qui ad Vrbes nondum acceſſerant, vt Sanctis Eremitis illorum temporũ vera ſimplicitas, & ſanctitas illæſa remaneat, nihilominus homo ille, qui deſcendebat ab Ieruſalem in Iericho, non in Ciuitate, ſed in deſerto incidit in latrones. De Paulo quoque Eremitarum Principe D. Hieronymus in illius vita ſcribit, ſpeluncam in qua diu latuit, in deſerto poſitam, vbi pecuniæ adulterinæ cudi antiquitùs ſolebant. *Erant*, inquit, *per exeſum montem haud pauca habitacula, in quibus ſcabra iam incudes, & mallei, quibus pecuniæ olim ſignata viſebantur. Hunc locum Aegyptiorum literæ ferunt furtiuæ monetæ officinam fuiſſe eo tempore, quo Cleopatra iunctus eſt Antonius.* & Saluator apud Matthæum 7. iubet cauere à falſis prophetis, qui veniunt ad nos in veſtimentis ouium, intrinſecùs autem ſunt lupi rapaces. & quanquam falſiſſimum ſit, illos ſermones Pipini Regis Francorum temporibus adinuentos, nam longe poſt illa tempora ex antris prodierunt, tamen, vt hoc daretur, quis illa Pipini tempora muniuit, vt nullus falſus & fictus Chriſtianus etiã ex Eremitis tunc eſſet? fateor per illa tempora, & vſque ad annum Chriſti 1250. de Auguſtini Monachatu, vel de antiquitate Ordinis Eremitarum S. Auguſtini nuncupatorum, nullatenus dubitatũ, quia nullus de huiuſmodi rebus ſcripſerat, nedum non dubitauerat, nam de non entibus non eſt ſcientia. Verum autem fictio, quæ in dictis ſermonibus notatur, ſit peruerſitas, & vtrum Cenſores Louanienſes peruerſi calumniatores fuerint, quòd hos ſermones reiecerint in angulum, ſicut Marquez poſt ſuum Maturum ait, aliorum erit ex dictis iudicare.

Caput trigeſimumtertium.

Liber de vita Eremitica, & alia quędam epiſtola Auguſtino adſcripta, illius opera non eſſe comprobantur.

SExtus teſtis pro Auguſtini monachatu, & cuculla Eremitica productus, eſt liber de Vita Eremitica ad ſororẽ Auguſtino falsò adſcriptus, & inter illius opera primo tomo quandoquè diuulgatus, licèt in dictis Auguſtini operibus Lutetiæ editis anno 1541. non reperiatur. Et ſimiliter in nouiſſima impreſſione Colonienſi extra primum tomum in illius appendicem, cum prima & ſecunda Regula fuerit reiectus. Verùm vt hunc teſtem falſitatis conuincamus, illum ad quæſtionem ponere opus non erit, cũ qualis ſit, & haberi velit, liberè ſine tormentis prodat: nam cap. 14. idem Autor meminit Regulæ D. Benedicti, cap. 19. meminit eiuſdem D. Benedicti. *Beatus*, inquit, *Benedictus libram panis, & eminam potus concedit Monacho, quod nos indutis delicatioribus non negamus.* capite verò 45. inquit. *Nihil ditius bona voluntate, vt ait quidam Sanctus, hanc largire.* Hæc autem ſunt verba D. Gregorij Pontificis Romani. De hoc libro Cenſores Louanienſes ita ſcribunt. *Librum hunc Auguſtini non eſſe conſtat ex multis, cap. 19. meminit B. Benedicti, cap. 14. meminit Regula B. Benedicti cap. 45. citat Gregorium Romanorum Pontificem, quantum opinor. Habet etiam vocabula quædam B. Auguſtino incognita.* Cardinalis Bellarminus de eodem libro ſic ait: *Liber de Vita Eremitica non poteſt eſſe Auguſtini, cum in eo nominentur Sancti Patres Benedictus, & Gregorius.* I.

SEptimus teſtis eſt epiſtola ſub nomine Auguſtini ad Clerum, & populũ Hipponenſem, ex Eremo tranſmiſſa, cuius exemplum Coriolanus in ſuo defenſorio pag. 9. ſic ponit. *Vndecima*, inquit, *autoritas* II.

toritas est Augustini in epistola ad Presbyteros, Clerum, & Populum Hipponensem, vbi dicit, dilectissimis fratribus Clero, senioribus, & vniuersæ plebi Hipponensi, cum seruis in dilectione Christi Augustinus in Domino salutem, quam secundum misericordiam meremini. Quoniam propter scelera inaudita, quæ nouissimis diebus, Deo teste, contra nostram conscientiam, & voluntatem perpetrastis, ne participes vobiscum essemus, meipsum à vobis elongaui, fugiens cum fratribus meis mansi in solitudine: nec ad vos redire volo, quousque vos emendatos esse cognouero. Charitas, namq; Christi, cui omnem hominem, quantum ad suam voluntatem pertinet, lucrari cupimus, ideo tacere nobis non permittit. Si autem vobis Clericis secundum Euangelicam veritatem locutus sum, nullatenus turbari debetis, nisi membrum Sathanæ fieri cupiatis. Deponatis igitur omnē immunditiam, & omnem abundantiam malitiæ, vt suscipere possitis insitum verbum, quod potest saluare animas vestras. Salutant vos omnes fratres mei, quos tales inueni, quales inuenire desideraui.

Circa hanc epistolam nihil de nouo censendum pnto, sed sufficere, illam ad lucem euexisse. Vide, quæ diximus supra circa sermonem quintum ad Eremitas: nam in eodem argumento versatur, & ex eisdem præcordijs eundem fœtorem in Clericos Canonicos eructat, & B. Augustinum ex pastore, mercenarium facit, qui videns lupum venientem, & oues rapientem, & dispergentem, dimissis ouibus fugiat in solitudinē: nec prius, à quàm lupus famem expleuerit, ad oues redire velit.

III. Eiusdem farinæ censendi sunt alij sermones nonnulli ab eodem Coriolano ad finem primæ partis eiusdem libri relati, qui neque inter sermones ad Eremitas, nec inter alios D. Augustini sermones reperiri possunt. Primus de Assumptione B. Mariæ Virginis, qui sic incipit: *Ego puluis & cinis, qui & loquor vobis &c.* Quem sermonem adhuc iuuenis, & nondum sacerdos ad suos Eremitas se habuisse fatetur. Hæc enim illius sunt verba ex eodem Coriolano. *Vnde ergo tam superba præsumptio, vt indoctus inter sapientes, iuuenis inter senes, filius inter patres, leuita inter sacerdotes audeat proferre sermonem, contremisco de tanto elationis supercilio, vt lutum de figulo &c.* Quæ verba suum autorem satis produnt: nam si autor huius sermonis iuuenis erat, & leuita, auditores verò sacerdotes, & senes proculdubio autor dicti sermonis Augustinus non fuit nec esse potuit: nam Augustinus vsque ad tempus sui presbyteratus, laicus cum laicis vixit, & repente à populo apprehensus per gradus omnes ordines breui tempore suscepit, nec in ordine leuitarum ministrauit. E contrario verò Eremitæ, cum quibus vel ante presbyteratū, vel etiam in presbyteratu fingitur vixisse, laici erāt, & non nisi ex dispēsatione ad sacerdotium assumpti, nec omnes, sed pauci, nec antequam Augustinus factus esset presbyter, sed post illius presbyteratum, vt omnes Augustini monachatus assertores vnanimiter fatentur, ac præsertim Ioan. Marquez cap. 7. ferè per totum. Vnde Autor huius sermonis non potuit esse Augustinus, sicut illi, qui ex illius ore sermonem exceperunt Eremitæ, ab Augustino instituti nullatenus esse potuerunt. Accedit, quòd sermo non solùm Augustini phrasim non redolet, sed ex varijs fragmentis D. Ambrosij, & aliorum consarcinatus esse conuincitur: nam verba illa: *Quid nobilius Dei matre, quid splendidius ea, quam splendor Patris elegit, quid castius ea, quæ corpus sine contagione corporis generauit? Virgo quippe super omnes virgines fuit, non solum corpore, sed etiā mente, quæ nullo doli ambitu &c.* ex lib. D. Ambrosij secundo de Virginibus accepta nullus nescit, & qui nesciunt, legant Breuiarium Romanum in officio Conceptionis B. Mariæ Virginis in lectionibus secundi nocturni. Alia autem verba, quæ habet propè finem eiusdem capitis. *Experto fratres mei credite, Episcopus loquor coram Deo, & vobis, quia non mentior, longas cedros Libani, magnos duces gregum, famosissimosq; omni sanctitate ornatos sub hac peste cecidisse conspexi, de quorum casu non magis suspicabatur, vel tantùm, quantùm de Ambrosij, vel Hieronymi impudica turpitudine &c.* Accepta sunt ex quadam epistola, quæ temporibus Vincentij Beluacensis vagabatur sub nomine Augustini ad Archidiaconum Circensem, cuius ille meminit in Speculo morali lib. 3. dist. 5. par. 9. vbi luxuriæ vitium exaggerans, eandem autoritatem adducit, etsi à barbarie verborum, quibus ab autore huius sermonis fuit aspersa, magis purgatam.

Alter sermo est de Vita actiua, & contemplatiua ad presbyteros Hipponenses. incipit: IV. *Legimus fratres charissimi, quod Iacob duas vxores habuit, &c.* finis. *Saltem bona voluntate actiui esse debemus.* In eo sermone vocat fratres suos Eremitas solitarios, & segregatos à gentibus. Quod si verum esset, oporteret dicere, Augustinum Anachoritam fuisse, non Cœnobitam, contra quod Coriolanus, & Venerabiles Patres Eremitæ fatentur. Tertius sermo est de Moribus, & vita Clericorum. incipit: *Nolite arbitrari fratres quod alienū sumpserim exordium.* finis. *Senes enim, in quibus viget sapientia, & pueri in quibus viget humilitas, amen.* In hoc sermone inter alia hæc scribit. *De forma viuendi habetis regulam, quam in monte Pisano, prout potuimus, fratribus nostris primo diligenter condidimus iuxta Apostolicam formam.* Quæ verba sola sufficiunt ad probandum, hunc sermonem Augustini nullatenus esse, cum Augustinus Eremitis in monte Pisano Regulas non dederit, sed nec dare potuerit, & Regula illa, quæ Eremitis in monte Pisano fingitur tradita, veluti spuria ab omnibus reijciatur.

Caput

Caput trigesimumquartum.

Testimonium ex sermone, siue epistola B. Petri Damiani S. R. E. Episcopi Cardinalis deprompum examinatur.

I. Octauum, illudq; non spernendum testimonium, in quo nonnulli magnum sibi præsidium constitutum esse putant, ad B. Augustini monachismum probandum, est asserta autoritas B. Petri Damiani S. R. E. Cardinalis Episcopi Ostiensis, in quodam siue sermone, siue epistola ad vniuersos Clericos, & Canonicos. In quo sermone siue epistola (nondum enim satis constat, an sermo fuerit, an epistola) expressè affirmat, B. Augustinum monachum, non autem canonicum extitisse. *Sed quia*, inquit, *nimis periculosum est, obmutescere velle, introducimus & alios testes, Basilium scilicèt, Athanasium, & B. Augustinum, necnon & Hieronymum Sacræ Legis interpretem, Marianum quoque Rauennatem Episcopum, & Augustinum Anglorum Præsulem, quos nulli dubium est, monachos fuisse*. Producitur hic testis à Coriolano cap. 3. ad finem sub nomine B. Petri Damiani in sermone quodam, qui incipit. *Cunctis amantibus clericis omnes vnanimiter Monachi, &c.* Eadem verba sub nomine sermonis allegantur à Marquez cap. 5. §. 4. in princip. Cæterùm Constantinus Caietanus in editione Romana operum B. Petri Damiani eundem sermonem inter epistolas huius autoris reiecit, & est in ordine vltima, in lib. 5. epistolarum B. Petri Damiani.

II. Circa testimoniū huius sermonis, siue epistolæ plura dici possent. Primò B. Petrum Damiani nomine monachorū quoslibet regularitèr viuentes cōprehendere voluisse, & accepisse nomen monachi secundum latam significationem, prout extenditur etiam ad Clericos Regulares, quo pacto dubium non est, à plerisq; grauissimis Autoribus, tum recentioribus, tum etiam vetustis hoc nomen vsurpatum. Verùm quia textus illius sermonis, siue epistolæ hanc interpretationem non sine aliqua violentia recipere videtur, secundo loco dici potest B. Petrū Damiani salua, quæ tanto viro debetur reuerentia, recipiendum non esse, vtpote monachum, & causam monachorum contra Clericos agentem, quibus fortassis aliquantulum indignatus, quod monachos à ministerio Sacramentorum, & exercitio curæ animarum personarum secularium reijcere voluissent, eam epistolam scripsit ad probandum suos monachos æquè, vt clericos, & canonicos ad exercitium curæ animarum habiles esse, in qua nihilominus causa tractanda modum videtur aliqualiter excessisse, dum Sanctos Apostolos, & primos Ecclesiæ Fundatores non clericos, sed monachos fuisse dicit, illosq; monachorum non Clericorū Canonicorum more vixisse; quod si de Clericis Regularibus, & communiter viuentibus intelligit, contra seipsum, & contra veritatem loquitur. Contra seipsum, nam in eodem lib. epistol. 9. ad clericos Fanenses apertè dicit Canonicos, quos ibi docet esse solos clericos communiter viuentes, Apostolorum locum tenere, & officium in Ecclesia exercere. Contra veritatem verò, nam certissimum est, Clericos Canonicos ex illis primis clericis esse, qui à Sanctissimis Apostolis fuerunt instituti, & per B. Augustinum reformati, & illorum vitam imitari: id enim Summi Pontifices Vrbanus I. Clemens I. & exinde Paschalis II. Benedictus XII. Eugenius IV. Sixtus IV. & nouissimè Pius IV. conceptis verbis docuerunt. Si autem de clericis, siue canonicis secularibus proprium habentibus loquitur, nihil ad nos, satis enim est, illum sub nomine Monachorum etiam clericos regulares comprehendere, & sic ex illius testimonio non probatur, B. Augustinum Eremitam, vel Monachum fuisse, accepto nomine Monachi, vt significat personam regulariter viuentem, & à regulari clerico, è regione distinctam.

III. Verùm licèt possemus hoc pacto B. Petri Damiani testimonium interpretari, verior nihilominus responsio est, & mihi quidem verissima, & certissima, sermonem illum, siue epistolam Beati Petri Damiani nullatenus esse, sed alicuius impostoris ad inuidiam contra clericos canonicos excitandam, & astu sermonibus, siue epistolis B. Petri Damiani iniectam, ad fidem sibi, & autoritatem apud rudes, & indoctos conciliandam, & quanquam ad fidem illi abrogandam sufficere possit, illam à Coriolano in Catalogo suorum testium productam, quos omnes falsos fuisse, & esse ex illorum depositionibus conuincimus, non desunt nihilominus ad hoc probandum non solùm graues coniecturæ, verùm etiam euidentissimæ rationes, quarum (vt omittamus stili, seu phrasis diuersitatem, à communi stilo B. Petri Damiani, tùm quoad figuram dictionis, tùm etiam quoad vocabula quædam B. Petro Damiani minus familiaria) prima sumitur ex titulo ipsius sermonis, vel epistolæ: nam si sermo est, vbi (quæso) consueuit, vel Petrus Damiani, vel alius declamator non ignarus hunc, vel similes titulos, suis sermonibus præmittere? *Cunctis amantibus Clericis, ac Canonicis omnes vnanimiter Monachi*. Nam tituli sermonum non ex personis, ad quas habentur, sed ex rebus, de quibus in illis agitur imponi consueuerunt. Sin autem epistola, cur B. Petrus Damiani suum nomen, sicut in cæteris omnibus epistolis non præmisit? Et cum titulus epistolæ sit: *Omnibus amantissimis Clericis, ac Canonicis omnes vnanimiter Monachi*. Vnde habes, autorem huius epistolæ fuisse B. Petrum Damiani? nam ego tibi asserenti non credam. Dices, quia inuenta fuit inter epistolas, vel inter sermones B. Petri Damiani: At hoc leue nimis est, quia dici potest, illam astu alicuius impostoris huius autoris epistolis, vel sermonibus iniectam. Verùm,

rùm vt hæc mittamus, ex duplici capite idem titulus falsitatis reuincitur. Primò ex illis verbis: *Cunctis amantissimis clericis, & canonicis*. nam verba epistolæ non ad omnes clericos, & canonicos diriguntur, sed ad paucissimos quosdam, qui dixerant, non esse communionem à Monachis recipiendam: alioquin non pro beato, sed pro valde temerario habendus esset, qui vnius, vel paucorum canonicorum errorem omnibus in vniuersùm clericis, & canonicis imponere voluisset. Secundò ex alijs verbis: *Omnes vnanimiter Monachi*. nam quomodo potuerunt omnes monachi in ea epistola conscribenda consensum vnanimem præstitisse, quorum maxima pars, an B. Petrus Damiani in mundo existeret fortassis ignorabat? & quamuis non ignorasset, ignorabat tamen causam, quæ autorem ad eiusmodi epistolam scribendam excitauit. Causa enim fuit quia inquit, quidam vestrorum ausus fuit temerario ore dicere, à monachis nullo modo communionem esse recipiendam: insuper etiam suscipientes excommunicauit, & in opprobrium nostrum, immo in condemnationem suam, & illorum recommunicare præcepit. Certè istud factum pauci monachorum sciuerunt, quanā igitur specie veritatis dici potest in titulo epistolæ, *omnes vnanimiter monachi*?

IV. SEcunda ratio, quæ hanc epistolam Petri Damiani non esse conuincit hæc est; quia Autor huius epistolæ B. Petro Damiani contraria manifestissimè docet; nam autor epistolæ statim in initio scribit. *Cum constet à monachis non à canonicis vniuersalem Ecclesiam fundatam, & gubernatam, & a diuerso errore cribratam. Apostoli namque Fundatores, & Rectores Ecclesiarum nostro, non vestro more viuebant, vt Lucas Euangelista in actibus Apostolorū refert, & Philo disertissimus Iudæorum, &c.* Quod præter quàm quod est falsum, & verissimum Apostolos, & cæteros vniuersalis Ecclesiæ fundatores, & rectores clericos, non autem monachos fuisse, quia monachi in primitiua Ecclesia ad sacros ordines non admittebantur, & Zosimus Papa I. fuit, qui cum illis dispensauit, vt ad sacros ordines promouerentur: est etiam apertissimè contra ipsum B. Petrum Damiani lib. 5. epist. 9. ad Canonicos Fanenses scripta, in qua illos ad communem vitam, & normam Clericorum primitiuæ Ecclesiæ reuocare studens, primo exempla Leuitarum antiquæ legis Mosaicæ, qui clericos legis Euangelicæ præfigurabant, mox ipsos Apostolos Clericos, & cæteros fideles ipsius primitiuæ Ecclesiæ illis ob oculos ponit, ostendens canonicos, qui propria habere volunt, nec communem vitam cum cæteris tenere, nec nomen canonicorum mereri; nec etiam primitiuæ Ecclesiæ clericos imitari. *Volunt*, inquit, *canonicum hoc est regulare nomen habere, sed non regulariter viuere. Enimuerò non est hæc primitiua Ecclesiæ forma, satis exorbitat ab institutionis Apostolicæ disciplina, &c.* Et tandem concludit clericos canonicos Sanctorum Apostolorum, & septuaginta discipulorum locum in Ecclesia tenere. Vnde etiam argumentum sumit, ad suadendum, vt quorum officium gerunt, illorum mores imitari studeant. *Quapropter*, inquit *obsecro sanctitatem vestram Charissimi, expulso Pharisæorum fermento, natiuitatis vestræ domos cum Abraham Patriarcha relinquite, in vno vos cænaculo cum Apostolis apud Ecclesiam congregate, propria quæque cum Barnaba, & Stephano veris scilicet renunciatoribus in commune conferte, vt in fraterna vos vnanimitate viuentes Spiritus sanctus meritò dignetur inuisere. Vos enim sal terræ. Sed sicut veritas dicit, si sal euanuerit, in quo condietur? Exiguo quippe salis multa dulcescunt, & paruo clericorum numero totius Christianæ plebis eruditur, & instruitur multitudo. Sicut enim Episcopi duodecim Apostolorum noscuntur obtinere principatum: ita & Sacerdotes Ecclesiæ septuaginta discipulorum ordinem repræsentant.* Et infra. *Cur itaque hęc in Ecclesia legimus, nisi hæc ipsa, quæ leguntur operibus impleamus? præsertim ij, qui per succedentium vicissitudines temporum, eorum funguntur officio, eorum proculdubio necessè est conuersentur exemplo.* Ecce tibi ex sententia B. Petri Damiani, quinam sint in Ecclesia veri Apostolorum, & discipulorum successores, eorum officio fungentes, illorum vitæ imitatores, ipsi videlicet canonici, idest clerici regulariter, & communiter viuentes, vt vel hoc solo testimonio Autor eius epistolæ turpis imposturæ meritò conuincatur. lege ipsum Petrum Damiani lib. 2. epist. 10. ad Petrum Archipresbyterum Canonicæ Lateranensis, vbi vocat Ordinem Clericorum Principes, qui tenent Ecclesiæ Principatum, & loquebatur ibi de Conuentu Lateranensi, qui erat clericorum canonicorum, sicut verba epistolæ secundum lectionem, qua Baronius tom. 11. sub ann. 1065. nu. 6. vtitur, satis apertè ostendunt, dum ait: *Porro autem, quia sancti conuentus Rector constitutus es, noli dissimulare culpam.* Licèt Constantinus Caietanus in editione Romana operum Petri Damiani verba immutauerit, fortassis ne institutum Clericorum Canonicorum tunc temporis Laterani degentium agnosceretur.

V. TErtia ratio adhuc magis efficax sumitur ex illis verbis epistolæ: *Manifestè ostendimus antecessoribus nostris prę omnibus clericis hæc sacramenta licitum fuisse contingere, & dispensare, sicut in vita Beati Martini legitur, quod de vino a quodam Anachorita consacrato a maximis, & venerabilibus viris pro benedictione spectabatur. Ante cuius fores sæpe, & Episcopi, & Comites benedictionis gratia pernoctarunt.* Quæ verba præter barbariem à stilo Petri Damiani prorsus alienam, quæ sensum Autoris vix, ac ne vix quidem intelligere permittit, dum ait, *quod de vino a quodam Anachorita consacrato, a maximis, & venerabilibus viris pro benedictione spectabatur*, manifestum errorem continent in eo, quod ait licitum fuisse monachis præ omnibus clericis Sacramenta contingere, & dispensare. Certum namque est, quod monachi per ducentos ac ferè trecentos annos ad

sacros

sacros ordines non fuerunt admissi; & postquam ex dispensatione Apostolica permissum est, vt possint ordinari, semper tamen interdictum illis fuit, Sacramenta populis ministrare, saltem generaliter loquendo. Vide canonem Concilij Niceni relatum à Graziano in cap. 1. 16. quæst. 1. Et quanquam nonnulli Pontifices præsertim D. Gregorius dispensauerint, vt pro Ecclesiarum necessitate possent monachi sacerdotes Sacramenta populis ministrare, nihilominus illa dispensatio reuocata est per Summos Pontifices tempore ipsius Petri Damiani, quorum Canones vide in cap. iuxta Calcedonensis, & cap. peruenit, & cap. interdicimus eadem causa, & quæstione, cum alijs Eugenij Papæ, & Concilij Calcedonensis ibidem relatis, quos verisimile non est ignorasse virum doctissimum, qualis B. Petrus Damiani extitit.

Quarta ratio sumitur ex alijs verbis paulò superiùs positis: *Contra vos itaque multùm conquerimur, quia quidam vestrorum ausus fuit temerario ore dicere, à monachis nullo modo communionem esse recipiendam, insuper etiam suscipientes excommunicauit, & in opprobrium nostrum, immo in condemnationem suam & illorum recommunicare præcepit*. Et paulò post: *Et patenter ostendimus, eum in rebaptizatorum sectam miserabiliter corruisse*. Quæ verba triplicem grauissimam ignorantiam præ se ferunt. Prima est, quia dicit canonicum illum coegisse eos, qui à monachis communionem accepissent, iterum communicare in suam, & illorum damnationem: nam quod ad laicos spectat, qui semel à monachis communionem acceperunt, iterum à suo Parocho Eucharistiam sumere, nullum peccatum est, propter quod damnationem incurrant, immo opus laudabile, & meritorium ab omnibus spectatur. Quod autem ad ipsum canonicum spectat, quis nesciat Parochos, suos subditos cogere posse, etiam si ab alijs communionem acceperint, saltem tempore Paschatis in propria Ecclesia communionem accipere, & inobedientes pœnis ecclesiasticis cōpellere? cum is fuerit vsus antiquissimus Ecclesiæ nostro etiam seculo seruatus, & cum expressè, & sub pœna excommunicationis interdictum sit monachis Sacramentum Eucharistiæ tempore Paschatis, secularibus, qui non sunt de illorum familijs, aut parochijs ministrare, vt habes in Clement. 1. de Priuilegijs. Secunda ignorantia est, cum ait, canonicum illum, qui suos parochianos compulit ad iterum accipiendum Sacramentum Eucharistiæ, in sectam rebaptizatorum incidisse. Nam secta rebaptizatorum nulla extitit, fuit autem secta Hæreticorum rebaptizantium, sed rebaptizantem cum rebaptizato confundere, stultitia est: potuit enim aliquis esse rebaptizatus, nec tamen sectæ rebaptizantium communicare, v. g. paruuli vsum rationis, nondum adepti. Tertia verò ignorantia intolerabilis est asserere, parochum, qui suos subditos Eucharistiam a monachis sumentes in propria parochia iterum communicare præcepit, incidisse in sectam, vel hæresim rebaptizantium: illi enim pro hæreticis habebantur, quòd sacramentum non iterabile iterabant, & quia extra propriam Ecclesiam vera sacramenta non confici credebant, quorum neutrum canonicus ille docuerat. Nam Sacramentum Eucharistiæ esse iterabile, nullus nescit, neque dubitari potest, verum sacramentum sumi etiamsi minùs dignè illud recipiatur.

Sed aliam adhuc grauiorem ignorantiam in vltimis verbis epistolæ Autor illius prodit, cum ait: *Quod enim sua peccata nullatenus valent purgare, quomodo possunt aliena dimittere?* Quibus verbis videtur errori Ioannis Vuicleffi, & Ioannis Huss. per Concilium Constantiense damnato subscribere, quòd sacerdos in mortali peccato existens potestatem soluendi, & ligandi amittat, vel quòd nulla sint Sacramenta à malis Sacerdotibus ab Ecclesia toleratis tributa, qui est error manifestus, & damnatus. Adde locutionum improprietates, quibus Autor passim in epistola vtitur, vt exempli gratia cum in principio epistolæ pro verbo dignamini ponit digni estis: *Multùm quidem Fratres charissimi, si digni estis audire miramur*. Et infra pro secta rebaptizantium ponit sectam rebaptizatorum: *Et patenter ostendimus, eum in rebaptizatorum sectam miserabiliter corruisse*. Et cum pro licitum ponit licita: *Hæc sacramenta licita fuisse contingere*. Et cum pro desiderabatur ponit spectabatur: *Et de vino à quodam Anachorita consacrato a maximis, & venerabilibus viris pro benedictione spectabatur*. Et cum pro benedicto ponit consacrato ibidem: *Et de vino a quodam Eremita consacrato*. Et alia similia, quæ si Constantinus Caietanus vir alioqui doctus, & emuncti nasi animaduertisset, mihi dubium non est, quin eiusmodi epistolam à legitimis B. Petri Damiani fœtibus longè proiecisset: sed de Petro Damiani plura in secundo Libro dicemus. VI.

Caput trigesimumquintum.

Loca nonnulla indicantur, quæ Ioannes Marquez in libro de Origine Fratrum Eremitarum pro Augustini Monachatu adstruendo aut falsò, aut perperam ex Augustino, & alijs Autoribus allegauit.

Cvm semel cœptum fuerit falsos testes pro Augustini monachatu adstruendo examinare, non ab re fuerit aliqua testimonia ex veris quidem, & probatis Autoribus, sed tamen falsò, ac in sensu planè contrario à nonnullis recentioribus confidenter allegata, digito legentibus monstrare, ne vel ad credendum nimis faciles, vel labori parcere volentes, in magnum præiudicium veritatis facilè decipiantur, & in hoc capite notabimus loca, quæ I.

ca, quæ Ioannes Marquez allegauit in suo libro de Origine Fratrum Eremitarum, in sequentibus de falsò allegatis à Ludouico de Angelis, & à Fratre Cornelio Lancillotto in suis libris de Vita, & Laudibus Augustini aliqua dicturi.

Ioannes Marquez in dicto libro de Origine Fratrum Eremitarum, vel ob imperitiam Amanuensium, quorum opera in libro exscribendo vsus est, vel quòd labori in autoritatibus Doctorum ex proprijs fontibus excipiendis parcere nimis voluit, non solùm multa ex libris Coriolani, & Pauli Bergomensis, & similium minus fideliter allegata collegit, verùm etiam alia quampluta ex probatis, & priscis Autoribus allegauit, quæ si in eorum libris quæsieris, aut nullatenus reperies, aut in sensu planè contrario à vero, & legitimo, & ab Autoribus intento magna confidentia allegata. Neque verò omnia perperam in dicto libro allegata hic notanda sumimus, sed solùm aliqua de multis, quibus inspectis difficile non erit de cæteris iudicare, capite quinto, §. 3. pag. 48. inquit, quod nomina Monachi, & Clerici, siue Canonici Regularis sunt incompossibilia, allegat Basilium Sirenium in libro Indultorum Canonicorum Regularium Lateranensium, pag. 451. §. poterat, &c. & Ioannem Molanum libro primo de Canonicis cap. 12. At Basilius Sirenius, siue potiùs Zacharias Ferrerius ibi allegatus, solùm dicit, quòd Canonici Regulares vocantur Clerici, & illorum domus Canonicæ. Ioannes verò Molanus tum dicto cap. tum immediatè præcedenti contrarium longo discursu probat. Ecce tibi illius verba fideliter exscripta: *Etsi autem*, inquit, *ex superioribus discamus episcopalem domum Hipponensis Ecclesiæ non tantum fuisse sub Augustino domicilium, & cœnobium canonicorum, sed etiam proprij nominis monasterium, eo quòd clerici eius domestici non tantùm canonicam, sed etiam monasticam vitam sub eius regula, & obedientia profitebantur, attamen in eius quoque Episcopatu, & sub ipso Episcopo notabilis fuit inter clericos, seu canonicos distinctio, &c.* Ex quibus concludit cap. duodecimo, post Archidiaconum in cap. quæsitum, prima, quæstione tertia, olim in Gallia omnes Cathedrales monastèria nuncupatas.

Ibidem dicit, canonicos regulares necessariò ferre oportere birretū clericale allegat textum in cap. mandamus, decimanona, quæstione tertia, & Cardinalem Bellarminum libro secundo de Monachis cap. 40. lege totum illud caput, & Cardinalem Bellarminum, ac etiam totum Decretum, & omnes libros Cardinalis Bellarmini, fortè nihil tale in ijs libris reperies. Hoc certum in locis allegatis minimè reperiri.

Eodem cap. 5. § 4. pag. 50. colum. 2. & cap. 7. §. 3. pag. 87. docet, textum in cap. insinuante. Qui clerici, vel vouentes, de Fratribus Eremitis Augustinianis necessariò intelligi debere. Allegat pro hac sententia Azorium tomo primo Institutionum Moralium libro duodecimo, cap. vigesimotertio, quæstione quinta, lege textum Azorij, & videbis illam opinionem, & dicta Eremitarum ibi solummodo referre, & in quæstione immediatè præcedenti apertè dicere, non fieri mentionem eremitarum Augustinensium in toto libro Decreti, & Decretalium.

Eodem cap. 5. §. 5. pag. 51. colum. 1. ad probandum, quòd B. Augustinus fuerit Autor Monachorum citat testimonium Cardinalis Bellarmini lib. 2. de Monachis cap. 40. lege eundem Autorem c. 8. §. 4. docentem Bellarminum contrarium tenere, sicut reuera tenet, & colligitur ex illius censura in sermones ad Eremitas.

Eodem cap. 5. §. 5. pag. 52. colum. 2. dicit constare, quod Alipius fuerit Eremita Augustinianus, allegat textum Augustini in 8. confess. cap. 12. lege totum illud caput, & totum librum, & omnes Augustini libros, nihil tale inuenies. Dicet, Augustinus vocat Alipium fratrem suum, & Frater scribitur cum litera maiuscula. Respondeo, nimis numerosus esset Ordo Eremitarum, si omnes, quos Augustinus fratres vocat, essent Eremitæ Augustinenses, nimis etiam facilis esset modus propagandi eremitas, si mutata vna litera de maiuscula in maiusculam statim fierent Eremitę. Quid enim si ego sublata litera maiuscula minusculam ponerem? II.

Ibidem pag. 53. colum. 1. docet, quando Augustinus presbyter factus est, multos ex suis fratribus eremitis illius ordinationi præsentes fuisse, qui cum eum lacrymas fundentem viderent, quibus poterant verbis consolati sunt; allegat epistolam Augustini 148. lege illam epistolam, de fratribus eremitis ne iota vnum inuenies, qui verò fuerint fratres illi, de quibus Augustinus loquitur, lege Possidium cap. 4. expressè dicentem, illos fuisse laicos plebis Hipponensis, quorum nonnulli eius lacrymas deteriorem in partem accipiebant.

Ibidem allegat textum ex Augustino lib. 2. Retract. cap. 38. ad probandum quod Augustinus habebat fratres eremitas, lege illum textum, nihil de Eremitis inuenies, sed Augustinum de quibusdam laicis loqui.

Eodem cap. 5. §. 6. pag. 54. & seq. dicit, Augustinum ex testimonio D. Hieronymi non solùm fuisse eremitam, sed Patrem eremitarum, & primū, qui vitam eremiticam in Africam inuexerit. allegat epist. Hieronymi 89. quæ est 11. inter epistolas D. Augustini, verùm Hieronymus in ea epistola nihil tale dicit, nec verbum habet, quod ad hanc rem aliquo modo spectet.

Eod. c. §. 7. pag. 56. & seq. dicit, Antoniū quemdam Episcopum Fusalensem fuisse fratrem eremitam Augustinensem. Allegat epistolam Augustini 261. ad Cœlestinum Papam. Verùm Augustinus dicit, illum fuisse clericum secum nutritum in suo monasterio in Ordine Lectoratus constitutum, non autem eremitam. Ibidem dicit, Augustinum imposuisse illi nomen Antonij ob deuotionem erga D. Antoniū Patrē Eremitarum. At præter quod voluntariè hoc dicit, sine autoritate, mutatio nomi-

num

num in ingressu Religionum tunc temporis in vsu nondùm erat, sed nec etiam in baptismo, vt patet in Augustino, Alipio, Euodio, Adeodato, qui eadem nomina, quæ antea habebant, post ipsum baptismum retinuerunt.

Eodem §. cap. 7. pag. 57. col. 2. & §. 8. pag. 59. col. 1. dicit: Augustinum nunquam vocare domum Clericorum monasterium, contra ipsum Augustinum serm. 1. de Com. vita Cleric. dicentem *Et ideò volui habere mecum in domo Episcopi monasterium Clericorum.*

Ibidem pag. 58. col. 2. dicit, nomina Fratris, & Monachi non comprehendere Canonicos Regulares, allegat Augustinum Ticinensem in Propugnaculo p. 4. cap. 12. Trullum lib. 1. de Canonicis cap. 29. num. 10. & Basilium Sirenium in libro Indultorum pag. 450. §. poterat. At Ticinensis ibidem nihil tale dicit, & licèt capite immediatè sequenti dicat, quòd nomen Fratris Canonicis propriè non conuenit: tamen in 3. p. 3. probatione probat, quòd quandoque sub nomine Monachorum comprehenduntur Canonici per textum, in cap. post translationem de renunciatione, quamuis modus loquendi sit improprius, Trullus verò, & Sirenius, siuè Zacharia Ferrerius verba Ticinensis transcripserunt.

Eodem cap. §. 11. pag. 63. col. 2. dicit, tempore Augustini fuisse Fratres Eremitas in Ciuitate Carthagine, allegat Augustinum lib. 2. Retract. cap. 21. Verùm Augustinus nihil tale dicit, verba verò illa à Marquez allegata: *Vndè etiam inter laicos inferioris propositi, &c.* Idem Marquez supra cap. 5. §. pag. 51. col. 2. in fine de Secularibus Carthaginensibus exposuerat.

Eodem cap. 5. §. 12. pag. 66. col. 2. dicit, Augustinum sæpè cùm Ambrosio disputationes incœpisse, ex frequentibus cum eo collocutionibus ad fidem perductum fuisse. Allegat eundem Augustinum lib. 5. Confess. cap. 14. & lib. 6. in princ. At Augustinus tum ibi, tum d. lib. 6. c. 3. contrariũ conceptis verbis dicit, vt supra adnotauimus.

Capite 6. §. 2. pag. 71. col. 2. docet veram causam, ob quam Augustinus, & alij Episcopi Clericos Canonicos instituerunt, fuisse, vt testes suę conuersationis ad populos haberent. Allegat textus Concilij secundi Toletani cap. 1. & Concilij quarti cap. 22. quibus in locis nihil tale prorsus habetur.

Ibidem pagina 73. colum. 1. dicit, Eremitas ex monasterio per Augustinum in horto Valerij institutos exdispensatione cœpisse ordinari in Clericos Ecclesiæ Hipponensis, allegat Possidium in vita Augustini, c. 11. quod replicat infra pag 80. col. 2. quod absolutè falsum est, nam Possidius nec Eremitarum, nec dispensationis ibi loci, sed nec alibi, loci vllo pacto meminit. Et solùm dicit, quod Religiosi ex illo monasterio per B. Augustinum instituto Hipponensi Ecclesiæ Clerici ordinari cœperunt: erat enim vt supra dictum fuit, illud monasterium Seminarium quoddam Clericorum.

Eodem cap. §. 3. pag. 75. col. 1. inquit, repugnare in eodem esse Episcopum, & Canonicum Regularem, allegat textum in cap. penult. de vita, & honestate Clericorum, quod ibi non habetur, sed nec alibi.

Cap. 7. pag. 81. col. 1. dicit Possidium cap. 25. notasse tanquam rem nouam, & effectum dignitatis Episcopalis, quod August. factus Episcopus cœperit viuere in Episcopatu cum Clericis, quod nec verum est, neque à Possidio ibi, sed nec alibi notatur.

Ibidem col. 2. ad probandum, quod Augustinus præter Clericos Canonicos, alios Religiosos instituerit, affert exemplum illius mercatoris, qui ad prædicationem Augustini abiurato Manichęismo conuersus est ad rectam fidem. Allegat Possidium cap. 15. dicentem illum Presbyterum per vim ordinatum, in alia Religione Deo seruire cœpisse. Verùm Possidius non dicit, illum mercatorem factum Catholicum Deo in alia Religione seruire cœpisse, sed in alia Regione. Puto verò satis intelligere hunc eruditissimum Theologum, & S. Catholicæ Maiestatis Prædicatorem, quid intersit inter aliam Religionem, & aliam Regionem. Verba Possidij sunt ista: *Et ex eo homo ille proposito seruorum Dei adhærens negotiationis dimisit actionem, & proficiens in Ecclesiæ membris, in alia Regione ad presbyterij quoque Dei voluntate petitus, & coactus officium accessit, tenens, atque custodiens propositi sanctitatem, & fortè adhuc vsque nunc in rebus humanis viuit trans mare constitutus.*

Eodem cap. 7. §. 2. & 3. pag. 84. & sequenti dicit, quotiescunque in Concilijs, vel bullis Pontificum, vel in libris Sacrorum Canonum fit mentio Ordinis Sancti Augustini, absolutè de Ordine Eremitarum non Canonicorum intelligi debere. quod falsum esse illius testimonio conuincitur: nam ille cap. 9. pag. 127. col. 1. ex suo Fr. Iordano dicit, non inueniri aliquod scriptum authenticum, in quo dicti Ordinis Eremitarum mentio habeatur, à tempore dispersionis illorum ex Africa, vsque ad Innocentium huius nominis tertium.

Eodem cap. 7. §. 9. pag. 95. col. 2. dicit B. Augustinum nũquam vestem lineam portasse, vel birrum Clericorum induisse. Allegat ipsum Augustinum in serm. 2. de Communi vita Cleric. Lege quæ de hac re notauimus supra cap. 24.

CAp. 8. §. 3. col. 2. ex sententia Mariani Victorij dicit illud disticon. VI.

Quisquis amat dictis absentum rodere vitam,
Hanc mensam indignam nouerit esse sibi.

ab Autore Commentarij sub nomine Diui Hieronymi in librum Prouerbiorum, ex sermone 26. ad Eremitas necessariò acceptum fuisse. quod Marianus Victorius non dicit, sed hoc solùm ait, illud disticon in sermone 26. Ad Eremitas reperiri, quod aliud longè est, nec negamus, quamuis illi versus prout allegantur à Marquez, differant ab illis, qui leguntur in dicto sermone ad Eremitas, vt conferenti patebit.

Eodem cap. 8. §. 4. pag. 117. col. 1. dicit, cau-

sam, ob quam Augustinus secundum monasterium in domo Episcopi habere voluit, fuisse nimiam distantiam primi monasterij ab ipsa domo Episcopali, ob quam non poterat ad se venientibus exhibere humanitatem. Allegat Augustinum serm. 1. de Communi vita Clericorum, lege totum illum sermonem, nullam talem causam ab Augustino redditam inuenies, sed aliam longè diuersam, vt nimirùm teneret in domo Episcopi communem vitam Apostolicam in primo monasterio iam institutam. Et profectò si propter hanc solam causam voluit monasterium illud in domo Episcopali instituere, quid opus fuisset ad hospitalitatem exhibendam monasteria instituere? quid lunæ, & cancris? etsi hæc fuit causa institutionis clericorum in domo Episcopi, quare idem Autor supra cap. 6. §. 2. aliam causam pro vera, & adæquata venditauit?

Eodem cap. 8. §. 7. pag. 121. probat fuisse in Africa Eremitas Ordinis Sancti Augustini temporibus eiusdem Diui Augustini, ad quod probandum primò affert testimonium Salniani Episcopi Massiliensis, & Procopij, sed isti de Eremitis Augustinensibus, ne verbum quidem habent. Profert deinde aliud testimonium Possidij dicentis Augustinum percepta baptismi gratia ad patriam, & ad domum, & agros proprios remeasse, & quod ibi alienatis à se iam curis secularibus cum ijs, qui ei adhærebát, Deo viuebat ieiunijs & orationibus, bonisq; operibus vacans, in lege Domini meditás die, ac nocte, & de ijs, quæ Deus sibi cogi tanti, atque oranti intellecta reuelabat, & præsentes & absentes sermonibus, ac libris docebat. Sed neq; in his verbis Eremitarum Augustinésium vlla prorsus mentio habetur: at inquit, D. Thomas affirmat Augustinum ibi monasterium exstruxisse, nam dicit: *De Augustino enim legitur, postea quam monasteriũ instituit, in quo viuere cœpit sub regula à sanctis Apostolis constituta, scribebat libros, & docebat indoctos*. Fateor, sed vbi dixit D. Thomas monasterium illud in agris Tagasten. ab August. institutũ? nam ipse D. Thom. in Officio D. Patris Augustini per illum ordinato dicit, quod illud monasterium factus Presbyter instituit, non quando viuebat cum amicis apud agros proprios adhuc laicus. Sed Possidius dicit, illũ scripsisse libros, dum esset apud agros proprios. Concèdo, sed dico, multò plures scripsisse, & docuisse postquam factus est Presbyter & Episcopus, vt ex libris Retractarionum habes.

Ibidem pag. 123. col. 1. citat Sigibertum Historicum dicentẽ, primum Augustini monasteriũ propè Ciuitatem Tagasten. exstructum fuisse. At Sigibertus siuè quisquis fuerit Autor illius epistolæ, non dicit primũ illud monasteriũ propè Tagastã, sed propè Ciuitatem Hipponen. in horto Valerij institutũ.

In eodem c. §. 3. pag. 124. col. 1. dicit 1. textum c. si quid inuenisti 14. q. 5. à Gratiano acceptum ex ser. 21. ad Fratres in Eremo. Secũdò dicit, illum textum acceptum ex serm. 19. de Verbis Apostoli, & vtrunque falsò asserit, quia textus ille neque ex ser. 21. ad Eremitas, neque ex ser. 19. de Verb. Apostoli est acceptus, sed ex ser. 21. de Verb. Apostoli, & ex homil. 9. in libro quinquaginta homiliarum.

Ibidem ait pauperculũ illũ, qui Mediolani inuentum sacculum pecuniarum, proposito publicè pitacio, proprio illius Domino reddendum curauit, quando tam laudabile opus fecit, paganum fuisse, & Grammatici Christiani Hippodidasculum. Contrarium dicit Augustinus illum Christianum fuisse, & Proscholum Grammatici Pagani.

CAp. 10. pag. 133. col. 2. inquit Gaudiosum Episcopum Bitinensem Neapoli Monasterium Fratrum Eremitarum Augustinensium ædificasse. Allegat Baronium in notis ad Martyrologium sub die 14. Decemb. Sed Baronius, nisi omnes Codices, quotquot videre potui mendosi sint, de Augustino, vel de Eremitis Augustinensibus ibi luci, ne iota quidem habet. VII.

Ibidem. & pag. 134. col. 1. magna eum confidentia dicit constare ex Possidio cap. 11. quod B. Augustino adhuc in viuis agente ex monasterio Fratrum Eremitarum exierũt viri Apostolici, qui monasteria exstruendo ipsum Ordinem in varijs locis dilatauerunt. Verùm Possidius ibi de Ordine Eremitarum, vel de Eremitis nihil dicit, sed nec dicere potuit: nam supra cap. 5. dixerat, illud monasterium intra Ecclesiam Vrbis Hipponensis, & consequenter in Ciuitate, non in Eremo institutum.

Eodem cap. 10. §. 1. pag. 134. & 135. dicit, d. Hilarium Episcopum Arelatensem Eremitam Augustinensem fuisse. Allegat Epistolam ipsius Hilarij ad Augustinum, & Cardinalem Baronium tom. 5. sub an. 426. Verùm Hilarius in epistola ad Augustinum, de vita Eremitica nihil dicit: sed neque Baronius in loco allegato. Idem verò Baronius tom. 6. sub anno 445. num. 19. 20. & 21. apertissimè contrarium docet, ostendens Hilarium vsquequò Sanctus Honoratus Insulam Lirinensem à serpentibus obsessam primò colere cœpit, & ibidem Monachos congregare, non Eremitam, non Monachum, sed secularem vixisse: suadente verò ipso Honorato, cum illo ad dictam Insulam profectum, ibidem habitum monasticum ab eodem Honorato accepisse.

Eodem cap. 10. §. 5. pag. 142. affirmat B. Paulinum Nolanum S. Augustini discipulum, & Eremitici Ordinis Augustinensium fuisse, & in Hispaniam profectum multa monasteria Ordinis Eremitarum instituisse. Allegat epistolas 31. 33. & 35. inter Epistolas Augustini. Vide, obsecro te lector beneuole, dictas epistolas; in tantùm enim abest, vt Paulinus hoc asserat in dictis epistolis, vt ex illis solis conuincas, falsissimum esse, quicquid autor de ipso Paulino scribit: nam ex epistola 35. quæ prima fuit ex ijs, quas Alipio misit, quo mediante in Beati Augustini amicitiam, & familiaritatem venit, fatetur Paulinus, antequam Augustinus Mediolano discederet, ac fortassis etiam priùs quàm baptizatus esset, iam Hispanias peragrasse, & ibidem à Lampio Barchinonensi per

per vim inflammatæ plebis ordinatum sacerdotem in Italiam rediisse, & à B. Ambrosio Mediolanensi in numerum suorum presbyterorum coaptatum. Proferam illius verba ex eadem epistola 35. quæ veritatem Solis luce clariùs tibi monstrabūt. *Quod enim*, inquit, *indicasti iam de humilitatis nostræ nomine apud Mediolanum te didicisse, cum illic initiareris, fateor curiosiùs me velle condiscere, vt ex omni parte te nouerim, quò magis gratuler, si à suscipiendo mihi patre nostro Ambrosio, vel ad fidem inuitatus es, vel ad sacerdotium consecratus, vt eundem ambo videamur habere Autorem: nam ego etsi à Delphino Burdigaliæ baptizatus, à Lampio apud Barcillonam in Hispania per vim inflammatæ subito plebis sacratus sim, tamen Ambrosij semper, & dilectione ad fidem nutritus sum, & nunc in sacerdotij ordine cōfoueor. Denique suo me clero vendicare voluit, vt etsi diuersis locis degam, ipsius presbyter censear, sed de me ne quid ignores &c.* Alia de suo monachatus initio ibidem subdit ex quibus habes, in tantum abesse, vt mediante Alipio inter Eremitas ab Augustino coaptatus in Hispanias ad Ordinem Eremitarum plantandum ierit, quod hic autor de suo cerebro fingit, vt antequam Augustinus Christianus fieret, ille iam sacerdos Monachi vitam ageret.

VIII. CAp. 13. S. 17. 18. & 201. & seq. refert bullam quandam Innocentij IV. & alteram cuiusdā Cardinalis nomine Gulielmi tunc Protectoris Eremitarum fratris Ioannis Boni, ex quibus dicit haberi, quòd Sedes Apostolica Eremitis fratris Ioannis Boni habitum D. Augustini concesserit, & quòd B. Franciscus fundator Ordinis Minorum, priusquā dictum Ordinem fundaret, institutum Eremitarum Augustinensium fuerat professus. Neutrum istorū ex dictis bullis colligitur: neque enim dictum est, vnquam illum habitum D. Augustini fuisse, sed partim ab ipsis Eremitis electum, partim per Sedem Apostolicam determinatum. De B. verò Francisco ne verbum quidem.

Cap. 14. S. 8. pag. 219. col. 1. ad probandū, quod Eremitæ Augustinenses in ciuitate Beneuento haberent monasterium tempore Alexandri Papæ III. allegat Priuilegium Gregorij IX. concessum eidem monasterio. cum tamen in eodem Priuilegio habeantur hæc expressa verba: *Cum in Ecclesia vestra sit Ordo Canonicus secundum Deum & B. Augustini Regulam nouiter institutus.*

Cap. 18. S. 3. pag. 263. col. 2. ad probandū, quod sui Eremitæ in Regno Portugalliæ haberent monasterium antiquius monasterio Canonicorum Regularium D. Vincentij Vlyssiponensis, profert historiam fundationis dicti Monasterij S. Vincentij, quam dicit, se ex Archiuijs illius monasterij accepisse. Quæ historia duobus in locis fuit ex industria corrupta, ne detegeretur, quod illi, de quibus historia loquitur, essent Canonici Regulares, nam primò vbi in historia dicitur, quod Gualterus natione Flamengus Canonicus Regularis Præmonstratensis Vlyssiponam venit comitantibus se quatuor socijs sui Ordinis Marquez ponit hæc verba. *Quidam summæ sanctitatis Abbas nomine Gualterus Flamingus natione Vlyssiponam venit comitantibus se quatuor S. Augustini fratribus.* Secundò vbi dicitur inferiùs: *Sed cum vellet eam subdere Præmonstratensi monasterio Canonicorum Regularium.* ille nomen Canonicorum Regularium ex industria omisit.

Eodem cap. 18. S. 4. scribit, reperiri in eodem monasterio S. Vincentij Vlyssiponensi Canonicorum Regularium, ac in eius Archiuio Almario tertio librum, qui dicitur Ordinarium Congregationis S. Rufi, in quo libro fol. 84. hæc habentur. *Rex Alphonsus capta Vlyssipona, & cogitans de ponendis Religiosis in S. Vincentio, accersiri iussit Gualterū, & alios duos fratres Ordinis Eremitarum, & noluerunt ibi manere, tunc euocauit Canonicos S. Augustini.* Verùm Ordinarium Congregationis Sancti Rufi, quod Reuerendiss. Pater D. Antonius à Cruce Prior Generalis summa adhibita diligentia conquiri fecit, vt de veritate narratorum constaret, tandem in eodem monasterio S. Vincentij repertū, lectum, & sæpiùs reuolutum, neque in loco à Marquez allegato, nec alibi verba citata, sed nec sensum, nec aliquid eiusmodi habet. Est aliud Ordinarium simile in Monasterio S. Crucis Colimbricensis, quod diligenter inspectum ne verbum quidem continet, quod ad rem spectare possit.

Eodem cap. 18. S. 5. affirmat, reperiri in prædicto Archiuo S. Vincentij Vlyssiponensis Cartham donationis factæ eidem monasterio à Rege Domino Santio primo filio Regis Domini Alphonsi I. de quodam Eremitorio existente in monte, qui dicitur Sintra, quod vocabatur Eremitorium S. Saturnini Era 1230. quæ fuit annus Christi 1192. præsentibus testibus fratre Ioanne Priore Eremitarum, & Ferdinando Canonico S. Vincentij. ex qua cartha colligitur tunc temporis fuisse in ciuitate Vlissiponensi fratres Eremitas, qui ex dicto monasterio per socios Abbatis Gualteri fundato originem habuerunt. Nihil horum reperitur in prædicto archiuo S. Vincentij. inuenitur autem charta donationis factæ per Regem Dominum Santium Regem Portugalliæ Era 1230. id est anno Christi 1191. de quibusdam Albergarijs de Atrinces, & de quadam cella dicta de Colares, & de quodam Sanctuariolo nuncupato S. Saturnini, cuidam Petro Eremitæ de Sintra nuncupato, nullius tamen certæ Religionis, qui postea obtulit seipsum monasterio S. Vincentij, cum omnibus bonis prædictis sibi à Rege Santio donatis, & suscepto habitu Religiosorum dicti monasterij post aliquot dies in pace ibidem requieuit, necnon etiam cartha oblationis, & donationis factæ per dictum Petrum Eremitam ipsi monasterio S. Vincentij, confirmatæ per Dominum Alphonsum III. Portugalliæ Regem Era 1299. id est anno Christi 1261. cuius exemplum ab authentico manu publici notarij extracto, & ad me nuper transmisso acceptū, hic fideliter subijcio, vt videas, an Eremitorium S. Saturnini de Sintra, vel an præ-

dictus Petrus Eremita fuerit Ordinis, qui nunc Eremitarum S. Augustini vocatur, & vtrum ex dicta cartha donationis habeatur, tempore prædicti Santij Regis Portugallensis fratres Eremitas Augustinenses habuisse monasteria sui ordinis in ciuitate, aut in comitatu Vlyssiponæ. exemplum.

In Dei nomine, & eius gratia, notum sit omnibus, tàm præsentibus, quam futuris, quòd ego Alphonsus Tertius Dei gratia Rex *Portugalliæ vnà cum vxore Regina Domna Beatrice illustris* Regis *Castellæ, & Legion. filia, & filia nostra Infantissa Domna Blanca vidi, & diligenter inspexi cartham donationis, quam auus meus bonæ memoriæ* Rex *Domnus Santius dedit* Petro *Eremitæ de Sintra suo sigillo sigillatam, quam mihi ostenderunt Prior, & Conuentus monasterij S. Vincentij deforis ciuitatis Vlysbonea. Ordinis S. Augustini, cuius carthæ tenor talis est. In nomine* Patris, *&* Filij, *& Spiritus sancti. Amen. Quia seruire Deo est* Religiosorum *necessitatibus prouidere, eorumq; iustis acquiescere postulationibus. Idcirco ego Santius Dei gratia Portugallens.* Rex *vnà cum vxore mea Regina Domna Dulcia, & filijs, filiabusq; meis do tibi Petro Eremitæ de Sintra, & concedo de iure hæreditario Albergaria de Atrinces, cum omnibus hæreditatibus, & pertinentijs suis, quæ sunt determinata per aquas de collibus ad præfatum locum despicientibus vndique concurrentes, ab Oriente videlicet, & Occidente, Septentrione, atque meridie. Do tibi etiam cellam de Colares, vt est determinata ab Oriente, & Occidente, sicut defluit aqua ab Aquilone per lapidē de portu, ab Austro per summitatē collis, & hæreditatem de Couom, vt circunfluitur aquis, & Sanctuariolum B. Saturnini de monte de Sintra cum pertinentijs suis, quæ habuit à tempore, quo cœpit habitari, & quæ deinceps habiturum est, habeas tu, & post te quoscunque volueris, viri* Religiosis, *qui semper in eis habitent, & qui nunquam fiat subditi alicui Abbatiæ, præfata loca. Quæ damus tibi pro remedio animarum nostrarum, & parentum nostrorum, vt orans pro nobis adiuues nos precibus tuis, tibiq; possidenda concedimus, libera, integra, & ab omni* Regia, *& Ecclesiastica exactione immunia ab hac die vsque in perpetuum. Si quis verò tam de nostra progenie, quàm de aliena, tam de Laicalibus, quàm Ecclesiasticis personis hoc factum nostrum infringere voluerit, omnipotentis* Dei *maledictionem incurrat, & iram, & insuper cum Iuda traditore in inferno durissimam damnationem, & fratribus ibidem commorantibus quingentos A. petet, & damnum quod intulerit, in duplum restituat. facta donationis cartha Era M. CC. XXX. mense* Iulio. *Ego autem præfatus* Rex Santius *vna cum vxore mea* Regina *Domna Dulcia, & filijs, & filiabus meis tibi Petro supradicto Eremitæ de Sintra hoc donationis scriptum loca continens superiora ad perpetuam sanctionem proprio sigillo munio, & coram bonis, & nobilibus personis roboramus. Gonzaluus Mendi filius Comitis domni Al. Maiordomus curiæ confirmo. Domnus Gonzaluus æqualiter confirmo. Domnus* Ioannes *Ferdinandi dapifer* Regis *confirmo. Martinus Bracarea. Archiepiscopus confirmo. Nicolaus Visen. Episcopus confirmo. Petrus Colimbrien. Episcopus confirmo. Suarius Suarij testis. Gonzaluus Leuer testis. Garzia Alfaquique testis. Gerardus Pelagij testis. Iulianus notarius Curiæ scripsit. Ego prædictus* Rex *Alphonsus vnà cum vxore mea* Regina *Domna Beatrice illustris* Regis *Castellæ, & Legion. filia, & filia nostra Infantissa Domna* Blanca *do, & concedo vobis Priori, & Conuentui monasterij S. Vincentij deforis Ordinis S. Augustini ciuitatis Vlysbon. tam præsentibus, quàm futuris omnia supradicta loca, quæ superius, & prout superiùs sunt expressa, vt habeatis, & possideatis ea in perpetuum, non obstante clausula, quæ in cartha prædicti aui mei continetur, quæ talis est.* habeas tu, & post te quoscunque volueris, viri religionis, qui semper in eis habitent, & qui nunquam sint subditi alicui Abbatiæ. *Et hanc donationem, & gratiam vobis facio, & concedo ad honorem Dei, & Sanctissimæ matris suæ, & gloriosi martyris Vincentij, & in remissionem meorum peccaminum, & parentum meorum.*

Et maximè cum supradictus Petrus Eremita obtulerit se monasterio, & Ordini vestro, & ibidem duxerit vitam sub habitu regulari, ibi etiam impleuit debitum naturale: & quod in vestro monasterio me semper tam in vita, quàm in morte, Deo vestris orationibus commendetis. Si quis autem tam de meis propinquis, quàm extraneis, qui hanc donationem meam in aliquo infringere attentauerit, non sit ei licitum, sed pro sola tentatione, omnipotentis Dei maledictionem incurrat, & insuper cum Iuda traditore in Inferno durissimam damnationem in perpetuum patiatur. donatione ista nihilominus in perpetuum in suo robore permanente. facta donationis cartha apud Vlisbonam xij. Kalend. Augusti Rege *mandante Era m. CC. nonagesima nona. Domnus Gōzaluus Garzia Alferax Curiæ confirmo. Domnus Aegidius Martini Maiordomus curiæ confirmo. Domnus Martinus Alphonsi tenens Bragantiam confirmo. Domnus Didacus Lupi tenens Lamecum confirmo. Domnus Andreas Fernandi tenens* Ripā *minij confirmo. Domnus Martinus Aegidij tenens Briram confirmo. Domnus Gonzaluus Menendi tenens Elboram confirmo. Domnus Martinus Archiepiscopus* Bracharēsis *confirmo. Domnus Aegeas Episcopus Colimbriens. confirmo.* Domnus *Vincentius Episcopus Portugal. confirmo.* Domnus *Rodricus Episcopus Aegitanens. confirmo. Domnus Petrus Lamacen. Episcopus confirmo. Domnus Matthæus Episcopus Viziu. confirmo. Domnus Martinus Elboren. Episcopus confirmo. Petrus Martini Prætor Vlisbon. Alphonsus Martini super Iudex. Fernandus Fernandi cogominus. Fernandus Aegidij testis. Ioannes similiter Decanus Portugallens. Martinus Petri clericus Regis. Valasnus Fernandi clericus* Regis *testis. Domnus Stephanus Ioannes Cancellarius curiæ confirmo. Dōnus Petri Not. curiæ scripsit.*

Cap.

Cap.19.S.1. pag.273. profert sententiam latam à quodam Petro Sousa delegato Apostolico anno 1488. in causa præcedentiæ inter Canonicos Regulares S. Vincentij ciuitatis Vlyssiponensis ex vna, & fratres Eremitas Augustinianos monasterij Beatæ Mariæ de Gratia eiusdem ciuitatis, qui in hunc modum pronuntiauit. *Igitur declaro, concludo mea definitiua sententia, Canonicos Regulares S. Vincentij extra muros Vlyssibona commorantes, locum in processionibus, & actibus publicis, cum contingit, eas celebrari, obtinere, partemq; dextram tantum in eundo, & redeundo, fratresq; Eremitas S. Augustini B. Maria de Gratia Vlyssipone commorantes aliam sinistram partem in eundo, & redeundo, hocq; præfatis Canonicis, & fratribus sub excommunicationis pœna mando, vt obseruent. Datum Vlyssibona anno 1488.*

Vt omittamus impetitiam historici cæcutientis, dum scribit, dictum Pertum à Sousa delegatum à Papa Alexandro Sexto eam sententiam tulisse de anno 1488. cum Alexander Sextus non ante annum 1492. sub die 2. Augusti Summus Pontifex fuerit renuntiatus, vt apud omnes certum est, & vel ex suo Onuphrio satis intelligere potuisset, ex quo iam habes, quam fidem dictæ sententiæ merito adhibere possis. Seriem rei gestæ longè aliter narrant authenticæ scripturæ, quas manu publici Notarij exceptas,& in publicam formã instrumenti redactas ad me nuper ijdem Canonici S. Vincentij ac illorum Reuerendiss. Generalis D. Antonius à Cruce transmiserunt, quarum summa illorum verborum collecta hæc est.

Anno Domini 1493. moderante huius S.Vincentij cœnobium Priore Domino Didaco Ortiz Canonici nostri nondum reformati continuantes adhuc prædictis processionibus publicis, mortuo Archiepiscopo, Sedeq; vacãte obtinuit Archiepiscopatus gubernaculum Petrus à Sousa eiusdem Sedis Decanus. Hoc autem tempore Gulielmitæ vulgo Diui Patris Augustini Eremitæ vocati Canonicis nostris vno in choro compares, seu coæquales ire voluerunt, quod ægreferentes Canonici nostri, & Gulielmitæ inualescentes fauore prædicti Decani (facta prius pro parte nostri causidici reclamatione, & protestatione) omnes nostri Canonici in cœnobium regressi sunt. Decanus autem, qui omnibus prædictis Gulielmitis auxilio, & adiumento erat aduersus nostros Canonicos sententiam iniustissimam, & prorsus inanem protulit, de qua continuò causidicus noster ad sanctam Sedem Apostolicam prouocauit, simulq; de hac illata vi ad Alexandrum VI. Summum Pontificem eo tempore D. Petri cathedram gubernantem Prior,& Conuentus conquesti sunt, qui ob eius Apostolicas cõmissorias literas hoc negotium Archiepiscopo Elborensi detulit, seu delegauit, qui rectè eximiã nostrorũ Canonicorum iustitiam intelligens, aduersus Gulielmitas impensis damnatos protulit sententiã, de qua statim illi appellarunt, simulq; literas Apostolicas ad Decanum, & Cantorem Ecclesiæ Vlyssiponensis impetrarunt, qui prædictam sententiam in parte reuocarunt, statuentes quosdam in vno choro, alios verò in altero æqualiter procedere. Vnde pro parte nostrorum Canonicorum, qui huic sententia non adhærebant, ad sanctam Sedem iterum fuit appellatum, & ad certas Sedis Eborensis dignitates commissorias sunt adepti literas, qui vnanimiter primam eiusdem ciuitatis Episcopi sententiam in Canonicorum nostrorum fauorem confirmarunt, vt scilicet prædictos Eremitas solutis expensis choris vtrisq; præirent, & quia eas transacto longo temporis spatio minimè persoluerunt, aduersus illos cartha excommunicationis comminatoria promulgata fuit, cui non obtemperantes, vnà cum ipsorum Prouinciali in omnibus Vlyssiponen. Parochiarum stationibus declarati fuerunt, atque anathematizati. ex quo protestati sunt, & in manus Canonicorum nostrorum seu sub potestate eorum tres calices, simulq; argenteum lychnum pensilem eis tradiderunt, dicentes tamen se hæc omnia in cautione deponere, donec nuntius, quem ad Romanam Curiã miserant, perueniret. Canonici autem nostri, non vt cautionem, sed vt impensarum solutionem acceperũt, itaut sibi adiudicatum fuerat. & tandem anno Domini 1499. intercessione Domnæ Leonoræ Reginæ Portugall. tale pactum, atque per familiarem cõpositionem inierũt, vt Canonici nostri eisdem vtrisq; eorum choris, prout ab initio semper fuerat, & nunc sibi meritò, atque optimo iure dijudicatũ erat, præcederent, hac tamen conditione, quòd si aliquando quemcumque clientum huius compositionis factæ pœniteret, & denuò aliquid tẽtare voluisset, antequam in iudicio audiretur, pro pœna aureos mille litiganti alteri solueret. De quo extat quadã concordia scriptis mandata. Ego Frater Paulus de Spoleto nomine Reuerẽdissimi P. Magistri Generalis de Fulg. Apostolica autoritate Generalis Vicarij, & Rect. s. Ord. Fratrum Eremitarum S Augustini eius vices gerens per præsentem subscriptam concordiam factam inter RR.Patres Canonicos Regulares monasterij S. Vincẽtij extra muros Ciuitatis Vlysbonen. & RR.Patres Monasterij Dominæ nostræ de Gratia eiusdem Ciuitatis Ordinis Fratrum Eremit. S. August. cum omnibus conditionibus appositis confirm, excepto, & quatenùs opus sit roboro. In nomine Patris,& Filij, & Spiritus sancti, amen. Habensq; & referens Serenissimæ Reginæ Domnæ Leonoræ gratias ingentes, cuius virtutibus, & bonitate præfata concordia facta est. In quorum fidem hæc manu propria scripsi, & sigillo, quo familiariter vtor communiui. Datum Rom. 19. Augusti 1500.

Supra cap.8.S.1.pag.109. ad probandum,quòd tempore D.Bernardi Abbatis Claræuallensis erant monasteria Eremit. Ord. S. August. allegat epistolã quandã inter Epistolas Petri Cluniacensis lib. 4. epistola 31. sub nomine Petri Pictauiensis scribentis nonnullis Eremitis in hunc modum: *Si ad nos cum Augustino vestro de Academicis venire dignaremini, ocia cuncta diffugerent, & nouam strueremus Academiam.* Vide dictam epistolam in Bibliotheca Cluniacensi, inuenies primò illam non

esse epistolam Petri Pictauiensis, sed cuiusdã Eremitæ ad ipsum Petrum Pictauiensem, eiusdem tamen instituti, cuius erat ipse Petrus Pictauiensis. Vide deinde Panegyricum eiusdem Petri Pictauiensis, qui præmittitur libris Petri Cluniacensis, & inuenies illum fuisse Monachum Cluniacẽsem. Cur verò dixerit ille Eremita Si ad nos cum Augustino vestro &c? puto causam fuisse, quòd ille Petrus Pictauiensis Academiæ esset addictus sicut erat Augustinus, ante tamen suam conuersionem, vtcunque res se haberet, omnes illi erant Monachi Cluniacenses, qui vocabantur etiam Eremitæ.

Caput trigesimumsextum.

Quamplura per Ludouicum de Angelis in libris de Vita, & laudibus Augustini editis falsò allegata reteguntur.

I. PAri censura digni sunt libri, quos Ludouicus de Angelis Eremita Augustinensis in suis libris de Vita, & laudibus B. Augustini edidit Parisijs cusos anno Domini 1614. Nam vt de multis falsò per illum allegatis nonnulla tibi retegã, lib.2.cap.4.pag.29. ad suadendum, quod Augustinus, exemplo B. Antonij conuersus fuerit ad vitam monasticam, citat Augustinum lib.8.Confess. cap.6. dicentem: *Inde sermo eius deuolutus est ad monasteriorum S. Antonij greges, & mores suaueolentia*. Vide textum Augustini, & de monasterijs S. Antnnij nihil reperies. Verba Augustini sunt. *Inde sermo eius deuolutus est ad monasteriorum greges, & mores suaueolentia tua (nota, dicit tua idest Dei, & non dicit Antonij) & vbera deserta Eremi, quorum nos nihil sciebamus, & erat monasterium Mediolani plenum bonis fratribus extra Vrbis mœnia sub Ambrosio nutritore*. Vides hic Augustinum non de Antonij monasterijs loqui, sed de omnibus monasterijs in vniuersali.

Lib. 3. cap. 4. inquit. *Præterea liber extat vetustus, & manuscriptus in bibliotheca Vaticana, qui sic in fine, explicit liber S. Augustini de Cognitione vera vita, quem fecit fratribus Eremitis in monte Pisano, ipso existente fratre anno ætatis suæ trigesimo primo*. Verùm ne legentes audito nomine Bibliothecæ Vaticanæ expauescerent, subiungere debebat, neque Augustinum, neque Bedam, neque Possidium eius libri meminisse: recentiores verò illum vt spurium reiecisse, & errores continere, vt cum dicit cap.6. quòd Angeli omnia contingentia nouerunt, antequam fiant. Et quod caput est, si Augustinus illum librum scripsit anno ætatis suæ 31. in monte Pisano fratribus Eremitis, ipso similiter existente fratre, necesse est istum librum non à sancto, sed neque à Christiano, verùm à concubinatio & infideli scripto, & fratres illos non sanctos Eremitas, sed infideles, & scortatores, vt ipsi Augustino similes essent: nam Augustinus anno ætatis suæ 31. adhuc infidelis, & concubinarius erat, vt supra dictum fuit. Post baptismum verò neque in monte Pisano substitit, nec montem Pisanum vidit, vt cap. 5. ostendimus. Et esto Codex Vaticanus centum, aut etiam 200. annis vetustior sit, nihil refert.

Ibidem refert Possidium cap. 31. ita scribentem. *Vixit (s. Augustinus) annis 76. in Clericatu autẽ, vel Episcopatu ferme quadraginta, laicus monachus in agris Tagastensibus fermè triennio*. Hæc verba, *laicus monachus in agris Tagastensibus fermè triennio*, ab hoc Autore sunt addita, & in textu non habentur. Et nota, quod vbicunque Possidius nominat Augustinum laicum, hic Autor addit monachum, quod est textus Doctorum corrumpere, & deprauare.

LIb.4.cap.2.ait. *Attonsus ergo fuit Augustinus vbi monachus, hac de causa tonsuram cõmendabat illis Africanis, quos apud Carthaginem primum ipsam vitam monasticam docuerat, sic arguẽs. Quò pertinet (quæso) tã apertè contra præcepta Apostoli comari?* Citatur in margine liber de opere Monachorum cap. 31. Quod Augustinus Monachos Carthaginenses prius docuisset vitam monasticam, neque in Augustino, neque in Possidio reperitur, sed ab hoc Autore de suo additum. Ex libro de Opere monachorum, & ex libro 2. Retractationum cap. 21. satis apparet, monachos apud Carthaginem opera Aurelij Carthaginensis Episcopi esse cœpisse, quibus Augustinus librum de opere monachorũ scripsit rogatus ab ipso Aurelio. II.

Eodem lib. eap. 3. in princ. citat Martyrologiũ Romanum Petri Morsalini Parisijs editũ an. 1483. sic dicens: *Tertio nonas Maij Mediolani conuersio S. Augustini Episcopi & confessoris sub Ambrosio Episcopo eiusdem Ciuitatis, & ab eodem baptizati, nigrum, monachalemq; habitum induti*. Verùm istud Martyrologium Ecclesia Romana nunquam probauit, sed nec probare potuit, cum ex antiquissima traditione Ecclesiæ recens baptizati albis, & non nigris induantur. Quare quod Petrus Morsalinus de habitu nigro Monachali posuit, ab aliquo Eremita deceptus accepit, & illius Martyrologium perperam vocatur Martyrologium Romanum.

Eodem loco inquit, *Vetusta Augustini per vniuersum Catholicum Orbem imagines eum monachalibus vestimentis indutum authentico testimonio prædicant, quod prælo datum Ambrosius Coranus obtulit ita summo Pontifici Romano Sixto IV. In prima Ecclesia Christianorum Sancti Ioannis Laterani, in capella Domini Papæ in suo Palatio, in Ecclesia S. Petri de Roma, in Ecclesia Sancta Sophia Constantinopolis. In Ecclesia D. Mariæ Maioris de Roma, in Episcopatu Pisano, Lucano, Florentino, Senensi, atque Papiensi imagines Sancti Augustini cum cuculla nigra, atque scapulari, idest, cum tunica talari, & caputeo super spatulas eiusdem coloris*.

coloris. Quod ad picturas ſpectat, inferius tractandum erit. Nunc aduerto duplex mendum in his verbis contineri. Primùm eſt, teſtimonium Ambroſij Corani, ſiue Coriolani in libro, quem obtulit Sixto Quarto, authenticum eſſe. Nam hoc à veritate in tantùm abeſt, vt propter innumera mendacia, conuitia, & calumnias in Canonicos Regulares effuſa, idem Sixtus Quartus, & illius ſucceſſor Innocentius Octauus ipſum librum ante expugnationem ſuſpenderunt, cuius rei fidem facit etiã Trithemius in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis, vbi cæteros omnes libros Coriolani recenſens hũc ſolùm omiſit, quem tamen primo loco recenſere debuerat, niſi fuiſſet per Sedem Apoſtolicam damnatus: nam in editione operum Coriolani Romana, quam ſolam Trithemius vidit, & cuius ordinem ſequitur, in primo loco ponitur Defenſorium, ſiue Apologia. eſt liber apud nos in monaſterio S. Mariæ Pacis de Vrbe, ac etiam Auguſtinus Ticinenſis in libello, cuius eſt titulus. Clipeus veritatis S. 57. quod neceſſario monendum duxi, ne legentes illum librum labantur in errorem. Secundum mendum eſt, in Eccleſia Lateranenſi in capella Domini Papæ adeſſe vetuſtas imagines S. Auguſtini cum cuculla nigra, & ſcapulari eiuſdem coloris. Nam omnes illius Eccleſiæ, & hoſpitalis picturæ antiquæ ante annos centum, vel ducentos, ipſum Auguſtinum habitu Clericali indutum referebant, ſicut etiam nunc referunt, nimirum cum Rochetto, & tunica alba, & pluuiali, & mitra, vt nunc etiam videri poteſt in pictura, quæ eſt ſuper altare maius in parte Ciborij, quæ reſpicit verſus auſtrum altare aliud vbi Sanctiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ ſeruatur, imago verò, quæ nunc cum cuculla nigra cernitur, ſub Clemente Octauo ſuadente, Sacriſta Pontificio depicta eſt, quam etiam idem Pontifex deleri, & reformari præcepit, ſed pictor tunc temporis Roma diſceſſerat. De alijs inferius dicemus.

III. EOdem capite ait: *Anno 1084. ædificatũ eſt præclariſſimum D. Marci templum ſupra quod, vt inſtrumento conſtat authentico, ante centum annos facto, & typis commiſſo in Apologia Coriolani quatuor Doctorum Eccleſiæ ſimulachra fuerunt erecta, inter quæ eſt ſimulacrum omnium parentis Auguſtini cum cuculla, ſeu cappa ſubtus cum caputeo, ſeu pluuiali, & caputeo deſuper*. Fateor, templum D. Marci anno 1084. inchoatum, & ſuper illo poſita eiuſmodi ſimulachra: at non eo tempore, quo fuit inchoatum, ſed neque ducentis annis poſt, neque authenticum inſtrumentum à Coriolano productum contrarium docet.

Ibidem dicit: *In ciuitate Papiæ in Aula Conſiſtoriali ab antiquiſſimo tempore depictum fuiſſe Auguſtinum cum indumentis monaſticis, ſed ſubſcriptio eiuſdem picturæ, quam ex induſtria omiſit, indicat eandem picturam anno 1503. factam eſſe*. Oſtendemus verò inferiùs publica vexilla ciuitatis Papienſis ante annum 1480. diuum Auguſtinum, non Monaſtico, vel Eremitico, ſed Clericali, & Canonicali habitu indutum ſemper habuiſſe.

Eodem lib. 4. cap. 4. *Veſtem nigram, atque talarem geſtabat Epiſcopus, qualem Monachus veniens ex Eremo Tagaſtæ ad Eccleſiam Hipponenſem: inde eam oſtendens, & quibus cum diuitijs electus fuerat presbyter, nonniſi cum his veſtibus*, inquit, *quibus illo tempore induebar*. Verum textus emendati Auguſtini non habent *cum his*, ſed *cum ijs*, & ſanè ſiquando Auguſtinus illum ſermonem habuit, adhuc habebat veſtes, quas ex Tagaſta ſecum tulerat ante presbyteratum, magnum fuit Dei miraculum, quia tunc ſenex erat, quando illum ſermonem ad populum Hipponenſem habuit.

IBidem ait: *Secundinus Hæreticus Monaſticis veſtibus infeſtiſſimus, Auguſtinum dicebat in tenebras infernales ex conuiuio nuptiarum cœleſtium pellendum, nigrarum cauſa veſtium*. Citatur in margine Secundinus in ſexto tomo Auguſtini ante librum contra Secundinum, equidem vt hunc Autorem excuſem, nihil aliud dicere poſſum, niſi ſomnum illum paſſum eſſe, cum Secundini epiſtolam legebat: vbi enim Secundinus in ea Epiſtola de veſtibus monaſticis loquitur? vbi dicit Auguſtinum pellendum in tenebras exteriores nigrarum cauſa veſtium? Fingit ibi Secundinus Manichæus duas naturas in homine ſecum pugnantes, alteram boni, alteram mali, quam pugnam dicit in nobis exerceri per actus virtutum, & vitiorum. Subdit deinde: *Horum in medio poſita anima, cui à principio natura ſua dedit victoriam, hæc ſi vnà cum ſpiritu virtutem fecerit, habebit cum eo vitam perpetuam, illudq; poſſidebit Regnum, ad quod Dominus noſter inuitat: ſi verò à ſpiritu vitiorum incipiat trahi, & conſentiat, ac per conſenſum pœnitudinem gerat, habebit harum ſordium indulgentiæ fontem, carnis enim commiſtione ducitur, non propria voluntate. At ſi cum ſe ipſam cognouerit, conſentiat malo, & non ſe armet contra inimicum, voluntate ſua peccabit, quam ſi iterum pudeat erraſſe, paratum inueniet miſericordiarum autorem: non enim punitur quia peccauit, ſed quia de peccato non doluit. At ſi cum eo peccato ſine venia recedat, tunc excludetur, tunc virgini ſtultæ comparabitur, tunc hæres erit ſiniſtræ manus, tunc à Domino pelletur ex conuiuio nuptiarum, nigrarum cauſa veſtium, vbi erit fletus, & ſtridor dentium, ibiq; cum Diabolo ad ignem originis ipſius, quem tua mira prudentia aut ex Archangelo factum memorat, aut nihil eſſe fatetur*. Hæc Secundinus, nihil ſupra. Videas nunc quàm fideliter, & ingenuè autor deducat, Secundinum nigris Monachorum veſtibus infeſtiſſimum, dixiſſe Auguſtinum ex conuiuio nuptiarum in tenebras exteriores pellendum nigrarum cauſa veſtium, & quàm appoſitè nigras animæ veſtes, quæquè aliud nihil ſunt, niſi peccata, ob quas veſtes iuxta parabolam Euangelicam à Secundino introductam, IV.

mali

mali homines è conuiuio nuptiarum pelluntur in tenebras exteriores, tum suis Eremitis, tum etiam B. Augustino aptauerit.

V. IBidem. Versiculo Pallium ait: *Hanc vestem ab Augustino gestari cum viderit Nectarius, Ciceronem vocat non togatum, sed palliatum, non enim ei contingit sequi Romanos rerum Dominos, gentemq; togatam, sed Græcos, & palliates Monachos, vt togam ipsam rugarum paginis resolutis palliorum imitatus speciem retorqueret bucusque, & benè Nectarius de Augustino Monacho, & palliato.* Citatur Nectarius in margine epistola 253. ad Augustinum. Cogor hic loci pro teste veritatis, verba ipsius Nectarij exscribere ex eadem epistola ducentesima quinquagesima tertia, & sunt ista: *Sumptis literis eximietatis tuæ, quibus idolorum cultum, & templorum cæremonias destruxisti, audire mihi visus sum Philosophi vocem, non illius, quem in Academia licio memorant tenebrosis humo angulis residentem, ex profunda quadam cogitatione demersum, reductis ad frontem caput implicitum genibus, vt aliorum præclara inuenta doctrinæ egenus quidam calumniator oppugnet, assertaq; præclarè, cum suum nihil defendat, accuset: sed planè excitatus oratione tua ante oculos stetit Marcus Tullius Consularis, qui innumeris ciuium capitibus conseruatis forensis campi signa victricia stupentibus Græciæ scholis laureatus inferret, tubamq; illam canoræ vocis, & linguæ, quam in criminum reos, & Reipublicæ parricidas spiritu iustæ indignationis flauerat, anhelus inuerteret, togamq; ipsam rugarum paginis resolutam palliorum imitatus speciem retorqueret.* Hæc Nectarius Augustini orationem contra idola commendans, cuius vehementiam in exaggerando errores paganorum magnificiens, inquit videre sibi visum in illa oratione Marcum Tullium Consularem, & tubam illam canoræ vocis, & linguæ, quam in criminum reos, qui Reipublicæ parricidas spiritu iustæ indignationis flauerat, anhelus inuerteret, togamq, ipsam rugarum paginis resolutis palliorum speciem imitatus retorqueret. Hic autem autor Nectarium de Augustino Monacho palliato locutum fuisse contendit. Et hæc sunt Augustinianæ cucullæ solidissima fundamenta.

Ibidem in fine capitis inquit. *Gestauit eum (scilicet baculum) Augustinus, & Ordo eius Eremiticus ad Gregorium Nonum, vt Auter est Iordanus de Saxonia.* Tria hic falsa dicit. Primùm, quod Augustinus gestauerit baculum Eremiticum. Secundò, quod Ordo Eremiticus gestauerit baculum vsque ad Gregorium Nonum: nam è contrario res se habet, quia Gregorius Nonus primus fuit, qui Eremitis baculos in manibus ferre præcepit, vt appareret, cuius essent habitus, cum eleemosynas petebant. Tertium est, quod hoc dixerit Frater Iordanus: nam ille dicit, Gregorium Primum, siue vt eius verbis vtar, beatum Gregorium illum fuisse, qui statutum fecit de baculis portandis ab ipsis Eremitis, & de Gregorio Nono nihil.

EOdem lib.4.cap.5.ad finem, citat D. Antoninum in 3.p.historiali cap.24.in fine dicentem: VI.
Dixit Ambrosius hunc, s. Augustinum in Christo genui, & postquam baptizaui eum indui cuculla nigra. Verùm præter quod malè citat cap.24. in fine, falsò etiam hoc imponit D. Antonino sicut & alia multa, quia si caput illud postremum est D. Antonini, de quo probabiliter dubitatur, tamen D. Antoninus in princ. illius capitis protestatur, se solum velle referre, quæ religiosus quidam Ordinis Eremitarum scribit. vide illum.

Eodem lib.4.cap.6.contra illos, qui negant Augustinum fuisse Monachum, producit Apologiã, siue Antidotum Riccardi Cenomani contra Censurã Erasmi in Regulam Augustini, sed perperam, quia Riccardus Cenomanus apertè indicat, quo sensu B. Augustinus se, & suos Monachos appellari voluerit, dicens: *D. Augustinus se, & suos non solùm Clericos, sed Monachos dixit, & scripsit, diuersa tamen ratione: Nam quando respicit causam, & functionẽ Clerici, separat à Monacho. Quando verò communem vitam, & concordiam considerat, confundit.* Vbi vides, ex sententia Cenomani Augustinum se, & suos permittere vocari Monachos, non ratione cucullæ Eremiticæ, vel professionis monasticæ, sed ratione vitæ communis, in qua Clerici Canonici cum Monachis conueniunt.

Eodem lib. 4. cap.7. dicit S. Antoninum agnoscere sermones ad Eremitas pro veris fœtibus Augustini. Quod falsum est, quia Antoninus solum refert dicta eiusdem Eremitæ, quæ statim in principio illius capitis acriter impugnat, vt sæpe dictum fuit. Hic est frater Iordanus.

Eodem lib.4.cap.8.loquens de baptismo Augustini refert eundem lib.9.Confess.cap.6.dicentem: *Sociauimus eum in gratia tua baptismali, educandũ in disciplina tua, nempe monastica.* Deinde citat August.7.Confess.c.8. dicentem: *Consociasti nobis & Euodium iuuenem ex nostro municipio qui cum agens in rebus militaret, prior nobis ad te conuersus est, & baptizatus, & relicta militia seculari accinctus est in tua.* subiungit: *Per militiam, in qua post baptismum vixit Euodius, Monasticam intellige.* Quæ sunt glossæ frigidæ ab hoc autore de proprio haustæ: nusquam enim legimus Augustinum militiã Christianã ad solos Monachos restrinxisse, neque Adeodatum, aut Euodiũ, Monachos, vel Eremitas fuisse.

IBidem addit: *Ad montes Pisanos deinde venit, & Eremitas illic viuentes visitauit*, sicut Licentius. VII.
eiusdẽ comes itineris in memoriã ei reuocat hoc ver. (su:

O mihi transactos reuocet si pristina soles
Lætificis aurora rotis, quos libera tecum
Otia tentantes, & candida iura bonorum,
Duximus Italiæ medio, montesq; per altos.

Verùm errat Autor hoc loco, nam præter quod falsum est, Augustinum Eremitas in monte Pisano aliquando vidisse, esto verum id esset, tamen ex verbis allegatis, aut ex alijs, quæ legi possunt in epist. 39. inter Epistolas Augustini, hoc ne per somnium quidem deduci potest, nisi dicamus, in Italia solum

lum montem Pisanum inueniri. Præter quod ille non est in medio Italiæ positus, vt patet.

Ibidem subiungit: *Hæc Baptista Mantuanus ipsum secutus Augustinum de re monastica scribentem. Apud Ostia Tiberina, vbi remoti à turbis, quia scilicet in Eremo habitaret, & in cella, de qua Gersonius mentionem facit dicens, quod Augustinus fusus piæ matris Monicæ prosequens fuerit publicè siccis oculis, occultè lacbrymosis ipse solus in cella.* Verùm decipitur Autor, nam in textu Augustini de cella, de monasterio, de monachatu nulla prorsus mentio habetur. verba Augustini sunt. *Imminente iam die, quo ex hac vita erat transitura, quem diem tu noueras, ignorantibus nobis, proueneral, vt credo, procurante te, occultis tuis modis, vt ego, & ipsa soli staremus incumbentes ad quamdam fenestram, vnde hortus intra domum, quæ nos habebat, prospectabatur, illic apud Ostia Tiberina, vbi remoti à turbis post longi itineris laborem instaurabamus nos nauigationi, &c.* Hæc Augustini Eremus apud Ostia Tiberina, hæc illius cella fuit, diuersorium vbi commorabatur, donec tempus opportunum in Africam traijciendi adesset, vbi non solus, vt Autor fingit, sed cum filio, & socijs morabatur.

In eod. cap. citat epistolam Papæ Cyriaci prohibentis, ne seculares ad dignitates episcopales eueherentur. At in Cathalogo Romanorũ Pontificum nullus nomine Cyriacus reperitur. Putarem voluisse dicere Siricij, nisi nomen Ciriaci secũdo, & tertio in textu, & in notis marginalibus haberetur: nam verba ex Cyriaco allegata reperiuntur in epistola Siricij nõ ad omnes Episcopos, sed ad vniuersos orthodoxos, in cuius 3. c. inquit: *Certè non fuit prætermittendum, quod semel, aut secundo necessitas hæreticorum intulit, contra apostolica præcepta velut lege licitum præsumi, neophitum, vel laicum, qui nullo ecclesiastico functus fuerit officio inconsideratè vel Diaconum, vel Presbyterum ordinare, quasi meliores Apostolis sint, quorum audent mutare præceptum: & qui non didicit, iam docere compelluntur. Ita nullus reperitur idoneus clericorum.* Verùm hæc verba nihil prosunt, ad probandum Augustinum fuisse monachum ante presbyteratum, & contrariũ apertè ostendunt: quod non prosint, patet, quia sicut Siricius prohibet, ne laici assumantur in presbyteros, ita prohibet monachos sacerdotes ordinari, nisi prouectæ, & maturę ætatis, & in minoribus ordinibus diu exercitatos: in epistola enim ad Himerum Episcopum Taraconensem c. 9. prohibet ne laici ante annum 30. promoueantur ad Diaconatum, & ante annum 45. ad Episcopatum, & c. 13. Quam ob causam æquè opus habuit dispensatione si fuit monachus, ac si fuisset laicus. Obesse autem manifestè sententiæ huius Autoris eadem verba probatur, quia Siricius distinguit laicos à monachis, & distinctos canones de vtrisq; condit. Vnde si Augustinus erat laicus, non erat monachus: & sic falsitatis conuincuntur glossæ huius Autoris, quibus auctoritates D. Augustini passim, & præsertim in eodem cap. interpretatur, vt cum legimus Augustinum laicum, monachum interpretemur.

Ibidem citat Cyriacum in epistola ad omnes Episcopos dicentem: *Monachos quoque, quos vitæ ac fidei institutio sancta commendat, Clericorum officijs aggregari, & optamus & volumus.* Quibus in verbis tres errores committit. Primò, quia citat ista verba ex Cyriaco Papa, qui nusquam fuit, & mirum est hunc Autorem ita notissima ignorare, sunt autem verba allegata non Cyriaci Papæ, sed Siricij, non in epistola ad omnes Episcopos, vt Autor allegauit, qui est secundus illius error, sed in epistola ad Himerum Taraconensem Episcopum, estq; caput 13. illius epistolæ. Tertius error est, quia omisit verba præcedentia ex cap. 9. & 10. in quo ætas, & conditiones ordinandorum præscribuntur. obtruncauit etiam verba sequentia, quæ sunt ista: *Ita vt qui intra trigesimum ætatis annum sunt digni in minoribus per gradus singulos promoueantur ordinibus, & sic ad Diaconatus, vel Presbyterij insignia maturæ ætatis consecratione perueniant, nec statim saltu ad Episcopatus culmen ascendant: nisi in ijs eadem, quæ singulis dignitatibus superiùs præfiximus, tempora fuerint custodita.* Quæ verba si fideliter posuisset, vt debuerat, vidisset eandem, & multò maiorem difficultatem accidisse in ordinando Augustino, siue ex monacho, siue ex laico. Vide epistolam eiusdem Pontificis in primo volumine Conciliorum, quorum fragmenta, quæ ad rem faciunt, referuntur in Decreto cap. quicunque 77. dist. & cap. Monachos quoque, 16. quæstione prima.

Eodem lib. quarto, cap. nono ait: *Augustinus verò gaudens, a se monachos (ita vocamus nunc Eremitas à Canonicis Regularibus distinctos) institutos fuisse, scribebat eis, si fratres, si filij nostri estis, vel potiùs in Christo serui vestri sumus, audite, quæ monemus, agnoscite, quæ præcipimus, sumite, quæ dispensamus.* Citatur in margine liber de Opere monachorum cap. 28. Quod hic ait, B. Augustinum, hæc scribere, quia gaudeat Eremitas, qui distinguntur à canonicis regularibus, à se institutos, est commentum de suo haustum. Quæ causæ Augustinum mouerint, ad scribendum librum de Opere Monachorum, & lib. 2. Retractationum cap. vigesimoprimo, nec opus est veris causis dissimulatis nouas non veras fingere. An autem, qui monachi olim vocabantur à canonicis regularibus distincti, nunc sint Eremitæ Augustinenses vocati, Benedictinis, & alijs antiquis monachis disputandum relinquo: si non etiam ipsis Eremitis, qui dicunt Augustinum veste nigra indutum zona pellicea sese præcingere voluisse, ad differentiam monachorum.

Eodem lib. quarto, cap. decimo inquit: *Louanienses eandem Regulam Religiosis Monachis datam affirmant, in lucem edentes eum eiusmodi titulo, prout habetur in vetustis, & vetoribus Codicibus. Regula data ad seruos Dei.* Cæterùm Louaniensibus nunquam in mentem venisse, epitheton seruorum Dei ad Eremitas restringere, ex hoc elicere

cere potes, quod sermones ad Eremitas, & librum de Vita Eremitica ex veris Augustini fœtibus reiecerunt, in tantùm vt propter hoc ipsi Louanienses ab Eremitis censores duri, & peruersi calumniatores vocentur.

Eodem lib. & cap. dicit Beatum Fulgentium Regulæ Monasticæ professorem fuisse, & hoc ex illius vita per eius discipulum scripta constare, quod dicens manifestè indicat, se vel Beati Fulgentij vitam minimè legisse, vel existimare, cæteros illam legere minimè potuisse; quomodo enim id dicere potuit, cum in toto libro Vitæ Beati Fulgentij, ne verbum quidem de Augustini Regula, vel professione monastica habeatur?

Ibidem inquit: *Vincentius etiam in Africa non ignobilis Eremita ad Patrem scribit Augustinum, & circa Regulam, si quid*, inquit, *famulus hic tuæ sanctitatis frater suggesserit florus, &c.* Citatur epistola 256. inter epistolas Augustini: Verùm epistola Vincentij non ignobilis Eremitæ in Africa ad Augustinum, quæ est, & vbi reperitur? Certè epistola 256. non est Vincentij Eremitæ, sed Valentini Abbatis Augustino familiarissimi, non Eremitæ, sed Vrbanitæ, qui pro bono regimine sui Monasterij Beati Augustini consilium non rarò quærebat, quod non solùm non nego, sed quàm maximè affirmo.

Eodem libro quarto capite vndecimo inquit: *Aliquando nonnulli sciolì, & nouatores dubitauerunt, vtrum Eremitani Sancti Patris Augustini Monachi, & Canonici Regulares vota facerent, Cui rei alma Theologorum Academia Parisiensis salubriter occurrit: & tandem, matura praecedente deliberatione conclusum, quod Religiosi Sancti Augustini, & Monachi illius temporis vouebant.*. Rectè quadrat. Erasmus damnatæ memoriæ hæreticus in sua censura Regulæ Augustini dixerat, clericos ab Augustino institutos vota non emisisse, & de solis clericis in censura loquens, quæ de Augustini cuculla, & balteo coriaceo in quibusdam libris legebantur, tanquam fabulosa respuens, fatetur, Augustinum se, & suos nunquam monachos vocare consueuisse. Canonici Regulares rogauerunt almam Theologorum Academiam Parisiensem, vt hoc dubium matura discussione, ac deliberatione habita resoluerent. Edidit ob id Ricardus Cenomanus eruditissimam Apologiam contra Erasmum, Antidotum nuncupatam: in ea Apologia ostendit, Augustinum se, & suos aliquando Monachos vocare: sed aduertit æquiuocationem nominis Monachi, opinionis errorem peperisse, & subiungit: *Itaque Augustinus quando respicit causam, & functionem, separat à monacho: quando verò communem vitam, & concordem considerat, confundit.* Eremitarum verò non solùm non meminit, sed propter nonnullos, qui æquiuocatione nominis monachi in errorem labebantur, & ipsi alios in errorem labebantur, data opera aduertere voluit, qua ratione Augustinus suos clericos monachos vocauerit, ob vitæ nimitum communitatem. Demùm Parisiensis Academia re maturè discussa sequens Decretum promulgauit, extractum ex registro facultatis Theologiæ in Vniuersitate Parisiensi.

Anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo nono die Sabbati vltima Ianuarij, fuit cógregata sacra Theologiæ facultas apud Sanctum Maturinum per iuramentum, post Missam de Spiritu sancto, super difficultate orta circa censuram Erasmi super tertiam Regulam Religiosorum Sancti Augustini. Dubitabatur autem à plerisque; an Religiosi vouebant tempore Augustini, & ad supplicationem fratrum Sancti Victoris, qui petebant solutionem illius difficultatis, facultas disputauit de materia illa, non solùm per deputatos, sed per totam facultatem disputatum est diligenter. & tandem matura pracedente deliberatione conclusum fuit, quod Religiosi Sancti Augustini, & Monachi illius temporis vouebant: & quod illa censura Erasmi non est probanda, sed est scandolosa: & apologia Magistri nostri Cenomani contraria illi censuræ, est recipienda, & digna, qua imprimatur. Hinc vides, neque Erasmum, neque Ricardum Cenomanum, neque Academiam Parisiensem de Eremitis Augustinensibus dubitasse, an illi tempore Augustini vouerent, & tamen iactat confidenter hic Autor, per eandem Academiam definitum esse, quod Eremitæ Augustiniani tempore Augustini vouebant.

Eodem libro quarto capite duodecimo inquit: *Ita confirmata ejs Religio Fratrum Eremitarum Sancti Augustini ebari, & accepti Romanis Pontificibus, & specialiter Innocentio Primo, qui constitutionem fecit de omni Ecclesia, & Regulis monachorum.* Citatur in Margine Platina in Innocentio Primo, lege Platinam, & omnes, qui vitas Romanorum Pontificum scripserunt, nunquam inuenies, ante Innocentium Tertium Religionem Eremitarum confirmatam, sed nec etiam ipsam Augustini Regulam, licèt multi Pontifices, & Concilia illam vti approbatam omnibus canonicis clericis, & etiam Canonissis seruandam proponant, de qua re supra dictum fuit. Platinæ verba sunt: *De Iudæis quoque, & Paganis, dequè monachis Regulas quasdam tulit.* At si hoc est Ordinem Fratrum Eremitarum confirmare, cur non etiam Ordo Iudæorum, & Paganorum confirmatus dicitur? Deinde aliud est facere Regulas pro Iudæis, & Paganis, & etiam pro Monachis: aliud est Regulas Iudæorum, vel Paganorum, vel Monachorum confirmare, Platina primum dicit, non autem secundum. Dices apud Anastasium, & Damasum in Innocentio Primo ita haberi? *Hic constitutum fecit de omni Ecclesia, & de Regulis Monasteriorum, & de Iudæis, & Paganis:* Sed hoc non est allegare Platinam. Deinde non dicit, quod fecerit constitutum de Regulis Monachorum, sed Monasteriorum, & ne te diutius teneam, vide hæc statuta, siue istas regulas ab Innocentio Primo factas in epistola illius secunda ad Victricium capite decimo, & refertur in capite

de

de Monachis decimasexta quæstione prima. Sed vt videas, quòd falsum sit, quòd Innocentius primus, vel Ordinem Eremitarum, vel Beati Augustini Regulam confirmauerit, audi hunc ipsum Autorem in eodem capite in verbis antecedentibus hæc scribentem: *Antonius, Basilius, Augustinus Autores Religionum fuerunt, nec vllam leguntur a Pontifice approbationem quæsiuisse, propterea quod non dum extaret ius Ecclesiasticum id præcipiens. Hæc Illustrissimus Cardinalis Bellarminus. Vnde Ordo Fratrum Augustinensium confirmatus relucet absque solemni Romani Pontificis approbatione, quod Gersonius ita confirmat.* De Religiosis antiquis non *legimus aliquam approbationem expressa Sedis Apostolicæ quæsiuisse: sed earum vitam sanctam Ecclesia sciente, & multis viris Sanctis, & approbatis communicante, & multa & varia priuilegia concedente, erat eorum plena confirmatio.*

Eodem libro quarto, & capite duodecimo ad finem inquit: *Vnde Innocentius Papa Tertius ante ipsum Concilium Lateranense, Vlyssiponensi, & Conimbricensi Episcopis præcipiens, vt cogerent famiuam quandam habitum Ordinis Sancti Patris Augustini resumere, quippe quæ in manibus vnius ex illius Ordine Eremitæ votum castitatis emiserat. Hæc Azorius libro duodecimo Institutionum moralium capite vigesimo tertio.*

Verùm illius pace dupliciter decipitur. Primò dum ait, Innocentium Tertium in ea epistola dicere illam fœminam votum emisisse in manibus vnius ex Ordine Sancti Patris Augustini, textus præ manibus omnium habetur in capite insinuante. qui Clerici vel vouentes. Secundò cum ait, hoc dicere Azorium: Nam Azorius dicit se, quæ Eremitani pro illorum antiquitate adstruenda comminiscuntur, solùm referre, & contrariam sententiam Canonicorum probabiliorem sibi videri, & neque in Decreto, neque in Decretali huius Ordinis vllam prorsus mentionem haberi: Sed solùm in duobus locis in sexto libro Decretalium. Vide illum.

VIII. Eodem libro quarto, capite decimo tertio inquit, Beatum Augustinum post primum Monasterium in Agro Tagastensi exstructū ob multitudinem, & inquietudinem multorum aduentantium inde ad duo miliaria recessisse ad quemdam montem altissimum, ad quem non nisi per viam valdè aridam, & pœnosam adiri poterat, &c. Hæc inquit Sigibertus Beato Augustino notissimus in epistola ad Macedonium. Miror huius generalis Chronistæ diligentiam, & fidem in testimonijs historicorum referendis. Sigiberrus, siue quisquis fuerit autor illius Epistolæ ad Macedonium scribit, Aug. primum monasterium apud Hipponem in horto Valerij exstruxisse: hic autem ex Sigiberto in agro Tagastensi exstructum affirmat. Deindè ait Sigibertum Augustino notissimum fuisse: At Sigibertus vt supra capite vigesimo nono notatum est anno Domini 1111. fatis concessit.

Eodem capite dicit, illum Ciuem Hipponensem Beati Augustini amicum, propter quem lucrandum ille ex agro Tagastensi Hipponem venerat, cuius meminit Possidius capite tertio, & idem Beatus Augustinus sermone primo de Communi vita Clericorum, fuisse Bonifacium Comitem, cui Beatus Augustinus epistolam septuagesimam scribit, idq; ex Ipsa epistola nititur comprobare. At facilius ignem ex aqua elicere poterit, quàm ex illa epistola quod autor intendit: nam ex illa epistola apertè habes, Bonifacium Comitem, quo tempore Beatus Augustinus Hipponem iuerat, vxorem habuisse, ea verò defuncta ipsi Bonifacio Monasterium ingredi volenti, Beatum Augustinum, vt in seculo pro Ecclesiæ defensione contra molestias Barbarorum maneret, seruato proposito castitatis, suasisse. Verba Beati Augustini sunt: *Nempè omnes actus publicos, quibus occupatus eras, relinquere cupiebas, & in ocium sanctum conferre, atque in ea vita viuere, in qua serui Dei Monachi viuunt. Vt autem non faceres, quid te reuocauit? nisi quia considerasti, ostendentibus nobis, quantum prodesset Christi Ecclesiis, quod agebas, si ea sola intentione ageres, vt defensa ab infestationibus Barbarorum, quietam, & tranquillam vitam agerent, sicut dicit Apostolus, in omni pietate, & castitate: tu autem ex hoc mundo nihil quæreres, nisi ea, quæ necessaria essent huic vitæ sustentandæ tuæ, ac tuorum accinctus, balteo continentiæ, & inter arma corporalia spiritualibus armis tutiùs, fortiùsq; munitus. Cum ergo te esse in hoc proposito gauderemus, nauigasti, vxoremq; duxisti, &c.*

Eodem libro quarto, capite decimo quarto ait: *Satis inde superq; notum istud monasterium Hipponense non esse Canonicorum, hos enim Beatus Augustinus, non vbi factus Presbyter, sed Episcopus instituit.* Citat Possidium in vita Augustini cap. quinto, ipsum Beatum Augustinum epistola septuagesima nona, sed falsò, nam verba sunt in epistola septuagesima sexta. Innocentium primum epistola secunda ad Victricium: Omnia tamen extra propositum, & perperam, nullus enim Autorum, quos citat, dicit monasterium illud clericorum non fuisse. E contrario Possidius capite vndecimo dicit, ex illo monasterio consueuisse accipi clericos Ecclesiæ Hipponensi, & alijs, & capite quinto ait, quòd factus Presbyter monasterium intra Ecclesiam mox instituit, quod Ecclesia, & etiam ipsi Eremitæ interpretantur de monasterio clericorum, cum dicunt in officio: *Factus ergo Presbyter monasterium Clericorum mox instituit.* Nec valent frigidæ glossæ recens excogitatæ ad obtrudendas nebulas veritati, quod instituerit monasterium Clericorum, quia Eremitæ facti sunt Clerici. Nunquam Eremitæ facti sunt Canonici IX.

nici Cathedralium, quomodo illi Clerici fiebant passim Canonici Cathedralis Hipponensis, & aliarum, hæc falsa sunt. legite Iordanum libro secundo in Vitas Fratrum capite decimo quarto ista commenta vana reijcientem, ac scribentem. Et cantatur in antiphona, quòd factus Presbyter monasterium Clericorum mox instituit: non dicit Monachorum, sed Clericorum.

Ibidem ait: *Nec de alijs, quàm de Eremitis Hippone Clericis, & ita iam institutis Tagasta, & Carthagine, multisq; Africa locis loquitur adhuc Monachus ex Campania Sanctus Paulinus ad Magistrum suum Alipium. eos ita salutare iubens: Benedictos sanctitatis tuæ comites, & imitatores in Domino Fratres (si dignantur) nostros tum in monasterijs Carthagine, Tagasta, Hippone, Regio, cum totis Parochijs tuis, atque omnibus tibi locis Domino Catholicè seruientes, multo affectu, & obsequio salutari rogamus.* At quòd Alipius Paulini Magister fuerit, vndè obsecro hausit? cum quo tempore illam epistolam ab autore allegatam, quæ est num. 35. inter epistolas Augustini, scribebat Paulinus, nedum ipsum Alipium satis nosset, nec vicissim illi notus esset, vt ex serie epistolæ patet. Vbi etiam reperit illos, de quibus Paulinus scribit, non alios, quàm Eremitas Hippone, & Carthagine Clericos factos esse potuisse? Satiùs fecisset si hoc vel leui coniectura probasset.

Ibidem. *Multi denique ex ipsis Eremitis assumebantur ex monasterijs ad seruiendum Ecclesijs Cathedralibus, prout necessitas postulabat, de qua re Possidius. Ex monasterio, quod per illum memorabilem virum Augustinum & esse, & crescere cæperat, magno desiderio poscere, atque accipere Episcopos.* Et in verbis præcedentibus ad idem probandum citat verba Possidij capite quinto dicentis, bono præcedente exemplo accepta ab Episcopis potestate presbyteri nonnulli tractare cœperunt verbum Dei. Et alia verba Augustini epistola septuagesimaseptima ad Aurelium. Verùm omnia figmenta sunt. Lege librum Possidij, lege epistolam Augustini, nihil in locis allegatis de Eremitis reperies.

X. Lib. 4. cap. 15. dicit Eremitas, vel Monachos assumptos ad Ordines Clericales, vel ad Episcopatum deposito pallio, & cingulo monachali clericalibus indumentis vti consueuisse, vt essent conformes alijs clericis. Allegat textum Cœlestini primi in epistola ad Episcopos Viennensem, & Narbonensem. Primò quod ait, Monachos ad sacerdotium assumptos, siue etiam ad Episcoparum, habitum monasticum deponere potuisse, vel consueuisse, & habitum clericalem assumpsisse, falsum omnino est. Nam Pontifices, qui Monachis concesserunt, vt pro Ecclesiarum necessitate, vel vtilitate, monachi possent ad sacros Ordines promoueri, id catenus permiserunt, si salua manerent tum propositum, tum etiam alia monastica instituta. Ita Innocentius primus in capite de Monachis decima sexta quæstione prima, & Gelasius Primus capite Priscis quinquagesima quinta distinctione, & quia externus habitus signum est internæ professionis, vt notat Diuus Thomas quæstione centesima octuagesima quinta, art. 8. ideò vsus Ecclesiæ Catholicæ semper obtinuit, vt Monachi ad Episcopatum assumpti proprium habitum retinerent. Et miror hunc autorem contrarium dicere sine teste, contra antiquissimam consuetudinem Ecclesiæ, cuius initij non extat memoria, vel notitia apud nos. Sed esto verum id esset, quod tamen falsissimum est, adhuc magis falsum est, quod hoc scribat Cœlestinus in epistola allegata. Et mihi quidem videtur hæc licentia non ferenda, vt cuinis licitum sit literis Pótificum quicquid placuerit, pro eius libito imponere. Referam verba eiusdem Papæ ex illius epistola, quæ habetur in primo volumine Conciliorum ante Concilium Ephesinum. *Didicimus*, inquit, *quosdam Domini sacerdotes superstitioso potius cultui inseruire, quàm mentis, vel fidei puritati: sed non mirùm, si contra Ecclesiasticum morem faciunt, qui in Ecclesia non creuerunt, sed alio venientes itinere secum hac in Ecclesiam, qua in alia conuersatione habuerant, intulerunt. Amicti pallio, & lumbos præcincti credūt se scripturæ fidem non per spiritum, sed per literam completuros. Nam si ad hoc ista præcepta sunt, vt taliter seruarētur, cur non fiunt pariter, quæ sequuntur, vt lucernæ ardentes in manibus vnà cum baculo teneantur? Habent suum ista mysterium, & intelligentibus ita clara sunt, vt magis, quàm decet significatione seruentur. Nam in lumborum præcinctione castitas, in baculo regimen pastorale, in lucernis ardentibus boni fulgor operis, de quo dicitur, opera vestra luceant, indicantur. Habent tamen istum forsitan cultum, morem potiùs, quàm rationem sequentes, qui remotioribus habitant locis, & procul à cæteris degunt. Vnde hic habitus in Ecclesijs Gallicanis; vt tot annorum, tantorumq; Pontificum in alterum habitum consuetudo vertatur? Discernendi à plebe, vel cæteris sumus doctrina, non veste, conuersatione, non habitu, mentis puritate, non cultu. Nam si studere incipiamus nouitati, traditum nobis à patribus Ordinem calcabimus, vt locum superuacuis superstitionibus faciamus. Rudes ergo fidelium mentes ad talia non debemus inducere, &c.* Vide quæsò, an de habitu Monachorum abijciendo, cum ad Sacerdotia, & Episcopatus assumebantur, an potiùs de habitu superstitioso ab Hæreticis, vel ab his, qui de hæresi ad Ecclesiam veniebant, introducto loquatur? Quem omnino abijci Cœlestinus præcipit, & diligenter caueri, ne locum superstitionibus faciamus. Crediderim ego Cœlestinum de superstitioso habitu quorundam Monachorum, hæreticorum tamen Eustathianorum nūcupatorum, locutum, contra quos tempore Syluestri Papę primi celebratum est Conciliū Gangrense. Hi enim inter alias superstitiones pallijs omnino vtendum docebant, & à birris, siue alia

veſte communi abſtinere iubebant. Extat Canon dicti Concilij duodecimus in ordine, qui ſuperſtitionem illam ſub pœna anathematis interdicit: & refertur in decreto cap. ſi quis virorum trigeſima diſtinctione. Vtcunque ſit, hoc certum, eos, qui ſuperſtitioſum illum habitum in Gallias introducere volebāt, de hereſi ad Eccleſiam veniſſe, ac fortè de longiſſimis terrarum ſpatijs, puta ex Oriente, vbi Euſtathianorum Monachorum reliquiæ fouebantur: nam dicit Cœleſtinus, quod illi in Eccleſia non creuerant, ſed alio venientes itinere, ſecum hæc in Eccleſiam, quæ in alia conuerſatione habuerunt, intulerunt. Et infra. Habent tamen iſtum forſitan cultum, morem potiùs quàm rationem ſequentes, qui remotioribus habitant locis, & procul à cæteris degunt. Si autem concedat autor Cœleſtinum de ſuis Eremitis loqui, nolo eſſe obſtinatus in contradicendo, dum tamen illos Beatiſſimi Patris Auguſtini familiæ non adſcribat.

XI. Lib. 5. cap. 8. inquit. *Illuſtriſſimus verò Bellarminus breuem fecit, & doctam dilucidationem, vt germanos Auguſtini fœtus agnoſceremus, ſed a Louanienſibus differt ſolùm in ſequentibus. in primo tomo librum de Vita Eremitica, &c.* Vt qua fide Bellarminum, & alios referat, apud omnes ſemel conſtet, ponam hic illius verba, & è regione verba Cardinalis Bellarmini. Autor ex Bellarmino. *In primo tomo librum de Vita Eremitica ambigo an ſit Auguſtini, cum nec in Retractationibus, nec in indiculo reperiatur.* Bellarminus in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis in Auguſtino in Cenſura operum tomi primi. *Liber de Vita Eremitica non poteſt eſſe Auguſtini, cum in eo nominentur Sancti Patres Benedictus, & Gregorius.* Autor ex Bellarmino. *In ſecundo tomo item epiſtola ſexdecim ad Bonifacium nempè centeſima ſexageſima ſecunda, & catera non videntur eſſe Auguſtini: non tamen eſt euidens, non eſſe Auguſtini.*

Bellarminus in cenſura tomi ſecundi. *Epiſtola ſexdecim Auguſtini ad Bonifacium, & Bonifacij ad Auguſtinum, quæ interſeruntur inter epiſtolam ad Honoratum de fuga in perſecutione, & epiſtolam ad Ediciam de voto continentia, non videntur eſſe Auguſtini: ſed breuiſſimæ ſunt, & non multùm refert eius ſint.*

Autor ex Bellarmino in tomo tertio. *Speculum tribuitur a Poſſidio non ſolùm in indiculo, ſed etiam in vita S. Auguſtini, tametſi fortaſſis aliquis mutauerit textum ſcripturæ, vt pro eo, quem Auguſtinus poſuerat, poſuerit ipſe eum, quem noſtra tranſlatio habet.*

Bellarminus in cenſura tomi tertij: *Liber, qui dicitur Speculum, quamuis de eius Autore aliqui dubitauerint, verè S. Auguſtini eſt, nam & habetur in indiculo Poſſidij, & ipſe idem Poſſidius in vita S. Auguſtini tradit hunc librum ab Auguſtino fuiſſe conſcriptum.*

Autor ex Bellarmino in tomo ſexto. *Liber de Fide contra Manichæos a nemine reprehenditur, & videtur planè Auguſtini.*

Bellarminus in cenſura tomi ſexti. *Liber de Fide contra Manichæos, non videtur eſſe Auguſtini, quia non fit eius mentio in Retractationibus, neque in indiculo Poſſidij, & quia vtitur Phraſibus inſolitis Auguſtino, vt eſt illa cap. 18. Si Deus incorruptibilis eſt, &c.*

Autor ex Bellarmino in tomo ſeptimo. *Liber contra Fulgentium Donatiſtam incertum eſt an ſit Auguſtini, cum non habeat, aliquod teſtimonium ab aliquo autore graui.*

Bellarminus in cenſura tomi ſeptimi. *Liber contra Fulgentium Donatiſtam dialogus eſt, &c. & certè nihil eſt in hoc dialogo, vndè probari poſsit, autorem eius non eſſe Auguſtinum, niſi quod eius mentio non habetur in Retractationibus, neque in indiculo: Sed fieri poteſt, vt in tanto numero librorum tam ipſe Auguſtinus, tum Poſſidius vnius libelli oblitus fuerit.*

Lib. ſexto, dicit corpus Beati Auguſtini conceſſum fuiſſe Eremitis ex quodam Chronico ſui Pamphili. Quod in tantùm à vero abeſt, vt Eremitæ Auguſtiniani vſque in hunc diem, neque Auguſtini corpus viderint, nec locum vbi Sanctiſſimi Patris reliquiæ conduntur, illic repoſitæ ob timorem Gallorum, ne ſubriperentur, antequam Eremitæ ex conceſſione Ioannis Vigeſimi ſecundi admitterentur ad Eccleſiam D. Petri in cœlo aureo. XII.

Eodem libro 6. cap. 7. de Conſtitutionibus Petri Portuenſis loquens, illas cum Auguſtini regula confundit.

Dies deficerent, ſi omnia huius autoris menda hic forent ſcribenda, vnum pro Colophone adnotabo, eodem libro ſexto, pagina 171. ex relatione Oldradi Epiſcopi Mediolanenſis ſcribit, reliquias Beati Auguſtini ex Sardinia Papiam translatas anno Domini 797. pridiè Kalendas Martij. Qua in re manifeſtè errat. Hæc enim translatio per Luitprandum Regem Longobardorum facta eſt, quod nullus negabit: Luiprandus verò ſub anno 744. extremum diem obierat, quod ex Paulo Diacono Baronius ibidem notauit. Regnum etiam Longobardorum anno 774. euerſum eſt, vt ibi pariter Baronius ex Annalibus Francorum obſeruauit. Sed indulgeo Chroniſtæ in hiſtorijs Longobardorum minùs verſato. Saltem vidiſſet epiſtolam Oldradi, quam allegauit, nam illam videre poterat apud eundem Baronium tomo nono, ſub anno 725. quo anno eiuſmodi translationem Rege Luitprando procurante factam in hunc modum ſcribit: *Domino Regum pijſsimo Carolo Magno Petrus Oldradus indignus Mediolanenſium Archiepiſcopus perennem in Chriſto coronam. Opus, quod celſitudo veſtra, &c.* Et infra. *Vnde Luitprando Aſprandi filio Longobardorum Rege, quo tempore à die obitus ipſius Sancti Patris, ſcilicet Auguſtinus ducenti, & octoginta anni deuoluti fuerant Regno Longobardorum adepto, & perſeuerante*

in vero Religionis proposito, quippe qui protector, & defensor fidelis Ecclesiarum Dei existit, &c. & infra *legatos suos proceres nobiles cum magno pondere auri, & argenti transmisit in Sardiniam, & redimentes sanctum corpus a Barbaris, nauiq; illud imponentes, Dei misericordia, & ingenti eorũ gaudio plenis velis per tranquillum mare in vnius diei, & noctis spacio perducti sunt ante portũ, & stationem Ianuensem*, & infra. *Hæc translatio corporis S. Augustini facta fuit pridie Calendas Martij, sedente in sancta Petri Sede Gregorio bo. me. eius nominis secundo, &c.* Vtrùm autem Gregorius secundus vixerit anno 797. quo anno hic Autor prædictam translationem factam scribit, non opus est nunc demonstrare. Et demùm cum litera Oldradi sub anno 796. data fuerit, quomodo potuit Chronista non penitùs obliuiosus eandem translationem in sequentem annum reijcere?

Caput trigesimumseptimum.

Quæ Cornelius Lancillottus in libro de Vita S. Augustini, ad illius monachatum adstruendum, aut falsò, aut perperam allegauit.

I. FRater Cornelius Lancillottus, qui nuper tres libros de Vita S. Augustini edidit, quos impressores Colonienses in nouissima librorum Sancti Augustini editione, cum vita ipsius Augustini per Possidium exarata in limine primi tomi imprimendos curauerunt, vt de sua fide, ac diligentia legentes certiores redderet, statim in principio operis epistolæ sub nomine Possidij ad Macedonium scriptæ fragmentum ponit. *Augustinus, inquit, homo cœlestis, imago diuinitatis, Pater Patrum, Doctor Doctorum, abyssus sapientiæ &c. Augustinus par Angelis in feruore, par Prophetis in absconditorum mysteriorum reuelatione, par Apostolis in prædicatione, par Martyribus in desiderando passionem, par Confessoribus in disciplinarum traditione, & par Virginibus in continentia obseruatione.* & concludit. *Si omnia membra verterentur in linguas, adhue nõ esset sufficiens ad laudandum tantum Patrem, & Doctorem.* Hæc epistola similis est illi, quæ sub nomine Sigiberti Augustino familiarissimi ad Macedonium circumfertur, & ex eadem officina edita, hoc vno excepto, quod non ita mendacijs scatet, fortè quia autor integrum exemplum non posuit, sed illius fragmentum. Stilus omnino diuersus à stilo Possidij. Huius epistolæ nullus Autor fide dignus meminit. Et vbi quæso tandiù latuit? Vocat Augustinum imaginem diuinitatis, quod etsi aliquo sensu bono, & Chatholico admittatur, apud Doctores in vsu non est: nam esse imaginem diuinitatis est proprietas, quam Paulus Christo tribuit ad Colossens. 1. Secundò Augustinum Apostolis in prædicatione parem facit. Verùm neque Possidius in vita Augustini, neque Ecclesia in eius officio tantum illi tribuere audet. Sed post Apostolos in dispensando Dei verbo illi secundas concedit. *Post quos, inquit, secunda dispensandi verbi Dei primo refulsit gratia.* Tertiò, inquit illum parem fuisse Virginibus in continentiæ obseruatione, quod falsũ esse nullus ignorat, nec puto Augustini discipulum, & virum alioqui sanctissimum, Magistrum, & patrem mendacijs honorare voluisse, cum non deesset campus feracissimus laudum verissimarum.

Lib. 1. cap. 38. probat Augustinum, quando in Ostijs Tiberinis morabatur, in Africam rediturus, monachum fuisse, siue Eremitam. Allegat Augustinum lib. 9. Confess. cap. 10. at nec ibi, nec alibi hoc dixit Augustinus.

Ibidem dicit, Paulinum Nolanum hortari Vincentium ad vitam eremiticam, citat epistolam 36. inter epistolas Augustini. Vide illam, & omnes Augustini epistolas. nihil tale reperies.

Lib. 2. cap. 1. fatetur, inuentam Medioiani epistolam Valerij Hipponensis Episcopi ex Africa Mediolanum missam, eamq; ex Bibliotheca Mediolani Ducum Græco sermone scriptam, latinitate postea donatam. At de dicta epistola cuius fidei esse possit, dictum est supra capite vigesimo octauuo. II.

Eodem lib. cap. 4. dicit, Augustinum fuisse Monachum, vt contradistinctum à Clerico, citat Possidium in vita Augustini cap. 2. lege illum, nihil inuenics.

Ibidem fatetur seruari in Bibliotheca Vaticana librum vetustum August. de Cognitione veræ vitæ, in cuius fine dicitur, illum scriptum fuisse Eremitis in monte Pisano. Verùm de hoc libro diximus capite præcedenti, vel non esse Augustini, vel in monte Pisano ab Augustino scriptum minimè fuisse, qui in monte Pisano non fuit, & fortè illum non vidit.

Eodem libro cap. 5. dicit ex sermone 49. de diuersis haberi, Augustinum portasse tunicam longam, zona præcinctam cum cuculla. Sermo præ. omnium manibus est videlicet sermo primus de Comm. vita Clericornm, in quo de zona, cuculla, & veste longa, nec iota vnum, nec vnus apex.

Ad idem citat Martyrologium Romanum Petri Morselini. Verùm istud non est Martyrologium Romanum, neque in Martyrologio Romano aliquid tale reperitur.

Eodem lib. & cap. ad finem inquit: *Quam rem etiam confirmat illud, quod Augustini sequacibus Eremitis idem habitus decretus est aliquot ante seculis, ac contra reprehensores fuit pronunciatum à Leone Primo, & Alexandro Quarto. Sedes* (inquit Diuus *Antoninus in fine tertiæ partis historiarum*) *Apostolica aspiciens ad primam*

mam Ordinis originem, habitum superiorem eis determinauit, immo veriùs dudum per S. Augustinum determinatum declarauit, statuendo videlicet, quod eorundem s. Eremitarum S. Augustini habitus exterior esset cucullus nigri coloris.

Hic multò minus vera dicuntur. Primò falsum est, Augustinum cucullam nigram gestasse, aut zonam pelliceam, ex Augustino serm. 2. de comm. vita Clericorum. Secundò falsum est, quod propter hoc Summi Pontifices hunc habitum Eremitis decreuerint. Causæ verò, propter quas illum decreuerunt, ex bullis Gregorij IX. Innocentij IV. & Alexandri IV. apparent. Tertiò multò magis falsum est, quod contra reprehensores per Leonem Primum, & Alexandrum IV. fuerit pronunciatum. Et quidem Leo Primus de hoc nihil statuit, nec Autor illius decretum producit. Alexander verò IV. non pronunciauit contra negantes Augustinū cucullam nigram zona pellicea desuper cinctam gestasse, aut eiusmodi habitū Eremitis determinasse. absit: sed pronunciauit contra Eremitas nolentes eiusmodi habitum à Sede Apostolica præscriptum gestare, quos Ecclesiasticis censuris ad id compellendos esse mandauit, vt sublata eiusdem habitus confusione cessarent scandala, quæ in dies oriebantur in non modicum detrimentum Fratrum Minorum, quos piorum eleemosynis per simulationem eiusdem habitus fraudabant. Quartò adhuc falsum est, hæc dicere D. Antoninum, nam vt sæpe aduertimus, D. Antoninus in postremo illo capite non ex propria sententia loquitur, sed cuiusdam Eremitæ verba referendo, quæ acriter impugnat.

III. EOdem lib. 2. cap. 7. inquit: *Hanc ob causam venerabilis ille senex Augustinum rogauit, vt scripto sibi, suisq; traderet aliquam viuendi normā, quæ veterum Monachorum consuetudini foret accommoda, quod quidem Augustinus ei libens præstitit.* Allegatur Sigibertus in Chronico. Legatur Sigibertus in Chronico nihil tale inuenietur. Inuenitur verò in Epistola sub nomine eiusdem Sigiberti ad Macedonium, quæ cuius sit fidei, & autoritatis, supra dictum fuit, & mea quidem opinione Autor Sigiberti Chronicum non vidit: non enim dixisset Sigibertum, qui hæc de Augustino scribit, autorem Chronici fuisse, quod anno iiij. absolutum fuit.

Cap. 9. dicit, Augustinum Eremitis in Tuscia degentibus Regulam scripsisse: allegat Antoninū, sed frustra, nam vt dictum est, Antoninus non ex propria sententia loquitur, sed ex relatione Eremitarum.

Cap. 10. dicit, Augustinum fuisse in annis triginta quinque, quando illius mater Monica ex hac vita migrauit, citat Augustinum lib. 9. Confess. c. 11. Verùm ex Augustino constat illum tunc fuisse ætatis annorum triginta trium. de qua re dictum est supra cap. 4. & 5.

Cap. 11. Allegat Augustinum lib. 22. de Ciuitate cap. 8. sic dicentem: *Venientes enim de transmarinis me, & fratrem meum Alipium nondum quidem Clericos, sed iam Deo per religiosæ vitæ obseruantiam seruientes, vt erat cum tota domo sua religiosissimus, ipse susceperat, & apud eum tunc habitabamus.* At hæc verba. *Per religiosæ vitæ obseruantiam.* Autor de suo addidit ad vitam Eremiticam insinuandam, quod tamen frigidum est, nam si per religiosæ vitæ obseruantiam intelligi deberet vita Eremitica, etiam ille Vincentius, quem textus dicit fuisse cum tota domo sua religiosissimum, necessariò cum ipsa domo sua fuisset frater Eremita.

Cap. 12. ex Baronio scribit, Augustinum in Eremo apud Tagastam triennio degisse, ibiq; circa medium triennij librum de Magistro scripsisse. Baronius hoc non dicit, sed quomodo Autor hoc dicere potuit, qui scribit Augustinum fuisse ætatis annorum 35. quando illius Mater corpore soluta est? & tamen Augustinus 9. Confess. cap. 6. scribit Adeodatum libri illius interlocutorem, qui fuit baptizatus cum illo in annis quindecim, mortuum in Africa in annis 16.

Cap. 13. dicit, Augustinum post primum monasterium Tagastæ extructum, aliud in monte circiter duo milliaria distanti à primo monasterio extruxisse. Citat Sigibertum in Epistola ad Macedonium. Verùm Sigibertus dicit, primum monasterium iuxta Hipponem in horto Valerij exstructum, non prope Tagastam. idem etiam de secundo in monte illo circiter duo milliaria distante affirmat.

Cap. 15. dicit, Monasterium Hipponense extructum fuisse in horto illius Ciuis Hipponensis, propter quem videndum Augustinus Hipponem iuerat. At Augustinus serm. de comm. vita Clericorum dicit, se illud in horto sibi ab Episcopo Valerio ad id donato, instituisse. *Cognito*, inquit, *instituto, & voluntate mea B. memoriæ senex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nunc est monasterium.*

CAp. 16. dicit, Ordinem Eremitarum approbatum fuisse ab Innocentio I. à Sixto III. & Leone I. Puto si Venerabiles Patres Eremitæ istas approbationes haberent, non in contentionibus, quas super illorum antiquitate non solùm cum patribus Illustrissimi Ordinis Prædicatorij, sed etiam cum Monachis, & Canonicis Regularibus non semel excitauerunt, aliquando illas produxissent, quas tamen nunquam produxerunt, nec producent. IV.

Ibidem subiungit: *Fuit tamen in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. anno 1215. propter eos, qui vocabantur pauperes de Lugduno Ordo noster rursus approbatus.* Cui dicto fides adhiberetur, si locum, & verba Concilij notasset, in quibus eiusmodi approbatio habetur: nam apud Latinos hic locus adhuc ignoratur, & puto etiā apud Germanos.

Ibidem subdit: *Ideoq; Pontifex Innocentius ante supradictum Concilium Lateranense de hoc ordine approbato sentiens, ac loquens Priori cuidam Ordinis Augustinianorum imperat, vt declaret excommunicatum Archiepiscopum Cantuariensem eo quod Priorem quendam Augustiniani Ordinis post*

appellationem ad Sedem Apostolicam excommunicationi subiecerat. Ego verò sine iactantia affirmare possum, me omnes huius Pontificis Epistolas vidisse, quas etiam apud me teneo, & de Ordine Eremitarum Augustinensium ne vnam minimam syllabam in illis contineri. Reperiuntur autem in primo libro dictarum Epistolarum epistolæ directæ Prioribus Sancti Augustini, & Sancti Hilarij, quibus Innocentius mandauit, Archiepiscopum Cantuariensem excommunicatum denunciare, quòd Priorem monasterij Sancti Saluatoris, & dictæ Ecclesiæ Cantuariensis post interpositam legitimam appellationem ad Sedem Apostolicam excommunicationi subiecerat. Verùm monasterium Sancti Saluatoris Cantuariensis, & similiter monasterium Sancti Augustini Eremitarum Augustinensium domus nunquam fuisse, illius pace verum non est: fuerunt enim monasteria celebertima præclarissimi Ordinis S. Benedicti, quod nullus, qui Anglorum historias legerit, ignorat.

Ibidem subdit: *Et lib. 2. Epistolarum literis ad Vlyssiponensem, & Conimbricensem Episcopos anno 1199. circa Calendas Decembris datis præcipit, vt rogant fœminam quandam habitum Sancti Augustini resumere, quòd in manibus cuiusdam Eremitæ Augustiniani votum castitatis emisisset*. Verba huius Epistolæ referuntur in capite insinuante Qui Clerici, vel vouentes, vbi de Eremitis Augustinianis nihil, cuius verò Ordinis illi essent, de quibus textus loquitur, suo loco dicemus.

Ibidem ait: *D. Antoninus asserit 3. par. tit. 24. cap. 13. hanc propagationem ab ipsomet Augustino deductam sine interruptione, in quadam simplicitate permansisse etiam ad hoc vsque Concilium Lateranense, in quo neutiquam fuit Ordo approbatus, vtpote qui iam floreret*. D. Antoninus cap. non tertiodecimo, vt autor citat, sed quartodecimo in principio, cùm hanc sententiam Autoris ex quodam Eremita dicti Ordinis recitasset, illam vt falsam, & impossibilem reiecit. Illius verba posuimus supra cap. 19. Si verò dictus Ordo Eremitarum, quòd iam floreret, non fuit approbatus, cur Autor paulò superiùs in eodem capite dixit, quòd in eodem Concilio sub Innocentio III. propter eos, qui vocabantur pauperes de Lugduno, fuit approbatus? Nam esse, & non esse approbatum ab eodem Concilio, sunt contradictoria, inter quæ medium non datur.

V. Ibidem subdit: *Ex vetustissimis, & certissimis ipsius Ordinis monumentis apparet, huius nonnulla Cœnobia ante Innoc.* III. *fundata fuisse, vti Londoniense in Anglia an. 1059. & in Hispania Burgense an. 1144.* Sed Autor pace illius decipitur, nã Londonij siue Londini ante an. Christi 1250. monasterium Eremitarum Augustinensium nullum omninò erat. Erat verò monasterium Ordinis S. Augustini, sed Canonicorum Regularium S. Trinitatis nuncupatum, aliudq; præclarissimum, & antiquissimũ, de quo sequenti libro dicemus. Scripserunt multi de Ecclesijs & monasterijs Anglicanis, scripsit nouissimè Ioannes Petrus librum de scriptoribus Anglicanis. cæterùm ex omnibus, quotquot videre potui, nullum vidi, qui huic ordini Eremitarũ apud Britannos maiorem antiquitatem tribuat, quã trecentorum, & quinquaginta circiter annorum: nec ipsi Ven. Patres Eremitæ aliquem testem fide dignũ pro maiori antiquitate hactenus produxerunt: editus est anno 1622. Catalogus monasteriorum Angliæ, Autore Ioanne Speed, in quo monasterium S. Augustini Londinense Ord. Eremitarũ an. 1257. ponitur fundatum. Idem de monasterio Burgensi, & de alijs affirmo, quorum fundationes si annum Christi 1200. præcesserunt, sine dubio illa monasteria, vel Canonicorum, vel Monachorum erant, licèt fortassis temporum successibus in manus Eremitarum deuenerint.

Ibidem addit: *Quin & Adelheida soror Hildegardis, quæ Carolo Magno nupserat, trucidata ab Hũnis, mariti, & filiarum corpora sepelinit in Buchsontensi Augustiniano monasterio, quod pro suo in Eremitas affectu ædificauit*. De hoc monasterio, cũ titulum non prodat, diuinare nequeo. Cæterũ Aubertus Miræus in lib. de Collegijs Canonicorũ secularium cap. 76. scribit Adelheidam, siue Adelindam Hildegardis sororem monasterium in Bucouia Canonissarum sub inuocatione SS. Cornelij & Cypriani fundasse, non autem Eremitarum: reperi etiam Carolum Magnum, & eius patrem, parentes, & cognatos multa monasteria fundasse, eaq; ingentissimis prædijs diuitijs & priuilegijs muniuisse: at illa omnia vel Canonicorum, vel Monachorũ erant, quorum tantùmmodo fit mentio in Concilijs Aquisgrani, & Maguntiæ sub ipso Carolo Magno, & eius filijs celebratis. Neque possunt Eremitæ dicere, se sub nomine Monachorum in dictis Concilijs comprehensos esse, nam Concilia expressè indicãt omnes monachos, de quibus in eis mentio habetur, sub B. Patris Benedicti Regula institutos fuisse.

Ibidem: *Martinus quoque Nauarrus perhibet D. Aurelij Augustini tempore fratres Eremitas, fuisse, qui institutoris sui regulis vitam attemperarunt*. Citatur to. 2. comment. 4. de Regularibus nu. 9. sed hæc manifestissima est impostura, & mirũ valdè est, cum Martini Nauarri nostri libri omnium manibus proterantur, Autorẽ hęc illi imponere ausum fuisse; sed mihi firmiter suadeo, eum libros Nauarri, quẽadmodum & alios multos, quos citat, nõ vidisse, cuius rei argumentum euidens est, quod pro tomo 2. citat tractatum secundum, quanquam Commentarij Nauarri de Regularibus, neque sint in tract. 2. neque in to. 2. sed in to. 1. operum illius, Omitto, quæ ibi dicit de Regulis D. Basilij, & Augustini, non esse certum, quæ illarum fuerit prior, eo quod vterque eisdem temporibus vixerit, licèt Basilius senior: cum certum sit, Basilium ante Augustini baptismũ ad vitam Beatorum migrasse, quod & Baronius sub anno 378. adnotauit.

Eodem lib. 2. c. 18. dicit, videri D. Hilarium Arelatẽsem fuisse Eremitã Augustinensem, ex illius VI.

epistola

epistola ad Augustinum, quæ habetur ante libros Augustini de Prædestinatione Sanctorum. Sed nec etiam si quis lynceos oculos haberet, in ea epistola hoc videret: nihil enim de Augustini Eremitis in dicta epistola habetur.

Addit, Verisimile videri eiusdem instituti fuisse Paulinum Nolanum, ex epist. 31. & 35. inter epistolas Augustini. sed superiùs dictum est, ex eisdem epistolis, & præsertim ex 55. contrarium haberi, nimirùm Paulinum ante Augustini baptismum, & sacerdotem, & monachum fuisse.

Addit, eiusdem instituti fuisse D. Prosperum Regiensem, & Fulgentium Ruspensem, citat Baronium tom. 6. sub anno 504. qui de D. Prospero non loquitur, & alibi contrarium apertè docet, illum fuisse presbyterum, & clericum, non monachum. de vtrisque suo loco a li qua dicemus.

Ibidem subdit *Vnde non ita diu capta Hipponensi Ciuitate multi religiosorum Neapolim profugere, monasteriumq; Niridanum prope illam ædificauerunt. floruerunt hic inter cæteros Adrianus Afer in Angliam postea missus ad conuersionem eius gentis, item D. Agnellus, & Gaudiosus cum sancto Quoduultdeo, & cæteris præsulibus fuga ex Africa iuxta hanc Ciuitatem delatis*. Citantur in margine Beda lib. 5. historiæ Anglicanæ, cap. 1. Tabulæ Ecclesiæ Neapolitanæ, Paulus Regius in Actis. Baronius in Martyrologio die 28. Octobris. Multa paucissimis in verbis videntur errata. Primum est, Sanctos illos viros Agnellum, Gaudiosum, & Quoduultdeum, & alios Africanos ex Africa fugientes Neapolim migrasse: nam illi non fugientes, sed ab impijssimo Rege per vim pulsi, & nauigijs sine velis, & remigijs ad certum naufragium expositi, diuino miraculo Neapolim fuerunt delati. Secundum, ex illis profugis fuisse Adrianum à Vitaliano ad Anglos missum, qui annis ducentis, Quoduultdeo, & Gaudioso posterior extitit: illi enim sub anno 440. ex Africa pulsi, hic circa annum 660. in Angliam missus. Tertium, Monasterium Niridanum Ordinis Eremitarum fuisse. Quartum, id haberi ex Autoribus allegatis. Nam vt à primo incipiamus Beda lib. 5. historiæ Anglorum de Adriano nihil dicit, lib. verò 4. cap. 1. inquit, illum fuisse Abbatem Monasterij Sancti Petri in Anglia prope Cantuariam. At lib. 1. cap. 33. dicit monasterium illud à B. Augustino Anglorum Episcopo ædificatum, vel sub illo, vnde constat tum ex Beda, tum ex alijs historicis, illud monasterium monachorum Ordinis D. Benedicti, non Eremitarum fuisse. Idem de Monasterio Niridano prope Neapolim dicendum, cuius Adrianus Abbas prius fuerat, quod vel solùm sufficit ad probandum non fuisse Eremitam Augustinianum, quia Eremitæ nusquam Abbates habuerunt, neque nunc habent. Tabulæ quoque Ecclesiæ Neapolitanæ, Paulus Regius, & Baronius in Martyrologio solùm affirmant Quoduultdeum, Gaudiosum, & alios ex Africa pulsos monasterium propè Neapolim exstruxisse, cuius fuit Abbas Sanctus Agnellus. De Ordine vero Eremitarum Augustinensium nihil supra. Habetur Martyrologium habenrur alij libri, ad quos remitto.

Ibidem subdit: *Alij teste D. Antonio deuenerunt in Tusciam, vbi Augustinus aliquot monasteria erexit eo tempore, quo per ea loca in Africam redijt, &c.* Dicit multa monasteria per illos Eremitas fuisse ædificata in Tuscia. citat Martinum V. in Bulla translationis Sanctæ Monicæ, & Franciscum Thomæ in historia Senensi. Verùm de D. Antonino millies dixi, illum frustra allegari. omnino verò non fuisse in Tuscia Eremitas sub Regula Augustini ante Innocentium IV. illa eius Bulla indicat, quam superiùs cap. 25. reddidimus.

SVbdit: *Venetijs in Aula Audientiæ extare tres eximios Venetorum Patriarchas in habitu Augustiniano, cum eiusmodi subscriptione. Anno 917. Dominicus Dauid Venetus Ordinis Eremitarum, Patriarcha Venetiarum num. 13. quem aliquo post interuallo sequuntur Bonifacius Valerius, Michael Carthego, & ipsi Patriarchæ*. Egregium profectò eremiticæ antiquitatis monumentum. Primus Venetorum Episcopus, qui dignitatem patriarchalem ex Ciuitate Gesadenensi illuc translatam obtinuerit, fertur Beatus Laurentius Iustinianus, qui cum anno 1432. Venetiarum Episcopus ordinatus, circa ann. 1451. Patriarchali dignitate auctus fuit ex Onufrio in Chronico, & alijs, & nihilominus scribit Autor reperiri in Aula Audientiæ Dominicum Dauid Ordinis Eremitarum Sancti Augustini sub anno 917. Patriarcham Venetiarum in ordine tertiumdecimum. Verùm in quanam Aula Audientiæ hoc inuenitur? fateor in Aula nunc Palatij Patriarchalis, olim Episcopalis, reperiri imagines Episcoporum Venetorum, ac inter illos nonnullos nigro habitu indutos videri, ex quibus tertiusdecimus in ordine, quem historiæ Venetorum Dominicum Dauidis nominant. At neque sub imagine inscriptio reperitur, quam hic Autor fingit, quod maxima diligentia adhibita inspiciendum per plures fide dignos curaui, & nunc etiam videri potest. Neque ex aliquo Autore fide digno ostenditur, illum eremitam Augustiniani Ordinis fuisse: fuit enim homo natione græcus, & professione monachus, Cuius instituti, ignoratur, Fortè ex instituto D. Basilij. Supersunt Venetijs ex illius familia viri nobiles, qui de istius Episcopi Eremitica nihil omnino nouerunt. VII.

Ibidem addit: *In Hispania nostrum institutum propagatum est primùm à Sancto Paulino; deinde à Sancto Donato, qui viuus, mortuusq; claruit miraculis. Id accidisse Era 603. hoc est anno Domini 575. expressè habet Ausonius in epistola ad Paulinum 25. Maximus in Chronicis Gotiei Era 613. Ildefonsus Episcopus Toletanus de Viris Illustribus cap. 4.* Vide obsecro monstra, vide portenta. Ausonius in epistola 25. ad Paulinum dicit, propagatum Ordinem Eremitarum Sancti Augustini in Hispanijs Era 613. hoc est anno 575. & quis est iste Ausonius? quis Paulinus? Si enim Paulinus ille est, quem Augustini Eremitam Autor fingit,

quique ad Augustinum, & Alipium litteras dedit, quæ sunt inter epistolas Augustini, cui Ausonius familiaris fuit, etsi Baronius putet Paulinum ad quem sunt epistolę Ausonij,& illius ad Ausoninm, alium ab hoc Paulino esse tom.5.sub anno 412.nu. 38. ille ante Augustini baptismum presbyter à Lampio Barcinonensi Episcopo ordinatus iam in Italiam redierat, Ausonius quoque Gratiani Imperatoris magister fuit, qui obijt anno 383. à Maximo Tyranno interfectus: & tamen fatetur hic Autor ex relatione Ausonij, Paulinum Ordinem Eremiticum in Hispanijs propagasse Era 613. hoc est anno Christi 575. Porro quòd ad Ildefonsum attinet, ex quibusnam verbis habet, illum dixisse, Sanctum. Donatum Eremitam Augustinianum fuisse? Nam verba illius sunt: *Donatus professione, & opere monachus cuiusdam Eremitæ in Africa fertur fuisse discipulus.* nihil supra. De Historia Marci Maximi dicetur infra cap.52.& 53.

VIII. Eodem lib. 2. cap. 21. inquit: *Quamobrem Innocentius Primus hoc institutum magnopere probauit, & Eremitas plurimos sub hac à se confirmata Regula coadunauit.* Citatur in margine Platina in Innocentio Primo. iam dictum est cap. præcedenti, Platinam tale nihil docere, sed solùm dicere, quod Innocentius fecit quædam statuta, seu Regulas de monachis, de Iudæis, & Paganis, quod non est Augustini Regulam confirmare, vel Eremitas Augustinenses coadunare. Constitutiones de Monachis ab Innocentio Primo factas vide in cap. de Monachis 16.quæst.1.

Ibidem subdit, Ordinem Eremitarum multis priuilegijs auctum per Summos Pontifices Zosimum, Leonem Primum, Sixtum Tertium, & Gelasium Primum, & Simachum. Verùm istorum Pontificum diplomata nulla ostendit, sed illorum concessiones per viuæ vocis oraculum factas dicit, quod credere nemo tenetur.

Ibidem de Gelasio Primo inquit: *Quem in monasterio conuixisse volunt Sancto Augustino, monachumq; fuisse.* Volunt hoc, nam Gelasius annis circiter quadraginta post persecutionem Vvandalorum Romæ vixit, toti mundo conspicuus, & illius res gestæ omnibus notissimæ sunt: nec tamen ex omnibus, qui illius vitam, ac gesta scripserunt, vllus dixit monachum fuisse, nisi pro monacho clericos regulariter, & communiter viuentes accipias.

Eodem libro capite vigesimosecundo inquit: Eremitas Augustinenses à prima illorum institutione per Augustinum facta circa annum 389. solitudines incoluisse vsque ad Innocentium, & Alexandrum Quartum. Quid ergo Eremitis cum monasterijs Hippone, Tagastæ, & Carthagine fundatis? quid illis cum clericis cathedralium, & parochialium Ecclesiarum, in quibus passim Religiosi ex Monasterio Sancti Augustini assumpti ordinabantur? ex Possidio cap.11.

Ibidem ait, Diuum Antoninum ex quadam Abbatis Ioachimi prophetia Eremitici Ordinis antiquitatem cōmendare, & progressum, quem postea fuerat habiturus. Hunc ego, & fratres mei Canonici longè maiorem, ac fœlicissimum precamur. cæterùm non tacendum, D. Antoninum illam Ioachimi Prophetiam, vt fabulosam, & apochripham ridere.

Lib. 3. cap. 71. dixit Canutum Regem Danorum, & Anglorum Roma redeuntem Papiæ brachium Diui Augustini magno auri, & argenti pondere impetrasse, illudq; Conuentriam in Angliam misisse, ac ibi ob præcipuum, quem erga Eremitas Augustinenses affectum gerebat, multa Eremitis monasteria ædificasse, citat Gulielmum Malbesburiensem libro secundo de rebus Anglorum capite vndecimo, Baronium, Fasciculum temporum, Iacobum Philippum Bergomensem, & Polidorum Virgilium, ac suum Pamphilum. Et hic quoque Autor Aesopi corniculam agit: nam monasterium Conuentriense, ad quod Canutus brachium Sancti Augustini misit, Monachorum Ordinis Diui Benedicti erat, postea in Ecclesiam Cathedralem erectum. Monasteria quoque per Canutum ædificata eiusdem Ordinis fuerunt ex Gulielmo Malbesberiensi, & alijs, nec Autores citati de monasterijs Eremitarum vllum prorsus verbum habent, præter Iosephum Pamphili, qui recens est ex Ordine Eremitarum, à quo hic Autor, & alij plures erroris occasiones acceperunt.

Ibidem concludit: *Cæterùm D. Augustini Corpus Papiæ in nostro monasterio per hæc quoque tempora summo est in bonore, & locum alioqui celebrem maximè illustrem reddit, quin vniuersam Italiam audeo dicere ampliùs exornat, quàm quicquid in ea fuit antiquitas rerum spectabilium admirata.* Quod illius pace apertissimum est mendum, corpus enim Beati Augustini, ob metum ne Galli illud vi asportarent, à Canonicis Regularibus sub terra in Capella, quæ cornu Euangelij maioris altaris respicit cum cæteris reliquijs locatum fuit, quod etiam Autor Chronicæ Brixiensis memorat. Idquè per centum, & ampliùs annos antequam Eremitæ, Ioa: xxij. concedente, monasterium prope Ecclesiam D. Petri exstruerent, qui eiusdem Beatissimi Patris reliquias nunquam viderunt, nec vbi positæ sint, licèt maxima diligentia conquisitas inuenire vnquā potuerunt, & cum suspicarentur à Canonicis Regularibus occasione reparationis dicti Sacelli retegendas, ne id fieret, Apostolico Decreto impetrato prohibere studuerunt.

Caput

Caput trigesimumoctauum.

Prima ratio pro Augustini Monachismo ex nomine Monachi deducta examinatur, & soluitur, & qua ratione Clerici Canonici nonnunquam comprehendantur sub nomine Monachorum explicatur.

I. SI memoria tenes, quæ hactenus tradidimus, facile tibi restat iter, ac peruium ad soluendas rationes, & tollendas difficultates, quæ contra doctrinam de Clericali Sanctissimi Patris Augustini instituto, & habitu tradidimus, à recentioribus quibusdam obtruduntur, cum vel minùs probatis testibus, vel testimonijs, ex Augustino, Possidio, & alijs probatis Autoribus minùs fideliter allegatis, eorum argumenta fere omnia nitantur, itaut etiam inutile videri possit illa nunc repetere, quæ superiùs semel, iterũ, ac tertiò, non solũ tetigimus, sed digito pro ta libus indicauimus. Nihilominus quia vt est in prouerbio, malitiæ sola occasione opus est, ne ob penuriam legitimæ responsionis, consultò illa dissimulare videamur, ea summatim nũc perstringemus, & resolnemus. Prima ratio pro Augustini Monachismo, ex ipso nomine monachi, & monasterij desumitur, & ex repugnantia intrinseca, & essentiali inter statum, seu institutionem monasticam, & clericalem; nam inter monachum, & clericum, est essentialis differentia, & incompossibilis repugnantia, itaut clericus licèt vel Canonicus, vel Regularis dici possit, monachus tamen nullatenus dici possit. Hoc deducitur ex sacris Concilijs, & ex textibus iuris Canonici, in quibus semper Monachi, & Canonici ab inuicem distinguuntur. Hoc probant communiter Doctores D. Thomas, D. Bernardus, Antoninus, Azorius, Ioannes Molanus, Basilius Sitentus, & alij quos refert Ioannes Marquez cap. 5. §. 3. hoc etiam probatur ex diuersitate habitus clericalis, & monastici, nam clerici birretum deferunt, cucullam ferre non possunt: E contrario monachorum habitus est cuculla. & est textus expressus in cap. mandamus 19. quæst. 3. quod etiam dicitur probare Cardinalis Bellarminus lib. secundo de Monachis cap. 40. Ar B. Augustinus fuit monachus, & monachum se fuisse apertè fassus est multis in locis. Primus locus est in libro de Instructione Eremitarum, & Monachorum, vbi ait: *Eliam quoque, & Elisaum, filiosq; Prophetarum imitemur, quos veraciter constat veteris Testamenti monachos fuisse*. Secundus est in libro Supputationum par. 4. cap. 2. vbi ait: *Da mihi gratiam lacrymarum, sicut dedisti patribus meis in deserto, quorum vestigia debeo imitari, vt plangam me in omni vita mea, sicut ipsi planxerunt die, ac nocte, &c.* Hæc duo loca citat Coriolanus in Defensorio. Verùm hi libri adeo spurij visi sunt, vt neque inter opera D. Augustini imprimi digni fuerint. Tertius est in manuali, vbi Augustinus dicit. *Concede mihi Domine fragilissimo Beatorum Monachorum Patrum meorum imitari vestigia*. Citatur hic locus à Coriolano ibidem, & à Fratre Iordano libro 1. cap. 13. quamuis Frater Iordanus dicat hoc asserere Augustinum in Speculo, siue in Manuali, quasi vnus, & idem sit liber, qui dicitur Speculum, & qui dicitur Manuale: sed neque in Speculo, neque in Manuali hæc verba reperi, & si reperirentur, certum est hos libros Augustini non esse. Nam Manuale opus est alicuius Augustino iunioris, qui illum librum veluti Centonem ex varijs Augustini sententijs, & aliorum cõfarcinauit, adeo vt vix duo sint capita, quæ eundem Autorem referant. Speculũ verò Augustini, siue sub illius nomine, non vnũ, sed multiplex est. Primum, cuius meminit Possidius cap. 28. & istud sine dubio est opus Augustini. Hic liber habetur in tom. 3. Operum D. Augustini. Secundum, quod habetur in 9. tom. post librum de Cognitione veræ vitæ, & hoc Speculum Augustini esse non posse, ostendunt versus Boëtij, quos citat cap. 3. Tertium habetur in eodem tomo ad finem, & istud Augustini non esse stili rusticitas, & ineptiæ, quibus scatet satis ostendunt. His itaque testimonijs omissis. Quartus Augustini locus est in 3. lib. contra literas Petiliani cap. 40 vbi à Petiliano accusatus, quòd Monachorum autor esset, non negauit, ergo affirmauit. Aliàs si accusatio vera non fuisset, negare debuerat se monachorum autorem extitisse. *Deinceps perrexit*, inquit, *ore maledico in vituperationem monasteriorum, ac monachorum, arguens etiam me, quòd hoc genus vitæ à me fuerit institutum. Quod genus vitæ omnino quale sit, nescit, vel potius toto orbe notissimum nescire se fingit*. Quo testimonio nixi Cardinalis Baronius, necnon etiam Bellarminus lib. secundo de Monachis capite quinto in fine conceptis verbis affirmant Beatum Augustinum monachum fuisse. Secundus locus est in expositione Psalmi 132. circa illa verba: *Ecce quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum*. Vbi de nomine, & origine monasteriorum, & monachorum multa scribit, & inter alia sic ait: *Quare ergo nos non appellemus monachos, cum psalmus dicat: Ecce quam bonum, & quàm iucundum, &c.* His Augustini locis addere possumus testimonia Doctorum, qui apertissimè, & sine hæsitatione scribunt Beatum Augustinum fuisse monachum, quorum Catalogum refert Ioannes Marquez capite quinto, §. 4. hi sunt Primus Petrus Damiani in sermone, qui incipit. *Cunctis amantibus clericis*: Secundus Cardinalis Osius in confessione Polonica c. 88. Clemẽs VI. in quodã sermone in laudẽ D. Augustini, qui incipit, Nephtalim Ceruus Emissarius. D. Antonin. in 3. p. tit. 24. c. 14. §. 2. Augustinus triũphus, & alij recentiores, qui apud illũ legi possunt.

Huic

II. HVic tamen argumento, quod est cardo rei pro Augustini monachatu adstruendo, facillimè nec vno, sed duplici modo, ac via respondeti potest. Et primò quidem negando, B. Augustinum se, aut suos religiosos secum viuentes monachos vnquam nuncupauisse, stricto modo accepto nomine monachi pro persona seculari à Clerico regulari, siue Canonico distincta. Quod licèt à contrarium sentientibus constanter asseratur, nullo tamen documento authentico probare possunt: nam quod primo loco obijciunt ex Augustino lib. 3. contra literas Petiliani cap. 40. nullam affert difficultatem, quia ibi Augustinus de hoc nihil affirmat, sed solùm hæretici accusationem, & maledicta refert, & vituperationem monasteriorum, & monachorum. Ex quibus si quis contendat elicere, Augustinum monachum fuisse, pari ratione elicere poterit, vitam monasticam vituperatione dignam esse; nam hæreticus, cuius verba Augustinus refert, monasteria, & monachos vituperabat. Secundò, quia esto verum esset, quod Petilianus Augustino imponebat, illum vitæ monasticæ autorem fuisse, non ex hoc deduci posset, illum fuisse monachum, sicut nec Marquez, & qui cum illo sentiunt, ex hoc, quod Augustinus in Ecclesijs Africanis autor fuit instituti Clericorum Regularium communiter viuentium, quod nullus negat, admittunt posse deduci, illum fuisse Clericum siue Canonicum Regularem. Quot enim sunt, & fuerunt Episcopi, qui noua Regularium instituta in suas diœceses inuexerunt, non tamen ipsi Regulares fuerunt? Petilianus Augustinum vitæ monasticæ autorem fecit, non professorem, & mirum est, nonnullos etiam viros doctos tantum momenti in hoc Augustini testimonio locauisse, quod vel ipsi non minus, quàm Clerici Regulares tenentur, non de professione, sed de institutione tantùm Monachorum interpretari, & glossare. Dices, non negat Augustinus, se monachu n fuisse, ergo affirmat: nam qui tacet, affirmare videtur. Respondeo, hanc regulam non semper, & generaliter veram esse, & contrariam regulam haberi in iure cap. is, qui tacet de reg. iur. in 6. Est autem vniuersaliter vera, quando necessitas loquendi adest, vt cum quis ab infidelibus de propria fide interrogatur, vel cum locus adest de re tractandi, vel disputandi, quorum neutrum tunc occurrebat: non enim ibi de institutis monasticis agebatur, sed de rebus longè diuersis: & sufficiebat Augustino hæretici maledicta indicasse, ac patefecisse. Addo non potuisse Augustinum verè dicere, se autorem vitæ monasticæ fuisse in eo sensu, quo illum Petilianus eius generis vitæ autorem faciebat, quia hæreticus fingebat Augustinū fuisse primum inuentorem vitæ monasticæ in vniuersum sumptæ, non huius, vel illius instituti particularis: fingebat enim hic hæreticus, se nescire, quale genus vitæ illud esset, quod monachi profitebantur: & fingebat Augustinum eiusmodi superstitionis primum autorem fuisse, ad inuidiam, & odium in illum concitandum. E contrario verò inquit Augustinus, institutum vitæ monasticæ toto orbe notissimum fuisse. Vbi vides de instituto monastico in vniuersum loqui, non de suo instituto peculiari, quod limites Africanos per ea tēpora fortassis nondum excesserat: & sic non potuit Augustinus verè dicere se instituti monastici autorem extitisse: At inquit Marquez d. cap. 5. S. 5. Ordo monasticus toti Orbi notissimus, erat Ordo Eremitarum Augustinensium: nam Ordo Canonicorum Regularium, etsi ab Apostolis esset institutus, tamen tunc temporis vix agnoscebatur. Respondeo, quid si è cōtrario dixerim Ordinem Clericorum Canonicorum ab Apostolis institutorum, licèt aliquantum à primæuo instituto relaxatum, toti Orbi notissimum fuisse? quod libro sequenti verissimis documentis probabo: Econtrario verò Ordinem Eremitarum Augustinensium ante annum Christi millesimum circiter ducentesimum nunquam in Orbe visum? At hunc locum ita intellexerunt Illustrissimi Cardinales Baronius, & Bellarminus. Concedo; sed nego ita necessariò intelligi debere, quod nec etiam ipsi affirmant.

AD alium locum ex Commentario Psal. 132. dici potest, & vt mea est sententia, valdè probabiliter illam de suo monasterio, aut de monachis à se institutis nullatenus loqui, sed de vniuerso Ordine monastico generaliter sumpto. Conferebat enim Augustinus totam Ecclesiam catholicorum, cum ecclesia Donatistarum, qui Catholicis de nomine monachorum insultabant, eosq; deridebant, sicut & modò Lutherani, Caluinistæ, ac alij recentes nouatores facere solent, quibus Augustinus nomine totius Ecclesiæ respondet. Vnde verba illa: *Quare ergo nos non appellemus monachos, cum dicat Psalmus, Ecce quàm bonum &c.* non demonstrant in particulari Religiosos ab Augustino, siue ab alijs institutos, sed demonstrant totum corpus Ecclesiæ catholicorum, appellatione totius ex præcipua illius parte desumpta, sicut cum homo dicitur crispus, vel claudus, sicut si modò Episcopus, vel prædicator in Ecclesijs, aut scholis contra hæreticos nomen monachorum insectantes, & catholicos illorum occasione vituperantes, diceret, & quare nos non appellemus monachos, esto ipse non esset monachus? Et quod hic sit germanus, & legitimus sensus illorum verborum, patet ex illis eiusdem Augustini verbis in eodem loco. *Ex voce huius psalmi appellati sunt monachi, nequis vobis de isto nomine insultet catholicis, quando vos vestri hæreticis de Circoncellionibus insultare cœperitis, vt erubescendo salutentur, illi vobis insultant de monachis.* Vide quomodo verbum, seu dictio, nos, non monstret totum corpus personarum Regularium, sed totum corpus Ecclesiæ Catholicæ, cui hæretici propter monachos insultabant. III.

Ad testimonia verò Doctorum, ad primum dico, sermonem sub nomine Petri Damiani apochryphū, & fictitium esse, vt monstratum est supra, alij verò recentiores sunt, & ex turbidis fontibus sermonum ad Eremitas, & aliis libris apochryphis suam

seu-

sententiam hauserunt. Et hic est primus modus non improbabilis dissoluendi prædictam rationem.

IV. AT secundus modus longè probabilior, & facilior eandem rationem dissoluendi est, vt assumptum illud tanquam falsum absolutè negemus, cum ait inter Clericos Canonicos, siue Regulares, & Monachos incompossibilem esse repugnantiam, itaut Clerici Canonici sub nomine monachorum minimè comprehendi possint. Etsi enim stricto modo accepto nomine monachi dubium non sit, quin inter monachos, & Clericos Canonicos sit specifica distinctio, atque ideo distincti specie sint ordines clericalis, & monasticus; & pro distinctis semper habiti fuerint, tamen late quadam significatione, & acceptione, vsurpato nomine monachi, vel monachorum pro omni genere personarum Regulariter cum emissione votorum in monasterijs degentium, quam acceptionem non solùm apud populares, & indoctos, sed etiam apud doctos, & eruditos quosque frequentissimam esse nullus in historia Ecclesiastica, vel in iure Canonico versatus ignorat, absolutè, & sine hæsitatione dicendum est, sub nomine monachorum comprehendi clericos Canonicos vsitato nunc vocabulo dictos Canonicos Regulares: esseq; nuncupationem frequentissimam tum apud recentes, tum apud priscos autores, ac præsertim inter ipsosmet Canonicos Regulares. Quod ne me gratis dicere arbitreris, proferam tibi nonnulla tum veterum, tum recentiorum testimonia ex innumeris, quæ in huiusce veritatis corroborationem adduci possunt. Primus, qui sub nomine monachorum clericos Canonicos comprehendit, fuit Philo Iudæus in libris de Vita supplicū, qui de Ecclesia Alexandrina per B. Marcum instituta loquens, religiosos omnes ibi sub Marco in monasterijs degentes monachos appellauit, referentibus Eusebio lib. 2. historiæ Ecclesiasticæ c. 16. & D. Hieronymo in lib. de Viris Illustribus in Philone: non potest autem negari, inter illos religiosos per D. Marcum in Alexandria institutos, fuisse multos clericos, id enim apertissimè constat tum ex ipso Eusebio ibidem, & ex quampluribus literis Apostolicis, quas lib. sequenti proferemus. Secundus fuit Ioannes Cassianus, qui libro primo, & toto opere de Institutis renunciantium omnes Regulares in Ecclesia Alexandrina olim in Cœnobijs degentes vnico nomine monachorum comprehendit, inter quos negari non potest, illum multos clericos comprehendisse: quinimmò si illorum habitum attendamus, ab eo in lib. 1. cap. Præsertim 5. & 7. descriptum, putari probabiliter potest, illos non monachos, sed clericos fuisse. Tertius est D. Basilius: nam inter constitutiones monasticas integrū cap. scribit de Canonicis Regularem vitam in cœnobio degentibus, & est 19. in ordine. Quartus est B. Augustinus lib. 3. contra epistolas Petiliani cap. 40. vbi sub nomine vitæ monasticæ comprehendit omne genus vitæ Regularis, etiam clericorū ex Bellarmino lib. 2. de Monachis cap. 5. & Clericis de Scriptoribus Ecclesiasticis in Augustino in censura decimi tomi. Quintus fuit Paulus Orosius Augustini familiaris in suo lib. 7. de Ormesta mundi cap. 19. vbi dicit, monachos olim vocatos fuisse omnes Christianos, qui ad vnum fidei opus, dimissa secularium rerum multimoda actione se redigebāt. Sextus B. Ambrosius in epist. 82. & serm. 69. de natali S. Eusebij Vercellen. quibus in locis dicit B. Eusebium clericis Vercellensibus monachatum adiunxisse, & eosdem monachos instituisse, quos clericos, & alia multa id genus, quæ videnda sunt. Septimus Venerabilis Beda lib. 3. Historiæ Anglorum vbi professionem Clericorum Regularium in Hybernia per S. Patricium institutorum ad partes Occidentales Anglorum recensens, ad prædicandū illis gentibus IESV CHRISTI Euangelium, necnon Ecclesias in illis regionibus institutas, & monasteria erecta, illos passim monachos vocat, & nihilominus clericos regulares, seu Canonicos illos fuisse apertissimè constat, tum ex illorum muneribus & officijs prædicandi Verbum Dei, Ecclesias parochiales, & Episcopales regendi, sacramenta populis dispensandi, & alia exercendi, quæ semper in Ecclesia Dei non monachorum, sed clericorum muneta fuerunt, tum etiam ex ipsomet autore cap. 26. dicti libri, vbi de eisdem, quos supra monachos dixerat, verba faciens, inquit: *Nam neque alia ipsis sacerdotibus & clericis vicos adeundi, quàm prædicandi, baptizandi, infirmos visitandi, & vt breuiter dicam, animas curandi causa fuit, qui intantum erant ab omni auaritiæ peste castigati, vt ne territoria, ac possessiones ad construendum monasteria, nisi à potestatibus seculi coacti acciperent, quæ consuetudo per omnia aliquando post hæc tempora in Ecclesijs Nordanimbrorum seruata est.* Ecce tibi quales erant, quos Beda in eo lib. Monachos vocauit, ijdem prorsus cum illis, quos Ambrosius per S. Eusebium in Ecclesia Vercellensi cōstitutos dixit, qui idem erant, quod clerici regulariter viuentes, quos modò Canonicos Regulares vocamus, & clariùs idem Beda lib. 4. cap. 4. de monasterio in Iugeto per eosdem clericos Hybernos in partibus Anglorum instituto, ac reformato verba faciens, ita scribit. *Ipsum namq; est, quod nunc grande de modico effectum in Iugeto consuetè vocatur, & conuersis iamdudum ad meliora instituta omnibus egregium examen continet monachorum, qui de prouincia Anglorum ibidem collecti ad exemplum Venerabilium fratrum sub regula, & Abbate Canonico in magna continentia, & sinceritate proprio labore manuū viuunt.* Er adhuc clariùs lib. 1. c. 27. monachos vocat clericos, regulares per Augustinum Episcopum Anglorum in ecclesijs Anglicanis institutos, quos nulli dubium esse potest, fuisse clericos Canonicos; id enim constat ex textu B. Gregorij Papæ in cap. Quia tua fraternitas 12. q. 1. Qui textus ad hoc probandum allegatur ibidem à Gratiano, necnon etiam ex bulla Eugenij IV. per quā clericos Canonicos, seu Regulares Ecclesiæ Lateran. restituit. Nec difficultatem ingerit, quòd B. Augustinus in Ecclesijs Anglicanis posuerit monachos

chos

chos D. Benedicti, quod quidem non aduertentes, putant textum D. Gregorij de monachis, non de Clericis intelligi debere: nam constat præter monachos, quorum officium erat diuinas laudes in Ecclesijs diu, noctuq; persoluere, in eisdem Ecclesijs institutos clericos à monachis distinctos, quod patet præsertim de Ecclesia Sancti Saluatoris Cantuariensi: nam in eadem Ecclesia præter monachos fuisse etiam Canonicos vsque ad tempora Alexandri III. habes ex cap. relatum de præbendis, & ex vita B. Thom. Cantuar. qui priusquam fieret Regius Cancellarius, à Theobaldo Archiepiscopo ordinatus fuit Archidiaconus dictæ Ecclesiæ: quanquam Canonici Regulares in seculares tunc temporis essent iam mutati, quod de alijs Ecclesijs contigerat. Octauus fuit Eduardus B. Thomæ contemporaneus, & scriptor eius vitæ, quam Laurentius Surius abbreuiauit, & habetur in 6. tomo die 26. Decembris, vbi statim ferè in principio inquit, B. Thomam electum Archiepiscopum Cantuariensem, priusquam consecraretur, habitum monachorum assumere voluisse, qui vocantur Canonici Regulares. Nonus, D. Bernardus in epistola ad Bonifacium Comitem, in qua B. Augustinum monachum appellat, cuius tamen ordinem supra in epistola 2. & 3. vocat Ordinem Canonicorum Regularium, & à Monastico distinctum. Decimus, Nicolaus Papa huius nominis Primus, qui fuit multo tempore ipso D. Bernardo superior, in cap. Præsens 20. q. 3. vbi inquit: *Non putamus Religiosos Canonicos à Sanctorum Monachorum vita & conuersatione seiunctos*. Vndecimus, Innocentius III. qui fuit Canonicus Regularis Lateranensis, & tamen in cap. post translationem de Renunciatione vocat Canonicos S. Frigdiani Lucensis monachos, quos à primæua illius Ecclesiæ institutione vsque in hodiernum diem, constat semper Canonicos Regulares fuisse. Duodecimus Autor glossæ in cap. Sicut nobis de Regularibus, vbi vocat monachos Canonicos Ecclesiæ Bethleemiticæ, quia Regulares erant. Tertiusdecimus, Venerabilis Thomas de Kempis, quem constat, Canonicum Regularem fuisse, & tamen vocat se monachum lib. 3. de imitatione Christi cap. 10. & 56. & inter sua illa aurea opuscula scribit Alphabetum monachi, Epitaphiū, siue Enchiridion monachorum, & vitam boni monachi, quæ tamen omnia ad suos Canonicos dirigit. Quartusdecimus est B. Antoninus in 2. par. historiæ tit. 16. cap. 13. S. 8. vbi de Gottifredo Ierosolymorum Rege scribit, quòd postquam Regni coronam est assecutus, statim in Ecclesia Dominici sepulchri, & templi Domini Canonicos Regulares instituit, eisq; ampla beneficia assignauit. *Adduxerat enim*, inquit, *secum vir Deo amabilis de claustris monachos disciplinatos, qui toto itinere horis diurnis pariter, & nocturnis diuina illi ministrabant Officia*. Quintusdecimus est Ioannes Auentinus, licèt damnatæ memoriæ hæreticus, qui in suis annalibus passim Canonicos Regulares vocat monachos Augustinianos, præsertim lib. 6. vbi de monasterio S. Magni in Suburbio Ratisbonensi loquitur. Vide Hundium in Metropoli Salisburgēsi, & Aubertum Miræum de Collegijs Canonicorum Regularium cap. 26. & 68. ex quibus autoribus habes, iam in vsu apud Germanos positum esse, vt Canonici Regulares nomine monachorum vocentur. Sextusdecimus est Ioannes de Nigraualle Apostolicus Bibliothecarius in epilogo Chronicarum 13. cap. 18. vbi vocat Hugonem, & Riccardū Victorinos, Monachos Ordinis Canonicorum Regularium D. Augustini: & tamen ille erat Canonicus Regularis Ordinis Præmonstratensis. Decimus septimus est Cardinalis Bellarminus in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis in Augustino, vbi dicit, illum fuisse quidem monachum, sed non in solitudine cum Eremitis, sed in Ciuitate, & Episcopali domo cum clericis suis monasticam vitam duxisse. Decimus octauus est Riccardus Cenomanus in Apologia contra censuram Erasmi, cuius verba superiùs sunt notata. Quibus omnibus addo nuper de anno 1620. prodijsse Ingolstadij libellum annotationum cuiusdam Canonici Regularis nomine Simonis Vuerlini Præpositi monasterij in Diessem sub hoc titulo: *S. P. N. Aurelij Augustini Regula Monastica*. Vt videas, quàm sit modò in vsu apud Alemanos comprehendere Canonicos Regulares sub nomine monachorum.

SI autem quæras, quam ob causam cum clerici V.
Canonici à monachis in genere Regulariū specie distinguantur, atque ipsi Ordines clericalis, & monasticus pro distinctis semper habiti fuerint, nihilominus tam frequenter sub monachorum nomine comprehendantur. Respondeo, duplicem istius denominationis causam potissimam extitisse, altera fuit, quòd cum monachis in solemni rerum temporalium abdicatione, & votorum emissione ipsi clerici conueniunt. Hanc causam assignat Nicolaus Papa in d. cap. præsens. 20. q. 3. cum inquit: *Religiosos Canonicos à Monachorum vita, & conuersatione non putari seiunctos*. Sicut enim omnia Regularium Ordinum instituta in vno quodam generalissimo instituto conueniunt, quod est perfecta rerum temporalium abdicatio cum solemni Votorū emissione; ita omnes Regularium Ordines generalissima quadam nuncupatione monachorum nomine appellari consueuerunt. Quam ob causam Sixtus IV. in Decreto, quod ad finem præfationis notauimus, Ordinem Canonicorum, & Ordinem Eremiticum, vnum, & eundem Ordinem esse dicit. Altera verò ratio, quam eleganter prosequitur D. Augustinus in Commentario Psalm. 132. sumitur ex vita communi, quam Canonici Regulares ducunt in vna domo, communi mensa, victu, & vestitu vtentes. Monachos enim à *Monos* græcè, quod latinè vnus dicitur, deriuat; & ideo quia Canonici Regulares simul in vna domo, & sub vno capite viuunt, habentes cor vnum, & animam vnam in Deo, & omnia bona in communi possident, nec quisquā aliquid suum esse dicit: ideo illorum domus, monasteria, & ipsi monachi nonnunquam appellantur.

Ista

Ista verba psalterij, inquit Augustinus, *iste dulcis sonus ista suauis melodia, tam in cantico, quàm in intellectu etiam monasteria peperit, ad hunc sonum excitati sunt fratres, qui habitare in vnum concupierunt*. & infra: *Quare ergo, & nos non appellemus monachos, cum dicit Psal. Ecce quàm bonū, & quàm iucundum habitare fratres in vnum? Monos enim vnus dicitur, & non vnus quomodocunque, nam in turba est vnus, sed vnà cum multis dici potest, monos non potest, idest solus, monos enim vnus solus est. Qui ergo sic viuunt in vnum, vt vnum hominem faciant, vt sit illis quomodo scriptum est, vna anima, & vnum cor, multa corpora, sed non multa anima, multa corpora, sed non multa corda, rectè dicitur monos, idest vnus solus*. & infra: *Meritò insultant nomini vnitatis, qui se ab vnitate præsciderunt, meritò illis displicet nomen Monachorū, quia illi nolunt habitare in vnum cum fratribus.*

VI. EX hactenus dictis tria collige. Primò, nomen Monachi duobus modis accipi consueuisse, vno modo, vt nomen genericum, & genericè comprehendens quodlibet Regulare institutum, & quascunque personas regulariter viuentes: altero modo, vt nomen specificum pro certa, & distincta specie instituti, & personæ regulariter viuentis ab alijs distinctæ. Secundò collige, licèt nomen Monachi Regularibus Canonicis nonnunquam adaptari consueuerit, diuersa tamen ratione dici de Canonico Regulari, & de eo, qui strictè Monachus vocatur: nam Canonicus Regularis dicitur monachus ab vnitate vitæ communis, quam cum suis fratribus profitetur: at qui strictè, & specificè monachi dicuntur, à singularitate vitæ lugubris, & secundum carnem tristitiæ plenæ tales dicuntur. Vnde Concilium Nicenum à Gratiano relatum in cap. Placuit, il primo. 16. q. 1. *Placuit omnibus residentibus in sancta Nicena Synodo, vt Monachorum conuersatio, & vita secundum etymologiam nominis ab omnibus discrepet. Monachus enim græcè, latinè singularis dicitur. Vnde Monachum per omnia singulariter agere oportet &c.* Et Eugenius Secundus in cap. placuit. il secondo, eadem causa, & quæstione inquit: *Agnoscat nomen suum, monos enim græcè, latinè vnus, achos græcè, latinè tristis sonat, inde dicitur monachus, idest, vnus tristis. Sedeat ergo tristis, & officio suo vacet*. Tertiò collige, quam ob causam domus Canonicorum Regularium, monasteria, tum ab ipso Augustino, tum ab alijs vocentur, propter communem scilicet, & Regularem vitam, quam in illis Canonici ducunt. Et tandem collige solutionem adæquatam primæ rationis in initio huius capitis propositæ, ad Augustini monachatum probandum: nam admisso, quòd Augustinus in loco allegato ex 3. lib. contra literas Petiliani cap. 40. se, & suos, monachos vocari concedat, non inde sequitur, fuisse monachū alicuius Regularis instituti ab Ordine Clericorum Regularium distincti: sed eatenus se, & suos, monachos vocari permisisse, quatenus vel nomen monachi in vniuersum omne genus personæ regularis complectitur, vel quatenus significat personam in communi cum cæteris in eadem domo viuentem. Et quòd hæc sit germana verborum D. Augustini interpretatio, patet ex Cardinali Bellarmino lib. 2. cap. 5. qui cum illa verba Augustini adduxisset ad probandum, quòd Augustinus fuerit monachus, tamen in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis in Augustino aduertit, illum eatenus fuisse monachum, quia in Ciuitate, & in domo Episcopali cum suis clericis communem vitam duxit. Eodem modo interpretandi sunt Doctores, qui vocant Augustinum monachum, aut absolutè negandi, cum recentiores sint, nec tantæ autoritatis, vt meritò reijci non possint, vtpote scripturas apochryphas, vel autoris sermonum ad Eremitas, vel aliorum secuti, errorem ex lutulentis, & turbidis fontibus haurientes, & alijs propinantes. Hæc autem omnia prolixiùs fortasse, quàm oportuerat, fuimus prosecuti, non solùm vt rationem solueremus: sed propter nonnullos, qui statim, atque nacti fuerint nomen monachi, nihil aliud quærentes, personam in suas copias traijciunt, sicq; viros illustres, & præclaros ab Ordine Clericorum Canonicorum abigentes, suo Ordini perperam adscribunt.

Caput trigesimumnonum.

Aliæ nonnullæ rationes pro Augustini Monachatu adstruendo, afferuntur, & soluuntur.

I. SEcunda ratio pro eodem Augustini monachismo probando sumitur ex prænomine Fratris vel Fratrū: nam etsi clericus possit dici Regularis, vel Religiosus, non tamē potest, nec solet dici frater, sed clerici Canonici Dominorum siue Domnorum prænomine vocari consueuerunt, Domnus Petrus, Domnus Paulus, non frater Petrus, vel frater Paulus. Hoc assumptum nititur Marquez pluribus vijs probare in dicto cap. 5. §. 3. & 8. Primò testimonijs ipsorum Canonicorum Regularium, qui sunt, primus Ioannes Trullus lib. 1. de Canonicis cap. 29. nu. 10. Secundus, Augustinus Ticinensis in Propugnaculo p. 4. cap. 12. Tertius, Basilius Sirenius in lib. Indultorū pag. 450. §. poterat. Secundò, quia hæc dictio, Frater, absolutè prolata nō significat, nec significare potest clericum, vt constare dicitur ex cap. nimis iniqua. & cap. nimis praua. de excessibus prælatorum, & ex prima Extrauag. de Regularib. subinferunt. At B. Augustinus se, & suos, hoc prænomine fratris, vel fratrum frequenter nominare consueuit. Et quidem quòd Augustinus se ipsum fratrē nuncupauerit, probat frater Iordanus testimonio ipsius Augustini homil. 9. ex lib. 50. homiliarum, quamuis Augustini verba non referat. Vide illum in primo lib. cap. 13. quòd verò suos religiosos secum in monasterio viuentes Fratres vocauerit, ex mul-

tis locis eiusdem Augustini euidenter monstrari potest. Primò, ex sermone primo de communi vita Clericorum vbi ait: *Et quia hoc disponebam, esse in monasterio cum fratribus*. Secundò, ex epistola 64. ad Aurelium Carthaginensem, vbi non semel religiosos dicti monasterij appellat fratres. Tertiò ex lib. de Bono perseuerantiæ cap. 15. vbi ait: *Fuit quidam in nostro monasterio, qui corripientibus fratribus &c.* Alia multa occurrere possunt loca in Augustino ad idem probandum, quæ breuitatis causa omittuntur.

Huic rationi duobus etiam modis respondeti potest. primò negando Augustinum se, aut suos religiosos secum degentes hoc prænomine fratris, aut fratrum vnquam vocasse, accepto eodem nomine eo modo, quo nunc accipitur, cum dicimus Frater Ioannes, Frater Thomas, &c. etsi enim suos clericos Fratres sæpe vocauerit, vel ob communem religionis, & spiritualis regenerationis parentem, vel ex charitate, aut humilitate, quo pacto cæteros omnes fideles etiam laicos in popularibus præsertim sermonibus compellare consueuerat, non tamen inde sequitur, illum hoc prænomine fratris, aut fratrum in ea significatione, qua arguens vtitur, illos compellasse, nec loca in contrarium allegata intentum illius probant. Et quidem quod in allegata homil. 9. Augustinus se fratrem appellauerit, falsum est, nec in editionibus, quas videre potui, hoc reperitur; & potuit esse mendum ab aliquo obtrusum, quod Correctores deleuerint. De alijs etiam patet, quòd nihil amplius probant, quàm quòd Augustinus suos clericos eo modo fratres vocauerit, quo alios fideles, & subditos vocare consueuerat.

II. Secundò respondetur, negando prænomen fratris, vel fratrum clericis Canonicis minimè conuenire, aut non reperiri in iure Canonico, quòd Canonici Regulares hoc prænomine fratrum absolutè prolato nuncupentur: id namq; falsum est: nam etsi ex antiquissima consuetudine, cuius initij memoria non extat, honoris gratia, quemadmodum & alij clerici, Domini, vel Domni vocari consueuerint, de qua re lib. sequenti ex instituto dicemus: tamen à Summis Pontificibus in eorum literis Apostolicis non Domni, vel Domini, sed fratres semper vocari consueuerunt, lege textum Innocentij Papæ huius nominis Tertij in cap. quod Dei timorem de statu monachorum, vbi loquitur de fratribus S. Victoris Bononiensis; Et in Epistolis datis Priori, & fratribus S. Iuentij Papiæ. Item Priori & fratribus de Cimiterio Papiæ. Item Priori, & fratribus Ecclesiæ Sagiensis. Item Episcopo Ecclesiæ Lebnensis. Item Abbati, & fratribus de Valtam. Item Priori & fratribus sanctæ Crucis Colimbricensis. Item Priori & fratribus sancti Stephani in Brobio Mediolani,& alias, quæ habentur in primo, & secundo libro epistolarum dicti Innocentij. Lege textum Alexandri Tertij in cap. 1. de eo, qui mittitur in possessionem causa rei seruandæ, cuius titulus est, Priori, & Fratribus de Guiseburg. Lege alia innumera Pontificum diplomata Canonicis Regularibus, & eorum monasterijs concessa, quæ Basilius Sirenius in vnum volumen collegit, vt Imperatorum, Regum, & aliorum Principum priuilegia omittamus. Addo non solùm à Summis Pontificibus hoc prænomine fratrum nuncupari, sed etiam ab antiquis Doctoribus probatis. Sic eos vocat D. Bernardus in epistolis 87. quæ est ad Ogerium, & duabus sequentibus, & in vita sancti Malachiæ S. Malachias factus Dunensis Episcopus &c. vbi meminit Venerabilis, & secundum seculum nobilis viri Vilelmi Prioris monasterij Kimkeam fratrum Regularium. Lege, quæ ad longum prosequitur Ioannes Molanus lib. 1. de Canonicis cap. 3. ne in aliorum libris rescribendis sim prolixus. Addo tandem in partibus vtriusque Germaniæ, & Poloniæ, ac forsan etiam Galliarum, nunc quoque Canonicos nostros hoc suauissimo prænomine fratrum sese inuicem appellare, vt ex multorum literis recens ad me datis ostendere possum, quo etiam prænomine ex Italicis plurimos vsos esse ante annos ducentos ostendunt authenticæ scripturæ monasteriorum sanctæ Crucis Mortariensis, quæ præcipuæ Congregationis caput extitit, necnon sancti Petri in Cœlo Aureo Papiæ, sancti Frigdiani de Luca, & aliorum, licèt successu temporis apud Italos in disuetudinem ierit.

Ad ea, quæ in contrarium obijciuntur ex Augustino Ticinensi, Ioanne Trullo, & alijs, quod ad Ticinensem spectat, referam hic illius verba ex propugnaculo parte 4. cap. 13. non duodecimo, vt Marquez scribit, quoniam illa nonnulli recentiores sine causa deteriorem in partem acceperunt. Verba illius sunt: *Et voluerunt inuicem vocari fratres secundum consuetudines priores Ordinis Eremitarum, quod etiam Canonicis Regularibus non conuenit, qui primaua constitutione semper sunt vocati, & inuicem nuncupantur Domni*. III.

Quorum verborum sensum vt intelligas, scire debes Gregorium huius nominis Duodecimum, Canonicos Regulares sancti Saluatoris de Sylua lacus priùs Eremitas Augustinenses Canonicos Regulares instituisse, qui præclarissimæ apud Italos Congregationis Canonicorum Regularium sancti Saluatoris de Bononia nuncupatæ prima fundamenta iecerunt: de quibus, siue propter habitum ab alijs Canonicis in aliquibus diuersum, siue quòd hoc prænomine fratrum se nuncupari maluerint, cum cæteri Canonici non ampliùs fratres, sed Domni vocari cœpissent, dubium oriri cœpit, an illi veri Canonici essent, licèt immeritò. Quis enim iure in dubium vocare poterat, an veri Canonici essent, à Summo Pontifice Canonici creati, & declarati? Porrò quod Ticinensis ait, hoc nomen fratrum Canonicis minimè conuenire, quia primæua illorum institutione vocantur Domini, partim verùm est, partim falsum. Verum, quod tunc non conueniebat, vtpote obsoletum, nominibus enim vt nummis vtendum est, qui aliquo tempore,

pore, & loco pro legitimis expenduntur, alio verò tempore adulterini putantur, & reijciuntur. Ita prænomen fratrum apud Italos ferè omnes obsoleuerat, & soli Canonici dictæ Congregationis hoc prænomine fratrum nuncupabantur, vt ex priuilegio illorum Congregationi per Gregorium XII. cócesso, & octauo in ordine patet, quod incipit: *Fragrantia sacræ Religionis*. Vbi Canonici dictæ Congregationis vocantur Canonici fratres nuncupati, & duodecim vicibus repetitur hic modus loquendi Canonici fratres nuncupati, Canonicorum fratrum nuncupatorum, Canonicos fratres nuncupatos, & Canonicis fratribus nuncupatis, quod de alijs Canonicis dictum nullarenus reperies: quam ob causam dixit Ticinensis, reuocatum in dubium, an illi veri Canonici essent. Verùm etiam dixit Ticinensis, Canonicos Regulares ab illorum institutione vocari consueuisse dominos, vt qui ab illorum institutione clerici essent: de qua re libro secundo dicendum erit. At in hoc fallitur, dum ait hoc prænomen fratrum ipsis clericis Canonicis minimè conuenire. Trullus verò,& Sirenius verba Ticinensis exscripserunt: licèt Marquez pro Zacharia Ferrerio iurisconsulto Sirenium nostrum allegauerit, cuius est libellus ille de habitu Canonicorum à Sirenio ibi loci positus.

Porrò textus illi in cap. nimis iniqua,& cap. nimis praua. de excessibus prælatorum, & extrauagans prima de Regularibus, perperam, & falsò, ve alia plura,ab autore allegantur: aliud enim est,Religiosos Ordinis Prædicatorum,& Minorũ, & aliorum ordinum Mendicantium vocari fratres, quod solùm ex dictis textibus colligi potest: aliud est, non posse vocari fratres clericos Canonicos, siue Regulares, quod illi textus nullatenus dicunt, vt hic autor illis imponit.

IV. Tertia ratio pro eodem Augustini monachismo sumitur ex differentia inter domos Eremitarum, & Canonicorum: nam domus Canonicorum propriè loquendo monasteria dici non possunt,vt Ioannes Molanus lib.1.de Canonicis c.12. & Basilius Sirenius in lib. indultorũ pag.450.§.porrat: obseruauerunt, Augustinus verò suam domum monasterium vocat ser.1.de comm. vita Cleric. ibi: *Et quia hoc disponebam, esse in monasterio cum fratribus*: in epist.64. ad Aurelium, in lib. de Bono perseu. cap.15. & alibi. Hanc rationem deducit Marquez cap.5.§.3.7.& 8. quibus etiam in locis aduertit, Augustinum nunquam vocasse suum monasterium, domum clericorum; sed solùm domum Eremitarum, & cap. 7. in princ. pag. 81. inquit, Possidium nunquam vocasse monasterium, domum clericorum, & alia id genus plura, quæ apud illum videri possunt.

Respondeo, quòd hæc sit differentia inter domos Eremitarum,& Canonicorum, quòd istæ, non illæ monasteria vocentur, aut vocari possint, autor de suo fine probabili fundamento dicit, neque vero Ioannes Molanus, neque Basilius Sirenius id asserunt, qui oppositum manifestè docent: Molanus enim dicto lib. 1. cap. 12. statim in initio hæc scribit: *Ex ijs autem, quæ diximus, arbitror vtcunque colligi posse, qua ratione omnia Canonicorum collegia antiquitùs dicta sint monasteria: nam huius rei nonnulli adeò sunt imperiti, vt dum alicubi incidunt in locum quempiam apud superiorum ætatum scriptores, in quo Canonicorum Collegium vocatur Monasterium, aut errorem esse, aut monasticum Ordinem antequam Canonici essent, in eo viguisse putent, non alia ratione moti, quàm quòd videant monasterij nomen illi aliquando tributum esse, quorum quàm sit infirma illa ex nomenclatura desumpta ratiocinatio, ignorare non possunt, qui animaduertunt, ex vsitata quorundam locutione, omnia Canonica Collegia olim dicta esse monasteria, siue Clericorum monasteria, extant ad Gerardum Primum &c.* Et ex Archidiacono in cap. quæsitum prima, quæstione tertia probat, omnes Ecclesias Galliarum olim monasteria fuisse nuncupatas. Vbi vides Molanum non solùm non negare domos siue Collegia Canonicorum rectè monasteria vocari, sed dicere, olim omnia illorum Collegia, vel absolutè monasteria, vel cum additione monasteria clericorum nuncupari solita, & huius autoris ratiocinationem dara opera reijcere, dum ex nomenclatura monasterij nititur probare, quod domus Religiosorum cum Augustino commorantium Eremitarum fuerit, non clericorum Canonicorum. Basilius verò Sirenius, siue Zacharias Ferrerius ibidem relatus non negat absolutè domos Canonicorum monasteria dici posse, & nonnunquam tales vocari consueuisse: sed hoc solùm contendit, talem nomenclaturam minùs propriam esse, & magis propriè Canonias, siue Canonicas, vel Ecclesias dici, præsertim quòd istis nominibus in Concilijs sacris, & in iure Canonico soleant frequentiùs vocari, sicut etiam ipsi Canonici frequentiùs, & magis propriè clerici dicuntur, rariùs autem, & minùs propriè monachi nuncupantur. Putat enim hic autor monasterium quasi monachorum stationem vocari, secutus Ioannem Cassianum collatione 18. cap. 10. ita scribentem: *Licèt à nonnullis soleant monasteria indifferenter pro Cœnobijs appellari; tamen hoc interest, quod monasterium nomen est diuersorij, nihil amplius quàm locum, idest habitaculum significans monachorum. Cœnobium verò etiam professionis ipsius qualitatem, disciplinamq; designat, & monasterium potest etiam vnius monachi habitatio nominari. Cœnobium autem appellari non potest, nisi vbi plurimorum cohabitantium degit vnita communio.* Quanquam vt ingenuè dicam, hæc ratio non admodum vrgeat, quia sicut alia ratione vocantur monachi, quos strictè tales dicimus à clericis distinctos, alia ratione ipsi clerici in communi viuentes, vt supra cap. 38. notauimus: ita alia ratione dicuntur monasteria domus monachorum, alia verò domus Canonicorum. Et quidem domus ipsæ Canonicorum mona-

 steria

stetia rectè, & propriè dici possunt ab vnione, seu vnitate communis vitæ, quam clerici in communi viuentes sub vno capite, habentes cor vnum, & animam vnam in Deo, in eisdem domibus ducunt: & hæc est potissima ratio, propter quam B. Augustinus suam domum monasterium vocauit, ab ipsomet assignata in expositione Psalmi 132. superiùs allegata, nec minus propria, quàm illa à Cassiano in collationibus assignata.

V. Sed etsi daremus, Molanum, vel Sirenium ita sensisse de domibus Canonicorum, quid opus esset illorum testimonijs, contra ipsius B. Patris Augustini testimonium apertissimum vti? Nonne ipse Augustinus dicto serm. 1. de comm. vita Clericorũ ædes Canonicorum monasterium vocauit? *Et ideo*, inquit, *volui habere mecum in domo Episcopi monasterium clericorum*. sed ait Marquez. Augustinus vocauit illud monasterium clericorum, non monasterium absolutè, vel monasterium nostrum: hæc enim est differentia, quod monasterium Eremitarũ absolutè, & sine alio addito monasterium vocauit, vel monasterium suum: monasterium autem Canonicorum non nisi cum additione monasterium Clericorum, nunquam verò monasterium suum dixit. At ista autor de suo dicit, & non probat, & probanda supponit. Ego enim dico, tam primũ, quàm secundum monasterium Augustini fuisse. Quid enim obstabat, quin suum monasterium ritè vocare posset illud, quod in sua domo Episcopali habebat, in quo cum suis clericis per annos circiter septem supra triginta vixit? sed vt constet, hunc autorem sermonis gratia locutum, legatur Possidius cap. 15. de monasterio intra domum Episcopi constituto scribens: *Et post hæc, ni fallor, ecce alia die, vel post biduum venit quidam Firmus nomine, negotiator, & intra monasterium sedente S. Augustino coram nobis, ad pedes eius genibus pronolutus sese iactauit*. Loquitur ibi Possidius de monasterio Clericorum intra domum Episcopi constituto, vt ex serie verborum apparet, & ipse Marquez cap. 7. in principio, & pag. 80. col. 2. ad finem liberè fatetur, & tamen absolutè vocat illud monasterium sine additione, clericorum. Vnde etiam habes, vbi contradictionis illum redarguas, cum in verbis sequentibus pag. 81. col. 1. ad finem inquit: *Et tandem quia si attente inspiciatur, S. Possidius, nunquam vocauit monasterium domum Canonicorum Regularium, sed solùm illud, quod erat in horto Valerij*: sed hæc illorum propria est conditio, qui causam minus veram tueri volunt, vt à veritate coacti modò afferant, modò negent.

Caput quadragesimum.

Alia ratio pro Augustini Monachatu ex varijs picturis, & imaginibus cum cuculla Eremitica deducta expenditur, & refutatur.

Qvarta ratio pro eodem Augustini monachatu sumitur ab illius habitu, ex quo veluti à posteriori, & à signo argumentum demonstratiuũ, ad veram ipsius beatissimi Patris Regularem professionem probandã sumitur, vt Theologi omnes, ac Iureconsulti fatẽtur, post D. Tho. 2. 2. q. 185. art. 8. & post textum in cap. vidua. de Regularibus. B. Augustinus cucullã monasticam, & cingulum pelliceum more antiquorum monachorum portauit: ergo fuit verè monachus, non autem clericus Canonicus. Antecedens siue assumptum probatur multipliciter. Primò testimonijs B. Ambrosij in serm. de Augustini baptismo, & eiusdem Augustini in sermonibus ad Eremitas, Valerij, & Sigiberti in epistolis, qui pro re cõstantissima affirmant, B. Augustinum eiusmodi habitũ tulisse. I.

Secundò, ex habitu D. Fulgentij Episcopi Ruspẽsis, quem non est dubiũ, B. Augustini discipulũ fuisse, & illius habitum induisse, vt docent Baronius tomo 6. sub anno 504. num. 33. & 34. & Ioannes Molanus lib. 1. de Canonicis cap. 8. ille enim vestem monasticam induit, & cingulum pelliceum portauit, vt in eius vita per illius discipulum scripta legimus, præsertim cap. 18.

Tertiò, ex ipsomet Augustino serm. 1. de comm. vita Cleric. vbi cum esset Episcopus, & ad populum sermonem haberet, ostendit, se illamet indumenta tunc temporis induisse, quæ ante presbyteratũ portabat, quæ res indicio est, illum habitum monasticũ induisse, quippe qui non alia ratione illum habitũ in Episcopali dignitate retinuisset, nisi quia Episcopi ex monachis assumpti priorem habitum tenere debent, cap. penult. de Vita, & honestate Clericorum. Verba Augustini sunt. *Non attuli aliquid, nec veni ad hanc Ecclesiam, nisi cum his indumentis, quibus illo tempore vestiebar*.

Quartò, ex priuilegijs & bullis Summorũ Pontificum Iulij Secundi, Leonis Decimi, & aliorum, qui dicunt, Eremitas Augustinenses vocatos Beati Augustini Regulam seruare, & habitum gerere. Priuilegia sunt 44. & 45. in ordine inter priuilegia fratrum Eremitarum.

Quintò, ex eo, quod Iudices S. Inquisitionis Hispaniarum quandã notam marginalem Erasmi circa vitam B. Augustini à Possidio scriptam ad cap. 22. deleri voluerunt, quæ talis erat. *Vbi est hic balteus coriaceus & cuculla nigra*. Vbi videntur à contrario probare habitum D. Augustini fuisse cucullam nigram, & cingulum pelliceum.

Sextò, ex quibusdã apparitionibus miraculosis, quibus

quibus B. Augustinus cuculla nigra, & zona pellicea indutus, ac præcinctus diuersis personis apparuit. Has apparitiones referunt Coriolanus in Defensorio cap. 4. & Paulus Bergomensis in sua Apologia. Prima facta fuit Alexandro Quarto tribus vicibus in somnis, ex qua visione fuit excitatus ad perficiendam vnionem Ordinis Eremitarum in vnum Ordinem sub vno capite, & vno habitu. Secunda facta fuit Beato Nicolao de Tolentino, dum graui ægritudine laboraret. Tertia Francisco Mantuæ Marchioni, qua illi de Ianuensibus victoriam promisit. Has apparitiones Ioannes Marquez c. 7. §. 5. pro omnino certis, ac veris tradit prædictorum Coriolani, & Pauli Bergomatis autoritate fultus, quibus alibi dicit temeritatis indicium esse, fidem nolle adhibere.

Septimò, ex testimonijs recentium Doctorum, qui vnanimi consensu fatentur, B. Augustinum habitum monasticum induisse, vt sunt D. Antoninus 3. par. tit. 24. cap. 14. §. 2. Volaterranus, Azorius, Gregorius de Valentia, & alij.

II. Octauò tandem ex vetustissimis picturis, imaginibus, & simulachris, in quibus B. Augustinus cuculla nigra indutus, zona pellicea desuper cinctus apparet. Hæ sunt referente Coriolano cap. 3. §. 11. patet. Prima in Palatio Lateranensi in Sacello Pontificio. Secunda in Ecclesia D. Petri in Vrbe Roma. Tertia in Ecclesia D. Mariæ maioris. Quarta in Ecclesia Sanctæ Sophiæ Constantinopolis. Quinta in Episcopatu Lucensi. Sexta in Episcopatu Pisano. Septima in Florentino. Octaua in Senensi. Nona in Papiensi. Decima in Porta Cumana Ciuitatis Mediolanensis. Vndecima in capella Sancti Ambrosij Mediolani. Duodecima in Templo D. Marci Venetiarum, quam ante annos circiter 490. Coriolanus erectam affirmat, & probat authentico instrumento Notarij publici manu rogato. Quibus addi possunt aliæ non paucæ ex Ludouico de Angelis, Cornelio Lancillotto, & nouissimè ex Ioanne Marquez cap. 4. §. 3. & cap. 7. §. 5. & duobus sequentibus. Tertiadecima cuiusdam laminæ æreæ, in fundamento cuiusdam ædificij Hippone Regio, tempore Caroli V. in expeditione Tunetana repertæ, in qua erat Augustinus cum Fratribus coram illo genuflexis, cuculla indutus, & cingulo pelliceo cinctus, quam laminā Eques quidam Parthenopæus, qui eius inuentioni affuit, Illustrissimo Cardinali Seripando dono dedit. Quartadecima Imago in libro Historiarum Arabicarum vetustissimo ex Bibliotheca Regis Marochij accepto, qui modò in bibliotheca Regis Catholici seruatur, in quo quidem libro in principijs multorum capitum, Episcopus in sede Episcopali positus cernitur, nonnullos Religiosos ante se genuflexos habens, habitu Eremitarum Augustinensium indutos, quos Religiosos, qui librum interpretati sunt, dixerunt illius Prouinciæ Monachos fuisse, aut certè exploratores, sub mentito illorum habitu deprehensos. Quintadecima Imago D. Augustini in fronte operum D. Augustini editionis Plantinianæ. Sextadecima Imago vetustissima in lib. quodā Bibliothecæ Vaticanæ mēbranaceo depicta. Decimaseptima Imago depicta in Templo D. Marci Venetiarum exstructo anno Dom. 1084. Decimaoctaua in Bibliotheca Vaticana in pariete, vbi D. Augustini opera seruantur. Decimanona in Ecclesia Sancti Saluatoris in Lauro Vrbis Romæ supra sepulchrum Eugenij Papæ Quarti. Vigesima in Aula Consistoriali Ciuitatis Papiæ antiquissima, vbi sunt decem & octo Ciuitatis Decuriones corā Beato Augustino genuflexi. Vigesimaprima est statua marmorea supra maiorē Ecclesiā Metropolitanam Mediolani, quam cum Regulares Canonici in habitu canonicali fieri vellent, Alexander Sextus cum habitu Eremitico refici mandauit.

Huic rationi plenè, & planè, vt satisfaciamus, per partes singulas distinctè respondendum erit. Et primò quidem absolutè negandū est, B. Augustinum cucullam eremiticam cingulo pelliceo cinctam, cum qua nunc à multis pingitur vnquam induisse, addo etiam vidisse, est enim nouus habitus partim Eremitarum voluntate assumptus, partim Apostolico Decreto præscriptus, nec ante annos circiter quadringentos in orbe visus, vt supra dictum fuit, & in sequentibus adhuc clariùs ostendemus. Et ad primam probationem ex autoritate sermonum D. Ambrosij, de Augustini baptismo, & eiusdem Augustini ad Eremitas. Respondeo: si sententia de Augustini cuculla probabilis alia quauis ratione videretur, ex hoc capite potissimùm labefactari, & omnino suspectam reddi, quod eius assertio testimonijs non solùm apocryphis, sed enidenter falsis nitatur, de quibus quoniam satis in præcedentibus diximus, ad ea legentes remittimus. Videatur cap. 27. & sequentia. III.

Ad secundam probationem ex habitu D. Fulgentij Augustini discipuli desumptam, pace Cardinalis Baronij, nego B. Fulgentium, aut Augustini discipulum fuisse, aut Augustini habitum gestasse, & vt ingenuè dicam, miror valdè Baronium, tam asseueranter id affirmare, cum tamen suæ assertionis nullam etiam leuissimam coniecturam producat. Nam quòd B. Augustini discipulus nullatenus fuerit, sed nec quidem esse potuerit, res est extra omnem dubitationem constituta, cum B. Augustinus secundum veriorem temporum rationem, quam Baronius sequitur, anno salutis nostræ quadringentesimo, & trigesimo, vel trigesimoptimo satis concesserit. Diuus autem Fulgentius vsq; ad annum quingentesimum decimumseptimum, & ampliùs, suam ætatem produxerit. Nam circa annum 517. sub Papa Hormisda idem Fulgentius librum de Fide ad Petrum edidit eodem Baronio tradente tom. 6. sub anno 517. num. 67. quòd enim B. Fulgentij habitus, illi, quem B. Augustinus gestauit, conformis nullatenus fuerit, adhuc magis clarum, & constans est, nam Augustinus birrum, & tunicam lineam, & cætera suis clericis communia indumenta portauit, vt ex illius sermone secun-

do de communi vita clericorum, & alijs supra cap. 24. deductis probatum reliquimus: Fulgentius è contrà vna tantum vilissima tunica, siue per æstatem, siue per hyemem patienter indutus, oratio quidem sicut Episcopi nunquam vtebatur, pelliceo cingulo tanquam monachus cingebatur, sic studio humilitatis ambitionem vestium fugiens, vt nec ipsa calceamenta suscipiens Clericorum, aut vltimis caligis in tempore hyemis, aut caligulis in tempore æstatis vteretur. iam vide, quid commune habuerit D. Fulgentij habitus cum habitu Augustini, sed de eodem Fulgentio inferiùs sermo redibit, nunc enim de Augustini habitu, & instituto, non D. Fulgentij agendum. Sed esto is fuisset Augustini habitus, quē Fulgentius ferebat, quæ, obsecro, causa est venerabilibus Eremitis pro huiusmodi habitu tantoperè tumultuari, cum Fulgentij habitus ab eo, quem ipsi nunc gerunt, toto cœlo distet, vt supra cap. 26. monstrauimus?

IV. Ad tertiam probationem ex verbis D. Augustini in sermone allegato de communi vita Clericorum dictum est supra, illa verba nisi cum his indumentis, quibus illo tempore vestiebar, legenda esse cum pronomine relatiuo, ijs, idest cum illis indumentis, quibus eo tempore vestiebar, non cum pronomine demonstratiuo, his, idest cum istis indumentis, ne vel miraculum absque necessitate fingere, vel Augustinum mendacem facere cogamur, qui iam senex dixerit, se illa ipsa indumenta induisse, quæ ante Clericatum ad Ciuitatem Hipponensem tulerat, sed quæstiones sunt, quibus diutiùs incumbere non vacat.

Ad quartam desumptam ex priuilegijs Summorum Pontificum Iulij Secundi, & Leonis Decimi: Respondeo mentem illorum Pontificum non fuisse hanc controuersiam dirimere, sed hoc solùm innuere voluisse, quod cum Venerabiles Patres Eremitæ Beati Augustini Regulam profitentur, & habitum sub eadem Regulà illis à Sede Apostolica præscriptum deferant, eiusdem regulæ, & institutorum dicti Ordinis diligentes æmulatores esse debēt. Hoc enim solùm innuere videntur verba illa, in quibus illi vim faciunt: *Vt Fratres sub Augustini Regula, & habitu Altissimo famulantes, eiusdem Ordinis instituta obseruent*. Præter quod ēst textus in cap. si Papa de Priuilegijs in sexto communiter allegatus, quod verba narratiua Bullarum non probant.

Ad quintam, dico ex hoc, quod Iudices generalis Inquisitionis Hispaniarum illam Erasmi notatiunculam ex lib. Possidij deleuerunt, non probari quod definierunt habitum Beati Augustini fuisse balteum coriaceum, aut cucullam eremiticam; nimis enim longinqua est deductio: non enim ob hác causam eam delendam censuerunt, sed quòd esset damnati Autoris, Regularium institutа subsannantis, & carpentis, quam ob causam omnes etiam alias eiusdem Autoris notatiunculas, & censuras tum ad libros D. Augustini, tum aliorum Doctorum omnino delendas sanctissimè decreuerunt.

V. Ad sextam desumptam ex varijs apparitionibus, primò respōdeo, illas apparitiones absq; aliqua temeritatis nota liberè negari posse: nam, quantæ sit temeritatis testimonio Coriolani fidem nolle adhibere, vt Volaterranum omittamus lib. 21. scribentem: *Eremitani ordinem suum à B. Augustino fluxisse dicunt in monte Pisano, dum in Africam rediret, à Simpliciano priùs institutum*. Edidit q; *Coriolanus eorum paulò ante Generalis super hoc Apologiam: totum tamen apochryphum, nullusq; Autor idoneus*. satis indicauerunt Summi Pontifices Sixtus Quartus, & Innocentius Octauus, quorū Decreto eius liber fuit suspensus donec expurgaretur, idem dici potest de Apologia Pauli Bergomatis, quæ eisdem prorsus figmentis, & ludorijs vbique scatet. Et sanè, quod de Alexandro Quarto fingit Coriolanus, & ante illum Frater Iordanus lib. 1. cap. 14. ipsum Pontificem ad congregandos Eremitas in vnum Ordinem sub vno habitu, & vno capite ex quadam Beatissimi Patris Augustini visione excitatum, apocryphum, & suspectum esse ipsiusmet Alexandri, necnon illius prædecessoris Gregorij Noni verba indicant, quibus se farentur ad certum habitum Eremitis præscribendum, & varias Eremitarum Congregationes in vnum Ordinem sub vno capite compingendas excitatos, non ob apparitiones B. Augustini illis factas, sed quòd ijdem Eremitæ sub incerto, & vario habitu per Lombardiam, Marchiam Anconitanam, & alias Prouincias vagarentur, adeo sui habitus formam variantes, vt interdum fratribus Minoribus vniformes viderentur in derogationem multiplicem dicti Ordinis, pecunias pro eleemosynis poscentes, & alia facientes in graue scandalum, & in infamiam plurimorum. Hæc enim sunt formalia verba diplomatum Pontificiorum, quæ inferiùs subijciemus. Addo Beatum Augustinum ante annos tringentos, aut quadringentos pluribus vicibus nonnullis cultoribus suis diuina dispensatione se videndum præbuisse, non tamen cucullа nigra indutum, sed habitu vel Clericali, vel certè Pontificali. legitur enim apparuisse apud Papiam ad tria milliaria in vico, qui Caua dicebatur, quadraginta viris Gallicanis Romam petentibus, sed Pontificalibus indutus: *Viderunt*, inquit, *qui hoc scribit Oldradus Mediolanensis Archiepiscopus egredi hominem habitu pontificali ornatum, qui ipsis appropinquans, percunctatus est, quò pergerent; & infra, quis esset interrogantibus peregrinis, respondit se esse Augustinum Hipponensem Episcopum*. Vide si placet historiam apud Baronium tom. 9. sub ann. 725. num. 9. Norberto quoque Præmonstratensium Canonicorum autori de Ordine instituendo, & Regula deligenda apud se cogitanti, ipsum B. Augustinum apparuisse testatur, qui eius vitam scribit, illius discipulus Hugo nomine, à Surio tom. 3. sub die 6. Maij relatus. At non in pullo habitu, zona præcincto, aliàs cui dubium, quòd D. Norbertus non ordinem candidatorum, vt Surius dicit, sed potius nigrorum sub Augustini Regula instituisset? Tertiò quoque

quoque Hugoni monacho apud Burgundos in monasterio Fontaneti degenti apparuit referente Iacobo de Voragine in vita eiusdem Augustini: at non in nigro habitu,sed vestibus pontificalibus indutus, & magna comitantium caterua candidis indumentis albicantium: *Apud Burgundiam*,inquit, *in monasterio, quod dicitur Fontanetum, erat quidam monachus Hugo nomine,Sancto Augustino valde deuotus, qui in eius scriptis miro desiderio pascebatur, quem etiam crebra supplicatione rogauerat, vt ipsum ex hac luce migrare non fineret, nisi in die suæ sacratissimæ solemnitatis. Ipse igitur quintodecimo die ante festum eiusdem sic cœpit duris febribus æstuare, vt in vigilia ipsius super humum, tanquam moriens poneretur. Et ecce plures decori ac fulgentes viri amicti albis Ecclesiam dicti Monasterij processionaliter intrauerunt, quos sequebatur quidam Reuerendus Pontificalibus insignitus. Quidam autem monachus in Ecclesia consistens hoc videns, obstupuit, & quinam essent, vel quò pergerent inquisiuit. Cui vnus eorum dixit, quòd Sanctus Augustinus esset cum suis Canonicis, qui ad deuotum morientem pergeret, vt eius animam ad regnum gloriæ portaret. Post hæc illa reuerenda processio ad infirmoriam ingreditur.* Hæc Iacobus de Voragine Archiepiscopus Ianuensis, qui floruit circa annum Domini 1290. ex Sixto Senensi in sua Bibliotheca Sancta. Qui Autor aliam quoque apparirionem eiusdem Beatissimi Patris albis vestibus induti sic narrat: *Præpositus cuiusdam Ecclesiæ in Beatum Augustinum magnam deuotionem habens, cum per tres annos grauem infirmitatem incurrisset, itaut de lecto surgere non valeret, adueniente solemnitate Sancti Augustini, cum iam in vigilia ad vesperas pulsaretur, ad rogandum Sanctum Augustinum tota deuotione se contulit, cui in Albis Augustinus apparens, eidem ter citato proprio nomine dixit. Ecce adsum toties à te inuocatus, surge citò, & celebra mihi officium vespertinum. Qui sanus surgens cunctis stupentibus, Ecclesiam intrauit, & officium deuotè peregit.* Alias etiam apparitiones eiusdem Beati Patris idem Iacobus de Voragine ibidem narrat. Nec vsquam dicit, illum nigra cuculla indutum, sed semper vel cum Pontificalibus insignibus, vel albis vestitum, se videndum præbuisse, quas apparitiones cum apud hunc Autorem viderint,& ab illo exscripserint Ludouicus de Angelis lib. 6. de Vita Augustini cap. quarto, & Frater Cornelius Lancillottus lib. 3. cap. 67. nescio cur candidi Augustini habitus, & suorum seruorum, quos Iacobus de Voragine Augustini Canonicos vocat, non meminerunt.

VI. CAeterum vt daremus, veras fuisse apparitiones à Coriolano narratas, non inde probari posset Augustinum illum habitum tulisse, cum in humanis hic viueret. sicut enim nec animæ, nec Angeli aliquod corpus illis naturaliter vnitum habēt, sed corpora cum quibus apparent, voluntariè ab illis assumuntur ex aëre potissimum conflata: ita cū beati illi spiritus diuina dispensatione ad aliquod officium erga sibi deuotos exercendum,vel beneficium præstandum mittuntur,illū habitum assumūt, sub quo præsertim ab illis se agnoscendos intelligunt. Ea propter cū à tercentis circiter annis paulatim vsus inualuerit,vt B. Augustinus cum cuculla eremitica in Ecclesijs, & alijs locis publicis multis pingatur,& opinio apud vulgares iam obtinuerit, illum esse verum Augustini habitū,hinc fortasse factum est, vt B. Augustinus aliquibus ipsum deuotè colentibus apparens,illum habitum assumpserit,nō quem viuens portauerat, sed sub quo faciliùs se ab illis agnoscendum intelligebat, quēadmodum ante illud tempus non sub habitu nigro, sed candido,& Canonicali, vel Pontificali apparebat.

Ad septimam probationē ex autoritate Doctorum acceptam,respondeo, nullos ex antiquis ante 350.circiter annos dixisse, cucullam istam nigram cum zona pellicea B. Augustini habitum legitimū fuisse.Recentiores verò decepti sunt,vel opinionem vulgarium,vel Autorē sermonū ad Eremitas secuti præter quod illorū nōnulli ex Eremitarū potiùs relatione,quàm ex propria sententia id affirmant, vt D. Antoninus, Azorius,ac etiam Volaterranus,qui dicit Coriolani Apologiam apocrypham esse, & nullum Autorem idoneum ab eo allegatum.

Caput quadragesimumprimū.

Prædictę rationis superiori capite allatæ postremum membrum expenditur, & de vario modo Augustinum pingendi tractatur.

VLtima supradictæ rationis probatio veterē litē excitat, circa tempora Sūmorum Pontificum Sixti IV. & Innocentij VIII. exagitatā de legitimo ritu ipsius B. Augustini imagines pingendi. Etsi .n. ad illa omnia,quæ ex picturis,& simulachris Coriolanus,& recentiores tanto verborum strepitu, & apparatu comminiscuntur, illud dici possit. I.

Pictoribus atque Poëtis
Quidlibet audiendi semper fuit æqua potestas.

Et ad figmentum probandum optimum argumentum esse illud, quod sumitur ex testimonio, vel Pictorum,vel Poëtarum. Nihilominùs quod aliter loquendum sit de prophanis, aliter verò de sacris imaginibus, priusquam ad probationem per singula respondeamus, operæpretium facturum me arbitror, si referam, quæ Ioannes Molanus Doctor Louaniensis, & Theologus suorum temporum clarissimus lib. 4. de Historia sanctarum imaginum cap. 36. scribit in hoc ipso argumento versans: *Est*, inquit, *aliquando agitata controuersia de nigra Diui Augustini cuculla, pro qua Ambrosius Coriolanus Romanus Generalis Augustinensium in eodem Defensorio ad Sixtum IV. in prima ait Ecclesia Christianorum,scilicèt S. Ioannis Laterani in capella Do-*

mini Papæ in suo Palatio, in Ecclesia Sancti Petri de Roma, in Ecclesia D. Mariæ Maioris de Roma, in Ecclesia sanctæ Sophiæ Constantinopolis, in Episcopatu Lucano, Pisano, Florentino, Senensi, atque Papiensi, imagines sancti Augustini cum cuculla nigra, atque scapulari videntur &c. Addit ante annos 400. eandem imaginem erectam esse Medioiani super portam Cumanam, cum sanctus Galdinus Ciuitatis muros instaurari fecit, & anno ab hinc 393. Venetijs ad sanctum Marcum. Hæc ille. Similia fertur antea congessisse Paulus Bergomensis; sed vterque aduersarium habuit Eusebium Conradum Mediolanensem, ex autoritate capituli sui Lateranensis, qui multa congessit, vt euincat, Augustinum non fuisse Ordinis Eremitici, nec gestasse, vt Eremitani Augustinenses, cucullam nigram. Picturis autem, quas ipsi posuerunt opponit alias picturas Romæ, & Mediolani conspicuas. Similiter Iacobus Vuimphelingius, ex aduerso vrget multis in locis, vt Romæ in sancta Maria maioris basilica dignissima imagines S. Augustini videri sub Canonici specie. His accedit quod Ioannes Mauburnus Bruxellensis in libro, quem sui Ordinis Venatorium inscripsit, multum premat Augustinenses Eremitanos hæc defendentes, qui præter dictum Eusebium, sanctum quoque Antoninum, & alios obijcit Theologos, & Iurisconsultos. Immo & rationes ex Possidio, & Augustino petitas. Sed his puto nunc non refragari doctos Augustinenses. Nemo tamen dicat, quod aliquando factum est. Ergo mendax, detestabilis, & execranda est dicta pictura. Aliud enim est mendacem esse picturam, aliud rudem: nam si Augustinus pingatur cum habitu non quem gessit, sed quocum Augustinenses vestire cupiunt, quia patronum eum habent, hic ruditas, & simplicitas admitti potest, quam ego tolerare malim, quam turbare: sed mendacium non agnosco. Verum alios, qui putarūt, sermones ad fratres in Eremo Augustini esse, asserentes cucullam eis nigram dedisse in picturis, vt significarent eum sic vestitum fuisse, putarunt hoc illi, ideoq; picturæ significationem erroneam habuerunt; sed leuis hic fuit error, vt non debeat vocari detestabile & exetrandum mendacium. Nostra autem sententia ex superioribus intelligitur, rudem esse eam picturam, & nobis minus placere. Si tamen commodè tolli non possit, nos corrigere malle significationem, immò etiam eam dissimulare, quàm infirmiores lædere. Et hæc sic à nobis dicta accipiantur, vt neque verbis ipsi contendere velimus, neque vlli causam contendendi præbere: nam in Chronicis sancti Augustini, quæ Onuphrius inchoauit, & Signius Episcopus, perfecit Iosephus Pāphilus annotatum est, anno 1484. Sixtum Quartum præcepisse sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne fiat contentio, & disputatio inter Augustinianos, & Canonicos Regulares, de habitu S. Augustini, sub qua figura debeat dipingi. Bullam addit extare in Camera Apostolica lib. 692. fol. 307. quòd si Sixtus omnibus disputationem, & contentionem inhibuisset, non incidisset Vuimphelingus in eam difficultatem, de qua ad Matthæum Herbenum scribit Ioannes Trithemius, Iacobus Vuimphelingus, ait, Argentinę est, grauem à fratribus Eremitis D. Augustini sustinens persecutionem, propterea quod in quodam opere sua de Integritate pranotato, scripsit ipsum Augustinū non extitisse monachum, siue cucullatum. Comparitor homini penè vltra vires molestiam ferenti, cuius nobile ingenium iam senescentis ad iurgia compellitur Iuristarum: nam in propria persona illum citari ad Sedem Apostolicam curarunt, cuius Apologiam in centum versiculis editam cum literis meis ad te misi. Hæc ibi Molanus, ex quibus vides, quid ille de Augustini habitu, sermonibus ad Eremitas, & de picturis sentiat, quibus B. Augustinus cum nigra cuculla pingitur, cingulo coriaceo præcinctus, eas quidem rudes esse, minusq; sibi placere: sed si commodè tolli non possint potiùs corrigendam significationem, aut tolerandam, & dissimulandam, quàm infirmiores lædendos: quod consilium mihi quoque admodum placet. Putare quoque ijs, quæ Vuimphelingius, & Mauburnus de Augustini habitu pingendo scripserunt, nunc non refragari doctos Augustinenses, quod verum ne sit, eorum libri viginti circiter ab hinc annis in lucem editi ostendunt.

Porrò, quia hic autor ex Onuphrio, & Iosepho II. Pamphilo eius censuræ meminit, quam Sixtus Quartus à nobis in præfatione positam ad lites sedandas promulgauit, scire debes, paulò ante huius Pontificis assumptionem, lite inter Canonicos Regulares Lateranẽ ex vna, & Eremitas Augustinenses ex altera parte excitata, de B. Patris Augustini habitu, ac instituto, num scilicet clericus Canonicus fuerit, an Eremita, vel Monachus cuculla monastica indutus, scripsisse primùm pro Eremitis Paulum Bergomensem Apologiam, ac deinde pro Canonicis Dominicum Taruisinum eiusdem instituti, tunc temporis apud Italos concionatorem præclarissimū libellum satis breuem sub hoc titulo. *Defensio Canonicorum Regularium contra Eremitas.* Libet incipit: *Quoniam veritatem simplicitate, aut malitia impugnantes iustum est refellere.* Quem librū octo capitulis breuissimis absoluit, sola ratione vtens, & à conuicijs, ac probris in aduersarios conijciendis calamum omnino cohibens. Verùm aduersarios habuit Bartholomeum Patauinum, qui referente Eusebio Corrado in libro statim allegando, Regij Lepidi in Flaminia Pitacijs publicè ad valuas Ecclesiarum, & per angulos platearum cum nonnullis conclusionibus contra eundem Taruisinum, & contra Canonicos Regulares affixis, post Quadragesimales conciones ibidem habitas, cum tubæ, & nolarum sonitu ipsos Canonicos Regulares ad arguendum prouocauit. Qui tamen nec ipsa die ad congressum præfinita, nec aliàs legitimè citatus comparuit, quam ob causam à R. P. D. Iacobo de Romano S. Antonini Placentiæ Præposito Canonicorum Regul. conseruatore Apostolico sententia excommunicationis contra illum est promulgata. Edidit verò Eusebius Corradus Mediolanensis pro eius-

eiusdem Dominici Taruisini, & Canonicorum Regularium defensione libellum responsiuum ad maledicta Patauini, & cuiusdam Angeli Cremonensis, dicentis habitum, quem Canonici Regulares induunt, illum esse, quem farinæ, & olerum portitores, & venditores, lanifices, & lanij, atque epuli, & Agasones vestire consueuerunt, illumq; B. Augstinum induisse nunquam, nisi eo tempore, quo ad equile, vel ad visendas haras, & pecus suum pergendum esset. in quo libello, vt liberè dicam, doctè quidem, & neruosè causam promouit, at non ea in dicendo modestia, qua decebat virum aliqui Religiosum, & eruditum, & si lacessitum non reddere maledictum pro maledicto, sed vt Apostolus monet, in bono malum vincere. Sed reperit parella suum operculum: statim namque aduersus illum, & Taruisinum, quin & contra totam congregationem Lateranensem edidit Ambrosius Coriolanus Apologiam sanctiss. Pontifici Sixto Quarto nuncupatam, tot profectò maledictis, probris, scommaribus onustam, vt pro vna emina modios decem reddiderit. Quod aduertens summus Pontifex personis secularibus offendiculo, & graui scandalo esse, ad contentiones, & scandala tollenda, decretum edidit, quod superiùs adnoraui.

III. QVæ omnia hic recensere compellor, non quòd delectet recordatione præteritorum iurgiorum, sed quòd viderim in libris Ludouici de Angelis, & Ioannis Marquez, ac nonnullorum aliorum Apologiam Coriolani apud Hispanos vulgatam in precio haberi adeò, vt asserant, temerarium esse ipsi Reuerendiss. Coriolano fidem nolle adhibere. Ne quis putet, vera esse, quę ille statim initio eiusdem Apologiæ scribit Dominicum Taruisinum, & Eusebium Mediolanensem, nec Deum timentes, nec homines verentes, quàm stolidissimis ausis conatos esse Eremitarum Ordinem polluto, laceratissimoq; ore, ac infamatorijs libellis, nutu & arte diabolica cōscriptis denigrare, quæ licētia dicēdi vna ex potissimis causis extitit, quòd liber Coriolani per Sixtum Quartum, & Innocentium Octauum fuerit suspensus. Viderim etiam Consilium quoddam trium Excellentissimorum Salmanticensis Academiæ Doctorum, & Canonici iuris interpretum, quorum sunt nomina: DD. Illephonsus Guillenen. della Carrera apud Salmāricenses Primarius Iuris Canonici interpres, Ioannes Balboa Margoueia Proprietarius Decretorum interpres, Martinus de Bonilla Vesperarius interpres iuris Pontificij, quod Consilium ad fauorem Io. Marquez Salmāticæ typis editum, Romam transmissum est anno 1620. & per Romanam Curiam vulgatum, in quo præfati excellentissimi viri ex Coriolano haurientes inter alia hæc scripserunt. *Ratio est manifesta, quia Summus Pontifex prædictis literis non prohibet in vniuersum simplicem etiam assertionem alterius partis, eiusq; confirmationem, sed turbulentas, & periculosas altercationes plenas leuitatis, & ineptiarum, quæ iurgijs, & scandalis viam aperiant: tales fuerunt disputationes Dominici Taruisini, & Eusebij Mediolanensis Canonicorum Regularium, aduersus quos Ambrosius Coriolanus Generalis Augustinianorum edidit Apologiam ad eundem Sixtum Quartum sub hoc titulo. Responsio ad maledicta Canonicorum Regularium Congregationis Frisonariæ. Et statim in limine. Huius dicendi generis Beatissime Pater hæc mea causa est, quòd superioribus diebus Canonici asserti Regulares Congregationis Frisonariæ, & ex his maximè quidam Dominicus Taruisinus, deinde Eusebius Mediolanensis nec Deum timentes, nec homines reuerentes, quàm stolidissimis ausis conati sunt hunc tuum, ac sanctæ Matris Ecclesiæ peculiarem Ordinem polluto, laceratissimoq; ore, ac infamatorijs libellis nutu, diabolicaq. arte conscriptis denigrare, & talis fortassè fuit eiusdem Coriolani Apologia, cuius etiam occasione prædicta litera Apostolica ab eodem Sixto Pontifice Maximo emanarunt.* Quibus in verbis, pace illorum excellentiæ, modum grauiter excesserunt, nam libellus Dominici Taruisini, & Eusebij Corradi viderunt. Si non viderunt, nimiùm creduli in suis consilijs sese præstiterunt ad solam relationem vnius partis, altera parte inaudita. ram religiosos doctos, & suorum temporum præclarissimos viros, quales Dominicus Taruisinus, & Eusebius Corradus extiterunt, solo testimonio Coriolani fulti leues, ineptos, iurgiorum, & scandalorum Autores, & satores in eo consilio vocantes. Debuerant enim Doctissimi Senecæ monitum præ oculis habere, in sua Mædea scribentis. *Qui statuit aliquid parte inaudita, æquum licèt statuerit, haud tamen æquum est.* Sin autem eorum libellos viderunt, & legerunt, certè in suis consilijs minùs cauti fuerunt, nam vt demus Eusebium æstu in contradicendo nimiùm incaluisse, tū Dominici libellus ne iota vnum habet, quod leuitatis, aut maledicentiæ notari possit. vterque verò rē solidè, & neruosè rem agit, vt mihi nullatenus dubium sit, istos excellentissimos Iurisconsultos, si semel eorum libros legerint, illico palinodiam cantaturos.

HIs prænotatis ad probationem illam, ex varijs picturis depromptam, quibus B. Augustinus cuculla nigra, & cingulo coriaceo redimitus videtur, respondeo, ex eiusmodi picturis, & imaginibus nullatenus probare intentum. Primò, quod rudes sint, & pro voluntate effictæ alioquin asseramus, Beatum Augustinum in Ecclesiā cum Sacra faceret, ac diuinis interesset, cucullam super pluuiale tulisse, quia Venerandi Eremitæ illum cum mitra, & pluuiali, & cuculla, seu capucio desuper extenso passim, & in omnibus angulis pingunt contra sacros ritus in toto Christianorum orbe receptissimos. Secundò, quia si antiquitate picturarum res decernēda esset, possemus nos multò vetustiores producere, cum multas Ecclesias in toto orbe antiquissimas ante quingentos, ac sexcentos annos ostendere valeamus, cum imagi- IV.

nibus

nibus Beati Patris Augustini clericalibus induti, anteq uam de Eremitarum Ordine verbum haberetur. Tertiò, quia imagines, quas arguentes pro antiquissimis nobis venditant, recentes sunt, & ferè in omnibus locis allegatis vetustiores ostendere possumus, in quibus B. Augustinus vel Pontificali, vel Clericali, non autem monastico habitu indutus cernitur. Quod ne gratis dicere videamur, singulas eiusdem argumenti particulas ponderemus. Primò igitur dico, falsum esse, quod inquit Coriolanus, reperiri eiusmodi imaginem in Ecclesia, siue Palatio Lateranensi, in Sacello Pontificio; nam in Ecclesia Lateranensi nulla imago Diui Augustini cum cuculla reperitur, præter illam, quæ picta est sub Clemente Octauo. E contrario verò in eadem Lateranensi Ecclesia in Ciborio super altari SS. Apostolorum erecto, ex parte, quæ ad Austrum vergit, & respicit altare, vbi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum seruatur, cernuntur imagines quatuor Doctorum Ecclesiæ, inter quos B. Augustinus cum mitra, & pluuiali, & rochetto, & veste Canonicorum Regularium. Hæc autem imago ante annos 250. sub Vrbano V. vel Gregorio XI. est facta, quo tempore in Ecclesia Lateranensi Canonici Regulares non erant, ne quis illorum consilio eam factam affirmet. De Palatio verò Lateranensi, etsi nihil certi affirmare ausim, quod vetus illud Palatium solo æquatũ fuerit, & quod nunc cernitur, recens sit à fundamẽtis sub Sixto Quinto erectum; tamen mihi certissimum est, aut nullam talem imaginem, aut admodum recentem, industria, vel importunitate Sacellarij Pontificis, qui est ex Ordine Eremitarum admissam. Econtrario verò extitisse in eodem Sacello Pontificio ab antiquissimo tempore Imaginem B. Patris Augustini cum habitu canonicali, Fidem facit exemplũ ab eodem Sacello pontificio exstractũ, & typis æneis cusum, quod nõ solùm per Italiam, sed per Gallias, & Germaniam circunfertur, in quo Diuus Augustinus videtur cum mitra, & pluuiali, & sub pluuiali habens superpelliceum, cum manicis latissimis, & sub ipso superpelliceo rochettum cum manicis strictis vsque ad mediam tibiam protendens, cum vno canonico, ante se genibus flexo, cui vna manu benedicit, & altera cor sagittis vulneratum gestans, & Baculum pastoralem tenens, cum inscriptione: *D. Aurelij Augustini Hipponensis Episcopi, & Ecclesiæ Doctoris genuina effigies, ad exemplar, quod est Romæ in Sacello pontificio. obijt anno 430.* Hoc exemplum recusum nuper fuit Leodij 1616. Eodem modo de imagine in Ecclesia D. Petri existente dicendum, nam vetusta basilica penitùs destructa, quæ nunc cernitur, nuper fuit exstructa, vbi nulla imago B. Augustini cum nigra cuculla apparet. In Basilica verò Sanctæ Mariæ Maioris olim erat imago Diui Augustini cũ habitu canonicali, vt Iacobus Vuinphelingius in lib. de Integritate cap. 32. à Molano citatus scripsit ante annos 120. ex Cardinali Bellarmino in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis, quæ nunc etiam ibi cernitur in maiori absida dictæ Ecclesiæ Orientem versus, licèt renouata ad antiquã tamen formam imaginis prioris.

Secundò dico de alijs imaginibus in Ecclesia Sanctæ Sophiæ Constantinopolis nihil posse constare: in Ciuitate verò Lucensi posse Canonicos Regulares antiquiores imagines D. Augustini cum habitu Canonico monstrare, sicut habent Ecclesias antiquiores, ac inter alias Ecclesiam Sancti Frigdiani ante Beati Gregorij tempora extructam, alias verò tum in Episcopatu Lucensi, tum in Pisano, Senensi, Florentino, Papiensi, & Mediolanensi recentes esse, nec arguentem illarum antiquitatem probare, quod facere debuerat, vt ratio intentum probaret: non enim est quæstio, an eiusmodi Augustini imagines cum habitu monastico reperiantur, sed an sint antiquiores ducentis, vel ad summum trecentis annis, hoc enim est, quod negamus, nec arguens probauit. Sed dicit Coriolanus, scilicet Galdinum Mediolani Archiepiscopum eiusmodi imaginem locauisse super portam Cumanam ante annos quadringentos. Sed hoc non probat, aliud enim est, Beatum Galdinum eo tempore muros Ciuitatis reparandos curauisse: aliud Augustini imaginem cum illo habitu ibi tunc positam fuisse, & licèt de primo constet, non tamen de secundo. At producit Coriolanus Authenticum instrumentum manu publici Notarij roboratum, quo ostenditur, Templum D. Marci ante annos quingentos erectum Venetijs, ac in eo locata simulachra quatuor Ecclesiæ Doctorũ, & inter illos D. Augustini cum habitu Eremitico, seu cuculla. Tenor instrumenti est: *In Christi nomine amẽ. Anno natiuitatis eiusdem millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo indictione decima, die verò quartadecima mensis Iulij. hæc sunt quædam digna memoriæ, quæ ex quibusdam Annalibus, seu Chronicis Ciuitatis excellentissimæ Venetiarum collecta sunt, ad instantiam Reuerendissimi Patris Sacræ Theologiæ professoris Magistri Ambrosij de Cora Generalis Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini, qui quidem Dominus Generalis præsentibus, testibus infrascriptis me notarium rogauit, vt hoc publicum instrumentum conficerem. Digna memoriæ hæc sunt, quod anno Domini 1084. superbum, ac præcellentissimum Templũ D. Euangelistæ Marci miro artificio, mirabilique textura manu artificum confectum ædificatum fuit, & ex illo tunc, sicut est mansit, ac stetit, supra quod quatuor Ecclesiæ Doctorum statuæ, seu simulachra fuerunt erecta, inter quæ est simulachrum omnium parentis Doctorum Augustini cum cuculla seu cappa subtus, cum pluuiali, & caputeo desuper, vt expressè indutum apparet, ac etiam vt ego ipse notarius vidi, & perspexi, qui vt hoc instrumentum conficere possem, ad hanc statuam videndam personaliter accessi, &c.* Respondeo ex hoc publico instrumento nihil haberi, quod Coriolani causam in hac parte iuuare possit. Primò quia non dicitur, cuius Autoris fuerint illi Annales, siue Chronicæ, ex quibus illa memoria digna notarius extraxit, vt de illius fide apud posteros V.

con-

constare posset. Quid enim si notarius ex falsis & fictis Annalibus siue Chronicis illa excepisset? Secundò, quia in instrumento multa sunt ambiguè dicta, quæ in vno sensu sunt vera, in altero falsa. Nam cum dicit, anno 1084. Templum D. Marci ædificatum, hoc duobus modis intelligi potest, vel quòd eo anno fuerit inchoatum, & hoc vt verum admittimus; vel quòd eodem anno fuerit perfectum cum omnibus ornamentis, cum quibus modò cernitur, & hoc apertissimè constat esse falsum, & nihilominus hic est punctus, circa quem cardo vertitur. Iacobus Philippus Bergom. lib. 12. sub anno 1082. dicit: *Demum hic Princeps inter cætera sua monumenta templum Diui Marci conflagratum instaurare fecit.* Non igitur illo anno fuit templum D. Marci ędificatum, vt isti Annales dicunt. Similiter cùm dicit, & ex illo tunc, sicut est mansit, & stetit, verba de parietibus intelligi possunt, & verum dicit, vel de ornamentis statuarum, & similium, & hoc constat falsissimum esse, nam simulachra equorum supra portam maiorem posita, longè postea ibi locata sunt, & idem de simulachris Doctorum dicendum, maximè de simulachro Beati Augustini cum pluuiali, & caputeo desuper ante annos trecentos nunquam in orbe viso, quod dubium non est, non antea ibi loci positò, quàm cum Eremitæ Augustiniani Ciuitatem Venetorum sunt ingressi, quod circa annum 1320. sub Andrea Dandulo accidit.

Idem prorsus dicendum de alijs simulachris, & imaginibus, quæ Cornelius Lancillottus, Ioannes Marquez, & alij recentiores producunt. Nam quod de lamina ærea in fundamento domus Hipponensis Ciuitatis reperta fatetur, apocryphum omnino est, nec fide dignum: quia nec nomen, nec tempus inuentoris, & inuentionis illius laminæ signatur, nec etiam nomen illius Neapolitani, qui eam Cardinali Seripando obtulit, & potuit quis vel ad pecunias lucrandas, vel amicitiam cum illo Cardinali, qui erat Ordinis Eremitarum ineundam, illam finxisse, quemadmodum conficti sunt sermones sub nomine Beati Augustini ad Eremitas, & Ambrosij de baptismo Augustini, & alia de quibus supra dictum fuit, sed esto lamina illa in fundamento alicuius domus Ciuitatis Hipponensis inuenta esset, quemadmodum Marquez asserit, non ob hoc probaretur illius intentum, cum nulla in ea esset inscriptio, ex qua constare posset, illam potius D. Augustini, quàm alterius cuiusquam fuisse. & poterant illæ imagines aliquos monachos Africanos, aut Hispanos retulisse ex illis antiquis, qui partes Africæ olim incolebant. Parem fidem faciunt imagines illæ monachorum in libro Arabico repertæ, nam in eo libro non legitur notatus locus, neque tempus, nec Princeps, nec aliæ circunstantiæ personarum, ex quarum obseruatione iudicium de Historijs veris, & fictis potissimùm fieri consueuit; neque illius interpretes concordes fuerunt, vt hariolari, & diuinare oporteat in historiæ sensu eruendo. Et potuerunt monachi in eo libro depicti exploratores Regum Hispaniarum, aut Lusitanorum fuisse, sub habitu monachorum ad illas Regiones missi, aut viri Religiosi ob Episcopis Lusitanis ad Euangelium illis gentibus prædicandum, destinati.

Quod attinet ad imaginem Beati Augustini in fronte operum Diui Augustini editionis Plantinianæ, leuissima est coniectura, quæ ex illa accipitur, nam Censores Louanienses de veris, & falsis libris sub Augustini nomine editis censuerunt, non de imaginibus, quibus typographi libros exornare deberent. Eiusdem ponderis est imago depicta in libro in Bibliotheca Vaticana seruato, cum non constet de certo tempore, quo aut imago illa picta fuit, aut liber scriptus, aut ibi positus, & certum sit, Bibliothecam Vaticanam sub Bonifacio Nono primùm fuisse constructam. De imagine quoque picta in templo Diui Marci Venetiarum idem dicendum: nam etsi templum illud circa ann. 1084. exstructum, seu potius reparatum fuerit, non tamen necessè est, omnes illius imagines paris esse antiquitatis. De imagine autem in noua Bibliotheca per Sixtum Quintum erecta nihil dicimus, neque de alia supra sepulchrum Eugenij Quarti in templo Sancti Saluatoris Vrbis Romæ. Solum restat de imagine in Aula Consistoriali Papiæ posita, & de statua in Ecclesia Metropolitana Mediolanensi aliquid breuiter dicendum.

ET quidem quod attinet ad imaginem Diui Augustini in Aula Consistoriali Palatij Papiensium, nego illam vetustissimam esse, cum illius antiquitas centesimum, & vigesimum annum non excedat. Habeo illius inscriptionem siue subscriptionem, quæ rei fidem adhibet, ea talis est: *Anno M. D. III. Vrbe nostra peste sæuissima afflicta, desperato, irritoq; humano auxilio, Cælesti protector, Augustino duodeuiginti faces albas quot: annis oblaturi, nuncupato voto salubrem statum impetrauerunt.* Sed quod rem pestringit, habeo, qui probent Ciues Papienses ante annum 1488. Beatum Augustinum in publicis vexillis Canonicali habitu indutum pinxisse. Nam vexillum publicum, quousque ad illum annum in publicis processionibus vti consueuerant, & quod vsq; in hanc diē in quadam camera Palatij Episcopalis Ciuitatis Papiensis asseruatur. Et illius exemplum ex originali fideliter extractum in Sacristia Canonicorum Regularium Sancti Petri in Cœlo aureo cernitur, vt authentico instrumento per manum Iulij Cæsaris de Pellizonibus ciuis Papiensis publici notarij, & Curiæ Episcopalis Papiensis Cancellarij, rogati sub die 4. Augusti anni 1616. probatur) ipsum Augustinum pluuiali crocei coloris, & mitra redimitum refert, necnon tunica linea rochetto nuncupata, & altera tunica longiori alba sub rochetto indutum. Quæ verò causæ ipsos ciues Papienses impulerint, vt Sanctum Augustinum, quem Clericalibus indutum semper coluerant, clericali habitu spoliare, & nigram cucullam induere voluerint, diuinare non possum, nec volo. VI.

Demùm

VII. Demùm circa simulachrum Diui Augustini in Ecclesia Mediolanensi locatum, nego primum simulachrum ducentesimum antiquitatis annum habuisse, nego etiam Alexandrum Sextum eiusmodi simulachrum cum cuculla monastica reficiendum præcepisse, vt veri habitus Diui Augustini monumenta instauraret, quemadmodum de suo arguens affirmat, sed quòd priori simulachro diruto, cum super habitu, cum quo nouum simulachrum reficiendum esset, inter Canonicos Regulares, & Eremitas Augustinenses controuersia oriretur, eam Summus Pontifex sic iustè derimendam censuit, vt cum priori habitu simulachrum illud restauraretur. Quod ne me de meo dicere suspiceris, & vt tam de antiquitate prioris illius simulachri, pro quo renouando tantoperè ab Eremitis certatum est, quàm de causis, quæ Summum Pontificem ad præfatum decretum condendum mouerunt, apud posteros fide certissima deinceps constare possit, ecce tibi ipsiusmet Pontificis edictum ab eisdem Venerandis Patribus Eremitis acceptum, & fideliter redditum, huius, qui sequitur tenoris.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei *venerabili fratri Guidoni Archiepiscopo Mediolanensi salutem, & Apostolicam benedictionem. Instis petentium votis, per qua scandalis obuiatur, ac personarum quarumlibet, præsertim sub regulari habitu Altissimo famulantium quieti consulitur, libenter annuimus, atque fauoribus prosequimur opportunis. Exhibita siquidem nobis pro parte dilecti filij Mariani de Genezano Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini Vicarij Generalis petitio continebat, quod licèt à decem, & octo annis citra quadam imago ipsius Sancti Augustini in summitate Ecclesiæ tuæ Mediolanensis cum habitu fratrum Eremitarum eiusdem Sancti habita super hac tunc matura deliberatione sculpta posita fuerit & vnà cum imaginibus aliorum Doctorum inibi permanserit: quia tamen ad præsens agitur, quòd illa, & aliæ imagines ibidem existentes propter earum nimiam ponderositatem in minori statura reponantur, nonnulli tentant, quod prædicta imago Sancti Augustini reincidatur in lapide marmoreo cum camisia sine scapulari, & corrigia, quod profectò in non modicum dicti Ordinis scandalum cederet, & detrimentum. Quare pro parte dicti Mariani asserentis aliàs fel. recordationis Sixtũ Papam Quartũ prædecessorem nostrum superuacuam & perniciosam contentionem inter dilectos filios Canonicos Regulares dicti Ordinis Congregat. Lateran. & fratres Eremitarũ Ordinis, super habitu, & pictura tunc exortas eis, & cuilibet eorum sub pœna excommunicationis latæ sententiæ inhibendo, & præcipiendo mandasse, vt ab eis penitùs abstinerent, & ex tunc ampliùs de illis mentionem facere non auderent, per suas literas amputasse, & penitus extinxisse. Nobis fuit humiliter supplicatum, vt eidem Ordini in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui de præmissis certam notitiam non habemus, huiusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus si est ita, per te dictam imaginem Sancti Augustini, prout priùs sub eisdem habitu, modo, & forma reincidi, & deinde in eodem loco reponi facias, nec aliquid desuper innoues, seu per alium innouari permittas: & si quid circa dictam imaginem Sancti Augustini innouatum est, ad pristinam formam reducas, contradictores per censuram Ecclesiasticam, omni appellatione postposita compescendo. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrũ, Anno Incarnationis Dominicæ MCCCCXCVI. 18. Nouembris, Pontificatus nostri anno quarto.*

Caput quadragesimumsecũdũ.

Cardinalis Baronij sententia de Augustini monachatu reijcitur, & plures eius lapsus in Diui Augustini vita scribenda reteguntur.

I. In recensendis Doctoribus, qui Monachatui Beati Augustini adstipulantur, multos consultò omisimus, tum, quòd recentiores sint, tum etiam quòd solo numero, non autem pondere fidem augere possint, nec oporteat iuxta sententiam Philosophi libro primo Physicarum Auscultationum, contra quamlibet opinionem sermonis gratia prolatam disputare, aut in quauis cauillosa ratione soluenda diutiùs morari. Vnus superest Illustrissimus Cardinalis Baronius, cuius autoritas in Ecclesia magna est, & magni ponderis esse debet, qui Diui Augustini monachismum tam apertè docet, tam efficaciter confirmat, & tot præconijs extollit, vt non leuem temeritatis notam incurrere videri meritò possint, qui eius testimonium negare, vel eius sententiæ refragari ausi fuerint. Is tomo quarto suorum Annalium sub anno 391. num. vigesimotertio, & sequenti, verba illa Possidij expendens: *Factus ergo Presbyter monasterium intra Ecclesiam mox instituit, & cum Dei seruis viuere, &c.* In hunc modum de Augustini monachatu subiungit: *Quòd igitur Sanctus Augustinus primus fuit, qui monasticæ vitæ instituta inuexit in Africam, eademq; primus seruare cœpit, alijsque seruanda tradidit, inde accidit, vt Donatistæ putarint eiusmodi vitæ genus ab ipso fuisse excogitatum. Nam sic ipse aduersus Petilianum.* Deinceps *perrexit ore maledico in vituperationem monasteriorum, & monachorum, arguens etiam me, quod hoc genus vitæ à me fuerit institutum, quod genus vitæ omnino quale sit, nescit, vel potius toto orbe notis-*

notissimum nescire se fingit. Euexerat ipse ex Italia eiusmodi viuendi formam: videras enim, quod ipse testatur, apud Mediolanensem Ciuitatem nobile monasterium, conspexerat & Romæ plura, eaq; peregregia, quæ tanquam beatorum ciuium choros laudauit, quam quidem disciplinam æmulatus, in Africana Ecclesia quamprimùm instituere conatus est. Sensit verò his in primis hæreticos aduersarios, nempe Donatistas, de quibus etiam superiùs dictum est. Cæterùm iam ante Presbyteratum adhuc laicus vnà cum suis socijs, de quibus diximus, idem vitæ genus in Africa excoluerat apud Tagastam:*sed nondum aliquod ab eo instructum fuerat monasterium, cuius erigendi gratia se* Hipponem *contulerat,* Hipponensem *ciuem Agentem in rebus, cuius Possidius meminit, conuenturus, à quo fuerat accersitus. At erit iucundius hæc omnia ex ipsomet Augustino ad populum pro concione narrente percipere, ait enim. Quærebam vbi constituerem monasterium, & viuerem cum fratribus meis, &c.* Et cum huic suæ sententiæ de Augustini monachatu Possidium sibi aduersarium deprehendisset, illum obliuionis, & oscitantiæ accusans subdit: *Verùm quod dicit Possidius, Augustinum factum presbyterum monasterium intra Ecclesiam mox instituisse, aliter se rem habuisse, cum præcedens Augustini sermo declarat, tum quæ subdit his verbis: Perueni ad Episcopatum, vidi necessitatem habere Episcopum, exhibere humanitatem quibuscunque venientibus, siue transeuntibus, quod si non fecissem, Episcopus inhumanus diceretur. Si autem in monasterio ista consuetudo permissa esset, indecens esset, & ideò volui habere mecum in domo Episcopi monasterium Clericorum. Hæc ipse, quibus declaratur, non nisi facto ipso Episcopo accidisse, quod ait Possidius, construxisse ipsum monasterium intra Ecclesiam, vt ex his videas, duo ab eo erecta fuisse Hippone monasteria, alterum cum adhuc Presbyter esset in horto: alterum verò cum factus est Episcopus in ipsa Episcopali domo, quæ inhærens esse solet Ecclesiæ, &c.*

II. Fateor equidem tanti viri autoritatem tum apud omnes, tum apud me ipsum maximi esse, & æstimari. Verùm non tanti, vt ob illam sanctissimæ veritati primas nõ concedamus, aut etiam ab iniuria, si eam læsam offenderimus, non pro viribus tueri debeamus, ac in ijs præsertim, in quibus vel ob communem naturæ imbecillitatem, propter quam nullus absque speciali Dei auxilio supernaturali non mentitur, vt Apostolus ad Romanos 3. ait: *Est autem Deus verax; omnis autem homo mendax, sicut scriptum est, vt iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cum iudicaris*: vel ob rei tractandæ amplitudinem, & historiæ multiplicitatem, ac varietatem, talis, ac tantus vir manifestè lapsus deprehenditur. Inter quæ primum locum sibi vendicat historia, quam exarauit de vita, & rebus præclarè gestis D. Augustini.

Notabo hic breuiter, & fideliter illius in vita B. Augustini describenda assertiones quæ cum veritate minùs consistere videntur: ac exinde quid, vel quantùm illius autoritas valeat ad Augustini monachatum probandum, saniori consilio præditis decernendum relinquam. Primus igitur huius viri lapsus fuit, quod apocryphas historias Sigiberti, & autoris sermonum ad Eremitas, cum alijs minùs oculatis secutus, dixit in Martyrologio primùm edito, Beatum Augustinum anno ætatis suæ trigesimo, sacro baptismate regeneratum. Verùm à Georgio Vedano Vercellensi Congregationis nostræ olim Abbate Generali de suo errore ex testimonijs apertissimis eiusdem Diui Augustini libro tertio de Academicis capite vigesimo, & libro secundo Soliloquiorum, capite 01. certior factus cum in dictis locis fateatur Augustinus, se quando illa scribebat, in annis triginta tribus extitisse, & in primo libro Retractationum capite secundo, & quarto, dicat se illos libros adhuc Cathecumenum scripsisse, in secunda editione Martyrologij errorem correxit, & sub die quinta maij pro anno trigesimo, annum trigesimum tertium restituit, quod etiam in Annal. tomo 4. sub anno 388. num. 71. notauit.

III. Verùm vt est magnorum ingeniorum conditio, proprios errores aut non facilè agnoscere, aut rarò fateri, vt primum hunc errorem corrigeret, vel excusaret, alterum addidit, nam rom. 4. sub anno trigesimo octuagesimo octauo, num. 71. ita scribit: *Hoc ipso anno Paschali tempore contigit baptismus Magni Patris Augustini, de quo nobis agendum est. Ac primum, quæ sunt temporis, elucidanda erunt, cuius quidem exactiùs disquisiuimus rationem in nostris notis, illis tamen posteriùs editis, nempe Plantinianis typis, in quibus errorem illum emendauimus prioris editionis, in quem incauti ob textum eiusdem Sancti Augustini deprauatum impegimus. Quod enim dum ipse agit de obitu matris suæ, dicat: Ergo die nono ægritudinis suæ, quinquagesimo, & sexto anno ætatis suæ, trigesimo, & tertio anno ætatis meæ, anima illa religiosa, & pia corpore soluta est, quòd contigit, vt dicemus, anno sequenti mense Maij. Si verum est, quod ibi dicitur, ipsum fuisse tunc annorum triginta trium vtique dicendum erat anno trigesimo secundo baptizatum, conuersum verò trigesimo. Verùm ille corrigendus est textus, vt loco trigesimi tertij ponendus sit annus trigesimus quintus, idquè ex alijs Augustini locis, vt in primis, cum ita ait libro tertio contra Academicos, cum trigesimum tertium ætatis annum agam, &c.* Verùm errasse in hoc Baronium, & illius textum, non autem Augustini corrigendum esse, præter vnanimem concordiam omnium exemplarium, siue exemplorum eius libri, quotquot videre potuimus, siue typis editos, siue manuscriptos, in quibus sine vlla hæsitatione, aut litura 33. annus ætatis Augustini notatur, non 35. præter hoc inquam duplici alia ratione ex ipsius August. & Possidij verbis deducta euidẽter demonstro. Primò fateretur Aug. lib. 9. Cõfes. c. 26. secũ baptizatũ illius filium Adeodatũ ann. 15. cũ verò mortuũ in Africa

M cum

cum effet in annis fexdecim, fiue ergo baptizatus fuerit Auguftinus anno ætatis fuæ 33. fiue trigefimo quarto, poft integrum annum fuam profectionem in Africam tandiù diftuliffe non potuit, vt inter illius baptifmum, & mortem matris integer annus, & ampliùs intercederet, poft cuius etiam obitum non eft dubium illum Romam reuerfum, ibiquè nonnullos menfes fubftitiffe, fi anno fequenti cum puero Adeodato in Africa fuit conftitutus. Secundò Poffidius ait, Auguftinum annos fex, & feptuaginta vixiffe, ac ex illis ad quadraginta in Clericatu, & Epifcopatu, & ante Clericatum tribus annis vixiffe cum fuis amicis apud agros proprios in Tagaftenfi Comitatu, quare cum Auguftinus anno ætatis fuæ trigefimo tertio baptizatus fuerit, aut fecundum Baronium trigefimo quarto, & anni triginta tres iuncti alijs quadraginta & tribus, integrum numerum feptuaginta & fex annorum perficiant, illi duo anni, quos fuperaddit Baronilis, dum vult pro anno ætatis Beati Auguftini trigefimo tertio ponendum trigefimum quintum redundant, & vel delendi, vel delendus Poffidius, qui capite trigefimo primo fcribit. *Sanè ille fanctus in vita fua prolixa pro vtilitate, ac fælicitate Sanctæ Ecclefiæ Catholicæ diutiùs condonata vixit annis feptuaginta fex.* Et pro annis 76. ponendi anni 78. aut delendus ipfe Baronius. Vter illorum, corrigendus fit, prudentes iudicent.

IV. TErtius lapfus fuit, quia putauit, & afferuit, Beatum Auguftinum non anno ætatis fuæ trigefimo tertio, fed trigefimo quarto baptizatum, quem errorem ex alio errore haufit, dum credidit Beatum Auguftinum ante idus Nouembris, qui illius dies natalitius fuit, libros de Academicis abfoluiffe: cum enim dicat Beatus Auguftinus in fine tertij libri de Academicis, fe cum illum abfolueret, in annis triginta & tribus conftitutum, quo tempore nondum baptizatus fuerat, fi liber ille ante idus Nouemb. fuit abfolutus, neceffariò fequitur illum anno ætatis fuæ non trigefimo tertio, fed trigefimo quarto baptizatum. Hanc rationem illemet tum in notis ad Martyrologium, tum in Annal. tomo quarto, loco proximè citato fic explicat: *Cum igitur fateatur fe annorum fuiffe triginta trium, cum fcriberet contra Academicos, atque æquè conftet, eos ab ipfo elaboratos libros, eum Mediolani adhuc Cathecumenus effet, id quidem ipfo teftante, & ante menfem Nouembris, quod ipfe etiam demonftrat, dum ait, illos fcriptos effe antequam fcriberet de Vita Beata, quam fcriptionem habebat præ manibus, vt ex ipfo apparet, eo anno tempore natalis fui idibus Nouembris, vtique affirmandum eft, eos anno fuperiori ab ipfo fuiffe confcriptos in, fine anni trigefimi tertij fuæ ætatis, quo pariter anno idibus Nouembris inchoaretur trigefimus quartus. Cum verò rursùs Pofsidij teftificatione liqueat, ipfum baptizatum effe Pafchali tempore, vtique etiam dicendus erit non anno fuperiori, fed præfenti anno dicto tempore facro baptifmate initiatus fuifse.* Verùm & in afferione temporis baptifmi Auguft. & in fundamento ipfius affertionis apertè lapfum Baronium videbunt, qui verba Aug. legerint, quæ ille fcribit in eodem libro de Beata vita, nec non in 1. lib. Retract. cap. 2. nam in lib. de Beata vita in principio fatetur Aug. fe occafione diei natalis fui, qui inciderat idibus Nouembris librum vnum fcripfiffe: *Idibus*, inquit, *Nouembris mihi natalis dies erat. poft tam tenuè prandium &c.* Verùm in primo Retractationum capite fecundo eundem librum receufens ait: *Librum de Beata vita non poft libros de Academicis* (nota verba) *fed inter illos, vt fcriberem contigit. Ex occafione quippe ortus eft diei natalis mei, & tridui difputatione completus, ficut fatis ipfe indicat.* Ergo fi liber de Beata vita non poft abfolutos libros de Academicis, fed inter illos fcriptus fuit idibus nouembris, qui dies natalis ipfius Diui Auguftini fuit, cum in fine librorum de Academicis fateatur Auguftinus, quando librum illum abfoluebat, fe in annis triginta tribus fuiffe, per neceffariam, & ineuitabilem fequelam deducitur, quando fcripfit librum de Beata vita, non annum ætatis trigefimum quartum, fed trigefimum tertium inchoaffe: & cum liqueat non folùm ex Pofsidij teftificatione, fed ipfiufmet Auguftini confefsione, lib. 9. Confeff. cap. 6. illum tempore Pafchali proximè fequenti facro baptifmo initiatum, neceffariò etiam fequitur, illum anno ætatis fuæ trigefimo 3. non trigefimo quarto, vt vult Baronius, baptizatum. Quod ex temporum fupputatione proximè facta confirmatur: quia fi anno trigefimo quarto non autem 33. fuit baptizatus, totus decurfus vitæ illius erit annorum feptuaginta & feptem, non autem feptuaginta, & fex. Nam ex Pofsidio habemus, illum in Africa baptizatum annis quadraginta tribus vixiffe, fcilicet in clericatu quadraginta, & laicum annis tribus, & ad omnem dubitationem tollendam, vt videas Baronium quoad hoc in meridiana luce offendiffe, vide, quæ ille fcribit fupra fub anno trigefimo feptuagefimo feptimo, numero feptimo, vbi fatetur Beatum Auguftinum natum anno Chrifti trigefimo quinquagefimo quinto, Idibus Nouembris, & numera vfque ad annum trigefimum octuagefimum octauum, quo anno tempore Pafchali ille dicit Beatum Auguftinum fuiffe baptizatum, & videbis non potuiffe eo tempore effe in annis triginta quatuor, fed folùm triginta tribus, nam ab anno quinquagefimo quinto die decima tertia Nouembris, vfque ad annum octuagefimum octauum die quinta Maij, non anni triginta quatuor, fed folùm triginta & tres inchoati intercedunt.

QVartus eius lapfus fuit, quòd in Martyrologio Romano ab illo recognito fub die quinta Maij in fiue fcripferit: *Mediolani fancti Gerunij Epifcopi. Ibidem conuerfio fancti Auguftini Epifcopi, & Ecclefiæ Doctoris, quem Beatus* V.

Am-

Ambrosius Episcopus fidei Catholicæ veritatem docuit, & hac die baptizauit. In quem errorem nescio quomodo labi potuerit vir doctissimus, nonsolùm in Ecclesiastica historia versatus adeò, verùm etiam de Theologia optimè meritus. Certum enim est, Beatum Augustinum tempore Paschali ritu solemni, qui tunc in Ecclesia seruari consueuerat, baptizatum fuisse. quod colligitur non solùm ex Possidio dicente: *Vt appropinquantibus diebus sanctis Paschæ salutis aquam perciperet.* Sed eodem Augustino scribente lib. 9. Confess. cap. 6. *Inde vbi tempus aduenit, quo me nomen dare oporteret, relicto rure Mediolanum remeauimus.* Nam qui tempore Paschali baptizandi erant, ante mediam quadragesimam nomina dabant, quibus datis Catechismi fiebant, ac exorcismi, quibus peractis sabbato ante Dominicam Resurrectionis viuificæ baptizabantur. Etatq; mos Ecclesiæ tanto rigore seruatus, vt nullus, excepto casu necessitatis, extra tempus Paschæ Dominicæ Resurrectionis vel Pentecostes lauacro salutifero ablueretur, vt secùs facientes acriter corriperentur, quemadmodum Cardinalis Bellarminus lib. de Bapt. c. 26. ex varijs Summorum Pontificum decretis adnotauit & colligitur ex ipsomet Aug. de Cur. pro mort. agēda c. 12. Quæ cum ita sint, vbi quæso inuenit Baronius, aut quisquis illius causam tueri velit, diem sabbati proximè præcedentis festum Dominicæ Resurrectionis, aut etiam Pentecostes, in quintum diem Maij, vel incidisse, vel incidere vnquam posse, vt dixerit Beatum Augustinum eo die scilicet, 5. Maij à B. Ambrosio baptizatū? nō ergo 5. die Maij baptizatus fuit, sed 8. Aprilis, vt supra dictū fuit.

VI. Qvintus eiusdem viri lapsus fuit, quod dixerit eodem tom. 4. Anna. sub anno 388. nu. 71. & sub anno 389. num. 1. Beatam Monicam non solùm non eodem anno defunctam, quo Augustinus fuerat baptizatus, sed anno sequenti, die quarta Maij, quem errorem esse, conuincitur non solùm ex textu ipsius Augustini lib. 9. Confession. cap. 11. in fine, vbi fatetur, se annorum ætatis triginta trium fuisse quando B. Monica ex hac vita excessit, etsi Baronius dicat, textum illum deprauatum, quem tamen ab errore vindicauimus, sed etiam ex temporum supputatione sæpiùs facta, quia si integer annus inter Augustini baptismum, & matris obitum intercessit, cum certum etiam sit, illum post obitum matris, non statim in Africam profectum, sed nonnullis mensibus postea Romæ commoratum, vt statim dicemus, necesse erit dicere, aut Augustinum in Africa tribus & quadraginta annis post illius redditum vixisse, aut illius ætatem post annum septuagesimum sextum producere, aut illius baptismum ante annum trigesimū tertium ponere, quæ omnia cum falsa sint, falsum etiam erit illud ex quo sequitur, nimirùm B. Augustinum integro anno ante obitum matris Monicæ baptizatum.

VII. Sextus eius lapsus fuit, quod eodem tom. 4. sub anno 489. in principio docuit, B. Augustini eo anno Romæ hyemasse expectata opportuna, ac tuta nauigatione: postea verò ad Ostia Tiberina descendisse, inde soluturum in Africam. ibi verò aliquantulùm retardatum sanctæ matris ægritudine: ea verò defuncta, persolutisq; illi postremis pietatis officijs vnà cum socijs in Africam nauigasse. Nam è contrario euenisse, vt Mediolano discedens ad Ostia Tiberina protinùs contenderit: exinde matre defuncta Romam redierit, ibique illa æstate commoratus fuerit, vsque dum tempus nauigationi opportunū adesset, multa Beati Aug. loca ostendunt, & in primis illius verba libro nono Confessionum capite decimo: *Imminente autem die, quo ex hac vita erat exitura, quem diem tu noueras ignorantibus, &c. illic apud Ostia Tiberina, vbi remoti a turbis post longi itineris laborem instaurabamus nos nauigationi.* Nam longum illud, ac laboriosum iter, post quod remoti à turbis sese nauigationi instaurabant, priùs quàm B. Monica ex hac vita migraret, ex Vrbe Roma nullatenus esse potuit, illud enim nec longum, nec laboriosum est, quod trium horarum spatio lintre per profluentem delato fine vllo prosus labore cōficitur, sed ex Vrbe Mediolanensi necessariò extitit, vt supra cap. quinto dictum fuit: quod verba illa capite vndecimo eiusdem libri confirmant, in quibus Beatus Pater Augustinus fatetur, anno ætatis suæ trigesimo tertio religiosam, & piam illam animam corpore solutam fuisse. Quod verè dici non poterat, si post baptismum ante ipsius Beatæ Monicæ obitum Romæ hyemassent, vt ibidem deduximus. Reuersum porrò Beatum Augustinum in Vrbem post matris obitum, ibiq; per aliquot menses commoratum, ostendunt primò libri de moribus Ecclesiæ, & Manichæorum, nec non de Quātitate animæ Romæ, post baptismum ab illo absoluti, & libri de Libero arbitrio ibidem inchoati, quorum meminit libro primo Retractationum, capite septimo, octauo, & nono, ac deindè illius verba libro tertio contra literas Petiliani capite vigesimo quinto, quibus dicit se ex Italica peregrinatione post Maximi Tyranni mortem Africam repetiuisse. Nam Maximi Tyranni Mortem eodem anno tercentesimo octuagesimo 8. sexto Kalendas Septembris accidisse idem Baronius fatetur sub anno tercentesimo octuagesimo 9. numero primo, licèt ibi quoque in errorem labatur, affirmans B. Augustinum post mortem eiusdem Maximi Romæ hyemasse, quod habita ratione temporis, quo post reditum suum in Africam vixit, nullatenus esse potest, vt sæpiùs dictum fuit.

Septimus eiusdē Baronij lapsus fuit in eo, quod VIII.
Possidium oscitantiæ, & obliuionis redarguit, quòd dixerit, Beatum Augustinum factum Presbyterum intra Ecclesiam monasterium mox instituisse: *Aliter enim rem se habuisse tum præcedens Augustini sermo,* inquit, *declarat, tum quæ subdit. Perueni ad Episcopatum, vidi necessitatem habere Episcopum, & ideò volui habere mecum in domo Episcopi Monasterium Clericorum, &c.* Vide ob-

M ij secro,

secro, quomodo ingenia præclara dum sibi ipsis nimium placent, in luce meridiana nonnunquam hallucinentur. Possidius quadragenarius Augustini discipulus, omnium eius gestorum non solùm obseruator, verùm etiam æmulator studiosissimus, in re tanti ponderis, quanti erat primi illius monasterij institutio, sua nouitate albis calculis scribenda, præsertim si verum est, quod Baronius fatetur, B. Augustinum primum fuisse, qui monasticæ vitæ instituta inuexit in Africam, obdormiuit adeò, vt memoria lapsus primi illius monasterij in horto Valerij instituti oblitus, pro illo secundum in domo Episcopi fundatum posuerit. Et quam obsecro ob causam? quia, inquit, quòd factus Presbyter monasterium intra Ecclesiam mox instituit, quod non nisi ipso Augustino facto Episcopo accidit: nā primum illud monasterium non intra Ecclesiam, sed in horto Valerij fuerat institutum. Sed quæro num secundum monasterium fuerit institutum intra Ecclesiam? quia sicut Augustinus in illo sermone non dicit, primum monasterium fuisse institutum in Ecclesia, sed in horto Valerij: ita nec secundum dicit in Ecclesia extructum, sed in domo Episcopi. *Volui*, inquit, *habere mecum in domo Episcopi monasterium Clericorum.* Ecce tibi, non dicit in Ecclesia, sed in domo Episcopi. Sed respondet, illud secundum dicitur institutum intra Ecclesiam, quia domus Episcopi inhærens esse solerent Ecclesiæ. At ego dico, quid si etiam hortus Valerij Ecclesiæ parochiali inhærebat? nonne pari ratione monasterium in horto illo extructum, poterat dici institutum intra Ecclesiam, sicut etiam illud institutū in domo Episcopi? quæ enim maior erat ratio de vno, quàm de altero, ob quam homo neotericus, qui annis mille, ac ducentis post Augustinum vixit, qui de rebus gestis B. Augustini eatenus aliquid veri scribere potuit, quatenus ei Possidius facem prætulit Possidium testem oculatum, & quadragenarium in re tanti ponderis, vti mendosum, & obliuiosum redarguere iure meritò potuerit?

IX. Octauus eiusdem lapsus, fatetur hic Autor B. August. primum fuisse, qui monasticæ vitæ instituta inuexit in Africam, ac primus ipse illa seruare cœpit, alijs seruanda tradidit, & tomo sexto sub anno quinquagesimo quarto, numero trigesimo quarto, de Beato Fulgentio loquens: *Sed vnde*, inquit, *huiusmodi quā refert monastica institutio fluxit in Africam, si rectè memoria tenes, non ab alio, quàm ab ipso S. Augustino, qui eandem ex Romana, & Mediolanensi Ecclesia primitùs mutuatus in Africam inuexit, atque latissimè propagauit, vt planè intelligas, quam S. Fulgentius professus est monasticam regulam, ab ipso S. Augustino deriuasse, diuersq. Ordinis ab eo institutas fuisse classes, aliorum nempè, qui in Ciuitatibus degentes eius essent vitæ, atque vestitus, cuius hic vides Fulgentium esse cultorem.* His & alijs verbis ex tom. 4. superius narratis hic præclarissimus, & illustrissimus Doctor tria dicit, primum B. Augustinum primum fuisse, qui monasticæ vitæ instituta inuexit in Africam, quod non est vndecunque certum, & constans, sed nunc transeat. Secundum, Beatum Augustinum duo genera Religiosorum, siue Regularium in Africa instituisse, alterum Clericorum communiter viuentium, & in Ciuitatibus degentium: Alterum Monachorum, qui procul à Ciuitatibus degentes eius essent vitæ, ac vestitus, cuius Diuus Fulgentius erat. Tertium, hoc genus vitæ monasticę Beatum Augustinum ab Ecclesia Mediolanensi, & Romana primitus mutuatum fuisse, & in Africam inuexisse, quod euidentiùs declarat supra citato tomo quarto, sub anno trigesimo nonagesimo primo, cum ait: *Euexerat ipse ex Italia eiusmodi viuendi formam: viderat enim quod ipse testatur, apud Mediolanensem Ciuitatem nobile monasterium, conspexerat & Romæ plura eandemque peregregia quę tanquam beatorum Ciuium choros*. audauit, quam quidem disciplinam æmulatus in Africana Ecclesia quamprimùm instituere conatus est.* Hoc autem tertio eius dicto stante, vt videas, quæ in secundo dicto de Monachis à Beato Patre Augustino in Africa institutis à Clericis Regularibus distinctis, & in solitudinibus degentibus, eius vitæ, & habitus, cuius Fulgentius extitit, ille scribit, apocrypha esse, & contra expressam Beati Augustini sententiam volūtariè dicta, pone tibi ob oculos nō alium, quàm ipsummet Beatum Augustinum in eo loco, vbi de monasterijs, quæ Mediolani, ac Romæ viderat, quæ tanquam beatorum ciuium choros laudauit. Est is locus in libro de Moribus Ecclesiæ capite trigesimo tertio, nam alium inter Beati Patris Augustini libros non habemus, præter duo verba, quæ de monasterio Mediolanensi sub Beato Ambrosio nutritore scribit octauo libro Confessionum capite sexto. Igitur in dicto libro de Moribus Ecclesiæ Catholicæ videns Manichæos suorum electorum simulatam continentiam, & sanctitatem vanè iactitantes, primùm quidem capite trigesimo primo, opponit illis perfectam continentiam, & castitatem multorum Catholicorum, quibus Manichæi nullo pacto essent comparandi: *Iam enim*, inquit, *accipite Manichæi perfectorum Christianorum, quibus summa castitas non laudanda tantùm, sed etiam capessenda vita est, mores, continentiam singularem: ne vos impudenter iactare apud animos imperitorum quasi difficillima rerum abstinentia, si quid in vobis pudoris est, audeatis.* Exinde quatuor hominum genera inter Catholicos continentiam seruantium distinguit, quorum primos recenset Anachoritas, qui secretissimi penitùs ab omni hominum conspectu pane solo, qui eis per certa interualla temporum affertur, & aqua contenti, desertissimas terras incolunt, perfruentes colloquio Dei, cui, puris mentibus inhæserunt. Secundo loco ponit Monachos, & Cœnobitas, qui plures simul in eisdem domibus habitantes, sub Decanis, &

Præ-

Præpoſitis, & alijs maioribus degebant, quorum mores, vitamq; eodem planè modo, quo B. Hieronymus, & Caſſinus de Monachis Aegypti loquentes, deſcribit ibidem cap. 31. quem vide. poſteà cap. 32. tertium genus recolit, nimirum clericorũ, quorum virtus, inquit, eò mihi mirabilior, & maiori prædicatione dignior videtur, quòd difficiliùs eſt, eam in multiplici hominum genere, & in iſta vita turbulentiore ſeruari. tandem cap. 33. quartum genus ponit illorum Chriſtianorum, quorum plurima diuerſoria ſe, Romæ, ac Mediolani vidiſſe fatetur, quæ tanquam beatorum ciuium choros laudat, vt rectè Baronius ſcribit, quorumq; inſtitutum æmulatus in Africam inuexit. De iſtis igitur ſic ſcribit D. Auguſtinus. *Nec ideo tamen laudabile Chriſtianorum genus contempſerim, eorum ſcilicet, qui in Ciuitatibus degunt, a vulgari vita remotiſſimi. Vidi ego diuerſoria Sanctorum Mediolani non paucorum hominum, quibus vnus preſbyter præerat, vir optimus, & doctiſſimus (ecce tibi monaſterium Mediolanenſe, de quo lib. 8. Confeſſ. cap. 6. ſcribit Mediolani poſitum extra vrbis mœnia) Romæ etiam plura cognoui, in quibus ſinguli grauitate atque prudentia, & diuina ſcientia præpollentes, cæteris ſecum babitantibus præſunt Chriſtiana charitate, ſanctitate, & libertate viuentibus. ne ipſi quidem cuiquam onerosi ſunt, ſed Orientis more, & Pauli Apoſtoli autoritate manibus ſuis ſe tranſigunt. Ieiunia etiam prorſus incredibilia multos exercere didici, non quotidie ſemel ſub noctem reficiendo corpus, quod eſt vſquequaque vſitatiſſimum, ſed continuum triduum, vel ampliùs ſæpiſſimè ſine cibo, ac potu ducere, neque hoc in viris tantùm, ſed etiam in fœminis, quibus item multis viduis, & virginibus ſimul babitantibus &c.*

Si hoc quartum inſtitutum illud eſt, quod Auguſtinus Mediolani, ac Romæ didicit, quodq; ipſe primus æmulatus inuexit in Africam, vt Baronius ſemper in hoc ſibi conſtans ait, conuincitur planè multipliciter illum decipi. Primò cum dicit, B. Auguſtinum inſtitutum vitæ monaſticæ, quod Mediolani, ac Romæ didicerat, in Africam inuexiſſe: nam iſtud quartum inſtitutum Auguſtinus à monaſtico data opera diſtinguit, vt vides. Secundò cum ait, Auguſtinum duas claſſes inſtituiſſe, alteram clericorum communiter in Ciuitatibus viuentium, alteram monachorum procul à Ciuitatibus degentium, eius vitæ, ac veſtitus, cuius B. Fulgentius erat: nã B. Auguſtinus è contrario ſcribit, illos quidem ab humana conuerſatione remotiſſimos, ſed in Ciuitatibus habitare conſueuiſſe, non in eremo, non in ſolitudine, vt Baronius de ſuo dicit. Tertiò cum ait, Religioſos ad imitationem Mediolanenſium, & Romanorum in Africa inſtitutos, eius vitæ, ac veſtitus fuiſſe, cuius B. Fulgentius fuerat. Vbi enim quæſo hoc dicit Auguſtinus? vbi de habitu eorum qui Romæ, aut Mediolani degebant, vel vnum verbum protulit? Hinc ergo videas Baronium, quæ de monachis à B. Auguſtino in Africa inſtitutus in locis à Ciuitatibus longè remotis degentibus, & de illorum habitu ſcripſit, non ex Auguſtino acceptа, vt ille innuit, etſi locum non deſignet, ſed contra mentem Auguſtini de ſuo dixiſſe, & recentiores in illius autoritate non adeo firmum præſidium ſibi conſtituere potuiſſe, ad B. Auguſtini monachatum docendum. Dices. Saltem habemus, illud genus vitæ, quod B. Auguſtinus primitùs inſtituit ante Epiſcopatum, non fuiſſe inſtitutum Clericorum, vt Canonici Regulares prædicant, ſed ab illo diuerſum: quandoquidem Auguſtinus dicto libro de moribus Eccleſiæ, quartum illud genus Chriſtianorum in Ciuitatibus degentium, à Clericis diſtinguit. Reſpondeo, inſtitutum illud à clericali diſtinctum fuiſſe, non vt ſpecies à ſpecie diſtinguitur, quo pacto diſtinguuntur clerici, & monachi, ſed vt imperfectum, & perfectum in genere clericorum, & ſicut diſtinguitur collegiũ Canonicorum à ſeminario, vel alijs collegijs, ex quibus ipſi Canonici aſſumuntur, de qua re ſupra dictum fuit.

Onus eiuſdem Baronij lapſus fuit, cum ait: X. *Quam beatus Fulgentius profeſſus eſt monaſteriam Regulam, ab ipſo B. Auguſtino deriuaſſe.* Et Beatum Auguſtinum monachos inſtituiſſe, qui eius eſſent vitæ, & veſtitus, cuius ipſe D. Fulgentius erat, nempe vnica contenti tunica, eademq; zona pellicea conſtricta, quam nec ſoluerent dormituri, illudq; inſtitutum ipſum Auguſtinum in primis coluiſſe: quam vt omittam, Baronium gratis hoc dicere ſine vllo fundamento, & contra ea, quæ Fulgentij diſcipulus de illius monachatu ſcripſit cap. 4. vitæ eiuſdem Fulgentij dicens, illum cuiuſdam Epiſcopi Fauſti nomine in monaſterio ab eodem Epiſcopo inſtituto diſcipulum fuiſſe. Deinde verò Fauſto ex eo loco turbato, ad aliud monaſterium, cui Fœlix Abbas erat præfectus, ſe tranſtuliſſe, ibiq; nonnullos dies duxiſſe. Si B. Auguſtinus eius inſtituti, ac vitæ, & habitus profeſſor extitiſſet, quem B. Fulgentius tenebat, illum vtique in ſede Epiſcopali quadantenus retinuiſſet. Verùm ſi Auguſtini habitum, & vitæ inſtitutum cum habitu, & inſtituto D. Fulgentij conferas, nihil commune inter illa interceſſiſſe videbis. Sanè B. Auguſtini veſtes, & calceamenta, & lectualia ex moderato, & competenti habitu erant, nec nitida nimiùm, nec abiecta plurimùm, vt Poſſidius cap. 22. ſcribit, menſa illius frugalis, & parca, quæ quidẽ inter olera, & legumina, etiam carnes aliquando propter hoſpites, vel infirmos continebat. Semper autem vinum habebat, cochlearibus argenteis vtebatur. Habitus illius birrum, & tunica linea, quæ in commune, & de communi accipiebat, nec pretioſa nimis, nec omninò abiecta, ſed talia, quæ dati poſſent cæteris clericis ſi non habuiſſent, vt illemet ſerm. 2. de communi vita Clericorum ait: Quæ ſi cum habitu B. Fulgentij, & illius vitæ inſtituto ab illius diſcipulo cap. 18. deſcripto conferas, toto cœlo ab inuicem diſtitiſſe videbis. *Suſcepit*, inquit, *B. Fulgentius Epiſcopatum, ſine aliqua ambitione, cum maxima deuotione, manente in contra-*

 dictores

dictores diuina vltione: nec ita factus eſt Epiſcopus, vt eſſe deſiſteret monachus: ſed accepta Pontificis dignitate, profeſſionis præteritæ ſeruauit integritatem: ſeruata verò profeſſionis integritas plus ornauit Pontificis dignitatem. Nunquam denique precioſa veſtimenta quæſiuit, aut quotidiana ieiunia prætermiſit, aut conditos ſuauiter cibos, vel inter hoſpites manducauit, aut diſcumbendo ſaltem requieſcere, & reſoluere rigidum propoſitum voluit: ſed vna tantum viliſſima tunica, ſiue per æſtatem, ſiue per hyemem patienter Indutus, Orario quidem ſicut omnes Epiſcopi nunquam vtebatur, pelliceo cingulo tanquam monachus vtebatur, ſic ſtudio humilitatis ambitionem veſtium fugiebat, vt nec ipſa calceamenta ſuſcipiens clericorum, aut viliſſimis caligis tempore hyemis, aut caligulis in tempore æſtatis vteretur. Intra monaſterium ſanè interdum ſoleas accipiebat, frequenter nudis pedibus ambulabat, caſulam precioſam, vel ſuperbi coloris, nec ipſe habuit, nec monachos ſuos habere permiſit, ſubtus caſulam nigello, vel lactineo pallio circundatus inceſſit. Quando temperies aëris inuitabat, ſolo pallio intra monaſterium eſt coopertus: ſcapulis verò nudis nunquàm a nobis viſus eſt, nec depoſito ſaltem cingulo ſomnum petiuit: ſua autem conſcientia Deo teſte fiduciam gerens, in qua tunica dormiebat, in ipſa ſacrificabat, & tempore ſacrificij mutanda eſſe corda potiùs, quàm veſtimenta dicebat. Huic beatiſſimo ſacerdoti nullus aliquando extorſit cuiuslibet generis carnes accipere &c.

Decimus eiuſdem lapſus fuit, quod ſub anno 377. nu. 7. dixit Auguſtinum natum anno Chriſti 355. Idibus Nouembris, & poſtea ſub anno 430. n. 75. ponit illius obitum quinto Kalendas Septẽbris: nam Auguſtinus vixit annis 76. ex Poſſidio. Si autem ab anno 355, idibus Nouembris numeres vſque ad annum 430. quinto Kalendas Septẽbris, habebis annos 75. non 76. vnde dicendum eſt, Auguſtinum non anno 430. ſed 431. ex hac vita migraſſe. Habes etiam, vnde multos errores autoris illius corrigas, qui B. Auguſtini vitam ex Annal. Baronij conſarcinatam, operibus D. Auguſtini nuper Coloniæ impreſſis præmittendam curauit, in qua præter ea, quæ ex Baronio malè hauſit, plures etiam errores de ſuo addere voluit, inter quos, quòd monaſterium ab Auguſtino Hippone ædificatum in horto cuiuſdam ciuis fuerit inſtitutum..

Hæc longiori fortaſſis quàm oportuerat, oratione proſecutus ſum, non vt tanto viro, ac tam præclaro notam aliquam inurerem: ſed vt oſtenderem, ad Auguſtini monachatum probandum debile nimis fundamentum in eius autoritate locari.

Caput quadrageſimumtertium.

Quid Azorius de B. Auguſtini Monachatu, & de fundatione S. Ordinis Eremitarum ſenſerit, fideliter, & ſummariè declaratur.

QVoniam Ioannes Marquez cap. 5. §. 4. poſt multos graues Autores, quos pro B. Auguſtini monachatu recenſuit, vltimo tandè loco Azorium conſtituit, vt hoc milite poſtremum agmen clauderet. Quòd eius libros, non omnes ita facilè præ manibus habere poſſint, libet hic eorum, quæ ille de hac controuerſia ſcribit tom. 1. lib. 12. cap. 22. & 23. ſummam breuiter notare. Primò igitur cap. 22. proponit primam quæſtionem, an B. Auguſtinus ſuam Regulam in ſecundo monaſterio ſcripſerit, vt docet Coriolanus, an in tertio, vt tradit Auguſtinus Ticinenſis: & in ſolis opinionibus referendis moratur, vbi neque opiniones fideliter recenſet, neque nodum difficultatis tangit, quòd opiniones non fideliter referat, patet, quia Coriolanus non dicit tertiam Regulam, de qua ſolùm controuertitur, ſcriptam fuiſſe in ſecundo monaſterio: nam in probanda prima veritate cap. 3. & in 7. veritate, vbi ipſam Regulam ponit, expreſſè fatetur, Auguſtinũ illam ſcripſiſſe poſteaquam factus eſt Epiſcopus, eamq; communem clericis, & eremitis feciſſe: quòd verò difficultatis nodum non attingat, ex eo conuincitur, quod ait, ſtatum difficultatis, & punctum controuerſiæ in hoc conſiſtere, an B. Auguſtinus ipſam Regulam ſcripſerit in ſecundo, an in tertio monaſterio. Verùm non in hoc ſtat dubium, ſed vtrum B. Auguſtinus tria monaſteria inſtituerit, vt Coriolanus affirmat, primum antequam factus eſſet presbyter, ſecundum poſtquam factus eſt presbyter, tertium verò cum factus eſſet Epiſcopus: nã rei veritas ita ſe habet, quod non tria, ſed duo tantũ monaſteria inſtituit, vt ſupra probauimus. Deinde dubium eſt, an monaſteriũ à D. Auguſtino facto presbytero inſtitutũ fuerit clericorum, an eremitarũ, vel monachorũ: nam ſi fuit clericorum, vt nos aſſerimus, ſiue ipſa Regula in ſecundo, ſiue in tertio monaſterio ſit ſcripta, nihil refert, quia neceſſe erit dicere, illam nõ monachis, ſed clericis traditã fuiſſe. I.

IBidem quęſt. 2. inquit Azorius, quòd antiquitùs Canonici, etſi Regulam Apoſtolicam ſeruarent, non tamen tria vota profitebantur: & inde orta eſt diſtinctio inter Canonicos regulares, & ſeculares, qui enim tria vota profiteri cœperũt, Canonici Regulares ſunt nuncupati. Quare Canonici Regulares ex ſecularibus per reſtrictionẽ orti ſunt, & ipſis Canonicis ſecularibus poſteriores fuerunt, in qua re toto cęlo à vero diſtat, & errat, nã clerici omnes primitiuæ Eccleſiæ tria vota emittebant, & Regulares erant: & vt omittamus, ipſos etiã Apoſtolos ſubſtãtialia Religionis vouiſſe iuxta ſententiã D. Auguſt. II.

D.Tho-

D.Thomę,& aliorũ,de qua ſecundo libro dicemus, ipſos clericos Apoſtolicos tria vota emiſiſſe,textus eſt expreſſus Clemẽtis I.in cap. Dilectiſſimis,& Vrbani Primi in cap.Scimus 12. q. 1. & hic modus viuendi durauit in omnibus Clericis in tota Eccleſia Dei vſque ad tempora B. Syluestri Papæ, & Magni Conſtanrini, vt tradit Euſebius Cæſarienſis lib.2. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 16. & 17. Porro poſt tempora Magni Conſtantini, cum Eccleſiæ magnis redditibus ditari cœpiſſent, etiam ipſi Clerici à primæuo illo inſtituto paulatim relaxari cœperunt. pro quo inſtaurando ſtrenuè certatum eſt in varijs mundi partibus, in Italia quidem à Sanctis Euſebio Vercellenſi, Gaudentio Nouarienſi, & Ambroſio Mediolanenſi,in Eccleſia Alexandrina à Magno Athanaſio, in Capadocia à Magno Baſilio, in Gallijs à Sanctis Hilario Pictauienſi, Martino Turonenſi, & Proſpero Rhegienſi: at ſuper omnes alios in Eccleſia Africana per Beatum Auguſtinum Epiſcopum Hipponenſem, cuius reformationem adeo libenrer cæteri omnes Epiſcopi amplexati ſunt, & in ſuis Eccleſijs inſtituerunt, vt breui interuallo in tota Eccleſia Catholica obtinuerit. Vnde non Clerici Canonici ſeu Regulares ex ſecularibus per reſtrictionem, ſed è contrario ſeculares à Regularibus per relaxationem originem habuerunt.

III. TErtiò fatetur ibidem quæſtione tertia Eugenium Quartum primum fuiſſe, qui reformationem Canonici Ordinis in Monaſterio Friſoriæ anno 1400. factam approbauit, in quo etiam multipliciter errat, primò quia reformatio Friſonariæ facta, nulla Romani Pontificis approbatione opus habuit, cum nulla in ea Canonici Ordinis facta ſit immutatio,ſed ſola reductio ad primæuum ſtatum per Canonicos eiuſdem inſtituti,& habitus, in monaſterio item eiuſdem inſtituti & habitus, ad quod nulla Romani Pontificis noua conceſſio neceſſaria eſt: neque reperitur aliquis Pontifex, qui dictam reformationem explicitè confirmauerit. Si verò de confirmatione implicita ſit ſermo per conceſſionem gratiarum, indultorum, & Priuilegiorum, longè ante Eugenium quartum legimus, illam fuiſſe confirmatam, primò per Gregorium Duodecimum, deinde per Martinum Quintum, quorum Priuilegia videri poſſunt in libro Indultorum Congregationis Lateranenſis pag.286.vſque ad 303.

IV. QVartò fatetur ibidem quæſtione quarta ex relatione Onuphrij in libello de ſeptem Vrbis Eccleſijs, Gelaſium primum illum fuiſſe, qui Canonicos Regulares in Eccleſia Lateranenſi conſtituit, quorum loco Gregorius Tertius poſuit monachos Diui Benedicti, quibus deficientibus iterum introducti ſunt Canonici Regulares, qui ſub obedientia Prioris, loco Abbatis monaſtico more viuebant,in qua re neque cum veritate, neque cum ipſo Onuphrio concordat,& ſatis indicat ſe Onuphrij libellum non legiſſe, ſeq; quod ex Onuphrij relatione ſcribit, ab aliquo ignaro accepiſſe. Nam Onuphrius in eo libello pagina mihi 132. & ſequentibus apertiſſimè dicit, monachos Diui Benedicti fuiſſe quidem Canonicis in eadem Eccleſia ad Dei laudes dic,noctuq; canendas,loco, & more laicorum adiunctos, ipſis Canonicis interim circa miniſterium Sacramentorum, & verbi Dei prædicationem, & exercitium curæ animarum occupatis. At non dicit, Canonicos vllo tempore vſque ad Bonifacium Octauum ab illa Eccleſia eiectos: quin è contrario dicit, ipſos Canonicos ſemper in ipſa Eccleſia manſiſſe, & numero multiplicatos, deficientibus monachis Diui Benedicti illorum munera ſupplere cœpiſſe, officia diuina die, noctuq; in eadem Eccleſia canendo, quod munus ipſi monachi ex Gregorij Tertij, & aliorum Pontificum ſtatuto in dicta Eccleſia præſtabant. Verba Onuphrij referemus lib. 2. cap. 14. ad quem locum remitto, quæ etiam habet in ſecundo libro de Eccleſia Lateranenſi cap.3. & alibi. Porrò ſecundum rei veritatem non Gelaſius Clericos Canonicos, ſiue Regulares in Lateranenſi Baſilica primus conſtituit, ſed Syluester tempore Magni Conſtantini, vt lib. 2. dicemus.

Quintò ait Azorius ibidem quæſtione quinta æqualiter interdictum eſſe Clericis Canonicis, & monachis officium aduocandi, & procurandi, quod falſum eſſe de Canonicis, dummodo patrocinium gratuitum impendant, notauit Gratianus, & cum illo gloſſa cap.obſeruandum 15.quæſt.2.

SExtò ait cap.23.quæſtione quarta in toto corpore iuris canonici non fieri mentionem Ordinis Eremitarum Auguſtinenſium, niſi duabus vicibus in ſexto Decretalium, nimirum in c. Quorundam de electione, & in cap. Religionum de religioſis domibus. Hinc habes contra Marquez, primò falſum eſſe, quod textus in cap. inſinuante qui clerici, vel vouentes. ex ſententia Azorij loquatur de Eremitis Auguſtinenſibus. Secundò falſum eſſe, quod ait, quando in iure canonico fit mentio Ordinis Sancti Auguſtini, abſolutè intelligendum eſſe de Ordine Eremitarum, cum in toto corpore iuris canonici duabus tantum vicibus illorum mentio habeatur. V.

Demum eodem cap.23.quæſt.5.ait,& proteſtatur omnia, quæ de antiquitate Ordinis Eremitici, & illius monaſterijs ante Lateranenſe Concilium exiſtentibus ſcribit, ſe ex relatione eorundem fratrum Eremitarum ſcribere, iiſque non obſtantibus alios probabiliùs tenere,Beatum Auguſtinum Eremitam nunquam fuiſſe, nec aliquem ordinem Eremitarum particularem inſtituiſſe,niſi quòd aliquos Eremitas in Africa degentes ad melioris vitæ frugem,conſilio, & documentis redegit, & cum ante Alexandrum Quartum varia eſſent Eremitarum genera, ipſum Alexandrum omnes in vnum ordinem congregatos, alijs omnibus titulis ſuppreſſis, Eremitas Diui Auguſtini vocari iuſſiſſe. *Eo quod*, inquit, *eius Regulam profeſſi, amictum etiam ac cingulum, quo etiam nunc vtuntur, delegerunt. Atque ita, vt Beatus Antoninus ſcriptum reliquit loco*

citato, vnus è multis Sancti Augustini nomine conflatus est Ordo. fuerunt igitur longè ante Innocentij Tertij, & Concilij Lateranensis tempora per Occidentem Eremitæ; fuerunt cœnobia Sancti Augustini nomine dicta, vt quæ sub eius, vt diximus Regula militabant, viuebant exemplo eorum, quos præceptis, & moribus, informauit; sed nondum Ordo Eremitarum fuerat institutus. Hæc ille, ex quibus videre potes, quàm validum, & virium plenum sit testimonium Azorij, quod Marquez postremo loco ad militum suorum agmen claudendum (vt inquit) reseruauit.

Caput quadragesimumquartũ.

Probabilem esse opinionem, quòd Beatus Augustinus præter Clericos Canonicos ad normam vitæ Apostolicę institutos, veriùs restitutos, nullum Ordinem Regularem instituerit, illum præsertim, qui Eremitarum Augustinensium dicitur.

1. Etsi daremus Baronio, Beatum Augustinum primum fuisse, qui vitæ monasticæ instituta inuexerit in Africam, quod tamen gratis asserit, non ob hoc sequeretur, ipsum Augustinum illud vitæ institutum primitus coluisse, quod ipse etiam gratis multò magis affirmat. Quot enim sunt, ac fuerunt Episcopi, qui noua Regularium instituta in suas Ciuitates inuexerunt, nec tamen ipsi ea profitentur? Verum illud etiam addimus, probabilem videri illorum sententiam, qui non solùm negant, Beatum Augustinum monachum fuisse; verùm neque aliquem Ordinem Monasticum, vel Eremiticum in Ecclesia Africana, vel alibi instituisse. quod de illustrissimo Ordine Eremitarum Augustinensium vocato potissimum intelligimus. Est enim sententia multorum Autorum calculo probata, ac in primis illorum omnium, qui ante annos quadringentos, de vita, & laudibus B. Augustini scripserunt: Illi enim solum dicunt, B. Augustinum Clericos Canonicos instituisse, nulla de Monachis, vel Eremitis mentione habita, quos non omisissent, si illos à B. Augustino institutos credidissent: nam fundatio Ordinum inter præcipua illius opera præclarè gesta recenseri debuisset. Quam sententiam ab annis circiter quadringentis plerique alij scriptores cum primis docti, & graues tenuerunt, Vincentius Beluacensis in speculo Historiali vbi plura de Augustino scribit, de Clericis ab illo institutis, de Regula eis tradita, de Eremitis ne verbum quidem. Nauclerus volumine secundo Generatione 40. & 41. vbi primam fundationem Ordinis Eremitarum refert in D. Gulielmum Ducem Aquitaniæ, & in Ioannem Bonum Mantuanum, Volaterranus lib. 21. vbi scribit: *Deinceps Eremitarum viri, qui tertium inter mendicantes obtinent locum. Hi ab initio, vt ait Ioannes Andreæ, ex pluribus ordinibus ac Eremitis, simul in vnum coacti, sub Augustini Ordine cum baculo, & zona pellicea, Alexandro IV. ac Sancto Bonauentura eius Legato, probati fuere.* Idem Ioannes Andreæ in cap. Religionum de Religiosis domibus, vbi ait, quòd Ordo Eremitarum Sancti Augustini ex pluribus Ordinibus factus fuit, quod accidit sub Alexandro Quarto, & idem Ioannes Andreæ relatus in glossa cap. quorundam in verbo Prædicatorum de elect. in 6. dicit, quòd semper Prædicatorum Ordo præmittitur, quia illius antiquior fuit institutio. Robertus Holkot in septimum caput Sap. lect. 95. vbi scribit: *Et longè postea Eremitæ Sancti Gulielmi, & Sancti Augustini, & multi alij conuenientes in vnum collegium, facti sunt ex Eremitis Vrbanitæ, & assumpserunt Sancti Augustini Regulam, quæ eremiticæ vitæ omnino repugnat, & vocatur modo Ordo ille, Ordo Eremitarum Sancti Augustini, de quorum Ordine nunquam fuit Augustinus.* D. Antoninus part. 2. tit. 10. cap. 8. vbi solùm dicit, B. Augustinum Clericos instituisse, & Regulam eis dedisse, nulla facta mentione de Eremitis, vel de Monachis, & 3. par. tit. 24. cap. 14. vbi licet referat multa, quæ Frater Iordanus de Saxonia scribit de Ordine Eremitarum, quem ex Diuo Augustino deducere conatur, tamen illius sententiam quoad hoc vti falsam reijcit, cum prophetia illa Abbatis Ioachimi, cui Frater Iordanus nitebatur. Et post multa sic tandem concludit: *Et etiam aliqui Eremitæ viuentes religiosè in locis solitarijs potuerunt esse, qui viuerent secundum Regulam Augustini, & fortè illi, ad quos sermones dicuntur editi ad Eremitas, sed non erant illi propriè loquendo illius Ordinis, & modi vitæ, cuius nunc, qui dicuntur Eremitani, & habitant in Ciuitatibus, Villis, & Castris. Similiter etsi fuerunt aliqui ante Ordines Mendicantium, qui viuerent in Eremis secundum Regulam Augustini, non tamen erant talis Ordinis, nec habebant vnum caput, nec illas ordinationes, quas habent Eremitani nunc. Vnde non potest dici, quod qui dicuntur Eremitani nunc, fuerint ante Mendicantes, sed postea, vt patebit infra.* Cardinal. Bellarminus in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis in Augustino reijcit tanquam spurios sermones ad Eremitas, & illos, qui dicunt, Augustinum cum Eremitis degisse, & consequenter, quæ de institutione Eremitarum per Autorem illorum sermonum finguntur. Azorius loco citato cap. præcedenti ad finem, vbi refert verba ex Diuo Antonino proximè citata, quē sequitur Arnoldus Vuion, Belga lib. Ligni Vitæ cap. 9. vbi dicit, quod tempore B. Petri Damiani, qui fuit circa annum Domini 1050. nulli Eremitæ Regulam Diui Augustini obseruabant vt ex historijs compertum est. Frater Prudentius de Sandoual Hispanus in lib. de Fundatione Ordinis Diui Benedicti, vbi agit de Sancto Ildephonso Toletano, vbi ait, B. Augustinum

nullum

nullum Ordinem nouum instituisse, sed tantùm Regulam pro suis Clericis scripsisse, vt alios omittamus, qui negant, etiam Clericos Canonicos ab illo fuisse institutos, de quibus supra cap. 2. diximus.

II. Neque verò sic dicentes illustrissimo Ordini Eremitarum Augustinensium detrimentum aliquod afferunt, nec afferre intendunt, sicut iniuria non afficiuntur monachi D. Hieronymi nuncupati, si dicamus, illos à B. Hieronymo verè non esse institutos, neque Ordini seruorũ Beatæ Mariæ Virginis, aut etiam Prædicatorum, & alijs multis, qui sub B. Augustini Regula militant, & illam profitentur, præsertim quod ita dicentes ore Pontificum, & Ecclesiæ Catholicæ loquuntur, quæ dicit, Eremitas Augustinenses titulum, & Regulam Beati Augustini ex concessione Apostolica obtinuisse, vt ex Bullis Pontificum statim adducendis patebit. Neque tandem sic dicentes, Beati Augustini dignitatem se vllo pacto lædere arbitrantur, quem solida, non ficta laude honorare, & colere debemus. Vt non omittam, quod eleganter Baronius tom. 6. sub ann. 494. nu. 76. de D. Benedicto scribit, perperam illos facere, qui ei, quos non genuit, alienos partus supponunt. Etenim non fœcundis, sed sterilibus supponi aliena soboles consueuit.

III. Causæ, quæ nostram sententiam probabilem reddunt, sunt in primis silẽtium omnium veterum Pontificum, Concillorum, Canonum, Doctorum, & Historicorum vsque ad tempora Magni Lateranensis Concilij sub Innocentio Tertio congregati, quos omnes si diligenter seruati fuerimus, nullum reperiemus, qui de hoc Ordine Eremitarũ Augustinensium verba fecerit. Quod ne quis de meo me dicere opinetur, testes profero ab aduersarijs datos, & omni exceptione maiores vocatos, quos respuere nullatenus possunt. Hi sunt, primus Frater Iordanus de Saxonia lib. 1. in vitas Fratrum cap. decimoquarto, ita scribens: *Qualiter autem fratres nostri Ordinis in illo internallo tanti temporis, scilicet à dispersione sua de Africa vsque ad tempora prædicti Innocentij Papæ vixerint, quidue egerint, scripto authentico non inueni. Vnde de hoc aliquid scribere non curaui, sed hoc vnum certum est, quod illa sancta propago Sancti Augustini non omnino extincta fuit, sed in aliquibus bonis fratribus, in quadam sancta simplicitate viuentibus perdurauit vsque ad annum 1212. quando celebratum fuit præfatum Concilium Lateranense sub præfato Domino Innocentio* Papa Tertio. Secundus est D. Antoninus Florentinus 3. par. tit. 24. cap. 14. §. 3. vbi verba Fratris Iordani repetens inquit: *Denique ab illa dispersione multi fluxerunt anni vsque ad tempora Innocentij Papæ Tertij, qui fuit primus Papa, quem circa Ordinem istum aliquid speciale fecisse legi: quanquam verisimile sit, quod ante eum plures Romani Pontifices ipsum Ordinem fuerint congruis fauoribus prosecuti, licet propter temporis antiquitatem & fratrum simplicitatem, nihil à nobis de hoc scriptum inueniatur. Nam antiquitùs Sancti Patres de Priuilegijs, & gratijs scriptis se minimè occupabant, sed simplicem fauorem Sedis Apostolicæ, & Prælatorum eius sufficere arbitrati sunt. Vnde fertur etiam de Beato Francisco, quòd ipse super gratia indulgentiæ, quam fratres Minores prædicant esse in Assisio, Priuilegium scriptum à Papa petere non curauit, contentus de oraculo viuæ vocis. Sic existimo fuisse temporibus illis in antiquis, qui adhuc in maiori simplicitate viuebant, quàm Sanctus Franciscus, cum ipsi in Eremo habitarent. Qualiter autem fratres dicti Ordinis illo interuallo tanti temporis, idest à dispersione sua de Africa vsque ad tempora Diui Innocentij vixerint, quidue egerint, in scripto authentico non inueni, vnde de hoc aliquid scribere non curaui.* Hæc Diuus Antoninus, quæ vt dixi, cum multis sequentibus ex Fratre Iordano lib. primo in vitas Fratrum cap. decimoquarto de verbo ad verbum sunt excepta, ne decipiaris, dum legis illum scribere, se formam Priuilegij Innocentij Tertij, & aliorum Pontificum Ordini Eremitico indultorum legisse. Hi duo testes, qui ab aduersario negari non possunt, apertissimè fatentur, ante magni Lateranensis Concilij tempora non inueniri aliquo scripto authentico, vbi Eremitæ fuerint, quidue egerint. quod tamen diuturnum silentium indicio est, illos ante Lateranense Cõcilium nullatenus fuisse.

IV. Nec sufficit illorum temporum Eremitarum simplicitas, ad illud excusandum. Nam quot fuerunt post D. Augustinum vsque ad tempora Concilij Lateranensis viri sanctissimi, simplicissimi etiam ex eremitis in solitudinibus degentes, ab hominum aspectu, & conuersatione longè remotissimi, quorum gesta Deus toti mundo notissima esse voluit, quorum pleni sunt omnes libri sacrarum historiarum? quorum monasteria, & familias sine illorum simplicitatis læsione Summi Pontifices, Reges, Principes, priuilegijs, & fauoribus amplissimis prosecuti sunt, quorum exempla nunc etiam manent?

Verùm vt huius argumenti vires magis sentiantur, non ab re fuerit, eandem rationem inductione facta per singula Summorum Pontificum, Conciliorum, & sacrorum Canonum decreta, ac aliorum probatæ fidei autorum testimonia confirmare. Et quidem quòd ad Bullas Pontificum spectat, quæ vel in actis Romanorum Pontificum, vel in Registris Cancellariæ Apostolicæ, vel in Bullarijs, vel in libris Conciliorum videri possunt, certò certiùs est, nullam inueniri, in qua de hoc Ordine, vel minimum verbum habeatur ante dictum Conciliũ Lateranense, & licèt scribat Coriolanus, Innocentium Primum suis literis ad Valerium Hipponensem datis hunc ordinem confirmasse, aliosq; Pontifices ante Concilium Lateranense multis priuilegijs illum auxisse, idq; etiam notetur in officio Sanctorum Ordinis Eremitarum, tamen nec ipse Coriolanus, nec alij, exempla dictarum literarũ, aut priuilegiorum vsque in hanc diem produxerunt, quod certè facerent, si illa haberent. Quin potiùs è contrario scribit Frater Iordanus dicti Ordinis

Prior

Prior Generalis lib. 1. cap. 19. B. Augustinum in vno solo cæteris Ordinum institutoribus minus fecisse, quod videlicet confirmationem sui Ordinis à Sede Apostolica non impetrauit, contentus autoritate ordinaria in diœcesi sua. *Nec mirum*, inquit, *non enim illo adhuc tempore vsus inoleuerat, Sedē Apostolicam circa talia occupari, quia nulla fuit adhuc prohibitio, vel restrictio de ordinibus instituendis; sed quilibet liberè Deo seruiuit, sicut libuit, præsertim cum ante tempora S. Augustini nullus adhuc Ordo Regularis fuerit ab Ecclesia solemniter approbatus.* Quæ si vera sunt, vide quid veritatis habeat, quæ Coriolanus de Ordinis Confirmatione, Priuilegiorum concessione per Innocentium facta scribit in sua Chronica Ordinis Eremitarum in princ.

V. IN Concilijs etiam siue Generalibus, siue Prouincialibus, vel synodalibus, nunquā reperitur facta mentio dicti Ordinis ante Concilium Generale Lugdunense sub Gregorio X. Nam quod nōnulli dicunt, factam illius mentionem sub nomine monachorum, frigidum nimis est, quia Concilia, quæ monachorum meminerunt, omnes monachos sub Regula D. Benedicti, aut D. Basilij concludunt, vt videri potest in secundo Concilio Aquisgrani celebrato sub Gregorio quarto anno 833. in consultatione secundi capituli, S. siue, cap. 15. vbi præcipitur, omnes monachos cuiusq; Religionis secundum traditam à B Benedicto Regulam viuere debere. Idem de monialibus statuitur in Concilio Rhemensi cap. 3. vbi præcipitur, vt canonicæ viuant secundum Regulam D. Augustini. Aliæ verò moniales secundum Regulam D. Benedicti. Idem habetur in Concilio Romano sub Innocentio secundo, cuius verba refert Gratianus in cap. Perniciosam 18. quæst. 2. neque verum est quod Coriolanus ait, Conciliū numerare monachos inter professores Regulæ D. Augustini: nam supra c. 9. idem Concilium inquit: *Praua autem consuetudo, & detestabilis inoleuit, quod & monachi, & Regulares Canonici post susceptum habitum, & professionem factam spreta Beatorum Magistrorum Benedicti, & Augustini Regula leges temporales, & medicinam, gratia lucri temporalis addiscunt.* Vbi vides monachos locari sub Magistratu, & Regula B. Benedicti, & Canonicos Regulares sub Reg. B. Augustini.

VI. NVnc quod spectat ad libros sacrorū Canonū certum est in 1. volum. quod Decretū nuncupatur, nullibi fieri mentionem Ordinis Eremitarum S. Augustini: nam quod ait Coriolanus, illos contineri sub nomine monachorum, & monachos numerari inter professores Regulæ B. Augustini, non solùm voluntariè, sed falsò dictum esse nunc ostendimus. immo si fides adhibenda est glossæ ipsius Decreti, vsque ad tempora autoris eiusdem glossæ, nondum constabat, quodnam genus vitæ esset illud Eremitarum c. qui verè 16. q. 1. & inter personas regulares non comprehendebantur c. scripsit. 27. q. 2. & poterant habere proprium, & vxores ducere. ibidem, & c. perlatum 19. q. 3. Adde, quod cū nonnulli scioli quodā canones ipsius Decreti notauissent titulis sermonum ad Eremitas, censores Gregoriani illos titulos deleuerunt, proprijs titulis restitutis, vt supra notauimus. De secunda verò parte, quæ dicitur Decretale Azor. tom. 1. lib. 12. c. 23. q. 4. ita inquit: *Quo fit, vt in toto libro Decretalium iussu Gregorij nonicollecto, solùmodo referantur duo Ordines Mendicantium, Prædicatorum scilicet, & Minorum c. nimis de excessibus Prælat. c. in ijs de Priuilegijs: per eadem. n. tempora nondum autoritate pontificia, & publico scripto Augustinianorū, & Carmelitarum Ordines confirmati fuerant.* Vnde patet etiam quàm sit à veritate alienū, quod Marquez c. 2. in princ. & c. 7. S. 3. & c. 15. S. 12. affirmat, ex sentētia Azot. tex. illus c. insinuāte, qui Clerici vel vouentes. de fratribus Eremitis Ordinis S. Augustini loqui: nam Azorius dicit, Fratres Augustinenses ita illum locum interpretari, quorum interpretationem non probat, sed impugnat, vt meritò impugnandam esse inferiùs dicemus, inter soluendum contraria argumenta. Porro in tertio volumine, quod dicitur sextus Decretalium, duabus tantū vicibus huius Ordinis mentio habetur, semel in c. Religionum de Religiosis Domibus, qui est textus Concilij Lugdunensis sub Gregorio X. celebrati, & 2. in c. Quorundam, de elect. qui est Canon Bonifacij Papæ VIII. & quanquam in d. c. Religionum dicatur, quod illius institutio Concilium Lateranense præcessit, non tamen dicitur, illum ante Concilium Lateranense fuisse approbatum: sed tunc primum ex omnium Doctorum consensu censetur fuisse approbatus, vel paulò antè per Alexandrum quartum. Et potuit dictus Ordo præcedere materialiter, sed non formaliter. ideſt fuerunt ante Concilium Lateranense quidam Eremitæ, ex quibus postea conflatus fuit vnus Ordo Eremitarum, sub titulo S. Augustini: at non fuit ipse Ordo Augustinensium formatus, qui nunc cernitur.

TAndem si antiquorum Doctorum, vel Historicorum volumina scrutemur, nullum testem idoneum dabunt ante annum 1200. qui huius Ordinis meminerit, quod etiam patebit inducentibus per singulos testes, quos producunt. Nam vetustiores testes, quos proferunt, sunt serm. B. Ambrosij de Augustini baptismo, epist. Valerij ad Augustinū epist. Sigiberti ad Macedoniū, sermones ad Eremitas, cū lib. de Vita eremitica, & quibusdam epistolis Augustini, quæ ab omnibus apocrypha putantur, & vt talia reijciuntur, proferunt deinde Petrum Damiani, D. Bernardum epistola ad Bonifaciū, & Abbatem Ioachimum, & Petrum Cluniacensem. Sed illa epistola, siue sermo sub nomine Petri Damiani, illius esse non potest, B. Bernardus Augustinum largo modo vocat monachum, cæterùm sexcentis in locis pro Ordine S. Augustini intelligit Canonicos Regulares. Abbas Ioachimus de Eremitis Augustinianis non loquitur, & ambiguis verbis vtitur de quo inferiùs, Petrus Cluniacēsis exptesſè de Canonicis Regularibus verba facit. Cæteri omnes, quos afferunt, posteriores sunt, vt videas ingenuè dixisse fratrem Iordanum, nullum authenticum VII.

testi-

testimonium antiquitatis huius Ordinis ante Lateranense Concilium inueniri.

VIII. POtest & secundo loco probabilitas eiusdem sententiæ probari, ex ordine præcedendi inter Mendicantes hactenus obseruatæ: ordo enim præcedendi inter Regulares sumitur ex ordine institutionis, & approbationis ipsarum Religionum, vt notat glossa communiter recepta, & probata in cap. Quorundam de electione in 6. & in cap. fin. in verb. Prædicatores de pactis, eod. lib. 6. & Ioannes Andreæ in cap. nimis, il secondo, in princ. & ibidem Ostiensis de excessibus Prælatorum. Et hic ordo est fundatus tum in iure Canonico, iuxta quod primo institutus præcedere debet secundo loco institutum cap. Episcopos 17. d. & ibi post glossam notauit Præpositus n. 2. versiculo nota, quod qui prior, & in cap. Episcoporum 93. d. & qui prior est tempore debet, esse potior in iure cap. renouantes 22. d. cap. qui prior. de Regulis iuris in 6. & cap. antiqua de priuilegijs: tum etiam in iure ciuili, quo cauetur, vt priores tempore sint etiam priores in honoribus, & sessionibus. l. honores de Decurionibus §. finali, & ibi Bartholus C. de tyronibus lib. 12. §. ordinationem autbent. de monachis: de qua re videri possunt, quæ notantur per Abbatem, & alios Doctores in cap. 1. de maioritate & obedientia, & Decium consil. 61. col. 1. versiculo Dominus. Vnde si Ordo Eremitarum à B. Augustino fuisset institutus, omnes alios ordines saltem monasticos præcessisset, & nunc etiam præcederet, excepto ordine D. Basilij, præsertim si verum esset, quod Coriolanus affirmat, dictum ordinem non solum per B. Augustinum fuisse institutum, sed etiam per Innocentium Primum auctoritate Apostolica probatum, & confirmatum, quia & priuilegijs auctum & decoratum. Cæterùm ipsi eremitæ non solùm non præcedunt monachos, sed nec etiam Prædicatores, & Minores, quin potius ab illis præceduntur in omnibus actibus publicis, & priuatis. Ergo probabile est, illorum institutionem satis antiquam non esse, & saltem non esse referendam in B. Augustinum. Quæ ratio confirmari potest, quia si dictus Ordo fuisset per D. Augustinum verè institutus, etiamsi de illius approbatione minimè constaret: immo constaret nunquam à Sede Apostolica specialem approbationem obtinuisse, adhuc iure prioris institutionis omnes Ordines monasticos, excepto Ordine D. Basilij præcessisset, ac nunc etiam præcederet: nam antiquitùs præsertim circa tempora B. Augustini, & longè post illa poterant Episcopi in suis diœcesibus, monasteria, & Ordines Regularium instituere, eisq; Regulas scribere. Et qui ab Episcopis vel instituti, vel probati erant, absque alia Romani Pontificis probatione, vel confirmatione pro legitimis & approbatis ab omnibus Catholicis habebantur, vt colligitur ex cap. Parsimoniam vbi Geminianus, Turrecremata, & Præpositus 41. dist. & notat idem Geminianus in cap. siquis, extra versic. si autem 30. d. & glo. in cap. si qui Clericorum 11. q. 1. & ex cap. religionum de religiosis domibus in sexto, iunctis ijs, quæ traduntur in l. 1. §. sed religionis, de collegijs, à Bartolo ibidem, & ab Alexandro in 2. volum. consil. quod etiam probauit frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 19. & Ioannes Marquez cap. 14. §. primo.

Neque videtur ratio euacuari, dicendo cum Coriolano, non semper attendi prioritatem institutionis in ordine præcedendi, & potuisse fratres Prædicatores alijs de causis præcedere, vt quia fuerant priores in loco, vbi de præcedentia agebatur, vel ex aliqua consuetudine locorum, vel ob fauorem: nam lite inter dictos Ordines Prædicatorum, & Eremitarum in Hispanijs excitata, ac diu agitata Summus Pontifex Clemens VIII. eam iudicialiter, & inappellabiliter terminauit, sententiando ipsos Prędicatores omnes Ordines Mendicantium, & specialiter Ordinem Eremitarum præcedere debere, & in Decreto Pontificio notatur, habitam esse rationem antiquitatis, & prioris institutionis vtriusque Ordinis per hæc formalia verba: *Nos considerantes, fratres ipsos Prædicatores primum, digniorem, & honorabiliorem locum inter cæteros quoscunque aliorum Ordinum Mendicantium Religiosos tenere, & attendentes eum ritum, & ordinem in Vrbe obseruari, quod immediatè post antiquos Ordines monachales subsequuntur fratres Prædicatores, ac lites, causas, & controuersias huiusmodi non modicũ scandalum generare, ac de antiquitate & præeminentia cuiuslibet Ordinis certiores facti, necnon pacem, & quietem, &c.* Videri potest totum illud decretum, quod refertur in nostro Bullario indultorum Congreg. Lateranensis pag. 643. ad quem locum remitto. plura etiam omittens, quæ ad hanc rationẽ roborandam, & firmandam dici possent, ne aliorum causas agere videri velim.

Caput quadragesimũquintum.

Ad assertionem Capitis præcedentis firmandam alia ratio adducitur, & Eremitici Ordinis fundamenta, & tempus fundationis reteguntur.

PRima ratio capite superiori allata, ægrè admodum fertur à Coriolano, pro qua in suo Defensorio veritate (vt vocat) secunda ad octauum argumentum, contra Canonicos Frisonarios mirum in modũ excandescit, vocans eos cæcos, Dialecticæ ignaros, & syllogizare nescientes, propterea quod ex isto antecedente: Neque in Decreto, neque in Decretali de isto Ordine fratrum Eremitarum S. Augustini sit aliqua mentio, hanc consequentiam deduxerint. Igitur iste Ordo antea non erat, quia ex negatiua, inquit, non sequitur affirmatiua, quod alij alio modo explicant, ex negatiuis arguentem I.

non

non concludere. At immeritò, primò quia in historicis argumentum ex negatiuis probat, & quandoque demonstrat, vt quando historici omnes silent: nam hoc pacto probamus, vnicum tantùm mundum creatum, non plures mundos, quia Sacræ historiæ circa mundi pluralitatem silent, nec nisi vnum à Deo creatum tradunt. Eodem modo probamus septem Sacramenta, non autem plura à Christo Saluatore nostro fuisse instituta, quia historia Euangelica plura non numerat. Eodem modo asserimus, vnam personam diuinam incarnatã, non plures, quia Euangelica narratio plures incarnatas fuisse non affirmat. A pari, cum Sacri Canones de alijs Ordinibus Mendicantium, & non Mendicantium ante Concilium Lateranense probatis verba fecerint, hunc autem silentio texerint, probabilis est coniectura, illum ante Concilium Lateranense minimè institutum fuisse, aut saltem non fuisse approbatum. Secundò, quia Canonici Frisonarij non ex solo silentio sacrorum Canonum consequentiam illam deducunt, sed omnium Conciliorum, Pontificum, Historiarum, & aliorum probatæ fidei antiquorum Scriptorum ante ipsum Concilium Lateranense, vt vidimus: ex hoc enim tam concordi silentio non solùm probabiliter, verùm etiam demonstratiuè sequela deducitur. Aliàs quam ob causam factum putabimus, vt qui omnes alios Ordines recensuerunt, à Diuis Benedicto, Basilio, Romualdo, Gualberto, Norberto, & Bernardo institutos, siue reformatos, hunc solum omittere voluerint? & vt semel dicam, si omnes de Ordinibus Regularibus scribentes illum omiserunt, videnam colligi potest, illum ante Concilij Lateranensis tempora extitisse? nam si liceat sine probatis testibus id affirmare, cur non licebit etiam alia id genus innumera de proprio cerebro confingere, & pro veris historijs venditare, & asserere? Videas itaque Frisonarios non ex ignorantia Dialectices, & clausis oculis sequelam illam deduxisse, sed optima ratione Ordinis Eremitici nouitatem, aut probauisse, aut saltem probabilem reddidisse.

II. VErùm vt de veritate supradictæ assertionis omnis hæsitandi scrupulus in posterùm tollatur, probabitur nunc eadem assertio ratione directa, & vt vocant ostensiua, & à priori, veros dicti Ordinis fundatores, & tempus fundationis ipsius producendo, ac digito in luce meridiana indicando. Ait enim Marquez cap. 13. in princ. non posse extra D. Augustinum aliquem dicti Ordinis Eremitarum certum fundatorem monstrari, quod licet nō conuincat illius antiquitatem, nec sufficiat ad probandum, illius institutionem in B. Augustinum referendam esse, nam multa sunt recèns inuenta, quorum tamen autores ignoramus, vt multis exemplis probat Polidorus Virgilius de rerum inuentoribus lib. 3. cap. 18. absolutè tamen falsum esse, designatis veris, ac proprijs ipsius Ordinis fundatoribus, conuincemus. Est verò ante omnia obseruandum, cum de fundatore dicti Ordinis Eremitici quæstio agitur, distinctione opus esse, ne vocabulorum amphibologijs decipiamur: nam quæstio esse potest de toto Ordine simul collecto, & vnito sub vno capite, vno habitu, ac titulo Eremitarum S. Augustini, vt nunc est, vel esse potest de singulis Congregationibus, seu domibus Eremitarum, ex quibus in vnum collectis, & vnitis, vnus Ordo autoritate Apostolica fuit conflatus. Et sanè si de toto Ordine quæratur, non opus est, vt in designandis illius certis, ac veris fundatoribus, & tempore fundationis, diu, aut multùm laboremus: nam certo certius est, inchoationem ipsius Ordinis in Gregorium Nonum, ac etiã Innocentium Quartum, consummationem verò in Alexandrum Quartum Romanos Pontifices, referendam esse; id enim apertissimè constat ex bullis Gregorij Noni, & Innocentij Quarti, quas refert Marquez cap. 3. 4. & 13. & nos infra reddemus, & ex bulla Alexandri IV. quã reddidimus supra c. 25. Hic enim Pontifex in initio sui Pontificatus, quod fuit xij. Kalen. Ianuarij 1254. omnes Eremitas per Italiam, & Siciliam cõstitutos, qui erant diuersi habitus, professionis, titulorum, & congregationum, per Riccardum S. R. E. Diaconum Cardinalem tituli S. Angeli in vnum Ordinem collegit, sub vno capite, & sub Regula B. Augustini, certumq; habitum, quem nunc gestant, autoritate Apostolica eis præfiniuit. Res est notissima, nec saltem nostris tẽporibus controuersa. Vide quæ scribit frater Iordanus lib. 1. cap. 19. vbi sui Ordinis fundationem in Ecclesiam Romanam reijcit. *Ipsa enim*, inquit, *Sacrosancta Mater Ecclesia fratres dispersos in vnum congregauit, quod fuit in Ordinis vnione, de qua supra cap. 14. Item regulam eis tradidit, & modum profitendi eis determinauit, & Constitutiones authẽticauit, vt patet ibid. & lib. 2. cap. 14. Item habitum fratribus specificauit, vt supra cap. 15. Item titulum eis imposuit, vt supra cap. 18. Item officium diuinum eis assignauit, vt supra cap. 14. & eod. lib. 2. cap. 15. Item eos ad prædicationis, & confessionis officia deputauit, vt supra cap. 16.* Hæc omnia frater Iordanus dicti Ordinis Generalis, qui primus ferè de suo Ordine scripsit, quique omnia eiusdem Ordinis Archiua lustrasse, & monumenta vidisse, & Priuilegia legisse fatetur, vltrò confitens, hunc ordinem Eremitarum, qui nunc est, ante dictos Pontifices, à quibus hæc omnia obtinuit, neque Augustini Regulam, neque titulum, neque determinatum modum profitendi, neque cõstitutiones authenticas, neque certum ac determinatum habitum habuisse, neque verò certum modum recitandi officium diuinum, nec ad munus prædicationis, neque ad confessiones audiendas eosdem Eremitas antea deputatos: sed hæc omnia ab Ecclesia Romana in ipsa vnione accepisse. Dixi autem notanter, fundationem ipsius Ordinis à Gregorio Nono, & Innocentio IV. aliquo modo inchoatam: nam Gregorius Nonus primus extitit, qui Eremitas fratris Ioannis Boni, aliàs de Brittinis, siue de Fabali nuncupatos, sub certo, ac determinato habitu, quem nunc etiam ferunt, viuere coegit, vt habes ex ipsius bulla supra cap. 25. recitata. Similiter Innocentius Quartus omnes

omnes Eremitas in Tuscia existentes, exceptis Gulielmitis, sine capite, sine certo habitu, sine Regula, & sine titulo vagantes, in vnum collegit, eosq; Regula, & titulo Eremitarum D. Augustini donauit, quibus Riccardum Diaconũ Cardinalem tituli Sãcti Angeli, correctorem præfecit, vt habes ex Bulla Innocentij quarti, quam supra eodem cap. 25. notauimus. circa quam memoriæ tenenda sunt, quæ ibid. sunt notata, & quæ etiam infra notabuntur, propter nonnulla, quæ perperam Ioan. Marquez cap. 3. §. 4. & cap. 13. §. 3. & cap. 18. §. 11. & alibi scribit, Innocentium Quartum Eremitas in Tuscia degentes alijs Eremitis sancti Augustini, seu illorum Congregationi vniuisse, quod repugnat verbis ipsius Bullæ, in qua iubentur dicti Eremitæ vnum caput sibi deligere, seu vnum priorem, cui omnes præstent obedientiam, & reuerentiam; hinc enim sequitur, illos non fuisse vnitos alicui Congregationi, sed propriam Congregationem constituisse ab alijs distinctam: alias fuissent duo capita eiusdem Congregationis, quod monstruosum fuisset, nec in alijs Congregationibus hactenus visum. Addo etiam, prædictum Innocentium dedisse eisdem Eremitis Protectorem, seu correctorem Riccardum Diaconum Cardinalem tituli sancti Angeli, qui nulli alij Congregationi Eremitarum Protector datus est, ante generalem vnionem Ordinis, vt apparet ex Bulla Protectionis ipsius Cardinalis Riccardi, qua illum Alexander Quartus anno tertio sui Pontificatus, toti Ordini Eremitarum Protectorem præfecit, quæ videri potest apud ipsum Marquez cap. 3. §. 3. Nec obstat, quod dicitur in literis eiusdem Innocentij. *Vniuersitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus in vnum vos regulare propositum formantes, Regulam B. Augustini, & Ordinem assumatis, ac secundum eum profiteamini. De cætero vos victuros, saluis Constitutionibus faciendis a vobis, dummodo eiusdem Ordinis non obuient institutis:* nam per hæc verba solùm habetur, quod ante illam vnionem Eremitarum Tusciæ in vnum corpus, erat Ordo Eremitarum sancti Augustini nuncupatus, quod non negatur, erat enim Ordo fratris Ioannis Boni, aliàs de Brittinis nuncupatus, quem Sedes Apostolica Regula Eremitarum sancti Augustini donauerat. At non sequitur, quod Eremitæ in Tuscia degentes, tunc ipsi Ordini sancti Augustini nuncupato fuerint vniti: immo totum oppositum, cum concedatur ipsis Eremitis facere sibi proprias Constitutiones, dummodo dicti Ordinis non obuient institutis: quod non concederetur, si Pontifex illos alteri Congregationi, aut Ordini vniuisset.

III. His de fundatione totius Ordinis præmissis, nunc vt singularum Congregationum peculiares fundationes indicemus, ex quibus totus Ordo est conflatus, antequam ad rem ipsam veniamus, duo maximi ponderis notanda sunt. Primùm, omnes Congregationes, siue familias, siue domus, ex quibus ipse Ordo Eremitarum Augustinensium est conflatus, ad quinque reductas fuisse, siue illæ re ab inuicem, siue solo nomine, & vulgi nuncupatione distinguerentur, quarum prima vocabatur Eremitarum sancti Gulielmi. Secunda, fratris Ioannis Boni. Tertia, de Brittinis. Quarta, de Fabali. Quinta, S. Augustini: ita enim numerantur in bulla Alexandri Quarti supra cap. 25. recitata. *Cum autem dilectus filius noster Riccardus sancti Angeli Diaconus Cardinalis, vniuersas domus, & Congregationes Eremitarum prædictorum, quarum quadam sancti Augustini, quadam sancti Gulielmi, nonnulla autem fratris Ioannis Boni, aliqua de Fabali, aliquæ verò de Brittinis censebantur, in vnam Ordinis sancti Augustini professionem, & regularem obseruantiam perpetuò de mandato nostro duxerit vniendas:* & in alia Bulla eiusdem Alexandri, qua ipsi Riccardo Cardinali Protectionem totius Ordinis committit. *Demum a nobis mandatum Apostolicum emanauit, de singulis domibus Eremitarum, quarum quadam sancti Gulielmi, quadam sancti Augustini Ordinum, nonnullæ autem fratris Ioannis Boni, aliqua verò de Fabali, aliæ de Brittinis censebantur, & apud homines ambiguis interdum nuncupationibus vacillabant.* Quare si ostensum fuerit, omnes & singulas prædictas Congregationes, suos veros, & proprios fundatores ab Augustino distinctos, multis seculis post Augustinum habuisse, consequenter etiam ostensum erit, totum Ordinem Eremitarum, qui nunc est, alios autores, & fundatores habuisse, præter, & extra Diuum Augustinum, ipso Augustino recentiores, nec opus esse in D. Augustinum eiusdem Ordinis fundationem refundere. Secundò notandum est, omnes prædictas Congregationes, seu domus, ex quarum collectione, ac vnione idem Ordo fuit conflatus, intra Italiæ, ac vtriusque Siciliæ fines fuisse constitutas, id enim constat ex primis verbis Bullæ ipsius vnionis, quæ sunt ista. *Alexander Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, per Lombardiam, Tusciam, & Romandiolam, ac Taruisiam, & Anconitanam Marchias, Ducatum Spoletanum, Patrimonium beati Petri in Tuscia, Campaniam, & Maritimam, ac Regnum Siciliæ constitutis. Salutem, & Apostolicam benedictionem. Recordamur liquidò & memoriter &c.* vnam excipio Congregationem Gulielmitarum, quæ extra Italiam per Gallias, Germaniam, & Hispanias iam fuerat dilatata, quanquam multa monasteria Gulielmitarum dictæ vnioni non consenserint, immo à Sede Apostolica obtinuerint in solito statu posse manere sub Regula B. Benedicti, vt cap. sequenti dicemus. Quod notare volui, vt videas perperam, & incassum laborare Ioannem Marquez ad probandũ, quod ante Concilium Lateranẽse fuerint in Hispanijs, siue in Anglia, siue alibi extra Italiã, & regnum Siciliæ monasteria Eremitarum S. Augustini: nam siue id verum fuerit, siue non verum, nihil ad rem attinet, illa enim non fuerunt comprehensa

in Bulla præfatæ vnionis, neque ad Ordinem Eremitarum, qui nunc est, vllo modo attinent, qui ex solis prædictis Congregationibus, siue domibus intra Italiæ, ac Siciliæ fines existentibus fuit constitutus, excepta, vt dixi, Congregatione Gulielmitarum. His duobus fundamentis iactis consequens est, vt ad singularum Congregationum fundamenta retegenda propiùs accedamus.

Caput quadragesimumsextum.

Congregationis Eremitarum Sancti Gulielmi nuncupatorum fundamenta, & primordia reteguntur.

I. Circa originem, & fundationem Congregationis, siue Ordinis Eremitarum olim S. Gulielmi nuncupatorum duplex dubium oritur. Alterum circa illius autorē: alterū circa primæuū ipsius institutum: Nā de primo autore dictę Congregationis hæ sunt opiniones. Prima, quæ illius fundationem refert ad Gulielmum quendam Parisiensem, non ad illum, qui Parisiensis Archiepiscopus inter Scriptores Ecclesiasticos recensetur à Cardinali Bellarmino, vt credidit Marquez cap. 14. §. 4. nam hic Gulielmus Archiepiscopus, siue rectiùs Episcopus Parisiensis circa annum salutis 1240. multis annis post dictum Ordinem Gulielmitarum institutum vixit: sed in alterum Gulielmum, qui scholaris Parisiensis cum esset, diuino numine afflatus, spretis Mundi illecebris, vt peccata per pœnitentiam redimeret, vitam Eremiticam magno animi feruore complexus, & præclara sanctitatis exempla diffundens, plures traxit, cum quibus ipsius Ordinis in partibus Galliarum fundamenta iecit. Ita autor fasciculi temporum in Innocentio Tertio, Bernardus Vargaz relatus à Marquez, Augustinus Ticinensis in Dilucidario, & quidam alij. Secunda opinio eiusdem Ordinis institutionem tribuit D. Gulielmo Duci Aquitaniæ, & Comiti Pictauiensi, qui aliquando partes Anacleti Pseudopontificis contra Innocentium Secundum legitimum Pontificem secutus, suadente D. Bernardo Clareuallensi ad sanam mentem, & obedientiam veri Pontificis reuocatus, prioris errati tanta pœnitentia ductus fuit, vt non solùm longissimas, & laboriosissimas peregrinationes assumpserit, sed etiam vitam Eremiticam in Italiam, ex Ierosolimitana peregrinatione reuersus, aggressus fuerit, & Congregationi præclarissimæ nomen, & initia dederit, quæ multis monasterijs est aucta, qui tandem post asperrimam pœnitentiam peractam in Tuscia apud stabulum Rodis sancto fine quicuit. Et hæc est opinio communior, & probabilior, quam sequitur Theobaldus in vita eiusdem Diui Gulielmi, quam rogante quodam Prouinciali Ordinis Eremitarum scripsit. Nauclerus volumine secundo generatione quadragesima, & quadragesima prima. Volaterranus libro vigesimo primo Antropologiæ, Onuphrius in Chronico sub anno millesimo centesimo sexagesimo, & alij, quos refert, ac sequitur Marquez capite decimo tertio §. septimo. Ac præter illos Gabriel Flamma ex Congregatione Lateranensi Episcopus Clodiensis in vita Sancti Gulielmi ab eo descripta libro secundo, sub die decima Februarij. Tertia est Illustrissimi Cardinalis Baronij tomo duodecimo, sub anno millesimo centesimo trigesimo sexto, vbi contra ea, quæ de sancto Gulielmo scripserat in notis ad Martyrologium sub die decima Februarij, reuocat in dubium, an Gulielmus Dux Aquitaniæ fuerit ille, quem dicunt post suam reconciliationem vitam Eremiticam assumpsisse, quiquè perfecta peregrinatione Ierosolimorum in Italiam reuersus, in Tuscia vitam Eremiticam egit, ibiq; in monasterio stabulo Rodis nunc Malaualle nuncupato, sanctissimo fine quieuit. Et partem negatiuam defendit: & quanquam non definiat, quis fuerit autor Ordinis Gulielmitarum nuncupati, fatetur tamen, dubitare se, ne plures Gulielmi per errorem in vnum conflati sint à recentioribus, & procerto habere, non fuisse illum Gulielmum Ducem Aquitaniæ, quem Diuus Bernardus vero Pontifici Innocentio Secundo reconciliauit. Nam hic Gulielmus post recōciliationem, Compostellam ad Diui Iacobi ædem pœnitentiæ ergo profectus, ibidem vita functus, ante altare maius dictę Ecclesiæ publicam, & solemnem sepulturam accepit ex Suggerio Abbate S. Dionysij, & illorum temporum autore, qui eidem Gulielmo aliquot annis superuixit. Et licèt non defuerint, qui dicerent, Gulielmum tunc reuera minimè defunctum, sed rem per simulationem ita cum amicis compositam, vt mortuus fingeretur, quò liberior posset, vbi vellet locorum peregrinari. Hanc tamen illorum stropham ex duplici capite infringere conatur. Primo, quia si sic res se habuisset, id Theobaldum Episcopum, qui illius vitam scripsit, minimè latuisset. At ille huius simulationis non meminit. Secundò, quia Suggerius, qui ipsius Ducis Gulielmi obitum scripsit, & multos annos suprauixit, & res gestas Ludouici Regis illius generi fuit prosecutus, ipsius Gulielmi non ampliùs meminit. Tertiò, quia cum post illius obitum à Suggerio descriptum, Eleonora eius filia Ludouico Francorum Regi nupta repudium passa fuisset, si tunc Gulielmus eius pater in viuis egisset, vero consentaneum non est, quin ipsi filiæ tam grauem iniuriam passæ opem ferre voluisset, cum rei magnitudo postularet, vt reuocaretur ad vitam, si fieri potuisset.

Nec videtur huic rationi satisfactum, si dicatur illos principes ob occultum impedimentum consanguinitatis, siue affinitatis, quo ad cōtrahendū inhabiles reddebātur, quod postea resciuerūt, ex mutuo cōsensu ab inuicē separatos ob II.

con-

conscientiæ scrupulum. Quia huiusmodi impedimentum post matrimonium bona fide contractum, & consummatum, Pontificis dispensatione facillimè tollitur etiam inter plebeios, vt quotidiana experientia ostendit, nedum inter Magnos Principes, & Reges, vnde probabile videtur, alias ob causas illam à Ludouico Rege reiectam, ob dissidia potissimum inter illos orta. Nihilominus, vt dixi, probabiliorem existimo istam sententiam, quod Ordo Eremitarum Gulielmitarum nuncupatus ab hoc Gulielmo Aquitaniæ Duce initium habuerit, tum quòd sit opinio communior, quam etiam tenuit idē Baronius in notis ad Martyrologium, tum quòd ratio in contrarium licet sit probabilis, non est tamen necessaria: quia semel apposita perfecta seculi abdicatione, magnum non est, quod tantus vir, manu ad aratrum missa, retrò aspicere noluerit, neque enim res tanti erat, vt propter illam salutem animæ in discrimen adducere deberet, nedum ex mortuis ad vitam reuocari. hæc circa autorem.

III. DE qualitate verò eiusdem instituti has etiam opiniones circunferuntur. Prima illorum, qui affirmant hunc Ordinem sub Regula Monastica D. Benedicti institutum, & sub illa vsque ad tempora vnionis genctalis factæ per Alexandrum Quartum militasse, cuius sententiæ fuit Renatus Chopinus in Monastico, referente Marquez cap. 13. §. 11. vbi illam reijcit. Primò, nam constat, inquit, Gulielmitas ante Alexandrum Quartum sub regula B. Augustini militasse, ex quadam Bulla Innocentij Quarti directa Priori, & fratribus Eremitarum Vallis Sancti Gulielmi Ordinis S. Augustini, quæ tamen ratio vitari posset dicendo, illos Eremitas non fuisse ex ordine S. Gulielmi, licet locus vocaretur Vallis S. Gulielmi, sicut non omnes, qui degunt in monasterijs à S. Benedicto, vel Augustino, vel Dominico nuncupatis, sunt ordinis D. Benedicti, vel Augustini, vel Dominici. Secundò, quia Regula B. Benedicti non fuit data Gulielmitis, nisi post vnionem generalem, quia eorum nonnulli alijs noluerunt vniri, quibus idem Alexander D. Benedicti Regulam tribuit, vt apparet ex alia bulla eiusdem Alexandri, quam refert Marquez ibid. cap. 13. §. 14. Verùm si ipsam quoque bullam Alexandri Quarti attendamus, illius verba oppositum monstrant, nimirum Gulielmitas ante illud tempus, vel sub D. Benedicti Regula militasse, vel nullam certam regulam habuisse, præter Constitutiones D. Gulielmi. Exemplum dictæ Bullæ hoc est: *Alexander Episcopus seruus seruorum Dei Dilectis filijs Generali, & fratribus Ordinis S. Gulielmi Salutem, & Apostolicam benedictionem. Licet olim pro vnione facienda inter vos, & alios Eremitas tunc diuersorum ordinum, fueritis ad præsentiam nostram vocati, quieti tamen, & saluti vestræ paterno prouidentes affectu, præsentium vobis tenore concedimus, vt sub Regula S. Benedicti secundum institutiones sancti Gulielmi remanere in solito habitu liberè valeatis, nullis obstantibus literis, gratijs, vel priuilegijs à Sede Apostolica in contrarium impetratis, vel impetrandis in posterum. Nulli ergo hominum liceat &c. Datum Anagniæ vndecimo Kalend. Septembris, Pontificatus nostri anno secundo.* Pondera illa verba: *Concedimus vt sub Regula sancti Benedicti secundum institutiones sancti Gulielmi remanere in solito habitu liberè valeatis:* nam sensus planus, & peruius verborum est, quòd illi antea militabant sub regula D. Benedicti, quibus Pontifex cōcedit, quòd sub eadem regula liberè remanere possint. Neque vnquam vidi in bullis, siue literis, siue Priuilegijs Apostolicis, cum Pontifices aliquem Regularem ab obseruatione vnius Regulæ v. g. D. Augustini absoluunt, & alteri Regulæ, puta D. Benedicti, subijciunt, vti hac forma verborum: *Concedimus, vt sub Regula D. Benedicti remanere liberè valeatis:* quemadmodum enim quando in aliquo monasterio vnus Ordo extinguitur, & alius erigitur, & instituitur, semper fit mentio Ordinis, qui supprimitur, & extinguitur, & illius qui de nouo instituitur, vel erigitur: Ita si Ordo D. Gulielmi à Regula D. Augustini absolutus fuisset, & sub Regula D. Benedicti constitutus, non est credendum, quod vtriusque regulæ mentio expressa facta non fuisset. Quocirca hæc bulla Alexandri Quarti in tantùm abest, vt Chopini sententiam infringat, vt illam potius confirmet; sed quod caput est, & Gulielmitas ante Alexandrum Quartum sub Regula sancti Benedicti militasse planè conuincit, est bulla Innocentij Quarti data die 3. Septembris anni 1248. quam idem Chopinus refert eodem lib. 1. sui Monasticon titulo 1. artic. 5. in qua expressè habes Gulielmitas eo tempore sub B. Benedicti regula degisse. Secunda opinio docet, B. Gulielmum suum ordinem absque aliqua speciali regula instituisse, cum solis constitutionibus, siue institutionibus ab ipsis Eremitis, & ab ipso D. Gulielmo editis, ac cum illis, & sub illis vixisse, & militasse vsque ad tempora Innocentij Tertij, vel secundum alios Gregorij Noni, qui eis Regulam, & titulum Eremitarum sancti Augustini concessit, & huius sententiæ fuerunt Nauclerus volum. 2. gen. 40. vbi ait, de Ordine Gulielmitarum loquens. *Iidem sine titulo perseuerauerunt vsque ad Innocentium Tertium, & Honorium Tertium, qui S. Ordo sub titulo Eremitarum sancti Augustini appellari iussus est, & confirmatus.* Idem repetit generatione 41. sub anno 1215. & Sanson Haio in lib. quem scripsit de hoc ordine, cuius & alumnus extitit, in quo fatetur, Gulielmitas vsque ad tempora Gregorij Noni sine certa regula, solis quibusdam Constitutionibus à D. Gulielmo editis, per annos fermè octoginta militasse: Gregorium verò, vt Ordo qui ob nimiam vitæ asperitatem reformidabatur, rigore disciplinæ aliquantulum mitigato, dilatari posset, præcepisse, vt Beati Benedicti regulam vti mitiorem sumerent. Huic sententiæ adhæret Cardinalis Bellarminus in Chronologia, quæ habetur in fine libri de Scriptoribus Ecclesiasticis sub anno 1241. hæc

N ij scri-

scribens: *Ordo Eremitarum sancti Augustini ab Innocentio Quarto hoc nomen accipit, cum antea Gulielmitæ dicerentur*. Tertia demum sententia est, hunc Ordinem à D. Gulielmo sub B. Augustini regula ab initio fuisse institutum. Ita sentiunt frater Iacobus Philippus Bergomen. in suo supplemento lib. 12. sub anno 1157. vbi de D. Gulielmo multa, contra communem Eremitarum sententiam, comminiscitur, ac in primis, quod ipse suum Ordinem non in Italia, & præsertim in Tuscia, sed in Gallijs prope Parisios instituerit. Quam sententiam quoad hoc secutus fuerat Baronius in notis ad Martyrologium primitùs editum sub die 10. Februarij, Onuphrius In Chronico sub anno 1160. & Marquez cap. 13. per multos paragraphos, etsi multa dicat, & nihil probet.

IV. QVidquid tandem sit de veritate opinionum, ex illis habemus, primò fundationem dictæ Congregationis, seu potiùs Ordinis annum 1160. ad summum non excedere posse, si demus illam institutam à D. Gulielmo Duce Aquitaniæ, aut etiam recentiorem esse, si concedamus illam à Gulielmo scholari Parisiensi fundatam circa tempora Innocentij Tertij, & fortè si diuinare liceret, Ordo à Gulielmo scholari Parisiensi institutus, non est ille, de quo loquimur, sed ordo Vallis scholarium nuncupatus, quem quidam Gulielmus Pariensis scholaris, cum alijs tribus socijs sub Regula B. Augustini fundauit apud Parisium, sub Innocentio Tertio anno 1201. quem postea Honorius Tertius confirmauit, ex Renato Chopino in monastico tit. 2. art. 13. Quem Gulielmum, quia multi confundunt cum altero Gulielmo Duce Aquitaniæ, labuntur in errores, vt dicant, Ordinem Gulielmitarum institutum sub Regula D. Augustini à Gulielmo scholari Parisiensi, & prope Parisium, & confirmatum ab Innocentio Tertio, accipientes hunc Ordinem Vallis scholarium pro ordine D. Gulielmi, vel è contrario, vt velint tribuere Gulielmo Duci Aquitaniæ, quæ tribuenda sunt ipsi Gulielmo Parisiensi.

V. SEcundò colligitur, hanc Congregationem non esse propagatam per continuatam successionem à D. Augustino, neque ab aliquibus Eremitis per illum institutis; nam si dicamus, illam fuisse institutam sub Regula D. Benedicti, res est extra controuersiam: & similiter si dicamus, illam fundatam sine vlla certa regula, & postea Regula, & titulo S. Augustini donatam ex concessione Pontificum. Sin autem dicatur, D. Gulielmum illam sub Augustini regula instituisse, Quæro, vel illam assumpsit à se, vel à Sede Apostolica acceptam, vel ab aliquo Eremita sub D. Augustini Regula, & habitu militante: nam si à se illam accepit, vel à Sede Apostolica, idem omninò sequitur: si autem dicatur, illum accepisse Regulam, & habitum ab aliquo Eremita existente sub Regula, & habitu D. Augustini, quisnam ille fuit, & vbi, & in quo monasterio degebat? nullus enim historicus, aut Doctor probatus de hoc aliquid scribit, licet de suo cerebro hoc nonnulli Eremitæ confingant, & de habitu Gulielmitarum certum est, si D. Gulielmus illum à prædicto Eremita accepit, non accepisse habitum, quem Eremitæ prætendunt esse habitum D. Augustini: nam si habitus Eremitarum D. Augustini est ille, quem modo gerunt, patet quod habitus Eremitarum D. Gulielmi longe diuersus erat, tum ex Eremitis dicti Ordinis, qui cum illo habitu permanserunt, qui non erat cuculla nigra, sed tunica alba cum mantello albo: vnde & vocati sunt mantelli albi, sicut & fratres D. Francisci vocati sunt fratres Beretini à colore, ex eodem Renato Chopino lib. 1. Monasticon tit. 2. artic. 9. & alijs in locis eiusdem libri: tum ex bulla recitata Alexandri Quarti, per quam conceditur ipsis Gulielmitis, non obstante bulla vnionis & reductionis omnium Eremitarum, sub habitu, quem nunc ferunt, posse sub Regula D. Benedicti sub solito habitu remanere: vnde qui asserunt, B. Gulielmum sub Eremita Augustiniano Regulam & habitum accepisse, contra seipsos loquuntur, negantes quod affirmare intendunt. Præter quod si B. Gulielmus Regulam, & habitum Diui Augustini ab illo Eremita, quem fingunt accepisset, quem, quis fuerit, vel vbi fuerit, ignorant, Ordo à D. Gulielmo institutus, non Gulielmitarum, sed D. Augustini ab initio nuncupatus fuisset, contra id, quod omnes communiter affirmant.

VI. HIs omnibus adijcio primò, hunc Ordinem Gulielmitarum vsque ad tempora Alexandri Quarti magna Sanctitatis opinione in pretio habitum, & multis domibus, ac viris religione, & pietate insignibus non solùm in Italia, sed etiam per Gallias, Germaniam, ac Hispanias auctum, & multis priuilegijs per Romanos Pontifices decoratum: nam vt verè dicit Marquez dicto cap. 13. §. 14. præcipua loca, quæ modò Eremitæ Augustinenses per Italiam, Germaniam, Gallias, & Hispanias obtinent, huius Ordinis Gulielmitarum erant; immò etiam quod ego addo, præcipua priuilegia dicti Ordinis, quæ profert Coriolanus in 2. parte sui Defensorij cap. 3. ipsi Ordini Gulielmitarum primitùs concessa fuerunt, in tantum, vt sit multorum sententia, Ordinem Gulielmitarum, illum esse, quem Romani Pontifices in suis literis absolutè vocant Ordinem Diui Augustini, & ab hoc Ordine Gulielmitarum ipsum Ordinem Augustinensium prima initia sumpsisse: ita enim sentiunt Cardinalis Bellarminus, Nauclerus, Volaterranus, Vuernerus Chartusianus, autor fasciculi temporum, Sabellicus, Vargaz, D. Antoninus, Augustinus Ticinensis, & Iacobus Philippus Bergomensis, loco proximè citato fatetur, in Gallijs illum institutorem Ordinis Eremitarum Augustinensium communiter putari: licet ad hanc communem opinionem labefactandam multipliciter: sed tamen inutiliter laborent.

Postre-

VII. POstremò. Circa istam Congregationem illud etiam aduertendum, etsi Alexander IV. illam cæteris Eremitis, ac illorum Congregationibus vniri mandauerit, & de facto vniuerit, illos tamen supradictæ vnioni totis viribus reluctatos: nam sub eodem Alexandro Quarto illorum Generalis, cum cæteris Prioribus licentiam obtinuit remanendi in antiquo statu, & habitu sub Regula D. Benedicti, vt ex literis Alexandri IV. proximè recitatis apparet. Et quoniam cæteri Eremitæ virtute præcedentium literarum eiusdem Alexandri Quarti, monasteria Gulielmitarum suo Ordini incorporari per locorum Ordinarios postulabant, hinc non leues contentiones, & diffidia inter hos, & illos exorta, vsque ad tempora Clementis Papæ Quarti durauerunt, sub quo Pontifice res tandem ita composita est, vt restituerentur ipsis Eremitis sancti Gulielmi nonnullæ domus, quas alij Eremitæ Augustinenses occupauerant. Et ipsi Gulielmitæ sub suo Generali vsque in hanc diem perseuerant, concedente, & confirmante eodem Clemente Quarto per suas literas datas Viterbij quarto Kalend. Septembris, Pontificatus sui anno secundo, quas refert Marquez dicto cap. 13. §. 14. Vnde infertur, quod etiamsi Gulielmitæ ex veris Eremitis à sancto Augustino institutis descenderent, quod tamen fabulosum est, nec ipsi Gulielmitæ iactare audent, non possent Eremitæ Ordinis sancti Augustini suam antiquitatem ab illis deducere, quia illi non sunt Ordini Eremitarum Augustinensium vniti, & etiamsi essent vniti, ex tali vnione id minimè probaretur, quia illi modò dicunt, quod præter Gulielmitas erat vna Congregatio antiqua Ordinis D. Augustini nuncupata, & à veris Eremitis à D. Augustino institutis propagata, cui cæteræ Congregationes Diui Gulielmi, Ioannis Boni, & aliorum fuerunt vnitæ; & hac sola ratione suam institutionem referunt in D. Augustinum, quæ quanti facienda sit, statim dicemus.

Caput quadragesimumseptimũ.

Eremitarum fratris Ioannis Boni, de Brittinis, & de Fabali nuncupatorum institutio, modus, ac tempus eiusdẽ institutionis monstrantur.

I. CIrca Congregationem fratris Ioannis Boni illud ante omnia recolendum est, quod supra cap. 25. notauimus, hanc Congregationem vnam, & eandem esse cum Congregatione de Brittinis, siue vt alij legunt de Bictrinis nuncupata, quæ Ioannis Boni ab autore, & de Brittinis à loco præcipuo suæ institutionis nuncupabatur; ac etiam cum alia Congregatione de Fabali; quæ, quod videre potuerim, non fuit Congregatio, sed domus eiusdem Congregationis Ioannis Boni in finibus Pisauriensis, & Fanensis territorij posita, vbi etiam erat monasterium de Brittinis, à qua dicti Eremitæ de Fabali nuncupabantur, sicut nunc Romæ vocantur fratres sanctæ Mariæ de Populo, vel sancti Augustini. Huius igitur Congregationis autor, & institutor B. Ioannes Bonus Mantuanus extitit, qui referente D. Antonino 3. par. tit. 24. cap. 13. vixit in Aemilia non sine magna Sanctitatis fama, paulò ante Innocentium Tertium: quam ob causam cum plures eius exemplo spretis seculi vanitatibus sancto illius proposito adhærerent, & se illi socios, ac discipulos in via Domini instituendos traderent, vir Deo dilectus Congregationem Eremitarum paulatim instituere cœpit, quæ Eremitarum numero in dies aucto, qui Sancto viro se adiungebant, mox creuit, & coaluit. Verùm illud obseruandum, istam Congregationem sine certo habitu, & sine speciali Regula primitùs fuisse institutam, sed cum progressu temporis, & religiosorum, & monasteriorum numero creuisset, Sedis Apostolicæ largitate, & concessione, Regulam B. Augustini obtinuisse. Deinde in quodam Capitulo Generali statutum fuisse, vt omnes, & singuli Eremitæ dictæ Congregationis fratris Ioannis Boni, tam quando profitebantur, quàm aliàs vbicunque, & quandocunque, vocarentur Eremitæ Ordinis sancti Augustini, & sic paulatim se dilatante Congregatione, ipsum quoque nomen Eremitarum sancti Augustini cœpit in populis dilatari, adeo vt ipsi etiam Romani Pontifices hoc titulo eos nuncupare non renuerint; vt videri potest in literis Gregorij Noni cap. 25. recitatis, in quibus semel vocantur Eremitæ fratris Ioannis Boni, & semel Eremitæ Ordinis sancti Augustini, & etiam in alijs literis Alexandri Papæ Quarti ibidem notatis. Cur verò Summi Pontifices hoc titulo Eremitarum sancti Augustini eos appellare voluerint, nulla alia ratio assignari potest, nisi quod ijdem Pontifices illis titulis eos nuncupare voluerunt, quibus ipsi se nuncupari faciebant, & communiter iam cœperant nuncupari. Cæterùm quòd ipsi Eremitæ fratris Ioannis Boni prius sine certa regula, & habitu, ac etiam titulo fuerint instituti, & quod Regulam, & certum habitum à Sede Apostolica obtinuerint, & tandem titulum Eremitarum sancti Augustini à seipsis per Decretum in Generali cap. editum assumpserint, constat euidenter ex literis Innocentij Papæ Quarti datis Perusij 17. Kalend. Maij Pontificatus sui anno vndecimo, idest 1235. cum alijs literis insertis Gulielmi Cardinalis sancti Eustachij illorum Protectoris: quorum exemplum à Ioanne Marquez cap. 13. §. 17. acceptum, hic quoque reddendum existimaui. Exemplum literarum est.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei, Vniuersis Prioribus, & fratribus Ordinis Eremitarum salutem, & Apostolicam benedictionem. Admonet nos cura suscepti regiminis, & autoritas Pontificalis indutit, vt & plantare sacram Religionem, & plantatam fouere summoperè debeamus. Quod vtilius tunc exequimur, si ea, quæ sunt recta nutrimus, & corrigimus, quæ profectum virtutis impedire noscuntur. Quia verò diuersitas formæ, quam fratres vestri Ordinis olim in profitendo, & eligendo sibi Priorem Generalem seruabant, diuersitatem inducebat etiam animorum, & per consequens scandalum generabat, post diuersas electiones, & cõcessiones factas de Prioribus in Ordine ipso, & diuersos processus super his habitos. Nos ad quos spectat errata corrigere, ac nutrire directa, cupientes paci, & tranquillitati vestræ, paterna solicitudine prouidere, dilecto filio nostro Gulielmo S.Eustachij Diacono Cardinali, cui dudum Generalem curã Ordinis prædicti commisimus, examinationem electionis celebratæ in Generalem Priorem eiusdem Ordinis de dilecto filio fratre Lamphranco Mediolanensi, tunc Priore domus vestræ Bonoaiensis, & processum eorundem duximus committendam. Cum igitur idem Cardinalis de mandato, & autoritate nostra, electione de præfato fratre Lamphranco, qui eam inuenit celebratam canonicè, confirmata, super professione, ac electione, nec non & nominatione Prioris Generalis ipsius Ordinis faciendis de cætero, ac alijs articulis eadem autoritate statutum edidit prouidum, & honestum, prout in ipsius Cardinalis literis inde confectis plenius continetur. Nos vestris supplicationibus inclinati, quod ab eodem Cardinali super his factum est, ratum, & gratum habentes, id autoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus: tenorem ipsarum literarum præsentibus de verbo ad verbum inseri faciendo, qui talis est.

Galielmus miseratione diuina Sancti Eustachij Diaconus Cardinalis, Religiosis viris, & dilectis in Christo Vniuersis Prioribus, & fratribus Ordinis Eremitarum, tam præsentibus, quàm futuris in perpetuum. variam Ordinis vestri formam in profitendo, & in eligendo sibi Priorem Generalem sectantes, in variam inter se dissensionis materiam incidrunt. Propter quod necessarium extitit in hac parte vobis, & eidem Ordini per Apostolica Sedis prouidentiam subueniri. Sanè ad audientiam D. Papa peruenit, quod bonæ memoriæ Frater Ioannes Bonus...... in Ordine vestro, primam apud Budriolum Cesenatensis Diœcesis de concessione Diœcesani loci eiusdem, domum incæpit, & dum fama conuersationis eius per loca vicina crebresceret, & plurimi conuerterentur ad eum, Ecclesiam in honorem Beatissimæ Mariæ Virginis construxit ibidem: crescente autem numero, & merito eiusdem conuersorum, Religio vestra per eos in diuersis partibus, in quibus mansiones construxerant, extitit propagata. Cum autem ijdem Religiosi aliquam de approbatis regulam non haberent, quidam ex eis accedentes ad Sedem Apostolicam, obtinuerunt ab ea Beati Patris Augustini regulam sibi dari; & sic ex tunc cœperunt in regularibus Obseruantijs instrui, & regulariter se habere. Et quia eorum habitus, qui habitui fratrum Minorum videbatur conformis, apud aliquos scandalum quodammodo suscitabat, de mandato, & autoritate duorum Cardinalium, qui tunc in partibus Lombardiæ legationis fungebantur officio, nigrum, quem gestatis adhuc habitum, elegerunt, qui cum iam vocarentur Fratres Eremitæ Ioannis Boni Ordinis Sancti Augustini, Nouitij, qui recipiebantur ab eis, profitebantur hoc modo. Ego N. facio professionem, & promitto obedientiam Deo, & Beatæ Mariæ, & tibi Priori Fratrum Eremitarum Sanctæ Mariæ de Cesena, tuisq; successoribus vsque ad mortem secundum Regulam Beati Patris Augustini, & constitutiones Fratrum istius loci. In hac verò forma professionis, vbi dicebatur istius loci, autoritate Generalis Capituli eorundem fratrum, istius Ordinis postmodum dictum fuit. cumquè dictus Frater Ioannes Bonus, qui per plures annos fratribus prædictis præfuerat, & fratres ipsi eidem tanquam Institutori Ordinis ipsorum reuerenter intenderant, curæ ipsorum, quæ per excrescentem numerositatem subditorum excreuerat, cedere aspiraret, fratre Matthæo, & quibusdam alijs fratribus suis assumptis, ad Episcopum Cesenatensem accessit, qui Episcopus dictum fratrem Matthæum præsentatum sibi ab eisdem fratre Ioanne Bono, & alijs, in Priorem dictæ domus, & per hoc in Generalem totius Ordinis, sicut dicitur, confirmauit. Quo in Religione prædicta annis pluribus tanquam Generali Priore generaliter ministrante, quamplures intrauerunt Religionem eandem, secundum formam Professionis præscriptæ, quanquam nonnulli ex eis fratri Matthæo prædicto simpliciter, tanquam Generali Priori, non tanquam Priori Sanctæ Mariæ de Cesena se profiteri principaliter crederent, sunt professi, interea duo fratres Professionis prædictæ Lugduni, ad Sedem Apostolicam venientes generalem curam Ordinis vestri à D. Papa nobis obtinuerunt committi, & priuilegium quoddam commune, in cuius titulis scribebatur: Priori fratrum Eremitarum Sanctæ Mariæ de Cesena, eiq; subiectis Prioribus, & fratribus vniuersis, à Sede reportarunt eadem. Prædictus denique frater Matthæus prudenter attendens, quod in administratione curæ, quam assumpserat, sine scandalo diutius remanere non poterat, eoquod ad eandem curam à quibusdam fratribus minimè sufficiens haberetur, vocatis Prioribus, & fratribus omnibus de Ordine vestra, quorum intererat Generale Capitulum apud Ferrariam congregauit. Sed inter ipsum fratrem Matthæum, & fratres de Cesena, ac quosdam alios Priores, & fratres de Romandiola super cessione ipsius fratris Matthæi, antequam eligeret Diffinitores Generalis Capituli, prout secundum

dum tenorem Conſtitutionum ſui Ordinis poterat, de celebratione Capituli eiuſdem contentione ſuborta, dicti fratres de Ceſena, & alij contra preceptum eiuſdem fratris de ipſo Capitulo tandem diſſentientes, & contradicentes ne Capitulum generale fieret, exierunt. Ipſe verò frater Matthaus nihilominus Diffinitoribus electis prædictis, in manibus eorum ceſſit adminiſtrationi Generali, quã exercuerat, & iuri, ſi quod in confirmatione ſua ab Epiſcopo Ceſenatenſi acceperat, in manibus Nuntij eiuſdem pręſentis ibidem publicè reſignauit. Sicque huiuſmodi ceſſione, ac reſignatione receptis quidam fratres ex his, qui ibidem aderant, ad eligendum Priorem Generalem aſſumpti, fratrem Vgonem Mantuanum in Generalem Priorem totius Ordinis elegerunt. Per illos autem, qui remanſerunt, ſtatutum fuit in eodem Capitulo, vt omnes, qui ex tunc in Ordine ipſorum profiteri deberent, profiterentur hoc modo. Ego N. facio profeſſionem, & promitto Obedientiam Deo, & Beatæ Mariæ, & tibi Priori Generali Eremitarum Ioannis Boni. Poſt hæc autem vir venerabilis Aquilegenſis electus tunc in Lombardia Legatus Apoſtolicæ Sedis electionem huiuſmodi confirmauit. Fratres verò de Ceſena, & quidam alij de Romandiola cohærentes ijſdem, apud Ceſenam conuenientes in vnum, & tam conſuetudini, qua Prior fratrum S. Mariæ de Ceſena prædicta per fratres Ordinis ad locum ipſum, tanquam ad primum, & principale, à quo idem Ordo proceſſerat, eligi, & Generalis Prior meritò eſſe, & appellari ſolebat, quàm titulo prædicto priuilegij primo in Ordine ipſo obtenti, in quo prædicto Priori de Ceſena ſcribebatur, principaliter inhærentes, fratrem Marcum Ceſenatem in Priorem dictæ domus, & per hoc in Generalem Priorem totius Ordinis elegerunt, ac electionem, quam de ipſo fecerant, obtinuerunt confirmari per Epiſcopum Ceſenaten. Diuerſis igitur in Ordine veſtro aſſumptis Generalibus Prioribus, alter in illos, qui obediebant alteri, multiplices excommunicationis ſententias protulerunt, ex quibus nonnulli celebrauerunt diuina, & excommunicati taliter ad ſacros ordines ſunt promoti. His autem temporibus prædictus frater Vgo proprios nuntios ad Apoſtolicam Sedem tranſmittens, mutationem profeſſionis prædictæ, & id quod ſuper electione ſua per pręfatum Legatum factum extiterat, prout prouidè facta fuerant, per eandem Sedem obtinuit confirmari. Quodã etiam priuilegium tunc obtinuit, quod in nullo alio, quàm in titulo erat à priori diuerſum. Cum autem Ordo veſter eſſet in duas partes diuiſus, & inter multiplices contentiones, & diſcordias in ipſo exortas, ferè per triennium fluctuaret, tandem fratres ipſius Ordinis cupientes vnitatem, & pacem in eodem Ordine reformari, quatuor ex ſeipſis procuratoribus cõſtitutis, illos ad Curiam Romanam, & ad nos ſpecialiter tanquam patronum ſui Ordinis tranſmiſerunt. Sed quia tunc eos per nos commodè non poteramus audire, prudentibus viris Electo Paduano, & fratri Simoni Mediolanenſi Lectori de Ordine Minorum Capellanis, & ſocijs noſtris commiſimus, vt Procuratores eoſdem ſuper his, quę vellent proponere, diligenter audirent, & prout ſtudioſius poſſent, Ordinem ipſum ad ſtatum vnitatis, & pacis intenderent reuocare. Dicti verò Electus, & frater Simon ſtatu, & conditionibus Ordinis per prædictos procuratores pleniùs intellectis, quædam in Ordine ipſo pro bono ſtatu eiuſdem ſuper certis articulis de aſſenſu procuratorum ipſorum pronuntiauerunt ſeruanda, & tandem procuratores ipſos concordes ad propria remiſerunt. Quibus ita remiſſis præfatus Vgo, & Marcus, qui pro Generalibus prioribus ſe gerebant, & alij fratres, qui obediebant eiſdem, de communi voluntate omnium Generale Capitulum apud Bononiam celebrarunt. In quo videlicet Capitulo, ordinatione, quæ per prædictos Electum Paduanum, & fratrem Simonem tradita fuerat, recitata, & lecta, & Diffinitoribus Capituli Generalis electis, prædictus frater Marcus properauit Ceſenam, & in manibus Epiſcopi Ceſenatenſis ceſſit Prioratui loci eiuſdem, in quo per ipſum Epiſcopum fuerat confirmatus, & per eundem à cura Prioratus ipſius extitit abſolutus: frater verò Vgo, qui per Sedem Apoſtolicam confirmatus fuerat, in manibus Magiſtri Bernardini Canonici Bononienſis D. Papæ Capellani, cui autoritate Apoſtolica commiſſum extiterat, quod reciperet ceſſionem eiuſdem, adminiſtrationi, & officio ſuo ceſſit. Ceſſionibus itaque huiuſmodi taliter expeditis Priores de ipſo Capitulo ſecedentes in partem, prout ſpectabat ad eos, ad tractandum de electione futuri Generalis Prioris, in quatuor fratres de ipſo Capitulo, qui deberent Generalem Priorem eligere conſenſerunt. Illi autem Spiritus ſancti gratia inuocata, fratrem Lamphrancum Mediolanenſem tunc Priorem domus veſtræ Bononienſis in Priorem Generalem Ordinis veſtri vnanimiter, & concorditer elegerunt. Electio cuius approbata per communem conſenſum omnium de ipſo Capitulo, fuit ad Sedem Apoſtolicam per Procuratores eiuſdem Capituli confirmanda, delata, cuius electionis, & eorum, quæ ſuperiùs ſunt narrata, proceſſum nobis D. Papa examinandum, & pleniùs intelligendum commiſit. inde nos præmiſſis omnibus intellectis, ea in ipſius D. Papæ, & fratrum ſuorum præſentia fideliter retulimus, & recitauimus diligenter. Nos itaq; de ſpeciali mandato, & autoritate eiuſdem Domini electionem prædicti fratris Lamphranci, quam inuenimus celebratam canonicè, ac ipſum fratrem Lamphrancum in Priorem Generalem veſtri Ordinis confirmamus; eadem autoritate nihilominus ſtatuentes, vt idem Prior, & quilibet eius ſucceſſor in perpetuum, qui quidem cum eligendus fuerit, ſecundum ſanctiones canonicas, & ſtatuta veſtri Ordinis eligatur, & electionis ſuæ confirmationem ab Apoſtolica Sede, ſeu à legato ipſius duntaxat, recipiat. Generalis Prior Ordinis Eremitarum, ſiue alicuius certi loci, vel proprij nominis expreſſione de cætero debeat appellari, & ei tanquam Priori Generali eorum omnes Priores, & fratres ipſius Ordinis, qui etiam nominentur ſimpliciter fratres Ordinis Eremitarum, in omnibus humiliter obediant,

diant, & intendant. Prior quoque Sancta Mariæ de Cesena, & alij Priores vestri Ordinis, qui consueuerunt in Prioratibus suis institui per Diœcesanos locorum, per eosdem instituantur in eis, & tam Prior Generalis, quàm alij Prouinciales, & Conuentuales Priores eiusdem Ordinis, Episcopis, in quorum Diœcesibus degunt, in ijs, quæ ad iurisdictionem Episcopalem pertinent, intendant reuerenter, & respondeant prout debent: ita tamen, quòd ijdem Episcopi contra ipsum Priorem Generalem, inconsulto Romano Pontifice nihil, attentent. fratres etiam, qui de cætero in Ordine vestro debuerint profiteri, eisdem Priori Generali, vel certo eius nuncio profiteantur hoc modo. Ego N. facio professionem, & promitto obedientiam Deo, & Beatæ Mariæ Virgini, & tibi Priori Generali Ordinis Eremitarum, tuisq; successoribus vsque ad mortem secundum Regulam B. Augustini, & Constitutiones fratrum ipsius Ordinis, non obstantibus professionibus, & consuetudinibus quibuslibet vbicunque in Ordine vestro hactenus aliter obseruatis, seu priuilegijs, & Indulgentijs, ac Confirmationibus Apostolicis cuicunque loco, vel personæ, ab Apostolica Sede concessis; quæ caduca, & vana, & nullius esse momenti de cætero autoritate decernimus supradicta, seu conditione, quam prædictus Episcopus Cesenatensis in concessione, quam fecit fratri Ioanni Bono, de loco Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Cesena prædicta, apposuisse refertur, quod nec ipse frater Ioannes Bonus, nec aliquis eius successor possit locum, & Ecclesiam prædictam alicui loco supponere, vel personæ, aut quod Priores dicti loci fuerunt in eo per eundem Episcopum aliquando pro Generalibus Prioribus vestri Ordinis confirmati. Cum illis autem de Ordine vestro, qui alijs Generalibus Prioribus aliter, siue quocunque modo in eodem Ordine hactenus sunt professi, dispensamus autoritate præfata, & decernimus, quod dicto fratri Lampbranco tanquam Priori Generali eorum, eiusq; successoribus in omnibus ad obedientiam, & reuerentiam teneantur. In priuilegio quoque Ordinis vestri huiusmodi titulus de cætero opponatur. Innocentius Episcopus &c. Dilectis filijs Priori Generali Ordinis Eremitarum, & alijs Prouincialibus, & Conuentualibus Prioribus, Conuentibus quoque, ac alijs fratribus vniuersis sibi subiectis, & tam præsentibus, quàm futuris eremiticam vitam professis in perpetuum. Ad præmissorum autem omnium memoriam, & perpetuam firmitatem, præsentem paginam fecimus sigilli nostri munimine roborari. Datum Perusij 6. Kalend. Ianuarij anno Domini 1252. Pontif. D. Innocent. Papæ IV. anno x. indict. ij.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Perusij 17. Kal. Maij, Pontif. nostri anno II.

Circa quas literas primò notandum, falsum omnino esse, quod scribit Marquez cap. 13. §. 18. ex huiusmodi literis haberi, quòd Eremitæ Ioannis Boni à Sede Apostolica obtinuerint, posse regulam B. Augustini profiteri, & eiusdem B. Augustini habitum deferre, nam de habitu, literæ Apostolicæ contrarium prorsus dicunt, quod vt à fratribus Minoribus distincti apparerent, ad tollenda scandala, quæ ex habitus similitudine oriebantur, Romano Pontifice, ac duobus S. R. E. Cardinalibus præcipientibus; dicti Eremitæ fratris Ioannis Boni nigrum habitum sibi delegerunt, cui Romanus Pontifex formam dedit, quod qualiter gestum fuerit, habes supra cap. 25. in literis Gregorij Noni, & Alexandri Quarti. Ex quibus non solum id non habetur (quod Marquez fingit) quod hi Eremitæ à Sede Apostolica obtinuerint facultatem ferendi habitum D. Augustini, qui nunquam huiusmodi habitum induit, nec vidit, sed quod cum Gregorius Nonus electionem coloris albi, vel nigri in illorum optione reliquisset, & nigro colore ab eis electo formam habitus præscripsisset, vt nigras tunicas cum manicis amplis ad instar cucullarum ferre deberent, amplis corrigijs desuper cinctas, & omnibus patentibus, itaut eas vestimentis nequaquam tegerent, & à nimia longitudine sic temperarent, vt calceamenta ab omnibus videri possent, ac districtè præcepisset, vt omnes intra certum tempus eiusmodi habitum assumerent, præceptum apostolicum alij neglexerunt, alij se ab illius obseruatione dispensati supplices petiuerunt, ita vt opus fuerit censuris, & alijs pœnis in dictis literis contentis, ad dictum habitum ferendum illos cogere. Iam videat bonus Marquez, an hoc fuerit facultatem portandi habitum B. Augustini à Sede Apostolica obtinere. II.

Secundò aduerte, falsum esse, quod ibidem addit idem Ioannes Marquez haberi ex hac Bulla Innocentij Quarti, Beatum Franciscum Assisium, priusquam sui Ordinis fundamenta poneret, fratris Ioannis Boni Eremitam fuisse: id enim in ipsa Bulla nullatenus habetur, sed solũ cauetur, quod Eremitæ fratris Ioannis Boni non conueniant in habitu cum fratribus à D. Francisco institutis, quod an sit, B. Franciscum fuisse prius Eremitam Ordinis fratris Ioannis Boni, nullus non intelligit, & dato, quod habitus Fratrum Minorum institutionem illorum Ordinis præcessisset, de qua re disputare non vacat, non hinc sequitur, quod ille esset habitus Eremitarum fratris Ioannis Boni: sed totum oppositum ex prædictis literis habetur, primò quia constat, fratres Ioannis Boni certum, ac determinatum habitum ante Gregorium IX. minimè habuisse: siquidem modò istũ, modò illum assumebant cum scandalo personarũ secularium, & multiplici eorũdem Fratrum Minorum læsione, prout illa Gregorij Noni verba sonant: *verùm cum quidam Eremitæ præfati Ordinis Sancti Augustini, ac alij Religiosi supradictis Eremitis conformes habitu in eadem Marchia constituti, formam dictæ identi-* III.

tatis

tatis prohibitam gestare dicantur, in eorundem fratrum Minorum infamiam, & scandalum plurimorum. Nota infamiam Fratrum Minorum, & scandalum plurimorum. Secundò quia si habitus Fratrum Minorum fuisset verus antiquus habitus fratris Ioannis Boni, & suorum Eremitarum, & Sanctus Franciscus illum à Iambonitis fuisset mutuatus, Sedes Apostolica non illos suo antiquo habitu spoliasset, vt Fratres Minores indueret: neque enim iustitiæ leges permittunt, antiquos, & legitimos possessores exspoliare, vt aduentitios induamus, & parentibus habitum detrahere, vt illum filijs ex benignitate adoptatis tribuamus. Quamobrem cum Sedes Apostolica dictum habitum fratribus Minoribus confirmauerit, & Eremitis omnino interdixerit, mihi probabile, imo & certum est, habitum, quem nunc fratres Minores deferunt, ab Eremitis fratris Ioannis Boni nullatenus mutuatum. Ac vt semel intelligas, quam vim habeant verba istius Bullæ, ad probandum, quod Marquez contendit, & quàm formaliter deducat, Beatum Franciscum Assisium, priusquam sui Ordinis autor esset, Eremiticum D. Augustini institutum, & Regulam in manibus fratris Ioannis Boni professum fuisse, expende, obsecro, huius assertionis fundamentum, & illud confer cum verbis eiusdem Bullæ. fundamentum huius assertionis est, quia inquit Aegidius Viterbiensis Cardinalis, ipso Marquez referente cap. 21. §. 5. Mantuæ Chirographum lectum aiunt, quod in Ioannis Boni manu professus Ordinem sit. Dixerat hoc longè ante illum frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 8. in Vitas Fratrum. *Erat*, inquit, *quidam frater magnæ sanctitatis re, & nomine Ioannes Bonus, qui primo apud Budriolum Cesenatensis Diœcesis, domunculam quandam de consensu Diœcesani construxit, & ibi vitam eremitam in arctissima pœnitentia duxit: cumq; fama conuersationis eius per loca vicina crebresceret, plurimi ad eum conuersi sunt, inter quos fuit B. Franciscus, qui Ordinis postea fratrum Minorum fundator fuit.* Sed omnium clarissimè rem expressit supplementi autor frater Iacobus Philippus Bergomensis lib. 12. sub anno 1199. de eodem Ioanne Bono, & Beato Francisco Assisio sic scribens: *Huius autem sancti viri, & patris Ioannis Boni, & celebres, præstantesq; discipulos Seraphicum Franciscum de Assisio sanctissimi Ordinis Minorum conditorem fuisse constat.* & infra. *Sed hoc in loco vno verissimo probabimus testimonio, quod apud Mantuam vbi (vt prædictum est) sacratissimi viri sancti extat corpus, & reliquæ ipsius vestimentorum reliquiæ, tabellarij etiam inter antiquissimas monasterij scripturas chirographum aliquando visum est, contestans Beatum Franciscum de Assisio professionem eremiticam sub Regula B. Augustini emisisse in manibus fratris Ioannis Boni Eremitæ Mantuani.*

Confer nunc istas sententias cum sententijs ipsius Bullæ. Primò ait Cardinalis Aegidius, lectum esse chirographum, quod B. Franciscus in manu Ioannis Boni professus sit Ordinem Eremitarum Sancti Augustini. Addit frater Iordanus Beatum Franciscum professum fuisse in manibus fratris Ioannis Boni in monasterio Sanctæ Mariæ apud Budriolum, & hoc in initio fundationis ipsius Ordinis. Demum subiungit frater Iacobus Philippus illum professum Regulam Diui Augustini. E contrario verba Bullæ testantur, etiam postquam dictus Ordo in diuersis partibus, in quibus domos extruxetant, fuerat propagatus, nullam de approbatis Regulis ipsos fratres Iambonitas adhuc habuisse, sed quosdam illorum ad Sedem Apostolicam accedentes D. Augustini Regulam obtinuisse, & ex tunc in Regularibus obseruantijs instrui, & regulariter se haberi cœpisse, sed quia eorum habitus, qui habitui fratrum Minorum videbatur conformis, apud aliquos scandalum quodammodo suscitabat, de mandato, & autoritate etiam duorum Cardinaliũ, qui tunc in partibus Lombardiæ Legationis fungebantur officio, nigrum habitũ elegisse, & cum priùs profiterentur sub hac forma: *Ego N. facio professionem, & promitto obedientiam Deo, & B. Mariæ, & tibi Priori fratrum Eremitarum S. Mariæ de Cesena*: Autoritate cuiusdam Capituli Generalis statutum fuisse, vt exinde diceretur, Priori Ordinis Eremitarum Sancti Augustini. Quæ cum circa tempora Gregorij Noni acciderint vt ex Bullis supra cap. 25. relatis non obscurè habes, vides in tantùm abesse, vt B. Augustini Regulam B. Franciscus, & Ordinem Eremiticum profiteri potuerit in manu Ioannis Boni, vt potiùs sui Ordinis fundator fuerit, antequam Eremitæ Ioannis Boni, vel D. Augustini Regulam a Sede Apostolica obtinuissent, vel in regularibus obseruantijs instrui, & Ordinis Eremitarum S. Augustini vocari cœpissent: nam Gregorius Nonus, cuius tempore cœperunt primùm apparere Eremitę Ioannis Boni, sub nomine Ordinis Sancti Augustini, fuit circa annum Domini 1227. quo anno ad Pontificatum fuit assumptus. D. autem Franciscus suum Ordinem fundauit anno 1209. Quare puto dicendum de isto chirographo, sicut de alijs, de quibus supra cap. 27. vsque ad 63.

Tertiò aduerte, plusquam falsum esse, quod ibidem tertio loco deducit, fratrem Ioannem Bonum idcirco vocatum restauratorem Ordinis Eremitarum, quia concedente Pontifice Regulam, & habitum, & institutum Sancti Augustini ab eodem Ordine Eremitarum Sancti Augustini suscepit nam ex dictis literis Innocentij Quarti appatet, Iambonitas Regulam D. Augustini a Sede Apostolica accepisse, non autem ab Ordine Eremitarum D. Augustini, vt hic autor fingit: nam hæc sunt verba formalia dictarum literarum: *Cum autem ijdem Religiosi aliquam de approbatis regulis non haberent, quidam ex eis accedentes ad Sedem Apostolicam, obtinuerunt ab ea Beati Augustini Regulam sibi dari, & sic ex tunc cœperunt in regularibus disciplinis instrui, & regulariter se habere.* habitum verò, partem illi elegerunt, scilicet colorem, partem Sedes Apostolica illis præscripsit, & per censuras IV.

suras Ecclesiasticas ad illum ferendum compulit, vt ex literis Gregorij Noni, & Alexandri Quarti habes. Reliqua vel ab ipso fundarore, aut ex Decretis ab ipsis factis in Capitulis Generalibus habuerunt, & hæc omnia patent in dictis literis Innocentij Quarti.

Quartò aduerte falsum quoque esse quod ibidem subiungit, quod Cardinalis Gulielmus, de quo in dictis literis, non esset Protector Ordinis S. Augustini, quia inquit, alius erat dicti Ordinis S. Augustini Protector Riccardus Diaconus Cardinalis S. Angeli. Gulielmus verò Ordinis fratris Ioannis Boni Protector tunc erat. Nam constat Cardinalem Riccardum ante Generalem dicti Ordinis vnionem, non fuisse Protectorem Ordinis Eremitarum, nisi solius Congregationis Eremitarum Tusciæ, per Innocentium Quartum ex varijs Eremitis incerti habitus, & sine regula, titulo, & capite vagantibus collectæ, vt iam sæpiùs diximus. Quare si Ordo Eremitarum D. Augustini is erat, cuius fuerat Protector Cardinalis Riccardus, iam constat de prima origine dicti Ordinis, sicut de fundatione dictæ Cõgregationis, cui Cardinalis Riccardus datus fuerat.

V. Quintò principaliter aduerte, ex dictis literis hæc omnia distinctè, & conceptis verbis haberi. Primò, quòd hæc Cõgregatio fratris Ioannis Boni ab initio sine certa regula, & titulo fuit instituta. ibi. *Cum autem ijdem Religiosi aliquam de approbatis regulis non haberent.* Secundò, quòd Eremitæ Ioannis Boni regulam B. Augustini ex concessione Sedis Apostolicæ obtinuerint, ibi. *Quidam ex eis accedentes ad Sedem Apostolicam, obtinuerunt ab ea regulam B. Augustini sibi dari.* Tertiò, quòd post acceptam regulam, & non antea cœperunt viuere modo Regularium, ibi. *Et ex tunc cœperunt in regularibus obseruantijs instrui, & regulariter se habere.* Quartò, quòd habitus niger, quem nunc gerunt, non fuit eis de licentia Sedis Apostolicæ ab aliquo ex Ordine Eremitarum Sancti Augustini datus, vt Marquez dicit, sed autoritate Pontificis præscriptus, & præceptus, cẽsuris, & alijs pœnis Ecclesiasticis adiunctis. ibi. *Et quia eorũ habitus, qui habitui fratrum Minorum videbatur conformis, apud aliquos scandalum quodammodo suscitabat, de mandato, & autoritate duorum Cardinalium, qui tunc in partibus Lombardiæ legationis fungebantur officio, nigrum, quem adhuc gestatis habitum, elegerunt.* Iunctis alijs, quæ habentur in dictis Bullis cap. 25. recitatis. Quintò, quòd illi Eremitæ, qui primitùs fratris Ioannis Boni vocabantur, in quodam Capitulo Generali decreuerunt, quod in posterum vocarentur Eremitæ Ordinis S. Augustini. ibi. *Qui cum iam vocarentur Eremitæ fratris Ioannis Boni Ord. S. Augustini, Nouitij qui recipiebantur ab eis profitebantur hoc modo. Ego N. facio professionem, & promitto obedientiam Deo, & B. Mariæ, & tibi Priori fratrum Eremitarum S. Mariæ de Cesena, tuisq; successoribus, vsque ad mortem secundum regulam Beati Augustini, & Constitutiones istius loci. In hac verò forma professionis vbi dicebatur, istius loci, autoritate Generalis Capituli eorundem fratrum, istius Ordinis postea dictum fuit.* Sextò, quod Decreto Cardinalis Protectoris, Prior Generalis dicti Ordinis cępit absolutè vocari Prior Generalis, Ordinis Eremitarum, sine alia additione. ibi. *Eadem autoritate nihilominus statuentes, vt idem Prior, & quilibet eius successor in perpetuum Generalis Prior Ordinis Eremitarum, sine alicuius certi loci, vel proprij nominis expressione de cætero debeat appellari: & ei tanquam Priori Generali omnes Priores, & fratres ipsius Ordinis, qui etiam nominentur simpliciter fratres Ordinis Eremitarum, humiliter obediant, & intendant.* & ibi. *Fratres quoque qui de cætero in ordine vestro debuerint profiteri, eisdem Priori Generali, vel certo eius nuncio profiteantur hoc modo. Ego N. facio professionem, & promitto obedientiam Deo, & B. Mariæ Virgini, & tibi Priori Generali Ordinis Eremitarum, tuisq; successoribus vsque ad mortem secundum regulam B. Augustini, & Constitutiones fratrum ipsius Ordinis, &c.* & ibi. *In Priuilegio quoque Ordinis vestri huiusmodi titulus de cætero apponatur. Innocentius Episcopus &c. dilectis filijs Priori Generali Ordinis Eremitarum, & alijs Prouincialibus, & Conuentualibus Prioribus, Conuentibus quoque, ac alijs fratribus vniuersis sibi subiectis, & tam præsentibus, quàm futuris eremiticam vitã professis in perpetuũ.*

Ex quibus omnibus sequitur, fundationem huius Congregationis ann. 1200. circiter nõ præcessisse, quo tempore floruit Ioannes Bonus, & non esse per continuatam successionem ab aliquibus Eremitis ab Augustino institutis propagatam: sed dictam Congregationem Eremitarum Sancti Augustini, quia Regula B. Augustini ex Apostolica concessione fuerat donata. sequitur etiam nullam aliam Congregationem Eremitarum Sancti Augustini floruisse circa tempora Innocentij Quarti, antequam supradictæ literæ manarent, quia non est verisimile, quod Summus Pontifex in præiudicium aliarum Congregationum, voluisset hanc congregationem simpliciter vocari Congregationem, seu Ordinem Eremitarum, nam sub hoc titulo multò magis debuissent comprehendi Eremitæ dicti Ordinis Sancti Augustini, si ille tunc in mundo fuisset: cum nomina absolutè prolata, semper intelligantur de digniori. VI.

Idem dicendum omnino de Congregatione de Brittinis nuncupata, & de alia dicta de Fabali: quia illæ non erant distinctæ Congregationes, sed distinctæ domus eiusdem Congregationis, siue Ordinis Eremitarum Sancti Ioannis Boni, vt cap. 25. dictum fuit. hoc enim est totum fundamentum, cui nituntur frater Iordanus de Saxonia, Philippus Bergomensis, Aegidius de Viterbio Cardinalis, Marquez, ac alij, ad suadendum Beatum Franciscũ Assisium fuisse Eremitam Augustinensem, quia inquiunt, professus est vitam eremiticam, & sumpsit habitum Eremitarum per manum fratris Ioannis Boni in Monasterio de Brittinis: vnde etiam nunc VII.

color

color habitus, quem deferunt fratres Minores per Beatum Franciscum instituti, vocatur Beretinus à loco de Brittinis, vbi D. Franciscus illum habitum primitùs induit, vt longo discursu deducit Marquez cap. 21.

Non me latet, successu temporis Eremitas Brittinenses ab alijs Eremitis Ioannis Boni nuncupatis separari, & sese in propriam Congregationem erigere voluisse, quod etiam alij ex dictis Eremitis post dictam vnionem generalem progressu temporum,& alij Mendicantes aliorum ordinum fecerunt: nam legimus, ipsos Brittinenses quasdam Constitutiones peculiares sibi fecisse, easq; Gregorio Nono confirmandas obtulisse, & confirmationem accepisse, idq; habetur ex literis Gregorij Noni datis Perusij. Tertiò idus Martij Pontificatus sui anno octauo. quarum exemplum est.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs Priori, & fratribus de Britinis Fanensis *Dioecesis salutem, & Apostolicam benedictionem. Quæ omnium conditoris honorem, & profectum continent animarum, amore præcipuo diligentes, eo quòd quidquid in desiderio prater illa geritur, apud Dei sapientiam pro nihilo reputetur, dignum fore prouidimus, vt in ijs, quæ intuitu salutis æternæ cupitis, nos fauorabiles ad Redemptoris gloriam habeatis.* Hæc *præsentata nobis vestra petitio continebat, quod vos vitia carnis cupientes extinguere vt succedente virtutum gratia possitis perennis vitæ brauium obtinere, deliberatione statuistis, vt semper in communi refectorio comedentes, à festo Exaltationis Sanctæ Crucis, vsque ad festum* Resurrectionis *Dominicæ, exceptis mutuis in necessitate fratribus ieiunetis, bis in die reliquo tempore comesturi, præterquam in quarta, & sexta feria, ac temporibus alijs ab Ecclesia constitutis, nisi Prior, qui pro tempore fuerit, cum fratribus duxerit dispensandum. Debiles quoque, ac iter agentes ad obseruantiam dicti ieiunij minimè teneantur, præterquam in sexta feria, Quadragesima S. Martini, & temporibus alijs per Ecclesiam constitutis. Insuper fratres, quorum vnusquisque cultellum habeat non acutum, ab esu carnium, & condimento saginimis prater infirmos penitus abstinebunt. Caseum, & oua tribus diebus in Hebdomada comesturi, exceptis Quadragesima S. Martini, ac Septuagesima, & solemnibus ieiunijs per Ecclesiam constitutis: In quibus nec iter agentes, caseum, & oua comedant, licet illis vescendi singulis alijs temporibus liberam habeant facultatem, Statuistis præterea, vt à vobis singulis annis celebretur Capitulum Generale, in quo Diffinitores à Prioribus, & Visitatoribus eligantur: ipsi verò Diffinitores cum Visitatoribus anni præteriti, corrigendi, & reformandi tam in capite, quàm in membris, quæ correctionis, & reformationis officio nouerint indigere, liberam habeant potestatem. Item quod Visitatores etiam ordinentur, qui omnia loca fratrum visitent, corrigant, & reforment, prout secundum Deum, & B. Augustini Regulam (secundum quam statuistis Domino in perpetuum famulari) viderint expedire. Cæterum humiliter attendentes, quod Regnum Dei non in veste pretiosa consistit, & quod induit paupertatis habitum conditor singulorum, laudabiliter statuistis, vt fratres vestri Ordinis de colore seu valore vestium minimè contendentes, semper in eis vilitatem obseruent, & quatuor tunicis, vna cuculla, & duobus scapularijs sint contenti. Item quilibet frater cingatur desuper ampla corrigia non consuta, & illa contentus existat. Item quod non vtantur lineis indumentis, nec extra Eremum possessiones præter hortum, & syluam habere præsumant. super habendis caligis, calceis, & similibus Prior secundum suum arbitrium potestatem habeat disponendi. Item quòd nullus in mensa fratrum recipiatur, nisi religiosus extiterit, vel constitutus in aliqua Prælatura. Quare nobis humiliter supplicastis, vt statum huiusmodi Apostolico dignaremur munime roborare. Nos igitur vestris iustis precibus inclinati statum ipsum autoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, iure Diœcesanorum in omnibus semper saluo. Nulli ergo hominum omnino liceat hanc paginā nostræ Cōfirmationis infringere, vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis* Dei, *&* Beatorum Petri, *&* Pauli *Apostolorum eius se nouerit incursurum* Dat. Perusij *tertiò idus Martij Pontificatus nostri anno octauo.*

Quanquam dici possit, istas Constitutiones illas esse, de quibus loquitur Cardinalis Gulielmus in præfatis literis Innocentij Quarti: nam & literæ Gregorij Noni non diriguntur Generali, & toti Ordini Eremitarum Ioannis Boni, sed Priori & fratribus Monasterij de Brittinis Fanensis Diœcesis, quod Monasterium præcipuum erat inter Monasteria illius Ordinis, & notandum est, has Gregorij Noni literas sex annis ante alias eiusdem Pontificis editas, quibus præfatis Eremitis fratris Ioannis Boni habitum determinauit, vt cap. vigesimoquinto dictum fuit, & isti videntur illi esse, qui primi habitum nigrum elegerunt, de quibus literæ eiusdem Gregorij Noni verba faciunt cum inquiunt: *In exterioribus vestimentis, quæ albi vel nigri debeant esse coloris, quorum altero videlicet nigro iam electo ab eis, ipsos volumus manere contentos.* Et tandem quidquid sit de identitate huius Congregationis cum illa Eremitarum fratris Ioannis Boni, constat ex dictis literis ipsos quoque Brittinenses aliquando sine Regula, statutis, & certo habitu vixisse, & hæc omnia sponte, & concessione Sedis Apostolicæ sumpsisse.

Caput

Caput quadrageſimumoctauũ.

Congregationis Eremitarum Sancti Auguſtini nuncupatæ primordialis inſtitutio, illiuſq; Inſtitutores producuntur.

I. QVi Ordinem Eremiticum ex Religioſis per D. Auguſtinum inſtitutis propagatum affirmant, cum mole difficultatum premuntur, Congregationem quandam ſibi fingunt à ſupradictis diuerſam Sancti Auguſtini nuncupatam, cæteris omnibus longè anteriorem, in qua Eremitici Ordinis reliquias poſt diſperſionem ex Africa, vſque ad magni Lateranenſis Concilij tempora, & vſque ad generalem vnionem factam ſub Alexandro Quarto ſeruatas fuiſſe contendunt, ad quam vti ſacram anchoram confugiunt. aiunt enim Pontifices in Bullis vnionum quinque Congregationum meminiſſe, quarum quatuor priores, nempe Gulielmitarum, Iambonitarum, Brittinenſium, & de Fabali, quintæ quæ Sancti Auguſtini vocabatur, vti antiquiori, in qua vetus Auguſtini Ordo Eremiticus ſernabatur, autoritate Apoſtolica vniuerunt, & hoc poſtremum illorum eſt refugium, quo ſublato fateri coguntur, hunc Ordinem, qui nunc Eremitatum dicitur, non à D. Auguſtino, ſed multis ſeculis poſt illius obitum vel à D. Gulielmo, vel à Fratre Ioanne Bono, vel ab alijs recentioribus inſtitutum. Eapropter ſi ſemel oſtenſa fuerint initia huius Congregationis extra D. Auguſtinum, extra omnem dubitationem res poſita erit, non poſſe ſcilicet hunc Ordinem in D. Auguſtinum veluti primum autorem, & fundatorem reduci. Id verò facillimo negotio monſtrabitur: nam in hoc ſolùm difficultas poſita eſt, nimirum in deſignando quænam, & qualis, & vbi fuerit eiuſmodi Congregatio Eremitarum Diui Auguſtini nuncupata. Triplex enim reperitur opinio ſcribentium de hac ipſa Congregatione. Prima illorum, qui affirmant, illam eandem omnino cum Congregatione Gulielmitarum extitiſſe: huius verò ſententiæ fuerunt omnes antiquiores de hac re ſcribentes, Nauclerus, Autor faſciculi temporum, Volaterranus, inclinat frater Philippus Bergom. in ſupplemento Chron. lib. 12. ſub anno 1157. cum ait, de Sancto Gulielmo, illum in Gallijs Ordinem D. Auguſtini ita reſtituiſſe, vt deinceps in Gallijs fratres dicti Ordinis, non Auguſtinẽſes, ſed Gulielmitæ appellati fuerint. Supponit enim hic modus dicendi, eũdem fuiſſe Ordinem Auguſtinẽſium, & Gulielmitarum: & loquitur de Auguſtinenſibus, & Gulielmitis ante generalem vnionem: nouiſſimè verò eandem ſententiam docet Cardinalis Bellarminus in Chronica, quæ eſt in fine libri de Scriptoribus Eccleſiaſticis, ſub an. 1241. Secundum hanc ſententiam facillimum erit huius Congregationis primordia demonſtrare, quæ eadẽ erant cũ primordijs Congregationis Gulielmitarũ nuncupatæ: & hæc opinio nullam maiorem difficultatem ſuſtinet, quàm quòd Pontifices Cõgregationem S. Gulielmi ab iſta S. Auguſtini nuncupata diſtinguũt, illaſq; pro diſtinctis numerant, quę tũ difficultas nullius eſt momenti, quia vt dictum eſt ſup. c. 25. Pontifices in d. Bullis non numerant omnes ſupradictas Congregationes, vt re ab inuicẽ diſtinctas, cum certũ ſit, Congregationem fratris Ioannis Boni, & Brittinenſium eandem fuiſſe: ſed referunt plures domos, aut ẽt plures titulos, ac nomina, quibus dictæ Congregationes vocabantur.

NIhilominus ſecunda eſt ſententia veriſſima, Congregationem S. Auguſtini in Bullis Gregorij Noni, Innocentij Quarti, & Alexandri Quarti nuncupatam, eandem ſecũdum rem fuiſſe cũ Congregatione fratris Ioannis Boni. Quę ſententia demonſtratur tum ſecundum rei veritatem, tum ẽt ad hominem. Sm̃ rei veritatẽ, quia Eremitæ, quos Alexander Quartus in Bulla vnionis edita octauo Kalend. Iulij ann. 2. ſui Põtificatus, vocat S. Auguſtini, erant illimet, de quibus locutus fuerat Gregorius Nonus in alia Bulla, per quam habitum nigrum cũ zona pellicea ipſis Eremitis determinauit, hoc enim verba ipſa Alexandri IV. indicant: *Recordamur liquidò, & memoriter retinemus, quod dudum apparuit Religio in partibus Lombardiæ, cuius profeſſores vocati Eremitæ Ordinis S. Auguſtini, nunc ſuccincti tunicas, cum corrigijs, &c. & infra. Sanè cum per nos tunc in minori officio conſtitutos, & beat. mem. N. tit. S. Sabinæ præsbiterum Card. tunc in partibus illis legatione fungentes huiuſmodi variationis præſumptio ad fel. record. Gregorij Papæ prædeceſſoris noſtri auditũ perueniſſet, ipſe ne identitas veſtiũ in Ordinibus confuſionem pareret, ac deinde ſcandala grauiora conſurgerent, ad vtrorumq; quietẽ ſtatuendum prouidit, vt Priores, & vniuerſi, ac ſinguli fratres prædicti Ordinis S. Auguſtini in exterioribus veſtimentis, &c.* Illi autem, quos Gregorius Nonus in ſuis literis, quarum Alexander Quartus meminit, vocauit Eremitas Ordinis Sancti Auguſtini, ijdem erant cũ eremitis fratris Ioannis Boni, vt ipſius Bullæ verba illa monſtrant quibus idem factum refert: *Dudũ apparuit Religio in partibus Lõbardiæ, cuius profeſſores vocati Eremitæ fratris Ioãnis Boni S. Auguſtini, nũc ſuccincti tunicas cum corrigijs, &c.* & infra. *Nos ne identitas veſtium in Ordinibus ipſis confuſionem pareret, & inde ſcandala grauiora conſurgerẽt, ad vtrorumq; quietem prouidimus ſtatuendum, vt Prior, & vniuerſi ac ſinguli fratres prædicti Ordinis S. Auguſtini in exterioribus veſtimẽtis, quæ nigri, vel albi &c.* Ecce tibi, quos primò vocat Eremitas fratris Ioannis Boni, poſtea abſolutè vocat Eremitas Ord. S. Auguſtini: & illi ijdem ſunt, quos Alexander IV. abſolutè vocat Eremitas Ordinis Sancti Auguſtini. Ergo negari non poteſt, Congregationem, quæ in literis vnionis Sancti Auguſtini abſolutè nuncupatur, illam eandem I I.

dem

dem esse, quæ alio nomine fratris Ioannis Boni, & alio de Brittinis vocabatur: Quamobrem monstratis fundamentis Congregationis Fratris Ioannis Boni, huius etiam S. Aug. nuncupatæ fundamenta retecta manent. Ratio euidens est, & necessaria, nec potest nisi negando literas Pontificum labefactari.

III. AD hominem verò probatur, hanc Congregationem D. Aug. nuncupatam eandem fuisse cum Congregatione Iambonitarum. Primò, quia qui contendunt, D. Franciscum Assisium, antequã Ord. Minorũ instituerct, institutũ Eremit. Augustinensiũ amplexatum esse, & in eo professionem emisisse, id eatenus affirmant, quia inquiunt, repertum aliquando Chirographum, in quo legeretur, illum in manu Fr. Ioan. Boni in conuentu de Brittinis professionem emisisse. Illi ergo supponunt, vnum & eundem fuisse Ordinem Fr. Io. Boni: aliàs si diuersos supponerent, quænam esset illorum argumentatio? D. Franciscus professus est in manu Fr. Io. Boni. Ergo professus est institutum eremiticum D. Augustini, illo præsertim tempore, quo Eremitæ Fr. Io. Boni cæteris Eremitis nondum fuerant vniti, & vt mea est sententia, nec regulam, nec titulum D. Augustini adhuc impetrauerant. Secundò probatur testimonio Reuerendissimi Ambrosij Coriolani Eremitarum Augustinensium Prioris Generalis in 2. par. Defensorij, nimirùm in Chronica Ordinis, vbi cum successionem, & continuationem ipsius Ordinis vsque ad Innocentium IV. deduxisset, subdidit: *Hic Innocentius cognoscens, quod si iste ordo sub vno capite fuisset vnitus, fieretq; exemptus, multùm augeretur, & fructus Ecclesiæ Dei afferret salutiferos, dedit ei vnum Protectorem, scilicet Gulielmum Diaconum Cardinalem tituli S. Eustachij, cui etiam vnionem faciendam, cum esset Legatus Bononiæ commisit, & fecit de aliquibus Prouincijs, & de multis locis vnionem, sed non de toto Ordine, sicut intendebat, quoniam morte præuentus talem vnionem facere nequiuit. In ea tamen vnione facta per Capitulum generale Bononiæ celebratum, factus fuit Generalis Fr. Lamphrancus de Mediolano: & tam Ordini taliter vnito Innocentius dignissimum concessit priuilegium, quod primum alias gratias colligendo sub forma Maris magni ordini taliter vnito datum fuit, ac nominaliter fratribus existentibus in Tuscia &c.* Hæc ille, in quibus, etsi multa falsa dicat, ac inter illa, quod sub tempore Innocentij Quarti eremitæ in Tuscia existentes Ordini Eremitarum, cujus erat Protector Cardinalis Gulielmus, & electus Generalis Frater Lamphrancus de Mediolano, vniti fuerunt, quod falsum esse conuincitur ex bulla eiusdem Innocentij Quarti recitata superiùs c. 25. ex qua habes, Eremitas in Tuscia per Innocentium Quartum collectos, proprium caput habuisse, & proprium Protectorem nomine Riccardum S. Angeli Diaconum Cardinalem, vnde non potuerunt tempore Capituli Bononiæ celebrati Ordini Eremitarum Augustinensium vniti esse, qui alium Protectorem nẽpe Gulielmum S. Eustachij, & aliũ Generalem habebat. Colligitur nihilominus eum sensisse, Ordinem D. Augustini nuncupatum, & à D. Augustino propagatum, cui cæteri Eremitarum Ordines fuerunt vniti, illum fuisse, cui sub Innocentio Quarto datus est Protector Gulielmus Diaconus Cardinalis tituli S. Eustachij, & qui in Capitulo Bononiæ sub eodem Innocentio IV. celebrato, Lamphrancum Mediolanensem Priorem Generalem elegit. Cæterum Ordo, cui ab Innocentio Quarto datus est Protector Gulielmus Cardinalis S. Eustachij, non alius fuit, nisi Ordo Erem. Fr. Io. Boni, ex literis eiusdem Innocentij Quarti, & dicti Cardinalis Gulielmi cap. proximè præcedenti recitatis. Lamphrancus etiam Mediolanensis in capitulo Generali Bononiæ habito Prior Generalis renuntiatus, non alterius ordinis Prior Generalis fuit, nisi Ordinis Fr. Ioannis Boni ex eisdem literis Innocentij Quarti, & Cardinalis Gulielmi, in quibus hæc habes: *Illi autem Spiritus sancti gratia inuocata Fr. Lamphrancum Mediolanensem tunc Priorem domus vestræ Bononiensis, Priorem Generalem Ordinis vestri vnanimiter, & concorditer elegerunt.* Sentit igitur Coriolanus, eundem fuisse ordinem, qui ante Generalem vnionem vocabatur S. Augu. & qui vocabatur Fr. Ioannis Boni.

NOn me præterit, quod Marquez cap. 13. §. 19. scribit, nonnullos ex autoribus sui ordinis deceptos, confundentes eremitas Fr. Ioan. Boni, cum eremitis Ord. S. Augu. nuncupatis ante generalem vnionem, aut constituentes Lamphrancum Mediolanen. Priorem Gener. dicti Ord. ante ipsam generalem vnionem: quoniam, inquit, Ordo S. Aug. etsi multis seculis sub obedientia Episcoporum sine certo capite vixerit, prout ex literis Gregorij Noni, & Innocentij Quarti allegatis constat, nihilominus ab anno 1110. ipse Ordo Eremiticus suos Generales habuit, Sedi Apostolicæ immediatè subiectos, licèt fratres Ord. vsque ad vnionem generalẽ manerent Ordinatijs locorũ subiecti, & hi fuerunt, primus B. Ioan. de Spelunca. Secundus B. Io. de Cella, cum quo nonnulli B. Franciscum Assisium apud Pisas vixisse ferunt, licèt decipiantur, quia Ioann. ille alius ab isto fuit, nẽpe Io. Bonus. Tertius, fuit Adiutus de Fano. Quartus Philippus de Parma, quemadmodum testatur Fr. Henricus de Vrimaria, siue de Alemania, qui fuit tempore vnionis generalis, in quodam suo tract. de Rebus gestis Ordinis Eremit. qui seruatur Parisijs in Bibliotheca Canonicorum Regularium S. Victoris. Hi Generales ab illis Ordinis B. Ioannis Boni fuerunt distincti, sub quorum vltimo facta est generalis vnio per Alexandrum Quartum, post quam vnionem factus est Generalis Prior totius Ordinis idem Lamphrancus Mediolanensis. Verùm hic autor cum multa dicat, nondum nõ soluit. Et quidẽ quod nõnulli sui Ordinis circa hoc decepti fuerint, non mirum, nam si isti Generales de illis erant Eremitis, quorum in bullis ab autore allegatis, mentio habetur, illi sane ex Ordine de Brittinis erant: quia Bulla Gregorij Noni edita anno M. CC. XXXIV. IV.

ad Priorem, & fratres de Brittinis dirigitur, & similiter illa Innocentij Quarti, quæ refertur ab illo cap. 3. §. 2. de Brittinensibus loquitur. Congregatio verò de Brittinis saltem circa tempora Fr. Ioannis Boni eadem erat cum congregatione Iambonitarum, cum ipsi eremitæ velint, B. Franciscum ordinem eremiticum professum esse in manibus Fratris Ioannis Boni in monasterio de Brittinis, vnde sequitur, illos Generales, quos Marquez à Iambonitis distinguere conatur, eo nolente, aut volente, ex Brittinensium, vel Iambonitarum ordine fuisse. Si autem dicti Generales non erant illius ordinis, cuius bullæ Pontificum meminerunt, frustrà allegantur bullæ Pontificum. Præterea si verum est, quod idem autor affirmat, secundum dicti ordinis Generalem fuisse Fratrem Ioannem de Cella, illumq; apud Pisas suum domicilium habuisse, recordetur obscero bullæ Innocentij Quarti 17. Ianuarij Pontificatus sui anno primo emanatæ, quam ille refert cap. 3. §. 3. nam ex illa habetur, vsque ad tempus datarum eiusdem bullæ, nullos eremitas, exceptis forsan Gulielmitis, in Tuscia degentes, sub regula Augu. vixisse, primũ illũ Pontificẽ fuisse, qui d. eremitas in vnũ corpus, & sub vno capite Generali, dato etiam Protectore Cardinali Riccardo coegit. Hinc sequitur quatuor illos Generales, quos Marquez ex suo Henrico de Vrimaria recenset, nõ fuisse Generales alicuius Ordinis Sancti Augustini nuncupati, & ab alijs distincti, sed vel ordinis Fratris Ioannis Boni, vel Congregationis de Brittinis, quod in idem recidit, vel illius congregationis Eremitarum Tusciæ per Innocentiu n Quartum erectæ, aut potuit esse, quod illi essent Priores aliquorum eremitarum ante Concilium Lateranense, sine titulo, & regula Augustini degentium, quales illi erant, qui ante Innocentium Quartum in partibus Tusciæ degebant, quos quia Frater Henricus de Vrimaria Eremitas fuisse reperit, illorum institutum non attendens, in suas statim copias traduxit, ad sui ordinis antiquitatem probandam, quod enim ait dictus autor: *A tempore Sancti Patris Augustini multi fuerunt Pastores dicti ordinis, sed & negligentia scribentium, & diuturnitate temporum ignorantur, de quibus tamen ex scripturis antiquis, & ex antiquis* Patribus *hæc habere potui. Circa annum Domini 1110. electus est Generalis Beatus Ioannes de Spelunca, qui etiam præfuit tempore Alexandri tertij, &c.* Vetus est Eremitarum assertum quod omnes asserunt, & nullus probat, & Gazophilatium, in quod omnes pro posse ad Ordinem Eremitarum locupletandum aliquid mittere nituntur: sed pecunias, quas immittunt non probantes, pro veris & probatis adulterinas, & fragmenta testarum pro vnionibus immittunt. Debebat sane hic autor quænam scripturæ illæ antiquæ, qui Patres antiqui essent, ostendere, ex quibus hæc habere potuit, vt de illorum fide apud posteros constaret, quod cum minimè præstiterit, salua illius reuerentia, fide dignus non habetur, cum è contrariò scribat Frater Iordanus de Saxonia, qui fuit ipsius Ordinis Prior Generalis, & omnem ordinis supellectilem scrutatus in lucem protulit, & multa etiam de suo addidit, se, quid sui Eremitæ egerint, ex tempore dispersionis ex Africa vsque ad Concilium Lateranense sub Innocentio Tertio habitum, nullo scripto authentico inuenire potuisse: & ob eam causam de ipso Ordine ante Concilium Lateranense nihil scribere voluisse. Et quis non videt decipi autorem, cum ait, ante annum 1110. Ordinem Eremiticum multos Generales habuisse, ac sub ipso anno 1110. electum fuisse Generalem Ordinis Beatum Ioannem de Spelunca? Vbi enim reperit Generales Ordinum ante dictum Concilium Lateran.? quanquam essent quędam monasteria, quæ aliorum erant capita, & illorum Abbates, seu Priores aliorum, quæ membra erant, curam gererent: non tamen erant Generales Ordinum, sicut nunc sunt, hic enim mos post institutos Ordines Mendicantium inoleuit.

V. Erum vt reuertamur, vnde digressi sumus, fuisse Ordinem D. Augustini in Bullis vnionis nuncupatum, vnum, & eundem cum Ordine fratris Ioannis Boni, probatur tertio loco ad hominem ex ipso Ioanne Marquez, qui cap. 7. §. 2. pro generali regula nobis tradit, quod quando absolutè, & sine alia additione nuncupatur Ordo Eremitarum de Ordine Eremit. B. Aug. id intelligi debet, id. n. etsi gratis ab eo dictum sit, & etiã cõtra veritatem, cum multi olim essent eremitæ, & tales absolutè vocati, qui tamen non erant de Ordine D. Augustini, vt patet de Petro Damiano, & de Eremitis Camaldulensibus: sufficit tamen ad conuincendum, hunc ordinem, quem Marquez ab alijs Congregationibus, seu Ordinibus Eremitarum distinguit eundem esse cum Ordine Fratr. Ioannis Boni: nam Ordo Eremitarum, qui absolutè, & sine additione talis vocabatur, erat Ordinis Fr. Io. Boni, quem Cardinalis Gulielmus talem appellari mandauit, & Innocentius Quartus illius statutum probauit, vt habes ex literis ipsius Innocentij Quarti, & Cardinalis Gulielmi superiori capite recitatis: neque enim alia congregatio sub regula Augustini constituta hoc titulo insignita reperitur, nec Marquez illam monstrat.

Accedit etiam, quod idem autor capite decimo tertio §. decimo tertio, vt euincat Ordinem Sancti Augustini nuncupatum, ab Ordine Gulielmitarum reipsa distinctum fuisse, assumit pro fundamento, quod Congregatio Gulielmitarum Prouinciales non habebat, & è contrariò in Congregatione, siue Ordine Eremitarum S. Aug. erant Prouinciales. Verùm prima Congregatio Eremitarum, quæ Prouinciales habuerit, quantum ex scripturis, quas ipsi Eremitæ producunt, nobis constare potest, fuit Congregatio Iambonitarum, vt ex eisdem literis capite præcedenti exaratis colligitur: neque ante datas ipsarum literarum reperiuntur alij Eremitæ habentes Prouinciales, nec Marquez, nec alij eos indicant. Ex his itaque argumen-

mentis, & alijs coniecturis, quæ breuitatis gratia omittuntur, mihi firmiter suadeo hunc ordinem S. August. absolutè nuncupatum, illum fuisse, qui alio nomine Eremitarum Fr. Ioann. Boni vocabatur. Quod si in hac sententia adhuc animus non quiescit, aliam accipe, quæ est.

VI. Tertia tandem opinio esse potest aliorum dicentium, nomine Congregationis ab Alexandro Quarto S. Augustini nuncupatæ, intelligendam esse Congregationem Eremitarum Tusciæ, quam Innocentius sub regula, & titulo D. Augustini erexit, cui Riccardum Cardinalem Protectorem præfecit Pontificatus sui anno primo, vt habes ex illius Bulla, quam supra cap. 25. reddidimus. nam isti statim erecti Eremitæ Ordinis S. Augustini vocari cœperunt, vt constat ex alia bulla Alexandri Quarti data Anagniæ 16. Kal. Augusti Pontif. sui anno 1. ante vnionem Generalem, cuius exemplum ab eodem Marquez c. 3. S. 10. acceptū est.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei *Dilectis filijs vniuersis Prioribus, & fratribus Ordinis Eremitarum S. Augustini, salutem, & Apostolicam benedictionem. Solet annuere Apostolica Sedes pijs votis, & honestis precibus fauorem beneuolum impertiri. Cum sicut nobis insinuare curastis, Generalis Prior vester de triennio in triennium eligatur, nec sit vobis facile pro ipsius electionis cōfirmatione ad Sedem Apost. à qua dependere huiusmodi confirmatio dicitur, laborare. Nos volentes vobis paternæ solicitudinis studio cōsulere, in hac parte deuotionis vestræ precibus inclinati, præsentium vobis autoritate cōcedimus, quod idem Prior cum vnanimiter, & concorditer electus fuerit, liberè administret, dūmodo nihil de bonis Eccl. alienet, donec petendi, & obtinendi confirmationem à nobis, vel à dilecto filio nostro Riccardo S. Angeli Diacono Cardinali vice nostra facultatem habuerit. Nulli ergo hominum liceat, &c. Datum Anagniæ 16. Kal. Aug. Pontif. nostri anno 1.*

Has Alexandri Quarti literas iunge cum alijs Innocentij Quarti c. 25. relatis, & videbis, istos eremitas, quos hic Alexander absolutè vocat Ordinis S. Aug. illosmet esse, quos idem Innocētius per Tusciam dispersos in vnam Congregationem sub vno capite compegit, & B. Aug. Regula, & titulo donauit: nā hi de quibus Alex. Quartus loquitur sub protectione Cardinalis Riccardi, quemadmodum, & illi degebāt, & nulli alij ante generalem vnionem sub protectione d. Riccardi Cardinalis leguntur extitisse. Adde ad maiorem corroborationem aliam bullam Alexandri Quarti ab eodem autore ibi relatam, quæ incipit.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei *Dilectis filijs Prioribus fratrum Eremitarum in Tuscia Ordinis S. Augustini salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum ex Apostolici cura teneamur officij, circa Religionis augmentum attenti, & vigiles inueniri. Nos deuotionis vestræ precibus inclinati, vt volentibus fratrum Ordinis vestri aggregari collegio, qui suspensionis, aut interdicti, vel excommunicationis sentētijs sunt ligati, absolutionis beneficium iuxta formam Ecclesiæ impertiri, & eos in fratres recipere valeatis, ad instar fel. rec. Innoc. Papæ prædecessoris nostri vobis autoritate præsentiū indulgemus: ita tamen, quod si aliquis ex eisdem einsmodi sententijs propter debitum sunt astricti, satisfaciant vt tenentur. Nulli ergo hominum omnino liceat &c. Datum Anagniæ 7. Calend. Iulij Pontif. nostri anno* 1. hi. n. illi erant, de quibus dictum est cap. 25. & quod de hac Congregatione Eremitarum Tusciæ intelligi debeant verba Alexandri Quarti in bulla generalis vnionis, cum ait: *Ex Congregationibus, seu domibus* Eremitarum *quæ ante vnionem extabant, alias S. Augustini, alias S. Gulielmi, alias fr. Ioannis Boni, alias de Brittinis, alias de Fabali nuncupatas.* probo tum ratione, tum etiam autoritate. Ratione quidem, quia certum est, Eremitas in Tuscia degētes in illa generali vnione comprehensos fuisse, & illi non erant ex Gulielmitis, vt patet ex bulla prædicta Innocentij Quarti, neque ex Brittinensibus, neque ex illis Fr. Ioan. Boni, neque ex illis de Fabali, vt etiam patet. Ergo eorum Congregatio ea erat, quæ S. Augustini nuncupabatur, Autoritate verò eadem sententia roboratur, nam Fr. Iordanus lib. 1. c. 16. inquit, Alexandrum Quartum confirmasse Eremitis Ordinis S. Augustini Protectorem Riccardum Diaconum Cardinalem, per prædecessorem suum Innocentium illis datum: Innocentius verò dicti Alexandri Prædecessor nullis alijs Eremitis ipsum Riccardum Cardinalem Protectorem dedit, quàm Eremitis in Tuscia sub regula D. Augustini à se congregatis.

Scio obijcere Ioannem Marquez cap. 3. S. 3. verba literarum Innocentij Quarti, quibus mandat Eremitis Tusciæ, vt Augustini regulam, & ordinem assumant, & iterum concedit, vt statuta facere sibi possint, dummodo eiusdem ordinis institutis non repugnent: ex quibus deducit, istam Congregationem Eremitarum Tusciæ supponere ordinem S. Augustini, & illius institutionem. Verùm dici potest, Pontificem per Ordinem Sancti Augustini ipsam Regulā intellexisse, in qua ordo fundatur, nam sæpe in Iure Canonico Ordo, & Regula pro eodem accipiuntur, vt idem sit viuere secundum regulam, & secundum ordinem D. Benedicti, Augustini, Dominici &c. hoc patet ex literis Sixti Quarti in corpore Præfationis notatis, in quibus vocat Canonicum ordinem, & Eremiticum D. Augustini vnum & eundem Ordinem, quod non alia ratione dici potuit, nisi quia vterque ordo eandem regulam D. Augustini profitetur. VII.

Vel dicendum, hanc rationem ad summum probare, quod ante istam collectionem Eremitarum Tusciæ in vnam Congregationem sub regula Diui Augustini, erant in Ecclesia alij Eremitæ Ordinis S. Augustini nuncupati, erant enim Eremitæ S. Gulielmi, & Fr. Io. Boni, & de Brittinis, qui omnes eremitæ Ord. S. Augustini nuncupabantur, sed an illi, qui Eremitæ Ord. S. Aug. vocabantur, ex D. Aug.

vel ex Eremitis ab illo institutis continuata serie, ac successione essent propagati:nos enim negamus, quia omnibus Congregationibus in bulla Generalis vnionis nominatis, ac illarum fundationibus, & fundatoribus diligenter inuestigatis, singularum singuli autores, & fundatores extra D. August. & Religiosos ab illo institutos monstrari possunt, ac de facto monstrantur

VIII. ET vt finem huic argumento imponamus, si præter Cõgregationes hactenus perlustratas, alius fuit Ordo Eremitarum Diui Patris Augustini, verè & non fictè per illum institutus, vbinam erat præsertim temporibus generalis vnionis? quę illius domus, siue monasteria? qui autores illo scribentes? vobis enim Eremitis, pace vestra, non credimus, vel enim hic Ordo erat in Italia, vel extra fines Italiæ omnino constitutus. Si omnino extra Italiam, ille ad Ordinem, qui nunc est, nullo modo attinebat, nam omnes Ordines Eremitarum, ex quibus integer Ordo est conflatus, intra fines Italiæ, & Siciliæ, vel secundum se totos, vel secundum præcipuas illorum partes erant, vt prima illa verba literarum vnionis indicant: *Alexander Episc. seruus seruorum Dei Venerabilib. fratribus Archiepiscopis, & Episc. per Lombardiam, Tusciam, Romandiolam, ac Taruisinam, & Anconitanam Marchias, & Ducatum Spoletanum, Patrimonium B. Petri in Tuscia, Campaniam, & Maritimam, & Regnum Siciliæ constitutis, salutem, & Apostolicam benedictionem &c.* Cum enim soli Archiepiscopi, & Episcopi per Italiam, & Regnum Siciliæ cõstituti, dictarum literarum generalis vnionis executores à Pontifice constituantur, nõ autem in Gallijs, Hispanijs, aut alijs Prouincijs existentes, consequens est Congregationes, & domus Eremitarum in eadem vnione comprehensas, intra fines Italiæ, ac Siciliæ potissimum fuisse constitutas. Si autem dicatur, ipsum ordinem intra fines Italiæ, vel Siciliæ constitisse, monstrent vbi fuerit, nam omnia monasteria, quæ tunc habebant, ad aliquam ex supra memoratis Congregationibus spectabant, nec ipsi vel vnam domum indicare poterunt, quæ vel non esset de Gulielmitis, vel de Eremitis Congregationis Tusciæ, vel de Iambonitis, vel de Brittinensibus, vel de Fabalis.

Quod vel ipsi autores venerandi Ordinis Eremitarum onere difficultatum oppressi fateri coguntur: cum enim res ad Triarios redigitur, & compelluntur loca, siue prouincias designare, in quibus Eremitici Ordinis reliquiæ post dispersionem ex Africa, vsque ad tempus Magni Concilij Lateranen. fuerunt seruatæ. Respondent, illas seruatas in partibus Tusciæ, ad quas venientes nonnulli eorum in cellis solitariè, alij in coenobijs Eremiticis se receperunt, seruientes Domino, sicut cuique Dominus inspirauit. Et sic illa sancta Communio per Beatum Augustinum instituta, & per eum obseruata non omnino dirupta fuit, nec abolita, sed in aliquibus bonis Patribus fuit conseruata, donec nouissimis temporibus Deus dignatus est illam congregare: sic enim respondet frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 14. per hæc ipsa verba, quæ transcribit D. Antoninus loco sæpe allegato, illumq; sequuntur Coriolanus, Ludouicus de Angelis, Cornelius Lancillottus, & Ioannes Marquez, & quotquot de hac re vidi. Verùm in partibus Tusciæ præter Eremitas, qui Gulielmitæ vocabantur, nullos alios sub Beati Augustini regula institutos ante Innocentium Quartum degisse, habemus ex dictis literis Innocentij sæpius narratis. De Gulielmitis verò certo certius est illos nuper institutos, & dubiū est, an fuerint sub Beati Augustini regula instituti, omnes enim, qui de illorum primaria institutione scripserunt, exceptis Eremitis Augustinensibus, quibus in propria causa credere non cogimur, illos vel sine certa regula, vel sub regula D. Patris Benedicti à principio fundatos affirmant. Hinc ergo sequitur ipsismet Eremitis concedentibus, Ordinem illum Diui Augustini absolutè nuncupatum, fuisse ordinem per ipsum Innocentium Quartum ex Eremitis Etruriæ collectum, & B. Augustini regula, ac titulo Apostolica largitate donatum, & ita de primo ad vltimum concludimus, ante magni Lateranensis Concilij tempora nullum fuisse ordinem Eremitarum Sancti Augustini ab ipso B. Patre verè institutum, ac deriuatum, cui ordini alij Eremitæ aliarum Congregationum postea fuerint vniti, & à quo B. Augustini regulam, titulum, & habitum sumpserint: sed ex largitate, concessione, & ordinatione Apostolica ista omnia illos consecutos. Quæ veritas magis roborabitur ex contrariarum rationum resolutione, vt in sequentibus planum fiet, atque idcirco probabiliter valdè locutos, qui ipsi ordini Eremitarum Sanctum Gulielmum, & Beatum Ioannem Bonum Mantuanum primos autores dederunt, scilicet Nauclerus volumine 2. genera. 40. vbi ait, sub anno 1157. Gulielmitæ instituti sunt à Gulielmo Duce Aquitaniæ, & genera. 41. vbi addit. Iidem sine titulo perseuerauerunt vsque ad Innocentium Tertium, & Honorium, qui Ordo sub titulo Eremitarum Sancti Augustini appellari iussus est, & confirmatus. Robertus Holkot in 7. cap. Sapientiæ lectio 95. D. Antoninus loco sæpe citato ex 3. par. tit. 24. cap. 14. quem ad hoc propositum allegauit Nauarrus commẽt. 4. de Regularibus num. 9. vbi sententiam illam Abbatis Ioachimi à D. Antonino relatam, ac refutatam, eadem ratione, ac totidem fere verbis reijcit. Fasciculus temporum in Innocentio Tertio, Bernardus Vargas, & Episcopus Senogaliensis, quos refert Marquez cap. 1. & 13. & alibi, & nouissimè Cardinalis Bellarminus in Chronica sub anno 1241. & Azorius tom. 1. lib. 12. cap. 23. quæst. 5. vt omittamus Volaterranum lib. 21. Anthropologiæ, quem Marquez vti Canonicum Regularem reijcit, in qua re indicat se nunquam istum autorem legisse: nam si legisset, vidisset vtique illũ vxorem habuisse, ad quã etiã librũ de Oeconomia scripsit, qui in fine voluminis habetur.

Caput

Caput quadragesimumnonum.

Afferuntur, & soluuntur rationes, quibus Ordinem Eremitarum à B. Augustino institutum quidam ostendere nituntur.

I. Circa rationes, quibus Patres Eremitæ suam institutionem ex B. Augustino deducere nitũtur illud primo aduertimus, omnia argumenta, quæ contra sententiam capitibus proximè præcedentibus explicatam, & firmatam afferri possunt, duplici ex capire deduci, aut enim fundantur in autoritatibus ex libris apocryphis, aut ex libris probatis quidem, sed falsò acceptis aut fundantur in autoritatibus, & testimonijs D. Augustini, vel aliorum fide dignorum autorum, quę in specie illorum opinioni aliquo modo fauere videntur. De primi generis satis dictum est supra cap. 27. vsque ad 37. inclusiuè, ad quæ remitto, & nihil supra. Nunc de secundi generis solùm dicemus rationibus, quas vt quò breuiùs fieri possit, perstringamus, ad tria prædicamenta reducemus. In prima serie recensebimus rationes, seu testimonia, quibus directè probatur, B. Augustinum Eremitas verè instituisse, ac illos præsertim, qui modò Eremitæ Ordinis S. Augustini nuncupantur. In secunda referemus argumenta ad idem probandum ex viris sanctissimis eiusdem Ord. Eremitici, qui ab antiquissimo tempore ipso Augustino adhuc superstite floruerunt. In tertia afferemus argumenta ex antiquis monasterijs Ordinis Eremitarum longè ante Lateranensis Concilij tempora existentibus petita, quibus solutis huius primi libri finis erit.

II. Primum argumentum. Ante Augustinum non erant in Africa monasteria, nec monachi, & post illum cœperunt ciuitates, & oppida monasterijs repleri. Ergo B. August. fuit verus institutor monachorum in Africa. Si n. ille non fuit, quis alius extitit? Quod verò ante Aug. in Africa non essent monachi, & post illũ statim esse cœperint, illa eiusdem August. verba indicant in 2. Retracta. cap. 21. vbi reddens causam, quæ illum mouit ad scribendum librum de Opere Monachorum, inquit: *Vt de Opere monachorum librum scriberem, illa me necessitas compulit, quòd cum apud Carthaginem monasteria esse cœpissent, &c.* Et certè si in Africa fuissent monasteria, & monachi ante illud tempus, id B. Aug. minimè latuisset. At B. Aug. fatetur, se vsque ad initium suæ conuersionis, ne nomen quidem monachorum audiuisse. lib. 8. Confess. cap. 6.

Respondeo, istud argumentum, quod magni æstimat Marquez cap. 5. §. 5. multipliciter deficere, Primò, quia non sufficienter probat, non fuisse monasteria in Africa ante D. August. ex eo quia non erant Carthagine, tum quia ex vno loco particulari non licet inferre ad omnia loca per Africam cõstituta, tum quia monachi, & eremitæ illorum temporum, solitudines, & loca ab hominum conspectu, & conuersatione remotissima incolebant, necdum enim facti erant ex Eremitis Vrbanitæ. Secundò, quia si validum esset argumentum, in Africa non erant monachi, & monasteria, quia Augustinus fatetur, se ante suam conuersionem ne nomen quidem monachorum audiuisse, à pari dicendum esset, quod non fuissent Romæ, nec Mediolani, vbi ante conuersionem per aliquod tempus degerat, quod tamen falsum esse constat ex eodem textu Augustini ibi loci dicentis: *Et erat monasterium Mediolani extra vrbis mœnia sub Ambrosio nutritore, & non noueramus.* Tertiò, quia probabile, ac mihi certum est, ante Augustinum fuisse in aliquibus partibus Africæ Eremitas, siue monachos saltem in locis solitarijs, & ab hominum conuersatione remotissimis. Et quidem quod in Aegypto, quæ inter partes Africæ, vel secundum se totam, vel saltem secundum eius partem à Ptolemæo, & alijs probatis autoribus numeratur, fuerint ante Augustinum, & circa illius tempora multi eremitæ, & multa monachorum cœnobia, res est posita extra omnem dubitationem. Sed quod ijdem fuerint etiam in finibus Numidiæ, & Regni Iunetani, ratio suadet, quia ante Augustinum erant in Hispanijs, Gallijs, in Insulis Mediterraneis, in partibus Aegypti, & Nitrię infiniti monachi, & eremitæ, & monasteria viris religiosis plena, quam ob causam dixit Augustinus contra Petilianum Donatistam, simulantem ignorare se, quodnam genus hominum, & vitæ institutum esset illud monachorum, institutum monasticum toto orbe notissimum fuisse. Cum autem inter Ecclesias Gallicanas, Hispanas, & Africanas assidua essent commercia, quis credat, solas Ecclesias Afrorum eiusmodi instituto, quod perfectissimum vitæ genus credebatur, carere voluisse? Quartò, quia certum est, tempore Beati Augustini fuisse in Africa, & Insulis adiacentibus Eremitas, siue monachos ab Augustino minimè institutos. Constat hoc, primò ex libro eiusdem Beati Augustini de Opere monachorum, vbi de Monachis Carthagine institutis tractans, primùm de illis tanquam de alienis loquitur: *Primùm.* inquit, *videndum est, quid dicant illius professionis homines, qui operari nolunt.* Nota particulam illius professionis. Deinde illos grauiter obiurgat, quòd dicerent monachis operandum manibus non esse, quæ opinio ex hæresi Euchitarum videtur descendisse ex libro eiusdem D. Augustini de Hæresibus ad Quoduultdeum hæresi quinquagesima septima. Postremo illos reprehendit, quod comati incederent, quæ arguunt, illos à D. Augustino institutos non fuisse, & certum est istos Monachos criniros, & otiosos ante Augustini tempora fuisse in insula Cypro, quos acriter redarguebat Epiphanius Cyprius, vt patet ex illius ge-

 stis,

ſtis, ex qua inſula videntur Carthaginem profecti. Secundò conſtat ex eodem Auguſtino in epiſt. 81. ad Eudoxium Abbatem inſulæ Caprariæ, illa enim epiſtola ab Auguſtino adhuc presbytero, & nondũ Epiſcopo ſcripta fuerat: nam quidquid ſit de Diuo Auguſtino, poſtquam aſſumptus fuit ad Epiſcopatum, In hoc omnes conſentiunt, illum ante Epiſcopatum, poſtquam factus eſt presbyter, vnicum monaſterium exſtruxiſſe. Ergo monaſterium illud in inſula Capraria non fuit à D. Auguſtino inſtitutũ. Tertiò conſtat ex Saluiano Maſsilienſi lib. 8. de Prouidentia, vbi dicit, multos ex Monachis, qui in perſecutione Vandalica perierunt, ex partibus Aegypti ad illas partes Africæ tranſiſſe. Quartò conſtat ex Leporio Epiſcopo Vticenſi, quem B. Auguſtinus ex hæreſi Pelagiana ad ſanam doctrinam reuocauit; is enim monachus Gallus, aut Brito extitit ex familia Pelagij in Africam tranſuectus, vbi & diu manſit, & tandem Epiſcopus eſt electus ex Gennadio, & Caſſiano, necnon etiam Baronio, qui ambos refert tom. 5. ſub anno 420. num. 12. Si autem in Africa monachi alieni inſtituti, quàm Auguſtiniani Epiſcopi fuerunt, cur non etiam monaſteria alieni inſtituri eſſe potuerunt? Quam enim facultatem habuit Auguſtinus in ſua diœceſi monaſteria inſtituendi, eandem prorſus alij habuerunt in ſuis diœceſibus, & parochi in ſuis parochijs, & alij viri Religioſi ſaltem de licentia ſuorum Epiſcoporum.

III. Secundum argumentum. Conſtat ipſius B. Auguſtini teſtimonio, & confeſſione, illum fuiſſe primum autorem vitæ monaſticæ in Africa: nam Petiliano ſibi hoc obijcienti lib. 3. contra literas Petiliani cap. 40. non negauit. Ergo annuit.

Reſpondeo. Petilianus nomen monachorum generice ſumebat pro quocunque inſtituto vitæ regularis, non ſpecificè pro inſtituto monachorum, vel Eremitarum ab inſtituto Clericorum Canonicorum diſtincto: idcirco etiamſi B. Auguſtinus id Petiliano, quod obiecerat, cõceſsiſſet, non inde ſequeretur, Auguſtinum alicuius inſtituti Monaſtici, vel Eremitici autorem extitiſſe: ſufficiebat enim, quod fuiſſet autor inſtituti Clericorum Canonicorum: nam & Cardinalis Bellarminus, qui hoc Auguſtini teſtimonio vtitur ad probandum illum monachum fuiſſe, lib. 2. de Monachis cap. 5. ad finem: tamen in lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis negat, illum fuiſſe monachum eo modo, quo nunc monachi nomen vſurpamus, & ait eatenus monachum fuiſſe, quòd cum ſuis clericis in Ciuitate, & in domo Epiſcopali, monachorum inſtitutum tenuerit. Potuit quoque D. Auguſtinus dici autor vitæ monaſticæ in Africa, non inſtitutione, ſed imitatione, & exemplo, quod nimirum videntes Epiſcopi Eccleſiæ Africanæ, & alij presbyteri B. Auguſtinum factum presbyterum, & Epiſcopum monaſteria erexiſſe, illius ſanctum propoſitum æmulati, ipſi etiam in ſuis Ciuitatibus, & Parochijs monaſteria certatim erigere voluerint, ſecundum inſtituta, quæ ſibi magis vtilia, & laudabilia viſa fuiſſent. Quanquam rectiùs fortaſſe dici poſſit, ex illo Auguſtini loco lib. 3. contra Petilianum nihil ampliùs colligi, quã quod ex aduerſarij oppoſitione, vel exprobatione contra ipſum Auguſtinum per ſanæ mentis Catholicos colligi poteſt.

Tertium argumentum, fuerunt in Africa monachi, qui ſe B. Auguſtini filios, & alumnos profiterentur, fuerunt, qui ab illo viuendi regulas peterent, & acciperent. Ergo Auguſtinus monachorum verus autor extitit. Aſſumptum probatur. Primò, quia Carthaginenſes monachi, ſe ipſius B. Auguſtini filios profitebantur: nam Oroſius in Procœmio librorum de Ormeſta mundi Auguſtino ſcribens, inquit, *cum ſanctus filius tuus Iulianus Carthaginenſis ſeruus Dei fatisfieri ſuper hac repetitioni ſua eadem fiducia, qua poſcit, exigeret*. IV.
Erat autem Iulianus monachus Carthaginenſis, vt epithetum illud monſtrat, ſeruus Dei. Secundò, ipſe Auguſtinus in epiſt. 76. ad Aurelium indicat, ſe ſub ſua cura habuiſſe monachos à clericis diſtinctos: loquitur enim de nonnullis monachis, qui Auguſtino contradicente ex monaſterio receſſerãt, videlicet Donato & illius fratre, quorum alterum Aurelius clericum ordinauerat. Tertiò Valentinus monachus in epiſt. 257. inter epiſtolas Auguſtini, petit ab Auguſtino Regulam ſui monaſterij. *Si quid*, inquit, *famulus tuæ ſanctitatis frater ſuggeſſerit Florus pro regula monaſterij, digneris Pater petimus libenter accipere, per omnia nos infirmos inſtruere*. Quartò, Alipius erat monachus, & ille erat ex monaſterio S. Auguſtini, & vtrunque conſtat ex epiſt. 64. & ex lib. 8. Confeſſion. cap. 12. quia vocat Alipium fratrem, & alios etiam habuie ex ſuo inſtituto, quos vocauit fratres 1. Retractationum cap. 23. & 25. lib. 2. cap. 38. epiſt. 148. & alibi.

Reſpondeo, negando ſequelam, nimirum ex eo, quod aliqui monachi ſe Auguſtini diſcipulos, & filios vocauerint, aut ab eo viuendi Regulas petiuerint, aut acceperint, inde ſequi, eos fuiſſe ab Auguſtino primitùs inſtitutos. Aſſumptum etiam nõ ſufficienter probatur, nam id, quod primo loco affertur de Iuliano monacho Carthaginenſi, non ſufficienter oſtendit, Iulianum illum fuiſſe monachum ex epitheto ſerui Dei, vt ſupra dictum fuit. Et dato, quod eſſet monachus, non ſufficienter oſtenditur, illum fuiſſe ex inſtituto D. Auguſtini per hoc, quod vocatur eius filius, aut famulus: mos enim erat, & nunc eſt, omnes Epiſcopos vocari Dominos, & Patres. Et nos vocamus Patres Hieronymum, Benedictum, Antonium, & alios, quorum inſtitutum non profitemur. Quod etiam ſecundo loco affertur, ſolùm oſtendit, habuiſſe Auguſtinum in ſua diœceſi monachos, qui ſub illius cura degerent, ſicut alij omnes, ſiue Regulares, ſiue ſeculares ſub cura Epiſcoporum olim degebant: non tamen ſequitur, illos ab ipſo Auguſtino inſtitutos, præſertim cum multi monachi ex varijs partibus Aegypti, Galliarum, & Hiſpaniarum tunc in Africam confluere inciperent; multò minus probat, quod

quod tertio loco affertur ex epistola Abbatis Valentini: illud enim monasterium ab ipso Valentino fuerat institutum, non ab Augustino. Nomine verò Regulæ non intelligebat Valentinus eam, quam nunc per antonomasiam Regulam vocamus, sed quidquid ad monasterium aptè regendum conduceret, vt ex serie verborum facilè constare potest. Non negamus autem, Augustinum rogatum, ac etiam spontaneum multis monasterijs eiusmodi Regulas tradidisse, verùm aliud nunc quærimus. Multò minus conuincit quarta probatio ex nomine siue prænomine fratris deducta, vt aliàs dictum fuit, quod euidenter ostenditur exemplo ipsius Alipij, quem Marquez vbique contendit fuisse monachum, siuè eremitam ex eo, quoniam ab Augustino tum in dicta epist. 64. tum in 8. Confess. cap. 12. & alibi vocetur frater. Augustinus enim vbique de Alipio loquens, illum fratrem suum vocauit, etiam quando laicus erat, necdum in monasterio constitutus, quod ne me de meo dicere arbitreris, pone tibi ob oculos eandem Augustini epistolam 64. ad Aurelium, vbi de monasterio à se nuper instituto verba faciens, notat pro re singulari ab Aurelio valde commendata, quod Alipius videns Augustinum factum presbyterum monasterium erexisse, & cum fratribus in illo viuere coepisse, ipse quoque cum Augustino, & fratribus in illa societate viuere voluerit: *quod*, inquit, *fratrem Alipium in nostra coniunctione mansisse, vt sit exemplo fratribus curas huius mundi vitare cupientibus, beneuolentissimè accepisti, ago gratias*: hæc enim verba indicant, Alipium ante illud tempus, etsi Augustino conuiueret, eiq; iunctissimus maneret, nullo tamen vinculo monachatus obligatum fuisse; quin potuisset, si voluisset, ab illa societate discedere. Alioqui quodnam magnum opus esset, ac dignum, vt per literas Augustini, Carthaginensi Episcopo tot terrarum spatijs distanti denuntiaretur Alipium antea Augustini monachum professum, post exstructum Hipponense monasterium, & fratres in eo congregatos in ipsius Augustini coniunctione mansisse? cum etiam si voluisset, absque manifestissima apostasiæ nota illam coniunctionem deserere minimè potuisset. Sed de his satis, ad alia properemus.

Caput quinquagesimum.

Expenditur quartum argumentum ex nonnullis Sermonibus, & Bullis Romanorum Pontificum mutuatum.

I. QVartum argumentum sumunt ex testimonijs Romanorum Pontificum, qui Eremitici ordinis autorem, & parentem ipsum D. Augustinum apertissimè fatentur, quorum primum est Martini Papæ Quinti in sermone de translatione B. Monicæ vbi inter alia inquit: *Iure igitur, ac meritò gaudeam, qui sim tanta gratia administrator, vt B. huius Monicæ reliquias contingam, reddamq; beatum corpus eis, quos tanquam nepotes filius genuit matri. Iam enim nulla dubitatio est, quin vobis Augustinus imprimis Pater sit, non eo modo, quo illius nomen religiosè singulari honore sectamini, verum iudicio nostro hoc potissimum causæ est, quod ad suos vnà cum filio mater accesrit, tanquam indignè ferret, non ijs corpore præsens esse, qui se digna religione honorarent. Prospexit credo, velut errantes paruulos, vt in sinum ipsa quoque nepotes reciperet: nondum enim cuiquam nisi vobis hæc Sancta dicata est, nec alteri, quàm Ordini vestro cessit. Multi tamen ad Augustini nomen subiere, iam de ipso religionis dignitate certantes, quasi solis hic honor debeatur, quem velut primi affectant, sed alius hic locus est: ipsa quidem mater solos elegit, quos tanquam filio cognatos assumeret sponte in Ordinem vestrum succedens.* Addit in eodem sermone, ex speciali Dei prouidentia accidisse, vt mater in Italia decederet, quasi præsentiens filium in Italiam ad se reuersurũ, & ambos in Eremitarum ordine mansuros: vnde & illam morti propinquam ita loquentem inducit. *Hic mea peregrinationis finis, hic meæ mortalitatis limes esto. Vade nostro auxilio, nostraq; tutela securus, fælixq;, tempus erit, cum ambos filij tui, filijq; mei, te in Italiam reuocato, religiosa pietate seruabunt.* Addit etiam, diuina prouidentia disponente factum, vt Augustini lituus, & mitra magno pretio redempta, & ex Sardinia Valentiam translata, in monasterio Eremitarum Augustinensium collocata, vt omnis parentis supellex filijs cederet: *Sic enim audiuimus*, inquit, *tiaram Augustini, lituumq; illum pastoralem non ante multos dies reperta, magnoq; pretio redempta è Sardinia Valentiam translata esse. Ita omnibus rebus, & locis benè successit definiente Deo, vt qui ritè præter cæteros Augustinum colitis, soli omnem illius supellectilem possideatis; quid enim magis congruit, quàm eosdem rerum, & corporum custodes esse, qui nominis sui sint hæredes? Iam igitur omnem Augustinum habetis, iam vniuersam illius rem, & familiam tenetis, nec deest vobis omni studio Pater, nec defuit in aliquo benefacto Deus. vnum verò est mansuetudinis iugum, vnoq; humilitatis regula, cui primus ipse fuit subiectus, ne quem eius propositi pœniteret.* Rursus de Eremitis in Tuscia degentibus, quos Augustinus visitauit, & cum quibus commoratus est, ista subiungit: *quo medio tempore Augustinum ferunt sanctorum hominum consilia quæsiuisse, quorum præcipuè in Tuscia multi fuisse conuentus dicuntur, hodieq; apparent apud Posteros illorum colloquiorum vestigia, in his vos adhuc frequentibus consortijs habitatis; ac nos cum ex Florentia Romam venimus, quædam vidimus in agro Senensi, nec sine magna huius recordationis voluptate per fratres illos transiuimus, tanquam adhuc vetustissimarum cellularum, ac speluncarum vestigia spectaremus.* Hæc ille, & alia fortassis plurima, quæ videre non

potui, quandoquidem integrum sermonem apud nullum inueni, nisi tantùm hæc fragmenta, quæ ex libro Ioannis Marquez cap. 8. §. 6. & cap. 9. §. 1. accepi.

Respondeo primò, vt testimonium ex hoc sermone desumptum fidem facere posset, operæ pretium fuerat, illius autorem verificare, quod hactenus factum esse non reperi: nam quod inquit Marquez, illum in libro fratris Iordani, Vitas fratrum nuncupato, ac Romæ edito anno Domini 1587. haberi, minimè verum est, nisi aut eodem anno duæ factæ sint eiusdem libri impressiones, aut post ipsam impressionem de medio sit sublatus hic sermo; ita vt in aliquibus exemplis, quæ per Hispanias circumferuntur, hic sermo habeatur, in alijs vero Romæ, & per alias Ciuitates Romæ propinquas inuulgatis, minimè reperiatur, quod esse potuit: non enim me latet, idem de quibusdam alijs libris factum fuisse. habeo apud me volumē ipsius fratris Iordani quatuor libris distinctum, cuius titulus est. Liber, qui dicitur vitas fratrum, compositus per B. fratrē Iordanum de Saxonia Ordinis fratrum Eremitarum S. Augustini &c. Romæ apud Ioannem Martinellū 1587. primum caput incipit: *Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna &c.* postremum caput vltimi libri incipit: *Ad hanc communionē pertinent omnia puncta Regulæ &c.* Librum diligentissimè lustraui, nec sermonem reperi. Quod etiam addit, Baronium in Notis ad Martyrologium sub die 9. Aprilis eundem pro vero fetu Martini Papæ Quinti agnoscere, manus verum est, verba illius sunt: *Translatio S. Monicæ facta est sub Martino Papa V. extatq; diploma in Registro anno tertio decimo sui Pontificatus, legimus & sermonem eiusdem Pontificis ad fratres Augustinianos, quo etiam historia texitur de eadem tunc facta translatione, insuper & de miraculis, quæ tunc etiam contigerunt.* At non decernit, an sermo verè illius Pontificis extiterit, & vnde id sibi constaret: potuit enim decipi, sicut in multis deceptus est, præsertim cum de beato Augustino agit. Potuit sermo ab aliquo Augustiniano, vel a partium illius studioso compositus, sub nomine Pontificis per priuatas scripturas paulatim inuulgari, vt in similibus fieri solet, ac demum post illius obitum sub eius nomine palam publicari: & forsan illius autor fuit Maphæus Vegius Laudensis, eiusdem Martini V. Datarius, qui totam prouinciam illius translationis gessit, quique maxime sermonibus in laudē D. Augustini, B. Monicæ, & aliorum Sanctorum scribendis operam dedit: stylus enim similis prorsus est, & numerus orationis vnus & idem.

II. ET profectò Romani Pontificis sermonem non esse, multa sunt, quæ probabiliter suadeant. Primùm enim autor huius sermonis, se non, vt vniuersalem pastorem Ecclesiæ, sed vt priuatum aliquem, & partium Eremiticarum studiosum contra Canonicos Regulares apertè nimis prodit, ipsos Canonicos Regulares tacito nomine latenter carpēs, quòd cum Eremitis de ipsa Religionis dignitate certare velint, quòd ipsis solis hic honor debeatur quem vt primi inter Augustini filios affectant, vt illa verba indicant: *Multi tamen ad Augustini nomen subiere, iam de ipsa Religionis dignitate certantes, quasi solis hic honor debeatur, quem velut primi affectant.* Quæ verba mihi nunquam suadere potero, ex ore Summi Pontificis excidisse, præsertim in publicis sermonibus.

Secundò, quia in sermone multa continentur apertè falsa. Primùm, quod Beata Monica solos Eremitas elegerit, quos tanquam filio cognatos assumeret, spontè in illorum ordinem succedens, vnde enim constat de spontanea huiusmodi electione? Constat autem Maphæum Vegium S. D. N. Papæ Datarium, precibus à Pontifice translationem Reliquiarum B. Monicæ obtinuisse: at quod hoc fuerit ex spontanea electione B. Monicæ, elegans est huius autoris prosopopeia, & quidem magis elegans, quàm vera: quorum enim alij ab eius filiatione excluduntur, qui eam pijs officijs dignè coluerint? Secundum quod ait, fratres Eremitas ritè præter cœteros Augustinum colere, solosq; omnem B. Augustini supellectilem, & familiam, & corpus vtriusq; parentis possidere. quod quoad reliquias Beati Augustini apertè falsum est. De Reliquijs verò B. Monicæ dicam statim, quid senserint grauissimi autores. Quod autem spectat ad familiam apertissimè falsum esse constat, nullus enim, nisi ignarus, & rudis negare potest, in familia Beati Augustini Clericos Canonicos legitimè computari. Tertium quod B. Augustinus commoratus fuerit in Tuscia cum Eremitis, in cellulis, & speluncis, quæ res nedum fabulosa, sed etiam falsa esse conuincitur ex supra narratis. quod non latuit fratrem Iordanum lib. 1. in Vitas fratrum cap. 7. scribentem, B. Augustinum baptizatum anno ætatis 33. tempore Paschali, & eodem anno, qui terminabatur Idibus Nouembris eius matrem defunctam apud Ostia Tiberina, & toto ferè medio tēpore intermedio inter illius baptismum, & reditum in Africam, Romæ commoratum, cum Manichæis disputantem, & libros contra eos scribentem, vnde & reprobat illorum opinionem, qui dicunt Beatum Augustinum post baptismum suum ante obitum Matris triennio vitam eremiticam duxisse. Hæc autem dixi, vt quid de veritate sentirem liberè indicarem. Cœterum etiamsi daremus hunc sermonem Martini Quinti verè fuisse, non magnum negotium nobis facesseret, cum non vt caput Ecclesiæ, sed vt priuatus doctor illum habuerit, cuius autoritas non maiorem fidem faceret, quam cuiuslibet priuati Doctoris, quæ veritate cogente reijci posset, sicut etiam reijciuntur multa, quæ Innocentius Quartus in suo apparatu super libros Decretalium scripsit, vbi in multis communiter non tenetur: licet alia, quæ edidit, vt caput Ecclesiæ, quæ Bonifacius Octauus sexto libro Decretalium inseruit, fidem faciant irrefragabilem, verum, vt dixi mea sententia est, sermonem Martini Quinti non esse, sed à clandestino aliquo sermocinatore

aliu

astu inuulgatum, sicut alia multa, de quibus supra dictum fuit.

III. Caeterum quandoquidem de Reliquijs Beatę Monicæ agi cœptum est, & autor huius sermonis illas Ordini Eremitarum diuina Prouidentia, quin & ipsa Monica eligente, vti solis veris nepotibus concessas tam asseueranter affirmat. referam hoc loco, quæ de ijsdem Reliquijs Ioannes Molanus Theologus Louaniensis clarissimus scribit in suo libro de Natalibus Sanctorum Belgij, sub die quarta Maij: *De Sancta Monica opinio Aroasiensium ex Vualtero Priore Aroasiæ. Apud Ostia Tiberina natale Sanctæ Monicæ, cuius vita admiranda ex nono Confessionum libro Sancti Augustini Episcopi colligitur. Celebre autem est hoc festum pridie conuersionis filij sui, quem priùs mundo, postea cœlo peperit, putant verò Aroasienses thesaurum hunc ad se delatum, quod testem habeant eius rei in manuscriptis codicibus Vaalterum sui loci Priorem, qui sacras reliquias se eò attulisse memorat. Scripti autem hęc est summa. Fulbertus Abbas in Arogomantia misit me pro negotijs suis ad Curiam Domini Alexandri, quando imperium contra eam erat commotum. Cum autem Ostiæ à Canonicis ad Diuã Auream quærerem de Sancta Monica, dicebant eam sepultam esse in porta in antiqua Ostia, & à se vocari latina voce Primam, ab Augustino græca voce Monicam. Quibus intellectis sepulchrum quærere, & clam effringere cogitaui: quod cum frangerem, tanti odoris suauitate respersi sumus, ac si omnium pigmentorum genera sentiremus; cumq; cogitarem caput cum minoribus tantum ossibus auferre, adiunxi aliud os, & sic sigillatim omnia; quæ per diuersa pericula maris, & terræ, tuli in Aroasiã anno 1162. duodecimo calendas Maij. vbi etiam sacra pignora claruerunt. Obijcient forsan contra hæc Romani Maphæum Vegium Laudensem, Martini Quinti Datarium suis impensis ex Ostia Monicam eò transtulisse; quodq; apud Augustinenses in sacello D. Monicæ, cuius officium scripsit, sepulturam acceperit, extare desuper Apostolicam Martini bullam. Quibus ego, quòd nota, & recepta sint, non reluctor. Per me tamen licet Aroasiensibus in suo sensu abundare.* Hæc Molanus. fuit autem Aroasia nobile, & antiquissimum Canonicorum Regularium Cœnobium, & caput illustrissimæ Congregationis viginti octo Abbatiarum, vt libro secundo ex instituto dicemus, quod etiam Molanus ibi loci breuiter adnotauit. Quod si mirum alicui videatur, per Molanum licere Aroasiensibus non obstante translatione palam facta, & Bulla Martini V. in suo sensu nihilominus abundare, recogitet apud se innumeros penè casus similes in materia sacrarum reliquiarum notissimos, vtpote Sanctorum Bartholomæi, Stephani Protomartyris, Luciæ Virginis Siracusanæ, Helenæ Magni Constantini Matris, & aliorum, sed de sermone satis.

IV. Maiorem difficultatem ingerit secundum testimonium, quod sumitur ex Bulla translationis eiusdem S. Monicæ per dictum Martinũ V. edita. in ea siquidem Beatum Augustinum Eremitici Ordinis Fundatorem vocat, verba illius sunt: *Corpus B. Monicæ Sancti Augustini matris ex certis pijs respectibus, & causis, præsertim quia corpus dicti Sancti ipsius Ordinis Fundatoris in quadam Ecclesia Papiensi dicti Ordinis venerabiliter, prout decet, reconditum existit, a loco Ciuitatis nostræ Ostiensis, vbi sepultum, & reconditum fuerat, ad Ecclesiam domus fratrum Eremitarum dicti Ordinis de Vrbe, transferendi licentiam concessimus.*

Verùm facilis est responsio: nam verba Pontificis non sunt dispositiua, sed narratiua, quæ non probant, vt est apud omnes iuris Pontificij interpretes notissimum: & probant Felinus, & alij ab eo allegati, in cap. illud, in versic. nota secundo, de Præsumpt. Dec. consil. 36. col. 3. & cons. 310. col. fin. & cons. 539. col. 1. Immo verò asserunt Doctores, quod narratio Principis super facto alicuo in præiudicium tertij non probat, nec illi standum est. Ita Ancheran. in Clem. 1. de Probat. quem sequitur Aretinus in c. Cum à nobis de Testamentis, & in cons. 163. & Dec. cons. 198. col fin. secutus est autem Pontifex in narratiua dictæ Bullæ opinionem, quæ à supplicantibus pro vera narrabatur, non quæ vera esset, vt patet ex forma verborum dictæ Bullæ, dum ait, *præsertim quia corpus dicti Sancti ipsius Ordinis fundatoris, in quadam Ecclesia Papiensi dicti Ordinis venerabiliter, prout decet, reconditum existit*, hæc enim opinio quantuncunque à venerandis Eremitis pro vera venditetur, falsissima est, vt in fine huius libri ex authenticis scriptis probabitur: illa enim Ecclesia, in qua reliquiæ D. Augustini apud Papiam conditæ fuerunt, à primaria fundatione Clericorum Canonicorum extitit, etiam antequam dictæ Reliquiæ illuc à Rege Luitprando translatæ fuissent, qui in illa vsque in hanc diem perseuerant: & licet Ioannes XXII. venerab. Eremitis concesserit, vt simul cũ Canonicis diuina officia celebrare possent in eadem Ecclesia, ac etiam iuxta illam Monasterium suis sumptibus, & soluto pretio ædificare, non tamen dominium ipsius Ecclesiæ à Canonicis ablatum ad Eremitas transtulit, vt illi semper fingunt: quinimmo omnia antiqua iura, & priuilegia ipsis Canonicis expresse reseruauit, vt ex eius literis infra adducendis patebit. Potest quoque testimonium Martini Quinti ex dicta Bulla acceptum sic exponi, vt B. Augustinus dicatur fundator Ordinis Eremitarum non immediatus, sed mediatus, quatenus scilicet Regulam condidit, cui Ordo Eremitarum nititur, Apostolica largitate illi concessam, vt supra dictum fuit.

Tertium testimonium sumitur ex literis Ioannis Papæ XXII. per quas concessit ven. Eremitis, vt in Ecclesia D. Petri in cœlo aureo Papię simul cum Canonicis Regularibus diuina officia, & missas dicere, & monasterium iuxta dictam Ecclesiam soluto pretio fundi extruere valerent, in quibus quidem literis causam eiusmodi concessionis talem reddit: *Quatenus inibi tanquam membra* V.

bra suo capiti, filij Patri, Magistro discipuli, & dnci milites cohærentes, Deo, & ipsi sancto, autoritate fulti Apostolica præcordialibus iubilent, vbi & præceptoris eorum, Patris, & capitis Augustini nouerint reliquias esse sepultas.

Respondeo hæc verba non eius esse ponderis, vt nonnulli putant, sed infirmissimum argumentum esse, quod ex illis desumitur, non solùm propter rationem iam allatam, quia verba narratiua sunt, & non dispositiua, sed quòd ad illa omnia plenissimè verificanda sufficit, quod ipsi Eremitæ, Regula, & titulo B. Augustini ex largitate Apostolica fuerint donati, nam & Monachi siue Eremitæ Beati Hieronymi nuncupati, se ipsius D. Hieronymi filios, discipulos, & milites vocant, & Beatum Hieronymum parentem, Magistrum, ac Ducem, agnoscunt, venerantur, implorant: similiter Monachi Vallis Vmbrosæ, Camaldulenses, Cistercienses, Syluestrini, & alij de D. Benedicto Monachorum Occidentalium Patriarcha loquuntur, quin & summi Pontifices ipsum D. Benedictum in suis Bullis, & Priuilegijs illorum Patrem, Magistrum, ac Ducem vocant: nec idcirco aut illi se à D. Hieronymo, vel D. Benedicto immediatè institutos iactitant, nec eos Pontifices pro talibus agnoscunt. Omitto assertiones, quæ vigore dictæ Bullæ in vulgus imperitum funduntur, de quibus inferiùs, vbi illam ex integro reddemus.

VI. QVartum testimonium sumitur ex quibusdam literis Sixti Quarti datis die 20. Martij ann. 1479. in quibus inter alia habet: *Dudum attentè reuoluimus, quod inter vniuersos intemeratę Ecclesiæ Doctores pręcipuus Beatissimus Aurelius Augustinus, subtilissimus Euangeliorum, & sacrarum literarum prescrutator &c. & inter cętera Ordinis Eremitarū eius plantator, & pristinus institutor extitit, rationi, & iuri congruum censemus etiam nullis petitionibus pulsati, vt Ecclesia, & loca in eiusdem pręcipui sanctissimi Doctoris honorem erecta, & construcla temporale pariter, & spirituale incrementum suscipiant.*

Quintū sumitur ex literis Alex. VI. dat. 9. Mart. 1496. in quibus hæc habentur: *Ad sacrum Ordinem fratrū Eremitarum Sancti Augustini, quem gloriosus ipse Doctor egregius in agro dominico plantauit.*

Sextum ex literis Leonis X. datis die 10. Martij 1513. in quibus Generali eiusdem Ordinis scribens, vocat B. Augustinum dicti Ordinis fundatorem, seu institutorem. Eodem modo loquitur Gregorius Tertiusdecimus in quadam Bulla concessionis Indulgentiarum Ecclesijs dicti Ordinis.

Verùm ad hæc omnia respondetur, Verba Pontificum in dictis literis esse narratiua, quæ ponuntur ab ijs, qui ipsis Pontificibus à secretis inseruiunt, prout melius congruere videtur, & in quibus non semper opiniones certæ, ac exploratæ, sed vel probabiles, vel quæ pro talibus habentur, attendi solent, vel quæ pro veris à supplicantibus narrantur, quibus quoniam aliæ literæ Gregorij Noni, Innocentij Quarti, & Alexandri Quarti non per verba narratiua, sed dispositiua manifestè contradicunt, dum testantur dictum Ordinem Eremitarum ex varijs Eremitarum Congregationibus priùs sine certa regula, titulo, & habitu institutis, & postea per Apostolicam concessionem habitu, regula, & titulo Eremitarum D. Augustini donatis, conflatum sub vno capite, & vna forma habitus à Sede Apostolica illi præscripto, quin etiam ante Innocentium Tertium nullum diploma pontificiū, nullum Concilium, nullus Canon, & nullus Autor certus, & idoneus etiam ipsis Eremitis vltrò fatentibus de hoc ordine est locutus. Ob hanc causam dicimus, per huiusmodi narrationes non sufficienter illorum intentum probari, qui ex illis deducūt Ordinem Eremitarum à D. Augustino immediatè fuisse institutum: & si quid probant, ad summum probare, illum fuisse institutum à D. Augustino mediatè per traditionem Regulæ, non autem immediatè.

Caput quinquagesimumprimū.

Quintum argumentum soluitur, & testimonium Abbatis Ioachimi minus idoneum esse comprobatur.

POstremum argumentum ex ijs, quæ ad istud prædicamentum attinent, sumitur ab autoritate Doctorum, qui conceptis verbis affirmant, B. Augustinum Eremitici Ordinis autorem, & fundatorem extitisse. hos recenset Marquez cap. 20. §. 5. Primum Breuiarium Romanum in officio D. Augustini lectione quarta, vbi dicit D. Augustinum in Ciuitate Hipponensi monasterium Religiosorum fundasse, & cum illis vixisse, qui non erant Canonici, tum quia Canonicos non nisi factus Episcopus instituit: tum quia illos vocat fratres, quod nomen Canonicis non conuenit, cæterum id verum non esse lib. 2. ostendemus. Secundum est Breuiarium Ecclesiæ Bracarensis, in quo hæc verba habentur in officio D. Augustini lectione 8. & 9. *Augustinus cum fratribus suis Carthaginem adnauigauit, patrimonium pauperibus erogauit, & in nemore monasterio extructo secundum Regulam ab Apostolis institutam viuere cœpit. Denique in Hipponensi Ecclesia licet inuitus Episcopus promotus, quadraginta annos superuixit, vbi & monasterium Canonicorum instituit.* Verùm Ecclesia Bracarensis non est tantæ certitudinis, vt non potuerit errare: nam illa historia ferè tota ex superius dictis manifestè falsa esse conuincitur, & non dubito quin illustrissimi illius Ecclesiæ Præsules, & sapientissimi Canonici, & Clerici, si hæc nostra viderint, illico errorem non sint emendaturi. Tertium est testimonium Abbatis Ioachimi in suo introductorio ad librum Apocalypsis, in quo fatetur B. Augustinum ante Canonicos Regulares, Eremitas instituisse, cuius calamum, inquit Marquez, ob sum-

ob summam illius autoritatem solum contra viginti stare, tum quod sit antiquus autor ante Concilium Lateranense: tum quod spiritu prophetiæ à Deo donatus fuerit, vt graues autores asserunt, ac inter illos D. Antoninus tit. 17. c. 1. §. 12. Quartum est testimonium B. Hẽrici de Vrimaria, Quintũ Beati Iordani de Saxonia, quibus Beatum Antoninum addit tit. 24. c. 14. Ferdinandum Hispanũ, Franciscum Petrarcham, Iacobum Philippum Bergomensem, Onuphrium Panuinum, Stephanum Garibay, & alios inferioris notæ.

5. Verùm quia plerique illorum sunt fratres Eremitæ, quibus etsi fide dignissimis, in hoc fidem adhibere non cogimur, D. verò Antoninus, quæ ibi de Ordine Eremitarum scribit, à quodam Religioso dicti Ordinis accepisse fatetur, quem cum suo Propheta Ioachimo in articulo, de quo nunc agimus, reijcit, Petrarcha verò, & si qui sunt alij, posteriores sunt, & fidem non faciunt. Superest vt solùm Abbatis Ioachimi testimonium expectamus, ac videamus, an fortè Goliath ab Orco reuocatus fuerit, tantas vires habens, vt vnus contra viginti meritò stare possit. Igitur quod attinet ad testimonium huius autoris, ante omnia ostendendum erat, illum de isto, qui nunc Eremitarum Sancti Augustini nuncupatur, Ordine locutum: nam illius verba nec D. Augustini, neque verò Ordinis ab Augustino instituti vllam prorsus mentionem habent, verba Ioachimi sunt: *Surget Ordo, qui videtur nouus, & non est, indutus nigris vestibus, & desuper zona. Hi crescent, & fama eorum diuulgabitur, & prædicabunt fidem, quam & defendent vsque ad mundi consummationem, & in spiritu Eliæ Prophetæ.* *Qui Ordo Eremitarum æmulantium vitam Angelorum, quorum vita erit quasi ignis ardens in amore, & zelo Dei ad comburendum tribulos, & spinas &c.* Hæc verba de Augustino nihil omnino, sed neque de Ordine Eremitarum, qui nunc est necessariò intelligi debent, quis enim scit, an hæc prophetia vsque in hanc diem impleta fuerit? nec vis facienda est in zona, aut in nomine Eremitarum: nam omnes Monachi olim cingulum pelliceum ferebant, & Eremitæ vocabantur, & fortè monachus de monachis, non de Eremitis Augustinensibus prophetare cupiebat. potuit etiam de Eremitis Gulielmitis, aut Iambonitis loqui, post quos exortos prophetauit, cum vixerit paulò ante Concilium Lateranense, circa annum 1200. vt ex Bellarmino, D. Antonino, & Sixto Senensi in bibliotheca habemus. At inquit, quod surget Ordo, qui videtur nouus, & nõ est: sed quid tum? num quia non est nouus necessè est illum ab Augustino fundatum. At saltem

II constat ante Concilium Lateranense institutum. Respondeo, constat Ordinem Eremitarum in genere sumptum longè ante Concilium Lateranense institutum, constat etiam Ordines D. Gulielmi, & fratris Ioannis Boni paulo ante dictum Concilii institutos: nec tamen sequitur, ante dictum Concilium fuisse institutum ordinem, qui nunc dicitur Eremitarum D. Augustini.

An verò inter Prophetas ipsum Ioachimum censere meritò possimus, referam, quid de illo viri docti, & cum primis eruditi, & graues scribant: quoniam in re tanti momenti de meo aliquid dicere non audeo. D. Antoninus, quem Marquez cap. 20. §. 1. numerat inter autores, qui Abbatem Ioachimum, vt veridicum Prophetam suscipiunt, ac venerantur, in 2. par. tit. 17. cap. 1. §. 12. hæc de illo scripta reliquit, Vincẽtij Beluacẽsis iudicium suo more secutus. *Eo tempore Abbas Ioachim venit de Calabriæ partibus ad istum Vrbanum Papam morantem tunc apud Veronam, de quo Ioachim fertur, quod cum prius non multum ab homine Doctore didicisset, donum Intelligentiæ diuinitùs accepit à Deo, vt facundè, ac disertè quaslibet diuinarum scripturarum difficultates, vel obscuritates enodaret. Dicebat itaque mysteria quædam Apocalypsis bacteuus latuisse, sed nunc in spiritu prophetiæ clarescere, sicut ex opusculo, quod scripsit, legentibus liquet,* & infra. *illud verò in libello eius præ cæteris notabile, & spectatum habetur, quod mundi definit terminum, quem infra duas generationes, quæ secundum ipsum faciunt annos sexaginta, arbitratur implendum, fertur quoque multa scripsisse, librosque suos Domino Papæ corrigendos obtulisse: nam & in quibusdam errasse dicitur, vt patebit in sequenti titulo, & tamen ei multa de futuris reserata fuisse referuntur: vnde & postea duobus Regibus Franciæ scilicet, & Angliæ, in itinere transmarino apud Messanam Siciliæ Vrbem hyemantibus, idem Abbas vocatus dixit, nondum liberationis Ierusalem aduenisse tempus. Super ijs autem, quæ scripsit de futuris temporibus, non rerum incertarum præsagium relinquere conuenit iudicio posterorum.* Hæc Vincentius. *Sed adde, quod dicit D. Thomas in 4. quod quicũque locuti sunt de fine mundi, determinando certum tempus, huius rei inuenti sunt falsiloqui, & deinceps etiam inuenientur hoc determinantes. Vnde Augustinus de Ciuit. Dei super illud Actor. 1. quod Christus dixit Apostolis: Non est vestrum nosse tempora, vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate, inquit: hic resoluit digitos omnium de hac re calculantium & eos quiescere iubet.* Cardinalis Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiasticis in Ioachimo: *Circumferuntur*, inquit, *quędam vaticinia sub eius nomine de futuris Pontificibus Romanis, quę quam fidem mereantur, aliorum sit iudicium. Illud mirum est, quod cum ea vaticinia ad solos quindecim Pontifices pertineant, tamen curiositas hominũ ad nostra vsque tempora extendere illa conatur.*

Cardinalis Baronius sub anno 1164. tom. 12. de Petro Lombardo loquens ait: *Passus est etiam accusatorem Ioachimum Abbatem Monasterij Florensis: sed damnatus accusator in Concilio Romano sub Innocentio Tertio.* Damnatio verò illius refertur in cap. Damnamus de Summa Trinitate, & Fide Catholica in hunc modum: *Damnamus ergo, & reprobamus libellum, seu tractatum, quem Abbas Ioachim edidit contra Magistrum Petrum Lombardum de vnitate, seu essentia Trinitatis, appellans ipsum*

ipsum hæreticum, & insanum, pro eo quod in suis dixit sententijs, quoniam quędam summa res est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus: & illa non est generans, neque genita, neque procedens, unde asserit, quod ille non tàm Trinitatem, quàm quaternitatem astruebat in Deo &c. Nos *autem sacro approbante Concilio credimus, & confitemur cum* Petro, *quod vna quadam summa res est incomprehensibilis, & ineffabilis, quæ veraciter est* Pater, *& Filius, &* Spiritus *sanctus &c. Si quis igitur sententiam, & doctrinam præfati Ioachimi in hac parte defendere, vel approbare pręsumpserit, tanquam hæreticus ab omnibus euitetur.*

Alphonsus à Castro aduersus hæreses in verbo, Apostoli, hæresi 1. inquit: *De Apostolis, eorumq; vita, statu, & conditione aliquæ sunt exortæ hæreses, quarum vna est, quæ asserit Apostolos non prædicasse Euangelium Christi iuxta spiritualem intelligentiam, sed tantùm secundum literam. Hic est error Abbatis* Ioachimi, *&* Petri *Ioannis, vt illis impingit* Guido *Carmelita. Hic* Ioachim *ex Calabria oriundus fuit, monachusq; Ordinis Sancti* Benedicti, *atque in* Florensi *Cœnobio eiusdem Ordinis Abbas.* Hic *multa scripsit, in quibus, meo iudicio, suum leue ingenium ostendit, quoniam in omnibus fermè libris suis, vt se futurorum præscium ostenderet, consueuit miscere pronostica, quod maximæ leuitatis, & gloriæ cupiditatis indicium est: maximè cùm aliter se in posterum res habuit, quàm ipse prædixit. Nam vt de cæteris taceam, Fridericum Imperatorem hostem Ecclesiæ futurum, sicut fortè somniauerat, prædixit, quem omnes historiæ tradunt, vsque ad mortem in pace, & tranquillitate Ecclesiæ permansisse. Claruit sub Alexandro Tertio huius nominis Pontifice, & Henrico Sexto Imperatore. Quod autem ad præsens dogma spectat, de quo nunc fit mentio, in eius scriptis, quæ legi, non reperi: sed tantùm à Guidone Carmelita eum inuenio de hac re notatum; de qua re valde miror, quoniam cum in Concilio Lateranensi sub Innocentio Tertio celebrato condemnatus sit quidam alius error huius Abbatis* Ioachimi, *de quo postea dicemus, mirandum est, quòd nullius alterius erroris Concilium illud fecerit mentionem, cum tamen plures alios errores habuerit, quemadmodum illi impingit Guido. Verùm possibile fuit, errores illos tunc sic latuisse, vt in aures Concilij non deuenerint. Quare fidamus in hac parte Guidoni. Hic ergo Ioachim inter cæteras fabulas, quas populo Christiano ingerere voluit, hæc est vna, qua dicit tres hominis status, primus status est, in quo homines secundum statum carnis vixerunt, quem statum ab Adam perducit vsque ad Christum, secundus status est, in quo mediam inter carnem, & spiritum, vitam homines duxerunt: & hunc statum à Christo vsque ad D. Benedictum protendit. Tertius status est, in quo viuitur (vt dicit) & viuetur secundum spiritum, & hic status protenditur à Diuo Benedicto vsque ad finem mundi &c.* Hæc ille. Ex quibus, & alijs superiùs dictis videas, quanti faciendus sit hic nouus Propheta, quem Marquez vti militem adeo strenuum producit, vt contra viginti armatos solus stare possit. Eadem ferè censura illum notat Abbas Trithemius in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis.

Caput quinquagesimumsecũdũ.

De fragmento assertæ historiæ Lucij Dextri Sancti Paciani filij Iudicium.

INter secundi, ac etiam tertij gene- I.
ris argumenta, quibus Marquez originem sui instituti ad tempora B. Augustini perducere, & in ipsum Augustinum refundere nititur, non exigui momenti illud esse videtur, quod testimonio assertæ cuiusdam historiæ sub nomine Flauij Lucij Dextri apud Hispanos paucis abhinc annis vulgatæ, & per Marcum Maximum Cæsaraugustanum Episcopum continuatæ, & tandem per Eutrandum, aliàs Luitprandum Ticinensem Diaconum productæ nititur, de quibus idem Ioannes Marquez cap. 10. §. 4. ita scribit: *Et quia ad antiquiora Religionis nostræ vestigia probanda, horum autorum testimonio vti necessarium erit, qui magna lumina ad obscuritatem ob temporis antiquitatem obfusam tollendam, extiterunt, ostendam prius, quinam illi sint, & quantæ sint autoritatis: ne quis illorum testimonia fingere me arbitretur, quod de Beroso Anniano historicorum fabella dicitur, sicut Melchior Cano in suis locis Theologis scribit. Hi autores vetustissimi sunt, &c.* Eapropter prius quàm ad vlteriora gradum faciamus, necessarium fore duxi, quid de veritate prædictæ historiæ nõnulli cũ primis docti senserint, ac etiam quid ipse sentiam, breuiter indicare, cuius exemplum magna diligentia quæsitum tandem obtulit perillustris, & excellentissimus Doctor Sacræ Theologiæ Dominus Ioannes Salasmalo antiquissimæ, & per totas Hispanias præclarissimæ Ecclesię Diuæ Marię de Columna, vulgo de Pilari nuncupatę Regularis Canonicus Ordinis S. Augustini. Qui quidem liber Cæsaraugustæ recens editus fuit anno 1619. zelo, & labore admodum R. Patris fratris Ioannis Caldaron ex familia S. Francisci sub hoc titulo. *Fragmentum Chronici, siue omnimoda historiæ Flauij Lucij Dextri Barcinonensis, cum Chronico Marci Maximi, & additionibus S. Braulionis, ac etiam Heleca Episcoporum Cæsaraugustanorum, ad perillustrem* R. D. *Petrum de Molina Priorem, & Canonicum Granatensis Ecclesiæ.*

QVæ circa hanc historiam ab alijs scribuntur, II.
tam multa sunt, vt si ea transcribenda forent, integrum librum explerent. Verùm quòd breuitati consulam, per summam prius id recẽsebo, de quo apud omnes conuenit: ac deinde in quibus scribentes circa eandem historiam a se inuicem discrepent. Consentiunt omnes, Dextrum S. Paciani filium omnimodam historiam D. Hieronymo nuncu-

nuncupatam scripsisse, id namq; Hieronymus ipse in lib. de Viris Illustribus ad finem fatetur. *Dexter*, inquit, *Paciani, de quo supra dixi, filius, clarus apud seculum, & Christi fidei deditus, fertur ad me omnimodam historiam texuisse, quam necdum legi*. Hic Dexter ille ipse est, cui vicissim Hieronymus suum librum de Viris illustribus nuncupauit, vt ipsius libri initium monstrat: *Hortaris Dexter, vt tranquillum sequens Ecclesiasticos Scriptores in ordinem digeram*: Fuit enim ipsi Hieronymo amicitia iunctissimus, vt idem Hieronymus in secunda Apologia contra Ruffinum his verbis testatur: *Vnde etiam ante annos fermè decem cum Dexter amicus meus, qui Praefecturam administrauit Praetorij, me rogasset, vt autorum nostrae Religionis ei indicem texerem*: ex quibus verbis habes, etiam hunc Dextrum illum esse, cui Hieronymus ipsum librum de Viris illustribus scripsit. De historia quoque à Marco Maximo Caesaraugustano continuata, habemus testimoniū S. Isidori Hispalensis in lib. de Viris illustribus, vt numerosissimam caeteruam recentiorum autorum omittamus.

III. Verùm discrepant scribentes circa easdem historias multipliciter. Primò, quia nonnulli Lucij Dextri historiam iniuria temporum deperditam affirmant. Ita Baronius tom. 4. sub an. 392. nu. 36. Alij etsi eam deperditam non omnino asserant, tamen de fide horum fragmentorum, quae modò prae manibus multorum sunt, non parum dubitant, vt D. Ioannes Perez Episcopus Segorbiensis, & autor Cōuenientiae Monarchiarum Dominicarum, & alij quos refert Didacus Morillo in Praefatione ad librum de Fundatione Sacelli B. Mariae Virginis de Pilari nuncupatae pag. 3. Alij tandem ferè omnes horum temporum autores apud Hispanos extare dictam historiam, eamq; probatam, & veridicam esse, & pro tali habendam constantissimè fatentur. Aiunt enim illam diuino consilio ex vniuersali diluuio Saracenorum, quod omnes ferè Hispaniarum Ecclesias vastauit, in partibus Alemaniae apud nobile, ac vetustum Coenobium Fuldense, quasi miraculo seruatam. Quis verò eam illò transtulerit, Eutrandus Diaconus Ticinensis in epistola ad Regimundum Episcopum Illiberitanum, quae in limine ipsorum fragmentorum habetur, putat illam cum alijs multis libris in Fuldensi Bibliotheca à se repertis iussu Caroli Magni ex Hispanijs eò allatam. Alij suspicantur, aliquem Monachum tempore deuastationis Hispaniarū per Saracenos factae ex Hispanijs profugum, illam secum tulisse, vtcunque fuerit, conueniunt, qui pro vera illam nobis venditant, eam vsque ad haec fere tempora in Fuldensi Bibliotheca literis Gothicis seruatam, quibus temporibus scribit Licentiatus Esculanus lib. 2. Historiarum Valentiae cap. 1. cum Cardinalis Baronius Iudicem vniuersalem omnium autorum, tam viuorum, quàm mortuorum agere voluisset, hos duos vetustissimos historicos, scilicet Dextrum, & Marcum Maximum, veluti Enoch, & Eliam in extremis mundi seruatos, è coelis ad testimonium veritati reddendum in terram venisse.

Porro quis horum fragmentorum primus post tot annos, quibus latuerant, inuentor extiterit, cuius ope in Hispanias tandem postliminio repedauerint, non est vna, sed multiplex de hac re scribentium sententia: nam alij asserunt circa annum 860. per Eutrandum, seu Luitprandum Diaconum Ticinensem tunc temporis apud Fuldam exulantem, rogante Regimundo Episcopo Illiberitano postliminio restituta. Ita enim prae se fert epistola sub nomine ipsius Eutrandi impressa statim in limine dictorum fragmentorum. Alij non ante hoc nostrum seculum dicta fragmenta inter Hispanos visa esse contendunt, primumq; illorum inuentorem, aut saltem autorem, cuius opera ad notitiam Hispanorum deuenerunt, fuisse R. P. Thomam Torralbam Societatis Iesu, qui cum Vormaciae degens, illa in Bibliotheca Fuldensi reperisset, exscribenda curauit, & in Hispanias R. P. Hieronymo Romano de la Higuera eiusdem Societatis rerum antiquarum indagatori exquisitissimo misisse, vt Ioannes Calderon in Praefatione, quam dictis fragmentis nuper impressis praemisit: etsi non neget, Eutrandum Ticinensem illorum exemplum longe antea Regimundo Illiberitano Episcopo misisse. Rursus alij scribunt, Patrem Torralbam autographum, ex quo exemplum in Hispanias missum exscripsit, non in Fuldensi Bibliotheca, sed apud quendam, qui ex eadem Bibliotheca illud abstulisse confessus fuerat, adinuenisse. Ita Didacus Morillo dicta praefatione pagina secunda. Alij inter quos idem Ioannes Calderon ad finem libelli dictorum fragmentorum pagina decimatertia, volunt Illustrissimum D. fratrem Augustinum à Iesu Archiepiscopum Bracarensem, cum esset Generalis Ordinis Eremitarum, & in Germania monasteria sui Ordinis visitaret, inuenisse ibi historiam Flauij L. Dextri, duo illius exempla extrahi fecisse, ac in Hispanias tulisse. Alterum Catholicae Maiestati Philippi Secundi Regis velut quendam thesaurum pretiosum obtulisse, ac ab ipso Rege acceptum, & custoditum, altero verò sibi reseruato, ex quo orta est notitia habita hucusque de Flauio L. Dextro, & Marco Maximo in Regno Portugalensi, & in ordine Sancti Patris Augustini ab illo tempore vsque nunc. Quam sententiam exsibilat Gaspar Albarez de Losada Machado in Defensorio Lectionarij antiqui Seguntinae Ecclesiae pro officio proprio Sanctae Liberatae, cuius corpus inibi requiescit, Illustrissimis DD. Cardinalibus Congregationis Sacrorum Rituum praesentando, in quo inter alia sic scribit: *Quod verò de Domino Augustino à Iesu asserit, repertum scilicet ab illo primum in Germania Dextrum, indeq; duas extraxisse copias, alteram quarum sibi reseruauit, altera Philippo secundo Regi Catholico donata, tam à vero abest, quod ipse* IV.

P Illu-

Illustrissimus Archiepiscopus nullam de Dextro notitiam habuisset, nisi ego illi literas Patris Higuera ad me missas ostenderem, quibus de sancto Basileo, & Ouidio secundo, & tertio Episcopis suæ sedis mentio fiebat. His enim ab eo perlectis rogauit peadictum Higueram Placentiæ tunc commorantem, vt sibi, quid Dexter de illis diceret, Sanctis Pontificibus quàm citò mitteret, quod & factum est, & extractum ipsum ab Alphonso Munoz Hurtado Notario Apostolico, & Regio subsignatum fuit die 13. Septembris anno 1602. quod honoris causa Archiepiscopus in Archiuio suo reponi fecit. hæc ille. Demum Licentiatus Gaspar Esculanus loco, & lib. citato cap. 2. concludit, constare fide dignis testibus, dicta fragmenta seu historias Dextri, & Maximi ante annos 250. extitisse in Hispanijs, in Bibliotheca D. Petri de Pechia Episcopi Giaeñ literis Gothicis in Pergameno scriptas, necnon apud Archidiaconum Laurentium de Padilla Imperatoris Caroli V. Chronistam.

V. Tertiò discordant autores in legitimis huius historiæ exemplis à spurijs, aut deprauatis, & illegitimis secernendis, & decernendis. Sciendum enim est, huius historiæ non vnum, sed duplex, aut fortassis etiam triplex exemplum apud Hispanos haberi, adeo inter se diuersa, & contraria, vt non solùm in progressu historiæ, sed etiam in nomine autoris illius discordent. horum exemplorum vnum est, quo Ioannes Marquez vtitur in suo libro de Origine fratrum Eremitarum. alterum quod Ioannes Calderon ex familia Diui Francisci Cæsaraugustæ anno 1619. typis edendum curauit, quod solum integrum videre potui, nam alterum à Marquez allegatum solum apud illum vidi. Hæc duo exempla si ad inuicem conferas, mirum erit si non rideas, aut forsan excandescas. Primò namque si nomen autoris quæras, autor libri quo Marquez vtitur, vocatur ab illo Marcus Flauius Dexter dicto §. 4. pagina 140. columna prima in principio. Verùm autor libri, quem Ioannes Calderon imprimendum curauit, Flauius Lucius Dexter nuncupatur. Rursus fatetur Marquez capite vndecimo in principio post suum Licentiatum Gasparem Esculanum, exempla historiæ Dextri, quæ communiter apud Hispanos habentur, non esse integra, sed compendia quædam ab integra historia extracta, quæ totam historiam non complectuntur: quia verisimillimum est, eam quam Dexter exarauit, copiosissimam extitisse, quandoquidem D. Hieronymus de illa scripsit: *Fertur ad me omnimodam historiam texuisse.* At è contrario Ioannes Calderon in Præfatione ait: *Et ut sicut D. Ioannes Perez Episcopus Segorbiensis decipiaris, vagatur quædam Chronici Lucij Dextri abbreuiatio, quæ potius diceretur corruptio, vbi nonnulla, & veritati, & grauitati eius historia inueniuntur, & contraria, & indigna: ob id enim malui hæc Lucij Dextri, Marci Maximi, sancti Braulionis, & Helecæ opera non vestita, sed nuda nunc in lucem prodere, vt ab omnibus cognita, si non aliquis ante, induam illa.* Tertiò, in libro, quo Marquez vtitur, eodem tradente loco proximè citato ita legimus. *Anno ab Vrbe condita 1176. id est anno Christi nati 424. Sigibultus ad Africam contra Bonifacium se preparat. In Gallijs Exuperantius Præfectus à militibus occiditur. Muro Carthago circundatur, quæ ex tempore Romanorum, ne rebellioni esset, munimento murorum non est permissa vallari. Aetius Gaudentij Comitis à militibus in Gallia occisi filius, cum Hunnis Ioanni opem laturus Italiam ingreditur. Toleti fit monasterium sancti Augustini, & in Margine. hoc est monasterium Sisla ex Chronico sancti Augustini.* horum nihil habetur in exemplo, quod Ioannes Calderon typis mandauit. In exemplo Ioannis Marquez eodem loco. *Anno ab Vrbe condita 1181. Christi 429. Paulo Taraconensi Episcopo, Bonifacius etiam Caldeaquensis ex monachatu, & ordine Augustiniano succedit.* Verùm in exemplo Calderonis deest dictio illa, ex monachatu. Adde quod liber Ioannis Marquez ponit fundationem monasterij Sislæ Toleti sub anno Christi 424. sed liber à Calderone editus illam recenset sub anno 562.

Sed quod omnium est caput. Si quæras, quod- VI.
nam ex dictis exemplis illud sit, cui vt legitimo fidem adhibeamus. Respondet tibi Didacus Morillo. De fundatione Ecclesiæ gloriosæ Deiparæ de Pilari in Prologo pag. 3. sic scribens. *Superest nunc unum admonere, quod æquum est, vt à toto Mundo intelligatur, ne aliquis errore labatur ob exempla corrupta, & deprauata, illud autem est, deuenisse nimirum ad manus meas epitomem, seu abbreuiationem librorum Dextri, & Maximi, quæ aliud nihil sunt, nisi illorum deprauationes, quæ dicti autores scripserunt. etsi enim in aliquibus cum vero exemplo concordet: tamen in alijs multis mille mendacia profert, ijs directè contraria, quæ Dexter, & Maximus scribunt. Inter alia inquit, quod anno Christi 45. reliquit Apostolus sanctus Iacobus Athanasium Cæsaraugustanæ Ciuitatis Episcopum, & Petrum Bracarensem Episcopum similiter instituit: cum iuxta rei veritatem Dexter ipsius Iacobi Apostoli obitum sub anno 42. ponat, quocirca si verum esset, quod in dicta Epitome narratur, ille tribus annis post suum obitum Episcopos instituisset. Hinc videas, an magis apertum mendacium dici possit, ac veræ ipsius Dextri narrationi magis contrarium. Sub anno Christi meminit S. Athanasii, & S. Petri Episcopi Bracarensis. & infra sub anno 41. narrans, quemadmodum Diuus Iacobus Ierosolymam reuersus esset, meminit Theodori sacerdotis, quem sancti Athanasii socium reliquisset, de qua re nihil apud Dextrum inuenies. Pariter sub anno 45. inquit, quod Pacianus Dextri Pater Seuero Martyri, & Episcopo Barcilonensi in Episcopatu suc-*

successit, quod non reperietur in tota historia Dextri: Immo ille Martyrium S. Seueri ponit sub anno 285. nec meminit S. Paciani ante annum 348. Atque in hunc modum sunt in dicta epitome alia menda, quæ ne sim prolixus omitto, &c. Hæc ille. Ex quibus videas, exemplum Dextri, quod hic autor præ manibus habebat, quo ad dictam epitomem arguendam vtebatur, non illud esse à Ioanne Calderone typis donatum. Porrò idem Ioannes Calderon in dicta præfatione, quam suo Dextro præmisit, ipse quoque de eadem abbreuiatione, seu Epitome sic censet: *Vagatur,* inquit, *quædam Chronici Lucij Dextri abbreuiatio, quæ potius dicetur corruptio, vbi nonnulla, & veritati, & grauitati eius historiæ inueniuntur & contraria, & indigna.* Verum è contrario Gaspar Albarez de Losada Machado in Defensorio Lectionarij antiqui supra hoc eodem cap. allegato de libro à Calderone edito hæc ait: *autor conuenientiæ Monarchiarum Dominicarum, & alij subdubitarunt, de fide horum Dextri fragmentorum, nec immeritò, vt similiter in dubium reuocare poterant additiones Marci Maximi nuper inuentas, quæ ab Hæreticis Magdeburgensibus vitiatæ fuerant, quæ de re non semel me commonefecit Doctissimus Pater Hieronymus de Higuera: habent enim manifestas repugnantias, atque in ipsis nominibus proprijs vrbium, & sanctorum non minimè deprauata sunt, additaq; illis nonnulla longè à priscis illis seculis aliena, & quem Ioannes Calderon typis excudit Cæsaraugustæ, omnium corruptissimus est, &c.*

VII. IN hac tanta sententiarum multiplicitate ne dicam confusione, in qua tot sunt sententiæ, quot capita, & vniuscuiusque gladius ad proximum suum vertitur, meum non est de cuiusque veritate, vel probabilitate aliquid statuere. Mihi sufficiat, primò ex hactenus dictis nondum constare de vero, ac legitimo autographo, vel saltem antiquo exemplo, ex quo quæ nunc præ manibus habentur, accepta feruntur: nam aliqui dicunt, extare in Bibliotheca Fuldensi: alij verò apud aliquem, qui illud ex eadem Bibliotheca sustulerit, vel sublatum alijs tradiderit. Secundò esse, qui asserant, historiam Maximi ab Hæreticis Magdeburgensibus vitiatam, quod etiam de historia F. Dextri fateri debent, cum sint vna & eadem historia per vnum inchoata, & per alterum continuata, vno etiam volumine contenta. Et reuera hæc nomina, monachus Augustinianus, Ordo D. Augustini, vel Augustinianus, vel Diui Benedicti, aut Religio D. Augustini, vetustis illis temporibus in vsu non erant, nec forsan reperietur ante annum 700. qui eiusmodi vsus fuerit. Est autem frequens modus loquendi apud Germanos, præsertim Historicos, vocare Canonicos D. Augustini monachos Augustinianos, vt apud Auentinum, Bruschium, Erasmum damnati nominis Hæreticos, ac etiam multos Catholicos videri potest. Tertiò Historiam Dextri, quæ Marquez vtitur, non integram historiam esse, verùm epitomen, seu abbreuiationem, & compendium quoddam auctum, vel immutatum, & multipliciter deprauatum: hinc enim sequitur, ex illa nullum certum argumentum ad Eremitici Ordinis antiquitatem probandam sumi posse. Quartò, ipsam quoque historiam Dextri, & Maximi per Ioannem Calderonem nuper editam pluribus modis vitiatam esse, itaut nec etiam ex illa certum argumentum sumi possit. Referam autem paucos errores de multis, quibus vndique illa scatet, ne me illi gratis imponere suspiceris.

IN Epistola, quæ sub nomine Eutrandi ad Regimundum præmittitur, fatetur autor se hunc libellum ex Bibliotheca Fuldensi acceptum Regimundo Episcopo transmisisse, post scriptam antidosim, siue antipodosim eidem Regimundo postea transmissam. At si Eutrandus idem esset cum Luitprando Diacono Ticinensi, vt Didacus Morillo in citata præfatione, Ioannes Marquez capite vndecimo, §. secundo, & alij passim fatentur, ille suam antipodosim non cum esset Diaconus Ticinensis, sed cum esset Episcopus Cremonensis, non cum exularet apud Fuldam, sed cum ex legatione Constantinopolitana rediret, non circà annum 860. sed 962. absoluit, vt illemet in Præfatione ad tertium librum eiusdem antidosis, & ex illo Baronius sub anno Christi 963. num. secundo notauit. Adde hunc autorem dicere, se à Bonito Archiepiscopo Toletano Subdiaconum ordinatum, qui fuit circa annum 860. vt Didacus Morillo fatetur in dicta Præfatione: & tamen Luitprandus Ticinensis in viuis agebat anno 962. vt ex Baronio habes, & eadem ferè Trithemius in Eutrando. VIII.

In Epistola, quæ præmittitur nomine ipsius Dextri ad Orosium, autor scribit, se illam historiam primitùs scripsisse Diuo Hieronymo, sed quia ad eius defuncti manus peruenire non potuit; eam multis in locis auctam Orosio nuncupasse: quod videtur parum veritati consentaneum, nam Dexter suam historiam absoluit circa annum 390. vt colligitur ex secunda Apologia Hieronymi ad Rufinum supra citata, vbi ait, se decennio antequam illam Apologiam scriberet, librum de Scriptoribus Ecclesiasticis Dextro rogante scripsisse: Apologiam verò circa annum 402. absoluit, vt probat Baronius sub eodem anno. Porrò in fine libri de Scriptoribus Ecclesiasticis meminit historiæ omnimodæ per eundem Dextrum compilatæ: cum autem ex sententia eiusdem Dextri Diuus Hieronymus sub anno 426. obierit, necesse erit, inter absolutam ab ipso Dextro historiam, & obitum Diui Hieronymi annos sex supra triginta intercessisse. Quis verò credat, tot annorum intercapedine illam ad manus Diui Hieronymi non deuenisse, aut Diuum Hieronymum opus tam præclarum à viro præclarissimo, & sui amantissimo sibi nuncupatum, non quæsiuisse, aut certè ipsum Dextrum omni stu-

dio non egisse, vt idem opus ad manus D. Hieronymi veniret? Dicetur, Dextrum suam historiam multis annis postea scripsisse, Diuum autem Hieronymum illam in Catalogo virorum Illustrium, non quo tempore librum scripsit, sed longe postea addidisse. Verùm hæc quoque responsio probabilis non videtur, quia ipse Hieronymus post Dextrum alios recensuit, Amphilochium scilicet Iconij Episcopum, & Sophronium, qui laudes Bethleem scripsit: verùm Amphilochius teste Cardinali Bellarmino in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis librum de Spiritu sancto, cuius Hieronymus meminit, circa annum 380. scripsit: fuit enim Sanctorum Gregorij Nazianzeni, & Basilij Magni coætaneus, & amicissimus, vt ex Baronio tom. 4. annalium habemus. In eadem quoque epistola fatetur illius autor quando illud opus Orosio nuncupauit cucurrisse annum Christi 430. At in fine suæ historiæ Dexter scribit, quando illam absoluit, cucurrisse annum 440. vt videre potes. Ergo alius est autor Epistolæ: alius autor libri.

IX. IN progressu historiæ autor scribit: *Sub anno Christi 27. sancta Petronilla annorum decem floret, sancti Petri Apostoli filia, ex matrimonio*, quod Diuus Augustinus libro contra Adimantum capite decimoseptimo, & Baronius sub anno Christi 69. num. 33. reijciunt, & meritò, qui enim hi flores, erant quibus illa puella tunc decennis floreret?

Sub anno trigesimoseptimo dicit Iacobum Zebedæi autorem Epistolæ Canonicæ fuisse, quod falsum ab omnibus putatur, & contra traditionem Ecclesiæ Romanæ, quæ in festo Sancti Iacobi Minoris prima die Maij iubet poni in officio initium dictæ Epistolæ: quia putat eam ab ipso Apostolo, non à Iacobo Zebedæi scriptam. ibidem pro duodecim tribubus, quæ erant in dispersione, quibus Iacobus epistolam dirigit, vult intelligendos esse Iudæos tunc in Hispanijs commorantes, quod commentum ad illos solos restrictum; ad quos autor restringere videtur, est aperte contra Sacram Scripturam 4. lib. Regum. Sub eodem anno dicit Iudæos, qui erant Ierosolimis, literis datis consensum Iudæorum, qui in Hispanijs erant in mortem Domini, & Saluatoris Nostri IESV CHRISTI. quæsiuisse, quod vanissimum esse commentum, & contra historiam Euangelicam euincitur ex Euangelio Ioannis capite vndecimo. Ibi enim inquit Euangelista, post Lazarum resuscitatum Iudæos concilium collegisse ad deliberandum, quid de illo homine fieri deberet: & tandem statuisse, illum perdere, quod cum decreuissent, non amplius consensum aliorum exquisierunt, neque præstolati sunt, sed mandatum ad illum capiendum dederunt, vt verba illa monstrant: *Dederunt autem Pontifices, & Pharisæi mandatum, vt si quis cognouerit, vbi sit, indicet, vt apprehendant eum.*

Sub anno trigesimo octauo ait: *Saulus post conuersionem peruenit Ierosolimam*: quod falsum esse euincitur ex eodem Paulo ad Galathas primo scribente de sua conuersione. *Cum autem placuit ei, qui me segregauit ab vtero matris meæ, & vocauit per gratiam suam, vt reuelaret filium suum in me, vt euangelizarem illum in Gentibus, continuo non acquieui carni, & sanguini, neque veni Ierosolimam ad antecessores meos Apostolos: sed abij in Arabiam, & iterum reuersus sum Damascum, deinde post annos tres veni Ierosolimam.* Dices, licet non iuerit Ierosolimam tunc, iuit postea, quod ad historiam verificandam sufficere videtur. Respondeo, non sufficere, primò quia saltem falsò affirmat Paulum profectum Ierosolimam anno trigesimo octauo, vt patet, cum hoc contigerit tantum post annos tres, nimirum anno quadragesimo primo. Deinde autor Historiæ narrat ea, quæ Paulus gessit statim post conuersionem eodem anno trigesimo octauo, non quæ gessit postea successu temporis, alioqui cur non dixit illum profectum Antiochiam, Ephesum, Corinthum, Romam, & in Hispanias, quandoquidem successu temporis hæc omnia loca vidit?

Sub anno octuagesimo sexto Pontificatum Lini successoris Diui Petri, vsque ad illud tempus perducit, quod ita falsum est, vt opus non sit illius falsitatem probare. Item sub anno 136. dicit, Policarpum illo anno iuisse Romam sub Aniceto, cum Anicetus ante annum 167. Pontifex renuntiatus non fuerit, sed vt alios multos errores circa annorum computum illi donemus.

Sub anno 384. inquit, Iginium Episcopum Cordubensem relegatum in Insulam Leronem in Gallijs. Lege historiam S. Honorati primi fundatoris monasterij Lirinensis, cuius meminit Baronius to. 5. sub anno 445. nu. 20. videbis ante aduentum S. Honorati, qui multo post annum 384. accidit, insulam illam prorsus inhabitabilem fuisse, vtpote à serpentibus obsessam, quas Sanctus diuino miraculo fugauit.

Sub anno 396. dicit, Paulinum Nolanum Barchinonæ à Lampio Episcopo ordinatum. Vide epistolam Paulini ad Alipium, quæ est in ordine 35. inter epistolas Augustini, & inuenies, Paulinum à Lampio ordinatum iam in Italiam redijsse, & inter D. Ambrosij Mediolanensis Episcopi presbyteros numeratum fuisse, antequam Alipius cum Augustino Mediolani baptismum suscepisset, vt supra notatum fuit, quod solùm sufficit ad autoris imposturam retegendam, qui nullo modo esse potuit Dexter Paciani filius; quomodo enim historicus tam præclarus circa res suorum temporum, & quæ domi suæ, vt sic dixerim, factæ fuerant, & circa personam adeo conspicuam, qualis erat Paulinus, acciderant, tam oscitanter, tam segniter, ac tam turpiter errare potuisset? Verùm suspicor hoc alicuius additamentum esse eorum,

qui

qui Paulinum Nolanum inter Augustinianos Eremitas recensentes, illum post susceptum Eremiticum Augustini institutum in Hispanias profectum fuisse, ibiq; multa Eremitarum cœnobia exstruxisse, ac tandem à Lampio Barchinonensi Episcopo ordinatum affirmant, quæ quàm vana sint, inferius ostendemus.

X. Sub anno 400. inquit: *Paulus Orosius acceptis literis Episcoporum, & Canonibus ex Concilio Cæsaraugustano collectis, ad Episcopos Africanos ad quoddam Generale Concilium congregatos festinatò sese confert*. Verùm non meminit, se superius Orosij natalem sub anno 386. posuisse, vnde necesse fuerat, illum quando nomine Episcoporum Hispaniæ ad generale Concilium Africanum destinatus fingitur, annorum sexdecim extitisse, quod an illi fecissent, prudentes iudicent. Præter quod ex epistola 90. Augustini, & aliorum Episcoporum Concilij Carthaginensis ad Innocentium in principio, constat Paulum Orosium, quando missus est ad Concilium, presbyterum fuisse. Idem habetur ex epistola 102. ad Euodium, & notat Baronius sub anno 414. num. 12.

Sub anno 406. inquit, *Leporius Episcopus Vticensis in Betica, prius monachus ex familia S. Augustini mutat suam perditam priorem sententiam, admonitus a S. Augustino præceptore suo*. Quod præterquam est manifestum mendacium in historia, Leporius enim iste fuit Episcopus Vticensis in Africa, non in Betica, est etiam intolerabilis iniuria D. Augustino, & illius familiæ irrogata, ex qua, per Dei gratiam neque hæresiarchæ, neque hæretici saltem illo viuente prodierunt, qualis hic Leporius extitit, qui non solùm hæreticus Pelagianus, verùm etiam autor hæresis Nestorianæ fuit, vt statim ex probatis autoribus ostendemus.

In fine Chronici autor sub nomine Dextri ait: *Cum hæc scriberem, regnabat in Hispania Theorededus Rex, currebatq; eius annus xxij. Romæ* MCXCII. *Christi* CCCCXL. *Era*. CCCC. LXXVIII. *ætatis verò meæ 72. iam incipiente decrepita*. Omitto, autorem epistolæ sub nomine eiusdem Dextri dixisse, quod quando historiam absoluit, & Paulo Orosio nuncupauit, currebat annus 430. hic verò dicit, quod currebat annus 440. Nec potest error esse in impressione; si anno Christi 440. Dexter erat annorum 72. Ergo quando Theodosius senior illum Prætorio Orientis præfecit, non maioris ætatis esse poterat, quàm annorũ circiter viginti: nam D. Hieronymus librum de Viris illustribus ipsi Dextro nuncupauit, quem circa annum 390. absoluisse superius ostendimus: at tunc etiam idem Dexter suam omnimodam historiam absoluerat. Cæterum adolescentẽ ex ephebis nondum excedentem omnimodam historiam texuisse, & eam laudem sibi iam comparasse, vt inter illustres Scriptores Christianorum à D. Hieronymo censeretur, non facilè creditur, aut si illius ingenij viuacitati hoc concedatur, vix tamen creditu dignum est, Theodosium Imperatorem Præfecturam Prætorij Orientis illis temporibus, quibus potissimùm Imperium in partibus Orientalibus nutabat, adolescentulo concredere voluisse. Hæc circa Dextri historiam paucissima de multis sufficiat indicasse.

Caput quinquagesimumtertiũ.

Errata quædam, & Contradictiones in Additionibus Marci Maximi ad Dextri historiam deprehensæ indicantur. II

N On minus, immo multò magis deprauatæ, ac multis modis corruptæ inueniuntur Marci Maximi additiones ad supradictam Flauij L. Dextri historiam, quas idem Ioannes Calderon cum supradicta historia imprimendas curauit. Primò namq; sub anno 432. ait: *Sanctus Isidorus senior dedicat librum Allegoriarum Orosio Episcopo Legionis Septimę Geminæ in Hispania*. Cõtrarium habes apud Dextrum sub anno 432. dum inquit: *Scribit per hæc tempora Isidorus iunior Cordubensis Episcopus Allegoriarum librum Paulo Orosio Taraconensi*. Vide quæso, quomodo continuator historiæ cum ipsa historia continuata consonet: nam Dexter vocat Isidorum autorem Allegoriarũ iuniorem, Marcus Maximus seniorem, primus ait, librum Allegoriarum Paulo Orosio Taraconensi nuncupatum; secundus verò Orosio Episcopo Legionensi, & seniorem iuniore posteriorem facit. I.

Sub anno 439. dicit, obijsse illo anno F. Lucium Dextrum penè decrepitum: & tamen ex ipsa Dextri historia in fine currebat annus 440. quando autor illam scribebat, vt etiam in fine cap. præcedentis notauimus.

Sub anno 471. ait: *Paulus Orosius Taraconensis ciuis centenario maior, veniens ex Africa Carthagine Spartaria moritur*. Vide, quæ scribit Doctor sub anno 384. inuenies, Paulum Orosium eo anno natum. Incipe numerare ab illo anno vsque ad quadringentesimum septuagesimum primum, & inuenies non solùm annum centesimum non excessisse, secundum hoc computum, sed nec etiam octuagesimum octauum peruenisse.

Sub anno 473. & 474. ait: *Himmericus in Africa Vuandalorum Rex vexat Catholicos, eiusdẽ iussu Liberatus, Bonifacius Diaconus, Rusticus Subdiaconus, Septimus Maximus Monachi Augustiniani pro fide Catholica martyrium illustre moriendo pertulerunt*. Hæc tamen nomina, Monachus Augustinianus, vel ex ordine Augustiniano, vel Ordinis D. Augustini, quæ frequenter in his Dextri, & Marci Maximi assertis fragmentis inculcãtur, apud autores illorum temporum nusquam inueniuntur: sed à recentibus vel Magdeburgensibus, vel alijs partium studiosis de industria sunt addita.

Sub anno Christi 489. inquit: *Fulgentius oriundus Toleto, natus Telepta, parentibus tamen Hispanis ex ordine Senatorio ad Africam transmigrauit monachus, & postea Episcopus tantum Ruspensis, multa pro fide patitur.* Rectius puto scripsisset, si vitam D. Fulgentij ab illius discipulo, & teste oculato exaratam legisset: nam in illa scribitur, Fulgentium Teleptæ, qui locus in Africa est, non in Hispania, natum ex parentibus, qui de numero Senatorum Carthaginensium, non Hispanorum erant, & in Africa monachum factum, non ad Africam monachum profectum.

II. Sub anno 514. *Vincentius*, inquit, *Abbas Legionensis ex ordine post D. Benedicti, quem accepit paulò antequam pateretur martyrium, floret. patitur verò sub Rechillane Rege Sueuo hæretico anno 546.* hæc clausula, ex ordine post D. Benedicti, quē accepit, paulò antequam pateretur, sine dubio ab aliquo studioso de industria posita fuit: nam nomen Ordinis S. Benedicti, tunc temporis in vsu nō erat, & fortè illius institutum Hispanorum regiones vsque ad annum 646. non penetrauerat, aut saltem nullo testimonio idoneo id probatur, & hoc omnino certum, D. Benedictum ante annum 525. vel circa, monachos non congregauisse, si sed qui verba ista addidit, scopulum præcauens, de industria posuit particulam illam, post, ne quis diceret D. Benedictum anno 514. nondum monachos instituisse, neque verò sic se putaus satis tutum, vt monachis D. Benedicti ante Vincentij obitū, suum institutum in Hispanias ferendi tempus aliquod permitteret, subdidit, Vincentium ordinem D. Benedicti accepisse, paulò antequam pateretur, nimirum circa annum 546.

Sub anno 531. inquit: *Turibius Palentinus Romæ à S. Benedicto accepit habitum*: & istud videtur commentum simile præcedenti: nam D. Benedictus nunquam Romæ post monachatum habitauit, neque illius monachi ante annum 567. Monasterium Romæ habuerunt. Erat autem tunc temporis D. Benedictus Sublaci, & cum suis monachis inter montes, quos vocabant Simbruinos latens.

Sub anno 634. inquit mortuum fuisse Gennadium Massiliensem scriptorem nobilem. Verum Gennadius sanctorum Prosperi, Hilarij, & Cassiani coætaneus fuisse videtur, paulò iunior, suosq; libros Gelasio Pontifici corrigendos obtulit, qui annis quadraginta in antea obierat.

Sub anno 562. dicit Regem Athanagildum monasterium Agaliense Ordinis S. Benedicti propè Toletanam vrbem fundasse, vbi constituit primum Abbatem Eupitemium ex Italia vocatum. Verùm idem autor in verbis sequentibus sui oblitus subiungit: *Athanagildus Rex dicitur Christianus, Catholicusq; fuisse secretò.* Si autem solùm secretò Catholicus erat, certè apparenter saltem hæreticus Arrianus, vel Paganus, quis autem suadeat Regem, qui publicè, vel Arrianismum, vel Paganismum profitebatur, monasteria monachis Catholicis extruxisse, & ad illa regenda pro monachis D. Benedicti Romam vsque misisse?

Sub eodem anno dicit, monasterium Sislæ Toleti S. Augustini ab eodem Athanagildo ædificatum. Quod assertum eandem difficultatem patitur, præter quod alia exempla, quæ per Hispanias feruntur, huius monasterij fundationem in annum 424. rejiciunt. Adde quod monasterium Sislæ teste Iuliano Toletano non S. Augustini, sed S. Mariæ nuncupabatur: fuisse etiam manifestè hæreticū Arrianum supradictum Regem Athanagildum, adnotauit Baronius ex Tudetano tom. 7. sub anno 567. num. 17.

Sub anno 568. inquit: *Ego M. Maximus, qui hæc scribo, vixi multos dies in æde S. Mariæ de Columna, a B. Iacobo Zebedæi filio ædificata, sub Regula S. Benedicti propeq; erat monasterium Benedictinorum constitutum.* Hoc quod dicit, prorsus falsum est, nam Ecclesia Diuæ Mariæ de Pilari Cathedralis Cæsaraugustana tunc erat, semperq; Clericorum non autem aliquando monachorum, siue Benedictinorum, siue alterius Ordinis fuit, nisi æquiuocatio in verbis lateat, vt pro monacho Regularem clericum intelligere velis: quippe quia in illa Ecclesia institutum clericorum Canonicorum communiter, & regulariter viuentium à Sanctissimis Apostolis plantatum in hunc vsque diem, Deo protegente, perseuerat, quod fortassis de nulla alia Ecclesia dici poterit, verùm de antiquissima præcelsæ Genitricis Dei MARIAE Ecclesia de Pilari nuncupata, deq; illius dignitate, & præeminentijs lib. 2. data opera, & diffusè dicendum erit. Nec omittendum quod scribit, *propeq; erat monasteriū monachorum Benedictinorum*, quod præterquam phrasis illa, Benedictinorum, recens esse monstrat, nescio quid antiquitatis redolet illius monasterij Benedictinorum, quasi illud, quo tempore Maximus hæc scribebat, non amplius extaret, sed iam solo æquatum esset, cum tamen eo tempore monasteria Benedictinorum in Hispanijs vix pullulare inciperent.

Sub anno 575. scribit: *Sanctus Donatus, qui Regulam Eremitarum S. Augustini locupletiorem, mitioremq; in Hispaniam primus inuexit, & in agro Setabitano monasterium Seruitanorum construxit, vt verborum meritis, & miraculis abundè nobilitatus, gloriosus migrauit ad Dominum, colitur q; Kalendis Nouembris.* Stolidum sanè cōmentum, quæ enim est hæc Regula Eremitica D. Augustini? nam communis iam est omnium consensus, B. Augustinum vnicam tantum Regulam scripsisse, de qua superius diximus: Hæc autem Regula vt Eremitis accommodetur, non mitigatione egebat, cum sit omnium latissima, vt vel etiam Sacri Canones aduertunt, cap. Quod Dei timorem. de statu Monachorum, sed maxima restrictione. Diuus Ildephonsus Toletanus Archiepiscopus de Donato loquens, inquit: *Donatus professione, & opere monachus, cuiusdam Eremitæ fertur in Africa fuisse discipulus.* Mariana lib. 5. de rebus Hispaniæ, & alij de aduentu S. Donati in Hispaniam, deq; illius mona- III.

monachatu plura scripserunt: verùm de Eremitica Augustini regula nihil prorsus: sed vt mendum autoris agnoscas, vide illum infra sub anno 590. Abbatem Seruitanum inter monachos Benedictinenses referentem.

Sub anno 590. inquit: *Marcus Maximus Abbas priùs Benedictinus sanctarum Massarum Cæsaraugustæ, tunc Archidiaconus Cæsaraugustanus.* quod etiam dixerat supra sub anno 587. quod nō videtur verum. Primò, quia non consueuerunt monachi in Archidiaconos Ecclesiarum Cathedralium assumi. Secundò, quia nomen Benedictinorum tunc temporis in vsu non erat, sed qui hæc addidit, consequenter locutus est, vt Ecclesiam Beatæ Mariæ de Pilari monachis D. Benedicti vendicaret.

Sub anno 606. inquit: *Machumetus homo impius, & flagitiosus grassatur per Hispaniam,* hoc luculentum est mendaciū: nam Machumetus nunquam Hispanias vidit, vt plus notum est, quā quod probatione indigeat: & licet Saraceni sub an. 675. Hispanias aggressi fuerint: tamen non ante annum 713. illas ingressi fuerunt, vt ex Tudirano, & aliis autoribus fide dignis probat Baronius tom. 8. sub anno 675. num. 8. & sub anno 713. num. 22. & sequentibus.

Tandem cum ad hæc fragmenta Dextri, & Marci Maximi verificanda, qui illa imprimenda curauit, testimonio Eutrandi siue Luitprandi Ticinensis potissimum nitatur, cuius idcirco epistolam ipsis fragmentis præmisit, cumq; in dicta epistola idē Eutrandus fateatur, se cum eisdem fragmentis continuationem historiæ vsque ad annum 922. deductam Episcopo Regimundo transmisisse, quid causæ fuit, quod ipsam continuationē cum dictis fragmentis non impressit, sed illa veluti spuria reiecta, Braulionis & Helecæ additiones substituit? hoc enim videtur aliud nihil, nisi ipsi Eutrando, & consequenter toti historiæ omnem fidem prorsus ablegare.

Caput quinquagesimūquartū.

Argumenta secundi generis afferuntur. SS. Fulgentium Ruspensem, Gaudiosum Bittinensem, Agnellum Parthenopæum, & Hilarium Arelatensem Eremitas Augustinenses nunquā fuisse monstratur.

I. DIs itaque de Lucij dextri, & Marci Maximi fragmentis prænotatis, difficile non erit argumenta ad secundum genus spectantia dissoluere, quotum omnes vires in dictorum fragmentorum autoritate potissimum locantur. Sumuntur eiusmodi argumenta ex quibusdam antiquis, & sanctissimis viris, quos Ioannes Marquez cap. 10. 11. & 12. & 15. §. 4. & 5. & alij quidam, Eremitici Ordinis Professores fuisse affirmant, & probare nituntur. Hi sunt primus B. Fulgentius Episcopus Ruspensis, secundus, Gaudiosus Episcopus Bittinensis: tertius, Agnellus Neapolitanus: quartus, Hilarius Arelatensis: quintus, Profuturus Episcopus Bracarensis: sextus, Paulus Orosius Hispanus: septimus, Leporius Episcopus Vticensis: octauus, Paulinus Episcopus Nolanus: nonus Arthnagus Monachus Toletanus: decimus, Ertinodus item monachus Toletanus: vndecimus, Ferdinandus Episcopus Carthaginis Spartariæ, & Archiepiscopus Toletanus: duodecimus, Donatus Abbas fundator monasterij Seruitani: tertiusdecimus, Eutropius Episcopus Valentianus: decimusquartus, Licinianus Episcopus Carthaginis Spartariæ & martyr: decimusquintus, Nuntus Abbas monasterij Meridæ: decimussextus, Patritius Hyberniæ Apostolus: decimusseptimus, S. Germanus Episcopus in Gallijs: decimusoctauus, S. Columba S. Columbani Magister. Addit Marquez sanctum Gallum inter Heluetios Abbatem, & quosdam alios, qui apud illum in locis allegatis videri possunt. De quibus omnibus sigillatim dicendum erit, & ostendendum, nullum illorum Eremitam Augustinensem, ne per somnium quidem extitisse, quod per singulos discurrentibus euidentissimè patebit.

PRimus igitur, quem ad Eremitici Ordinis antiquitatem probandam obijciunt, est D. Fulgentius Episcopus Ruspensis; illum enim B. Augustini discipulum, & instituti Augustiniani professorem fuisse, conceptis verbis dicit Cardinalis Baronius tom. 6. sub anno 504. nu. 33. & 34. & ante illum Ioannes Molanus lib. 1. de Canonicis cap. 8. Cæterum B. Fulgentium professione non clericum, sed monachum fuisse, satis apertè indicat autor Anonimus, qui illius vitam scribit, vt etiam Baronius loco supra cit. notauit. II.

Respondeo, decipi, salua reuerentia, Baronium, aut quicunque illi sunt, qui affirment, Beatum Fulgentium vel Augustini discipulum fuisse, vel D. Augustini institutum coluisse, quod Augustini discipulus non fuerit, nec esse potuerit, probatione non eget: nam ex ipsomet Baronio Augustini obitus incidit in annum 430. Fulgentij verò in annum 529. nonaginta nouem annis post obitum ipsius D. Augustini. Quod autem D. Augustini institutum non tenuerit, ostenditur ex delatione habitus, ex qua demonstratiuum argumentum sumitur, licet à posteriori, ad instituta Regularium dignoscendā, & distinguenda: habitus enim D. Fulgentij ab habitu D. Augustini adeo distitit, vt vix aciculam communem haberent, vt patet, si ea conferas, quæ de Augustini habitu scribunt, tum ipse Augustinus sermo 2. de communi vita Clericorum, tum Possidius cap. 22. cum ijs, quæ de habitu D. Fulgentij tradit autor vitæ illius anonimus cap. 18. Beatus enim Augustinus tunica linea, & birro cæteris clericis communibus vtebatur, vestesq; illius, & lectualia,

lia, vt non erant nitida nimium, nec abiecta plurimum. Verùm Fulgentij habitus erat vnica, eaq; vilissima tunica, cingulo pelliceo succincta, quod nec etiam dormiturus soluebat, qua veste siue per æstatem, siue per hyemem vtens, sic studio humilitatis ambitionem vestium corporalium fugiebat, vt nec Orario sicut cœteri Episcopi vteretur, nec vltima calceamenta Clericorum acciperet, nec caligis in hyeme, nec caligulis per æstatem vteretur. Vide obsecro, quam conuenientiam Fulgentij habitus, cum habitu D. Augustini habuerit: Augustinus fatetur ne calceamenta quidem, nisi cœteris clericis communia velle accipere: Fulgentius verò nec ipsa quidem calceamenta clericorum accipere volebat. Augustinus sua calceamenta, & lectualia, nec nitida nimiū, sed nec abiecta plurimū accipere volebat: Fulgentius vna vilissima tunica per hyemem, & æstatem vtebatur, quam nec soluebat dormiturus. Augustinus præcipiebat vestes lauari, in commune seruari, deponi & reddi: Fulgentius, quam semel vestem induebat, nunquam amplius exuebat, nec lauabat, siue per hyemem, siue per æstatem, quippe qui vnicam habebat. Augustinus Ciuitatem, Fulgentius solitudines incolebat, & tamen cum toto cœlo Augustini, & Fulgentij habitus distaret, audent viri docti, & graues sine ratione, sine autoritate asserere, B. Fulgentium D. Augustini institutum tenuisse, & Regularem habitum gestasse. fuit ergo D. Fulgentius Augustini discipulus, quia illius doctrinam secutus, illius studium, & zelum in Fide Catholica propaganda, & contra hæreticos tuenda æmulatus, strenuissimam operam nauauit, pro qua exilia, carceres, & verbera perpessus est. fuit etiam Augustini discipulus imitatione, quod vt ille, sic iste vitæ regularis institutum coluit: potuit etiam Augustini Regulam sibi, & suis Monachis seruandam sumpsisse, etsi de hoc nullo authentico documento nobis constet. Verùm quod B. Augustini discipulus fuerit, vel quod modus vitæ Regularis, quem tenuit, à B. Augustino fuerit institutus, hoc ego constanter nego.

Dices si modus vitæ Regularis, quem Fulgentius tenebat, à B. Augustino institutus non est, quis illius autor extitit? Respondeo illius vitæ Monasticæ, quam B. Fulgentius primitùs coluit, Sanctum Faustum Episcopum autorem extitisse, vt autor vitæ eiusdem D. Fulgentij cap. 4. fatetur: *Fuit autem tunc temporis Episcopus quidam laudabiliter prædicandus, nomine Faustus, qui pro fide Catholica non longè à Cathedra sua iussus fuerat relegari. De multis enim Sacerdotibus hoc Hunerici Tyranni persecutoris astuta malignitas ordinauerat, vt iuxta propriam patriam peregrinationis incommodum sustinentes, ad negandum Deum facilè flecterentur. in eodem proinde loco, vbi relegatus tenebatur, monasterium sibi construxerat, in quo spiritaliter viuens, apud omnes Christianos honorabilis habebatur. Ad hunc ergo S. Fulgentius, quippe vt notissimus, alacriter venit, eiq; votum sui cordis fideliter indicauit.* Vide alia si placet. Verùm est, B. Fausto è monasterio turbato ad aliud monasterium, cui Fœlix Abbas præerat, ex consensu eiusdem Episcopi transiuisse, ac demùm ipsum Fulgentium factum Episcopum propria autoritate alia monasteria instituisse: sed an eiusdem instituti cum priori, an alterius, non constat. hoc certum, illud D. Augustini institutum non fuisse. Sed ratio aduersarij debili fundamento nititur, quod nullus in Africa monasterium instituere potuerit, quod sub B. Augustini instituto non esset, quis enim alios Africæ Episcopos ipsi Augustino subegerat, aut sua potestate priuanerat, vt sicut ille, sic ipsi monasteria instituere non possent?

Secundus, quem producit cap. 10. in principio II. est S. Gaudiosus Episcopus Bittinensis, is enim cum cœteris Episcopis Africanis à Vuandalis exulare coactus, vt Victor Vticensis de persecutione Vandalica scribit, nauigio Neapolim applicuit, vbi monasterium extruxit, cui S. Agnellus Abbas fuit præfectus, vt constat ex Martyrologio Romano, & ex Annotationibus Cardinalis Baronij ad 28. Octobris, & 14. Decembris. Cum autem Gaudiosus Africanus esset, rationi, & veritati maximè consentaneum est, Eremitarum Augustinensium institutum erexisse, quod tunc per totam Africam notissimum, & celeberrimum extabat, præter quod aliud in partibus Africanis non cognoscebatur. Quod verò B. Gaudiosus Neapoli Monasterium erexerit, & Catholicos ex Africa profugos in eo collegerit, eiq; Monasterio B. Agnellum præfecerit, probat Baronius ex Victore Vticensi, Paulo Regio Vici Episcopo, & ex tabulis Ecclesiæ Neapolitanæ, quæ probatio militat etiam de B. Agnello, si enim ille à B. Gaudioso dicti Monasterij Abbas fuerit institutus, necessè est, illud vitæ genus, quod ibi Gaudiosus plantauerat, eum etiam tenuisse.

Respondeo, decipi Ioannem Marquez, & Ludouicum de Angelis ab eo ibi allegatum, ac etiam Cornelium Lancillottum lib. 2. cap. 18. & si qui sunt alij, qui affirment, aut S. Gaudiosum, aut Sanctum Agnellum Eremitas Augustinenses fuisse. De Sancto Gaudioso constat, illum Episcopum Bittinensem in Africa fuisse, & ex Africa cum alijs multis Episcopis, & clericis ab Hæreticis pulsum diuino miraculo Neapolim delatum, ibi propè Ciuitatem monasterium erexisse, ac in eo clericos profugos collegisse. Id Victor Vticensis, id Baronius tum in Martyrologio ad 28. Octobris, tum in annalibus tom. 5. sub anno 439. num. 31. id tandem tabulæ Sacrosanctæ Neapolitanæ Ecclesiæ consensu vnanimi fatentur. At fratrem Eremitam Augustinensem fuisse, vel monasterium fratribus Augustinensibus fundauisse, ignoscant veritati, est assertio ab omni specie veritatis, tam longè distans, vt cum multa diligentia, & pari labore apud omnes quotquot reperiri potuerunt Sapientes, & historiarum periti, inquisitio facta fuerit, præter admirationem aliud nihil inuenire potuerim, nec puto quod alij inuenient.

Quod

IV. QVod ad B. Agnellum attinet, fateor Paulum Regium, qui Card. Baronio erroris autor est, in vita huius Sancti scribere, B. Gaudiosũ cũ propè Neapolim Monasterium erexisset, audita sanctitatis illius fama, cum suis socijs illum eius Ecclesiæ, licèt inuitum, Abbatem constituisse, eũq; sic electum in humilitate profunda, cœterisq; virtutum exercitijs magis in dies profecisse, ac demũ B. Gaudioso prius vita functo, ipsum quoque cum ad annum ætatis 61. peruenisset, beato fine quieuisse, die festo S. Luciæ Virginis nimirum 13. Decembris ann. 576. cuius autoris mentem secutus Baronius in notis ad Martyrologium sub die 28. Octobris hæc habet: *In actis S. Agnelli hac de Sancto Gaudioso leguntur. Agnellus Abbas electus in monasterio, quod B. Gaudiosus cognomento Septimius Cecilius Sanctæ Bittinensis Ecclesiæ Pontifex in Africa condere studuit in hac Ciuitate Parthenopæa, eo tempore, quo ex Africa partibus aduenit cum Sancto Quodnultdeo, & cæteris Præsulibus fugiens persecutionem Vuandalorum, &c. Perseuerat solemnis cultus Neapoli, vbi in eius Ecclesia decenti honore sacra eius pignora asseruantur. Claruit circa annum Domini 440. ea enim persecutio in Africa conflata est, Theodosio XVII. & Festo Coss. anno Domini 439.* Verùm hanc Pauli Regij narrationē falsam esse, conuincitur ex annorum supputatione: nam B. Gaudiosus Neapolim delatus est anno Christi 440. sed B. Agnellus eodem Paulo Regio tradente obijt anno Christi 576. cum esset ætatis annorum 61. aut secundum Baronium in Martyrologio die 14. Decemb. sub Gregorio Papa huius nominis I. & Mauritio Imperatore. Nulla igitur probabilitate dici potest, B. Agnellum cum Sancto Gaudioso, & cæteris Catholicis ex Africa profugis Neapolim venisse, aut à Beato Gaudioso Monasterij à se instituti Abbatem constitutum fuisse. Ob hanc rationem, quę nisi diuinum miraculum supponamus, videlicet Beatum Agnellum annos quinquaginta supra centum, & amplius vixisse, vnum ex tribus dicendum videtur, aut Beatum Agnellum, qui cum Sanctis Gaudioso, Quodnultdeo & cæteris Catholicis ex Africa Neapolim applicuit, & quem Gaudiosus Monasterio à se exstructo Abbatem præfecit, illum non fuisse, cuius Paulus Regius, & Baronius vitam scripserunt, illius obitum in annum 576. reijcientes, sed aliquem ex Beati Augustini discipulis, cuius solum Ioannem de Nigraualle Apostolicum Bibliothecarium in Epilogo Chronicarum t 3. cap. 18. meminisse reperi, dum Sanctos Ordinis Canonicorum Regularium numerat, aut è contrario Gaudiosum, qui B. Agnellum Abbatem instituit, non illum esse, qui tempore persecutionis Vuandalicæ ex Africa pulsus, Neapolim appulit, sed alium Salernitanæ Ecclesiæ Episcopum, cuius festum die 26. Octobris celebratur, sub quo die notauit Baronius in Martyrologio, propter nominum identitatem, quæ sunt vnius, alij tributa esse, & vnum ex duobus effectum Aut tandem si Agnellus Monasterio à B. Gaudioso exstructo Abbas præfuit, non ab ipso Gaudioso, sed longè post illius decessum, ei monasterio præfectum. Hæc autem adnotare volui potius ad Pauli Regij historiam corrigendam, quàm ad rationem soluendam: quia vtcunque res se habuerit, absolutè nego, aut Beatum Agnellum Eremitam Augustinensem, aut Monasterium à Beato Gaudioso institutum, Ordinis Eremitarum Augustinensium fuisse, quorum institutum octingentis propè annis antecessit. fateor tamen B. Agnellum antequam vitæ Regularis institutum in eo Monasterio tenuisset, solitariam vitam duxisse: sed aliud est ab eo, de quo nunc disputamus. Scripsit nuper huius Sancti vitam R. P. Cæsar Franciottus sacerdos ex Congregatione B. Virginis Lucensi, in libro, quē de miraculosis imaginibus, & vitis Sanctorum in Ciuitate Lucensi existentium edidit, ann. 1613. At de instituto Eremitarum Augustinensium nihil prorsus.

NVnc ad Hilarium Arelatensem veniamus, V. quem Marquez dict. cap. 10. §. 10. & Beati Augustini discipulum, & instituti Eremitici professorem fuisse contendit. nam quod fuerit Augustini discipulus, illa eius epistola ad Augustinum indicat, quæ libris illius de Prædestinatione Sanctorum, & de Bono Perseuerantiæ præmittitur. Quod autem vitam Eremiticam idem Hilarius professus fuerit multipliciter probari potest. primò per D. Prosperum, qui id testatur in 2. lib. de Vita contemplatiua cap. 9. Secundò per D. Eucherium Episcopum Lugdunensem in epistola ad Valerianum de eodem Hilario scribentem: *Hilarius nuper, & de Italia antistes Petronius, ambo ab illa plenissima, vt aiunt, mundanæ potestatis Sede, vnus in Religionis, alius in Sacerdotij nomen ascendit.* Tertiò ex Isidoro de viris illustribus in Eucherio scribente *Eucherius Franciæ Episcopus elegans sententijs, ornatus in verbis, edidit ad Hilarium Arelatensem Antistitem Eremi deserta petentem vnum opusculum de laude eiusdem Eremi luculentissimum, & dulci sermone dictatum, &c.*

Fateor Beatum Hilarium Augustini discipulum, & filium, & amicum charissimum fuisse, fateor etiam Eremi deserta petiuisse, & monasticam vitam egisse in monasterio Lirinensi sub Honorato Abbate, postea Episcopo Arelatensi. At vel Eremitam Augustinensem fuisse, vel institutum Eremiticum ab Augustino profectum ad Insulam Lirinensem cum Honorato detulisse, falsa esse contendo. Primus enim Lirinensis monasterij fundator fuit S. Honoratus, qui à S. Caprasio monachus factus, stirpis Senatoriæ cum esset, vanæ laudis fugiendæ ergò, versus Orientē perrexit, vnde post multos annos Deo volente in patriam regressus, Leũtio Episcopo suadente ad Leronem Insulam Serpentibus plenam se contulit, ibique Serpentibus fugatis Ecclesiam, & Monasterium nō sub Augustini Regula, sed sub instituto, quod vel à Caprasio, vel in Oriēte didicerat, fundauit illuc B. Hilarium Arelatensē non quidem Eremitam Augustinensem, vt Marquez

quem ait, sed laicum, clariùs secularem ante illud tempus existentem duxit, ac primus Monachum fecit. Vide verba, quæ de Sanctis Honorato, & Hilario, & Monasterio Lirinēsi per eos fundato, necnon de conuersione Sancti Hilarij ex statu vitæ sæcularis ad vitam monasticam per Sanctum Honoratum, scribit Baronius tom. 6. sub ann. 445. nu. 20. & videbis etiam falsitatis ea omnia conuinci, quæ Marquez cap. 10. §. 1. & cap. 15. §. 4. de B. Hilario, & de fundatione Monasterij Lirinensis sub Regula D. Augustini scribit: *Cæterum*, inquit, *quod ad S. Honorati genus, & patriam pertinet, ex Senatoria illustri familia, eademq; Consulatus dignitate aucta ortum idem tradit* Hilarius, *fuisseq; patria Arelatensem non obscurè significat, dum ait, ipsum Duce Sancto Caprasio sene conuersum in monachum, germanumq; nactum comitem Venantium nomine vitandæ gratia humanæ laudis, iter arripuisse Orientem versus, nauigioq; peruenisse in Achaiam, vbi defuncto eodem ipse fratre Venantio ipsum Honoratū cum suis haud leuiter ægrotantem, iussisse consilium patriam repetendi, & licèt qua patria fuerit, expressè non nominet, tamen Arelatum significat, dum autor ipse* Hilarius *pro concione alloquens suos Arelatenses illis planè verbis insinuat, vbi ait, hinc iam vobis* Honoratum *vestrum Christus reducit, & occulta manu salubritatem regressus sui temperat, &c. Quem ergo ad suos Arelatenses reductum, atque regressum tradit, sanè inde recessisse significat. Redeuntem verò primum omnium consilio Leontij Forojuliensis proximè degentis Episcopi incoluisse Insulam Lerinensem à Serpentibus obsessam, illicq; cedentibus illis, Ecclesiam, & Monasterium erexisse, excepisseq; a seculo profugos ad vitam monasticam excolendam docet. Sed & Arelatum cum rediisset, se conuersum à vita seculari ab eodem Honorato, idem qui ea scribit, affirmat* Hilarius: *nam ait, tūc primum illam patriam, quam fugiendam dudum crediderat, agnouit, educit me secum suam prædam, gaudet, triumphat, exultatq;* Hæc aduertere, & notare debuerat Marquez, qui ad fucum faciendum pro Hilarij monachatu testimonium Baronij dicto cap. decimo, §. 1. allegauit. De monasterio Liriensi, & de instituto Monachorum, qui ibidem temporibus D. Hilarij degebant, dabit opera scribit Syluester Maurolicus lib. 1. suæ historiæ omnium Religionum, vbi ex antiquis autoribus multa colligit, quæ videri possunt.

Caput quinquagesimūquintū.

Probatur, Profuturum Episcopum, Paulum Orosium, Leporium Vticensem, & Paulinum Nolanum Augustinenses Eremitas nunquam extitisse.

QVinto loco producit Ioannes Marquez dicto cap. 10. §. 2. Profuturum Archiepiscopum Bracarensem, ac exinde in sequentibus, §. 3. 4. & 5. Paulum Orosium Hispanum, Leporium Episcopum Vticensem, & Paulinum Episcopum Nolanum, quos Eremitas Augustinenses fuisse, ostendere se arbitratur, & sanè quòd ad Profuturum spectat, constat, illum B. Augustini discipulum fuisse ex epistola 10. D. Augustini ad Hieronymum, & ex epistola D. Augustini ad Profuturum, quæ est inter epistolas Augustini nu. 149. Quod autem fuerit frater Eremita, non Clericus Canonicus, probat, quia tenuit Augustinianum institutum, antequam B. Augustinus esset Episcopus, quando adhuc erat presbyter in monasterio in horto Valerij instituto: nam Clericos Canonicos nonnisi factus Episcopus instituit. Addit verò, hunc Profuturum Augustini alumnum Archiepiscopum Bracarensem fuisse in Hispanijs, testimonio Iuliani Archipresbyteri Toletani vsus, qui in suis Chronicis Hispaniarum scribit. *Anno 398. Profuturus Presbyter Africa venit in Hispaniam, & ob egregias virtutes, & mentis sanctitatem succedit Paterno in Sede Bracarensi.* Quod quomodo acciderit, sic declarat, cum Beatus Augustinus, S. Hieronymo literas quasdam adhuc presbyter per ipsum Profuturum ferendas destinasset, iussit vt priùs in Hispanias ad Concilium Toletanum contra Priscillianistas celebrādum sese conferret: ac exinde in Palestinam ad D. Hieronymum cum dictis literis transiret. Eadem ratione vtitur ad suadendam Eremiticen Pauli Orosij: quia constat illum multo tempore cum B. Augustino in Africa degisse sub illius disciplina, vt graues autores tradunt, Flauius Dexter, Martinus Polonus, Vasæus, Cardinalis Bellarminus, Sabellicus, & alij: & colligitur ex epistola 28. Diui Augustini, & ex procemio librorum eiusdem Orosij de Ormesta mundi, quos Augustino iubente editos eidem nuncupauit. De Leporio verò Episcopo Vticensi Dexter Paciani Filius autor grauissimus, & à Diuo Hieronymo probatus sic scribit: *Anno ab Vrbe condita 1157. à Christi Natiuitate 406. Leporius Episcopus Vticensis in Betica prius monachus ex familia S. August. mutat perditam suā priorem sententiā, admonitus à S. Augustino præceptore suo.* Tandem quòd ad Paulinum Nolanum spectat, probabile admodum est, illum Eremitam instituti Augustiniani professorem fuisse. Primò quia constat, illū B. Augustini discipulum fuisse, in cuius amicitiam venerat median-

mediante Alipio ex epistolis 31. 33. & 35. inter epistolas Augustini. Secundò, quia certum est, illum professione monachum fuisse, quod institutum vel Alipio, vel Augustino suadente suscepir. Tertiò, quia constar, illum iubente Augustino in Hispanias transiuisse, & ibi à Lampio Barchinonensi Episcopo presbyterū fuisse ordinatum, & in illis Regionibus monasteria sui Ordinis instituisse, vt colligitur ex Baronio tom. 4. sub anno 394. & expresse tradunt Elias Venetus in Annotationibus ad epistolam sextam ipsius Paulini, & Vasæus in Historia Hispan. ex traditione Petri Criniti. Quartò, quia constat, Paulinum ob ingens desiderium Augustinum videndi in Africam traiecisse, ex Augustino lib. 1. de Ciuit. cap. 10. & ex epistola 249. Quintò, quia cum idem Paulinus secundò captiuus pro filio viduæ redimendo in Africam transisset, à Regis genero interrogatus, quid artis nouisset: Respondit scire se hortum excolere, ae in eo se exercitio occupauit, prioris sui instituti, & pristini exercitij memor, quod sub Diuo Augustino in illo primo monasterio in horto Valerij, extructo tenuerat. Hæc Marquez loco citato, quæ per multas paginas amplificauit.

II. Respondeo, hûc autorem multa falsa pro veris supponere: multa etiam falsa pro veris de suo addere, quæ manifestè indicant, illum in historijs, de quibus agitur, parum versatum.

Primò namque falsum est, quod pro fundamento supponit. Religiosos cum Augustino presbytero degentes eremitas fuisse, de qua re satis supra, nec plura addenda.

Secundò falsum est, quod de Profuturo scribit, Profuturum, qui de familia B. Aug. extitir, cuiusq; ipse Aug. in epist. 10. & 149. meminit Archiep. Bracharensem fuisse. nam siue ille, quem Iulianus, & alij inter Archiepiscopos Bracharenses referunt, post depositionem Paterni ordinatum, presbyter Africanus fuerit, ac etiam ex familia D. August. siue non, hoc certum, non fuisse illum, cuius Aug. meminit in dictis epistolis, & quem D. Hieronymo nuntium destinauit. nam iste ab Augustino Hieronymo destinatus, quem ille alterum se in epist. 149 vocauit, in Africa Episcopus erat sub primatu, siue Archiepiscopatu Numidiæ, propeq; Ciuitates Constantinam, & Calamam, vt apertè colligitur ex dicta epist. 149. in qua Augustinus ipsi Profuturo de morte Megalij Numidiæ Primatis scribit, rogans illum, vt indicet, an alium successorem primatus illius inuenerit. Fuisse namque Megalium Numidiæ Primatem, & Calamæ Episcopum, testatur Possidius in vita Augustini cap. 8. Rursus commendat ipsi Profuturo Victorem Constantinam proficiscentem, iubetq; vt redeuntem moneat per Calamam transire, quas ciuitates omnes in Numidia extitisse, probatione non indiget. tandem fatetur August. se in itinere ipsum Profututum nuper allocutum: *Si recolis*, inquit, *quid mecum nuper in itinere quodam locutus sis*. quod esse non potuisset, si Profuturus in Brachara Episc. tūc fuisset.

Tertiò, falsum est, quod Marquez etiam ait: quando Augustinus Profuturum D. Hieronymo cū literis destinauit, iussisse, vt per Hispaniam transiens se ad Concilium Toletanum transferret, nam Concilium primum Toletanum non nisi anno 400 celebratum fuit ex historia Conciliorum, aut anno 398. vt ipse Marquez fatetur. At Profuturus ante annum 394. Hieronymo fuit destinatus: nam destinatus est ab illo adhuc existente presbytero, vt habes ex epistola decima citata: Verùm August. anno Christi 394. Episcopus est ordinatus. Ergo Profuturus sex saltem annis ante Concilium Toletanum ipsi Hieronymo fuerat cum dictis literis destinatus.

Quartò falsum est, quod air illum Toletano Concilio interfuisse, & pro Paterno Bracharensem Episcopum fuisse ordinatum, nam Profuturus, de quo Augustinus loquitur, eodem attestante in dicta epist. 10. dum proficisci ad Hieronymum disponebat, continuo Episcopatus sarcina detentus in breui defunctus est. Omitto Baronium tomo 5. sub anno 405. num. 43. dicentem, primum Conc. Tolet. illo anno fuisse celebratū. Sed vt hæc omnia, quæ gratis ait, illi concederemus, vndenam haberet Profuturum Eremitam Augustinensem fuisse? Dicet ex prænomine fratris, quia Augustinus illum fratrem Profuturum vocat, sed iste nimis fœcundus modus est fratres Eremitas Augustinenses procreandi. Vide quæ diximus capite 10. & capite 39.

Quintò, falsum est, quod pari probabilitate, & rationum soliditate de Paulo Orosio sibi persuadet. Nam Paulus Orosius non antequam sacerdos ordinatus esset, ad Augustinum profectus est, vt constat ex epist. Augustini, & aliorum Episcoporum Concilij Carthaginensis ad Innocentium primum, quæ est in ordine 90. & ex epistola 102. ad Euodium, & notat Baronius sub anno 414. numero 12 vnde consequens est, vt cum Augustino inter sacerdotes, & clericos, non inter eremitas commoratus fuerit, & institutum clericorum Augustinensium, non autem eremitarum tenuerit. Sanè quotquot de Paulo Orosio suorum temporum historico præclaro scripserunt, paucis eremitis Augustinensibus, & in propria causa minimè audiendis exceptis, omnes illum clericum faciunt, & Augustini alumnum, ac discipulum: nullus verò eremitam, sed nec ipse Marquez pro sua opinione aliquid affert, nisi quod nullum in Beati Augustini amicitiam admittendum esse contendit, nisi cuculla eremitica cingulo coriaceo succincta prius indutum, & qui Valerij hortum non prius aliquot diebus coluerit.

Sextò multò magis falsum est, nec omnino ferendum, quod de Leporio Vticensi scribit, illum monachum de familia B. Augustini, illiusq; discipulum prius extitisse. Nam Leporius Vticensis Episcopus non ex Augustini, sed ex Pelagij familia monachus extitit, erroris Pelagiani sectator, & Nestoriani autor, qui ex Britannia profectus, III.

prius

priùs in Gallijs Pelagianum dogma prædicauit. Deinde in Africam traijciens, ibi Viticensis Ecclesiæ Episcopus ordinatus à presbyteris Ecclesiæ Gallicanæ, ac inter illos à Ioanne Cassiano, nec non à D. Augustino per literas admonitus, verumq; errorem cum maxima omnium Catholicorum tum lætitia, tum admiratione, ac ædificatione retractauit, quæ omnia habes ex Ioan. Pitsio de Scriptoribus Anglicanis in Leporio, vbi ex antiquis historicis illius monasterium indicat, & ex Gennadio de Viris illustribus in Leporio. Sed clarissimè omnium ex Io. Cassiano, qui illius conuersioni præcipuam operam nauauit in libro 1. de Incarnatione Verbi, vbi hæc de ipso Leporio scribit: *Leporius enim tunc monachus, modò presbyter, qui Pelagij, vt supra diximus ex institutione, vel potius peruersitate descendens, apud Gallias assertor prædictæ hæreseos, aut inter primos, aut inter maximos fuit, à nobis admonitus, à Deo emendatus, ita malè conceptam persuasionem magnificè condemnauit, vt non minus penè admiranda sit correctio illius, quàm illæsa multorum fides: quia primum est errorem penitus non incurrere, secundum bene repudiare. is ergo in se reuersus non solùm in Africa, vbi tunc erat, & nunc est, tam errorem suum cum dolore, quàm sine pudore confessus est, sed etiam ad omnes Ciuitates Galliæ admodum flebiles confessionis, & planctus sui literas dedit, scilicet vt vbi deuiatio eius prius cognita fuerat, illic etiam emendatio nosceretur, et qui testes erroris antea fuerant, ijdem postea conuersionis essent.* Vide exemplum epistolarum ipsius Leporij apud eundem Cassianum d. lib. 1. cap. 5. vide eundem Cass. lib. 7. vbi alterius illius erroris meminit, ac tandem Baronium tom. quinto sub anno 420. numero duodecimo.

Septimò falsum est, quod ait, hunc Leporium, qui suam perditam sententiam retractauit, Vticæ in Betica Episcopum fuisse, nam fuisse Episcopum Vticæ in Africa, ostendunt verba eiusdem Cassiani cum inquit: *Is ergo in se reuersus non solùm in Africa, vbi tunc erat, et nunc est, tam errorem suum cum dolore, quàm sine pudore confessus est.* Hæc enim verba indicant, illum in Africa, non in Hispanijs degisse, tunc potissimùm, quando suum errorem retractauit. Idem omnino scribit Gennadius: *Leporius*, inquit, *adhuc monachus, postea presbyter præsumens de puritate vitæ, quam arbitrio tantùm, & conatu proprio, non Dei adiutorio obtinuisse credebat. Pelagianũ dogma cœperat sequi: sed à Gallicanis Doctoribus admonitus, & in Africa per Augustinum à Deo emendatus, scripsit emendationis suæ libellum.* Et hinc habes, vnde impostorem euincas, qui sub nomine Flauij Dextri scribit, Leporium Vticæ in Betica Episcopum ex familia Diui Augustini monachum, à Magistro admonitum, suam perditam priorem sententiam emendasse. Sed puto deceptum fictorem imperitum, quia reperit alium Leporium inter Beati Augustini clericos, cuius ille meminit in secundo sermone de Comm. vita Clericorum. Alium fortasse Leporium vidit Episcopum Concilio primo Toletano cum cæteris Episcopis subscribentẽ, & ita ex tribus vnũ Leporium effecit, nec loca, nec tempora distinguens; nam Leporius Pelagianus ex Britannia oriundus per Gallias suum dogma prædicauit, exinde in Africam traijciens, ibi mansit, Leporius verò ex familia Diui Augustini ciuis Hipponensis prædiues, & nobilissimus erat. Leporius verò, qui Concilio Toletano subscripsit, Hispanus putatur. Rursus Leporius Hispanus anno 400. Concilio Toletano cum cæteris Episcopis subscripsit. At Leporius ex Augustini familia adhuc erat in Monasterio clericus, cum D. Augustinus sermonem secundum de comm. vita clericorum ad populum Hipponensem habuit, quo tempore iam canus, & senex erat, vt illa eius sermonis verba indicant: *Non decet hæc membra, hos canos.* Fictor verò sub nomine Dextri hunc Leporiũ sub anno 406. inter Episcopos recenset. Adde non constare, an Leporius Pelagianus Episcopus fuerit, nam & Cassianus, & Gennadius solum presbyterum illum vocant, & etiam Pitsius.

Octauò, multò magis falsum est, quod idem IV.
Marquez de Sancto Paulino Episcopo Nolano scribit, illum eremitam Ordinis Diui Augustini fuisse. Nam ex epistola 31. inter epistolas Augustini, quæ est ipsius Paulini ad Augustinum habemus, illum antequam in B. Augustini amicitiam, ac etiam notitiam veniret, iam presbyterum ordinatum cum coniuge Terasia, quæ similiter cum marito continentiam vouerat, Monachi vitam agere cœpisse, & Diuo Augustino ætate maiorem fuisse, licèt meritis, & ingenio se longè iuniorem fateatur, vnde & ab illo instrui, & in via Domini sanctis monitionibus institui plurimum precatur.

Nonò, multò adhuc magis falsum, & cõtra veritatẽ historiæ est, quod ex Vasæo, & ex epistolis ipsius Paulini subdit, Paulinum postquam inter D. Augustini eremitas adscriptus est, iubente Magistro in Hispanias profectum, plura sui ordinis monasteria exstruxisse, & tandem à Lampio Barchinonensi Episcopo presbyterum fuisse ordinatum, nam quod ad Vasæum spectat, ille profectionem Paulini in Hispanias sub anno 381. statuit ex eodem Marquez cap. 10. §. 5. pag. mihi 114. & consequenter septem annis ante baptismum D. Aug. sed quod omnem dubitationem amputat, Paulinus ipse in epistola ad Alipium 35. inter epistolas Diui Augustini fatetur, quando Alipius Mediolani cum Augustino degebat, peragrata Hispania iam ordinatum presbyterum, se in Italia redijsse, & inter B. Ambrosij Episcopi Mediolanensis presbyteros scriptum alicuius famæ inter Dei seruos apud Mediolanenses esse cœpisse: *Quod enim*, inquit, *indicasti tam de humilitatis nostræ nomine apud Mediolanum te didicisse, cum illic initiareris, fateor curiosiùs me velle condiscere, vt ex omni parte te nouerim, quò magis gratuler, si a suscipiendo mihi*

Patre

Patre nostro Ambrosio, vel ad fidem inuitatus es, vel ad sacerdotium consecratus, vt eundem ambo habere videamur autorem, nam ego etsi à Delphino Burdigaliæ, à Lampio apud Barcilonam in Hispania per vim inflammatæ subito plebis sacratus sim: tamen Ambrosij semper & dilectione ad fidem nutritus sum, & nunc in sacerdotij ordine confoueor. Denique suo me clero vindicare voluit, vt etsi diuersis locis degam ipsius presbyter censear.

V. Decimò falsum est, quod subiungit, Paulinum desiderio videndi D. Augustinum in Africam traiecisse, contrarium enim habemus ex epist. D.Aug.65. in qua fatetur ipse Aug. desiderio se Paulinum videndi, & alloquendi teneri, at è contra Paulinum è suo loco scilicet, ex Nola non discedere statuisse, ait enim: *Colloqui autem vobiscum talia cupio, si dignemini literis, qualia possemus, si coram vestris sensibus adessemus. Ecce illam epistolam, quã nuper proposueram, tanquã si præsens præsenti inter dulces loquelas obijcerem, planè Christiano intellectu, & deuotione soluisti. Sed nimis cursim & breuiter, posset quippe ibi aliquantò diutiùs, & vberiùs habitare gratia oris tui, si cum dixisses, ita te illo, quo fœliciter vteris loco perseuerare decreuisse, vt si quid de te aliud Domino placuerit, eius voluntatem præferas tuæ, id ipsum aliquantò apertiùs explicares, quomodo voluntatem Dei, quæ nostræ voluntati est præponenda, nouerimus.* Ecce tibi non solùm Paulinus in Africam ad Augustinum videndum non iuit, sed ab Augustino forsan inuitatus, & sine dubio desideratus à suo loco, nisi Deo aliter disponente, non discedere animo suo firmiter statuerat: is autem locus apud Nolam erat in Campania, non in Africa.

VI. Sed audiamus quæso rationes, quæ hunc virum ad Paulini profectionem in Africam ad Augustinum suadendam mouerũt. Prima illius ratio est, quia in ep. 249. ad Aug. fatetur Paulinus, se cum Aug. locutum: *vt tu, inquit, ad me aliquando locutus es.* Verùm frigida nimis est ratio, nã Aug. & Paulinus per literas tanquam sensibus præsentes sese inuicem alloquebantur, vt ex verbis eiusdem Aug. in cit. proximè epist. habemus. Secunda ratio. cum Paulinus sese pro redimendo filio viduæ captiuum tradidisset in Africam ductus, & à Genero Regis interrogatus, quid artium nouisset, respondit se hortum rectè colere nouisse: ac in eo se exercitio occupauisse ad suum primęnum Monasticũ institutũ rememorandũ, quod in hortoValerij cũ D.Aug. prius tenuerat. Egregiũ sanè commẽtum, Paulinus sese in horto colendo occupauit, vt ad pristinũ institutũ reuerteretur, quod cum D.Aug. tenuerat in monasterio in horto Valerij ædificato. Fateor ingenuè, me hactenus in errore maximo versatum. putabam n. Aug. in eo monasterio viros religiosos instituisse, qui vtriusque vitæ, contẽplatiuę scilicet, ac etiam actiuæ officia in vnum iungentes, diuinarum scripturarum lectioni, & medicationi, verbi Dei prædicationi, Sacramentorum dispensationi, populorum saluti procurandæ, & alijs similibus operibus pietatis operam nanarent, sicut D.Tho.2.2.q.189 art.8. ad 2. & alij passim fatẽtur. Cęterũ quãdoquidẽ in eo monasterio olitores, topiarij & virjdarij ad terrã fodiendã, & oleta plantanda instituti sunt, fateor nullã amplius causam esse, vt pro illo cũ eremitis contendamus. At mea opinio est, Aug. de hortis colendis nõ adeo solicitũ fuisse, vt pro illorũ cultura monasteriũ, ac etiã Ord. Erem. instituere voluerit.

Quibus omnibus illud etiam adijcio ex sententia Baron. to.5. sub anno 412. Paulinum Nolanum illum non esse, cui Ausonius scribit epist. à Marquez cõmemoratas, sed alium longè diuersum, licèt nonnulli per errorem alterum cum altero confundant, & præter hos duos tertium fuisse B. Ambrosij Mediolanensis Episcopi Diaconum, & Aug. familiarissimum, qui scripsit vitã D. Ambrosij, & acerrimus Pelagianorum insectator fuit, cuius meminit Aug. lib.2. de Gratia Christi cõtra Pelagiũ c.3.4. & 7. & Isidorus Hispalen. de Viris illust. sed vide Bar. ibid. n.38. & 39. & sup. sub ann.394. n.47. & duob. seqq.

Caput quinquagesimũsextum.

Quod Arthuagus Gothus, Erthinodus Ferrãdus, & alij supra c.54. relati Eremitæ Augustinenses non extiterint.

I. Etsi, quæ duobus præcedẽtibus capitibus diximus, sufficere possint ad ea etiã refellenda, quæ de Arthuago, & alijs nonnullis idem Marquez locis ibidem allegatis scribit, sine fundamento illos inter Eremitas sui ordinis recensens, ne tamen data opera quis me illos præterijsse existimet, referam breuiter, ac reijciam, quæ de illis cap. 11. 12. & 15. scribit, sit igitur: Nonus in Ordine S. Arthuagus natione Ghotus, & professione monachus. De hoc Arthuago M. Maximus sub era.622. ideſt anno Christi 584. ita scribit: *Arthuagus Gothus ex Ordine S. Augustini monachus Sisla Toleti flores opinione sanctitatis.* Adstipulatur Eutrandus, siue Luitprandus in continuatione Chronici M. Maximi dicẽs: *Era 631. 1. die Maij moritur sanctè, compositèq; Arthuagus monachus Sislæ Toleti.* Iulianus quoque Achipresbyter Toletanus: *Era 698. primo Ianuarij Toleti Arthuagus monachus August. vir apprimè feruens zelo fidei &c.* Et licèt Ambros. Morales lib.12.c.18. & alij eius obitũ referant ad annum 630. omnes tamen Monachum Augustinensem affirmant.

Respondeo, licet hæc omnia concedamus, non probari, quod arguens intendit. primò, quia nomen monachi etiam clericos, canonicos ab Augustino institutos comprehendit. Secundò, quia esto fuisset verè monachus, non tamen sequeretur fuisse Ordinis Eremitarum, qui nunc est, vt sæpe aliàs monitum, & sanè totus hic labor Ioannis Marquez, quo nititur probare Arthuagum, & alios quosdam Augustinianos monachos fuisse, ad an-

tiquitatem sui ordinis deducendam, proiectus videtur, quod etiam D. Antoninus 3. par. tit. 24. cap. 14. in princip. & ex illo Azorius, & Nauarrus supra allegati contra fratrem Iordanum, & alios notauerunt. Verùm absolutè nego historias ex M. Maximo, & Eutrando allegatas, nam illud Chronicon Dextri per M. Maximum, & Eutrandum continuatum, vel illorum autorum non est, vel pluribus in locis, aut ab hæreticis Magdeburgensibus, aut ab eremitis Augustinensibus, aut Monachis apud quos multis annis latuisse perhibetur, augendo, minuendo, immutando pro illorum commodo multipliciter fuit deprauatum, quod phrases istæ loquendi, monachus Augustinianus, vel monachus Ordinis sancti Augustini, & similes apertè indicant, illæ enim tunc temporis in vsu non erant. Sunt autem Magdeburgensibus, Auentino, Bruschio, Erasmo hæreticis, immo & Catholicis Germanis familiarissimæ. De historia Iuliani Toletani idem dicendum videtur, maximè quòd ille nec cum M. Maximo, nec cum Eutrādo concordat.

II. DEcimus est S. Erthinodus martyr, de quo idē Eutrandus: *Era 855. Erthinodus Gothus Augustinianus in Sisla Toletana monasterio sui Ordinis, vt martyr in pretio habetur.*

Respondeo; cum quæ de s. Erthinodi monachatu asseruntur, eodem testimonio Eutrandi nituntur, eodem modo respondendum, historiam Eutrandi vel apochrypham esse, vel ab aliquo impostore deprauatam aut nomine monachorum Ordinis s. August. clericos canonicos intelligendos esse, quorum institutum improbabile non est etiam viuente B. Aug. per Regiones Hispaniarum dilatatum, per ea, quę Possidius de Monasterio Augustini cap. 11. scribit.

III. VNdecimus est S. Ferrandus primùm Episcopus Carthaginis Spartariæ, deinde Archiepiscopus Toletanus, hunc inter Fulgentij discipulos recenset M. Maximus sub era 533. idest anno 495. sic enim ait: *Petro Episcopo Toletano succedit Hector in Africa Diaconus, dictus Ferrandus, familiaris S. Fulgentij Ruspensis, Episcopus Carthaginis Spartariæ.* & era 534. scilicet anno Christi 496. *Hector Ferrandus Episcopus Toletanus mirum in modum emicat.* & Iulianus Toletanus: *Palmato Episcopo Toletano succedit in eadem sede Hector cognomento Ferrandus Afer.* Plura de hoc Ferrando scribit Marquez cap. 11. §. 4. ad probandum, illum Diui Fulgentij discipulum fuisse, & consequenter eremitam Augustinensem, quia in quadam epistola Diuo Fulgentio scripta, se illius discipulum fatetur, & ipse Beati Fulgentij opera, quæ morte præuentus non absoluerat, ad vmbilicum perduxit, vt Iulianus Toletanus scribit.

Respondeo, hunc autorem multa de suo dicere, quædam voluntariè, & sine fundamento, quædam apertè falsa, & ex omnibus nihil concludere. primò namque voluntariè dicit, in Ecclesia Africana consuetudinem fuisse Diaconos, & subdiaconos Ecclesiarum ex monachis assumere, id enim nunquam permissum est, nisi in defectum clericorum, non autem ex consuetudine. Secundò, falsum est, M. Maximum dicere, sub era 533. Petro Toletano successisse in sede Episcopali Hectorem dictum Ferrandum, nam in libro per Ioanem Calderonem edito sub era, 533. nihil omnino habetur ex his, quæ Marquez ex M. Maximo refert. era verò præcedenti ait: *Palmatio Episcopo Toletano succedit Petrus presbyter Edessenus natione Græcus vir doctissimus &c.* similiter era sequenti scilicet 534. solùm inquit: *Hector, qui & Ferrandus Carthaginensis Diaconus floret.* quare illa verba: *Episcopus Toletanus mirum in modum emicat.* voluntariè addita videntur. Iulianus verò ipsi M. Mximo apertè contradicit, nam M. Maximus dicit, Palmatio Petrum successisse, & iuxta lectionem, qua vtitur Marquez Petro successit Hector, qui & Ferrandus. At Iulianus, inquit, Palmato Episcopo Toletano successisse in eadem sede Hectorem cognomento Ferrandum Afrum, quæ tanta confusio satis indicat, quam fidem istis fragmentis adhibere possimus. Sed etsi hæc omnia gratis concedamus, quid inde? an ob hoc, quod Ferrandus B. Fulgentij discipulus, & alumnus extitit, necessariò monachus fuit? an B. Fulgentius præsertim factus Episcopus præter monachos, etiam clericos, & laicos alumnos, & discipulos non habuit? & demum esto ex supra deductis concluderet, hunc Ferrandum monachum ex instituto D. Fulg. fuisse, quod tamen nullatenus in specie quidem probatur, nego illum eremitam Augustinensem fuisse, quemadmodum supra negauimus, ipsum Fulgentium B. Augustini institutum tenuisse.

DVodecimus est s. Donatus fundator monasterij Seruitani, de hoc multa inculcat idem Marquez cap. 16. in princ. & §. 1. 2. & 3. quæ omnia vni M. Maximi testimonio nituntur, is enim de Donato monasterij Seruitani fundatore sub era 612. ita scriptum reliquit: *Sanctus Donatus Regulam Eremitarum sancti Augustini locupletiorem, mitioremq; in Hispaniam inuexit, & in agro Securitano aliter Setabitano monasteriū Seruitanorum construxit, vi verborum, meritis, & miraculis abunde nobilitatus, gloriosus migrat ad Dominum, Coliturq; Calend. Nouemb.* & cum ex monasterio Seruitano fuerint etiam sanctus Eutropius, & Nuntus Abbas, & sanctus Licinianus martyr, hinc consequenter probatum relinquitur, illos etiam Ordinis Augustiniani eremitas extitisse. IV.

Respondeo, quod s. Donatus ex Africa in Hispaniam vitam monasticam, sicut etiam eremiticam inuexerit, hoc non solùm assertus autor historiæ M. Maximi, sed etiam alij autores graues, & probati affirmant. At quod inuexerit in Hispaniam regulam eremiticam D. Aug. illamq; mitiorem, & locupletiorem reddiderit, hoc falsum est, & ab aliquo partibus addicto intrusū, vt & alia multa, quæ in ead. hist. legūtur, quod probatur primò ex ipsamet regula Aug. quæ est omniū latissima, quod etiam S. Canones aduertunt, & vt vitæ eremiticæ aptetur,

restri-

restrictione, non mitigatione opus habet. Secundò, quia neque D. Ildephonsus in lib. de Viris illustribus, vbi aduentum S. Donati in Hispaniã narrat, neque Mariana, qui lib. 5. de Rebus Hispaniæ cap. 11. idem factum refert, nec alij probati autores, qui de D. Donato loquuntur de regula eremitica D. August. vllum verbum habent. At dicũt illum cuiusdam eremitæ in Africa monachum fuisse? Quid tum? Ergo eremita Augustinensis? Nego. verùm arguens sẽper in eadẽ salebra hæret, quod nullus in Africa fuerit monachus, præter suos Augustinenses, quod quoties inculcatur, toties nego, prout negari debet. Tertiò, quia idem M. Maximus inferius sub era 628. scilicet, anno Christi quingentesimo nonagesimo. Abbates, qui interfuerunt Concilio Toletano secundum illum celebrato eodem anno, referens, primo loco numerat Eutropium Seruitanum, secũdo, Exuperium Agaliensem, tertio, Aurasium Sanctorum Cosmæ, & Damiani, quarto, Marcum Maximum prius Abbatem Sanctarum Massarum Cæsaraugustæ, tunc Archidiaconum Cæsaraugustanum, quinto, Emilam Sanctæ Eulaliæ Barchinonensis, qui postea fuit eiusdem Ciuitatis Episcopus, & statim subdit: *Omnes isti ex Ordine Sancti Benedicti*. Si ex Ordine Sancti Benedicti, quomodo ex Ordine Eremitarum Sancti Patris Augustini. Addo Trithemium in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis in Eutropio monasterium Seruitanum in Ordine Diui Benedicti reponere. Addo, apud Sanctum Ildephonsum non pro certo haberi, quod sanctus Donatus monasterium Seruitanum fundauerit, cum scribat hæc formalia verba: *Seruitanum monasterium visus est construxisse*. Et hæc sufficiunt ad omnia alia reijcienda, que de sanctis Eutropio, Liciniano, & alijs ex dicto monasterio profectis, & de Augustinensi illorum instituto Eremitico idem autor dicto capite duodecimo, §. quarto, & sequentibus vsque ad finem capitis prosequitur, in quibus cum multa dicat, nihil omnino probat, & extra chorum canit.

Vnus tandem superest Patritius Hybernensium Episcopus, & Apostolus B. Germani, ac etiam B. Martini discipulus, ex quo institutum sanctorum Columbani, & Columbæ illius Magistri nonnulli profectum putant. Verùm quia, quæ ad s. Patricium, eiusq; institutum spectant, longiorem sermonem requirunt, in sequentem librum reijcimus, vbi de Ordine Canonico per Hyberniam primitus propagato verba faciemus.

Caput quinquagesimũseptimũ.

Argumenta tertij generis ex vetustate quorundam assertorum Eremitici Ordinis Cœnobiorum afferuntur, & dissoluuntur.

Posttemum fundamentum antiquitatis prędicti Ordinis Eremitarum Augustinensium constituitur in vetustate quorundam monasteriorum, quæ illum aliquot etiam seculis ante Concilium Lateran. habuisse, tum Io. Marquez, tum alij nonnulli eiusdem Ordinis professores affirmant, quæ cum certo aliquo ordine referre minimè possim, quandoquidem nec illi ordinatè referunt, eodem ordine, quo Ioann. Marquez, eadem recensebo. Ex his itaque primum illud recensetur, cuius meminit Innocentius Tertius in cap. Insinuante. Qui clerici, vel vouentes. Nam cum textus de fratribus Eremitis Ordinis sancti Augustini expresse loquatur, vt Glossa, Azorius, & Benedictus Capra insignis legum Doctor, aiunt, consequens est, vt fratres dicti Ordinis ante Concil. Lateran. in Regno Portugaliæ monasteria habuerint. I.

Respondeo, rationem nihil concludere, primò quia non constat, textum de Fratribus Eremitis Augustinensibus intelligi oportere. Secundò; quia neque Glossa, neque Azorius hoc dicunt, & si Benedictus Capra id sensit, salua illius in reliquis æstimatione, in hoc deceptus fuit, quin Azorius tom. 1. lib. 12. cap. 23. quæst. 4. expresse fatetur, nullum in Decretali Gregoriano istius Ordinis mentionem haberi. Dices cuius ergo instituti professores erant illi fratres sancti Augustini, de quibus Innocentius in textu loquitur? Respondeo probabiliter exponi posse de Canonicis Regularibus; quorum institutum tunc temporis per totam Lusitaniam summoperè florebat, vt lib. sequenti ostendemus. Secundò dico, verisimilius videri illos fuisse Fratres, seu Canonicos Ordinis Præmõstratensis, qui Ordo tunc temporis in Regno Portugalliæ valde erat dilatatus, quod etiam Ioan. Marquez cap. 18. §. 3. fatetur, immo vocabantur tunc temporis Præmonstratenses Fratres Ordinis sancti Augustini, vt colligitur ex historia fundationis monasterij sancti Vincẽtij Vlyssiponensis, quam ille ibi refert, de qua libro secundo dicemus. Aut tertiò dici potest illos fuisse Fratres Gulielmitas: nam si Theobaldo fides adhibenda est, qui sancti Gulielmi vitam describit, ille sanctum Gulielmum Portugalliæ partes penetrasse, ibiq; sui Ordinis monasteria extruxisse refert, idq; etiam Ioann. Marquez capite decimo septimo §. 2. fatetur, in eodem Regno ex

antiquissima traditione teneri. Quomodo verò Gulielmitæ ante Concilium Lateranense fratres sancti Augustini dicti fuerint, explicauimus supra.

II. Secundo loco profertur text. in cap. Religionū de religiosis domibus in sexto, ex quo habetur Ordinem Eremitarum ante Conc. Lateran. institutum, & consequenter habuisse monasteria: Sed hic textus nullam difficultatem ingerit: fuerunt enim ante Concilium Lateran. multæ domus Eremitarum, ac etiam nonnullæ Congregationes, ex quibus ordo, qui nunc est, postea fuit conflatus: at non erat idem ordo sub certo titulo, regula, & habitu, qualis nunc cernitur, constitutus.

Tertiò, profertur monasterium sancti Antonij de Ardigneta, nunc Vallis asperæ in Maritima Senarum, quod Innocentium Tertium Ordini Eremitarum D. Augustini confirmasse affirmant Frater Iordanus libro primo, capite decimoquarto, & ex illo D. Antoninus tertia parte, titulo vigesimo quarto, capite decimo quarto, §. 3. sed quod ad D. Antoninum spectat, sæpe dictum est illum fratris Iordanis solum verba referre. Quod verò ad monasterium attinet, cum supra ex literis Innocentij Quarti ostensum sit nullos Eremitas exceptis Gulielmitis, de quibus tamen res est valde dubia, ante ipsum Innocentium Quartum in Tuscia, sub Beati Augustini regula degisse, vnum è duobus necessariò dicendum est, aut illud monasterium tunc temporis non fuisse Ordinis Eremitarum, sed postea à Sede Apostolica illi donatum, & fortè Fr. Iordanus pro Innocentio Quarto posuit Innocentium Tertium, sicut pro Gregorio Nono, posuit Gregorium primum: aut secundò dicendum, illud monasterium tempore Innocentij Tertij Eremitarum Ordinis sancti Gulielmi fuisse, cuius Ordinis erant potissima, & præcipua monasteria, quæ nunc obtinet idem Ordo Eremitarum, vt ipse Marquez cap. 13. §. 14. fatetur.

III. Quartum est monasterium sancti Augu. Cantuariensis, cuius meminit Innoc. Tertius in cap. Dilecti, de Appellationibus, quod sūptum est ex quadam epist. Innocentij Tertij scripta Priori sancti August., in qua illi mandat, vt Archiepisc. Cantuariæ excommunicatum denuntiet, ex eo, quia alium Priorem eiusdem Ordinis Eremi. post legitimam appellationem ad Sedem Apostolicam excommunicationi subiecerat. præter hanc epistolam, aliam eiusdem Innocentij tertij refert Marquez cap. 7. §. 3. quæ similem prorsus materiam, & casum cōtinet, excepto quod pro Archiep. Cantuariæ, ponit Archiepisc. Conturbiæ; Addens Innocentium tertium ex sententia Azorij de quodam Priori Ordinis Eremitarum sancti Augustini loqui, huius Prioris, & monasterij sancti Augustini meminerunt etiam Cornelius Lancillottus lib. 3. de Vita Augustini cap. 16. Ludouicus de Angelis, & alij.

Respondeo, multis modis grauiter errare Marquez, & eos qui putāt Innoc. Tertiū in dictis epist. de Prioris Aug. Ordinis Erem. loqui: primus error est, dum aiunt Azorium de Priori Ordinis Eremitarum verba Innocentij intelligere: Azorius enim solùm refert, quæ Eremitæ dicunt, quorum sententiam implicitè reijcit, cum inquit, in toto Decretali Gregoriano huius Ordinis Eremitici nullam prorsus mentionem fieri. Secundus error est, dum vnum casum in duos diuidunt, nam Innocentius de eodem Episcopo Cantuariæ tam in prioribus, quàm posterioribus literis verba facit, vt statim dicemus. Tertius error est, dum pro Archiepiscopo Cantuariensi, Archiepiscopum Conturbiensem ponunt, Archiepiscopatus enim Conturbiensis quantùm elicitur ex Prouinciali Romano, quod duplex apud me habeo, alterum manuscriptum vetustissimum, alterum typis editum ante centum annos, nullibi reperitur. Conturbia etiam Ciuitas quantum ex Ptolemæo, & alijs omnibus Geographis, & Cosmographis videre potui, nusquam est, aut fuit, solùm reperi apud Insubres in agro nostro Nouariensi Pagum, Conturbiam nuncupatum, cuius nomine forsan apprehenso à Fratre Innocentio Rampino Terdonensi ob locorum vicinitatem, quod nomen Cantuariæ obliteratum foret, nec commodè intelligeretur, pro Cantuaria posuit Conturbiam. Fortassis etiam offendit aliquem autorem ignarum, qui Platinæ, vel aliorum historias transferēdo ex latino idiomate in italicum, pro Cantuaria Conturbiam reddiderit, & dato, quod pro Conturbia intelligere voluerit Cantuariam. Quartus error præcipuus est, quia dicunt, Priorem illum Eremitarum Ordinis sancti Augustini fuisse, in quem mea sententia non incidissent, si Innocentij literas in fonte, vt aiunt, legissent. Nam si Prior sancti Augustini, de quo Innocentius loquitur, eiusdem Ordinis erat cum illo, cuius causa Pontifex Archiepiscopum excommunicatum declarari præcipit, ille sine dubio erat Prior Ecclesiæ Cantuariensis monasterij Ordinis sancti Benedicti, vt patet ex literis, ea de causa ab ipso Innocentio scriptis Archiepiscopo Cantuariensi, & illius suffraganeis, quæ habentur libro primo Epistolarum pagina ducentesima decima quarta, & ducentesima decima septima, necnon Prioribus sancti Augustini, & sancti Gregorij Cantuarien. quæ habentur ex eodem libro pagina centesima septuagesima, & centesima septuagesima prima; & sunt illæ, quæ allegantur à Ioanne Marquez, & Cornelio Lancillotto. Et sane si licet arguere, quod ille Prior erat Ordinis sancti Augustini, quia intitulatur Prior sancti Augustini, liceret etiam dicere, alterum eius Collegam, cui similiter Innocentius literas dirigit, fuisse Ordinis sancti Gregorij, quia intitulatur Prior sancti Gregorij: Ordo autem sancti Gregorij nullus est. Addo monasterium illud sancti Gregorij Canonicorum Regularium fuisse à Lamphranco Archiepiscopo Cantuariense fundatum, vt autor est Gulielmus Malbesbariensis libro 1. de Episcopis Anglicanis in cap.

de Episcopis Cantuariensibus: ergo titulus S. Augustini, non Ordinis, sed loci erat, & vt omnes ambages amputemus, monasterium Sancti Augustini Cantuariæ cuius Priori Innocentius dictas literas dirigit, Ordinis D. Benedicti erat, illudq; cum primis nobile, vt colligitur ex libro taxarum Apostolicarum, & expresse aduertit Ioan. Pitsius in libro de Scriptoribus Anglicanis sub anno 960. in vita Serlonis monachi eiusdem Monasterij, & sub anno 1217. in vita Alexandri dicti Monasterij Abbatis. Et aduerte, quod illa Ecclesia erat dicata D. Augustino Archiepiscopo Cantuariæ, non autem Augustino Episcopo Hipponensi.

IV. Quintum est Monasterium Neridanum prope Parthenopem à S. Gaudioso ędificatũ, vbi Catholicos ex Africa profugos collegit, quod Cornelius Lancillottus, Marquez, ac alij, Eremitarum Augustinensium fuisse ex eo affirmant, quia Gaudiosus, & alij omnes, qui sese in illud Monasterium receperunt, Africani erant: vnde consentaneum est, eos monasterium illius instituti erexisse, quod maximè tunc temporis in Africa florebat: illud autem erat institutum Eremitarum Augustinensium.

Respondeo, Gaudiosus, & cæteri Africani, pro quibus monasterium Neridanum exstructum fuit, omnes vel Episcopi, vel Sacerdotes, & Clerici erant, vt apertè indicat Victor Vticensis lib. 1. persecutionis Vvandalicæ, vbi inter alia hæc ad literam scribit, seriem profectionis, eorundem Episcoporum, & Clericorum narrans: *Tunc verò memorata Vrbis Episcopum, id est, Carthaginis, Deo & hominibus manifestum Quoduultdeum, & maximam turbam clericorum nauibus fractis impositam, nudos, atque exspoliatos expelli præcepit, quos Dominus miseratione pietatis suæ prospera nauigatione Neapolim Campaniæ perducere dignatus est Ciuitatem*, & ita item dicunt Baronius in notis ad Martyrologium sub die 28. Octobris, & tom. 5. Annalium sub anno 439. num. 30. & 31. & autor historiæ S. Quoduultdei, ac etiam tabularia Ecclesiæ Neapolitanæ. Quare decipiuntur manifestè Marquez, & qui tam liberè, quã sine vlla probabilitate iactant Monasterium Neridanum Eremitarum fuisse, cum constet illos omnes, pro quibus exstructum est, & qui se in illud collegerunt, non eremitas, sed sacerdotes, & clericos extitisse. Quod autem air eo tempore Ordinem Eremitarum præcipuum, & solum in Africa floruisse, voluntariè dicitur, vt ex supra deductis constare potest.

V. Sextum est Monasterium Insulę Lerinensis in Gallijs, quod Marquez cap. 10. §. 1. & cap. 15. §. 4. & 5. à B. Honorato, & Hilatio sub D. Augustini Regula institutum fuisse affirmat, falso fundamento nixus, quod B. Hilarius Eremiticum Augustinensium institutum profiteretur, antequam cum Honorato ad Lerinensem Insulam proficisceretur. Multa etiam alia falsa de hoc monasterio comminiscitur, quale inter cætera est illud de commoratione D. Patritij in eadem Insula cum Monachis, de quibus libro sequenti dicemus. Nunc quod ad præsens negotium attinet, respondeo decipi apertissimè hunc autorem in eo, quod ait D. Hilarium Eremitam Augustinensem fuisse, prinsquam ad Lerinensem Insulam ab Honorato duceretur. de qua re supra cap. 55. ac etiam in eo, quod ait, Monasterium Lerinense sub B. Augustini Regula institutum, quod absque fundamento asserit, nam Monasterium Lerinense Monachorum magni nominis, tùm sanctitate, tum literatura domicilium, non Eremitarum Augustinensium fuit, de quo vide Syluestrum Maurolcum lib. 1.

VI. Septimum est Monasterium Sislę apud Toletum vetustissimum, nam Flauius Dexter sub anno Christi 424. de hoc monasterio ita scribit: *Anno ab Vrbe condita 1176. id est Christi 424. Sigibultus ad Africam contra Bonifacium se præparat: in Gallijs Exuperantius Præfectus à militibus occiditur. Muro Carthago circundatur, quæ ex tempore Romanorum, ne rebellioni esset, munimento murorum non est permissa vallari. Aetius Gaudentij Comitis à militibus in Gallia occisi filius cum Hunnis Ioanni opem laturus Italiam ingreditur. Toleti fit monasterium Monachorum Sancti Augustini; hoc est Monasterium Sislæ ex Chronico S. Augustini.*

Respondeo præter quod historia sub nomine Flauij Dextri fidem facere non potest, cum de illius autore nondum constet, & è contratio constans sit, illam multis modis esse vitiatam, quod ad rem attinet, hæc omnia quæ Marquez cap. 11. in principio ex Dextro refert, ab aliquo impostore fuisse addita, nam in exemplo typis edito Cæsar augustæ nihil horum habetur. Et præter hoc Maxus Maximus fundationem monasterij Sisletani sub Era 600. hoc est anno Christi 562. constituit, subiungit etiam Marquez ex eodem libro Dextri *hoc est monasteriũ Sislæ ex Chronico S. Augustini*: Ecce tibi vnde additionęs istæ, monachus Ordinis S. Augustini, monasterium monachorum S. Augustini, & aliæ similes, in historiam Dextri inuectæ fuerint, ex Chronico scilicet S. Augustini, cuius Chronici cum nullus antiquorum Historicorum, Chronistarum, aut aliorum autorum meminerit, illius autorem diuinare difficile non erit. Sed etiam si demus hanc Dextri historiam veram esse, neque quoad hoc, quod de monasterio Sisletano scribit, aliquo pacto vitiatam. Respondeo secundò hunc autorem nihil omnino ad sui Ordinis antiquitatem probandam ex hoc testimonio posse haurire, primò, quia Eremitæ Augustiuenses non sunt monachi propriè loquendo, neque inter monachos reputari legitimè possunt, cum ipsi proferant pro authenticis sermones ad Eremitas, & epistolam sub nomine Valerij ad Augustinum, & testimonium D. Augustini 3. par. tit. 24. cap. 14. ex quorum omnium sententia Augustinus consultò cinxit se zona pellicea, vt sic illius habitus distinctus esset ab habitu monachorum. Hæc nanque sunt Augustini verba referente eodem Antonino ibi loci §. 2. *Duodecim fuimus fratres, qui induimus cucullam*

 nigram,

nigram, calceamenta, & zonam nigram, ad differentiam monachorum, quæ verba si Marquez, ac cæteri Venerandi Patres Ordinis Eremitarum verè ipsius D. Augustini verba esse putant, sicut etiam illa epistolæ Valerij, vnum è duobus necessariò fateri coguntur, aut se non esse de numero Eremitarum, quos Augustinus instituit, aut se non esse de numero monachorum, cum Augustinus suos data opera à monachis distinguere voluerit, quare frustra desudant in probando, quod Augustinus monachos instituerit, vel quod olim fuerint Monachi Ordinis D. Augustini nuncupati, ad probandam sui Ordinis antiquitatem: velle autem modò esse Eremitas, modò Monachos, & cum iuuat, testimonijs sermonum ad Eremitas vti, & cum iuuat, illos respuere, non videtur bona fide rem agere, præter quod, vt aliàs dictum est, cum Ordo, qui nunc est Eremitarum, ex quinque solis Congregationibus supra numeratis constet, siue olim fuerint in Hispanijs, siue in Gallijs monasteria monachorum Ordinis S. Augustini nuncupatorum, illa ad hunc Ordinem nihil attinebant; vnde perperam desudant Eremitæ in antiquis monasterijs monachorum conquirendis, & fingendis.

Tertiò respondeo, si demus vera esse, quæ autores historiæ Flauij Dextri, & Marci Maximi scribunt, pro constanti asserendum, illud monasterium Sislæ apud Toletum Ordinis Clericorum Canonicorum extitisse: constat enim eiusmodi Augustinianum institutum ipso Augustino viuente, non solum in Africa, sed etiam in partibus transmarinis mirabiliter propagatum, vt ex Possidio cap. 11. colligitur, & ita notum est, vt non possit, nisi ab homine, vel prorsus ignaro, vel propria voluntate ad contradicendum obfirmato, negari. Neque difficultatem facit nomen monachi, tum quod probabile admodum videatur, hoc nomen Eremitarum industria, in historiam Dextri, & Maximi irrepsisse: tum quod, vt superiùs monitum, mos esset per illa tempora omnes, qui à seculo segregati in monasterijs degebant, monachos vocare, siue monachi illi essent, siue etiam clerici. Et quod illud monasterium non Eremitarum, sed Clericorum fuerit, suadet testimonium Iuliani Toletani ab ipso Marquez cap. 11. §. 3. relatum in hunc modum scribentis: *Item Monasterium S. Mariæ Sislæ tempore Gothorum ab Augustinianis Monachis possessum, nunc Eremitorium*: hæc enim verba apertè indicant, illos monachos eremitas non fuisse: nam aliàs verè dicere non potuisset, illud monasterium prius monachorum fuisse, & postea Eremitarum.

VII. Octauum est monasterium quoddam Ordinis Gulielmitarum, pro quo Marquez c. 13. §. 16. cum Sansone Hayo non parum digladiatur. Quia Sanson illud sub Diui Benedicti, è contra Marquez sub D. Augustini Regula institutũ affirmat: quod ex forma cuiusdam Priuilegij Pontificij ostẽdit, quod ab Hayo corruptum fuisse contendit: nam legitima ipsius Priuilegij verba hæc sunt: *In primis siquidem statuentes, vt Ordo canonicus, qui secundũ Deum, & Beati Augustini Regulã in domibus vestris constitutus esse dignoscitur.*

Respondeo si ex forma Priuilegij constat, quod in illis domibus (siue vnum, siue plura monasteria essent, non curo) Ordo Canonicus secundũ Deum, & B. Augustini Regulã erat institutus, nulla causa erat, propter quã Marquez tantopere cũ Sansone Hayo pro illis domibus digladiaretur, nisi ẽt velit monasteria Canonicorũ Ordini Eremit. vendicare, quod an legitimè fecerit, non erit meum iudicare.

Nonum est quoddã monasteriũ in ciuitate, aut diœcesi Beneuentana positũ, cuius Gregorius IX. in quodam priuilegio meminit, cuiusq; fragmentũ Marquez c. 14. §. 8. refert, illud autẽ huiusmodi est: *Cum in Ecclesia vestra sit ordo canonicus secundum Deum, & B. August. regulam nouiter institutus, ad exemplar fel. rec. Alex. Papæ prædecessoris nostri vobis concedimus, vt qui de Ciuitate Beneuẽto siue sint indigenæ, siue aduenæ, se & sua in vita, vel in morte Ecclesiæ vestræ duxerint conferenda, autoritate nostra recipiendi, & retinendi habeatis liberã facultatem: datum Laterani 13. Kal. Decemb. Pontif. nostri ann. 6.* Dicit autem Marquez ibidem, istud priuilegiũ suæ Religioni concessum fuisse, ad exẽplar alterius, quod idẽ ab Alex. III. concessum priùs fuerat.

Respondeo, pace tanti viri, mirum esse quod cum intelligat, an priuilegium Ordini Canonico, & illius monasterio concessum, dici possit concessum Ordini Eremitarum, non vereatur monasteria, quæ Põtifices Canonici Ordinis esse dicũt ad ordinem eremitarum velle traducere. Sanè illa Ecclesia tempore Gregorij IX. & Alexand. III. erat Ord. Canonic. Regularium, sicut aliæ innumeræ in Regnis vtriusq; Siciliæ, quæ ad aliorũ manus deuenerunt. An verò illa sit quam Eremitæ Augustinenses in Beneuẽtana Ciuitate nunc obtinent ignoro, quandoquidem nec Marquez illius Ecclesiæ nomen prodit.

Decimum est monasterium Sernitanum in Regno Valentiæ à S. Donato ædificatum, quod Marcus Maximus, Stephanus Garibay, Ambrosius Morales, Licentiatus Esculanus, Frãciscus Didacus Hieron. Rom. Anton. Hyepes, & alij à Marq. relati c. 12. per totum, Ordinis Eremit. fuisse testantur. VIII.

Respõdeo nullum ex antiquis autoribus probatis, qui Monasterij Sernitani meminerunt, affirmare illud ab eremitis Augustinensibus, vel sub D. Augustini regula fundatum, historia Marci Max. in ea potissimum parte, in qua de regula Augustini eremitica à S. Donato ex Africa in Hispaniã inuecta agit, ab aliquo impostore deprauata, manifestè cõuincitur ex his, quæ idẽ Maxim. infra de Eutropio Abbate Monasterij Seruitani scribit, illũ inter monachos D. Benedicti referens, quanquam probabile fuerit, hoc etiam additũ ab aliquo monacho D. Benedicti. Alij Autores recẽtes sunt, & turbidã aquã ex turbidis, & vitiatis fontibus hauserunt, sicut alij multi fecerunt, Autores sermonum ad Eremitas, & epistolæ Sigiberti, & alias historias apocryphas minus cautè secuti. Verum autem successu temporis aliqui

aliqui religiosi sub B. Augustini regula in eodem monasterio militauerint, nescio, nec magnopere scire cupio. hoc mihi certũ illos ante annos quadringentos, eius, qui nunc est Eremitarum Ordinis, esse minimè potuisse, tum propter supradicta, tum etiã quia illi monachi sub Abbatibus viuebãt, quos Augustinenses non habent, nec vnquam habuerũt, nec probabile videtur, quod nonnulli aiunt, ipsos Eremitas Abbatum titulis renũtiasse, solis titulis Priorum contentos, quod & B. Dominicum, ac suos fecisse narrat Antonin. 3. par. tit. 23. c. 4. S. 3. Nam D. Dominicus, & socij, qui illud statutũ fecerunt, omnes ferè Canonici Regulares erant, & Ordo Diui Dominici in monasterio S. Romani Ciuitatis Toletanæ, quod Canonicorum Regularium erat, suum initium accepit, vt patet ex priuilegio Honorij III. quod habetur in Bullario nuper edito inter Cõstitutiones illius Pontificis numero secunda, & ideò ex humilitate potuit statuere, ne sui deinceps Abbatiales titulos tenerent, quia Canonici Regulares Abbates habebant, sicut etiam nunc habent. Cæterum Eremitæ nunquam Abbates habuerunt, immò si illos antea habuissent, multò magis nunc haberẽt, & mihi persuadeo quod si possent, omnes prioratus in Abbatias libentissimè cõmutarent: præter quod æquè humiles fuerũt monachi D. Benedicti, & Cistercienses, & alij, qui nihilominus virtute humilitatis illæsa manente Abbates habuerunt, sicut etiam nunc habent.

IX. VNdecimũ est antiquissimum, & celeberrimum monasteriũ Beychoriẽse in Irlandia, siue Hybernia, quod Marquez c. 15. S. 4. inter monasteria Erem. Ord. D. August. numerat. Verũ si quis Iocelinum in vita S. Patritij, Bedã in libris historiæ gẽtis Anglorũ, Stanhyorum, & alios de Hyberniæ monachis scribentes legerit, videbit, hoc, quod Marq. de monasterio Bencoriensi cõmentatur, magis falsũ esse, quã vt confutari mereatur, & cũ neque ille huius suæ imaginationis aliud fundamẽtũ afferat, nisi quod sibi ita videtur, breuiter dico, si videtur tibi, non videtur mihi, nec alijs, qui de monasterio Bencoriensi scripserunt, ex quibus est & D. Bernardus in vita S. Malachiæ: sed videatur Gulielmus Malhesburiensis lib. 1. de Gestis Regum Anglorũ c. 3.

Duodecimũ est monasteriũ S. Genesij apud Carthaginem Spartariã, quod idem Marq. c. 15. S. 7. ex eo inter domos Eremitarũ numerandum fore contendit, quia fuit in eo Abbas quidam per Carolum Magnum ex partibus Galliarum illuc adductus, ad dictum monasterium excitandum, qui se B. P. Augustini strenuum æmulatorem præstabat.

Respondeo, non satis constare an illud monasterium, aut ille Abbas ex Ordine D. Augustini esset. Quod. n. erga D. P. August. particularis deuotionis affectum gereret, vel quod illum æmulati satageret, non necessariò concludit, illũ B. Augustini regulare institutum tenuisse, quot. n. fuerunt, & nunc sunt, qui erga illum, & erga alios Sanctos, v. g. Dominicũ Franciscum, Antoniũ, & c. peculiarem deuotionis affectum gerũt, & illorũ virtutes sedulò imitari student: nec tñ illorum regularia instituta profitentur? è quorũ numero fuit ille monachus, quẽ sup. c. 40. retulimus: si aũt dicamus, illum Abbatem ex Ord. D. Aug. fuisse, citra omnem dubitatione asseredum est, illum canonicum regularem, non eremitam Augustinensẽ extitisse, primò, quia vt diximus Eremitæ Augustinenses, Abbates nũquam habuerunt: tũ quia tẽpore Caroli Magni in Gallijs nulli Eremitæ Ord. S. August. extabant, vt supra ostensum fuit, sed omnes regulares, vel sub regula D. benedicti militabant, vt monachi, vel sub regula D. August. & illi erant Canonici, florebat aũt per ea tẽpora summopere in Gallijs Ordo D. Aug. in tantum, vt generali decreto omnes Galliarũ Cathedrales illis concessæ fuerint, præter quas alia innumera monasteria habebant, Abbatialibus titulis insignita, vt habes ex Concilijs Turonensibus Cabilonensibus, Aquisgrani, Maguntino, & alijs de quibus seq. lib. dicemus. Quare si Abbas ille ex Gallijs abductus ad monasterium S. Genesij fundandum, erat Ord. S. Augst. nõ est dubium, fuisse ex Ord. Canonic. & sic monasterium S. Genesij ab institutione Ord. Canon. non Erem. fuisse: Addo potuisse illud monasteriũ ab antiquo tẽpore esse alterius instituti ab illo, cuius erat sub ann. 1260. quo tẽpore Hieronymus Romanus de Higueta scribit, non multos fratres ex antiquo monasterio S. Genesij profectos supplicasse Regi Sãcio pro situ ad monasteriũ sui Ord. S. Aug. exstruẽdum, nihil. n. prohibet, monasterium antiquum esse, & institutum nouum, vt quotidie videmus, et si illi erant Eremitæ, sine dubio erãt ex Ord. S. Gulielmi, illi. n. erãt fratres erem. Ord. S. Aug. qui per Hispanias vagabantur, vt nonnulli historici scribũt, quos dictus autor excipit, quos Hieronymus Romano aliquo modo antiquos dicere potuit, quòd centum annis ante illud tempus Hispanias colerent.

DEcimũ tertium est ipsum monasteriũ S. Aug. apud Ciuitatem Toletanam eodẽ an. 1260. cod. Rege Sancio situm concedente, inchoatum, de quo plura id. Marq. c. 15. S. 8. sed istud post generalem vnionem fuit fundatum, nec intentum probat. X.

Decimum quartũ est monasteriũ, quod Sancius Rex Nauariæ de ann. 1064. Ord. Cist. donauit, & monasterio S. Prudentij vnitum fuit, cuius meminit Antonius Hyepes to. 5. cent. 5. seu respondeo. Ant. Hyepes solũm dicit: *S. Aug. Heldæ Regis Sãcbij donatio est, qui pro remedio animæ suæ hoc monasteriũ S. Prudentij monast. donauit, vbi sacra eius pignora requiescunt, facta est donatio Era* 1102. quid quæso inferri hinc potest pro Erem. Ord. cõmendando? an nullum in Orbe fuit monast. S. Aug. quod Eremit. non esset? eo præsertim tempore, quo Eremitæ Augustinenses nondum extabant.

Decimumquintum est monasterium S. Christophori in Dioceesi Visẽsi, vbi B. Ioan. de Cirita vixit, qui Ord. Cisterc. in Hispanijs plantãdo adiutor fuit quod Marq. c. 15. S. 9. inter monasteria sui Ord. ponit, quod tamen non probat, nisi ex eo, quia ille erat locus Eremitarum, quæ ratio nimis frigida est: supponit enim rem manifestè falsam, quod

nulli in Hispanijs Eremitæ præter Augustinenses esse potuerint.

Decimum sextum est sancti Iuliani in Promontorijs Alcobatiæ; quod frater Bernardus Britto Ordinis Cisterciensis monasterium Eremitarum Ordinis S. Augustini fuisse affirmat, dum Regis Alphonsi donationem Ordini Cisterciensi, & monasterio de Alcobatia factam de anno 1153. recenset, scribens, monachos Cistercienses in illis promontorijs reperisse monasterium S. Iuliani Eremitarum Ordinis S. Augustini.

Respondeo. Bernardus Britto recens est, & adhuc in viuis forsan agit: & probabiliter credi potest, quod de illo monasterio scribit, ex suggestione Eremitarum Augustinensium scripsisse, quibus quod solida documenta penitus deficiant, nullum non mouent lapidem, vt saltem illis adminiculis suam causam tueantur. Et potuit illud monasterium antiquum Eremitarum domicilium fuisse, non tamen Augustinensium, sed hunc autorem vel de suo, vel ex illorum suggestione titulum Ordinis S. Augustini addidisse, quod in historia Dextri, & Maximi non semel factum, supra indicauimus: aut tandem dicendum, illos Eremitas S. Gulielmi fuisse, quorum institutum iam in illis promontorijs sedes suas posuerat, vt statim dicemus.

XI. Decimum septimum est monasterium de Pigna firme in Cliuo regionis Lusitanæ à sancto Martyre Ancirado ædificatum, qui ex Alemania profectus post monasterium ibi extructum, cum in Patriam reuerteretur in finibus Heluetiorum apud Lacum Tigurinum à latronibus confossus, martyr occubuit, sicut Eutrandus Era. 888. scribit.

Respondeo verba Eutrandi esse, si tamen illius historiæ fides adhibenda est. *Sanctus Anciradus Eremita ex Germania venit in Hispaniã, Lusitaniã, & in ripa fluminis Tagi propè Ciuitatem Scabilitanam aliquot annos sanctè degit. Reuersus autem ad Alpes non procul à lacu Tigurino, vulneribus latronum confossus Martyrio coronatur. Remanent vestigia huius sancti Abbatis in Lusitania in Oppidis huius prouinciæ Ataogiæ, & Monardi.* Vbi vides, quæ Marquez de monasterio de Pigna firme per illum fundato addit, de suo cogitasse, præsertim cum communis illius prouinciæ sit traditio, quam Theobaldus in Vita S. Gulielmi c. 18. & officia Ordinis Gulielmitarũ firmãt, vel ipso Marquez referente cap. 17. S. 2. illud monasterium de Pigna firme à S. Gulielmo fuisse fundatũ anno 1040. præter quod non desunt, qui affirment, hunc Anciradum S. Benedicti monachum fuisse, & eundẽ cum S. Meinrado, cuius Trithemius, & Molanus, ac nouissimè Cardinalis Baronius meminerunt. Nec refert, quod proferat Marquez concessionem eidem monasterio sub anno 1226. sub titulo Eremitarum Ordinis S. Augustini factam, quia Eremitæ, qui in Lusitania olim Ordinis S. Augustini vocabantur, erant Gulielmitæ.

XII. Decimum octauum est monasterium S. Andreæ Burgense, de quo Azorius tomo 1. lib. 12. cap. 23. quæst. 5. ita scribit: *Ex vetustissimis, & certissimis Ordinis monumentis apparet, eius nonnulla Cœnobia ante Innocentium Tertium fuisse fundata; vt Londoniense in Anglia anno 1059. in Hispania Burgense anno 1149. & Salmanticense anno 1202.*

Respondeo. Millies dictum, ac decantatum, ea omnia, quæ Azorius toto eo libro de Ordine Eremitarum scribit, fateri se vltrò, ex illorum relatione narrare, quam relationem in multis apertè reijcit. & quod ad antiquitatem attinet, omnino suspectam habet, dum inquit, probabiliorem sibi videri contrariam opinionem, quod Ordo qui nunc est, à Diuo Augustino originem non habuerit, sicut dicit D. Antoninus tit. 34. cap. 14. quanquam; quod ad monasterium Burgense attinet, si prætensam antiquitatem habet, citra dubium asserendum est, illud à Gulielmitis fuisse fundatum: maximè cum fateatur Marquez, præcipua Eremitarum Cœnobia, quæ nunc illorum Ordo in Italia, Hispanijs, & Gallijs obtinet, à Gulielmitis esse fundata cap. 13 S. 14. prope initium.

Decimum nonum est monasterium sanctæ Engratiæ in Villa Carauagial nuncupata, in quo Eremitas Augustinenses degisse colligitur ex quadam scriptura, quæ reperitur in Ecclesia Bracharensi: sed cum de tempore illius scripturæ non constet, non opus est in ea examinanda diutius immorari.

Vigesimum est monasterium Vlyssiponense circa tempora Alphonsi Henriquez fundatũ, XIII. quod ab Eremitis Augustinensibus extructũ fuisse testatur primò Historia eiusdem Regis, quæ in quadam turri ciuitatis Vlyssiponensis custoditur. Secundo habetur ex quodam libro historiarum typis edito certi autoris nomine Ota, qui liber habetur in Bibliotheca Canonicorum Regularium D. Vincentij. Tertiò ex libro fundationis eiusdem monasterij D. Vincentij: referunt enim prædictæ historiæ, tempore expugnationis ciuitatis Vlyssiponensis per Regem Alphonsum Hẽriquez factæ, plures magnos Principes, & milites strenuos zelo fidei Catholicæ armatos ex partibus Septentrionalibus Angliæ, Galliæ, & Germaniæ illuc suppetias ei laturos accurrisse, capta verò Ciuitate Regem, vt erat religiosus, & pius, duas Ecclesias, alteram B. Mariæ ad Martyres, alteram D. Vincentio Martyri nuncupatam erexisse: referunt etiam Abbatem quendam Gualterum nomine, cum quatuor socijs sui Ordinis in illis Regionibus instituendi gratia, illuc contendisse: ac rogasse Regem dictum Abbatem, vt Ecclesiæ D. Vincentij curam susciperet: qua suscepta cum illam monasterio Præmonstratensi subdere vellet, cuius Ordinis ipse Gualterus erat, Rege abnuente, idem Gualterus post aliquot dies Ecclesia relicta in suam patriam est regressus, socijs, qui secum venerant, in eadem Ciuitate manentibus, qui Ciuibus flagitantibus monasterium Ordinis Eremitarum in quodam colle Vrbi propinquo erexerunt. Quod autem illi socij, qui cum Gualtero venerant, alterius essent Ordinis ab ipso

Abba-

Abbate, probat Marquez ex eo, quia Gualterus Præmonstratensis Ordinis erat, socij verò erant Ordinis D. Augustini, vt eædem historiæ tradunt. Quod verò essent Eremitæ, probat primò ex eo, quoniam cum Ciues Vlyssiponenses eos rogarent, vt monasterium intra Ciuitatem exstruerent, responderunt illi, iuxta ipsorum Ordinis instituta, se à Ciuitate separatos viuere oportere, quam ob caussam locum in colle eminentiori, & à Ciuium conuersatione longè remoto, eis ad monasterium exstruendum obtulerunt. Secundò idem confirmat ex quodam scripto, quod in Archiuo eiusdem monasterij S. Vincentij Almario tertio habetur: ibi enim extat liber, qui Ordinarium Congregationis S. Rufi inscribitur, in quo inter alia folio 84. hæc habet. *Rex Alphonsus capta Vlyssipona, & cogitans de ponendis Religiosis in S. Vincentio, accersiri fecit Gualterum, & alios duos fratres Ordinis Eremitarum, & noluerunt ibi manere: tunc vocauit Canonicos D. Augustini.* De hoc monasterio Eremitarum per istos socios Abbatis Gualteri ædificato longissimè tractat Marquez cap. 18. & 19. ferè per totũ, vbi de illius antiquitate, & de competentia, & iure præcedendi ipsos Canonicos D. Vincentij plura de more effundit.

Respondeo ad hæc omnia. Si Marquez historiã fundationis monasterij D. Vincentij, cui innititur, integra fide in suo libro retulisset, tum se ipsum ab onere duo illi capita sui libri videlicet 18. & 19. scribendi, tum etiam nos ab onere illius narrationes retegendi, omnino leuasset. Verùm quandoquidẽ non solùm alienis opibus se ipsum ditare non erubescit, verumetiam Canonicos Regulares ad falsum testimonium ferendum inducit, compellor hoc in loco veridicam, & integram historiam ex Cartophilacio, siue Archiuo eiusdem monasterij S. Vincentij, opera Reuerendissimi Patris, & Domini, mihi pluribus nominibus suspiciendi, Domini Antonij à Cruce, Illustrissimæ Congregationis S. Crucis Colimbricensis Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini Abbate Generali, per manum publici Notarij in forma authẽtica, & probante nuper extractam, ac mihi transmissam exscribere: non afferam totam historiam, quod libro sequenti in describenda fundatione dicti monasterij iterum repetenda sit: sed solùm illius fragmentum, quod etiam solum ad rem attinet, quodq; Ioannes Marquez egregiè ad suum commodũ immutauit, fragmentum hoc est, quod etiam ille cap. 18. §. 3. licet corruptum exarauit: *Cogitante interea Rege, vt prædiximus, de constituendo ibi Collegio, ecce summæ sanctitatis Abbas nomine Gualterus Canonicus Regularis Præmõstratensis Flamengus natione Vlyssiponã aduenit, comitantibus se quatuor sui Ordinis fratribus, cuius itineris causa erat, nouam velle ædificare Congregationem: de quo Rex audiens bona plurima dici, in eius aduentu nimis lætus efficitur, tamq; parat præponere illum præfatæ Basilicæ, circa cuius commoda tenebatur solicitus. Prædictus igitur Abbas, cum intrasset ad Regem, & ab eo postulasset locum ædificare Congregationi aptum: Rex petitioni eius tale fertur dedisse responsum: est mihi Abbas quædam Basilica de nouo fundata, quam apud me vehementer diligens vsque modo seruaui, sperãs de die in diem mihi destinari à Deo hominem, cui securus regimen eius committere possem: nunc ergo cernens spem meum Diuino nutu ad votum esse completam, opto vos eiusdem Basilicæ libenter suscipere curam, & consilium planè nostrum, & auxilium cum patrocinio æque regio vos semper comitabuntur. His à Rege peroratis, Ecclesiæ sancti Vincentij gubernacula suscepit Abbas Gualterus, &c.* & infra: *verum de cætero restat dicere, qui eiusdem fuerint Rectores, vsque ad tempora nostra, nam in prima eius fundatione rexit illam Rex Alphonsus, per vices in ea constituens presbyteros, qui missas quotidie cantarent, quorum primus fuit Rhoardus, cuius supra mentionem fecimus: secundus, Hota genere Anglicus: tertius, Sulerius similiter Anglicus, qui & monachus fuit: deinde venit Abbas Gualterus, qui vt prædiximus, Rege constituente, primò prælatus est ei: sed cum vellet eam subdere Præmonstratensi monasterio Canonicorum Regularium, vt esset filia eius, Rex verò non acquieuisses, dimissa ea cum pace, in terram suam reuersus est ad suos.* Hæc ex prædicta historia ne in apice quidem immutata, quæ si cum eadem historia à Marquez exscripta conferas, videbis ab eo duobus in locis illam immutatam, primò in principio, nam loco illorũ verborum. *Ecce summæ sanctitatis Abbas nomine Gualterus Canonicus Regularis Præmonstratensis Flamengus natione Vlyssiponã aduenit comitantibus se quatuor sui Ordinis fratribus:* Deleto nomine Canonicorum Regularium Præmonstratensium, & sociorum sui Ordinis, reposuit ista verba: *Ecce quidam summæ sanctitatis Abbas nomine Gualterus Flamengus natione Vlyssiponam aduenit comitantibus se quatuor Ordinis S. Augustini fratribus.* secundò in fine: nam pro illis verbis: *sed cum vellet eam subdere Præmonstratensi monasterio Canonicorum Regularium, vt esset filia eius.* Deleto similiter nomine Canonicorum Regularium posuit: *Sed cum vellet eam subdere monasterio Præmonstratensi, vt esset filia eius.* Quos errores si corrigas, & verba historiæ fideliter restituas, falsitatis apertissimè conuinces ea omnia, quæ de monasterio Ordinis Eremitarũ per socios Abbatis Gualteri Vlyssiponæ ædificato duobus illis capitibus idem autor scribit: primò namq; falsum est, socios illos, qui cum Abbate Gualtero venerunt Vlyssiponam, alterius Ordinis fuisse, cum textus historiæ dicat, illos eiusdem Ordinis, cuius erat Gualterus extitisse: secundò, multò magis falsum est, illos non fuisse eiusdem Ordinis, quod essent Ordinis S. Augustini, Gualterus verò Ordinis Præmonstratensis, cum nullus nesciat Ordinem Præmonstratensem, Diui Augustini Ordinem esse, & talem communiter vocari: tertiò falsum est, illos socios fuisse Ordinis Eremitarum, cum essent Ordinis Canonicorũ Regularium: quartò falsum est, Ordinarium Congregationis

gationis S. Rufi dicere, Gualterum, & eius socios fuisse Eremitas Ordinis S. Augustini: & si Ordinarium per errorem id dixisset, corrigendum esset, cum constet, ipso Marquez concedente, Gualterum Præmonstratensis Ordinis fuisse: quintò falsum est, monasterium à socijs Abbatis Gualteri fundatum Eremitarum Augustinensium fuisse, erat enim Ordinis Præmonstratensis, quorum institutum, loca ab hominum conuersatione remota requirebat. Demum falsum est, monasterium quod de præcedentia cum Canonicis S. Vincentij aliquando contendere voluit, fuisse à socijs Gualteri fundatum: nam illud fuit monasterium Eremitarum Ordinis S. Gulielmi, vt cap. 35. in fine dictum fuit. Hinc verò habes, vnde omnia eludas, quæ de antiquitate monasteriorum Ordinis sancti Augustini in Lusitania existentium sæpius replicat, & inculcat, vel enim erant Ordinis Canonicorum Regularium sancti Augustini nuncupatorum, vel Præmonstratensium, vel Eremitarum sancti Gulielmi qui similiter Eremitæ Ordinis S. Augustini nuncupabantur secundum aliquem.

XIV. Vigesimum primum est monasterium Conuentrense, quod Cornelius Lancillottus lib. 2. cap. 16. & lib. 3. cap. 71. & alij dicunt Canutum Regem post acceptum Papiæ brachium S. Augustini, & Conuentriam missum, ipsis Eremitis Augustinianis cum alijs multis in ea Ciuitate, & alijs locis per Angliam exstruxisse, ob ingentem animi sui propensionem erga ipsum Ordinem Eremitarum. allegantes Gulielmum Malbesburiensem in historia Anglicana, & Baronium tomo 21. Annalium sub anno 1027.

At decipiuntur profectò isti autores, & de Regis Canuti beneuolentia sibi ipsis nimis blandiuntur, quippe qui eos non solum monasterijs non donauit, sed nec vidit vnquam, nec somniauit: nec reperient apud Gulielmum Malbesburiensem, aut Baronium, aut alium historicum antiquum, & probatum ex multis qui de rebus Anglicanis scripserunt, qui ante annum 1230. illorum Ordinis apud Anglos propagati meminerit. Libri præ manibus omnium sunt, nec laborare oportet in exponendo, cuiusnam Ordinis esset monasterium Conuentrense, ad quod Rex Canutus B. Augustini sacra pignora transmisit; erat enim Ordinis D. Benedicti, vt idem Malbesburiensis, & alij passim fatentur, & constat ex epistola Innocentij Tertij Archiepiscopo Cantuariensi, & Episcopis Lincolniensi, & Vigorniensi pro eodem monasterio scripta, quæ habetur in primo libro epistolarum huius Pontificis pagina 109. eiusdem instituti erant multa alia, monasteria ab eodem Rege in Anglia exstructa; multa etiam Ordinis Canonicorum Regularium ex Renato Chopino in Monastico lib. 2. titulo 2. num. 18. nullum autem Ordinis Eremitarum, qui Ordo ante annum 1230. Angliam non vidit: & quod magis refert, errant cum dicunt ex Gulielmo Canutum Regem illum fuisse, qui Diui Augustini brachium Papiæ emptum Conuentriam detulit, aut misit: nam Gulielmus non dicit hoc fecisse Regem Canutum, sed quendam Archiepiscopum nomine Egelnothum, qui Roma rediens in Patriam, illud tempore eiusdem Canuti Papiæ emit, quod replicat lib. 4. de Episcopis Anglicanis pagina 289. vbi hæc habes. *Conuentriæ habetur brachium Magni Augustini, cernunturq; in cælatura huiusmodi literæ. Hoc brachium S. Augustini Egelnothus Archiepiscopus rediens à Roma ad Papiam emit centum talentis argenti, & talento auri.*

Caput quinquagesimũ octauũ.

Regale templum, & Cœnobium D. Petri in Cœlo Aureo Papiæ pro Clericis Canonicis, non pro Eremitis Augustinensibus à Rege Luitprando fuisse instauratum.

Vnicum nunc restat nobis præclarum, ac nobile D. Petri in Cœlo Aureo Papiæ monasterium à Rege Longobardorum pijssimo Luitprando Regia sanè magnificentia exstructum, & liberalitate, maximis donis, & ingentibus diuitijs bonorum temporalium, ac etiam spiritualium locupletatum, sed in primis pretiosissimo thesauro sacrorum pignorum D. Patris Augustini exornatum, atque ideo dignum, vt illius recordatione veluti Regia quadam tessara primum librum concludamus, obsignemus, & communiamus; & etiam pro eius iuribus tuendis omnibus viribus decertemus. De hoc præclarissimo Cœnobio Ioannes Marquez capite 15. integris §. 1. 2. & 3. fratrem Iordanum lib. 1. cap. 18. Cotiolanum in Chronica in S. quoniam Ordinem. Ludouicum de Angelis lib. 6. capite 4. Cornelium Lancillottum lib. 3. cap. 68. & alios ex parte secutus, vt illud suo Ordini ad illius antiquitatem commendandam vendicaret, sequentia literis mandauit. Primò, fratres Eremitas Augustinenses, quo tempore Luitprandus Rex Longobardorum D. Patris Augustini Reliquias ex Sardinia Papiam transtulit, in eadem Ciuitate monasterium habuisse. Secundò, Regem Luitprandum cum supradictis B. Augustini Reliquijs ipsos Eremitas Augustinenses ex ciuitate Callaritana, vbi in monasterio sancti Saturnini ad ipsarum Reliquiarum custodiam assidebant, Papiam transtulisse, & ad illarum custodiam deputasse: & de Eremitis, non de Clericis Canonicis locutum Petrum Oldradum in literis eiusdem translationis ad Carolum Magnum datis. Tertiò, monasterium Diui Petri in Cœlo aureo à Rege Luitprando exstructum, ipsis Eremitis Augustinensibus an. 721. vel 725. donatum: licet postea Barbaris in Italiam erumpentibus ipsi Eremitæ pulsi, & monachi Be- I.

nedictu-

nedictinenses subintroducti, quibus tandem deficientibus subintroierũt Canonici Regulares. Quartò temporibus Ioannis Papæ XXII. huius nominis reuelatum fuisse cuidam Religioso Ordinis Eremitarum D. Augustini reliquias Eremitis Augustinensibus reddendas, ac intra spatium duorum mensiũ eiusdem Papæ literas Papiã delatas, quibus dictas reliquias ipsis Eremitis restitui mandabat. Quintò in Consistorio Cardinalium coram eodem Ioanne XXII. probatum, & declaratum fuisse, quod Ordo Eremitarum esset prima Religio à D. Augustino instituta. Sextò in eodem Consistorio tractatũ prius fuisse de monasterio D. Petri in Cœlo aureo ipsis Eremitis vtpotè veris, primis, & originarijs illius possessoribus,& indebitè spoliatis,reddendo. Septimò,Ioan. XXII. eosdem Eremitas illegitimè spoliatos suæ antiquæ possessioni reddidisse, & ex tunc potuisse Eremitas sepulchrum D. Patris digito indicare. Octauò,Carolum Magnum Papiensis Academiæ prima fundamenta per duos Eremitas Augustinenses in monasterio item D. Augustini iecisse: quæ omnia cum alijs multis apud illum in dictis paragraphis 1. 2. & 3. videri possunt.

II. Verùm isti viro iure optimo illud responderi potest, quod D. Benedictus Totilæ Spathario Regijs ornamentis insignito sibi occurrenti ait; *Depone fili, depone, quod geris: nam tuum non est*, ita profectò huic auctori, ac cæteris sui similibus salua reuerentia dici potest, quia Regium D. Petri in cœlo aureo Templum, ac Cœnobium vestrum non est, nec aliquando fuit,nec patres vestri ante Gregorium IX. cuius tempore in partibus Lombardiæ primum visi sunt, vt illemet in literis cap. 25. recitatis ait, idem D. Petri templum, aut monasterium vnquam viderunt: & quanquam hæc omnia, quæ dictus autor de prædicto monasterio, & D. Patris Augustini reliquijs Ordini Eremitano restitutis iactat,vtpotè gratis,& sine testimonio asserta, meritò contemni,& gratis negari possent,& forsan deberent: nihilominus pro maiori dilucidatione,& corroboratione veritatis, statuo sequentes assertiones, quas authenticis Romanorum Pontificum,Imperatorum, Regum, & aliorum Principum priuilegijs, quæ in cartophilacijs ipsius monasterij D. Petri in cœlo aureo incorrupta seruantur, euidentissimè probabo. Prima assertio. Antiquissimum D. Petri in cœlo aureo templum, ac simul Cœnobium à Rege Luitprando propè illud exstructum clerici Canonici, qui Regulares nunc dicuntur, ante sacras Reliquias D. Augustini ex Sardinia eò translatas incolebant, & iurè possidebant. Secunda, translationi dictarum reliquiarum Eremitæ Augustiniani nullatenus interfuerunt, multò minus eiusdem reliquijs custodiendis fuerunt per Regem Luitprandum destinati. Tertia, post translatas B. Patris Augustini reliquias Luitprandus D. Benedicti monachos sanctitatis fama tunc per totum Orbem fragrantes in dicto monasterio sub Abbate monacho constituit, & clericis Canonicis in eadem Ecclesia Diui Petri adiunxit. Quarta, monachi D. Benedicti in eodem monasterio, & cum illis clerici Canonici in eadem Ecclesia vsque ad Honorij III. Pontificatum steterunt. Quinta,sub Honorio III. deficientibus monachis D.Benedicti soli clerici Canonici vsque ad annum 1327. Ecclesiam,& etiam monasteriũ D. Petri in cœlo aureo tenuerunt. Sextò, Ioan. Papa XXII. neque Ecclesiam D.Petri in cœlo aureo,nec monasterium,multò etiam minus sacras D. Augustini reliquias Eremitis tradidit, sed solùm ad Diuinum officium in dicta Ecclesia cum clericis Canonicis recitandum ex Apostolica indulgentia admisit. Septima,per huiusmodi admissionem iura Abbatis, & Canonicorum,tum in Ecclesia, tum in omnibus illius membris nullatenus fuerunt sublata. Octaua, non solum corpus B. Augustini per Ioannem XXII. Venerandis Patribus Eremitis non fuit donatum, aut restitutum, vt illi fatentur; sed nec locum certum, vbi illud reconditum seruatur, vnquam monstrare potuerunt, aut viderunt.

III. Prima propositio duas partes habet, altera est, clericos Canonicos Regiam D. Petri in cœlo aureo Basilicam ante translatas D. Patris Augustini reliquias tenuisse, ac iure possedisse. Altera D. Petri Cœnobium, similiter ante dictam translationẽ à Rege Luitprando clericis Canonicis fuisse ædificatum. Prima pars probatur authentico Priuilegio, quod dictus Luitprandus Lucido dictæ Ecclesiæ Archipresbytero,& clericis religiosis sub illius regimine ibidem degentibus, ac illorum Religioni anno Christi 713. Indictione 11. Regni verò eiusdẽ Luitprandi tertio concessit, siue potius ab Ariperto illius prædecessore concessum confirmauit,cuius originale est Papiæ in dicto monasterio D. Petri in cœlo aureo, authenticum verò apud me teneo. Eius verò exemplum fideliter redditum est istius formæ, quæ hic sequitur.

Flauius Luitprandus Rex. Basilicæ beatissimi Apostolorum Principis Petri sita foris istius Ciuitatis Ticinensis, & Venerabili viro Lucido presbytero. Si ea, quæ Prædecessores nostri Longobardorum Reges pro anima salnatione sua, & statu felicissimo gentis nostræ Longobardorum venerabilibus contulerunt locis, firma sinimus manere confidenter credimus in Omnipotentis Dei misericordia, quod nostrum semper firmum, & stabile permaneat Regnũ; ob hoc ergo detulit Veneratio tua in præsentia nostra Excellentiæ præceptum Decessoris Nostri Ariperti Regis, in quo continebatur, quo supra facta Basilica B. Petri, vel tuæ almitati suo dono concesserat Alpem, quæ dicitur plana,cum omnibus Villis sibi aspicientibus, videlicet, idest fines Serræ de Alpe,quæ dicitur lunga, qua discernitur inter fines S.Gaudentij, & Tebolaria descendente in riuo Gramatiola, seu & monte Gerolorum, & inde Sticeresiola, & inde in monte, qui nominatur Verteglario, & exinde per summum iugum exiente in Cruceferrea comprehendente fines sanctæ Mariæ vsque in Flauio Auanto, & exinde per fines ipsius sanctæ Mariæ ponente caput in Boiada ad Crucem, & inde per fines

nes Aromanorum, ponente caput in Abbatona, & per iugum de Abbatona ponente caput in Crode, & exinde comprehendente sancti Columbani fines. & Domini Regis *vsque in* Piscina, *qua di-ci... nigra, & exinde per fines sancti Pauli ponente caput in antenominatum fluuium Auantum, & inde Serra, qua nominatur Petra scorticata, & exinde per fines Ansaldi, & Rodaldi exiente in monte Ebore, & conuersante vsque in fontana Ventola ponente caput ad dequora* Paludarum; *de qua re sperauit à nobis Veneratio tua, vt nostrum renouationis præceptum exindè iam factæ Basilicæ purè dimittere deberemus; quod nos pro Dei timore, & anima nostræ mercede, atque æterna retributione præsentis autoritatis, atque renouationis nostra paginam in ipso loco Venerabili, & tua Religioni emitti præcepimus, firmantes inibi iam nominatam Alpem integram sicut superius determinata est, vna cum pascuis, vel escam, aut qua Dominus per tempus donauerit, sicuti à Corte nostra* Rodano *antea fuit possessa, quatenus deinceps ipse sanctus locus, & tua Veneratio, atque successores tui omni tempore sequiuerint, & continenter præfatam Alpem valeatis possidere. Insuper, & decernimus, confirmantes, vt omnes decimas, quæ in ipsa Alpe admissis hominibus, tum seruis quamquè, & liberis collaboratur in vsu pauperum, Rector, & Custos iam factæ beati* Petri *Basilicæ suscipiant, & ad portam ipsins sancti loci secundum Deum in pauperes, vt dictum est distribuendam præuideant. Insuper autem ad vtilitatem præfatæ Ecclesiæ portum* Rosoliolum *integrum concedimus, atque donamus, & terram in Papiensi campania ad nobis pertinentem, & decimas Cortem, etiam Dianæ in Comitatu Albigauensi, & omnia, quæ infra ipsam Ciuitatem, & extra, vobis concedimus, quæ nobis pertinere videntur, & Carpentarios, quos nos possidemus in Valle, quæ dicitur Antelamo, & in Bezosolo cum filijs, & filiabus, & hæredibus, vt in supradicto loco sancto tempore opportuno ipsi, & posteri eorum perpetualiter deseruiant. Vada etiam ad piscandum in Ticino, id est in riuo* Poloni, *& illud quod Adaunella Morasca dicitur, seu Vadum, quod dicitur Laudemarij costam Teueredam, & Sextemascum, cum illo medio, quod ad spem dicitur ex vtraque parte Ticini nouem pedes cum insulis, & Tolenei molendinorum, vel Ticinum inuasit, aut in futurum irruperit, de proprijs ipsius Ecclesiæ, vel aliorum rebus, etiam Vada, quæ sunt in Padum habentia priorem terminum ad locum, qui nominatur Popula* Pagana, *& pertingentia ad locum, qui dicitur caput Asi, ex vtraque parte Padi nouem pedes cum insulis iuxta prædictam piscationem, vel quidquid ab antiquo tempore, seu moderno eadem Ecclesia per antiquorum Regum, seu Imperatorum donationem obtinuit, vel Padus inuasit, aut in futurum irruperit de proprijs ipsius Ecclesiæ, vel aliorum rebus eidem sancto loco contradimus, & confirmamus. Et quandocunque necessitas imminet Naues ipsius Ecclesiæ per Ticini, & Padi portum, quamquè per quodlibet aliud discurrant absque impedimento, vel tolonei exactione. Volumus quoque vt Molendina, quæ in Cuterona, seu in aliquibus fluminibus prædicta Ecclesia possidet, habeant Clerici eiusdem loci potestatem leuandi, atque deponendi quousque, vel quomodo eorum decreuerit voluntas, & aquaductus per nostram* Baudam *in eorum sit potestate ad irrigandos hortos Ecclesiæ. Confirmamus etiam, & per hoc nostræ autoritatis præceptum iubemus, vt nullus Archiepiscopus, Episcopus, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, Gastaldius, vel aliqua parua, vel magna Regni nostri Persona infra denuntiatos fines eiusdem Cortis placitum teneat, vel aliquem pignorare, aut aliquid exigere audeat. Præcipimus insuper, vt si aliquis de rebus prænuntiatæ Cortis aliquam querimoniam facere voluerit, per idoneos, & circummanentes homines inquisitio à nostris Iudicibus, tanquam ex* Palatij *nostri rebus fiat. Et secundum hoc nostræ confirmationis præceptum* Rex, *de quibus querimonia orta fuerit, per sacramenta iusiurandi inquirantur, & legali iudicio ad Ecclesiam beati* Petri *Apostolorum* Principis *corroborentur. De qua re præcipimus omnibus Ducibus, Comitibus, ad Curiam nostram agentibus, vt nullus deinceps in prædictis rebus ad nostram mercedem Clericis delegatis conturbare præsumat, sed nostris, & futuris firma, & stabilia debeant permanere temporibus. Si quis igitur contra Dei autoritatem, & hanc nostram confirmationem aliquid agere temptauerit, sciat, se compositurum auri puri libras mille, medietatem Cameræ nostræ, nostrisq; successoribus, & medietatem præfatæ Ecclesiæ, & Dei maledictionem, sanctæq; Dei Genitricis Mariæ, & beati Archangeli Michaëlis, & omnium Angelorum, & beati Petri Principis Apostolorum, & omnium Sanctorum habeat, & cum Iuda traditore portionem accipiat. Ex dicto Domini Regis per Scipionem Illustrem Referendarium, & ex dictatu Gumfrit Notarij. Quod, vt credatur verius, & ab omnibus custodiatur, manu propria roborantes, Sigilli nostri impressione præsentem paginam iussimus insigniri inferius.*

Signum Domni Luitprandi Regis Inuictissimi.

Data octauo Kal. Decembris Anno Dominicæ Incarnationis DCCXIII. Regni verò Luitprandi Regis tertio Indictione vndecima. Actum Papiæ *feliciter. Amen.*

Circa quod priuilegium notanda sunt primo loco illa verba. *Venerabili viro* Lucido *presbytero:* & illa. *in quo continebatur, quod suprafata Basilica beati Petri, vel tua* Almitati *suo dono concesserat alpem, &c.* & illa. *præsentis autoritatis, atque renouationis nostræ paginam in ipso loco Ve-*

nera-

nerabili,& tuæ Religioni emitti præcepimus, firmātes inibi iam nominatā alpem integrā &c. & illa *Rector, & Custos iā fatæ B. Petri Basilicæ suscipiant,& ad portam ipsius sancti loci secundum Deū in pauperibus,vt dictum est, distribuenda possideat:* & illa, *de qua re præcipimus omnibus Ducibus, Comitibus ad Curiam nostrum agentibus, vt nullus deinceps in prædictis rebus ad nostram mercedem clericis delegatis conturbare præsumat.* Quæ verba simul iuncta, indicant manifestè, tempore Luitprandi, & ante illius ad Regnum assumptionem fuisse in dicta Basilica Collegium clericorum Religiosorū, siue Regularium (sic enim mos est antiquorum vel Pontificum, vel Regum, ac aliorum Principum, quos nūc Regulares Canonicos dicimus, nuncupare) sub vno Rectore presbytero, quem postea Archipresbyterum nuncupare consueuerunt. Quod ad pleniorem veritatis corroborationem potest secundo loco firmari ex literis Petri Oldradi ad Carolum Magnum datis cap. sequenti reddendis, in quibus expresse testatur tempore translationis Reliquiarum Beatissimi Patris fuisse in dicta Basilica Conuentum Clericorum, die, noctuq; laudes Deo inibi canentium, cum quibus ipse Rex, tanquam vnus esset de ministris in canticis Dei, & psalmodia sese exercebat. Tertiò ex pluribus Romanorum Pontificum priuilegijs, ac etiā testimonijs Historicorum in sequentibus adducendis, ex quibus certò certius constabit, Clericos Canonicos cum monachis Diui Benedicti adiūctis in eadem Basilica, vsque ad Paschalis II. Innocentij II. Alexandri III. & Innocentij III. tempora stetisse.

IV. Notandum secundò, Luitprandum ipsam D. Petri Basilicam non primum erexisse, verùm à suis prædecessoribus, vel à Sancto Syro Papiensis Ciuitatis Episcopo primitus fundatā, in meliorem formam, quæ nunc cernitur instaurauisse, potioribusq; priuilegijs, & donis ornauisse: corrigendos propterea Flauium Blondum in sua Italia in descriptione Lombardiæ, Iacobum Philippum Bergom. in suo supplemento lib. 10. sub anno 726. Bernardum Saccum lib. 10. Histor. c. 3. Iacobum Gual. lib. 4. sanctuarij cap. 12. & alios Historicos, dum ipsam Basilicam à Luitprando primitus extructam affirmant, aut certò non de primaria illius fundatione, sed de instauratione intelligendos, & exponendos, quod epitaphium ipsius Regis sepulchro inscriptum satis indicat: *Luitprandus Longobardorum Rex inclitus ob translatum D. Augustini corpus, Templum,& Abbatiale cœnobium Canonicis Regularibus cum dote instaurauit.* Verbū enim instaurare, iuxta vocis Etymon rem vetustate labentem reficere, & in pristinam formam integrare potius significat, quàm nouam fundare. Porrò dictam Basilicam non ab ipso Luitprando primitus erectam, sed longè ante illum extructam duo euidenter demonstrant primum forma priuilegij eiusdem Luitprandi, Hugonis Regis, Othonis, & aliorum inferius adducendorum: nam ex forma priuilegij Luitprandi habemus, dictam Basilicam non ab ipso extructam, sed ab illius prædecessore Ariperto priuilegio amplissimo donatam; vt illa eius verba sonant: *Ob hoc ergo detulit veneratio tua in præsentia nostra excellentiæ præceptum decessoris nostri Ariperti Regis, in quo continebatur, quo supra factæ Basilicæ Beati Petri, vel tuæ almitati suo dono concesserat Alpem, quæ dicitur plana, cum omnibus villis sibi aspicientibus.* Cuius etiam donationis ab Ariperto Rege factæ eidem Basilicæ in alijs priuilegijs Hugonis Regis, & Othonis Imperatoris mentio habetur. Aduertendum tamen ne in errorem labaris, duos huius nominis Longobardorum Reges Luitprando priores extitisse, alterum, qui teste Sigiberto sub anno 652. regnare cœpit, alterum, qui Taurinensium Dux cum esset, fugatis Asprando Luitprandi Patre cum filio, nouem circiter annis pro illis Regnum tenuit, qui demum ab eodem Asprando victus, & fugatus in fuga, qua flumen traijciebat, in aquam delapsus suffocatus est, & die sequenti in Ecclesia Sancti Saluatoris tumulatus extra Papiam, & hic est, cuius Luitprandi priuilegium meminit, qui etiam Alpes Cottias vocatas Ecclesiæ Romanæ donauit, de quo Baronius sub anno septingentesimo quarto, & 714.

V. Alterum verò, quod eiusdem Basilicæ antiquitatem nonnullis seculis ante Luitprandi Regnum indicat, est, Diui Seuerini Boëtij, ac illius vxoris Elpis fœminæ clarissimæ apud dictam Diui Petri Basilicam tumulatio: nam Diuum Seuerinum Boetium virum Consularem Papiam à Theodorico Rege exilio deportatum, ac tandem martyrio affectum, caput suum in duas partes fissum, è loco martyrij, vsque ad Diui Petri Basilicam suis manibus tulisse, ibiq; ante altare spiritum emisisse, ac in eadem Basilica tumulatum circa annum Christi quingentesimum decimum quintum constans Ecclesiæ Papiensis, & omnium Historicorum eius Ciuitatis est traditio. De vxore eiusdem Seuerini Boëtij referam, quæ Syluester Maurolicus libro quarto Historiæ omnium Religionum, vulgari tamen idiomate apud Italos scribit: *In hoc inquit, sacro Templo Diui Petri in Cœlo aureo sepulta est etiam. Elpis vates Sicula ex Messana Ciuitate Boëtii vxor, quæ ob mariti amorem Patriæ valè dicens, Papiam contendit, vbi Boëtius à Theodorico Rege in carceribus detinebatur. Hæc nobilis fœmina Faustinæ matris sancti Placidi monachi, ac Martyris, & Tertulli nobilis Romani vxoris soror extitit, in vestibulo Diui Petri in Cœlo aureo sepulturam accepit, cui sequens Epitaphium inscribitur. Elpis dicta fui Siculæ regionis alumna, &c.* Habeo etiam testes, qui affirmant eandem Ecclesiam à Sancto Syro Papiensium Episcopo in honorem Principis Apostolorum ædificatam, ac inter illos

Breuentanum lib. 3. de Antiquitate Papiæ cap. 21. asserentem, id ex vetustissimis eiusdem Ciuitatis monumentis se accepisse. vt Augustinum, ac Desiderium nostros Ticinenses omittam, quod vt pro certo affirmare, ita etiam detractare non ausim.

VI. His verò de antiquitate, ac fundatione prædictæ Basilicæ ante Luitprandi Regnum firmiter constitutis, probanda nobis restat altera pars eiusdem assertionis, non solùm videlicet Basilicam, verùm etiam monasterium Diui Petri in cælo aureo aliquot annis ante translationem sacrarum pignorum Diui Augustini ipsis clericis canonicis ab eodem Rege Luitprando ędificatum: quanquam illius probatio non magnum negotium nobis facessat, vt quæ conceptis verbis colligitur ex epistola Oldradi ad Carolum Magnum proximè allegata, cum ait: *Et primo Regni sui anno (s. Luitprandus) donationem, quam Beato Petro Aripertus Rex donauerat confirmauit, scilicet Alpes Cottias, in quibus Ianua est, & quidquid ab ea Alpes vsque ad Galliarum fines continebant: & Beato Petro Apostolorum Principi in suburbio Papiensi monasterium construxit artificis opere excellenter ornatum: cui etiam indidit nomen Cælum aureum.* Nam cum ipse Luitprandus anno septingentesimo vndecimo, vel septingentesimo duodecimo regnare cœpisset, translatio autem sacrarum reliquiarum nonnisi post annum septingentesimũ vigesimũtertiũ, aut ad summum septingentesimũsecundũ acciderit, euidens est, ipsum monasterium decennio saltem ante translatum Sancti Augustini corpus esse ędificatum, quo tempore Sancti Petri Basilica nondum per monachos, sed per Lucidum Arch. presbyterum, & suos clericos religiosos regebatur. Confirmant eandem veritatem Oldradi verba in calce ipsius epistolæ: *Dona verò, quæ pijssimus Rex Luitprandus Ecclesiæ Beati Petri donauit, tum in prædijs, & possessionibus, quàm in vasis aureis, & argenteis, & vestibus ad Dei cultum pertinentibus, excedunt omnium piorum, & catholicorum opinionem. Existimabat autem Rex ille, se tantum non posse donare ministris, qui custodiebant corpus Beati Patris, quod opinioni, & voluntati suæ penitus satisfaceret, & tanto gaudio ad corpus tanti viri receptum repletus est, quòd die, ac nocte, in hymnis, & canticis Dei cum clericis, & sacerdotibus in Ecclesia pernoctaret, & tanquã vnus de ministris in canticis Dei, & psalmodia se exerceret.* Vbi vides, post translatum Diui Augustini corpus ministros illius custodiæ deputatos, qui die, noctuque in ea Basilica diuinas laudes canebant, & cum quibus Rex ipse in psalmodia, & diuinis laudibus tanquam vnus ex illis se exercebat; non monachos sed clericos, & sacerdotes fuisse, nulla adhuc monachorum habita mentione. Quomodo verò, & quas ob causas dictis clericis collegium monachorum adiungere, & illis dictæ Basilicæ curam præcipuam concedere voluerit, in sequentibus dicemus. Confirmat tandem candẽ assertionem epitaphium vetustissimum ipsius Luitprandi sepulchro superpositum, quod cum venerandi Patres Eremitę circa annum millesimum quingentesimum decimum, quo tempore monasterium Sancti Petri per canonicos regulares nostræ congregationis Lateranensis, procurantibus canonicis Mortariensibus inibi degentibus fuit reformatum, noctu clanculum abrasissent, procurantibus ciuibus Papiensibus Decreto Senatus, & Ducum Mediolanensium restitutum fuit; & adhuc remanet. quod istiusmodi est. *Luitprandus Longobardorum Rex inclitus ob Diui Augustini translatum corpus, Templum hoc, simul & Abbatiale cœnobium canonicis regularibus cum dote instaurauit anno septingentesimo vigesimo tertio*, & quamuis Decreto Sacri Concilij Tridentini cineres Luitprandi ex sepulchro eleuato ablatæ humi defossæ fuerint, quo tempore ad canonicorum memoriam delendam ipsius etiam epitaphij verba illa, canonicis regularibus, aliqualiter sunt obliterata: non tamen adeo deleta sunt, vt etiam ab ijs saltem, qui rei seriem nouerint, non commodè legi possint, quemadmodum circa annum millesimum quingentesimum. octuagesimum secundum ea legit, exscripsit, & suo libro inseruit Syluester Maurolicus, apud quem dictum epitaphium cum alijs olim in eadem Ecclesia existentibus legi potest libro quarto pagina mihi ducentesima, & sexagesima octaua, ex quo habes tum ipsam Ecclesiam Diui Petri in cælo aureo, tum illius cœnobium etiam post translatum Diui Augustini corpus à Rege Luitprando clericis canonicis primitùs instauratum.

Caput quinquagesimum nonũ.

Translationi sacratissimi corporis Diui Patris Augustini Eremitas Augustinenses nullatenus interfuisse: neque ipsos Eremitas, sed Clericos ad illius custodiam à Rege Luitprando primitùs fuisse destinatos.

I. Constito itaque nobis de fundatione tum Basilicæ, tum etiam monasterij D. Petri in cęlo aureo nuncupati, consequens est, vt secundã assertionem probemus, scilicet ipsius sacratissimi corporis B. Augustini translationi Eremitas Augustinenses nullatenus præsentes fuisse, neq; ex Sardinia cum sacris reliquijs Papiã accersitos, neq; etiã ad corpus D. Augustini. à Rege Luitprãdo destinatos, vt Io: Marq. absq; vllo probabili fundamento dicit, quam vt testimonio fide digno, & maiori omni exceptione

probe-

probemus, non alio vtemur, quàm ipsomet Oldrado in præcitata epistola ad Carolum Magnum de translatione corporis Diui Augustini, quam ex integro fideliter hic reddendam operæ pretium esse arbitramur, quod ex illa non solùm autorem ipsius translationis, ac illius modum, tempus, & miracula, diuina virtute in ea patrata, verùm etiam sacrarum reliquiarum custodes, ac ministros à Rege Luitprando destinatos habeamus. Exemplum autem epistolæ hoc est.

Domino Regum pijssimo Carolo Magno Petrus Oldradus indignus Mediolanensium Archiepiscopus perennem in Christo coronam. Opus, quod celsitudo vestra dum in Vrbe Mediolani moraretur, mihi imponere dignata fuit, vt aliquid de translatione corporis B. Augustini Episcopi de Sardinia Papiam inquirerem, & fideli sermone celsitudini vestræ transcriberem: quantum humana fragilitas laborare potuit, elaboraui; & quod ex literis, & libris Regum Longobardorum, & etiam ex traditione multorum legi, & audiui, Deo adiuuante breuiter scribam. Beatus Augustinus Doctor Ecclesiarum Christi post multa miraculorum signa, quibus in hoc mundo effulsit, post multam insudationem laborum, qua obstinationem hæreticorum rectum iter via deprauantium oppugnauerat, Deo animam reddens, honorificè sepultus est in Ciuitate Hipponensi, in Episcopatu suo in Ecclesia Sancti Stephani, currente anno Incarnationis Christi 430. ibiq; sepultus per manus discipulorum suorum iacuit annis ferè quinquaginta sex: deinde in Sardiniam translatum est à fidelibus, & Catholicis Episcopis, qui ob Christi fidem ab antiquo Transamondo Rege, vnà cum Fulgentio Ruspensi Episcopo cum innumerabilibus Christi fidelibus in eandem Insulam relegati fuerant, quo tempore Vandali armis Africam vastabant: ne gemma & thesaurus tantus ab immundis spiritibus pollueretur, secum cum nonnullis alijs Sanctorum reliquijs deportarunt ibi multis miraculis claruit, annis du- 11 *centis viginti tribus. In quo manifestum datur intelligi, quod quos Deus charos habet, ad sanctitatis eorum testimonium clarificat, & insignis virtutibus miraculorum.*

Vnde Luitprando Asprandi filio Longobardorum Rege, quo tempore à die obitus ipsius Sancti ducenti, & octuaginta anni euoluti fuerant, Regno Longobardorum adepto, & perseuerante in eo Religionis proposito, quippe qui protector, & defensor fidelis Ecclesiarum extitit, vir certè tanto principatu dignissimus, si prudentiam, sapientiam, consiliumq; quo plurimũ valebat, quis inspexerit; iustitia autem, & clementia ita insignis haberetur, vt difficilè iudicaretur qua iure maiorẽ promeretur laudẽ, Christianissimus adeo fuit, ac Religionis amator, vt nulla vnquã in Regno tẽpla sine suo suffragio ædificari permiserit: nã, vt de cæteris taceã, Papiæ plurima templa ornatu miro construxit, donatis, & additis multis castris, & possessionibus: & præcipuè in palatio suo Oratorium in honorem Saluatoris mundi extruxit, vbi, & sacerdotes, & clericos multos instituit qui die, noctuq; diuina officia exoluerent, attributis multis bonis, vt honestius, & alacrius Deo inseruire posset.

Et primo Regni sui anno donationem, quam Beato Petro Aripertus Rex donauerat, confirmauit Alpes Cottias, in quibus ianua est, & quidquid ab ea Alpes vsque ad Galliarum fines continebant. Et Beato Petro Apostolorum Principi in suburbio Papiensi Monasterium construxit artificis opere excellenter ornatum, cui etiam indidit nomen Calum aureum.

Barbarorum igitur infinita multitudo Sardiniã expugnare est aggressa, quã cum inuasissent, & subiugatam destruerent, loca etiam sancta violenter aggressi polluebant, inter quæ sepulchrum Beati Augustini. Hæc cum iustitiæ cultor, & amator Religionis Luitprandus Rex audisset à sanctæ memoriæ Petro Papiensi Episcopo, quem Rex maximo honore, & summa reuerentia ob vitæ sanctitatem prosequebatur, videlicet coinquinari, & inhonestè tractari Sanctissimi Augustini locum: Legatos suos Proceres nobiles cum magno pondere auri, & argenti transmisit in Sardiniam; vt corpus tanti Sancti redimerent pretio, & transferrent quamprimum ad Ciuitatem Papiensem. Qui iussioni, & desiderio pijssimi Regis satisfacere cupientes nauigio venerunt in Sardiniam, & redimentes corpus sanctum à Barbaris, nauiq; illud imponentes, Dei misericordia, & ingenti eorum gaudio plenis velis per tranquillum mare in vnius diei, & noctis spatio perducti sunt ante portum, & stationem Ianuensem, & per Legatos Regi, quæ facta erant, denuntiauerunt, & vt honorificè occurreret ad Reliquias tam religiosi corporis suscipiendas.

Quo audito Rex immenso gaudio perfusus gratias ingentes Deo referebat, quod desiderium suum impleuisset: omniq; negotio postposito rogatis, & conuocatis omnibus Ciuitatũ suarum Episcopis, & vniuerso Clero vsque ad finem agri Dertonensis ad suscipiendum tam præclarum Dei munus cum maxima humilitate processit, & more Dauidico ad accipiendam arcum Domini, & reponendam in decentiori loco properabat cum innumerabili Procerum, & Populi vtriusque sexus multitudine, Deo gratias omnes agentes de tantis donis datis. Cum autem ad locum, vbi iacebat sanctum corpus appropinquasset, depositis Regalis Aulæ insignibus, nudatoq; capite, & pedibus, cum tanta humilitate, & deuotione procedebat; vt omnes, qui aderant, mirarentur, & Deum super tanta deuotione pijssimi Regis laudarent.

Ad Confessorem autem suum clarificandum misericors Dominus dignatus est multa miracula operari: multi enim aliquo officio corporis priuati aderant, qui recuperata sanitate alacres ad laudem, & honorem Dei vociferantes læti ad propria remeabant. Vnde corpus Beati Confessoris cum laudibus, & hymnis deferentes peruenerunt ad fines Agri Dertonensis ad prædium, quod appellant Sauinuriense, vbi Rex Luitprandus cum vniuerso

Episcoporum, & procerum comitatu pernoctantes, & debitum tanto Patre officium dignè peragentes: Rex ipse tanquam vnus de plebe propè sanctissimi corporis Reliquias nimio deuotionis zelo ardens pernoctauit.

Cum autem Auroro sequentis diei illuceret ad peragendum iter ad Vrbem Ticinensem sistentes, nullo modo sanctum corpus mouere potuerunt. Cum igitur plures ad feretrum accederent, nec quidquam proficerent, Rex Luitprandus scissis vestibus, & desormota facie in terro deuolutabatur; quippe qui immenso desiderio tanti Patris transferendi reliquias ad Vrbem Ticinum æstuabat nimis. Astum omnino ab omni spe ceciderat posse amoueri sanctum corpus; quo miroculo omnes Episcopi, & proceres stupebant, cogitantes intrà se, quidnam Deus omnipotens indicare vellet de reliquijs tam gloriosi Doctoris. Aderat inter cœtum Episcoporum sanctæ memoriæ Gratianus Nouariensis Ecclesiæ Præsul, vir multa doctrina præditus, & omni scientiarum genere illustris, & verè Dei sacerdos, qui accessit confidenter ad Luitprandum Regem, affirmans Dei misericordiam non verbis, & actibus externis, sed magis votis, & operibus implorandam. Quæ Rex libentissimè monita audiens, facto voto deliberauit, si Dominus Deus omnipotens corpus B. Augustini Ticinum deferri permitteret, quod supra nominatum prędium Sauinariense Deo, & Ecclesiæ B. Petri, ad quam ipsum sanctum corpus deferre volebat, perpetuo habendum tribueret, factum est igitur, vt cum votum persoluisset, accederet ad feretrum, qui cum corpus de terra leuare tentaret, ita leuissimum inuenit, vt nullo vlterius onere impediente, corpus beatissimum, quod prius nec moueri poterat à pluribus, modò non prohiberetur ferri à duobus. Peragebant igitur incœptum iter ingenti gaudio, & exultatione laudantes Dei omnipotentiam, qui vota Regis tam facile audisset.

Cum autem in Vrbe auditum esset de aduentu Regis cum reliquijs Beatissimi Confessoris, ad suscipiendum corpus sanctissimum omnes, qui residui fuerant festinarunt occurrere, & cum summo honore, vtpotè tanto Patri debito detulerunt, cum hymnis, & canticis, & totius populi concursu summo gaudio perfusi, & reposuerunt in Ecclesia B. Petri in Cęlo aureo. Iure autem in Apostolica positus est Ecclesia, qui pro Ecclesiastica dimicans fide diabolicas Hæreticorum fraudes dispersit. Vbi etiã ad sanctitatis eius testimonium ad argumẽtum fidei posterorum, multis signis, & miraculis claruit, illud memoria dignum contigit post trãslationem Papiam factam, quo Deo, Beatoq; Petri Augustino gratã, fuisse eam translationẽ innotuit: siquidem multi tactu sacrorum pignorũ tãtum, ex varijs morbis statim conualuere. Sed insignis fuit illa apparitio facta quibusdã Vltramontanis numero quadraginta, qui petentes Romam, propè viculum Cauæ, à Papia distantis circiter tria millia passuũ, quo membra fessa in longo itinere curarent pernoctantes, circa secundam horã noctis, ab Ecclesia, quæ vicina erat dicata S. Martyribus Cosmæ, & Damiano, viderunt egredi hominem habitu Pontificali ornatum, qui ipsis appropinquans percunctatus est, quò pergerent; cum respondissent se Romam ad Basilicas Sanctorum Petri, & Pauli proficisci, quatenus à Domino impetrarent liberari ab infirmitatibus, quibus vnusquisq; eorum affligebatur, tum vt viserent sancta loca, tum vt Sãctorum meritis ibi quiescentium Deus eos sanaret. Dixit illis Pontifex, dirigite gressus vestros ad Vrbem vobis vicinam, Papiã nempe, & ingredimini Templum B. Petri in Cęlo aureo; ingressi sanabimini à lãguoribus vestris. Quis esset interrogantibus peregrinis; respondit, se esse Augustinum Episcopum. His auditis stupore, & gaudio repleti, festinantes Papiam, & Templum ingressi clamantes dixerunt: Sancte Augustine, sicut pollicitus es, restitue nobis sanitatem. His vix pronunciatis, senserunt se pristinæ incolumitati redditos, & Deo, Beatoq; Augustino gratias agentes, ad propria læti, & incolumes remearunt, narrantes mirabilia, quæ fecerat Dominus intercessione Sancti Doctoris.

Dona autem, quæ piissimus Rex Luitprandus Ecclesiæ Beati Petri donauit tam in prædijs, & possessionibus, quàm in vasis aureis, & argenteis, & vestibus ad Dei cultum pertinentibus, excedunt omnium Piorum, & Catholicorum opinionem: existimabat autem Rex ille, se tantum non posse donare ministris, qui custodiebant corpus Beati Patris, quod opinioni, & voluntati suæ penitus satisfaceret, & tanto gaudio ad corpus tanti viri receptum repletus est, quod die, ac nocte in hymnis, & canticis Dei cum clericis, & sacerdotibus in Ecclesia pernoctaret, tanquam vnus de ministris in canticis Dei, & psalmodia se exerceret. Hæc translatio corporis Sancti Augustini facta fuit pridie Kalend. Martij, sedente in sancta Petri Sede bonæ memoriæ Gregorio eius nominis secũdo. Excellentiam magnitudinis vestræ per multa annorum curricula Rex Regum Christus Dominus sua dignetur custodire potentia. Datum in Vrbe Mediolani anno salutiferæ incarnationis Domini 796.

Circa quam epistolam nota primo, non rectè II.
reprehendi Oldradum à Cardinali Baronio sub anno 525. quòd dictam translationem anno Christi 710. factam affirmauerit: primò quòd Oldradus minimè id affirmet, sed solùm, quod Luitprandus Asprandi filius eo tempore ad Regnum est euectus, quò à die obitus Beati Patris Augustini anni ducenti, & octoginta euoluti fuerant, quod verissimè dixisse intelliget, qui Beati Augustini obitum anno 431. die 28. Augusti accidisse nouerit, vt supra cap. 42. in fine monstrauimus, ac etiam Luitprandum anno Christi circiter 711. ad regnum eleuatum, vt Sigibertus in Chronico, ac ipsemet Baronius sub ann. 712. fatetur, & constat ex priuilegio per eundem Luitprandum Lucido presbytero concesso anno Christi 713. indict. 11. Regni verò illius anno tertio, superiùs recitato, nam si ab anno quadringentesimo trigesimo primo, numerãdo, ad 711. deuenias, annos ducentos, & octoginta

inter-

intercedere videbis. De tempore verò ipsius translationis aliter loquitur Oldradus in fine eiusdem epistolæ, cum ait, eam factam fuisse pridie kalend. Martij sedente in sancta Sede Petri bonæ memoriæ Gregorio huius nominis II. Nam Gregorius II. ex omnium historicorum consensu non ante annum 714. Pontificatum inijt secundò quia esto errasset Oldradus circa determinatum tempus ipsius translationis, non ex hoc sequeretur, illam anno 725. octaua indictione factam, vt idem Baronius leui quadam coniectura ductus ex eo affirmat, quia venerabilis Beda suum commentarium de sex ætatibus, quod vsque ad annum nonum Leónis Isaurici perducit, eadem translatione cõcludit. potuit enim Beda certum tempus eiusdem translationis recens tunc factæ non adeo exploratum habuisse, vel sub illo tempore eam posuisse, quo primum ad illius notitiam peruenit, & vtcunq; res se habuerit, certum est, Sigibertum aliquot annis antea factam scribere, nimirum sub anno 721. & quod magis vrget, vetustissima inscriptio in marmore excisa, & eiusdem Regis sepulchro superposita, cuius capite præcedenti meminimus, illam ante annum 723. factam apertissimè testatur: fateor nihilominus errasse Oldradum circa computum annorum inter obitum B. Augustini, ac illius primam, vel secundam translationem intercidentium, nisi forsan scriptorum error fuerit, verum error non circa tempus huius secundæ translationis, sed circa tempus obitus ipsius D. P. Augustini fuit, qui tamen historicorum ferè omnium communis est, adeo, vt vix duos reperias, qui in illo decernendo consentiant.

III. Nota secundo circa eandem epistolam, in ea nullam prorsus haberi mentionem Eremitarum Augustinensium, quod nullatenus omisisset Oldradus, si sacra D. Augustini pignora in Sardinia sub illorum custodia tunc temporis stetissent, aut si illi ad sacras reliquias custodiendas ex Sardinia Papiam deuenissent, ac perinde non modò voluntarium, sed falsum prorsus esse, quod scribit Ioannes Marquez cap. 15. §. 1. de suis Eremitis intelligendum, quod in eadem epistola Oldradus ait: *Existimabat autem Rex ille, se tantum non posse donare ministris, qui custodiebant corpus B. Patris quod opinioni, & voluntati suæ penitùs satisfaceret*, ac etiam alia Vincentij Beluacensis verba, quæ habet lib. 23. cap. 48. speculi historialis: *Quod videns Rex, votum vouit, quod si B. Confessor, se ex illo loco tolli permitteret, & transduci Papiam, Villã cum omnibus appendicijs eius, concederet seruientibus ipsius perpetuo possidendam*, nam quod ministri, & custodes sacrarum reliquiarum, & perpetuò illis inseruientes, non Eremitæ Augustinenses fuerint, qui necdum extabant, sed Clerici Canonici, ac deinde Monachi Benedictinenses, ostendunt in primis verba sequentia eiusdem Oldradi, quæ omisit, videlicet, *& tanto gaudio ad corpus tanti viri receptum repletus est, quod die, ac nocte in hymnis, ac cãticis Dei cum Clericis, & Sacerdotibus in Ecclesia pernoctaret, & tanquam vnus de ministris in canticis Dei, & psalmodia se exerceret*: ostendunt etiam priuilegia ipsis D. Benedicti monachis ab eodem Rege Luitprando primitus concessa, deinde ab Imperatoribus, & Regibus Italiæ firmata, quæ sequenti capite reddemus.

IV. Demum circa eandem Reliquiarum D. Augustini translationem aduerte, fabulosum, & falsum esse, quod nonnulli sibi fingunt, locum vbi B. Augustini corpus ex Sardinia delatum Ianuæ primum locatum extitit, illum esse, qui nunc Sanctæ Mariæ de Cella in districtu S. Petri de Arena dicitur, quemq; venerandi Patres Eremitæ Augustinẽses incolunt, ac propterea Eremiticis Augustinensibus ibi tunc temporis ædificatum. Nam præter quod D. Augustini Reliquias tunc ibi locatas fuisse, nullo certo documento probatur, monasterium S. Petri de Arena, siue potius S. Mariæ de Cella in districtu loci S. Petri de Arena nuncupati, quod dicti Patres Eremitæ nunc obtinent, ab antiquo tempore Canonicorum Regulariũ extiterat, quod cum progressu temporis, Conuentu Canonicorum destitutum commendatum fuisset, monasterio Sancti Benigni de capite fari fuerat per Sedem Apostolicam vnitum, vt ex libro Taxarum Apostolicarum in sequentibus ostendemus.

Caput sexagesimum.

Monachos in Cœnobio D. Petri in Cęlo aureo per Luitprandum constitutos, Ordinis D. Benedicti, non autem Augustinenses Eremitas fuisse, eosq; sub Regula D. Benedicti, vsq; ad Honorium Tertium in eodem monasterio stetisse.

Post priuilegium Lucido Archipresbytero, ac suis Clericis in Basilica D. Petri in Cęlo Auro degentibus, à Rege Luitprando firmatum, ac etiam Basilicam, additis nouo monasterio, & dote ipsis Clericis Canonicis instauratam, & Sacra Beatissimi Patris Augustini pignora in eandem Ecclesiã translata, idem Rex pijssimus, & religiosissimus ad cultum diuinũ, necnon ipsius Basilicæ splendorem magis, ac magis augendum, quod aliàs fortè in quibusdam præcipuis Basilicis Lateranensi, Mediolanensi, & Cantuariensi factum nouerat, Collegio canonicorum alterum addidit Monachorum Benedictinensium, qui Canonicis in sacramentorum ministerio, Verbi Diuini prædicatione, & animarum cura, ac regimine occupatis, diuinas laudes die, ac nocte in eadem Ecclesia persoluerent, cuius Abbati tum ipsius Monasterij, tum etiam Ecclesiæ, & Reliquiarum D. Augustini, ac etiam bonorum illius tempora-

 I.

lium curam commisit, vt constat authentico illius priuilegio, indict. 10. concesso, cuius exemplum ex originali in ipso monasterio D. Petri existente acceptum tale est.

In Nomine Sanctæ, ac Indiuiduæ Trinitatis. Luitprandus Dei gratia Rex Longobardorum, si prædia cœnobiorũ, reliquorumq; sanctorum locorum, nostrorum munerum augemus beneficijs, in præsenti, & in futuro nobis prodesse minimè dubitamus. Quocirca omnium fidelium Dei Ecclesiæ, nostrorumque præsentium, & futurorum deuotio nouerit, qualiter pro Dei amore, & animæ nostræ remedio, per hoc nostrum præceptum, prout iustè, & legaliter possum, dono, atque indico alpem vnam, quæ dicitur plana cum omnibus suis pertinẽtijs cum Ecclesijs inibi fundatis, cum pratis, syluis, insulis, ripis, piscarijs, aquis, aquarumq; decursibus, cum seruis, & ancillis, cum omni honore, & dono similiter terram, vbi dicitur in Campania iuxta Ticinum, cum omnibus adiacentijs, & pertinentijs sicut est determinata, cum pratis, syluis, piscationibus, & cum Ecclesia vna, quæ Sancta Sophia dicitur inibi fundata, & indico similiter in Episcopatu Terdonensi villam vnam, quæ dicitur Monstomarius, cum Ecclesia Sancti Augustini cum omni honore: & in Episcopatu Placentia villam vnam, quæ dicitur Rosonium cum Ecclesia inibi fundata cum omni honore, & in Episcopatu Laudensi villam, quæ dicitur Flumbum, & cum Ecclesia inibi facta, & in Brembio, & in Sneugnao, & in Matrasco, & in illorum pertinentijs illud, quod ad me pertinet, scilicet Mansos 120. cum omni honore, & in Archiepiscopatu Mediolanensi, & Cumensi Gerentianum, & in Turao, & in Macao, & in Veregnano, & Casteno, & in Cisano, & in Bisocola, & in Scamno, & in Calauade, & in Ypira, & in Bardello, & in Balaxe, & in Orglano, & in Bernade, & in Riuierago, & in Calauade, & in Maremundo, & in Cuilg, & in Olino, & in Acij, & in Trauaglo, & in Mercurolo, & in Lanenna. & in Maglaccioso, & in Blagugno, & in Cumano, & in Canobio, & in Celinzoua, & in Beligno, & in Leuẽtina, & in Valle Mazia, & in Ottigna, & Gãbatogna, & in Talomo, cũ Ecclesijs inibi fũdatis, cum omnibus adiacentijs, pertinentijs, pratis, syluis, vineis, inuestituris, & cum omni honore in omnibus locis supradictis. Alias quoque Cortes, quæ in Comitatu Parmensi iacẽt donamus, & iudicamus scilicet Casale scindes, Casale S. Petri cum Ecclesia inibi fundata in honore S. Syri, & Gramum cum Ecclesia inibi fundata in honore S. Mariæ, & Riuam, & Casale Ouino, & Castellum Aicardi, & Pairola, & Soronnia cum Ecclesia, & in Guarstalla vndecim Mansos, cum decimis, cum pratis, vineis, syluis, frascareis, molendinis, piscationibus, seruis, & ancillis, Aldianos, & Aldiouas cum omni honore. Insuper iudicamus Cortem Paonem, necnon & illam quæ dicitur Corte Regia, & Altrainum, & Sancta Maria, quæ dicitur in terra Græcus 5555. Mansos iuxta se habentem, & Ouiliam cum omnibus pertinentijs suis, & adiacentijs, cum Ecclesijs, Molendinis, piscationibus, aquis, aquarum decursibus, Castellis, cultis, & incultis rebus vbique locorum ad easdem artes pertinentibus, & omnia, quæ in Monte Ferrato, & quæ in Comitatu Vercellensi, & quæ in Casale, & Ponte Curono, & in Solariulo habere, & possidere videmus. Hæc omnia, quæ supra diximus, donamus, & iudicamus venerabili monasterio S. Petri in Cælo aureo, in quo sanctum, & venerabilem Augustinum adduximus, & condiuimus. Statuimus insuper, & modis omnibus censemus, præcipimus, & iubemus, & iuxta nostrorum antecessorum Regum, vel Imperatorum autoritatem firmiter edicimus, vt nullus Archiepiscopus, nullus Episcopus, nullus Marchio, vel Comes, aut Vicedominus, Gastaldio, siue cuiuscunq; ministerialis, nullaq; iudiciaria potestas, vel Reipublicæ minister in prædictis cortibus, prædijs, seu possessionibus, in aliquibus locis præfato venerabili loco pertinentibus placitum tenere, vel districtum facere, siue forum, aut aliquam publicam functionem, vel redditum à supradictorum habitatoribus locorum, vel pertinentibus exigere, vel tollere remota omni occasione præsumat. Volumus etiam, & concedimus, vt Molendina, quæ in Catherona, seu in aliquibus fluminibus supradictum Monasterium possides per totum Regnum Italiæ, habeant tam Abbates, quàm monachi potestatem leuandi, & disponendi quousq; vel quomodo eorum decreuerit voluntas. Volumus etiam, modisq; omnibus interdicimus, vt nulla præpotens persona per loca supradictum cœnobium proprietario iure, per nullum ingenium, per nullam censuram, aut beneficiali Ordine, aut præceptali autoritate nitatur inuadere, præcipientes itaq; iubemus tàm præsentibus, quàm futuris, vt parti prædicti Cœnobij, quæ super à nobis concessa, & confirmata sunt, quolibet tempore, nullus præsumat inferre molestias, aut contrarietatem, sed sub omni integritate sicuti à nobis concessa sunt, ad vtilitatem ipsius monasterij sine aliqua diminutione permaneãt, & habeant potestatem, per totas possessiones monasterij ædificandi Ecclesias, vbicunq; voluerint, si quis igitur aliquando diabolica fraude deceptus contra Dei autoritatem, & hanc nostram concessionem, & confirmationem aliquid agere tentauerit, & tam dictum sanctum locum ex prædictis rebus fatigare conatus fuerit, sciat se compositurum auri puri libras mille, medietatem cameræ nostræ, & medietatem prædicto monasterio. Quod vt veriùs credatur, diligentiusq; ab omnibus custodiatur manu propria roborauimus, sigilliq; nostri impressione iussimus insigniri inferiùs.

Signum Domini Luitprandi Inuictissimi Longobardorum Regis.

Datum quarto nonas Aprilis indictione decima. Actum Papiæ feliciter. Amen.

Verùm quo tempore, vel quo anno Regni sui Luit-

Luitprandus monachos in Diui Petri cœnobio posuerit, licèt minimè definiri possit, hoc tamen certum, & constans esse debet, illos non nisi post translatum D. Augustini corpus ibidem constitutos, cũ in altero priuilegio eiusdem Luitprandi, ac etiam in epistola Oldradi de translatione Reliquiarum D. Augustini nulla omnino de monachis, verùm de solis clericis mentio habeatur. Cum etiam in inscrptione vetustissima Regis sepulchro apposita dicatur, Templum cum cœnobio, ac dote Clericis Canonicis primitus fuisse instauratum. Quam inscriptionem vtpotè vetustissimum Regiæ olim dignitatis monumentum ab Eremitis cassatam Ciues Papienses implorato auxilio Senatus Mediolanensis restituendam curarunt, vt locus illam calumniandi nullatenus esse possit. Videntur ijdem monachi (quod ex forma dicti priuilégij aucupari licèt) circa annum salutis humanæ septingentesimum vigesimum septimum, aut 742. illuc introducti: nam dictum priuilegium sub indictione decima emanauit, quæ cum anno 727. vel 742. cucurrit: nam anno 744. Luitprandus ex hac vita migrauit, ex Baronio sub illo anno num. 38. aut sub eodem an. 742. vt Sigibertus in Chronico notauit.

II. CAeterùm monachos à Luitprando in monasterio D. Petri in cælo aureo constitutos, non Eremitas Augustinenses, sed monachos instituti
III D. Benedicti, & sub eius regula militantes fuisse, quod in tertia propositione asserimus, ostendunt alia priuilegia Regum, Imperatorum, & Romanorum Pontificum eiusdem Monasterij Abbatibus, & monachis vsque ad Honorium III. concessa, quorũ exempla accepta ab Originalibus in dicto monasterio seruatis nonnulla hic subijcimus, ad veritatem nostræ assertionis demonstrandam, & ad errorem Io: Marquez euincendum, qui suos Eremitas in dicto monasterio primitus à Rege Luitprando constitutos ante monachos D. Benedicti scribit, tanquam si de aliquo monasterio in partibus Indiarum existente scriberet, cuius nulla apud Italos notitia haberetur.

Exemplum Priuilegij Hugonis Regis Italiæ Petro Abbati monasterij D. Petri in cælo aureo concessi, qui regnauit in Italia sub ann. 926. vt Baronius sub eodem anno, & Sigibertus sub anno sequenti notauit.

In nomine Domini *nostri Iesu Christi* Dei *aeterni. Hugo gratia Dei Rex. si circa seruos, & ancillas Dei munificentiam nostræ benignitatis largimur, credimus hoc ad animæ nostræ mercedem efficaciter pertinere. Igitur omnium fidelium Sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorũ scilicet præsentiũ, & futurorum comperiat industria, qualiter per Berengarium illustrem Marchionem, & dilectum filium nostrum, quidam noster ex monasterio* Diui Petri *in Cælo aureo Abbas nomine* Petrus *pro diuersis vtilitatibus sui monasterij ob amorem superni* Numinis *à nostra mansuetudine sibi fieri, nostræ confirmationis præceptum petijt, & antiquorum* Regum *præcepta, quæ in eodem Sancto, ac venerabili loco emissa sunt, in nostra mercede roborari dignaremur. Cuius precibus libentissimè aurem accommodantes, hoc immunitatis nostræ præceptum conscribi iussimus, per quod omnino præcipientes iubemus, vt idẽ Abbas degens sub regula Sancti Benedicti, id monasterium, cum omnibus adiacentijs iustè, & legaliter pertinentibus, mobilibus, atq; immobilibus acquisitis, ac acquirendis vsque in finem vitæ suæ, omnesq; posteri eius teneant, atque possideant. Insuper etiam confirmamus omnes res, & possessiones quascunque idem monasterium longo tempore dignoscitur possedisse, à Luitprando Rege ipsi monasterio concessas, id est inter cæteras res, Cortem illam, quæ dicitur Alpe plana in prædicto sancto loco emissa à quodam Longobardorum Rege Ariperto cum cunctis alijs rebus ad eandem Cortem pertinentibus in omnibus locis, atque vocabulis suis, cum territorijs, ac finibus per præceptum Luitprandi Regis per singula loca, ac vocabula denuntiatis, earundem rerum decimis quocunq; modo, vel ingenio, inibi collaboratis eidem sancto cœnobio à tanto fundationis institutore concessis de iure regali seu monachorum possessione, donatione, traditione, aliorumq; huiusmodi comparatione quoque, & quarumcunq; legalium conscriptione, chartarum, aut postea prætaxatum venerabile monasterium à Donis Regum, vel Imperatorum prædecessorum nostrorum, aliorumq; diuersorum hominum emptione, donatione, fidelium quoque oblatione, comparatione, commutatione, libellorum chartarumq; conscriptione acquisiuit, aut deinceps iustè, & legaliter acquirere poterit tranquillo iure per hoc nostræ autoritatis præceptum possideat, & iuxta deffinitionem antecessoris nostri Luitprandi Regis liceat cœnobio secundũ Regulam S. Benedicti de propria Congregatione Abbatem eligere, ita vt nulla super eos vnquam extranea inducatur persona; sintq; omnes res eiusdem monasterij tàm Abbas, quàm monachi, vel homines libellarij, & serui, quamq; omnes aliæ res sub nostra regali defensione munitæ, atque defensa, & si necessitas fuerit de rebus, & familijs ipsius monasterij per Inquisitionem circunquaque manentium bonorum hominum sicut de nostris regalibus rebus rei veritas approbetur.* Hoc *quoque statuimus, vt nullus* Reipu*blicæ minister, neque aliquis ex iudiciaria potestate tàm in supradicta* Corte *Alpe plana, quàm in alijs rebus homines eiusdem monasterij liberos, aut seruos deinceps inquietare, aut ad placitum trahere, vel in finibus ipsius Cortis placitum tenere, aut aliquem pignorare, vel aliquo modo distrahere præsumat, vel loca ad audiendas causas, vel freda exigẽda, aut tributa, vel mansiones paratas faciendas, nec fideiussores tollendos, aut homines eiusdẽ* Ecclesiæ *ingenuos, vel seruos super terram ipsius commanentes, distringendos, nec ad vllas redibitiones, aut illicitas occasiones requirendas ingredi audeat, sed neque vllus vel ripaticum, aut erraticum, aut teloneũ tàm in sua possessione, quàm in nostro publico iure à parte sæpe fati monasterij vnquam exigere, aut tollere præsumat pro mercede, & remedio animæ nostræ; & quid-*

quid exinde fiscus noster, vel pars publica sperare potuit in eodem sancto monasterio secundum concessionem, & confirmationem Luitprandi Regis, aliorumq; Regum, vel Imperatorum prædecessorum solemni, & perpetua stabilitate firmamus, & quandocunque necessitas imminet, naues eiusdem monasterij per Ticini, & Padi portum, quamq; per quemlibet alterum discurrere possint absque alicuius impedimento, vel telonei vexatione. Concedimus etiam ipsi Sancto, & venerabili loco omnes carpentarios illos, quos prædictus locus dignoscitur per præcepti paginam à tempore antecessoris nostri Luitprandi Regis possedisse in Valle, quæ dicitur Antelamo, vel eos, qui sunt in loco Bezosolo, cum filijs, filiabusq; vel omni agnatione eorum, vt tempore opportuno indefessè operando deseruiant tam vel posteri eorum in suprafato cœnobio absque vlla retractatione perpetualiter. Confirmamus, etiam in eodem sancto cœnobio ob Dei reuerentiam, nostramq; perpetuam salutem Corticellam vnam, quæ dicitur Maliace, & alteram, quæ dicitur Calauade, atque Capellam vnam, quæ est in honore Sanctæ Dei Genitricis Virginis Mariæ, quæ dicitur Primasca, quæ sita esse noscitur in Valle Belizona in subsidium, & sustentationem monachorum cum omnibus pertinentijs, cum seruis, & ancillis libellariis, atque Aldionibus iustè, & legaliter in eisdem Corticellis pertinentibus. Secundum autem hanc nostram diffinitionem sancimus, & modis omnibus interdicimus, cunctisq; qui reliquam partem Abbatiæ in beneficium habuerint, vt nullam potestatem exerceant in prædictis rebus à nostra mercede monachis delegatis, neq; illorum electionem perturbent, aut contradicant, vel electum, quem habuerint Abbatem in aliquo conturbent, sed prout melius valuerint, opem illis & auxilium ferant apud Regem, & eius militibus ad ea perficienda, quæ in illorum electione approbantur esse opportuna. Hæc autem omnia superius allegata sicut à prædecessoribus nostris Regibus, siue Imperatoribus concessa, & confirmata sunt, inconuulsè concedimus, ac confirmamus eidem venerabili loco perfruenda perpetuis temporibus iure firmissimo possidenda, vt sub tuitionis nostræ Mundburdo securè, ac sinceritèr perseuerent. Insuper confirmamus in sæpè facto monasterio pro mercede animæ nostræ vada ad piscandum, quæ sunt in Ticino id est in riuo Poloni, & in Morasca, seu vadam, qui dicitur Landemari, Costam, & Teueredum, & illum, qui dicitur Testemasens cum illo medio, quod ad sæpem dicitur, & illum, qui ad Aunella dicitur, seu & illa, quæ sunt in Pado, habens priorem terminum à loco, qui nuncupatur Popala pagana, & pertingens vsque ad locum, qui dicitur caput Asini ex vtraque parte Padi cum Insulis positis iuxta prædictam piscationem, vel quidquid ab antiqua tempore, vel moderno idem monasterium per antiquorum Regum largitionem obtinuit, vel Padus inuasit, aut in futurum irruperit ...... Præcipientes ergo iubemus, vt nemo ex fidelibus S. Dei Ecclesiæ, simulq; nostris tam præsentibus, quam absentibus parti prædicti monasterij de his omnibus, quæ super à nobis concessa, & confirmata sunt, quolibet tempore vllam præsumat inferre molestiam, aut contrarietatem, sed sub omni integritate sicuti à nobis concessa, & confirmata sunt, perenniter ibidem ad vtilitatem monasterii ipsius sine aliqua diminoratione pertineant. Si quis autem contra huius nostri præcepti securitatem aliquam violentiam, aut inuasionem inferre tentauerit, sciat se compositurum auri optimi libras 30. medietatem palatio nostro, & reliquam medietatem parti eiusdem monasterii, & vt hæc nostra autoritas pleniorem in Dei nomine obtineat vigorem, manu propria subter firmauimus & annulo nostro insigniri iussimus.

Signum Domini Hugonis Pijssimi Regis.

Recco Cancellarius ad Vicem Zarlanni Abbatis, & Archicancellarii recognoui &c.

Circa quod priuilegium nota illa verba, *at iuxta deffinitionem antecessoris nostri Luitprandi Regis, liceat cœnobio secundum regulam S. Benedicti de propria Congregatione Abbatem eligere, ita vt nulla super eos vnquam*. Quæ verba ostendunt, Luitprandum monachos D. Benedicti, non autem Eremitas Augustinenses ibidem instituisse.

Exemplum Priuilegij Othonis Imperatoris primi, Ioanni Abbati monasterij S. Petri in cælo aureo concessi Anno 962. III.

In nomine Sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis. Otho Diuina fauente clementia Imperator Augustus. Si circa loca Deo dicata munificentiam nostræ benignitatis largimur, credimus hoc ad Regnorum nostrorum statum, nostræq; animæ salutem omni modo proficere. Idcirco nouerint omnes Sanctæ Dei Ecclesiæ fideles, tam præsentes; quàm & futuri, Aldelegedam dilectam coniugem nostram Imperatricem Augustam, nostram exorasse clementiam, quatenus pro Dei amore, nostræq; animæ remedio cęnobio S. Petri, quod dicitur Cælum aureum subuenire, & nostra præceptali autoritate confirmare, & corroborare omnes Curtes, & proprietates, quas pridem per quæduis genium dignoscitur possedisse prędictum cœnobium, & Abbatem, atque Rectorem ex propria Congregatione, sicut mos fuit, inibi ponere, & constituere dignaremur. Cuius iustis petitionibus aurem libentissime accommodantes, nostræq; animæ consulentes, pro Dei amore prædicto venerabili cęnobio ex propria Congregatione Abbatem nomine Ioannem, residentibus nobiscum Episcopis, cęterisq; alijs nostris fidelibus concessimus, & iussimus, hoc nostrum scribi præceptum per quod omnino pręcipientes iubemus, vt idem Ioannes Abbas sub Sancti Benedicti regula degens id monasterium, cum omnibus adiacentijs iustè, & legaliter pertinentibus, mobilibus, & immobilibus rebus, acquisitis, & acquirendis vsque in finem vitæ suæ, posteri eius teneant, & possideant. Insuper etiam petiit obnixe eadem dilecta coniux

nostra

nostra Imperatrix Augusta, vt cũ dicto cęnobio dignaremur confirmare, & corroborare omnes res, & possessiones quascunq; idem cęnobium dignoscitur possedisse longo tempore à Luitprando Rege ipsius monasterij fundatore concessas; id est inter caeteras res, cortem illam, qua Alpe plaua dicitur in prædicto sancto loco emissa à quodam Longobardorum Rege Ariperto, cunctasq; res ad eandem cortem pertinentes, vel aspicientes in quibuscunq; locis, seu vocabulis, eorum territoriis, & finibus per præceptum Luitpraudi Regis per singula loca, & vocabula denuntiatis, vel earundem rerum decimas, quocunq; modo inibi, vel ingenio laborata fiunt. Considerantes itaque Dei Omnipotentis misericordiam, nostraq; dilectæ coniugis prudentissimam petitionem, eidem sancto cęnobio confirmamus, concedimus, corroboramus prædictam cortem, quę Alpeplaua dicitur cum omnibus sibi iuste, & legaliter rebus pertinentibus, vel aspicientibus per singula loca, & vocabula denuntiata, seu omnem decimam ipsius cortis, necnõ omnes cortes, & proprietates quoque modo inibi cõcessas, seu monachorum donatione, traditione, aliorumq; hominum donatione, comparatione, commutatione, offertione, & quarumcunq; legalium conscriptione cartarum, aut postea prætaxatum locum à donis Regum, vel Imperatorum prædecessorum nostrorum, aliorumq; diuersorum hominum emptione, donatione, fideliumq; oblatione, commutatione, libellorum, cartarumq; conscriptione acquisiuit, ac deinceps iuste, & legaliter acquirere poterit, tranquillo iure per hoc nostræ autoritatis, & confirmationis præceptum possideat: & iuxta diffinitionem antecessoris nostri Luitprandi Regis, liceat cænobio secundum Regulam Sancti Patris Benedicti de propria Congregatione Abbatem eligere, ita vt nulla super eos vnquam extranea introducatur persona; sintq; omnes res ipsius cænobij, Abbasq; & monachi vel homines libellarij, & serui omnes, aliaq; omnes res sub nostra imperiali defensione munita, atque defensæ; & si necessitas fuerit de rebus ipsius monasterij per inquisitionem circumquaq; manentium bonorum hominum sicut de nostris imperialibus rebus rei veritas approbetur. Statuimus quoque, vt nullus Reipublicæ minister, neque aliquis ex iudiciaria potestate cũ in supradicta Curte Alpeplaua, quãq; & in aliis corticibus, vel vicis eiusdẽ monasterij liberos, aut seruos deinceps inquietare, aut ad placitum trahere, vel in finibus ipsius Curtis, aut cęnobij placitum tenere, aut aliquem pignorare, aut detrahere præsumat, aut seruos super aliquam terram ipsius monasterij commanentes distringendos, nec vllas redhibitiones, aut illicitas occasiones requirendas ingredi audeat; & quidquid exinde fiscus noster, vel pars publica sperare potuit, eidem sancto monasterio secundum concessionem, & confirmationem Luitprãdi Regis, nostrorumq; Regum, vel Imperatorum solemni, & perpetua stabilitate firmamus, & quandocunque necessitas imminet, naues ipsius cęnobij per Ticinensem, & Padi portum, quamq; per quemlibet alterum discurrant, absq; alicuius impedimento, vel Telonij exactione: concedimus ipsi sancto etiam loco omnes carpentarios illos, quos possides per præcepti paginam à tempore antecessoris nostri Luitprãdi Regis in Valle, quæ dicitur Autelamo, vel eos, qui sunt in Bezosolo cum filijs, & filiabus, seu omni agnatione eorum, vt tempore opportuno operando deseruiant ipsi, & posteri eorum iam dicto cænobio, absq; vlla retractatione perpetualiter. Cõfirmamus etiam eidem cęnobio ob nostram perpetuam salutem corticellam, quæ dicitur Maliaco, & alteram, quæ dicitur Calanate, & Capellam quæ est in honore S. Dei Genitricis Mariæ, quæ dicitur Pramosca, quæ constructa est in Valle Belizona in subsidium, & sustentationem monachorum cum omnibus pertinentijs, cum seruis, & ancillis, atque aldienibus iuste, & legaliter in eis corticellis pertinentibus. Insuper etiam confirmamus, & corroboramus eidem venerando cænobio Curtem Pauonem, & aliam Curtem, quæ Villarasca dicitur, & Mausa, quæ iacent in Rouori, cum omnibus pertinentijs earum, cum rebus, & familijs, portibus, & mercato, & districtionibus, molendinis, & piscationibus, aquis, aquarum ductibus, & deinceps ipse sanctus locus pro remedio animæ nostræ sine vllius hominis contradictione teneat, atq; possideat, & si aliqua persona ipsas Curtes, vel aliquid de earum proprietatibus prædicto sancto cęnobio tollere, aut diminuere præsumpserit, cum Iuda traditore, & cũ Diabolo partem habeat sine vllo remedio, & sine vllo fine. Secundum autem hanc nostram diffinitionem, & imperialia scripta sancimus, & modis omnibus interdicimus cunctis, qui reliquam partem in beneficium habuerint, vt nullam potestatem exerceant in prædictis rebus à nostra mercede monachis delegatis, vel electum, quẽ habuerint Abbatem in aliquo perturbent, & liceat Ioannem prædictum Abbatem in ipso cęnobio degere sub regula S. Benedicti, & quotidianas Deo laudes, & orationes pro nostræ animæ commemoratione, imperialiq; nostro inibi offerre, & omnem Congregationem sibi commissam assiduis alimentis pascere, & nutrire cunctis vitæ suæ diebus. Cum autem eum Dominus de hoc seculo vocare iusserit, modis omnibus sancimus, & interdicimus, vt nulla præpotens, paruaq; persona prædictum cęnobium inuadere nitatur, aut beneficiali ordine, aut præceptali autoritate. Confirmamus etiam, & corroboramus pro Dei amore, & pro iusta petitione nostræ dilectæ coniugis eidem venerando loco curtes, vnam, quæ Virgonto dicitur, sitam in Valle Osolla, & aliam, quæ ouile nuncupatur cum omnibus earum pertinentijs aquis, & piscationibus, necnon & Vada ad piscandum, quæ sunt in Ticino, id est in riuo Poloni, Merasca, seu Vadum, quod dicitur Landemari costa, & Reueredum, & illud quod dicitur Sextemascus, cum illo medio quod ad sepem dicitur, & illud, quod Adaunella dicitur in Pobledo, seu & illa vada, quæ sunt in Pado habentia priorem terminum aloco, qui nũcupatur popula Pagaua, & pertingens vsque ad locum, qui dicitur Caput Asini ex vtraque parte Padi, cum Insulis positis iuxta prædictam piscationem, vel quidquid ab antiquo tempore, seu

re, seu moderno idem monasterium per antiquorum Regum, seu Imperatorum donationem obtinuit, vel P adas inuasit, aut in futurum irruperit de proprijs ipsius monasterij, vel aliorum rebus. Ergo iubemus, præcipientes tam præsentibus, quàm, & futuris, vt parti prædicti cœnobij de his omnibus, quæ sunt à nobis concessa, & confirmata super quolibet tempore, nullus præsumat inferre molestiam, nec contrarietatem, sed ab omni integritate, sicuti à nobis concessa, & confirmata sunt, perenniter ad vtilitatem ipsius monasterij sine aliqua diminoratione pertineat. Si quis igitur huius nostræ donationis, & ordinationis, & confirmationis violator extiterit, sciat se compositurum auri optimi libras mille, medietatem Cameræ nostræ, nostrisq; successoribus, & medietatem prædicto cœnobio, & Dei maledictionem, Sanctæq; Dei Genitricis Mariæ, & Beati Michaëlis Archangeli, & omnium Angelorum; & B. Petri Apostolorum Principis, & omnium Sanctorum habeat, & cum Iuda traditore portionem accipiat. Quod vt veriùs credatur, diligentiusq; ab omnibus obseruetur, manibus proprijs roborantes, annuli nostri impressione iussimus subter insigniri.

Signum Domni Othonis pijssimi Imperatoris Augusti

Tintulfus Cancellarius, ad vicem Brunonis Archicapellani recognoui, & scripsi.

Datur 5. idus Aprilis anno Dominicæ Incarnationis 962. Imperij verò Domini Imperatoris Othonis pijssimi I. indict. 5. Actum Papiæ fideliter. Amen.

IV. PRæter supradicta priuilegia adsunt alia multa aliorum Imperatorum, videlicet Othonis secūdi vnum eidem Ioanni Abbati datum 3. idus Aprilis anno 978. indict. 6. in Saxonia, & in Ciuitate Magdeburgensi, Othonis tertij, vnum Azoni Abbati directum nonis Aprilis anno 989. indict. 2. Imperij sui anno sexto datum Quintilini Burg. Itē Corradi secundi vnum Alpigiso Abbati concessum anno 1033. datum Basileæ nono Kal. Februarij indict. 2. Imperij sui anno 7. Item Henrici III. vnum directum Balduino Abbati datum Ratisbonæ anno 1041. indict. 10. vndecimo Kal. Nouemb. Imperij sui anno 3. Item Henrici IV. vnum directum Anselmo Abbati datum Vlmæ 12. Kal. Maij anno 1048. indict. 1. Imperij sui anno 2. Item Henrici V. vnum Anselmo Abbati directum datum Nouariæ per manum Brocandi Cancellarij 5. Kal. Septemb. anno 1110. indict. 4. præter aliud priuilegium Corradi primi, quod sua prolixitate omnia ferè priuilegia in vnum collecta excedit: in quibus omnibus priuilegijs continetur eadem clausula ostendens monachos sub Regula D. Benedicti per Regem Luitprandum in dicto monasterio fuisse constitutos. quæ etiā probat illos à Rege Luitprando vsq; ad illa tempora in eodem monasterio stetisse. Alia verò priuilegia Pontificum vsque ad Innocentium III. cui Honorius III. immediatè successit, sequēti capite referemus. Porro ex supradictis quarta propositio nostra firmata relinquitur; nimirum monachos D. Benedicti per Regem Luitprandum in dicto monasterio institutos ibidem vsque ad Innocentium tertium, & Honorium tertium nunquam interrupta successione stetisse, quod etiam sequenti capite ex eisdem Priuilegijs Pontificum ostendemus.

Caput sexagesimumprimum.

Clericos Canonicos vsque ad Alexandri, & Innocentij Tertij tempora in Ecclesia D. Petri in Cælo aureo cum monachis à Luitprando ibidem constitutis mansisse.

ASserimus quarto loco ipsos Clericos Canonicos, qui ante translatum D. Augustini corpus S. Petri Basilicam, ac etiam monasterium à Rege Luitprando ædificatum tenebant, post monachos ibi loci introductos nullatenus eiectos, sed cum illis in eadem Basilica vsque ad Innocentium Tertium, & Honorium Tertiū mansisse, quod nunc autoritate Romanorum Pōtificum, ac etiam Historicorum euidentissimè probamus. Siquidē Romani Pontifices non solùm monachorum, verùm etiam clericorum canonicorum dictę Ecclesiæ in suis priuilegijs meminerunt: extat in primis authenticum priuilegium Paschalis huius nominis secundi Anselmo eiusdem monasterij Abbati anno Domini 1105. directum talis formæ. I.

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto in Christo filio Anselmo Abbati venerabilis monasterii Sancti Petri, quod dicitur Cælum aureum, eiusq; successoribus regulariter substituendis in perpetuum. Pia postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus & deuotione syncenitas laudabiliter eniteat, & vtilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua ad Sedis Apostolicæ portum confugiens, eius tuitionem deuotione debita requisiuit, nos supplicationi tuę clementer annuimus, & B. Petri monasterium, cui per Dei gratiam Abbas impositione manuum nostrarum institutus es, cum omnibus ad ipsam pertinentibus sub tutela Apostolicæ Sedis accipimus, ob honorem videlicet ipsius Apostolorum Principis Petri, & S. Confessoris, ac Doctoris preclarissimi Augustini, cuius pretiosum corpus in eodem cœnobio à Luitprādo quondam Rege dignoscitur honorificè recondituū. Sanctorum igitur prædecessorum nostrorum Sedis Apostolicæ Pontificum vestigiis insistentes, præsentis Decreti autoritate statuimus, vt quæcunq; bona, quęcunq; prædia, Vrbana, seu rustica, culta, vel inculta, quæque possessiones in villis, syluis, colonis, seruis, & ancillis, seu Aldionibus, in Ecclesijs, in decimis,

mis omnium vbique terrarum, rusticorum domnicatorum, & familiorum, siue primitijs cenobium vestrum possedit, & possidet, concessione Pontificum, liberalitate Principum, vel oblatione fidelium iuste, ac canonicè poterit adipisci, firma tibi, tuisq; successoribus, & illibata permaneant. De quibus hæc duximus proprijs exprimenda vocabulis. In Episcopatu Papiensi Vallarasca, Capellam Sancti Christophori, Ecclesiam Sancti Damiani, & Ecclesiam Sancti Nazarij cum suis pertinentijs. In Lardirago Capellam Sancti Geruasij, & Ecclesiam Sancti Zenonis. In Frascarolo Ecclesiam Sancti Augustini cum suis pertinentijs; in Episcopatu Mediolanensi Ecclesiã Sancti Seueri de Cresciano, Ecclesiam Sanctæ Iulianæ de Carzano, Ecclesiam Sancti Martini de Tercuzano. In Cumano Episcopatu Ecclesiam D. Augustini de Calauate, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Plamasca, Ecclesiam Sancti Petri de Lauenna. In Laudensi Episcopatu Ecclesiam Sancti Petri de Flumbo, & Ecclesiam Sancti Columbani. In Placentino Episcopatu Ecclesiam Sancti Martini de Roxone, Ecclesiam Sancti Zenonis de Vicobono, & Ecclesiam Sancti Stephani; in Episcopatu Terdonensi Ecclesiam Sancti Augustini de Casale, & Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Grauiterra; in Episcopatu Astensi Ecclesiam Sancti Petri de Onilia, & Ecclesiam Sanctorum Philippi, & Iacobi, & Ecclesiam Sancti Blasij de Canagnasco. In Vercellensi Episcopatu Ecclesiam Sancti Petri de Parzingo, Ecclesiam Sancti Blasij de Panonico. In Episcopatu Parmensi Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Curte. In Alpeplana Ecclesiam Sancti Petri, cum alijs decem Ecclesijs ad eandem Ecclesiam pertinentibus. In Florentia Ecclesiam Sancti Petri, quæ dicitur Cælum aureum. In sancto Genesio Ecclesiam Sancti Christophori cum suis pertinentijs, Ecclesiam vnam in loco Maritura, cum suis pertinentijs, & Ecclesiam Sancti Angeli cum suis pertinentijs. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorũ, nullus ibi qualibet surreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars senioris consilij, secundum Dei timorem, & B. Benedicti Regulam prouiderint eligendum; electus autem ad Romanum Põtificem consecrandus accedat. Chrisma, Oleum sanctum, Consecrationes Altarium, seu Basilicarum, Ordinationes Monachorum, seu Canonicorum vestrorum, qui ad sacros Ordines fuerint promouendi; à quocunq; malueritis Catholico suscipiatis Episcopo, si quidem gratiam Apostolicæ Sedis habuerit. Missas quoque publicas in eodem monasterio celebrari, aut stationem, aut synodum, aut ordinationem aliquam, præter Abbatis voluntatem ab Episcopo quolibet fieri prohibemus. Ad hæc præsenti Capitulo adijcientes, Dalmaticæ, Mitræ, Sandaliorum, necnon chirotecarum vsum, & inter itinerandum insigne tintinabuli tibi, tuisq; successoribus, & in sæpedicto monasterio Baptismũ in Paschali solemnitate per subiectos vobis Clericos fieri iuxta prædecessorum nostrorũ statuta cõcedimus. Sicq; ab omni iugo, seu ditione cuiusque persona vestrum cænobium liberum permanere sancimus, vt soli S. Ecclesiæ Romanæ, & Apostolicæ subditum habeatur. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat prænominatũ monasterium temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, aut ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare: sed omnia integrè conseruẽtur eorũ, pro quorum gubernatione, & sustentatione cõcessa sunt, vsibus omnimodis profutura, salua in omnibus Apostolicæ Sedis autoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisuè persona hanc nostræ paginã sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundò, vel tertiò commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis, honorisuè sui dignitate careat, reamq; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore, & sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atq; in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidẽ loco iusta seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æterna pacis inueniant. Amen. Amen. Amen.

S. Petrus, S. Paulus. Paschalis Papa II.

Ego Paschalis Catholicæ Ecclesiæ Papa subscripsi.

Datum Laterani per manum Vbaldi S.R.E. Cardinalis Diaconi 15. Kal. April. indict. 14. Incarnationis Dominicæ 1105. Pontificatus autem Domini Paschalis II. Papæ anno 6. &c.

Circa quod priuilegium, primò notanda sunt illa verba: *Sanctorum igitur prædecessorum nostrorum Sedis Apostolicæ vestigijs insistentes præsentis Decreti autoritate statuimus, &c.* Quæ verba indicant, alios Romanos Põtifices ante Paschalem II. simile priuilegium Abbati, & monasterio S. Petri in cælo aureo concessisse. Secundò notanda sunt alia verba. *Nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars sanioris consilij secundum Dei timorem, & B. Benedicti* Regulam *prouiderint eligendum.* Quæ confirmant, quod cap. præcedenti diximus, monachos per Luitprandum in dicto monasterio institutos, non Eremitas, sed Benedictinẽses fuisse. Tertiò notanda sunt alia verba. *Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum, ordinationes monachorum, seu canonicorum vestrorum, qui ad Sacros Ordines fuerint promouendi à quocunque volueritis Catholico suscipietis* Episcopo, & illa: *In supradicto monasterio Baptismũ in Paschali solẽnitate per subiectos nobis clericos fieri iuxta prædecessorum nostrorum statuta cõcedimus sicq; sub omni iugo, seu ditione cuiusq; persona vestrũ cęnobium liberum permanere sancimus, vt soli Ecclesiæ Sanctæ Romanæ, & Apostolicæ subditum habeatur.* Ex quibus duo habemus, alterum cum monachis in eadem Ecclesia mansisse etiã Canonicos, & Clericos, qui munera clericalia, ministerij Sacramentorum, & curæ animarum, & similia in dicta Ecclesia persoluebant: nam ipsa D. Petri Basilica II.

tunc temporis parochialis erat; & fuit etiam tempore Ioannis XXII. cum haberet fontem baptismalem, & Ioannes XXII. Eremitas ad dictam Ecclesiã cum Canonicis admittens, expresse caueat, ne ipsi Eremitæ circa curam animarum personarum secularium vllatenus se intromittant: habebat etiam dicta Basilica plures alias parochiales sibi subiectas, quæ per dictos clericos canonicos regebãtur, quod eiusmodi exercitium curę animarum personarum secularium esset monachis interdictum, Decreto præsertim ipsius Paschalis II. in c. Peruenit, & c. Interdicimus, & c. iuxta Calcedonensis 16. q. 1. Alterum ipsos canonicos regimini, & iurisdictioni ipsius Abbatis subiectos fuisse. Quod si mirum forsan alicui videtur, legat casum prorsus similẽ in Canonicis Regularibus Abbati, & monasterio Lobiensi subiectis apud Ioannem Molanũ in Natalibus Sanctorum Belgij sub die 18. Aprilis; videat etiam, quæ de Abbate monasterij Candidæ casæ apud Britannos scribit venerabilis Beda lib. 3. Historiæ Gentis Anglorum cap. 4. cum inquit: *Habere autẽ solet ipsa ex Rectore semper Abbatem presbyterum, cui omnes viri, & omnis Prouincia, & ipsi etiam ordine inusitato Episcopi debeant esse subiecti iuxta exemplum primi Doctoris illius, qui non Episcopus sed presbyter extitit, & monachus.* Licet enim Canonici, qui per essentiam, & ex propria natura sunt clerici, omnibus monachis, quibus clericatus non ex natura, sed ex accidenti inest, secundum leges ordinarias superiores existant, ac illorum sit, monachos regere, non ab illis regi, vt ex D. Hieronymo habes in capite Alia. 16. q. 1. nihil tamẽ prohibet ob peculiarem alicuius Ecclesiæ dignitatem, ipsos monachos ex speciali prærogatiua, & priuilegio habere Canonicos subiectos, nec paucæ nunc sunt monachorum Abbatiæ, quæ iurisdictionem episcopalem in clericos annexam habent, ac in eos exercent absq; præiudicio dignitatis clericalis.

III. SImiles clausulæ habentur in priuilegio concesso alij Abbati nomine Anselmo ob Innocẽtio II. dato Placentiæ per manum Aimerici S. R. E. Cardinalis Diaconi, & Cancellarij. secundo nonas Iunij indict. 10. Incarnationis Dominicæ an. 1133. Pontificatus sui ann. 3. cuius exemplum est.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei dilecto filio Anselmo Abbati venerabilis Monasterij S. Petri, quod dicitur Cælum aureũ, suisq; successoribus Regulariter substituendis in perpetuum. Cum omnium Ecclesiarum quieti, & vtilitati ex iniũcto nobis à Deo Apostolatus officio paterna solicitudine intendere debeamus, illarum tamen Ecclesiarum, quæ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ iuris existunt tãtò amplius curam gerere nos oportet, quãtò specialiùs ipsę Apostolicæ Sedi adhęrere noscũtur. Proinde dilecte in Domino fili Anselme Abbas tuis iustis postulationibus clementer annuentes; prædecessorum nostrorum fel. mem. Paschalis, & Calisti Romanorum Pontificum inhęrendo vestigijs B. Petri Apostolorum Principis monasteriũ, cui Deo autore præsides, quod vtiq; cooperante Spiritus sancti gratia manu propria consecrauimus, & B. Augustini Doctoris egregii corporali præsentia illustratur, præsentis scripti priuilegio communimus: statuimus n. vt quæcunq; bona, quæcunq; prædia vrbana siue rustica culta, vel inculta, quæcunque possessiones in villis, syluis, pratis coloniis, seruis, & ancillis, seu Aldionibus in Ecclesiis, in decimis omnium vbiq; terrarum, rusticorũ domnicaturũ, & familiarum, siue primitiis ad vestrum cœnobium concessione Pontificum, largitate Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis in præsentiarum pertinent, aut in futurum largiente Domino idẽ monasterium iustè poterit adipisci, firma tibi, tuisq; successoribus, & illibata permaneant. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia, seu violentia præsumatur; nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem, & B. Benedicti Regulam prouiderint eligendum, electus autem ad Romanũ Pontificem consecrandus accedat. Crisma, Oleum sanctum, Consecrationes altarium, Basilicarum, Ordinationes Monachorum, seu Canonicorum vestrorum, à quocumq; &c.

Reliquum huius priuilegij in omnibus, & per omnia conuenit cum superiori Paschalis II. ab hoc loco vsque ad finem, nihil prorsus addito, vel diminuto.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Ego Vbertus presbyter Cardinalis S. Clementis & sic sequuntur alii subscribentes propria nomina. Datum Placentiæ per manum Aimerici S. R. E. Cardinalis Diaconi, & Cancellarii, ij. nonas Iunii indict. 10. Incarnationis Dominicæ ann. 1133. Pont. verò Domini Innocentii Papæ II. anno 3.

Esse verò hunc Anselmum diuersum ab eo cui dirigitur priuilegium Paschalis II: ex eo conuincitur, quia inter hunc posteriorem, & illum priorem, alius Abbas nomine Balduinus intercessit, cui Calistus II. sub an. 1120. literas quasdam dirigit, quæ in Carthophilacijs D. Petri in Cælo aureo seruãtur.

SVnt etiam in eisdem Archiuijs alia duo priuilegia primum Alexandri III. datum Anagniæ per manum Gratiani S. R. E. Subdiaconi, & Notarij 10. Kal. Maij indict. 6. Incarnationis Dominicæ ann. 1173. Pontificatus sui ann. 14. incipit. IV.

Alexander Episcopus seruus seruorũ Dei dilecto filio Olrico Abbati monasterii S. Petri &c. secundũ Innocentii III. datũ Laterani per manum Blasii S. R. E. Subdiaconi, & Notarii XI. Kal. Apr. indict. 5. Incarnationis ann. 1201. Pontif. sui ann. 5. directum Abbati nomine Gualterio similis omnino tenoris, & cũ eisdem clausulis, ex quibus sufficientissimè probatum, ni fallor, relinquitur, clericos canonicos semel in dicta Basilica siue per S. Syrũ, siue per alios Episcopos

succes-

successores ante Regem Luitprandum institutos, nunquam totaliter in illa defecisse. Quanquã quod ex illius Basilicæ monumentis venari possum, circa tẽpora Innocentij III. ac illius successoris Honorij, quibus ipsa Ecclesia per Canonicos Mortarienses fuit reformata, priores illi clerici, qui eum monachis, & sub monachis degebant, à Regulari disciplina ita essent relaxati, vt vix aliquod vestigium, ac vel ipsum nomen clericorum Canonicorum, siue regularium tenerent.

V. QVæ omnia confirmari etiã possunt ex his, quæ de Anselmo, & Gualla S.R.E. Cardinalibus, & alijs nonnullis Papiensibus, ac aliarũ ciuitatum Episcopis ex eodem Collegio Canonicorũ per illud tempus assumptis Onuphrius, Ciaconius, & alij autores tradiderunt. Scribit.n. Ciaconius in vita Honorij II. ex hoc collegio assumptum fuisse Anselmum presbyterum Cardinalem S. Laurentij in Lucina ab eodem Pontifice creatum, cuius etiam meminit Onuphrius in additionibus ad Platinam in Honorio II. quique in schismate inter Innocentiũ II. & Petrum Leonis Pseudopapam Anacletum II. nuncupatum, partes legitimi Pontificis pro viribus, ac strenuè tutatus est, vt Baronius tomo 12. sub anno 1130. notauit. Addit idem Ciaconius in Vita Innocentij III. ex eodem Collegio Canonicorũ acceptum Guallam de Bichetijs Vercellẽsẽ S.R.E. Cardinalem, prius Diaconum S. Mariæ in Porticu, deinde presbyterum S. Martini in montibus, legatum Apostolicum ad Regem Angliæ destinatum, qui in sua ciuitate Vercellensi præclarum, ac præcipuum illius Prouinciç templum, ac Cœnobiũ S. Andreç nuncupatum suis Canonicis exstruxit, ac dote ingentissima castrorum, & villarum auxit, quod licèt in bonis temporalibus valde imminutũ ob frequentes bellorum vastationes, ijdem Canonici Regulares nostræ Lateranensis Congregationis nunc obtinẽt. De quo libro tertio dicemus. Ferunt etiam ex eodem Canonicorum collegio nonnullos Episcopos Papienses prodijsse, & alios aliarum Ciuitatum, de quibus Ioannes Philippus Nouariensis lib. 3. cap. 29. apud quem sit fides.

Caput sexagesimumsecũdum.

Qualiter sub Honorio III. idem Monasterium deficientibus ibidem Monachis, per Canonicos Mortarienses fuerit reformatum, qui vsque ad annum Christi 1509. in eodem Monasterio manserunt.

I. QVingẽtesimus circiter currebat annus, cum monachi Benedictini clericis Canonicis in dicta Ecclesia sociati debitum seruitutis famulitium Deo gratũ, ac etiam hominibus acceptum, & laudabile soluebant. quo tempore vt est cõmunis naturç conditio in deterius vergere, & nisi superni numinis manu validissima teneatur, labi tandem, & ruere, qui ob sanctæ conuersationis odorem, & monasticæ disciplinæ rigorem apud cunctos, non solùm Insubres, verùm etiam Italos, & Gallos magno in pretio habebãtur, soluta paulatim monastica disciplina in apertam relaxationem lapsi sunt adeò, vt monasterio diruto, ac illius bonis oppignoratis, & multo ære alieno grauatis, tandem ipsi monasterij Abbas, quod disciplinam collapsam instaurare forsitan voluisset miserè necatus interierit. Id cum ab Hugone S. R. E. Cardinali Episcopo Ostiensi, qui postea Summus Pontifex renũciatus Gregorius IX. dictus fuit, in partibus Lombardiç tunc nomine Sedis Apostolicæ legationis munere fungente, ad Honorij III. Pontificis Maximi notitiam delatum esset, pijssimus Pontifex grauiter admodum accepit, ac monasterij tam nobilis casum miseratus, ad illius reformationem statim animũ suum conuertit, quod tamen nulla erat spes per ipsos monachos tũc posse reformari, ac multò minus per ipsius Basilicæ Canonicos, quippe qui solo nomine regulares vix aliquod Regularis disciplinæ vestigium tenebant, eis forsan nõ absimiles, quales nunc etiam in partibus Galliarum nonnullos videre licet. E contrario vigebat per id tempus in castro Diœcesis Papiensis Mortariæ nuncupato monasterium Sanctæ Crucis eorundem Canonicorum, olim caput nobilisimæ Congregationis quadraginta, & amplius Cœnobiorum, & nunc membrum nostræ Congregationis Lateranen. cum primis nobile. Illorum igitur Canonicorum fama laudabili excitatus idem B. Põtifex, rogantibusq; in primis non solùm prædicto Cardinali Episcopo Ostiensi cum cæteris Lombardiæ Episcopis, verùm etiam ipso Episcopo cum clero, & populo Papiensi, per illos dictam Ecclesiam S. Petri in cœlo aureo cum illius monasterio reformandã decreuit, illam cum monasterio, & omnibus illius bonis, & iuribus ipsis Canonicis reformandam, regendam, & perpetuò tenendam tradens: ac etiam ad maiorem dictæ Congregationis Mortariensis decorem, & commoditatem ad præfatam Basilicam, & Monasterium D. Petri, quippe quod in illa corpus Sanctissimi illorum parentis Augustini seruaretur, transferendam mandauit: Absoluta est huiusmodi reformatio sub Honorio III. anno Christi 1222. Pontificatus sui anno 6. existente Legato in Lombardia eodem Hugone Cardinali Episcopo Ostiẽsi, cuius prudentiæ illius executionem idem Pontifex delegauit. Extant literæ dicti Pontificis eidẽ Cardinali Legato, ac etiam Præposito, & Canonicis Mortariensibus ea de causa scriptæ, quarum exempla sunt, quæ hic sequuntur.

Honorius Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabili fratri Episcopo Ostiensi Apostolicæ Sedis Legato, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Benignè tuas recepimus literas continentes, quod te accedente Papiam, inter alia reperisti monasteriũ S. Petri in cælo aureo nobis immediatè subiectũ, adeo

in spiritualibus, & temporalibus esse collapsum, quod nisi per Sedis Apostolicæ prouidentiam releuetur, nunquam adijcere poterit, vt resurgat. Idem quoque monasterium pro magna parte est dirutum, & debito septem millium librarum monetæ Papiensis oppressum: rursus Abbas eiusdem loci ea occasione; quod ad nimiam ium memoratum monasterium dissolutionem peruenit, nuuper est occisus. Sanè constitutis per te Religiosis personis ad bonum monasterij procurandum, in solutionem debiti conuertenda, & monachis interim donec illud ab huiusmodi respirat onere, in diuersis monasterijs collocatis, cum nunquam speretur, quod locus ipse per nigros valeat monachos reformari, considerasti esse congruum, & reformationi eiusdem expedire vidisti, si Morturiensis Ecclesia Ordinis sancti Augustini ad prædictum monasterium, vbi corpus ipsius requiescere dignoscitur, transferatur, cum Canonici eiusdem Ecclesiæ laudabile habeant testimonium, & dictum monasterium satis fuerit honorabile inter cætera prouinciæ Lombardiæ, insuper à nobis in eisdem literis postulasti, vt nostrum super hoc beneplacitum scriberemus. Multorum enim Prælatorum eiusdem prouinciæ recepimus literas supplicantium, vt ad prædictum monasterium eandem Ecclesiam transferamus, ut proponentium hoc ipsi monasterio, & eisdem Canonicis expedire, pro eo quod præfatum monasterium per eosdem Canonicos, qui vita, & conuersatione, Deo, & hominibus sunt accepti, facilius, & melius, quàm per alios creditur reformandum: & inde ijdem Canonici liberius insistere poterunt regularibus institutis, qui hactenus in eadem Ecclesia sæpe passi propter continua guerrarum discrimina, destructionis, & combustionis incommodum, nequiuerunt, quæ sui sunt Ordinis commodè obseruare. Nos igitur plenam de fraternitate tua fiduciam obtinentes, per Apostolica tibi scripta mandamus, quatenus super hoc consideratis singulis circunstantijs, autoritate nostra, cum ea, qua conuenit maturitate, procedas, prout secundum Deū videris procedendum. Datum Laterani Idib. Iunij Pontificatus nostri anno sexto.

II. ALiæ literæ eiusdem Honorij III. ad Præpositum, & Canonicos Mortarienses.

Honorius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Præposito, & Fratribus Morturiensibus, Ordinis sancti Augustini, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Quæ Apostolicæ Sedis firmitatis autoritate prouidè ordinantur, ab eadem debent robur accipere, ne in posterum facile quatiuntur. Sanè Venerabili fratri nostro Hugoni Ostiensi Episcopo Apostolicæ Sedis Legato, & nonnullis alijs viris religiosis, ac fide dignis, nobis olim per suas literas intimantibus, monasterium sancti Petri in cœlo aureo de Papia, nobis immediatè subiectum, in spiritualibus, & temporalibus grauiter corruisse, ita vt eiusdem loci Abbate occasione multæ dissolutionis, ad quam monasterium ipsum deuenerat, interempto, & vsuris iugiter excrescentibus, non speraretur, quòd locus ipse per nigros posset monachos reformari: ac suggerentibus nobis, vt caput domus vestræ ad prædictum monasterium, vbi corpus ipsius Sancti noscitur requiescere, transferremus. Nos eidem Episcopo dedimus in mandatis, vt consideratis circunstantijs vniuersis, in negotio ipso autoritate nostra procederet; prout secundum Deum cognosceret procedendum. porro idem Episcopus varijs negotijs occupatus, mandauit Venerabili fratri nostro Iacobo Episcopo Taurinensi, vt personaliter ad memoratum monasterium accedens, diligenter inquireret voluntatem Episcopi, Cleri, & Populi Papiensis, & si videret posse fieri sine scandalo, Mortariensium Domui monasterium concederet sæpius dictum, alioquin quod super hoc inueniret, ei per suas literas intimaret. præfatus verò Taurinensis iuxta ipsius Legati mandatum personaliter ad Papiensem Ciuitatem accedens, & super prædicto negotio diligenter inquirens Episcopi, Cleri, & Populi voluntatem, omnes in hoc inuenit vnanimes, & concordes, & cum tandem deliberato consilio respondissent, quòd huiusmodi translationem plurimum acceptabant, saluo tamen iure Apostolicæ Sedis, & Imperij, & Episcopi, & ciuitatis Papiensis, ac iure, ac honore aduocatorum monasterij memorati, idem Taurinensis ad sæpe dictum monasterium cum præfato Papiæ Episcopo, & Cleri, & Populi multitudine copiosa procedens, monasterium ipsum cum omnibus Ecclesijs, possessionibus, iuribus, & pertinentijs suis domui Morturiensi liberè, & absolutè ea, qua fungebatur autoritate, concessit, expresso, vt monasterium ipsum caput Morturiensis Ordinis de cætero habeatur, ac te fili Præposite vice, & nomine dictæ domus in ipsius monasterij corporalem possessionem induxit, tribuendo tibi liberam facultatem, possessionem omnium temporalium, & spiritualium, quæ ad ipsum monasterium pertinent, autoritate propria nanciscendi, eiusq; processum autoritate legationis sibi commissæ confirmauit præfatus Episcopus Ostiensis. Nos igitur instrumentis, quibus omnia supradicta plenius continentur diligenter inspectis, concessionem prædictam autoritate Apostolica roborantes, monasterium ipsum cum vniuersis iuribus, possessionibus, Ecclesijs, & pertinentijs suis temporalibus, & spiritualibus, vobis, & per vos Ordini vestro autoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Statuentes, vt Ordo Mortariensis ibidem perpetuis temporibus obseruetur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Laterani Idibus Nouemb. Pontificatus nostri anno sexto 1223.

ILlud tandem non omittendum circa prædictam reformationem, Canonicos Mortarienses ægre nihilominus tulisse, caput illorum Congregationis ad prædictum Diui Petri monasterium III.

transla-

translatum; eidemq; translationi reluctaros adeo, vt opus habuerint, ad illam per Sedem Apostolicam adduci, vt apparet ex literis Gregorij Noni ad Canonicos Mortarienses, & alios omnes Priores, & Canonicos Ecclesiarum ad Mortariensem Ecclesiam spectantium datis, quibus mandat, vt Abbati S. Petri in Cœlo aureo vti capiti totius Congregationis obedientiam promptam, & humilem exhibeant. quarum literarum exemplum est.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Mortariensibus, & omnium Ecclesiarum ad Mortariensem Ecclesiam immediatè spectantium Prioribus, & Canonicis Ordinis S. Augustini, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Olim nobis in minori officio constitutis, tunc in Lombardiæ partibus Legationis officio fungentibus, & nonnullis alijs viris Religiosis fide dignis, bonæ memoriæ Honorio Papæ prædecessori nostro per nostras literas intimantibus, Monasterium S. Petri in Cœlo aureo de Papia Sedi Apostolicæ immediatè subiectum in spiritualibus, & temporalibus grauiter corruisse, ita quod eiusdem loci Abbate occasione multæ dissolutionis, ad quam Monasterium ipsum deuenerat, interempto, & vsuris iugiter excrescentibus, non speraretur, vt locus ipse per nigros posset Monachos reformari, ac suggerentibus ei, vt caput Domus vestræ ad prædictum Monasterium vbi corpus B. Augustini noscitur requiescere, transferre deberet: idem dedit nobis suis literis in mandatis, vt consideratis circunstantijs vniuersis, in negotio ipso autoritate procederemus eiusdem: prout secundum Deum procedendum videremus in eo; nos autem tunc temporis varijs negotijs occupati, bonæ memoriæ Iacobo Episcopo Taurinensi dedimus in mandatis, vt personaliter ad monasterium memoratum accedens, diligenter inquireret voluntatem Episcopi, Cleri, & populi, vt si videret, posse fieri sine scandalo, Mortariensium domui monasterium concederet sæpe dictum: alioquin quod super hoc inueniret, nobis per suas literas insinuaret: Præfatus verò Taurinensis iuxta mandatum nostrum personaliter ad Papiensem ciuitatem accedens, & super dicto negotio diligenter inquirens Episcopi, Cleri, & populi voluntatem, omnes in hoc inuenit vnanimes, & concordes; & cum tandem deliberato consilio respondissent, quod huiusmodi translationem plurimum acceptabant, saluo tamen iure Apostolicæ Sedis, & Imperij, ac Episcopi, & ciuitatis Papien. ac iure, & honore aduocatorum monasterij memorati, Taurinensis idem ad sæpe dictum monasterium cum præfato Papien. Episcopo, cleri, ac populi multitudine procedens, monasterium ipsum cum omnibus Ecclesijs, possessionibus, iuribus, ac alijs pertinentijs suis Domui Mortariensi liberè, & absolutè ea, qua fungebatur autoritate concessit, expressò, vt monasterium ipsum caput Mortariensis Ordinis de cætero haberetur; ac Præpositum Mortariensem, qui tunc temporis erat ibi, vice, ac nomine dictæ domus in ipsius monasterij corporalem possessionem induxit, tribuendo ei liberam facultatem possessionem omnium temporalium, & spiritualium, quæ ad ipsum monasterium pertinebant, autoritate propria nanciscendi, cuius processum autoritate legationis nobis commissa duximus postmodum confirmandum. Vnde nominatus prædecessor noster instrumentis, in quibus omnia supradicta continebantur, plenius, diligenter inspectis, concessionem prædictam corroborans, monasterium ipsum cũ vniuersis iuribus, possessionibus, Ecclesijs, & alijs pertinentijs suis temporalibus, & spiritualibus vobis, & per vos Ordini vestro autoritate Apostolica confirmauit, & scripti sui patrocinio communiuit. Statuens, vt Ordo Mortariensis ibidem perpetuis temporibus seruaretur. Cum igitur sint quatuor, quæ specialiter videntur exigere: videlicet reuerentia B. Augustini cuius corpus requiescit ibidem, autoritas loci, deuotio cleri, & populi Papiensis, qui non æquanimiter sustinerent, vt caput vestri Ordinis alibi transferretur, necnon inhabilitas Mortariensis loci, qui guerris, & multis alijs fortuitis casibus expositus esse dignoscitur, propter quod membra recedere à suo capite, & per diuersa loca vagari aliquando miserabiliter sunt compulsa, vt in monasterio memorato caput vestri Ordinis habeatur, vniuersitatem vestram rogandã duximus, & monendã, per Apostolica scripta mandantes, quatenus Abbati eiusdẽ monasterij obediatis humiliter, & deuotè. Datũ Perusij, ij. Kal. Nouẽb. 1228. Pontificatus nostri anno secũdo.

TAndem verò cum ad quæstiones, & lites inter IV.
Papiensem, & Mortariensem conuentum ortas, super electione Abbatis Papiẽsis, & Præpositi Mortariensis, necnon super loco celebrandi Capitulum Generale tollendas, priores Gregorij Noni literæ non sufficerent, has posteriores addidit, quibus nonnulla statuta ab vtrisque pro bono pacis edita, autoritate Apostolica firmauit.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Præposito, & Conuentui, ac Generali Capitulo Mortariensi, salutem, & Apost. benedictionem.

Cum à nobis petitur, quod iustũ est, & honestum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per solicitudinẽ officij nostri ad debitum perducatur effectũ. Ex parte siquidẽ vestra Nobis extitit insinuatum, quod cũ inter vos ex parte vna, & Venerabilem Abbatẽ, & Conuentum S. Petri in Cœlo aureo Papiæ Mortariensis Ordinis ex alia super celebrãdis Capitulo, & electione Abbatis S. Petri prædicti, ac Præpositi vestri, frequenter quæstio fuisset exorta, vos tandẽ cupiẽtes materiã huiuscemodi quæstionis æqua prouidentia remouere, sic cum eisdem Abbate, & Conuentu duxistis vnanimiter, & cõcorditer deliberatione prouida statuendũ: vt vno anno in festo S. Crucis mensis Septembris apud vestrã, sequenti verò apud eiusdem S. Petri Ecclesias in festo S. Augustini Augusti mẽsis Generale Capit. Mortariensis Ord. celebretur, & quæ in vtroq; Capit. fuerint regulariter cõstituta, in vtraque, ac reliquis Ecclesijs Mortariẽsis Ordinis irreuocabiliter obseruentur. Obeunte verò te fili Præposite, vel tuorum quolibet successorum, nullus præponatur

 tur

tur ibidem, nisi quem vos, Conuentus, cum Prioribus Ecclesiarum ipsarum, ac Ecclesiarum subiectarum eisdem Canonicè absque vitio duxeritis eligendum. Statuistis insuper, quod simili modo Abbas S. Petri cum substituendus fuerit, eligatur, qui corrigendi Præpositi, & Canonicorum vestrorum excessus, & visitandi vestram Ecclesiam liberum habeat facultatem, quod tibi fili Præposite, & successoribus tuis in S. Petri Ecclesia reseruetur, prout instrumento inde confecto dicitur plenius contineri. Vestris precibus igitur grato concurrentes assensu, quod super præmissis à vobis pro pace, ac tranquillitate Ordinis vestri piè, ac prouidè factum est, in hac parte autoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem id attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Viterbij nonis Iunij, Pontificatus nostri anno vndecimo 1238.

Manserunt idem Canonici Mortarienses in dicto monasterio D. Petri in cœlo aureo annis circiter ducentis, ac nonaginta nimirum vsque ad annū salutis 1509. quo tempore ipsis Mortariensibus rogantibus, quod monasterium Abbati seculari commendatum in deterius vergeret, per nostros Canonicos Lateranenses fuit aliqualiter reformatum, retenta nimirum ab Abbate seculari abbatia, cum magna parte bonorum, & constituto eius loco Præposito, cui regimen Ecclesiæ, ac Monasterij cum reliqua parte bonorum, & iurium, Sedes Apostolica commisit. Interim dum præfati Mortarienses soli dictam basilicam tenerent, post centum annos Ioannes Papa huius nominis XXII. Veneran. Patres Ordinis Eremitarum illis adiunxit, quod quemadmodum euenerit, in sequenti Capitulo aperiemus.

Caput sexagesimumtertium.

Ioannem XXII. Eremitis Augustinensibus D. Petri Basilicam, vel Monasterium, vel D. Augustini Corpus nullatenus dedisse.

1\. Septima assertio mea superius constituta hæc est. Licet Ioannes XXII. Eremitas Diui Augustini nuncupatos ad Diuina in præfata Basilica peragenda Canonicis Regularibus sociauerit, nullatenus tamen ipsam Ecclesiam, aut Monasterium, multo minus sacras D. Augustini reliquias eis tradidisse, ne dum titulo restitutionis spoliorum hæc illis reddidisse, quemadmodum frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 18. Coriolanus in sua Chronica, Ioannes Marquez cap. 15. §. 2. & alij non pauci eiusdem Ordinis autores scribunt. Probatur autem hæc veritas ex ipsismet literis Apostolicis ea de causa confectis, quarum vel sola simplex lectio, sufficere potest ad nebulas errorum, & mendaciorum dissipandas, quibus nonnulli veritatem obruere se posse arbitrantur. Quorum idcirco exemplum hic ante omnia excudendum fideliter curaui, quod eiusmodi est.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Priori, Principali, & fratribus Ordinis Eremitarum sancti Augustini salutem, & Apostolicam benedictionem. Venerandum Sanctorum Patrum, &c. sequuntur laudes Beatissimi Patris Augustini, & infra: *hæc dum nos qui licet immeriti vices Dei, & Domini Nostri Iesv Christi tenemus in terris, quibusq; totius gregis Dominici cura ab ipso Domino in persona Beati Petri Principis Apostolorum, cuius successor existimus commissa est, qua deuotione recolimus, & profunda meditatione pensamus, dignum arbitramur, & congruum, vt vbi tanti Doctoris, & Præsulis corpus tumulatum quiescere dicitur, ibi vltra id, quod sibi honoris, & laudis ab vniuersali exhibetur Ecclesia, singulari quadam reuerentia à vobis, & fratribus Ordinis vestri, qui sub eiusdem Patris Regula degitis, & sancta obseruatione militatis, quique diuinis insistitis laudibus vacatis, orationi intenditis, exhortationi insudatis, studio, & animarum saluti propensius vigilatis, specialiter honoretur; quatenus inibi tanquam membra suo capiti, filij patri, magistro discipuli, Duci milites cohærentes Deo, & ipsi sancto, autoritate fulti Apostolica, pracordialius iubiletis, vbi & præceptoris vestri, Patris, Ducis, & Capitis Augustini noueritis reliquias fore sepultas. Eapropter ad honorem sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, Beatæ, & Gloriosæ semperq; Virginis Genitricis Dei Mariæ, Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, ac eiusdem Beati Augustini doctoris egregij, omniumq; Sanctorum, necnon Diuini cultus augumentum, de fratrum nostrorum consilio, autoritate Apostolica statuimus, & etiam ordinamus, quod fratres vestri Ordinis, quibus præest Prior secundum obseruantiam ipsius Ordinis Eremitarum, iuxta Ecclesiam Monasterij S. Petri in cælo aureo Papien. cui praeest Abbas, & Conuentus Canonicorum Regularium Ordinis B. Augustini prædicti degunt inibi, sub eodem etiam si ad Romanam Ecclesiam nullo pertineat mediante, vbi sacrum corpus eiusdem B. Augustini esse dicitur solemniter tumulatum, mediatè, vel immediatè, prout eisdem Priori, & fratribus videbitur expedire, & commodè fieri poterunt vsque ad vigesimum quintum, vel trigesimum numerum ad minus iuxta subscriptam formam debeant insimul perpetuis futuris temporibus habitare. Quodq; vos dictos fratres ibidem*

ibidem usque ad huiusmedi numerum teneamini deputare, quos autore Deo studeatis habere ætate maturos, liberali scientia præditos, & honesta cõuersatione decoros, remanentibus tamen dictis Abbate, & conuentu Canonicorum, prout nunc ipsi sunt, in monasterio prælibato, sicut infra plenius est expressum, & ab eorundem Abbatis, & Canonicorum habitationibus sit discreta, & taliter disponatur, quod ipsi fratres eandem Ecclesiam dicti monasterij per aliam portam de nouo inibi faciendam liberè ingredi, & egredi valeant, ac in eadem Ecclesia cum dictis Abbate, & Canonicis iuxta modum designatum inferius in diuinis officijs interesse, etiamsi dicta Ecclesia existat, & huiusmodi habitatio ipsorum fratrum fuerit intra spatium cannarum, infra quod Ecclesiam vel Oratorium, seu locum religiosorum, aut habitationem Religiosorum non debere construi, nonnullis Religiosis Mendicantium, & aliorum aliquorum Ordinum per speciale Apostolicæ Sedis est indultum Priuilegium, aliásq; super hoc prouisio habeatur, quod dicti Abbas, & Canonici propter huiusmodi portam faciendam, & habitationem ipsorum fratrum, vt præmittitur disponendam, nequeant in suis habitationibus impediri, sed habitationes dictorum fratrum ab ipsorum Abbatis, & Canonicorum habitationibus sint discreta, ac diuersis refectorijs comedant, & dormitorijs dormiant, hi, & illi in suis refectorijs, & dormitorijs separatis: dictam autem habitationem, & domos, refectorium scilicet, dormitorium, claustrum, hortum, cum alijs officinis debitis, & consuetis iuxta morem dicti Ordinis Eremitarum ijdem fratres construi faciant suis sumptibus, vel de eleemosynis fidelium absque onere ipsorũ Abbatis, & Canonicorum, prout dictis fratribus Dominus ministrabit. Et prouideatur attentius in hac parte, quod si fundus, vel solum, vbi dicti fratres ædificare voluerint, sit aliquarum priuatarum personarum, vel dilectorum filiorum Communis, seu Venerabilis fratris nostri Episcopi Papiensis, aut alterius Ecclesiæ, dummodo aliquod aliud monasterium, vel Ecclesia inibi non existat, illum, vel illud prædicti fratres ement, vel alijs iustis modis acquirent, & ibidem ædificabunt suis sumptibus, vel de huiusmodi eleemosynis, prout superius est expressum, si verò quidem fundus, vel solum Abbatis, & Canonicorum existeret prædictorum, illum, vel illud nihilominus dicti fratres ement iusto pretio ab eisdem; quod si fortè Abbas, & Canonici antedicti prædictum fundum, seu solum pro iusto (vt profertur) pretio noluerint vendere fratribus memoratis, eos ad id monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo autoritate nostra decernimus compellendos. In diuinis autem officijs modum seruari volumus subsequentem scilicet, quod cum tam Canonici, quàm fratres prædicti conforme diuinum officium dicantur habere, ipsi Canonici, & fratres in simul eisdem temporibus, locis, & horis pensum debitæ seruitutis Domino soluturi conueniant in Ecclesia memorata, ita quod ab eis, non diuersis, sed eisdem temporibus, locis, & horis hora Canonica, & Missa solemnes in dicta Ecclesia celebrentur. Secretas autem missas dicti Canonici, & fratres legere poterunt, prout volent, honestate, decentia, & aptitudine loci, & temporibus obseruatis. Volumus autem quod si altaria in dicto monasterio iam erecta sint æqualia numero, eorum medietas dictis Canonicis, & reliqua medietas eorundẽ eisdem fratribus pro legendis missis huiusmodi assignentur; si verò existant inæqualia numero, maior pars eorum ad id deputetur fratribus memoratis, & quia idem Abbas antiquior in loco, & dignitate maior existit, Abbas, qui est, & pro tempore fuerit in celebrationibus missarum, & prædicationibus in Natalis Domini, & Epiphaniæ, Dominica in Ramis palmarum, Resurrectionis, & Ascensionis Dominicæ, Pentecostes, Natiuitatis Io. Baptistæ, in omnibus, & singulis Sanctorum Petri, & Pauli Apostolorum, Assumptionis, & omnibus alijs B. Virginis, S. Augustini, omnium Sanctorum, consecrationis, seu dedicationis Ecclesiæ dicti monasterij, & in omnibus solemnioribus monasterij eiusdem festiuitatibus, quibus specialiter consueuit multitudo fidelium conuenire in Ecclesia dicti monasterij præferatur, vt missam solemniorem celebrandam diebus huiusmodi celebrent, & in solemniori prædicatione ipsis etiam diebus prædicet, si hoc voluerit idem Abbas, si autem prædicare, aut celebrare nequiuerit, vel noluerit ipse Abbas, loco eius (si tamen monasterium ipsum Priorem claustralem habeat) ipse Prior claustralis in huiusmodi celebratione succedat. Quo siquidem Priore claustrali (si enim ipsum monasterium habeat, vt præfertur) celebrare, aut prædicare similiter non valente, vel nolente, tunc Prior eorundem fratrum dicti loci, vel is, cui per fratres ipsos iuxta morem eorum hoc celebrationis, & prædicationis officium committetur, de ipsius missæ celebratione, ac prædicatione disponat, prout eis videbitur, facienda. Alijs verò diebus, tam Dominicis, & festiuis, quàm etiam ferialibus, quotiescunque prædicari, necnon in antedictis festiuitatibus sicut diebus solemnioribus, præterquam in prædicatione solemniori, vt supra exprimitur, si in eisdem festiuitatibus, seu solemnioribus diebus eadem forsan die pluries in eodem monasterio contingeret prædicari, prædicationes huiusmodi dicti fratres, vel ille cui hoc ipsi iuxta morem huiusmodi committent, distribuent, & assignabunt, etiam ipsi Abbati, prout eis videbitur expedire. In sedendo verò in eadem Ecclesia quibuscunque diebus, Ipse Abbas solemniorem locum teneat, ipsiq; Canonici iuxta eum. In processionibus autem dictus Abbas sit vltimus, ipsumq; proximè præcedant Prior claustralis, & Canonici prælibati, seruatis tamen per eos quoad alios viros Ecclesiasticos Religiosos, & seculares in sedendo loco, & ordine hactenus per ipsos in processionibus consuetis: præfati autem fratres in incedendo in processionibus huiusmodi, antiquum locum, & ordinem suum seruent. De alijs insuper missis conuentualibus in dicta Ecclesia celebrandis, taliter ordinamus, & volumus obseruari, quod Abbas, & Canonici, &

fratres prædicti diuidant, seu assignet inter sese iuxta numerum personarum, sufficientiam, & expedientiam earundē, qualiter aliquas Abbas, si ad hoc vacare voluerit, aliquas Canonici, & nonnullas fratres prædicti missas celebrent, & alia officia, siue per hebdomadas, seu singulis diebus, vel aliàs prout expediētia exegerit, & decentia suaserit, patiantur. Volumus tamen, vt diuisio, & partitio huiusmodi, & missarum celebrandarū, ac totius officij diurni, & nocturni assignantia, incipiendo tamen primo in Abbate, sicut præmittitur, si ad id vacare voluerit, & in Canonicis prælibatis, deinde ad fratres perueniendo prædictos, necnon pulsatio campanarum ad diuina officia viuorum, & mortuorum, & horis canonicis ad eundē Priorem prædictorū fratrum, vel ad illum, cui huiusmodi officium diuisionū, partitionis, assignationis, & campanarum pulsationis iuxta morem eorundem fratrum commissum fuerit, debeat pertinere: Idem quoque volumus obseruari, si plures eadem die missæ conuentuales in eadem Ecclesia celebrentur, vtpote vna de die, & altera de S. Maria, & de Spiritu sancto, vel in similibus, aut pro viuis, vel defunctis, vt inter eosdem Abbatem, Canonicos, & fratres, sicut prætangitur, diuidantur, & etiam assignentur: Reseruata dictis Abbati, & Priori claustrali, sicut supra dicitur, solitidē prærogatiua in celebratione solemnioris missæ, in festiuitatibus, siue diebus solemnioribus prædictis, quēadmodū superius est expressum. Prohibemus autem, ne dicti fratres de audiendis confessionibus Parochianorum eiusdem Ecclesiæ dicti monasterij, & de sacramentis Ecclesiasticis ministrandis eisdem se aliquatenus intromittant, nisi iuxta formam constitutionū fel. rec. Bonifacij Papæ Octaui prædecessoris nostri super hoc, & cæteris alijs articulis edita, ac per piæ memoriæ Clementem Papam V. prædecessorem nostrum innouata; necnon secundum constitutionem à Clemēte prædicto editam, ne religiosi circa sacramenta Ecclesiastica clericis, & laicis ministrare præsumant sine parochialis presbyteri licentia speciali, aut permissione iuriu alionum, sed ipsorum Parochianorum confessiones audiant, & eis sacramenta prædicta ministrent dicti Abbas, & Canonici, vel alij in d. monasterio, vel alibi, quibus hoc antea competebat; prout iuris existit, & consueuerant temporibus ante actis. De sepulturis verò defunctorum, qui sepelientur apud monasterium antedictum, & de funeralibus, quæ ratione corporum ipsorum defunctorum obueniunt, ex certis causis legitimis inter eosdem Abbatem, Canonicos, & fratres ad præsens non disponimus, nec etiam ordinamus, sed illorum dispositionem, & ordinationē nobis, & Sedi Apostolicæ in posterum duximus reseruandos, nisi duntaxat de parochianis antiquis Ecclesiæ monasterij prælibati, qui sepelientur apud monasterium antedictam, de quorum funeralibus, & legatis, seu relictis, alijsq; quibuscũ oblationibus, & obuentionibus, quæ ratione corporū ipsorum parochianorum prouenerint, totum (vt est hactenus consuetū) cedat Abbati, & Canonicis memoratis. Præterea ordinamus, & volumus, vt oblationes, quæ offeruntur in altari, vel alibi in monasterio prælibato, in pecunia, pannis, & similibus, nisi offerētes exprēsse distinguant, quid, quantum, vt velint esse Abbatis, & Canonicorum, & quid, quantum, vt fratrum, sint communes Abbati, & Canonicis, ac fratribus antedictis; vt videlicet Abbas, & Canonici medietatem, & fratres præfati reliquam medietatē oblationum habeant earundem. Aliæ verò oblationes, quæ specialiter prædictis Abbati, & Canonicis à fidelibus datæ fuerint, cedant eis; illæ autem huiusmodi oblationes, quæ similiter eisdem fratribus à dictis fidelibus extiterint erogatæ, remaneant fratribus memoratis; ea tamen, quæ ad vsum altaris, vel Ecclesiæ pro luminaribus, vel aliàs ad diuinum cultum donata fuerint à fidelibus prælibatis, in vsum huiusmodi secundum iuris exigentiam expendantur fideliter, & etiā conuertantur. Si autem super prædictis, vel aliquo, seu aliquibus eorundem, aut circa ea inter Abbatem, & Canonicos ex parte vna, & fratres præfatos ex altera cōtigerit aliquam ambiguitatem oriri; eisdē Abbati, Canonicis, & fratribus licentiam elargimur, vt super his inter sese possint, quod eis videbitur expedire, salubriter ordinare, ac petere ordinationem huiusmodi à Sede prædicta, vbi opus fuerit, confirmari. Licet autem suprascripta, prout distinguuntur, duxerimus statuenda, & etiam ordinanda, eaq; velimus firmiter obseruari; nihilominus tamen nostræ intentionis existit, & volumus, quod prædictis Abbati, & Canonicis, eorumq; successoribus in perpetuum inconcussa, & illibata permaneant omnia; & singula priuilegia, indulgentiæ, exemptiones, libertates, immunitates, decimæ, prioratus, aliaq; membra, ... Ecclesiæ, Capellæ, Castra, Villæ, Casalia, Maneria, Domus, tum Vineæ, Possessiones, Prata, Pascua, Nemora, Syluæ, Stagna, Lacus, Molendina, decursus aquarū, aliaq; bona mobilia, & immobilia, Ius patronatus, cæteraq; iura, actiones, & iurisdictiones ipsorum, ac dicti monasterij in quibuscunque, & vbicunque consistant, & quibuscunque nominibus censeantur, vt ea omnia, & singula plenè, & liberè habeant, ipsiq; gaudeant, & vtantur, prout ad ipsos pertinet, quibuscunque iustis modis, seu titulis, ac eis competit, ex priuilegio, consuetudine, vel de iure, ita quod nullum eis, quoad præmissa priuilegia, & alia prænominata iura, & bona ipsorum, seu aliqua, vel aliquod eorundē præiudicium generetur, vel obstaculum valeat quomodolibet interponi. Postremo per huiusmodi statutum, ordinationes, decretum, & voluntates nostras, & alia, quæ in præsentibus inseruntur, non intendimus, vt dicti fratres ipsis Abbati conuentui, seu Canonicis fiant subiecti, nec etiam è conuerso, sed Canonici præfati (prout modò) Abbati subsint eidem, & corrigantur, & puniantur, vbi necessè fuerit ab eodem, necnon obseruent suam Regulam, suasq; licitas, & honestas consuetudines, sicut prius: prædicti verò fratres, secundum regulam eorundem, ac priuilegia, & indulgentias dictæ Sedis ipsi Ordini Eremitarum indulta, suasq; consuetudines, & constitutiones licitas, & honestas viuant, & à Prælatis corrigantur eorum, & puniantur, prout opus fuerit secundum sui Ordinis disciplinam. Non obstantibus supradicto

Cannarum priuilegio, & quibuslibet alijs, per quæ statuti, ordinationis, decreti, & voluntatum nostrarum prædictarum executio impediri possit quomodolibet, vel differri, & de quibus plenam, & expressam opporteret in eisdem præsentibus fieri mentionē. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum, statuti, ordinationis, constitutionis, prohibitionis, reseruationis, concessionis, & voluntatum infringere, vel ei ausu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. Auenioni xiij. Kal. Februarij Pontificatus nostri anno vndecimo 1327.

II. Circa istam Bullam notandum primò, hunc Ioannem Vigesimumsecundum, cum adhuc in minoribus existeret, multa familiaritate prædicto Ordini Eremitarum iunctum fuisse, & pari beneuolentia erga illos propensum adeo, vt ad Pontificatū statim euectus, quendam fratrem dicti Ordinis ad ipsius confessiones audiendas accerseret, cui etiam custodiam Sacelli Pontificij, necnon & Bibliothecæ Apostolicæ commisit, referente Onuphrio Panuino lib. 3. de Ecclesia Lateran. cap. 15. quem librum manuscriptum habeo, vbi de Apostolicis Bibliothecarijs verba faciens ita scribit. *Ioãnes Papa XXII. qui Clementi Quinto successit, Ordini Eremitarum S. Augustini tria in Romana Curia officia, quæ coniunxerat, concessit. Hæc fuerunt munus custodiendi Sacrarij Pontificij, quod hactenus fratres dicti Ordinis retinent, Bibliothecæ Palatinæ, & Confessiones Pontificis pro tempore existentis audiendæ. Primus, qui his tribus officijs Aueniõne ab eodem Pontifice ex dicto Ordine præfectus est 1316. fuit M. Frater Ioannes Lemouicensis Gallus Theologus, qui fuit Bibliothecarius, Sacrista, & Confessor eiusdem Ioannis XXII. & Clementis VI. creatus circa annum Domini 1316. obijt verò 1346.* Hæc ille ibidem.

III. Notandum secundò, sub initium Pontificatus eiusdem Ioannis XXII. eosdem Eremitas ad Abbatem Philippum, & Canonicos prædicti monasterij D. Petri accedentes, supplices petiuisse, vt permitterent illos propè dictum monasterium, & Ecclesiam casulas exstruere, & diuinis officijs cum ipsis Canonicis interesse, illos iuuare, & seruire etiam in exercitijs pulsandi campanas, scopandi Ecclesiam, & alia id genus obsequia Canonicis præstare, quæ omnia cum à prædictis Abbate, & Canonicis gratiosè illis concederentur, nec parua beneficia eleemosynarum præstarentur, ijdem pro acceptis beneficijs Abbati, & Canonicis gratias reddentes, prædicti Ioannis XXII. assumptione ad Romanum Pontificatum in spem elati, ad Sedem Apostolicam accedentes, mediante fratre Gulielmo de Cremona illorum tunc Generali, supplices rogauerunt, Abbatem, & Canonicos ex dicto monasterio eijci, illudq; cum Ecclesia solis Eremitis tradi: multa non vera narrantes in non leue dictorum Canonicorum dedecus, ac illorum famæ detrimentum; quibus artibus cum S. Pontificem, vt Canonicis loco exturbatis illorum monasterium Eremitis traderet, adducere nequiuissent, rogauerunt cum eisdem ad eandem Ecclesiam modo, & conditionibus in præfata Bulla narratis saltem admitti; quod, nullo tunc pro Canonicis apud Sedem Apostolicam interpellante, vtcunque tandem obtinuerunt. Constant hæc omnia primùm ex illorū confessione, cum frater Iordanus illorum olim Generalis lib. 1. in vitas fratrum cap. 18. ita scribat: *Tenente gubernaculum Ordinis in officio Generalatus Venerabili Patre Fratre Gulielmo de Cremona sacræ Theologiæ eximio professore, cuius etiam superius commemoraui, idem Pater sicut erat vir prudens, & prouidus, ac fidelissimus Zelator sui Ordinis, in primo anno sui officij Diuino instinctu pulsatus intra se cogitare cœpit, si quomodo esset possibile, vt corpus S. Augustini tanto tempore à suis filijs elongatum, Ordini donaretur, vel potius redonaretur: sed cum hoc multum visum fuisset inopinabile, vel, immo potius impossibile, ipse tandem Diuino oraculo confortatus, apud Sedem Apostolicam negotium fiducialiter instaurauit. cumq; nulla possibilitas admitteret, vt prece, vel pretio, vel etiam Apostolicæ potestatis plenitudine corpus illud sacratissimum de loco in quo est, quouis modò transferri posset, sapienti vsus consilio, supplicationem suam taliter formari fecit, vt non videretur petere, corpus S. Augustini de illo loco transferri, & Ordini donari: sed petijt, Ordinem suum Patri, ac capiti in eodem loco, quo quiescit copulari.* Et licet hic autor de monasterio D. Petri per Eremitas à Sede Apostolica prius postulato, & de reiecta illorum supplicatione nihil dicat: dicit tamen Marquez, qui ab illo prætermissa fideliter supplet, cap. 15. §. 2. in princ. dum ait, in S. Consistorio illustrissimorum Cardinalium corā eodem Pontifice tractationem habitam de restitutione spolij, quod illorum Generalis allegaret, contentum Canonicorum, prius Eremitarum fuisse, qui sacrarum Reliquiarum capellani extiterant, & quod ante omnia spoliatus in suam possessionem restitui deberet, & ita affirmare fratrem Iordanum, quem sequitur expressè frater Antonius Yepes. Ex quibus verbis constat ipsos Eremitas ante omnia pro Canonicis è monasterio turbandis suas preces porrexisse.

Constat secundò de veritate narratorum ex IV. Chronica vetustissima, ab illius temporis autore exarata, quæ in Archiuo eiusdem monasterij seruatur, cuiusq; ante annos 140. Celsus Mapheus Veronensis meminit in responsione ad obiectiones Coriolani fol. vltimo, & hoc antequàm prædictum monasterium per nostros Lateranenses fuisset reformatum. *Existente*, inquit; *prædicto Philippo Abbate (hic circa annum Christi 1310. dignitatem Abbatialem obtinuerat) apparuerunt huiusmodi Eremitæ in hac ciuitate Papiæ. Ecclesiam adesse intelligunt, vbi corpus quiescit Beatissimi Patris Augustini, Abbatem adeunt, rogant, vt locum obtineant propè monasterium, in quo Casellas sibi construant, quo corpus B. Patris sæpius venerari possint. Casellas ex viminibus componunt, viminibus lapides adijciunt,*

ac paulatim de lapidibus Casellam, in casam adificant. Deseruiuat interim Ecclesiæ, & Canonicis, nec parua beneficia præstant. Confluunt eiusmodi generis Eremitarum in magno numero; crescunt Eremitæ, officijs persolaendis in hac Ecclesia intersunt: & tandem quod gratis suppliciter acceperunt, media autoritate Pontificis sibi in dominium vsurpare contendunt: ac precibus porrectis Sanctissimo Domino Ioanni XXII. anno vndecimo sui Pontificatus, circa 1327. ab ipso Sanctissimo Pontifice impetrarant; vt in seruitutem huius Ecclesiæ simul cum Canonicis substituerentur, illis cum pactis, & conditionibus, quæ habentur in ipsa Bulla data Pontificatus sui anno 11. xiij. Kal. Februarij, quæ incipit. Venerunda Sanctorum Patrum, &c. Hæc in dicta Chronica.

V. CONstat tandem hæc ipsa veritas ex literis ad eundem Romanum Pontificem à Prætore, siue Potestate Ancianis, & toto Consilio, & communi ciuitatis Papiensis in hanc formam, & ob hanc eandem causam missis, die 13. Aprilis eiusdem anni 1327.

Balthasar de Criuellis Miles, & Potestas, Mussas de Beccaria, Ioannes de Regibus iuris peritus, & Abbas, & quatuor socij eius Anciani Communis negotijs præsidentes, consilium, & commune ciuitatis Papiæ, licet indigni Reuerentiā debitam, & se ipsos, &c. Per nostram Ciuitatem diebus istis exorant sermones in vulgus non modicæ nouitatis, videlicet quod Religiosi viri Magister Generalis, & fratres Ordinis Eremitarum (in monasterio S. Petri in Cœlo aureo Papiensi Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini, cuius reuerendissimum corpus ibidem iacet) quodam callido fortè prætexta in vestro Sanctissimo Consistorio, quædam in præiudicium dicti monasterij, Abbatis, & Conuentus eiusdem subreptitiè, virtutum fratrum, & conuentus veritate tacita, & vitiorum falsitate expressa à Sanctissimo in Christo Patre nostro, & Domino Summo Pontifice nouiter impetrarant, propter quæ fratres conuentus Eremitarum ipsorum Papiensium in rumoris populi ferè periculum incurrerunt: sed & nuper fertur in vulgus, quod in Consistorio vestro habuerunt optatum; ex quo si fratres ipsos vti contigerit impetratis huiusmodi, proculdubio in scandalum incideant, periculum, & rumorem taliter, quod vix fortè poterūt liberari. Verè Sanctissime Pater, & Domine domus ipsa Venerabilis S. Petri ob deuotionem magnam illius reuerendissimi corporis Beatissimi Augustini, Dominus Abbas, fratres, & conuentus eiusdem propter ipsorum honestatem, & vitam laudabilem, & regularem obseruantiam, hospitalitatem, eleemosynarū exhibitionem continuam, & alia ipsorum opera pietatis, saluo reuerentia cæterorum, præ cæteris diliguntur, & ipsorum exigentibus meritis laudabilibus nedum à Papiensibus, sed etiam à quibuscunque bonis venerantur personis. Quapropter Paternitati, ac Sanctitati Vestræ flexis genibus deuotissimè supplicamus, quatenus ob Dei, & vestri reuerentiam, ne fortè in damnum, & periculum ipsorum fratrum Eremitarum in populo tumultus oriatur, & scandalum, sic dignemini agere, quod nouitas huiusmodi penitus omittatur; & maximè, quia in huiusmodi nouitate euidens vtilitas non apparet. Datum Papiæ MCCCXXVII. Indictione x. die 13. Aprilis.

NOtandum postremò circa prædictas Ioannis XXII. literas licet de anno 1327. essent expeditæ, nihilominus non ante annum 1331. eas plenum suum effectum habuisse, quo tempore nonnullis pactis, & conuentionibus pro bono pacis inter Abbatem, & Canonicos ex vna, & Eremitas, ac illorum Generalem ex altera statutis, ac firmatis, tandem consentientibus Ciuibus cum Abbate, & Canonicis, Eremitæ ad dictam Ecclesiam iuxta modum, & formam literarum Apostolicarum pacificè accesserunt. Conuentiones inter partes firmatæ per publicum Notarium nomine Augustinum de Panizarijs Ciuem Papiensem rogatæ, & in formam publici instrumenti redactæ, sub die 5. Iulij eiusdē anni 1331. habentur in dicto monasterio D. Petri, quarum prima hæc est. VI.

Primò videlicet conuenerunt, & promiserunt solemni stipulatione dicti Prior Generalis, & fratres dicti Ordinis Eremitarū nomine ipsius Ordinis, prædicto Domino Abbati, & Canonicis eorum nomine, & nomine dicti monasterij recipientibus, & stipulantibus, quod ipsi fratres Eremitæ S. Augustini nullo tempore de cætero per se, vel per submissas personas nomine dicti Ordinis directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè, quoquo modo, seu quouis quæsito colore gratiam aliquam, vel priuilegium aliquod in generali, vel in speciali impetrabunt à quoque in Romana Curia, vel alibi, ex quo, vel quibus possit in aliquo derogari libertatibus, vel priuilegijs, dignitatibus, statui, honoribus, & iuribus aliquibus dicti Abbatis, & Canonicorum suorum, qui nunc sunt, vel qui pro tempore erunt, & si contigerit dictos fratres Eremitarum per se, vel submissos, vel aliquem ex eis nomine dicti Ordinis impetrare, vel obtinere aliquam gratiam, vel priuilegium aliquod, ex quo, vel quibus possit derogari, vt supra, conuenerunt, & promiserunt dicti Pater Generalis, & fratres Eremitarum nomine dicti Ordinis eidem Abbati, & Canonicis dicto nomine stipulantibus, & recipientibus, quod idem Prior Generalis nomine dicti Ordinis, cū debita iuris solemnitate ipsis gratiæ, & priuilegijs, vt præmittitur, quæ impetrabuntur, & obtinebantur, & omnibus, & singulis Iuribus, quæ ob id eisdem fratribus Eremitarum acquirentur, resignabit, & renuntiabit, quotiescunque eidem Priori per Abbatem dicti monasterij, vel per eius legitimum syndicum, aut nuncium, hoc fuerit denuntiatum, & ex nunc renuntiat per pactum expressum, & omni alio iure, modo, & forma, quibus melius potest: & ipso iure, & facto prædicta, quæ sic impetrabuntur, & concedentur, nullius valoris, & iuris existant in fauorē dictorum fratrum Eremitarum. Et prædicta promiserunt, & promittunt, dicti Prior Generalis, & fratres Eremitarum eidem Abbati, & Canonicis stipulantibus, & recipientibus nomine dicti monasterij

atten-

attendere, & obseruare, & non contra facere, vel venire aliqua ratione, vel causa sub pœna refectionis dupli totius damni, & interesse, quod dictum monasterium passum fuerit occasionibus antedictis sub obligatione omnium bonorum dicti Ordinis, nisi prædicta fuerint impetrata de expressa voluntate Abbatis, & Canonicorum dicti monasterij. Item si contigerit aliquam gratiam, vel priuilegium aliquod concedi dictis fratribus Eremitarum à Romana Curia, vel alibi ex quo, vel quibus possit derogari libertatibus, priuilegijs, vel dignitatibus, & iuribus aliquibus dicti Abbatis, & Canonicorum suorum, qui nūc sunt, vel qui pro tempore erunt, motu proprio Summi Pontificis, vel habentis autoritatem ab eo, & non ad requisitionem, seu petitionem dictorum fratrum Eremitarum promiserunt, & promittunt dicti Prior Generalis, & fratres Eremitarum nomine dicti Ordinis eisdem Abbati, & Canonicis nomine dicti monasterij recipientibus, & stipulantibus, quod ipsis gratia, & priuilegijs, quæ sic concedentur, non vtentur sub pœna, & obligatione superius denotata, nisi vt ipsis gratia, & priuilegijs vtantur, per Summum Pontificem eisdem fratribus Eremitarum datum fuerit per verba præceptiua expressius in mandatis. Item si contigerit, fratres dicti Ordinis Eremitarum modo aliquo de iure, vel de facto vti gratia, vel priuilegijs, quæ sic impetrabuntur, vel concedentur, inuadēdo, vel intrando ad possidendum aliquid, quod pertineat ad dictum monasterium, faciendo contra ea, quæ superius sunt expressa, quod dicti fratres Eremitarum teneātur ad restitutionem dupli rei inuasa, vel occupatæ, & omnium, & singulorum damnorum, & interesse, quæ dictum monasterium passum fuerit occasionibus antedictis, & nihilominus ratis, & firmis manentibus omnibus pactis, & obligationibus, nisi dicti fratres Ordinis Eremitarum infra octo dies proximè post denunciationem eius factam per Abbatem dicti monasterij, vel per eius legitimum syndicum dimiserint eidem Abbati pacificè rem sic occupatam, & renunciauerint ipsis gratiæ, & priuilegijs, sic concedendis, vel nisi eisdem fratribus Eremitarum per Summum Pontificem hoc fuerit datum per verba præceptiua, expressius in mandatis.

Caput sexagesimumquartum.

Corollaria nonnulla ex dictis Ioannis Papæ XXII. literis deducuntur, quibus legitima Canonicorum possessio tam totius Ecclesiæ D. Petri in cœlo aureo, quàm illius Monasterij nunquam interrupta probatur.

I. EX prædictis Ioan. XXII. literis, & alijs Cap. præcedenti, ac etiam in superioribus narratis infertur primò, verum ac iustum, & legitimum titulum dictæ Ecclesiæ, quem obtinuit in sua fundatione, ac etiam in consecratione, quo passim ac semper Romani Pontifices, Imperatores, Reges, Principes, & Romana Curia illam nuncupare vsque in hodiernū diem consueuerunt, esse S. Petrū in Cœlo aureo, siue Basilicam, vel Ecclesiam D. Petri in cœlo aureo, non autem D. Augustini, vt nonnulli cōtendunt, vt hac ratione illam Eremitis vendicent, putantes ex tituli immutatione legitimè inferri posse mutationem possessionis, & iurisdictionis, quod tamen satis frigidum est, cum Canonici Regulares, multò magis inter veros, & legitimos B. Augustini filios numerari possint, quàm fratres Eremitæ: nam Canonici Regulares habent pro se Papalem decisionem post longissimam discussionem in causa præcedentiæ inter illos, & Monachos D. Benedicti agitata, vt videri potest in Bullario constitutione 95. inter constitutiones Pij Quarti, vt communem consensum omnium Catholicorum, ac etiam multorum Hæreticorum omittamus. Quam decisionem nondum habuerunt fratres Eremitæ, licet plures controuersias cum alijs Ordinibus regularium super antiquitate, ac iure præcedendi excitauerint, præsertim cum RR. Patribus Ordinis Prædicatorum, in quibus semper Causa ceciderunt, vt patet per sententiam inter illos nouissimè latam à fœl. record. Clemente Octauo suo motu proprio roboratā, qui incipit: *Romanum Pontificem æqui boniq; dat.* apud S. Petrum die 16. Martij 1600. in quo specialiter habita est ratio institutionis, & antiquitatis vtriusque Ordinis, vt illa eiusdem motus proprij verba indicant. *Ac de antiquitate, & præeminentia cuiuslibet Ordinis fratrum Mendicantium certiores facti.* Adest inter alia priuilegium Innocentij Secundi, qui dictam Ecclesiam consecrauit, Anselmo Abbati directum, cuius supra cap. 62. meminimus, in quo inter alia hæc habentur. *Beati Petri Apostolorum Principis monasterium cui Deo auctore præsides, quod vtique cooperante Spiritus Sancti gratia manu propria consecrauimus, & Beati Augustini Doctoris egregij corporali præsentia illustratur.*

SEcundò infertur, posse probabiliter, & citra omnem calumniam affirmari, supradictas Ioannis Vigesimi secundi literas per subreptionem, & obreptionem fuisse impetratas, primò, quia id expressè dixerunt Potestas, Antiani, & totum Consilium, & Commune ciuitatis Papiensis in literis ea de causa ad Pontificem missis, in quibus hæc formalia verba continentur. *Videlicet, quod Religiosi viri, Magister Generalis, & fratres Ordinis Eremitarum, callido forte consilio in Vestro sanctissimo Consistorio quædam in præiudicium dicti monasterij Abbatis, & Conuentus eiusdem subreptitie virtutum fratrum, & Conuentus veritate tacita, & vitiorum falsitate expressa à Sanctissimo in Christo Patre nostro, & Domino Summo Pontifice nouiter impetrarunt.* Secundò, quia fatentur ipsi Eremitæ, ac præsertim frater Iordanus, & Ioannes Marquez in locis allegatis, illorum Generalem Summo Pontifici, & Illustrissimis Cardinalibus narrasse, quod ipsi Eremitæ erant de veris filijs D. Augustini ab illo insti-

II.

inſtitutis, quod hactenus per nullum teſtimonium authenticum, & fide dignum probare potuerunt; nam omnia documenta ante annos quadringentos producta apocrypha fuiſſe, & eſſe conuincuntur, vt ex dictis cap. 27. & ſequentibus patet. Tertiò, quia fatetur Io. Marquez eundem Generalem Summo Pontifici, & Illuſtriſſimis Cardinalibus narraſſe, ſuos Eremitas tempore Regis Luitprandi ſacrarum D. Auguſtini Reliquiarum Capellanos, & Cuſtodes fuiſſe, & monaſterium D. Petri in Cœlo aureo ipſis Eremitis à Rege Luitprando ædificatum, & ab ipſo dictos Eremitas indebitè pulſos, & expoliatos, quod falſum eſſe ex priuilegijs ipſius Luitprandi, & aliorum Regum, Imperatorum, ac etiam Summorum Pontificum tam manifeſtè oſtenditur, vt illorum gratia pudeat me plurimum hæc ſæpius refricare. Quartò, quia poſt expeditas prædictas literas Ioan. XXII. quatuor anni intercurrerunt antequam Eremitæ ad prædictam Eccleſiam admitterentur, ad qua vt tandem admitti poſſent, eas conuentiones cum Abbate, & Canonicis inierunt, quas ſuperiori cap. retulimus, ad quas adducti non eſſent, ſi prædictæ literæ robur firmitatis habuiſſent, quod illi narrant, aut ſi in Conſiſtorio Cardinalium verificatum fuiſſet, illos eſſe veros, & legitimos B. Auguſtini filios ab illo inſtitutos, & monaſterium D. Petri pro illis à Rege Luitprando ædificatum, eoq; fuiſſe indebitè ſpoliatos.

III. Tertiò infertur falſum eſſe, quod ijdem autores paſſim iactant, per prædictum Ioannem XXII. Corpus B. Auguſtini eiſdem Eremitis, tanquam veris, & legitimis filijs fuiſſe reſtitutum, aut donatum: primò, quia in dictis literis nulla prorſus de hac re mentio habetur, vt legenti patet: ſed ſolum habentur hæc verba: *dignum arbitramur, & congruum, vt vbi ſancti Doctoris, & Præſulis corpus tumulatum quieſcere dicitur, ibi vltra id, quod ſibi honoris, & laudis ab vniuerſali exhibetur Eccleſia, ſingulari quadam reuerentia à vobis, & fratribus Ordinis veſtri, qui ſub eiuſdem Patris regula degitis, & ſancta obſeruatione militatis &c. ſpecialiter honoretur, quatenus in hi tanquam membra ſuo capiti, filij patri, & magiſtro diſcipuli, duci milites cohærentes, Deo, & ipſi Sancto autoritate fulti Apoſtolica præcordialius iubiletis, vbi, & præceptoris veſtri, patris, ducis, & capitis Auguſtini noueritis reliquias fore ſepultas.* Quæ verba non hoc continent, quod illi prætendunt; ſed aliquid longè diuerſum; immo cum ſolum dicatur, ipſos Eremitas ſub B. Auguſtino, tanquam ſub præceptore, patre, duce, & capite militare, quia ſub illius Regula degunt, & conſultò Pontifex à titulo fundatoris, vel inſtitutoris abſtinuerit, ſatis euidenter deducitur minime in Conſiſtorio Illuſtriſſimorum Cardinaliũ coram eodem Pontifice verificatum, Ordinem Eremitarum à B. Auguſtino fuiſſe fundatum, aut inſtitutum: & eatenus B. Auguſtini Ordinem vocari, quòd ſub B. Auguſtini Regula per Sedem Apoſtolicam donata fuerit inſtitutus, aut poſt inſtitutionẽ ipſam regulam obtinuerit: ſecundò, quia Corpus B. Auguſtini in monaſterio S. Petri manet reconditum, vt totius Papienſis ciuitatis eſt conſtans, ac vetuſtiſſima traditio, cuius in dictis literis nomine Ciuitatis Ioanni XXII. directis mentio habetur, ac etiã in priuilegio Innoc. II. ſuperius exarato, & tandem in alia Bulla Leonis X. data die 28. Februarij anni 1517. quam lib. 3. reddemus, nimirum in ſacello poſito à latere dextro maioris altaris ipſius Eccleſiæ, ſancti Apiani nuncupato exiſtente ſub Cella Abbatum, ex qua per feneſtram in ipſum ſacellum eſt proſpectus, vt teſtes ſunt vſque in hanc diem porta ferrea craſſiſſima, & vetuſtiſſima, cum vectibus ferreis fortiſſimis, ſiue potius repagulis, ac etiam cratibus ferreis, quibus idem ſacellum eſt munitum, & obſerratum. quo in loco cum ſacra D. Auguſtini pignora diu ſtetiſſent, ob metum, & imminens periculum, ne à Gallis, aut alijs exteris nationibus, quæ ſæpius fines illos ingreſſæ omnia vaſtabant, aut per fraudem, aut per vim loco mouerentur, loculis in eodem ſacello altè ſub terra defoſſis, ibidem cũ corpore B. Martyris Boëtij, & alijs ſacris reliquijs recondita, & abſcondita fuerunt, vt author Chronicæ Brixienſis ſcribit, & hoc longò priùs, quàm ipſi Eremitæ, ad illam Eccleſiam per dictum Ioannem XXII. admitterentur: immo prius quàm in partibus Lombardię ijdem Eremitæ primitus videri cœpiſſent, quod tẽporibus Gregorij IX. accidiſſe, in eiuſdem Pontificis literis, necnon Alexandri IV. cap. 25. recitatis narratur. Vt hinc etiã videas, Ioannem XXII. Beati Auguſtini corpus ipſis Eremitis nedum non tradidiſſe, verumetiam ſi illi hoc in mentem veniſſet, minimè illud eis tradere potuiſſe, quod ex alio facto confirmari poteſt, quia cum anno ſalutis 1580. occaſione prædictum Sacellum D. Apiani in meliorem formã, quæ nunc viſitur, inſtaurandi, inter fodiendum illius fundamenta ſummitates monumentorum, in quibus iacent ſacra corpora retegerentur, Diui Seuerini Boëtij ſepulchrum apertum fuit, & illius corpus repertum ſine capite, cum habitu Senatorio ſuper tabulã lignea duabus catenis ferreis ſuſtentata, cum plumbea lamina, in qua illius nomen exaratum, cuius rei teſtes non pauci ſuperſtites adhuc viuunt; ſed & illud minime reticendum, cũ ipſius ſepulchri aperitioni plures ex noſtris, ſacerdotes adeſſent, nulluſq; ob ſacrarum reliquiarum reuerentiã, illas attingere auſus fuiſſet, vnus Conuerſus ibi adſtans audacior effectus, qui ſepulchrum ingredi, & ſacrũ corpus contingere non timuit, febri ſtatim correptus intra paucos dies deceſſit ex hac vita. Oro autem, vt in æternam vitam fuerit receptus.

Poſtremò infertur, per huiuſmodi admiſſionem, IV.
iuriſdictionem, & iura, ac priuilegia prædictorum Abbatis, & Canonicorum tum in dicta Eccleſia, tum in omnibus, & ſingulis illius membris nullatenus fuiſſe ablata, læſa, vel abrogata, ſed firma, & illibata manſiſſe; quinimmo dictam Eccleſiam cum omnibus ſuis iuribus, & pertinentijs pleno iure ſpectare, & pertinere ad dictos Abbatem, Canonicos, & Conuentum S. Petri, & Venerandos Pa-

tres

tres Eremitas nullatenus in medietatem Ecclesiæ dominium habere, vt illi affirmant, neque aliquod ius, nisi quatenus illis conceditur, & exprimitur in præfato priuilegio Ioannis XXII. primò, quia hoc conceptis verbis exprimitur in dictis literis Apostolicis sub hac verborum forma. *Licèt autem supra-scripta, prout distinguuntur, duxerimus statuenda, & etiam ordinanda, eaq; velimus firmiter obseruari; nihilominus tamen nostræ intentionis existit, & volumus, vt prædictis Abbati, & Canonicis, eorumq; successoribus in perpetuum inconcussa, & illibata permaneant, omnia, & singula priuilegia, indulgentia, exemptiones, libertates, immunitates, decimæ, Prioratus, aliaq; membra . . . . . Ecclesiæ, capellæ, castra, villæ, casalia, maneria, domus, vineæ, possessiones, prata, pascua, nemora, syluæ, stagna, lacus, molendina, decursus aquarum, aliaq; bona mobilia, & immobilia, ius patronatus, cæteraq; iura, actiones, & iurisdictiones ipsorum, ac dicti monasterij, in quibuscunque, & vbicunque consistant, & quibuscunque nominibus censeantur, vt ea omnia, & singula plenè, & liberè habeant, ipsisq; gaudeant, & vtantur, prout ad ipsos pertinet, quibuscunque iustis modis, seu titulis, ac eis competit ex priuilegio, consuetudine, vel de iure: ita quod nullum eis quoad præmissa priuilegia, & alia prænominata iura, & bona ipsorum, seu aliqua, vel aliquod eis præiudicium generetur, vel obstaculum valeat quomodolibet interponi.* Secundò, quia ita iudicialiter sententiatum fuit, & promulgatum Papiæ anno Domini 1392. die veneris 16. mensis Augusti, sub Pontificatu Bonifacij Papæ Noni, per Reuerendissimum Patrem D. Gulielmum Episcopum Papiensem subconseruatorem, & subdelegatum per Sedem Apostolicam in quadam sententia lata super nonnullis articulis inter Abbatem, & Canonicos monasterij S. Petri ex vna, & Priorem, & Fratres Ordinis Eremitarum dicti loci ex altera, cuius sententiæ tenor est.

V. *Christi nomine inuocato, eiusq; gloriosæ Matris auxilio implorato, ex quorum vultu recta semper procedunt iudicia, pro tribunali sedentes in nostro Episcopali palatio, loco, & more consuetis, dicimus, pronuntiamus, sententiamus, declaramus, diffinimus; & per hanc nostram definitiuam sententiam in his scriptis absoluimus, & condemnamus in omnibus, & per omnia, vt infra. In primis quidem super petitione primo loco exhibita, & producta coram nobis pro parte dictorum Domini Abbatis, Canonicorũ, & Conuentus S. Petri, contra supra scriptos Priorẽ, Fratres, & Conuentum S. Augustini, seu eorum syndicum, eorum nomine condemnamus, & condemnatos pronunciamus dictos Priorem, & Fratres, & Conuentum S. Augustini, & dictum Ioannem eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ad restituendum, & dandum dictis D. Abbati, Canonicis, & Conuentui monasterij S. Petri, seu dicto Stephano eorũ syndico, & procuratori eorum, syndicario, & procuratorio nomine infrascriptas pecuniarum, seu florenorũ, & rerum aliarum quãtitates, pro funeralibus, & obsequijs infrascriptorum corporum sepultorum ad dictam Ecclesiam S. Petri, tam pro parte, quæ contingebat dictis D. Abbati, Canonicis, & Conuẽtui S. Petri, quàm ratione pœnæ dupli, eo quod in se retinuerũt, & vsurpauerunt dicta funeralia in totum contra voluntatem dicti D. Abbatis, Canonicorum, & Conuentus, & dicti eorum syndici, & procuratoris eorũ nomine: videlicet pro funeralibus D. Ioãnis de Pepolis, floren. 80. Pro funeralibus D. Roberti de Fronzolla tortitios 80. valoris solidorum nouem Papiensium pro quolibet. Item pallium vnum deauratum si extat, & si non extat, eius valorem, qui est in summa floren. 20. auri. Pro funeralibus D. Leoneti de Anglia tortitios 300. valoris solidorum 10. pro quolibet. Item pallia quinque deaurata valoris floren. 75. si extant, & si non extant eorũ valorẽ in summa, qui est floren. 152. Itẽ pro funeralibus Magnifici D. Galeaz floren. mille. Item pro funeralibus D. Henrici Teotonici floren. 35. Pro funeralibus Magnifici Marchionis Francisci tortitios 60. solidorum 12. pro quolibet, si extant, & si non extant, eorum valorem, videlicet vndecim florenos. Pro funeralibus Clerici de Lomatio 80. tortitios valoris solidorum 12. pro quolibet, si extant, & si non extant, eorum valorem, videlicet 18. floren. Item pro funeralibus matris, & vxoris D. Geruntij tortitios 80. valoris solidorũ 12. pro quolibet, si extant, & si non extant, eorum valorem, qui est in summa 15. floren. Item pro funerali D. Guelphi de Maximis pallium vnum valoris floren. 10. auri, si extat, & si non extat, eius valorem, videlicet dictos florenos decem. Item pro funeralibus D. Comitis Gebinensis tortitios 100. valoris solidorum 12. pro quolibet. Item pallium vnum valoris florenorum 25. si extat, & si non extat, eius valorem in summa, qui est florenorum 44. Item pro funerali vnius Vngari Mulam vnam, & Equos duos valoris 130. florenorum. Item tortitios 60. valoris florenorum 12. pro quolibet si extant, & si non extant, eorum valorem, qui est in summa florenorum 141. Item pro funeralibus vnius filiæ Illustris D. Comitis Virtutum pallium vnum valoris 30. florenorum, & tortitios 100. valoris solidorum octo pro quolibet, si extant, & si non extant, eorum valorem, qui est in summa 92. floren. & dimidium floreni aurei. Item condemnamus, & condemnatos pronuntiamus dictos Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ad restituendum, & dandum dictis Domino Abbati, Canonicis, & Conuentui monasterij Sancti Petri, seu dicto Stephano eorum syndico, & procuratori eorum, syndicario, & procuratorio nomine 278. florenos auri pro pallijs datis, & oblationibus factis ad dictam Ecclesiam, tam per gloriosæ memoriæ Illustrem Dominum Galeaz Vicecomitem, Comitem Virtutum, &c. quàm etiam per Commune Papiæ, de quibus liquidatum est in processu facto coram nobis in hac causa, & hoc tam pro parte tangente dicto D. Abbati, q. dm pro pœna dupli, cuius dupli pœnam incur-*

incurrerunt prædicti Prior, & Fratres vsurpando, & rapiendo in totum oblationes, & pallia antedicta contra formam pactorum initorum, & celebratorũ inter partes easdem, & contra voluntatem dictorum D. Abbatis, & Canonicorum Conuentus S. Petri. Item condemnamus, & condemnatos iudicamus, & pronuntiamus dictum Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ad dandum, & restituendum Canonicis, & Conuentui monasterij S. Petri, seu dicto Stephano eorum syndico, & procuratori eorum nomine Pallium vnum de seta deauratum oblatum ad dictam Ecclesiam per quondam Illustrem Dominam Violatam de Vicecomitibus, si extat, si non extat, eius valorem videlicet floren. 100. auri. Item condemnamus, & condemnatos iudicamus, & pronuntiamus dictos Priorem, & Fratres, & Conuentum Eremitarum, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ad restituendum, & dandũ dictis Domino Abbati, Canonicis, & Conuentui Monasterij S. Petri, seu dicto Stephano eorum syndico, & procuratori eorum nomine floren. 100. auri oblatos dictæ Ecclesiæ anno curso 1386. die 22. mensis Aprilis per Illustrem Principem, & Magistrum DD. Galeaz Vicecomitem, Comitem Virtutum, &c.

VI. *Item dicimus, pronuntiamus, iudicamus, & per hanc nostram definitiuam sententiã declaramus dictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine habere posse, & debere claues pro aperiendo, & claudendo fores, seu portas dictæ Ecclesiæ ad eorum liberam voluntatem, & condemnamus dictos Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ad permittendum ipsos Abbatem, Canonicos, & Conuentum, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine aperire, & claudere fores, seu portas dictæ Ecclesiæ ad eorum liberam voluntatem: Item dicimus, & pronuntiamus, vt supradictos Domnum Abbatem, Canonicos, & Conuentum, & dictos eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine posse vti libris existentibus ad dictam Ecclesiam pro diuinis officijs nocturnis pariter, & diurnis, & missis celebrandis, & condemnamus, & condemnatos iudicamus, & pronuntiamus dictos Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ad dimittendum dictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, vti liberè dictis libris pro dictis officijs diuinis nocturnis pariter, & diurnis celebrandis, vt præfertur. Item dicimus, & pronuntiamus vt supra, capellanos dicti monasterij S. Petri habere facultatem celebrandi missas, & alia diuina officia in dicta Ecclesia: & condemnamus, & condemnatos pronuntiamus dictos Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine ad permittendum dictos capellanos dicti D. Abbatis liberè celebrare missas, & alia diuina officia in dicta Ecclesia.*

Item dicimus, & pronuntiamus, vt supra perticas 6. & tabulas 10. sediminis positi in ciuitate Papiæ apud dictam Ecclesiam, cui cohærere solebat ille de Sistis secularis dicti monasterij, & nunc cohæret Illustris DD. Galeaz Vicecomes, Comes Virtutum, ab alia dictum monasterium S. Petri, & in parte dictorum fratrum S. Augustini, & in parte ille de Fiambertis, ab alia parte cohærere consueuit ille de Bonatarijs, & nunc cohæret dictorum fratrum saluis alijs cohærentijs descriptis in dicta petitione, quod dicti Prior, & fratres, & Conuentus S. Augustini tenere consueuerunt in emphiteosim perpetuam à dicto monasterio fuisse, & esse deuolutum, & pertinere ad dictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine propter cessationem solutionis debiti canonis vltra tempus à iure statutum, & ipsum sedimen cum omnibus suis ædificijs, iuribus, & omnibus pertinentijs, pertinere, & spectare pleno iure ad dictos Domnum Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ipsosq; Priorem, Fratres, & Conuentũ S. Augustini, & dictũ eorum syndicum, & procuratorem eorum nominibus condemnamus ad dimittendum, & liberè relaxandum dictis Domno Abbati, & Conuentui monasterij S. Petri, & dicto eorum syndico, & procuratori eorum nomine dictum sedimen cum omnibus suis ædificijs, iuribus, & pertinentijs. Item dicimus, & pronuntiamus vt supra, Domum, quæ appellatur schola dictorum Prioris, Fratrum, & Conuentus S. Augustini positam in ciuitate Papiæ apud dictam Ecclesiam, cui cohæret ab vna parte cimiterium dicti monasterij, ab alia platea communis, ab alia dictũ monasterium, saluis alijs cohærentijs, pertinere, & spectare pleno iure ad dictos Domnum Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, & ad dictum eorum syndicum, & procuratorẽ eorũ nomine, ipsosq; Priorem Fratres, & Conuentum S. Augustini condemnamus, & condemnatos iudicamus, ac etiam dictũ eorum syndicum, & procuratorẽ eorum nomine ad dimittendum, & liberè relaxandum dictam Domum cum omnibus suis ædificijs, iuribus, & pertinentijs dictis Domno Abbati, Canonicis, & Conuentui monasterij S. Petri, & dicto eorum syndico, & procuratori eorum nomine. Item dicimus, & pronunciamus, vt supra Cimiterium, quod est ante faciem dictæ Ecclesiæ, pertinere, & spectare pleno iure ad dictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum sancti Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ipsosq; Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine condemnamus, & condemnatos iudicamus ad dimittendum, & liberè relaxandum ipsis D. Abbati, Canonicis, & Conuentui monasterij S. Petri, & dicto eorum syndico, & procuratori eorum nomine dictum cimiterium cum omnibus suis iuribus, & pertinentijs. VII.

Item

VIII. *ITem dicimus, & pronuntiamus, vt supra, dictum Dominum Abbatem habere debere in dicta Ecclesia, & Choro ipsius primam sedem, iuxta formam priuilegij concessi dictis fratribus per fel. rec. Sanctiss. in Christo Patrem, & D. D. Ioannem diuina prouidentia Papam XXII. & secundum formam pactorum initorum, & celebratorum inter partes easdem, ipsosq; Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem, eorum nomine condemnamus, & condemnatos pronuntiamus ad dimittendum, & liberè relaxandum dicto D. Abbati locum suum siue sedem primam in Choro dictæ Ecclesiæ iuxta formam priuilegij, & pactorum dictorum. Item dicimus, & pronuntiamus, vt supra dictũ Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem, eorum nomine teneri, & obligatos esse ad obseruantiam pactorum, & conuentionum factorum, & initorum inter, & per seipsos, seu ipsorum prædecessores, & præcessores ex vna parte, & dictum D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum S. Petri, seu ipsorum præcessores, & prædecessores ex parte altera, de quibus apparet publicum instrumentũ traditum, & subscriptum per Augustinum de Panizzarijs Notarium Papiensem anno curso 1331. die 5. mensis Iunij, Indictione 15. & ad obseruantiam contentorum in suprascriptis literis Apostolicis piæ mem. S.D.N. Ioannis Papæ XXII. de quibus supra fit mentio, ipsosq; Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini, & d. eorum syndicum, & procuratorem, eorum nomine condemnamus, ad obseruantiam pactorum, & conuentionum prædictorũ, & contentorum in literis Apost. supro citatis. Ab alijs antè contentis in d. prima petitione oblata pro parte dictorũ D. Abbatis, Canonicorum, & Cõuentus monasterij S. Petri contra dictos Priorem, Fratres, & Conuentum, & d. eorum syndicum, & procuratorẽ eorum nomine, ipsos Priorẽ, Fratres, & Conuentum, & d. eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine absoluimus, & absolutos decernimus, & declaramus.*

IX. *SVper contentis antè in prima petitione oblata pro parte ipsorum Prioris, Fratrum, & Conuentus eremitarum S. August. seu per d. Ioannẽ de Oliarijs eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine cõtra, & aduersus prædictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum S. Petri in cælo aureo, seu d. Stephanum eorum syndicum, & procuratorem eorum syndicario, & procuratorio nomine, condemnamus, & condemnatos decernimus, & declaramus dictos D. Abbatẽ Canonicos, & Conuentum S. Petri, & d. eorum syndicũ, & procuratorem eorum syndicario, & procuratorio nomine ad dandum, soluendum, & restituendũ dictis Priori, Fratribus, & Conuentui eremitarum S. Augustini, & dicto eorum syndico, & procuratori eorum nomine medietatem expensarum factarum per ipsos Priorem, Frotres, & Conuentum, siue eorum præcessores, & prædecessores pro reparatione, & coopertura dictæ Ecclesiæ, quæ medietas ipsarum expensarum est florenorum 40. auri. Ab alijs autem in dicta petitione contentis dictum Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum dicti monasterij sancti Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum syndicario, & procuratorio nomine absoluimus, & absolutos decernimus, & declaramus.*

X. *SVper secunda petitione oblata pro parte d. Domini Abbatis, Canonicorum, & Cõuentus monasterij S. Petri, seu per eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine contra prædictos Priorem, Fratres, & Conuentum eremitarum S. Augustini, seu dictum eorum syndicum, & procuratorẽ eorum nomine in eo, quod dictus Stephanus syndicus, & procurator dictorum D. Abbatis, Canonicorũ, & Conuentus monasterij S. Petri, eorum syndicario, & procuratorio nomine petunt, dictos Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini, seu eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine condemnari in duplum funeraliũ perceptorum, & habitorum per ipsos Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini pro corporibus sepultis ad dictam Ecclesiam &c. absoluimus, & absolutos decernimus dictos Priorem, & Fratres, & Conuentum S. Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine à prædictis, quia ad dictam duplum superius condemnati sunt in prima parte huius sententiæ. Item dicimus, & pronuntiamus, vt supra, tabulas quatuor sediminis positi in Papia in porta Laudensi in parochia S. Viti simul se tenentis cum dicto monasterio, cui cohæret, seu cohærere cõsueuit ab vna parte hæres quondam Salimbene de fistis fictualis dicti monasterij, ab alia dictum monasterium S. Petri, ab alijs partibus tenebatur per dictos fratres S. Augustini, de quo Fr. Ioannes de Sena dicti Ordinis syndicus, & procurator, syndicario, & procuratorio nomine prædictorum Prioris, Fratrum, & Conuentus eremitarum S. Augustini fuit inuestitus ad quinque annos tunc proximè futuros, pro ficto denariorum quatuor annuatim dicta locatione durante, reddendo dictis D. Abbati Canonicis, & Conuentui per instrumentum locationis fieri rogato Petro de Sclafinatis Notario Papiensi anno curso 1354 die 7. mensis Februarij in Iudicio coram nobis productum, pertinere, & spectare pleno iure ad dictos D. Abbatẽ, Canonicos, & monasterium sancti Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ipsosq; Priorem, Fratres, & Conuentum eremitarum sancti Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem, eorum nomine condemnamus, & cõdemnatos in his scriptis declaramus ad dimittendum, & relaxandum, & consignandum dictum sedimen cum omnibus suis iuribus, & pertinentijs dictis D. Abbati, Canonicis, & Conuentui, & dicto eorum syndico, & procuratori eorum nomine. Ab alijs autem in dicta petitione contentis dictos Priorem, & Fratres, & Cõuentum sancti Augustini, & dictum eorum syndicũ, & procuratorem, eorum nomine absoluimus, & absolutos in his scriptis decernimus, & declaramus.*

XI. *SVper secunda petitione oblata pro parte dictorũ Prioris, Fratrum, & Conuentus eremitarũ sancti Augustini, seu dicti eorum syndici, & procuratoris, eorum syndicario, & procuratorio nomine aduersus, & contra prædictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij sancti Petri, seu dictum*

eorum syndicum, & procuratorem eorum syndicario, & procuratorio nomine, in eo, & super eo, quod dicti Prior, Fratres, & Conuentus eremitarum S. Augustini, seu dictus eorum syndicator, & procurator, eorum nomine petunt in dicta secunda petitione pronuntiari, & declarari debere dictos D. Abbatē, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, seu d. eorū syndicum, & procuratorem, eorum syndicario, & procuratorio nomine cecidisse à quocunque iure sibi competenti in d. Ecclesia, & ipsos D. Abbatem, Canonicos, & Cōuentum, dictumq; eorum syndicum, & procuratorem, eorum nomine in eadem Ecclesia nullum ius habere, & ipsam Ecclesiam cum omnibus suis iuribus, & pertinentijs pertinere, & spectare ad dictos Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini, &c. Dicimus, & pronuntiamus, & in his scriptis sententioliter declaramus, dictom Ecclesiam cum omnibus suis iuribus, & pertinentijs pleno iure pertinere, & spectare ad dictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum S. Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, & ipsos Priorem, Fratres, & Conuentum eremitarum s. Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem, eorum nomine in Ecclesia ipsa nullum ius habere, nisi in quantum sibi concessum est, & exprimitur in priuilegio fœ. recordationis pię mem. Sanctiss. in Christo Patris, & D. D. Ioannis Papæ XXII. de quo supra facto est sępe mentio; ab alijs autem in dicta petitione contentis, ipsos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum sancti Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum syndicario, & procuratorio nomine absoluimus, & absolutum in scriptis decernimus, & declaramus. ab expensis autem in hac parte factis, vtranque partem absoluimus, & absolutos decernimus, partes eosdem, & dictos eorum syndicos, & procuratores eorum nominibus, quoniam habuerunt iustā causam litigandi. & ita dicimus, pronuntiamus, sententiamus, & in his scriptis per hanc nostram definitiuam sententiam declaramus in omnibus, & per omnia, vt supra, lecta, loto, data, & in scriptis sententialiter promulgata fuit suprascripta sententia in omnibus, & per omnia, vt supra, per suprascriptum Reu. in Christo Patrem, & D. D. Gulielmum Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Episcopum Papiensem, & Comitē subconseruatorem, & subdelegatum, vt supra, pro tribunali sedentem, in Episcopali palatio Papiensi, loco siquidem, & more consuetis. anno Natiuitatis Domini 1392. Indictione 15. die veneris 16. mensis Augusti hora 21. præsentibus suprascriptis Ioanne de Oliarijs syndico, & procuratore suprascriptorum Fratrum, & Conuentus eremitarum s. Augustini non consentiente prædictis, eorum syndicario, & procuratorio nomine, in quantum sint in eius præiudicium, & reseruāte sibi dicto nomine ius appellādi in scriptis, & prædicto Stephano syndico, & procuratore prædictorum D. Abbatis, & Canonicorum Conuentus monasterij s. Petri d. syndicario, & procuratorio nomine consentiente prædictis, in his, quæ sint in eius dicto nomine fauorem, & non aliter: & præsentibus pro testibus Reu. in Christo Patre, & D. D. Ioanne Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Episcopo Vicentino, et sapientibus Viris D. Vberto de Lampugnano de Mediolano legum D. Gualtino de Zanis de Papia I. V. D. et Iacobo ex Comitibus de Meda legum doctoribus facūdissimis, D. presbytero Iacobo de Nebijs Præposito Ecclesiæ s. Michaëlis maioris Papiæ, presbytero Iacobo de Bernerijs capellano d. D. Episcopi, et Franciscono de Briuio Cācellario præfati D. Episcopi, et Marcollo de Nita Mediolan. diœcesis Notarijs, et multis alijs testibus ad præmissa vocatis specialiter, et rogatis. subscripta cum signo tabellionatus.

Ego Albertolus de Griffis de Varisio diœc. Mediol. publicus Apostolica, et Imperiali autoritatibus Notarius: Reuerendissimiq; Patris D. Episcopi Papien. Cancellarius præmissis inter Reuerendiss. Patrem D. Abbatem, Canonicos, et Conuentum monasterij s. Petri in cœlo aureo Papien. Ordinis s. Augustini ex parte vno, et Religiosos Priorem, Fratres, et Conuentum s. Augustini Papien. Ordinis eremitarū ex alia parte, sententiæ promulgationi, et pronuntiationi, et omnibus alijs suprascriptis, dum sic, vt præmittitur, agerentur, vnà cum prænominatis testibus præsens fui, eaq; sic fieri vidi, et audiui; et inde rogatus hoc instrumentū de mandato ipsius D. Episcopi tradidi, publicaui, et registraui, et alijs occupatus negotijs, per alium fidum Notarium in hanc publicam formam redigi feci in his decem, et octo folijs membranarum computato præsenti, et subscripsi, meum consuetum signum apponens in testimonium præmissorum etc.

QVam sententiam licet Bonifacius Nonus ann. 1394. 7. Idus Aprilis per suas datas Cosmato presbytero Cardinali s. Crucis in Ierusalem, quoad aliqua reformauerit, quoad alia tamen non annullauit, neque cassauit: sed nec etiam ipse Cosmatus Card. cui Pontifex prædictæ sententiæ reuisionē commiserat: Quin immo ratificauit, & fere quoad omnia confirmauit per suum arbitramentum, & definitiuam sententiam latam, lectam, & publicatam Romæ apud s. Petrum anno Domini 1396. Indictione 4. die mercurij, octauo mensis Martij, Pontificatus eiusdem Bonifacij Noni anno septimo, cuius hic est tenor. XII.

In nomine Domini. Amen. Nos Cosmatus miseratione diuina tituli sanctæ Crucis in Ierusalem presbyter Cardinalis Arbiter, arbitrator, et amicabilis compositor in nonnullis causis, litibus, et controuersijs, quæ vertebantur, et versæ sunt inter Venerandos, et Religiosos viros DD. Dionysium Abbatem, Canonicos, et Conuentum monasterij s. Petri in cœlo aureo Papiensis Ordinis s. Augustini canonicorum regularium ex vna, et Priorem, Fratres, et Conuentum eremitarum s. Augustini ciuitatis Papiensis penes dictā Ecclesiam commorantes parte ex altera, primo coram Venerandis in Christo Patribus Dominis Gulielmo, et successiuè Petro Papiensi, et Nauariensi Episcopis Conseruatoribus, et Iudicibus successiuè à Sede Apostolica deputatis, et Domino Gulielmo Episcopo Papiensi prædicto subdelegato de, et super nonnullis funeralibus etc.

Christi

Christi nomine inuocato pro tribunali sedentes, & habentes præ oculis solum Deum, à quo recta, & æqua iudicia cuncta procedunt, per hanc nostram diffinitiuam sententiam, laudum, seu arbitramentum, quam, seu quod ferimus in his scriptis, quoad primam partem sententiæ latæ inter dictas partes, per D. Gulielmum Episcopum Papiensem subdelegatum, in qua, & per quam condemnauit Priorem, & Fratres Eremitarum sancti Augustini, & eorum syndicum, & procuratorem, syndicario, & procuratorio nomine dictorum Prioris, *& Fratrum, ad restituendum, & dandum dictis D. Abbati, Canonicis, & Conuentui monasterij sancti Petri, seu eorum syndico, & procuratori, syndicario, & procuratorio nomine certas pecuniarum summas, & rerum aliarum quantitates, si extabant, alioquin eorum valorem pro funeralibus, & exequijs certorum corporum defunctorum, & sepultorum apud dictam Ecclesiam sancti Petri, & oblationibus factis ad Ecclesiam prælibatam, tam pro parte, quæ contingebat dictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum sancti Petri prædictos, quàm etiam ratione, & nomine pœnæ, quam dictus Prior, & Fratres incurrisse dicuntur vigore conuentionum, & pactorum inter dictas partes initorum, eo quod dicta funeralia, & oblationes in totum receperunt, & vsurpauerunt, contra voluntatem, & in præiudicium dictorum Abbatis, Canonicorum, & Conuentus. Ordinamus, laudamus, diffinimus, arbitramur, atque præcipimus, quod dicti Prior, & Fratres Eremitarum sancti Augustini, & eorum successores, qui pro tempore fuerint, teneantur, & debeant dare, & integraliter persoluere dictis* DD. *Dionysio Abbati, Canonicis, & Conuentui sancti Petri, & eorum successoribus, seu eorum syndico, & procuratori, syndicario, & procuratorio nomine summam mille ducentorum florenorum auri hinc ad quatuor annos proximè venturos, dando, & soluendo quartam partem dictorum 1200. florenorum singulis annis dictorum quatuor annorum in festo Natiuitatis Beatæ Mariæ Virginis de mense Septembri, & per totum dictum mensem, vel alium terminum longiorem, si dicti Abbas, & Conuentus voluerint eis dare. Quam summam 1200. florenorum taxamus, & limitamus ex potestate compromissi in nobis facti de tota, & omnibus summis, & quantitatibus, in quibus dicti Prior, & Fratres, & Conuentus, & eorum successores in dicta summa fuere condemnati: & hanc summam ordinamus, laudamus, & diffinimus debere esse partem contingentem dictos Abbatem, & Canonicos, & Conuentum supradictos de funeralibus, & oblationibus præteriti temporis integraliter perceptis, & retentis per Priorem, & Fratres dicti Ordinis, quo pro tempore fuerunt contra tenorem conuentionum, & pactorum inter eos, vt promittitur initorum, & contra voluntatem dictorum Abbatis, Canonicorum, & Conuentus. Reliquã verò partem condemnationum, seu summarum, & rerum, in quibus dicti Prior, & Fratres, & Conuentus nomine pœnæ dictis Abbati, Canonicis, & Conuentui fuerunt condemnati, ex potestate compromissi in nobis facti eisdem Priori, & Fratribus, & eorum successoribus remittimus, & etiam relaxamus, & super ea parte, seu eisdem summis, & quantitatibus, prædictis Abbati, Canonicis, & Conuentui perpetuũ silentium quoad pœnas præteriti temporis imponimus, hac tamen conditione adiecta, quòd nisi Prior, & Fratres, & eorum successores prætaxatam summam 1200. florenorum in præfixis terminis, seu per eosdem Abbates, Canonicos, & Conuentum eis prorogatis non soluerint integraliter cum effectu, omni dolo, fraude, violentia, & circumuentione cessante, ac quacunque alia impetratione, per quam possent dictam solutionem effugere, quod ex tunc post lapsum cuiuslibet termini ista remissio sit cassa, & irrita, & dictis Abbati, Canonicis, & Conuentui salua remaneat actio ad totam summam, & ad omnes summas, & res, in quibus condemnatio facta fuit occasione funeralium, & oblationum, vt præmittitur retentorum. Circa perceptionem verò funeralium, oblationum, in futurum pacta, & conuentiones inter eos inita, prout æquum, & iustum est, præcipimus obseruari.*

XIII. *Quoad illam verò partem sententiæ, in qua, & per quam dictus* Dominus *Gulielmus subdelegatus dixit, & pronuntiauit, vt supra perticas sex, & tabulas decem sediminis positi in ciuitate Papiensi apud dictam Ecclesiam infra suos confines in dicta pronunciatione descriptos, quod dicti Prior, Fratres, & Conuentus sancti Augustini tenere consueuerunt in emphitensim perpetuam à dicto monasterio fuisse, & esse deuolutum ad dictos DD. Abbatem, Canonicos, & Conuentum dicti monasterij S. Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, propter cessationem solutionis debiti canonis vltra tempus à iure statutum, & ipsum sedimen cum omnibus ædificijs suis, iuribus, & pertinentijs pertinere, & spectare pleno iure ad dictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum dicti monasterij, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ipsosq; Priorem, & Fratres, & Conuentum S. Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine condemnauit, ad dimittendum liberè, & relaxandum dictis Dominis Abbati, Canonicis, & Conuentui S. Petri prædicti monasterij, & dicto eorum syndico, & procuratori eorum nomine dictum sedimen cum omnibus suis ædificijs, iuribus, & pertinentijs, similiter pro bono pacis, & concordiæ ordinamus, & laudamus, diffinimus, atque præcipimus, quod dictus Dominus Abbas, Canonici, & Conuentus dictos Priorem, & Fratres, & Conuentum S. Augustini, & eorum successores non debeant hac vice prætextu prædictæ sententiæ super dicto sedimine sex perticarum, & tabularum decem cum suis ædificijs, aut prætextu canonis non soluti molestare, perturbare, aut inquietare, sed dictum sedimen dictarum perticarum sex, & tabularum decem cum omnibus suis ædificijs debeat remanere pacificè, & quietè dictis Priori, & Fratribus, & Conuentui Eremitarum S. Augustini,*

& eorum successoribus, prout in instrumento concessionis continetur, ita tamen, quòd dicti Prior, Fratres, & Conuentus teneantur, & debeant hinc ad unū annum soluisse debitum canonem præteriti temporis non solutum, & teneantur soluere in futurum, prout in forma instrumenti concessionis factæ continetur.

XIV. *CAeterum quia domus, quæ appellatur schola dictorum Prioris, & Fratrum, & Conuentus sancti Augustini posita in ciuitate Papiæ apud dictam Ecclesiam, cui cohæret ab vna parte cimiterium, ab alia platea communis, ab alia dictum monasterium, per sententiam dicti subdelegati fuit adiudicata, cū omnibus ædificijs, iuribus, & pertinentijs, dictiq; Prior, & Fratres, & Conuentus Eremitarum fuerūt condemnati, ad relaxandum, & liberè dimittendum, & restituendum dictis Abbati, Canonicis, & Conuentui S. Petri, quæ domus, seu schola est Priori, & Fratribus valde accommoda, & multum necessaria, cum sit à latere habitationis dictorum Prioris, & Fratrū, & Conuentus, & non à latere habitationis dictorum Abbatis, & Canonicorum, apparentq; instrumenta venditionis eiusdem non vitiata, qua restitutio, seu relaxatio si fieret, cederet in magnum præiudicium dictorum Prioris, & Fratrum, & posset esse causa perpetui scandali inter eos, cum etiam dicti Abbas, & Canonici vigore priuilegij Ioannis XXII. teneātur eisdem Priori, & Fratribus vendere loca pro eorumdem habitationibus accommoda, & necessaria: ideo pro bono, & tranquillo statu vtriusque partis ordinamus, laudamus, diffinimus, atque præcipimus, quòd dicta domus, quæ appellatur schola, cum suis ædificijs, iuribus, & pertinentijs sit, & esse debeat perpetuis temporibus pro vsu, & habitatione, ac exercitio scholarum dictorum Prioris, & fratrum Eremitarum, & super ea dictis Abbati, Canonicis, & Conuentui, & eorum successoribus perpetuum silentium imponimus, ita quòd de cætero non molestentur super ea.*

Quoad illam verò partem sententiæ, in qua, & per quam dicti Prior, & fratres Eremitarum fuerunt condemnati dictis Abbati, Canonicis, & Conuentui S. Petri ad restituendum quatuor tabulas sediminis positi in Papia in porta Laudensi, in parochia S. Viti, simul se tenentes cum dicto monasterio infra confines suos in dicta sententia descriptos, de quo frater Ioannes de Sena dicti Ordinis, tunc syndicus, & procurator, syndicario, & procuratorio nomine dictorum Prioris, & Fratrum, & Conuentus Eremitarum fuerat inuestitus vsque ad quinque annos tunc proximè secuturos pro ficto denariorum quatuor annuatim durante dicta locatione, ordinamus, laudamus, diffinimus, atque præcipimus, dictū sedimen quatuor tabularum dictis Abbati, Canonicis, & Conuentui fore restituendum, & relaxandū per dictos Priorem, & fratres Eremitarum, hac tamen conditione adiecta, quod si dictum sedimen tabularum quatuor est ad commodum dictis Priori, & Fratribus, & eorum loco, & non cedit ad incommodum dicti Abbatis, & Canonicorum, quòd dicti Abbas, & Canonici teneantur illud vendere iusto pretio, prout ex forma priuilegij Ioannis XXII. tenentur, aut cum alia re permutare.

XV. *IN reliquis verò partibus dictam sententiam dicti subdelegati, quoad omnes, & singulas sui partes absolutorias, & condemnatorias, tanquam iustè, & prouidè latam ordinamus, laudamus, diffinimus, atque per vtranque partem præcipimus obseruari. & hæc omnia laudamus, arbitramur, diffinimus, atque per vtranque partem inuiolabiliter præcipimus obseruari, sub pœna in compromisso apposita in singulis capitulis laudi, & compromissi, si contra fuerit factum, committenda, saluo, & reseruato nobis arbitrio, & potestate declarandi, interpretandi, & corrigendi super prædictis vbicunque, & quandocunque visum fuerit expedire, & super prædictis, & quolibet prædictorum, & iterum, semel, & pluries pronuntiandi sicuti pro bono pacis, & concordiæ visum fuerit expedire. In quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium præsentes literas, seu præsens publicum instrumentum huiusmodi nostram diffinitiuam, & arbitralem sententiam, laudum, arbitrium, seu arbitramentum in se continentes, seu continens exinde fieri, & per Nersum Notarium publicum, nostrumq; & causæ huiusmodi coram nobis scribam infrascriptum, per nos de præmissis rogatum subscribi, & publicari mandauimus, nostriq; sigilli iussimus appensione muniri. Lecta, lata, data, & in scriptis sententialiter pronuntiata fuit hæc nostra diffinitiua, & arbitralis sententia, & hoc arbitrium, laudum, seu arbitramentum per nos Cosmatum Cardinalem arbitrum, arbitratorem, amicabilem compositorem, & amicum communē prædictum, Romæ in hospitio habitationis nostræ prope sanctum Petrum hora Vesperarū, nobis in Camera paramenti ad iura reddenda in loco nostro solito pro tribunali sedentibus, sub anno à Natiuitate Domini 1396. Indictione quarta, die mercurij, octauo mensis Martij, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri D. Bonifacij Diuina prouidentia Papæ Noni, anno septimo, præsentibus ibidem honorandis, & discretis viris Ioan. de Seruanis, & Magistro Iacobo de Subinago procuratore: prædictis procuratorijs nominibus, quibus supra citatis, & vnoquoque ipsorum nomine partis suæ citato, de nostri mandato ad audiendam huiusmodi nostram diffinitiuam sententiam supradictam, qui Magister Ioannes procuratorio nomine, quo supra, petijt de dicta sententia, in quantum faceret pro parte sua publicum instrumentum. ac præsentibus Reuerendis in Christo Patribus Dominis Vbaldino Dei gratia Archiepiscopo Turritan., Domino Augustino Episcopo Perusino, Domino Antonio Episcopo Pennensi, & Adriensi. Domino Francisco Episcopo Nolano, & Domino Sancto, & Benedicto Abbate monasterij sancti Pauli extra vrbem, ac venerabilibus, & circunspectis viris Dominis Riccordo longh, & Ioanne Piene Sacri Palatij Apostolici Auditoribus, necnon egregijs viris Domino Rolādo de Cremona I.V.D. & Vanutio de Cremona Domicello illustris Principis, & excelsi Domini Domini Ducis Mediolani &c. oratoribus, ac discreto*

creto viro Magistro Nicolao Lubich. in Romana Curia procuratore, & pluribus alijs testibus ad præmissa vocatis, habitis, & rogatis:

Et ego Nerius olim Gerij de Ruggerijs clericus Pisanus publicus Apostolica, & Imperiali autoricatibus Notarius, præfatiq; Reuerendissimi in Christo Patris, & DD. Cosmati Cardinalis arbitri, arbitratoris, & amicabilis compositoris prædicti Secretarius, atque causarum, & causa huiusmodi coram eo scriba præfatæ diffinitiuæ sententiæ, laudo, arbitrio, seu arbitramento, omnibusq; alijs, & singulis suprascriptis, dum sic, vt promissum est, per præfatum Dominum Cardinalem arbitrum, arbitratorem, & amicabilem compositorem prædictum pronuntiarentur, laudarentur, agerentur, & fierent, vnà cum prænominatis testibus præsens fui, eaq; omnia, & singula sic, vt promissum est, fieri vidi, & audiui, & ideo hoc præsens publicum instrumentum, quod alijs præpeditus negotijs per Hugonem Notarium Imperialem publicum infrascriptum fideliter scribi feci, exinde confeci, in notam redegi, & publicaui illud vnà cum eo, & per eius manum in collatione, & aliquibus sui partibus, & præsertim in verbis Mercurij octaua in septimo virgulo circa finem dicti instrumenti computando ab vltimo virgulo ascensiuè vsque ad dictum septimum virgulum, quæ verba posita inter verbum, Die, & verbum mensis in dicto virgulo scripta sunt, vt mihi constat, & illa, & cætera correcta per eiusdem, vel per meam manum in aliquibus dictionibus, vel syllabis refectis, seu reparatis, approbo, corrigendo, & vnà cum appensione sigilli Domini mei Domini Cardinalis arbitri, & arbitratoris, & amicabilis compositoris prædicti, signo, ac nomine meis consuetis signaui, rogatus specialiter, ac requisitus, in fidem, & testimonium omnium, & singulorum præmissorum.

Et ego Hugo Draem clericus Traiectensis publicus Imperiali autoritate Notarius tenorem suprascripti instrumenti cum suis interlineaturis, & correctionibus de mandato Domini, & Magistri Nerij Ruggerij Secretarij, & Notarij publici de dicto instrumento rogati, manu propria fideliter scripsi, & auscultando vnà cum eo correxi, & interlineaui, signumq; meum hic apposui, in testimonium omnium, & singulorum præmissorum. Inter ea verò, in quibus prædicta sententia non fuit reformata, vnum est, quod sub hac verborum forma sic exprimitur. *Super secunda petitione oblata pro parte dictorum Prioris, Fratrum, & Conuentus Eremitarum S. Augustini, seu dicti eorum syndici, & procuratoris, eorum syndicario, & procuratorio nomine aduersus, & contra prædictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, seu dictum eorum syndicum, & procuratorem, eorum syndicario, & procuratorio nomine, in eo, & super eo, quod dicti Prior, Fratres, & Conuentus Eremitarum sancti Augustini, seu dictus eorum syndicator, & procurator eorum nomine petunt in dicta secunda petitione pronuntiari, & declarari debere dictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij sancti Petri, seu dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum syndicario, & procuratorio nomine cecidisse à quocunque iure sibi competenti in dicta Ecclesia, & ipsos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum, dictumq; eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine in eadem Ecclesia nullum ius habere, & ipsam Ecclesiam cum omnibus suis iuribus, & pertinentijs pertinere, & spectare ad dictos Priorem, Fratres, & Conuentũ sancti Augustini, &c. Dicimus, & pronuntiamus, & in his scriptis sententialiter declaramus, dictam Ecclesiam cum omnibus suis iuribus, & pertinentijs pleno iure pertinere, & spectare ad dictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum sancti Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, & ipsos Priorem, Fratres, & Conuentum Eremitarum sancti Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine in Ecclesia ipsa nullum ius habere, nisi in quantum sibi concessum est, & exprimitur in priuilegio sæpe dicto piæ mem. Sanctissimi in Christo Patris, & DD. Ioannis Papæ XXII. de quo supra facta est sæpe mentio.*

Addo cum plures sint Ecclesiæ, eidem D. Petri in cœlo aureo Basilicæ subiectæ, quæ in signum propriæ illorum subiectionis annuum censum, siue canonem à temporibus Luitprandi Regis soluere consueuerunt; & nunc etiam soluunt, (Census enim, siue canonis solutio subiectionis signum est. cap. Omnis anima, de censibus) prædictæ Ecclesiæ Abbati, vel Præposito, & Canonicis Regularibus semper ipsum censum, siue canonem soluerunt, nunquam verò Eremitis. Vnde ex hoc etiam capite conuincimus, penes canonicos eiusdem Ecclesiæ dominium semper mansisse, & nunquam vel in toto, vel in aliqua parte ad Eremitas translatum.

Atque tandem pro huius libri coronide inferimus, frigidum esse, quod Ioannes Marquez XVII cap. 2. pag. 6. col. 1. suum Coriolanum secutus scribit. Quotiescunque in libris sacrorum canonũ, conciliorum, aut diplomatum Pontificiorum de Ordine S. Augustini absolutè, & sine alio addito mentio habetur, de Eremitarum ordine, non autem clericorum canonicorum intelligi debere. Quod enim ad sacros Canones spectat, in Decreto, ac etiam in Decretali nulla prorsus de isto Ordine mentio habetur: in Sexto verò Decretalium duabus tantum vicibus nominantur Eremitæ sub hoc titulo Eremitarum, & non absolutè sub titulo Ordinis S. Augustini. In concilijs quoque vsque ad Generale Concilium Lugdunense sub Gregorio Decimo celebratum, nullus reperitur locus, in quo de Eremitis Augustinensibus vel vnum verbum habeatur. Porrò quod ad literas Pontificum, & stilum Cancellariæ Apostolicæ attinet, in tantum abest, vt nomine Ordinis D. Augustini absolutè prolati veniant Eremitæ, vt non nisi ab homine huius rei prorsus ignaro id affirmari possit: nam si totum librum, qui Prouinciale Romanum dicitur, ex integro percurramus, ac etiam integrum librum taxarum Apostolicarum, in quibus omnes Ecclesiæ, & omnia

monasteria per omnes mundi partes existentia sunt notata, inuenietur nunquam nomine monasterij, vel Ecclesiæ Ordinis sancti Augustini absolutè prolati, denotari Ecclesiam, vel monasterium Eremitarum: sed è contrario semper, & plusquam semper Ecclesias, & monasteria canonicorum designari. Et quod omnem dubitationem tollit, in libro, qui vocatur Practica Cancellariæ Apostolicæ, in quo formularia traduntur, secundum quæ scriptores Apostolici literas Apostolicas extendunt, ita legimus. *Sequitur modò videre de Ordinibus, & Religionibus Christianitatis, & eorum nominibus per Romanam Ecclesiam approbatis, & qui ex eis dicuntur non Mendicantes, & qui Mendicantes, & qui Militiarum. Et primò de non Mendicantibus. Monachi. Ordo sancti Basilij, & Caput vocatur Archimandrita. Canonici vocantur Ordo sancti Augustini. Fratres, Ordo sanctæ Mariæ Cruciferorum, &c.* & infra. *Prioratus Domus Sepulchri Dominici de Calatambio. Ordinis sancti Augustini.* & infra. *Mendicantium Ordines hi sunt, videlicet Ordo Prædicatorum. Ordo fratrum Eremitarum sancti Augustini. Priori Generali Ordinis fratrum Eremitarum sancti Augustini, &c.* Vbi vides Ordinem Canonicorum absolutè vocari S. Augustini; Eremitarum autem è contrario non vocari Ordinem sancti Augustini absolutè, sed Ordinem fratrum Eremitarum sancti Augustini. Et ita passim habetur ex tota illa Praxi Cancellariæ Romanæ, & Apostolicæ. Vt meritò ridendus esset labor, si rem notissimam pluribus illustrare niteremur. Hæc de clericali Beatissimi Patris Augustini instituto, habitu, & de clericis canonicis per illum restitutis in hac prima parte dixisse sufficiat. Paucissima quidem de multis, quia plura omisimus ad vtiliora, & necessaria magis properantes, quæ, qui legere, & considerare dignabitur, verissima esse intelliget; sin autem palato non sano pœna sit panis, qui sano est suauis, & oculis ægris odiosa lux, quæ puris est amabilis, non nobis imputandum, sed illis, qui, vt Hieronymus scribit, dum dicunt, quod non deberent, nonnunquam coguntur audire, quæ non vellent.

FINIS LIBRI PRIMI.